Daniel Deronda

George Eliot

George Eliot

Daniel Deronda

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af George Eliot: *Daniel Deronda* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of George Eliot: *Daniel Deronda* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Første bog

Det forkælede barn

1

Var hun smuk eller ikke smuk? Og hvad var det for en mystisk ejendommelighed, der gav hendes blik en sådan forunderlig tryllemagt? Var det en god eller en ond ånd, der lyste ud af disse øjne? Sandsynligvis en ond; for hvorfor skulle ellers hendes blik snarere vække uro end rolig fortryllelse? Hvorfor føltes ellers ønsket om atter at betragte hende som en tvang og ikke som en længsel, som det hele væsen gav sig hen til?

Den person, som fremkaldte disse spørgsmål i Daniel Derondas sind, var optaget af at spille, ikke i fri luft under Sydens himmel, med at kaste kobberskillinger imod en forfalden mur, indhyllet i pjalter, men i et af de glimrende lokaler, som en udviklet civilisation har indrettet for den samme slags adspredelse og udstyret med kostbare forgyldte ornamenter, mørke vægge og pluskæbede nøgne figurer, alle sammen lige tunge – udgørende en passende kondensator for det menneskelige åndedræt, som for en stor del er forbeholdt den elegante verden og ikke let andetsteds i samme grad kan skaffes til veje, i alt fald ikke af personer, der ikke hører til den verden.

Det var henimod klokken fire på en septemberdag, og atmosfæren var så tæt, at man formelig kunne se den som en tåge. Der herskede en dyb stilhed, som kun afbrødes af en sagte raslen, en let klirren, en svag skrabende lyd og nogle monotone franske ord, der lød, som om de udgik fra en sindrigt konstrueret automat. Om to lange borde var der samlet to tætte rækker af menneskelige væsener, der alle på ét nær havde deres øjne og opmærksomhed rettet på bordene. Den ene undtagelse

var en melankolsk udseende lille dreng, hvis knæ og lægge ikke havde anden beklædning end den naturlige hud, men som på sin øvrige person bar en fantastisk dragt. Han alene havde sit ansigt vendt imod døren og så ud ad den med samme stirrende blik som det udpyntede barn, der opstilles som et maskeradeskilt på platformen ved en omrejsende gøglertrups bod. Han stod lige bagved en dame, der var ivrigt optaget af rouletten.

Omkring dette bord var der samlet halvtreds eller tres personer, af hvilke mange i den ydre række, hvor der nu og da kom nogle nye personer til, kun var tilskuere, undtagen for så vidt en enkelt af dem, i reglen en dame, engang imellem kunne ses med et forlegent udtryk at sætte et femfrancstykke ud, ligesom om hun blot ville prøve, hvad spillelidenskaben egentlig var for noget. De, som nød denne adspredelse på en mere intensiv måde og var helt optaget af spillet, frembød en højst broget blanding af europæiske typer: Livlændere og spaniere, grækere og italienere, tyskere af alle afskygninger, engelske aristokrater og engelske plebejere. Det var en slående anerkendelse af lighedsprincippet. En engelsk grevindes hvide, juvelsmykkede fingre var lige ved at berøre en knoklet, gul hånd, hvis nøgne håndled blev synligt, da den som en krabbes klo strakte sig frem for begærligt at gribe en dynge guldpenge – en hånd, der passede godt til det firkantede, magre ansigt, de dybtliggende øjne, de gråsprængte øjenbryn og det tynde, uredte hår, der i forening gav personen en stærk lighed med en grib. Og på hvilket andet sted ville Hds. Nåde vel have nedladt sig til at sidde ved siden af den kvindelige figur med de tørre læber, som var ældet før tiden, visnet efter en kort blomstring

ligesom hendes kunstige blomster, som holdt en luvslidt fløjls ridicule foran sig og nu og da puttede den nål, hun mærkede sine kort med, i munden? Der sad også ganske nær ved den smukke grevinde en respektabel londonsk købmand med blond hår og bløde hænder, glat friseret og skilt både for og bag, stolt over sine cirkulærer, som han udsendte til adelen og den fornemme middelstand, hvis udmærkede søgning satte ham i stand til at tilbringe sine ferier på fornem vis og til en vis grad i selskab med disse samme udmærkede kunder. Han var ikke betaget af den spillelidenskab, der ødelægger appetitten, men spillede med en velnæret ro som den mand, der ikke skønnede, at han i pauserne mellem at tjene penge ved forretninger og give dem ud på en pralende måde, kunne tage sig noget bedre for end at tjene penge i spil og give dem ud på en endnu mere pralende måde – stadig overvejende, at Forsynet endnu ikke havde tilkendegivet ham sin misbilligelse af hans adspredelse, og lidenskabsløs nok til straks at kunne holde op, hvis den søde fryd at vinde meget og se andre tabe slog over til den sure følelse selv at tabe meget og se andre vinde. For spillelasten bestod efter hans mening i at tabe penge i spil. I hans holdning var der måske noget af handelsmanden, men i sine adspredelser kunne han stille sig i kække med bærerne af de ældste titler. Tæt ved hans stol sad en smuk italiener, rolig som en statue, og rakte ind over ham for at sætte den første stabel napoleonsdorer ud fra en ny pengepose, som et bud med snoede knebelsbarter lige havde bragt ham. Et halvt minut efter blev stablen skubbet over til et gammelt fruentimmer med paryk og med en dobbelt lorgnet klemt sammen om næsen. Der kom et svagt glimt i det gamle fruentimmers øjne, et

mumlende smil om hendes mund, men den statuelignende italiener vedblev at være aldeles rolig og lavede straks en ny stabel i stand, sandsynligvis sikker på ufejlbarligheden i et system, der ville sætte sin fod på tilfældets hals. Det samme gjorde en mand, der så ud til at være en fordums laps eller udlevet libertiner, og som, stirrende gennem en enkelt lorgnet, rystende rakte hånden ud for at få et pengestykke vekslet. Hos ham var det vistnok ikke visheden om noget uforanderligt system, men snarere en heldig drøm eller en tro på, at der var lykke ved den ottende i måneden, som fremkaldte den feberagtige iver, han spillede med.

Men mens hver enkelt spiller var meget forskellig fra de andre i mange andre henseender, var der dog fælles for dem alle en vis ensformig negativitet i udtrykket, der gjorde samme indtryk som en maske – det så ud, som om de alle sammen havde spist af en eller anden rod, der for øjeblikket tvang alles hjerner til den samme begrænsede, ensformige virksomhed.

Derondas første tanke, da hans øjne faldt på denne uhyggelige, gasforpestede, af lidenskaber fyldte scene, var den, at spanske hyrdedrenges spil var forekommet ham en del mindre ubehageligt; for så vidt kunne Rousseau have ret, når han påstod, at kunsten og videnskaben kun havde gjort menneskeslægten en ringe tjeneste. Men pludselig følte han, at øjeblikket blev dramatisk. Hans opmærksomhed fængsledes af en ung dame, som, stående i en krog ikke langt fra ham, var den sidste, som hans øjne faldt på. Hun bøjede sig fremad og talte på engelsk med en midaldrende dame, der sad ved siden af hende og deltog i spillet; men et øjeblik efter vendte hun sig igen til spillet, og han så da, at hun havde en høj, graciøs figur

og et ansigt, som man muligvis kunne betragte uden beundring, men som man ikke kunne gå forbi med ligegyldighed.

Den tavse diskussion, hun fremkaldte hos Deronda, gav hans øjne et stadig mere forskende udtryk, der fjernede sig mere og mere fra den blandede, ubestemte stemning, beundring fremgår af. Et øjeblik fulgte hans blik figurens, armenes og hændernes bevægelser hos denne gådefulde sylfide, der bøjede sig fremad for med en mine, der tydede på et bestemt valg, at gøre sin indsats. Og øjeblikket efter vendte det sig atter til ansigtet, som nu uden at ænse hendes omgivelser stadig var rettet på spillet. Sylfiden havde held med sig, og da hendes fine fingre med de elegante lysegrå handsker ordnede de guldstykker, der var blevet skubbet hen til hende, for igen at sætte dem ud, så hun sig om med et blik, der var alt for udpræget koldt og ligegyldigt til, at det ikke i sig skulle have noget af den natur, som vi kalder kunst, og som skjuler en indre triumf.

Men mens hendes øjne således gled rundt, mødte de Derondas, og i stedet for at vende dem bort, som hun helst ville have gjort, mærkede hun med en vis ærgrelse, at de vedblev at hvile på ham – hvor længe? En pludselig følelse af, at han målte hende med sit blik og så ned på hende som et ringere væsen, at han var af en anden art end de menneskelige slagger omkring hende, at han følte, at han var i en region udenfor og ovenover hende, vakte hos hende en bitter følelse, en pinefuld, stikkende fornemmelse. Den jog ikke blodet bort fra hendes kinder, men trængte det bort fra hendes læber. Ved hjælp af en indre trods vandt hun herredømme over sig selv og vendte sig igen om til

spillet uden noget andet tegn på sindsbevægelse end denne blegnen af læberne. Men Derondas stirrende blik syntes at have virket som et ondt øje. Hendes indsats var forsvundet. Lige meget; hun havde vundet, lige siden hun begyndte på rouletten med nogle få napoleonsdorer til sin rådighed, og havde et betydeligt reservefond. Hun havde begyndt at tro på sin lykke, og andre havde også begyndt at tro på den; hun så sig i ånden fulgt af en kortege, der ville dyrke hende som en lykkens gudinde og iagttage hendes spil som et vejledende augurium. Sligt havde man hørt tale om hos mandlige spillere; hvorfor skulle en kvinde ikke kunne udøve et lignende herredømme? Hendes veninde og duenna, der i begyndelsen ikke havde ønsket, at hun skulle spille, begyndte at billige det og gav hende blot det kloge råd, at hun skulle høre op i det rette øjeblik og bringe en slump penge med tilbage til England – et råd, som Gwendolen besvarede med, at det, hun brød sig om, var spændingen ved spillet, ikke gevinsten. Under denne forudsætning skulle det nærværende øjeblik egentlig have været det mest tiltalende i hendes ivrige spilleeksperiment. Men da hendes næste indsats blev strøget bort, mærkede hun, at hendes øjne blev hede, og den vished, hun uden at se det havde om, at denne mand endnu holdt øje med hende, virkede på hende som et tryk, der begyndte at blive pinefuldt. Det var en yderligere grund for hende til ikke at give tabt, men vedblive at spille, som om hun var ligegyldig for tab eller gevinst. Hendes veninde berørte hendes albue og foreslog, at de skulle forlade bordet. Som svar satte Gwendolen ti louisdorer ud på samme plet; hun var i den trodsige sindsstemning, da tanken ikke ser noget andet mål end forbitret modstand og med en

dominerende drifts barnagtige tåbelighed indbefatter lykken blandt de ting, man kan trodse. Siden hun ikke kunne vinde med glans, var det næstbedste at tabe med glans. Hun beherskede sine muskler, og hverken hendes læber eller hendes hænder skælvede. Hver gang hendes indsats blev strøget bort, fordoblede hun den. Mange holdt nu øje med hende, men den eneste, hvis iagttagelse hun var sig bevidst, var Deronda, som hun var overbevist om, ikke havde rørt sig af stedet, skønt hun aldrig havde set direkte hen på ham. Det tager ikke lang tid at spille et sådant drama til ende; udvikling og katastrofe kan ofte ikke måles med noget større mål end minutviseren. "*Faites votre jeu, mesdames et messieurs*", sagde skæbnens automatrøst mellem croupierens knebelsbarter og fipskæg, og Gwendolen rakte sin arm ud for at vove sin sidste lille dynge napoleonsdorer. "*Le jeu ne va plus*", sagde skæbnen. Og fem sekunder efter gik Gwendolen bort fra bordet, men vendte med et bestemt udtryk sit ansigt om imod Deronda og så på ham. Der var et ironisk smil i hans øjne, da deres blikke mødtes; men det var i alt fald bedre, at han vedblivende havde holdt sin opmærksomhed rettet på hende, end om han havde ringeagtet hende som et enkelt insekt i en hel sværm, der ikke havde noget individuelt fysiognomi. Trods hans overlegenhed og ironi var det desuden vanskeligt at tro, at han ikke beundrede både hendes mod og hendes person; han var ung, smuk, af distingveret ydre – ikke en af de latterlige og simple filistre, der anså det for deres pligt at kaste et tvært, protesterende blik på spillebordet, når de gik forbi det. En almindelig overbevisning om, at vi er beundringsværdige, giver ikke tabt for en enkelt benægtelse; tværtimod, når nogle af den menneskelige forfængeligheds

store familie, enten mænd eller kvinder, finder, at deres præstationer modtages med kulde, er de tilbøjelige til at tro, at lidt mere af den samme vil besejre den person, der er så ubegribeligt vrangvillig. Gwendolen var vant til at anse det for givet, at hun vidste, hvad der var beundringsværdigt, og at hun selv blev beundret. Dette grundlag for hendes tænkning havde fået en ubehagelig rystelse og var kommet lidt i slinger, men lod sig ikke let kaste omkuld.

Om aftenen var det samme værelse endnu mere kvælende hedt, strålende af gaslys og af elegante damer, der slæbte deres lange kjoler hen ad gulvet eller sad på sofaerne.

Nereiden i den søgrønne kjole med sølvsmykkerne og en lys, søgrøn fjer, fattet i sølv, bølgende ned over hendes hat og hendes lysebrune hår, hed Gwendolen Harleth. Hun var under beskyttelse af den dame, der havde siddet hos hende ved roulettebordet, eller rettere, hun benyttede hende som et redskab til at flagre så meget friere om. Med dem var en herre med hvide knebelsbarter og kort afklippet hår: en tykpandet, stiv tysker. De gik rundt eller stod stille for at passiare med nogle bekendte, og Gwendolen var genstand for megen iagttagelse fra de siddende grupper.

"Det er et pokkers pigebarn, den miss Harleth, hun er helt forskellig fra andre."

"Ja, nu har hun klædt sig på som en slags slange, lutter grønt og sølv, og bugter sin hals endnu lidt mere, end hun plejer."

"Hun må absolut til enhver tid foretage sig noget usædvanligt. Det ligger sagtens i hendes natur. Finder De hende smuk, mr. Vandernoodt?"

"Ja, meget smuk. Hun er en af de kvinder, for hvis skyld en mand – det vil sige, en tosse – gerne kunne gå hen og hænge sig."

"De holder altså af en opstoppernæse og lange, smalle øjne?"

"Når de hører med til et sådant ensemble."

"Et *ensemble du serpent*?"

"Å ja, om De vil. Kvinden blev fristet af en slange, hvorfor skulle manden da ikke blive det?"

"Hun er ganske vist meget smuk; men hun mangler lidt farve i kinderne; hendes skønhed er af den meget kolde art."

"Tværtimod, jeg finder, at hendes teint er noget af det smukkeste hos hende. Det er en varm bleghed; den tyder aldeles ikke på noget skrøbeligt helbred. Og den fine næse med den lille krumning opefter er højst pikant. Og så hendes mund – man kan ikke tænke sig en smukkere mund, en mere elegant bue af læberne. Hvad siger De, Mackworth?"

"Synes De det? Jeg kan ikke udstå den slags mund. Den ser så selvtilfreds ud, tyder på en så stærk bevidsthed om egen skønhed – dens linjer er alt for ubevægelige. Jeg holder nok af en mund, der er mere ubevidst liv i."

"Jeg for mit vedkommende finder hende afskyelig," sagde en enkefrue. "Det er mærk værdigt, hvilke ubehagelige unge piger, der kommer i vælten. Hvem er disse Langens? Er der nogen, som kender dem?"

"De er fuldstændig *comme il faut*. Jeg har spist flere gange med dem i *La Russie*. Baronessen er en engelsk dame, og miss Harleth kalder hende kusine. Den unge pige selv er overmåde dannet og rigtig kvik."

"Ja så! Og baronen?"

"Han er et meget godt stykke husgeråd."

"Deres baronesse er altid ved roulettebordet," sagde Mackworth. "Hun har vist lært den unge pige at spille."

"Å, den gamle spiller meget sindigt; hun sætter kun nu og da et femfrancstykke ud. Pigebarnet er ivrigere: men det er kun et lune."

"Jeg hører, at hun har tabt hele sin gevinst i dag. Er de rige? Hvem ved det?"

"Ja, hvem ved det? Hvem ved det om nogen som helst?" sagde mr. Vandernoodt, idet han forlod gruppen og gik hen til Langens.

Den bemærkning, at Gwendolen denne aften bugtede sin hals endnu mere, end hun plejede, var sand. Men det var ikke for mere fuldstændigt at gennemføre slangefiguren; det var, fordi hun spejdede efter en lejlighed til at se Deronda, så at hun kunne spørge, hvem denne fremmede var, hvis forskende blik endnu forstyrrede hendes sinds ligevægt. Endelig kom der en lejlighed.

"Mr. Vandernoodt, De kender alverden," sagde Gwendolen, just ikke meget ivrigt, men tværtimod med et vist smægtende tonefald, som hun undertiden gav sin klare sopran. "Hvem er den herre der henne ved døren?"

"Der er et halvt dusin herrer henne ved døren. Mener De den gamle Adonis med en paryk *à la* George den Fjerde?"

"Nej, nej, den sorthårede unge mand til højre med det skrækkelige udtryk i ansigtet."

"Kalder De det skrækkeligt? Jeg synes det er et ualmindelig smukt ungt menneske."

"Men hvem er han?"

"Han er netop taget ind i vort hotel sammen med sir Hugo Mallinger."

"Sir Hugo Mallinger?"

"Ja. Kender De ham?"

"Nej." Gwendolen rødmede let. "Han har et sted nær ved, hvor vi bor, men han kommer der aldrig. Hvad sagde De, at den herre ved døren hed?"

"Deronda – mr. Deronda."

"Det var da et udmærket smukt navn! Er han en englænder?"

"Ja. Han skal være temmelig nært beslægtet med baronetten. De interesserer Dem for ham?"

"Ja; jeg synes ikke, han er, som unge mænd i almindelighed er."

"Og De beundrer ikke unge mænd i almindelighed?"

"Nej, ikke i mindste måde. Jeg ved altid, hvad de vil sige; men jeg kan slet ikke gætte mig til, hvad denne mr. Deronda ville kunne sige. Hvad siger han?"

"Å, i reglen ingenting. Jeg sad i aftes en god time ude på terrassen med ham og hans selskab, og han sagde ikke et ord – og han røg heller ikke. Han så ud til at kede sig."

"Det er en grund mere til, at jeg kunne have lyst til lære ham at kende. Jeg keder mig altid."

"Det vil vist være ham overmåde kært at blive præsenteret. Skal jeg forestille ham? Tillader De det, baronesse?"

"Ja, hvorfor ikke? – når han er i familie med sir Hugo Mallinger. Det er ellers noget nyt af dig, Gwendolen, at du altid keder dig," vedblev fru von langen, da mr. Vandernoodt var gået sin vej. "Hidtil har du haft travlt, så med det ene og så med det andet fra morgen til aften."

"Det er netop, fordi jeg keder mig til døde. Skal jeg holde op med at spille, så må jeg brække min arm eller min hals. Jeg må sørge for, at der hænder mig noget, med mindre De vil rejse til Schweiz og tage mig med op på Matterhorn."

"Måske denne mr. Derondas bekendtskab kan træde i stedet for Matterhorn."

"Måske."

Men Gwendolen gjorde ikke Derondas bekendtskab ved denne lejlighed. Det lykkedes ikke mr. Vandernoodt at bringe ham hen til hende den aften, og da hun kom ind på sit værelse, lå der et brev til hende, hvori hun blev kaldt hjem.

2

Det brev, Gwendolen fandt liggende på sit bord, lød således:

"Kæreste barn!
Jeg har i en uge ventet at høre fra dig. I dit sidste brev sagde du, at Langens tænkte på at rejse til Baden. Hvor har du kunnet være så tankeløs at lade mig være uvis om din adresse? Jeg er i den største uro for, at dette brev ikke skal komme dig i hænde. I hvert tilfælde skulle du jo komme hjem sidst i september, og jeg må nu bede dig om at komme hjem så hurtigt som muligt, for hvis du brugte alle dine penge, ville det ikke stå i min magt at sende dig flere, og du må ikke låne hos Langens, for jeg kunne ikke betale dem tilbage. Det er den bedrøvelige sandhed, mit barn – jeg ville ønske, at jeg bedre kunne forberede dig på den – men der er hændet os en forfærdelig ulykke. Du kender intet til forretninger og kan ikke forstå dem; men Grapnell & Co. har gjort en fallit på en million, og vi er fuldstændigt ruinerede – både din tante Gascoigne og jeg; din onkel har dog sit kald at leve af, og hvis de ikke længere holder heste og vogn, og får nogen til at interessere sig for drengene, kan familien vel komme ud af det. Hele den formue, vor stakkels fader erhvervede til os, går med til at dække gælden. Der er nu intet, jeg kan kalde mit. Det er bedst, at du straks får det at vide, skønt det gør mig bitterlig ondt, at jeg må fortælle dig det. Naturligvis var det stor skade, at du rejste bort, netop da du gjorde det; men det skal jeg aldrig bebrejde dig, mit kære barn. Kunne jeg, så ville jeg

forskåne dig for al sorg. På rejsen hjem vil du have tid til at forberede dig på den forandring, du vil finde her. Vi vil måske straks forlade Offendene, for vi håber, at mr. Haynes, som før har ønsket at få stedet, vil være villig til at afkøbe mig det. Naturligvis kan vi ikke tage til præstegården – der er ikke en krog til overs. Vi må se at få tag over hovedet i en eller anden hytte, og vi må leve af din onkel Gascoignes understøttelse, indtil jeg ser, hvad der forresten er at gøre. Jeg vil ikke kunne betale både gælden til de handlende og tjenestefolkenes løn. Du må samle al din styrke, mit kære barn, og vi må bøje os for Guds vilje, men det er vanskeligt at forsone sig med den skammelige ligegyldighed af mr. Lassman, som man siger var årsag til fallitten. Dine stakkels søskende kan kun græde sammen med mig og yder mig ingen hjælp. Var du her først, ville der måske vise sig en rift i skyerne. Det forekommer mig altid umuligt, at du kan være bestemt til at leve i armod. Hvis Langens vil blive i udlandet, kan du måske komme til at følge med en anden familie på rejsen. Men kom, så snart du kan, hjem til din bedrøvede og kærlige moder

Fanny Davilow."

Den første virkning af dette brev på Gwendolen var halvt bedøvende. Den stiltiende overbevisning om, at hun var bestemt til et luksuriøst liv, hvor enhver sorg i alt fald fremstillede sig under et elegant ydre, havde været stærkere hos hende end hos hendes moder, da den var næret af hendes ungdommelige blod og af den følelse af store krav på livet, som udgjorde en stor del af hendes bevidsthed. Det var næsten lige

så vanskeligt for hende med ét at tro på, at hun var blevet fattig og afhængig af andres godhed, som det ville have været i hendes friske, varme livsstrøm at fremkalde en isnende fornemmelse af, at døden var nær. Hun stod i nogle minutter ubevægelig, kastede så sin hat af og så sig uvilkårligt i spejlet. Hendes lysebrune hårs glinsende lokker sad endnu så smukt, at hun kunne have begivet sig lige til en balsal, og ligesom de andre aftener kunne Gwendolen have glædet sig ved en stund at betragte sig selv – ganske vist en aldeles tilladelig adspredelse. Men nu lagde hun ikke bevidst mærke til det skønne spejlbillede og stirrede simpelthen lige frem for sig, som om en eller anden hæslig lyd havde skurret i hendes øren og hun ventede på at se et eller andet tegn på, hvad årsagen til den var. Uden ret at vide af det, kastede hun sig hen i hjørnet af den røde fløjlssofa, tog igen brevet op og læste det to gange opmærksomt igennem, hvorpå hun lod det falde ned på gulvet, mens hun hvilede sine foldede hænder i sit skød og sad ganske stille uden at fælde en tåre. Hun følte sig tilskyndet til snarere dristigt at træde situationen under øjne og bekæmpe den end at jamre over den. Der var ikke i hendes stille sind noget sådant udråb som "stakkels moder!" Hendes moder havde tilsyneladende aldrig haft stor nydelse af livet, og hvis Gwendolen i dette øjeblik havde været oplagt til at føle medlidenhed, ville det nærmest have været med sig selv – for var hun ikke også ganske naturlig og med fuld føje hovedgenstanden for sin moders bekymring? Men det var vrede, det var ønsket om at gøre modstand, som besjælede hende; det var bitter græmmelse over, at hun havde tabt sin gevinst i rouletten, mens hun, når lykken vedblivende havde fulgt hende denne ene dag, ville have haft en køn sum at

tage med hjem, eller hun kunne måske være vedblevet at spille og have vundet nok til at underholde dem alle. Ja, var det ikke endog muligt nu? Hun havde kun fire napoleonsdorer tilbage i sin pung, men hun havde nogle smykker, som hun kunne pantsætte, en praksis, der var så almindelig i det elegante selskab ved tyske badesteder, at hun ikke behøvede at skamme sig ved det; og selv om hun ikke havde fået sin moders brev, ville hun sandsynligvis have besluttet sig til at rejse penge på en etrurisk halskæde, som hun tilfældigvis ikke havde haft på siden sin ankomst; ja, hun kunne have gjort det med en behagelig følelse af, at hun førte et intensivt liv og sørgede for ikke at kede sig. Hvis hun havde ti louisdorer til sin rådighed, og hendes tidligere held vendte tilbage, hvilket syntes rimeligt, hvad bedre kunne hun så gøre end at blive ved at spille i et par dage? Om også hendes familie hjemme misbilligede den måde, hun skaffede sig pengene på, hvilket den ganske vist ville, så var pengene der dog. Gwendolens fantasi dvælede ved denne fremgangsmåde og dens resultater, men ikke med rolig fortrøstning og voksende vished, som den ville have gjort, hvis hun havde været betaget af spillegalskaben. Hun var gået til roulettebordet, ikke fordi hun havde nogen lidenskab, men for at søge en sådan; hendes sind var roligt nok til at udmale sig de forskellige muligheder, og mens udsigten til at vinde lokkede hende, påtrængte udsigten til at tabe sig hende også med vekslende styrke og viste hende et fremtidssyn, som hendes stolthed med gru gyste tilbage for. For hun var bestemt på ikke at fortælle Langens, at nogen ulykke havde ramt hendes familie, eller på nogen måde at sætte sig i gæld til deres medfølelse; og hvis hun måtte pantsætte sine smykker i nogen sådan

udstrækning, at det kunne mærkes, ville de forhøre sig, gøre indvendinger og blande sig i hendes sager. Den fremgangsmåde, ved hvilken hun udsatte sig for mindst af allehånde utålelige ærgrelser, var tidligt om morgenen at rejse penge på sin halskæde, sige til Langens, at hendes moder uden at angive nogen grund havde bedt hende om straks at komme tilbage, og så om aftenen at tage med toget til Brüssel. Hun havde ingen pige med sig, og Langens kunne måske rejse indsigelser imod, at hun rejste alene hjem, men hendes beslutning var taget.

I stedet for at gå i seng tændte hun så mange lys, som hun kunne, og begyndte ivrigt at pakke ind, skønt hun hele tiden plagedes ved tanken om de optrin, der kunne finde sted næste dag – på den ene side de kedelige forklaringer og afskeden, samt en jagende rejse til et forandret hjem, på den anden side det alternativ at blive en dag til og igen prøve lykken ved roulettebordet. Men i denne sidste scene så hun altid igen denne Deronda, der betragtede hende med tirrende ironi og – de to ting dukkede altid op sammen i hendes tanker – så hende svigtet af lykken igen. Dette ubehagelige billede bidrog væsentligt til at bestemme hende for øjeblikkelig afrejse og bragte hende til at pakke sit tøj så fuldstændigt, at det ville være forbundet med en del ulempe at skifte sind. Klokken havde slået tolv, da hun kom ind på sit værelse, og ved den tid, da hun forvissede sig om, at hun kun havde beholdt fremme, hvad der var absolut nødvendigt, faldt et svagt dagskær ind gennem persiennerne og dæmpede den kunstige belysning. Hvad kunne det nu nytte at gå i seng? Hendes kolde bad var tilstrækkelig forfriskning, og hun så, at et let anstrøg af træthed ved øjnene

kun gav hende et endnu interessantere udseende. Inden klokken seks var hun fuldstændig påklædt i sin grå rejsedragt; ja havde endog sin filthat på, for hun havde i sinde at gå ud, så snart hun kunne gøre regning på at se andre damer på vejen til kilderne, og da hun tilfældigvis sad med siden vendt imod den lange strimmel spejlglas mellem de to vinduer i hendes værelse, vendte hun sig om for at betragte sig selv, støttende sin albue på stoleryggen i en stilling, som en maler kunne have valgt, hvis han ville have malet hendes portræt. Det kan godt lade sig gøre at have en stærk egenkærlighed uden nogen selvtilfredshed, ja der kan endog godt være forbundet et misnøje med sig selv med den, der er så meget mere intensivt, jo mere éns egen lille egoistiske pirrelighed er en fremherskende åndelig egenskab; men Gwendolen kendte intet til sådan indre strid. Hun var besjælet af en naiv glæde over sit lykkelige Jeg, som enhver undtagen den strengeste moralprædikant ville bære over med hos en ung pige, der hver dag havde set et tiltalende spejlbillede af dette Jeg både i sine nærmestes smiger og i spejlet. Og selv under denne begyndelse af verdens sorger, mens hun af mangel på noget andet at bestille sad og stirrede på sit spejlbillede i det tiltagende dagslys, kom der lidt efter lidt et selvbehageligt udtryk i hendes ansigt, der passede til den lyse morgentime. Hendes smukke læber krusede sig til et mere og mere bestemt smil, indtil hun til sidst tog sin hat af, bøjede sig fremad og kyssede det kolde spejlglas, der havde set så varmt ud. Hvorledes kunne hun tro på sorgen? Hvis den angreb hende, følte hun styrke til at knuse den, trodse den eller løbe sin vej fra den, som hun allerede havde gjort. Alt andet forekom hende

mere muligt end, at hun kunne blive ved at gennemgå ulykker, store eller små.

Fru von Langen gik aldrig ud før morgenmaden, så at Gwendolen med fuld sikkerhed kunne ende sin morgentur med at tage vejen hjemefter gennem Oberstrasse, hvor den attråede bod befandt sig, som ganske sikkert var åben efter klokken syv. På den tid ville alle de personer, som hun nødigt ville ses af, enten være på deres spadsereture i nærheden af kilderne eller endnu være i deres sovekamre; men der var ganske vist et stort hotel, *Czarina*, fra hvilket spejdende blikke kunne følge hende lige hen til hr. Wieners dør. Det var en mulighed, hun måtte udsætte sig for; kunne hun ikke gå derind for at købe noget, som hun havde fået lyst til? Denne betragtning faldt hende ind, da hun kom i tanker om, at *Czarina* var Derondas hotel; men hun var da allerede langt oppe i Oberstrasse, og hun fortsatte sin gang med sin sædvanlige bølgende bevægelse, idet hver linje i hendes figur og hendes dragt faldt i bløde krumninger, der var tiltalende for alle blikke undtagen dem, som deri så en alt for stor lighed med slangen og var imod, at slangetilbedelsen kaldtes til live igen. Hun så hverken til højre eller til venstre og udførte sin forretning i boden med en kulde, der ikke gav hr. Wiener anledning til nogen bemærkning, undtagen med hensyn til hendes stolte væsen og den usædvanlige størrelse og skønhed af de midterste tre turkiser i det halssmykke, som hun tilbød ham. De havde hørt til en kæde, som engang havde været hendes faders; men hun havde aldrig kendt sin fader, og halsbåndet var i enhver henseende det af hendes smykker, som hun mest passende kunne skille sig ved. Hvem mener, at det er umuligt af være overtroisk og ræsonnerende på samme tid?

Rouletten opmuntrer samtidig en romantisk overtro med hensyn til spillets chancer og det mest prosaiske ræsonnement over menneskelige følelser, som står vejen for at rejse penge. Det, der mest græmmede Gwendolen, var, at hun kun fik ni louisdorer, som hun kunne lægge til de fire, hun havde i sin pung; disse jødiske pantelånere trak på en så hensynsløs måde de kristne op, der var uheldige i spil! Men hun var familien Langens gæst i den lejlighed, som den havde lejet, og havde intet at betale der; hun behøvede ikke tretten louisdorer til at rejse hjem for; selv om hun besluttede sig til at vove tre, ville de resterende ti være mere end nok, eftersom det var hendes agt at rejse i ét stræk, dag og nat. Da hun gik hjemefter, ja selv da hun var kommet ind og havde sat sig i salonen for at vente på sine pårørende og sin frokost, var hun endnu i tvivl om, hvorvidt hun skulle rejse straks, eller rettere, hun havde besluttet simpelthen at fortælle Langens, at hun havde fået et brev fra sin moder, som ønskede, at hun skulle komme hjem, og lade det henstå uafgjort, når hun ville tage afsted. Det var allerede den sædvanlige morgenmadstid, og da hun hørte nogen komme ind, mens hun noget træt og sulten lænede sig tilbage med lukkede øjne, rejste hun sig op i den formening, at det var en eller anden af Langens – og de ord, som kunne give hende frihed til i alt fald at blive en dag til, var allerede lige ved at forlade hendes læber. Men det var tjeneren, som kom ind med en lille pakke til miss Harleth, der lige var blevet afleveret. Gwendolen tog den i hånden og ilede straks ind i sit værelse. Hun så blegere og mere bevæget ud end straks, da hun havde læst sin moders brev. Noget – hun vidste ikke rigtigt hvad – sagde hende, inden hun åbnede pakken, at den indeholdt det

halsbånd, hun nys havde skilt sig ved. Indenfor papiret var der et kammerdugs lommetørklæde, halsbåndet var indsvøbt i, og inden i det lå der en afrevet strimmel brevpapir, hvorpå der med en tydelig, men hurtig håndskrift var skrevet med blyant: *"En fremmed, som har fundet miss Harleths halsbånd, sender hende det tilbage og udtaler det håb, at hun ikke tiere udsætter sig for at tabe det."*

Gwendolen rødmede af ærgrelse og såret stolthed. Et stort hjørne af lommetørklædet syntes at være skødesløst afrevet for at fjerne et mærke, men hun troede straks på det første billede af "den fremmede", der viste sig for hendes tanke. Det var Deronda; han måtte have set hende gå ind i butikken; han måtte være gået ind lige efter hende og have indløst halsbåndet. Han havde taget sig en utilgivelig frihed og havde vovet at bringe hende i en fuldstændig utålelig stilling. Hvad skulle hun gøre? – Hun kunne ikke handle efter sin overbevisning om, at det var ham, der havde sendt hende halsbåndet. Og sende det lige tilbage til ham; det ville være at udsætte sig for den mulighed, at hun havde taget fejl; ja, selv om "den fremmede" var ham og ingen anden, ville det være alt for dristigt af hende at lade ham vide, at hun havde gættet det, og at møde ham igen med denne gensidige bevidsthed. Han vidste meget godt, at han ved sin adfærd beredte hende en uoprettelig ydmygelse; det var en anden form for hans ironiske smil, En anden måde, hvorpå han påtog sig en overmodig mentors mine. Gwendolen mærkede, at ydmygelsens bitre tårer kom i hendes øjne og trillede ned ad hendes kinder. Ingen havde nogensinde før vovet at behandle hende med ironi og foragt. Én ting var indlysende: hun måtte udføre sin beslutning om straks at tage bort fra badestedet; det var umuligt for hende igen at vise sig i

den offentlige salon, endnu mere at stå ved spillebordet med fare for at se Deronda. Det bankede nu højst ubelejligt på døren: morgenmaden var serveret. Med en lidenskabelig bevægelse kastede Gwendolen halsbånd, lommetørklæde, papirsstrimmel og det hele i sin necessaire, trykkede sit lommetørklæde imod sit ansigt og gik ind til sine pårørende efter at have tøvet et minut eller to for at genvinde sin stolte selvbeherskelse.

De spor af tårer og træthed, der blev tilbage, syntes at stemme godt med den meddelelse, hun straks gav dem om, at hun var blevet kaldt hjem, og at hun var bange for, at der var noget galt på færde med Mama, samt at hun havde siddet oppe for selv at pakke ind i stedet for at vente, til hendes venindes pige kunne have hjulpet hende. Der blev, som hun havde ventet, rejst mange indsigelser imod, at hun rejste ene hjem, men hun afslog hårdnakket alle arrangementer med hensyn til rejseselskab. Hun ville sørge for at komme i en damekupé og rejse direkte hjem. Hun kunne overmåde godt hvile sig i toget og var ikke bange for noget.

På denne måde gik det til, at Gwendolen aldrig tiere viste sig ved roulettebordet, men samme torsdag aften tog afsted til Brüssel og lørdag morgen kom til Offendene, det hjem, som hun og hendes familie snart skulle sige et sidste farvel.

3

Det var skade, at Offendene ikke var miss Harleths barndomshjem eller var blevet hende kært ved familieerindringer. Et menneskeligt liv bør helst have sin rod på en eller anden plet fødejord, hvor det kan vinde en familiær kærlighed til selve jorden, til de arbejder, menneskene går ud til, til de lyde og toner, som høres der, til alt, hvad der giver dette barndomshjem et umiskendelig forskelligt præg fra alt, hvad der senere optages i bevidstheden, efterhånden som kundskabskredsen udvides: en plet, hvor tidlige minder indristes med kærlighed, og venskabeligt bekendtskab med alle naboer, ja selv med hundene og æslerne, opstår uden besvær og uden reflektion som noget, der ligger i sagens natur. I fem års alderen er dødelige mennesker ikke skikkede til at være verdensborgere, til at lade sig bestemme af abstrakte hensyn, til at hæve sig op over al forkærlighed i upartiskhedens sfærer, og den forkærlighed for mælk, vi begynder livet med, er en typus for den måde, hvorpå både legeme og sjæl må opfødes i alt fald en tid lang. Den bedste indledning til det astronomiske studium er at tænke på nattehimlen som en lille samling stjerner, der hører med til ens egen hjemstavn.

Men dette velsignede faste barndomshjem, hvori kærligheden kan fæste rod, havde manglet i Gwendolens liv. Offendene var blevet valgt til bolig for hendes moder blot fordi det lå så nær ved Pennicote præstegård, og det var ikke mere end et år siden, at mrs. Davilow, Gwendolen og hendes fire halvsøstre (med guvernanten og pigen siddende i en anden vogn) for første gang var kørte op ad vejen dertil en eftermiddag

hen ad aften i oktober måned, mens rågerne skreg over deres hoveder og det susede i elmetræernes gule kroner

Årstiden passede godt til den gamle aflange bygning af røde mursten, som var lidt vel overlæsset med stenornamenter, der omgav den dobbelte række smalle vinduer og den store, firkantede veranda. Den naturlige sten frembød gunstige betingelser for en grønlig lavart, og på murværket voksede der en støvlignende grå lav, så at bygningen, skønt den dannede en aldeles regelmæssig rektangel, ikke havde noget stift i det fysiognomi, som den vendte imod de tre veje der imod øst, vest og syd var hugget gennem den halvandet hundrede alen brede plantage, der omgav det allernærmeste areal. Man ville have syntes om, ifald huset var blevet løftet op på en lille bakke, så at man fra det havde kunnet se ud over dets eget område til de lange stråtage i de fjerne landsbyer, kirketårnene, de spredte gårde, de opadskrånende skove og de vide, bølgende parkstrækninger, der gør landskabet så skønt i denne del af Wessex. Men skønt huset således lå bag et grønt dække midt i flade græsmarker, havde det dog på den ene side et lille udkig til den større verden i kridtklinternes høje, bugtede linjer, storslåede faste former, over hvilke solen kastede en vekslende belysning.

Huset var lige stort nok til at have et herskabeligt præg, og der betaltes en moderat leje af det, fordi der ikke hørte nogen jord til det, og fordi det var noget vanskeligt at få det udlejet med dets mørke bohave og dets falmede tapeter og betræk. Men både det indre og det ydre var sådant, at ingen beskuer kunne antage, at det beboedes af tidligere handelsfolk, der levede af deres midler, og det var en vished, der var lige så

meget værd som mange bekvemmeligheder for beboere, der ikke blot besad den smag, som gyser for ny stads, men også befandt sig i det rangens grænseland, hvor anneksion er et brændende emne; og at hun kunne opslå sin bolig i et hus, der engang havde været tilstrækkeligt for en enkegrevinde, forhøjede kendeligt mrs. Davilows tilfredshed over at have et hus for sig selv. Dette viste sig – hvad der forekom Gwendolen noget gådefuldt – pludselig muligt ved dennes stedfader, kaptajn Davilows død. Han havde i de sidste ni år kun aflagt korte og uregelmæssige besøg hos sin familie og havde da vist sig fra en så lidet elskværdig side, at den let forsonede sig med hans lange fraværelse. Hvorfor hans død gjorde det muligt for hans enke at tage fast bo, var ikke blevet sagt Gwendolen; men hun brød sig også mere om selve faktum end om forklaringen. Alle hendes fremtidsudsigter var derved blevet behageligere. Hun havde haft meget imod deres tidligere levevis, deres flakken om fra det ene fremmede badested eller det ene pariserlogi til det andet, og havde næret en dyb antipati imod stadig at se nye sæt af lejede møbler og idelig at træffe sammen med nye mennesker under forhold, der ikke tillod, at hun fik nogen betydning. To års derpå følgende ophold i en elegant skole, hvor hun ved alle højtidelige lejligheder var blevet sat øverst, havde kun styrket hendes følelse af, at en så usædvanlig person som hun ikke kunne vedblive at leve under sædvanlige forhold og i en mindre fordelagtig social stilling. Al ængstelse i så henseende forsvandt nu, da hendes moder skulle have et hus for sig selv; for med hensyn til herkomst var Gwendolen aldeles rolig. Hun havde ingen forestilling om, hvorledes hendes bedstefader på mødrene siden havde fået den formue, som

hans to døtre havde arvet; men han havde været vestinder, hvilket syntes at afskære alle yderligere spørgsmål; og hun vidste, at hendes faders familie var så fornem, at den ikke havde taget nogen notits af hendes moder, som ikke desto mindre med megen stolthed opbevarede et miniaturportræt af en lady Molly af denne familie. Hun ville sandsynligvis have fået meget mere at vide om sin fader, hvis det ikke havde været for en i og for sig ubetydelig omstændighed, der indtraf, da hun var tolv år gammel. Mrs. Davilow havde, som hun kun gjorde en sjælden gang imellem, fremtaget forskellige erindringer om sin første mand, og mens hun viste Gwendolen et miniaturportræt af ham, mindede hun hende med en varme, der syntes beregnet på én særlig barnlig sympati, om, at den kære fader var død, da hans lille datter endnu var i lang sløjkjole. Gwendolen, som øjeblikkelig kom til at tænke på den uelskværdige stedfader, som hun havde kendt den største del af sit liv, mens hun gik i kort kjole, sagde:

"Hvorfor giftede du dig igen, moder? Det ville have været pænere, om du havde ladet være."

Mrs. Davilow rødmede dybt, en let, krampagtig bevægelse gik hen over hendes ansigt, og idet hun øjeblikkelig gemte sine erindringer af vejen, sagde hun med en hos hende ganske usædvanlig heftighed:

"Du har ingen følelse, barn!"

Gwendolen, som virkelig holdt af sin moder, følte sig krænket og skamfuld og havde aldrig siden vovet at stille noget spørgsmål om sin fader.

Det var ikke det eneste tilfælde, hvor hun havde pådraget sig en følelse af barnlig anger. Der blev altid, om muligt, sørget for

at hun fik en lille seng i sin moders værelse, for mrs. Davilows hjerte hang med særlig kærlighed ved hendes ældste pigebarn, der var født i hendes lykkeligere dage. En nat, da hun fik et sygdomsanfald, som oftere påkom hende, opdagede hun, at den medicin, der ellers altid blev sat ved hendes seng, var blevet glemt, og bad Gwendolen om at stå ud af sengen og tage den til hende. Den lille dame, der lå så hyggeligt og lunt som et rødmosset svøbelsesbarn i sin lille seng, havde ikke lyst til at stå op i kulden, hvorfor hun blev liggende ganske stille og brummede et afslag. Mrs. Davilow måtte derfor undvære sin medicin og gjorde ikke sin datter den mindste bebrejdelse; men næste dag havde Gwendolen en levende følelse af, hvad der måtte røre sig i hendes moders sind, og forsøgte at gøre sin uret god ved kærtegn, som ikke kostede hende nogen anstrengelse. Da hun altid havde været familiens kæledægge og stolthed og var blevet opvartet af sin moder, sine søskende, guvernanten og pigerne, som om hun havde været en landflygtig prinsesse, faldt det hende ganske naturligt vanskeligt selv at anse sit velbefindende for mindre vigtigt, end andre gjorde det til, og når der kom noget bestemt i vejen for det, følte hun en forbitrelse over det, som i hendes barneår var tilbøjelig til at give sig luft i den slags hidsige handlinger, der hos enkelte personer synes at stå i bestemt strid med den karakter, de ellers lægger for dagen. Skønt hun aldrig selv som barn var letsindigt grusom, ja endog satte en glæde i at redde insekter, der var nær ved at drukne og se dem komme til sig selv, havde hun en stille, pinefuld erindring om, at hun havde kvalt sin søsters kanariefugl i et anfald af forbitrelse over dens skingrende sang, der atter og atter på en skurrende måde

havde forstyrret hendes sangøvelser. Hun havde skyndt sig at købe en hvid mus til sin søster til erstatning for fuglen, og skønt hun i sit stille sind søgte at undskylde sig med en ejendommelig nervøsitet, der var et tegn på hendes finere konstitution, havde tanken om dette skammelige mord dog altid bragt hende til at gyse. Gwendolen var ikke hård og følelsesløs af naturen. Men hun ville gerne gøre sin bod let, og nu, da hun var over tyve år, var en del af hendes medfødte sjælsstyrke blevet til en selvbeherskelse, ved hvis hjælp hun skærmede sig imod angergiven ydmygelse. Hun var tilsyneladende mere fyrig og bestemt end nogensinde, men der var mere beregning skjult under dette ydre.

Den dag, de kom til Offendene, som ikke engang mrs. Davilow havde set før, eftersom hendes svoger mr. Gascoigne havde lejet stedet for hende, og da alle var stået af vognen og stod i buegangen foran den åbne dør, så at de både kunne tage stedet i det hele i øjesyn og se et glimt af vestibulen og trappen, der var behængte med mørkladne malerier, men oplivedes ved en lystig brændeild, tav de alle sammen. Moderen, de fire søstre og guvernanten så alle sammen hen til Gwendolen, som om deres mening i ét og alt var afhængig af, hvad hun ville udtale. Om pigebørnene, lige fra den sekstenårige Alice til den tiårige Isabella, kunne der ved første øjekast næppe siges andet, end at de var som småpiger i almindelighed og at deres sorte kjoler begyndte at blive noget slidte. Miss Merry var en gammel pige, og havde ikke noget mærkeligt ved sig. Mrs. Davilows falmede skønhed gjorde et dobbelt rørende indtryk, fordi hun så så appellerende på Gwendolen, der med en kritisk mine lod blikket glide rundt på huset, landskabet og vestibulen. Hun var

som en ung væddeløbshest i en indhegning mellem ustriglede ponyer og tåbelige vognmandsøg.

"Nå, mit barn, hvad synes du om stedet?" sagde mrs. Davilow endelig i en sagte, bønlig tone.

"Jeg finder det fortryllende," sagde Gwendolen hurtigt. "Det er et romantisk sted; alt muligt fornøjeligt kan hænde her; det kunne afgive en god baggrund for, hvad det skulle være. Ingen behøver at skamme sig ved at bo her."

"Det har ganske bestemt ikke noget simpelt, dagligdags præg."

"Nej, det kunne passe for en fordreven konge eller al anden fornem fattigdom. Vi burde egentlig have levet i glans og herlighed og være blevet reduceret til dette sted. Det ville have været så romantisk, som man kunne forlange. Men jeg troede, at onkel og tante Gascoigne ville være her for at tage imod os, og kusine Anna med," tilføjede Gwendolen i et ærgerligt og overrasket tonefald.

"Vi er kommet noget tidligt," sagde mrs. Davilow, og idet hun trådte ind i vestibulen, sagde hun til husholdersken, der kom hende i møde: "Venter De mr. og mrs. Gascoigne?"

"Ja, frue; de var her i går for at give specielle ordrer om, at der skulle tændes op og sørges for middagsmad. Men hvad det angår at have tændt op, så har jeg haft det i alle værelserne i den sidste uge, og hele huset er godt udluftet. Jeg ville ønske, at det kunne ses mere på nogle af møblerne, sådan som jeg har pudset dem, men jeg tror nok, De kan se på låsene, at jeg har gjort mig umage. Jeg er vis på, at mr. og mrs. Gascoigne, når de kommer, ville sige Dem, at intet er blevet forsømt. De kommer her ganske sikkert klokken fem."

Dette tilfredsstillede Gwendolen, som ikke ville finde sig i, at deres ankomst behandledes med ligegyldighed, og efter at have trippet lidt op ad den tæppebelagte stentrappe for at se sig om der, trippede hun ned igen og så, fulgt af alle pigebørnene, ind i hvert af de værelser, hvortil døre førte ind fra vestibulen – spisestuen med de mørke egepaneler, det slidte røde damaskes betræk, en kopi efter Snyders af nogle snerrende, bidske hunde over buffeten og en Kristus brydende brødet over kaminen; biblioteket med dets lugt af gammelt, brunt læder, og endelig salen, som man kom ind i gennem et lille forværelse, som var fuldt af ærværdige snurrepiberier.

"Moder, moder, kom herhen!" sagde Gwendolen til mrs. Davilow, der var fulgt langsomt efter i samtale med husholdersken. "Her er ét orgel. Jeg vil være den hellige Cæcilie; jeg vil males som den hellige Cæcilie. Jocosa" – således kaldte hun miss Merry – "løs mit hår op! Se, moder!"

Hun havde kastet sin hat og sine handsker af og havde sat sig foran orglet i en malerisk stilling med opadvendte øjne, mens den føjelige og sørgmodige Jocosa tog den ene kam ud, som holdt hendes hår oppe, og rystede det ud, så at det faldt som en glat, lysebrun strøm ned ad ryggen på dets ejerinde, helt nedenfor hendes smækre liv.

Mrs. Davilow smilede og sagde: "Det er et nydeligt billede, mit barn!" Hun kunne ikke lade være at beundre sin kæledægge og lagde ikke engang i husholderskens nærværelse skjul på det. Gwendolen rejste sig og lo af glæde. Alt dette forekom hende at passe så godt til deres indtog i et nyt hus, der var en så fortrinlig ramme for hende.

"Hvad det er for et mærkeligt, malerisk værelse!" vedblev hun og så sig om. "Jeg synes rigtig godt om disse gamle broderede stole, guirlanderne på panelerne og malerierne, der kunne være hvad som helst. Det derhenne med ribbenene – lutter ribben og mørke – det er vist spansk, moder."

"Se, Gwendolen'" sagde den lille Isabella i en forbavset tone, idet hun åbnede et stykke panel i den anden ende af værelset.

Alle ilede med Gwendolen i spidsen hen for at se på det. Bag panelet sås billedet af et opadvendt dødningeansigt, som en dunkel skikkelse syntes at flygte for med udstrakte arme. "Hvor det er hæsligt!" sagde mrs. Davilow med et udtryk af modbydelighed; men Gwendolen gyste i tavshed og Isabella, en næsvis lille grimrian med en irriterende god hukommelse, sagde:

"Du tør aldrig være ene her i stuen, Gwendolen!"

"Hvor tør du lukke noget op, som skal være lukket, din uartige tøs!" sagde Gwendolen i sin vredeste tone. Idet hun derpå rev paneldøren ud af hænderne på den lille synderinde, lukkede hun den hastigt og sagde: "Der er en lås – hvor er nøglen? Vi må finde nøglen, eller der må laves en, og ingen må lukke den op igen; eller lad mig få nøglen!"

Efter at have udstedt denne almindelige befaling til alle tilstedeværende vendte Gwendolen sig med et ansigt, der nu blussede efter den kuldegysning, der netop var faret igennem hende, om til sin moder og sagde: "Lad os nu en op på vort værelse, mama."

Ved at søge efter fandt husholdersken nøglen i skuffen i en kommode nær ved panelet og rakte den til kammerpigen Bugle,

idet hun spydigt bad hende at bringe den til Hds. Kongelige Højhed.

"Jeg ved ikke, hvem De mener, mrs. Startin," sagde Bugle, der havde været beskæftiget ovenpå under optrinnet i salen og var noget fornærmet over, at et nyt tyende tillod sig sådanne ironiske bemærkninger.

"Jeg mener den unge frøken, der skal regere os alle sammen og som forresten også ser godt nok ud til at være den styrende," svarede mrs. Startin formildende. "Hun ved nok, hvad det er for en nøgle."

"Hvis De har lagt frem, hvad vi skal bruge, Bugle, så kan De gå ind til de andre," havde Gwendolen sagt, da hun og mrs. Davilow trådte ind i deres i gult og sort malede sovekammer, hvor en nydelig lille hvid løjbænk var opstillet ved siden af den gule og sorte katafalk, der gik under benævnelsen den bedste seng. "Jeg skal nok hjælpe moder."

Men det første, hun foretog sig, var at gå hen til det høje spejl imellem vinduerne, hvor hun kunne se hele sin person og alt, hvad der var i værelset, mens hendes moder satte sig ned og ligeledes så på sin datters spejlbillede.

"Det er et rart spejl, Gwendolen; eller er det måske den sorte ramme med guldornamenterne, der gør, at du tager dig så godt ud?" sagde mrs. Davilow, da Gwendolen stod på skrå med ansigtet vendt tre fjerdedele om imod spejlet og glattede det bølgende hår tilbage med sin venstre hånd.

"Jeg ville kunne blive en ganske net Sankta Cæcilie, når jeg fik nogle hvide roser i håret," sagde Gwendolen – "det eneste er næsten, hvad skulle vi gøre med dén, Mama? Jeg tror ikke, at helgeninder nogensinde har opstoppernæser. Bare jeg dog

havde fået din lige næse; den kunne have passet til alle mulige roller. Min næse egner sig kun for lystspillet; den duer ikke til tragedien."

"Ak, mit barn, man kan være ulykkelig her i verden, hvordan ens næse end er," sagde mrs. Davilow med et dybt, bedrøvet suk, idet hun kastede sin sorte hat på bordet og støttede sin albue på det.

"Å, ti dog stille, mama!" sagde Gwendolen i en bebrejdende tone og vendte sig med en ærgerlig mine bort fra spejlet, "nu må du ikke begynde med at være gnaven her. Det spolerer al min fornøjelse, og nu kan alting blive så herligt. Hvad har du nu at være melankolsk over?"

"Ingenting, mit barn," sagde mrs. Davilow, idet hun syntes at tage sig sammen ug begyndte at tage sin kjole af. "Det er mig altid nok, når jeg ser dig lykkelig."

"Men du skulle selv være lykkelig," sagde Gwendolen, hvis tone endnu var noget misfornøjet, mens hun dog gik hen for at hjælpe sin moder og kærtegnende klappede hende. "Kan ingen mennesker være lykkelige, når de ikke er helt unge? Sommetider har jeg ved at se på dig fået en følelse af, at det ikke var værd at leve. Når småpigerne var til plage, og Jocosa var styg og tvær, og alting omkring os gik i én hurlumhej, og du så oven i købet så trist ud, hvad fornøjelse kunne jeg så have ved at leve? Men nu *kan* du være lykkelig."

"Det skal jeg også nok være, min ven," sagde mrs. Davilow og klappede den kind, som bøjede sig hen imod hende.

"Ja, men for alvor. Du må ikke blot lade, som om du er det," sagde Gwendolen med hårdnakket bestemthed. "Se blot, hvad for en hånd og arm du har! De er meget smukkere end mine.

Enhver kan se at du i alle henseender har været meget smukkere."

"Nej, vist ikke nej, barn. Jeg har altid været sværere og har aldrig været halvt så yndig som du."

"Ja, men hvad kan det nytte, at jeg er yndig, når enden på det bliver, at jeg bliver trist og ikke bryder mig om noget? Er det altid følgen af at blive gift?"

"Nej, mit barn, det er det såmænd ikke. Ægtestanden er den eneste lykkelige tilværelse for en kvinde, hvad jeg håber, du vil bevise."

"Jeg vil ikke indlade mig på det, hvis det ikke er en lykkelig tilværelse. Jeg vil være lykkelig – i alt fald vil jeg ikke gå og døse livet hen, således som mange mennesker gør, uden at blive eller udrette noget bemærkelsesværdigt. Jeg har besluttet mig til ikke at lade andre folk blande sig i mine sager. Her er noget varmt vand til dig, moder," sluttede Gwendolen, idet hun gav sig til at tage sin kjole af og så ventede på, at hendes moder kunne sætte hendes hår.

Der indtrådte et par minutters tavshed; så sagde mrs. Davilow, mens hun flettede sin datters hår: "Jeg har dog vist aldrig gjort dig imod, Gwendolen."

"Du vil tit have, at jeg skal gøre noget, som jeg ikke synes om."

"Du mener at læse med Alice?"

"Ja. Og jeg har gjort det, fordi du bad mig om det; men ellers begriber jeg ikke, hvorfor jeg skulle gøre det, det keder mig rædsomt, så tungnem som hun er. Hun har ingen sans for musik eller sprog eller noget andet. Det ville være meget bedre for hende ingenting at kunne; det er nu engang hendes rolle, og den ville hun spille godt."

"Det er synd at tale således om din stakkels søster, Gwendolen, der er så god imod dig og springer for dig, så ofte som du vil have det."

"Jeg kan ikke indse, at det er synd at kalde tingene ved deres rette navn og anvise dem deres rette plads. Derimod er det synd, at jeg skal spilde min tid med hende. Lad mig nu sætte dit hår, Mama."

"Vi må skynde os. Din onkel og tante kommer snart. For Guds skyld, vær ikke overmodig imod *dem*, mit kære barn, eller imod din kusine Anna, som du vil komme meget ud med. Lov mig det, Gwendolen. Du kan jo ikke vente, at Anna skal være din lige."

"Jeg *ønsker* heller ikke, at hun skal være min lige," sagde Gwendolen med et smil og et kast med hovedet. Og dermed endte samtalen.

Da mr. Og mrs. Gascoigne kom, var Gwendolen alt andet end overmodig; hun opførte sig tværtimod så kønt imod dem som muligt. Hun præsenterede sig på ny for slægtninge, der ikke havde set hende, siden hun havde været i den forholdsvis uudviklede sekstenårige alder, og hun var ivrig – nej, ikke ivrig, men bestemt på, at de skulle få et udmærket indtryk af hende.

Mrs. Gascoigne havde nogen familielighed med sin søster, men hun var mørkere og spinklere, i hendes ansigt var der ingen spor af kummer. Hendes bevægelser var mindre matte, udtrykket i hendes ansigt livligere og mere kritisk, således som det sømmede sig for en sognepræsts hustru, der var forpligtet til at udøve en heldbringende autoritet. Mest lignede de hinanden i en uselvstændig tilbøjelighed til at efterligne og underkaste sig andre, men denne egenskab havde på grund af

forskelligheden i deres ydre forhold ført til meget forskellige resultater. Den yngre søster havde været letsindig eller i alt fald uheldig med sine giftermål; den ældre anså sig selv for den misundelsesværdigste blandt hustruer, og uselvstændigheden antog hos hende stundom formen af en overraskende bestemthed. Mange af hendes meninger, således om kirkestyrelsen og om ærkebiskop Lauds karakter, syntes alt for bestemte under alle skiftende forhold til, at hun skulle være kommet til dem på anden måde end ved som en god hustru at adoptere sin mands anskuelser, og der var meget, som nok kunne opmuntre til tillid til hendes mands myndighed. Han besad flere behagelige dyder og enkelte iøjnefaldende fortrin, mens alle de fejl, der tillagdes ham, var skikkede til at fremme hans lykke.

Et af hans fortrin var en smuk person, der måske gjorde endnu mere indtryk nu, da han var syvoghalvtreds, end den havde gjort i en yngre alder. Der var intet udpræget gejstligt i hans ansigt, ingen præstelig værdighed eller salvelsesfuld velvilje, ingen stivhed eller kunstlet ro i hans væsen; når han viste sig i sin Inverness-kappe, så man i ham kun en smuk herre med mørke øjne, en næse, der begyndte med et tilløb til en ørnenæse, men pludselig blev lige, og stålgråt hår. Denne frihed for det præstelige væsen, der plejer at brede sig over hele det ydre, hver en tone og gestus, og som ingen klædedragt formår at skjule, skyldtes måske den omstændighed, at han tidligere havde været kaptajn Gaskin og først var blevet præst, kort forinden han blev forlovet med miss Armyn. Hvis nogen ville have indvendt, at det just ikke var nogen passende forberedelse til den gejstlige stand, kunne hans venner have

spurgt, hvem der gav en bedre figur i den, hvem der prædikede bedre eller besad større myndighed i sit sogn. Han havde et medfødt administrationstalent og var tolerant både i anskuelser og i adfærd, fordi han følte sig i stand til at gøre sine meninger gældende og var fri for den pirrelighed, som følger med bevidstheden om egen svaghed. Han smilede velvilligt, når nogen var skrøbelig nok til at røbe en smag, som han ikke kunne dele, f.eks. for blomsterkultur eller arkæologi, som var meget på mode blandt hans embedsbrødre i stiftet; for sit eget vedkommende foretrak han at studere et felttogs historie eller efter sit kendskab til Nesselrodes politik at spekulere på, hvorledes han ville have båret sig ad, hvis det engelske kabinet var optrådt på en anden måde. Mr. Gascoignes tænkemåde var efter nogle for længe siden ophørte svingninger snarere blevet kirkelig end teologisk, ikke den moderne anglikanske betragtningsmåde, men hvad han ville have kaldt engelsk sund sans, fri for mængdens fordomme, således som det sømmede sig for en mand, der betragtede folkekirken ved dagens lys og i dens forhold til andre ting. Ingen gejstlig øvrighedspersons ord havde større vægt ved retssessionerne, og ingen savnede mindre end han praktisk blik for verdslige anliggender. Ja, den værste beskyldning, man rejste imod ham, var netop, at han var alt for verdslig. Det kunne ikke godtgøres, at han svigtede dem, der befandt sig i en mindre heldig social stilling: men på den anden side kunne det ikke benægtes, at de venskabsforhold, han særligt syntes at søge, var sådanne, som rimeligvis kunne være til gavn for en fader med seks sønner og to døtre; og maliciøse iagttagere – for en halv snes år siden var der i Wessex personer, der nu ville synes utrolig maliciøse – bemærkede, at

hans anskuelser havde skiftet farve overensstemmende med dette hensyn. Men en munter, af lykken begunstiget verdslighed har altid et skin af at være mere egenkærlig end den bedste, ikke af lykken begunstigede verdslighed, hvis hemmelige historie kan sammenfattes i de bedrøvelige ord "Solgt, men ikke betalt".

Det undrede Gwendolen, at hun ikke bedre havde erindret, hvad for en overmåde smuk mand hendes onkel var; men i sekstenårs alderen havde hendes dom været mindre pålidelig og mere flygtig. For øjeblikket satte hun overordentlig pris på, at hun ville komme under beskyttelse af en agtet mandlig slægtning, og at familiens liv ville ophøre med kun at bevæge sig mellem kvinder, hvilket i længden bliver temmelig kedsommeligt. Det var ikke hendes mening, at hendes onkel skulle udøve nogen som helst myndighed over hende: men hun indså straks, at det ville være behageligt for hende, hvis han var stolt af at præsentere hende som sin niece. Og der var alle tegn på, at han rimeligvis ville føle en sådan stolthed. Han så ubestrideligt på hende med et beundrende blik, da han sagde:

"Du er vokset Anna over hovedet, min ven," – med disse ord lagde han kærligt sin arm om livet på sin datter, hvis undselige ansigt var en miniaturudgave af hans eget, og trak hende frem. "Hun er nok et år yngre end du, men hun vokser dog ikke mere. Jeg håber, at I vil komme rigtig godt ud af det sammen."

Han så på sin datter med et sammenlignende blik, men om han end så, at hun ikke kunne måle sig med Gwendolen, kunne han også skønne, at Annas blide, frygtsomme væsen og lille, spinkle figur måtte behage en helt anden smag end den, som følte sig tiltrukket af Gwendolen, så at de to unge piger næppe

kunne blive rivalinder. Gwendolen følte det også og kyssede sin kusine med oprigtig hjertelighed og ukunstlet ynde, idet hun sagde: "Jeg trænger netop til en omgangsveninde. Jeg er så glad over, at vi er kommet til at bo her. Og moder vil også være meget lykkeligere, nu da hun er i nærheden af dig, tante."

Tanten håbede, at det ville blive tilfældet, og var overmåde glad over, at et passende hus netop havde været ledigt der i sognet. Så skulle der naturligvis også ses lidt på de fire andre pigebørn, som Gwendolen altid havde betragtet som et overflødigt påhæng; de var almindelige små væsener, kun fire ubetydelige enere, men havde dog lige fra hendes tidligste dage været et generende faktum i hendes liv. Hun var sig bevidst, at hun havde været meget venligere imod dem, end man kunne have ventet. Og det var hende klart, at hendes onkel og tante også mente, at det var skade, at der var så mange pigebørn. Hvilket fornuftigt menneske kunne mene andet, undtagen stakkels mama, der aldrig kunne se, hvorledes Alice stak skuldrene i vejret og løftede sine øjenbryn op, så at der ingen pande blev tilbage, hvorledes Bertha og Fanny hviskede og fnisede sammen om alting, og hvordan Isabella altid stod og lyttede og gloede, lige meget hvor hun var, og trådte voksne mennesker på tæerne.

"Du har jo brødre, Anna," sagde Gwendolen, mens hendes søstre blev taget i øjesyn. "I så henseende misunder jeg dig."

"Ja," sagde Anna oprigtigt, "jeg holder meget af dem. Men naturligvis er deres opdragelse meget besværlig for fader. Han har mange gange sagt, at de også gjorde mig til dreng. Jeg har virkelig også været en gyselig vild tøs, når jeg har tumlet med

Rex. Du vil bestemt nok synes om Rex. Han kommer hjem til jul."

"Ja, jeg kan godt huske, at jeg i gamle dage fandt, at du var vild og sky. Men nu er det vanskeligt at forestille sig dig som en vildkat," sagde Gwendolen smilende.

"Nu er jeg naturligvis forandret; nu er jeg jo voksen og kommer med ud. Men i virkeligheden holder jeg lige så meget nu som før af at gå ud med Edwy og Lotta og plukke brombær. Jeg holder ikke så meget af at komme i selskaber; men nu, da du tit vil være med, vil jeg bestemt synes bedre om det. Jeg er slet ikke begavet og ved aldrig, hvad jeg skal sige. Jeg synes, det er så overflødigt at sige, hvad alle ved, og jeg kan ikke finde på noget andet, undtagen hvad Papa siger."

"Jeg glæder mig meget til at komme ud med dig," sagde Gwendolen, der var meget venligt stemt imod denne naive kusine. "Holder du af at ride?"

"Ja, men vi have kun en shetlandsk pony, som vi skal være lige gode om. Fader siger, at han ikke har råd til at holde flere foruden kørehestene og sin egen ridehest. Han har så mange udgifter."

"Nu vil jeg have en hest og ride meget," sagde Gwendolen i en bestemt tone. "Er selskabet behageligt her på egnen?"

"Fader siger, at det er meget rart. Der er for det første præsterne rundt om, og så er der Quallons og Arrowpoints og lord Brackenshaw og sir Hugo Mallingers sted, hvor der ingen bor. Det er et kønt sted, og vi tager tit på udflugter dertil – og to eller tre familier i Wancester; ja, og så er der gamle mrs. Vulcany i Mittingwood og –"

Men Anna befriedes for yderligere krav til hendes evne til at beskrive ved meldingen om, at middagsmaden var på bordet, og Gwendolens spørgsmål blev snart indirekte besvaret af hendes onkel, der dvælede meget ved de fordele, han havde sikret dem ved at skaffe dem et sådant sted som Offendene. På huslejen nær medførte det ikke større udgifter, end et tarveligt hus i Wancester ville have gjort.

"Og det er altid nok værd at bringe et lille offer for at bo lidt standsmæssigt," sagde mr. Gascoigne i sin behagelige, tillidsfulde tone, der vakte det almindelige indtryk, at verden i det hele var et ganske rart opholdssted. "Navnlig gælder det, når der kun er en dame i spidsen for huset. Alle egnens bedste familier vil gøre visit hos Dem; men De behøver ikke at holde kostbare middagsselskaber. Naturligvis må jeg give en hel del ud på den måde; det er en stor post i mit budget. Men så har jeg på den anden side huset for intet. Skulle jeg betale tre hundrede pund om året for bolig, kunne jeg ikke føre hus. Mine drenge tærer for meget på min pung. Forholdsvis er De bedre faren end vi; på huset og køretøjet nær er der nu ikke meget, der koster Dem stort."

"Jeg forsikrer dig, Fanny, nu, da børnene vokser til, må jeg knibe på alle leder og kanter," sagde mrs. Gascoigne. "Jeg er ikke nogen god økonom af naturen. Men Henry har lært mig at være det. Han er mageløs til at få meget ud af lidt. Han tillader sig ingen ekstraudgifter og får sine kapellaner for ingenting. Det er en skam, at han ikke har fået et præbende eller sådan noget, som så mange andre har fået, når man tænker på, hvilke venner han har, og hvor meget der i alle retninger trænges til mænd med mådeholdne anskuelser. Hvis kirken skal beholde den

stilling, den har, så må der ses på dygtighed og karakterfasthed."

"Min kære Nancy, du glemmer den gamle historie – Gud være lovet, der er tre hundrede lige så gode mænd som jeg. Inden enden vil vi ikke have nogen grund til at klage, det er jeg vis på. Man kan ikke tænke sig en pålideligere ven end lord Brackenshaw – Deres vært, Fanny. Lady Brackenshaw vil gøre Dem en visit. Jeg har anmodet om, at Gwendolen må blive optaget som medlem af vor bueskydningsklub – Brackenshaw Bueskydningsklub – det er et overmåde elegant selskab. Det vil sige, hvis hun ikke har noget imod det," tilføjede mr. Gascoigne og så på Gwendolen med velvillig ironi.

"Det vil jeg rigtignok uhyre gerne," sagde Gwendolen. "Der er ingenting, jeg holder mere af end at tage sigte – og træffe," sluttede hun med et smukt nik og et indtagende smil.

"Anna, den stakkel, er for nærsynet til at deltage i bueskydningen. Men jeg skyder meget godt, og du kan komme til at øve dig med mig. Jeg må gøre dig til en rigtig flink bueskytte inden vor store skyttefest i juli måned. Hvad omgang angår, kan I i det hele næppe være bedre stillet. – Der er Arrowpoints – det er en af vore bedste familier. Miss Arrowpoint er en nydelig pige – Hun er blevet præsenteret ved hoffet. De har et prægtigt sted – Quetcham Hall – som er værd at se, også fra et kunstnerisk synspunkt; og deres selskaber, som I ganske sikkert vil blive indbudt til, er det bedste i denne retning, vi har. Provsten er en meget nær omgangsven af familien, og den har altid fine liggende gæster. Mrs. Arrowpoint er ganske vist noget sær, ikke langt fra at være en karikatur, men hun mener det godt. Og miss Arrowpoint er så køn, som

man kan ønske sig. Det er ikke alle unge damer, der har så smukke og elskværdige mødre som du og Anna har, Gwendolen."

Mrs. Davilow smilede svagt ved denne kompliment, men mand og kone så kærligt på hinanden, og Gwendolen tænkte: "Onkel og tante er i alt fald lykkelige; de er ikke bedrøvede og misfornøjede." I det hele følte hun sig tilfreds med sine fremtidsudsigter på Offendene, og anså opholdet der for en stor forbedring fra, hvad hun tidligere havde kendt. Selv de billige kapellaner var, som hun tilfældigt hørte, næsten altid unge mænd af god familie, og den nuværende kapellan, mr. Middleton, sagdes at være en formelig akkvisition; det var kun skade, at han snart skulle bort.

Men der var én ting, som hun var så ivrig efter at opnå, at hun ikke ville lade aftenen gå hen uden at gøre skridt til at se sit ønske opfyldt. Hendes moder, vidste hun, ville ganske underkaste sig hendes onkels dom med hensyn til sine udgifter, og det var forstandigt og rigtigt af hende, for da mrs. Davilow vidste, at hun altid var blevet betragtet med et medlidende skuldertræk som "den stakkels Fanny", der havde gjort sig skyldig i en slem bommert ved sit andet giftermål, følte hun nu en inderlig tilfredshed ved åbent at blive identificeret med sin søsters familie og ved at se sine anliggender drøftet og ledet med en autoritet, der måtte antages begrundet i oprigtig interesse. Spørgsmålet om en passende ridehest, der var blevet tilstrækkelig drøftet med Mama, måtte altså forelægges mr. Gascoigne, og efter at Gwendolen havde spillet på fortepianoet, der var anskaffet fra Wancester, havde vakt sine tilhøreres beundring ved sin sang og havde formået sin onkel til at synge

en duet med sig – hvilket fif kunne vel tænkes bedre at vinde en onkel, der ville have sunget smukt, hvis hans tid ikke havde været alt for optaget af alvorligere anliggender? – benyttede hun et belejligt øjeblik til at sige: "Mama, du har ikke talt med onkel om min ridning."

"Gwendolen ville så grumme gerne have en ridehest – en køn lille damehest," sagde mrs. Davilow og så på mr. Gascoigne. "Tror De, vi har råd til det?"

Mr. Gascoigne stak sin underlæbe frem, trak sine smukke øjenbryn i vejret og så med et sarkastisk udtryk på Gwendolen, der med megen ynde havde sat sig på armen af sin moders stol.

"Vi kunne gerne engang imellem låne hende ponyen," sagde mrs. Gascoigne, idet hun holdt øje med sin mands ansigt og var fuldkommen rede til at misbillige projektet, hvis han gjorde det.

"Det kunne let genere andre, tante, og ville ikke være nogen fornøjelse for mig. Jeg kan ikke udstå ponyer," sagde Gwendolen. "Jeg ville hellere opgive en anden behagelighed, hvis jeg kunne få en hest." Har der nogensinde været nogen ung dame eller herre, som ikke var villig til at opgive en eller anden ikke nærmere angivet behagelighed for at opnå den ene bestemt angivne behagelighed, som de sætter særlig pris på?

"Hun rider så godt. Hun har fået information i ridning, og ridelæreren sagde, at hun havde et så godt sæde og førte tømmen så sikkert, at man kunne betro hende en hvilken som helst hest," sagde mrs. Davilow, som, selv om hun ikke havde ønsket, at hendes kæledægge skulle få hesten, dog ikke ville have vovet at være lunken i sine bestræbelser for at skaffe hende den.

"Først skal der købes en hest – den koster i heldigste tilfælde godt og vel tres pund, og så koster det at holde den," sagde mr. Gascoigne i en tone, der vel var fuld af betænkeligheder, men dog viste, at der i hans stille sind var noget, som talte til gunst for det fremsatte ønske. "Kørehestene er allerede en drøj post. Og husk så på, hvad I damer nu til dags koster på jeres toilette."

"Jeg går aldrig med andet end sorte kjoler," sagde mrs. Davilow hastigt. "Og småpigerne behøver naturligvis endnu ikke noget toilette. Desuden vil Gwendolen spare mig meget ved at give sine søstre undervisning." Der gik ved disse ord en flygtig rødme hen over mrs. Davilows fine kind. "Var det ikke tilfældet, måtte jeg virkelig have en dyrere guvernante og desuden lærere."

Gwendolen var noget vred på sin moder, men skjulte det omhyggeligt.

"Det er godt – det er virkelig meget godt," sagde mr. Gascoigne hjerteligt og så på sin kone, og Gwendolen, som unægtelig var en skarpsindig ung dame, gik hen i den anden ende af den lange sal og gav sig i færd med at ordne nogle noder.

"Det kære barn har ingen adspredelser, ingen fornøjelser haft," sagde mrs. Davilow i en sagte, bedende tone. "Jeg indser nok, at det er meget letsindigt at pålægge sig en sådan udgift i det første år, vi er her. Men hun trænger sandelig til motion – hun trænger til opmuntring. Og De skulle blot se hende til hest, det er virkelig et overmåde smukt syn!"

"Vi har såmænd ikke råd til det til Anna," sagde mrs. Gascoigne. "Men hun, det kære barn, ville gerne ride på Lollas æsel og finde, at det var overmåde godt." Anna var optaget af at

spille med Isabella, der havde opsnuset et gammelt tokkodiljebræt og havde bedt om at få lov til at være oppe en time over tiden.

"En smuk dame tager sig ganske vist aldrig bedre ud end til hest," sagde mr. Gascoigne. "Og Gwendolen har en figur, som passer godt til det. Jeg vil ikke sige, at sagen ikke bør overvejes nærmere."

"Vi kunne jo i alt fald prøve det en tid. Hvis det er nødvendigt, kan vi jo opgive det igen," sagde mrs. Davilow.

"Nå, jeg skal tale om det med Brackenshaws staldmester. Han er min *fidus Achates* [Note 1)], når talen er om heste."

"Tak," sagde mrs. Davilow betydeligt lettere om hjertet. "Det er meget forekommende af Dem."

"Således er han altid," sagde mrs. Gascoigne. Og om aftenen, da hun og hendes mand var ene, sagde hun:

"Jeg synes, at du næsten var for eftergivende med hensyn til den hest til Gwendolen. Hun burde ikke gøre krav på meget mere, end det kunne falde din egen datter ind at forlange, navnlig inden vi ser, hvorledes Fanny kan komme ud af det med sine indtægter. Du har virkelig nok at bestille endda, uden at du behøver at påtage dig alt dette besvær."

"Min kære Nancy, man må betragte enhver ting fra alle synspunkter. Den unge pige fortjener virkelig, at der kostes noget på hende; man træffer ikke hyppigt hendes lige. Hun må kunne gøre et glimrende parti, og jeg ville ikke gøre min pligt, hvis jeg skyede nogen ulejlighed for at hjælpe hende frem. Hun har jo været uheldigt stillet med sådan en stedfader og hele familien af andet ægteskab, der altid har forhindret hende fra at gøre sig gældende. Jeg føler interesse for pigebarnet, og jeg vil

gerne have, at din søster og hendes familie nu skal nyde godt af, at du er blevet gift med et lidt heldigere eksemplar af mandkønnet end hun blev."

"Lidt heldigere! Ja, det skulle jeg rigtignok mene. Nå, jeg må naturligvis være dig taknemmelig, hvis du vil tage en så stor byrde på dine skuldre for min søsters og hendes børns skyld. Jeg misunder såmænd ikke stakkels Fanny noget. Men der er én ting, jeg har tænkt på, skønt du aldrig har omtalt den."

"Hvad er det?"

"Det er drengene. Jeg vil ikke håbe, at de forelsker sig i Gwendolen."

"Nej, det har ingen nød; det skal du ikke være bange for, min ven. Rex er aldrig længe hjemme ad gangen, og Warham skal ud til Indien. Det er altid rigtigst at anse det for givet, at fætre og kusiner aldrig forelsker sig i hinanden. Tager man først forsigtighedsregler, så kan det let gå galt. Man må ikke påtage sig at agere Forsyn i slige anliggender, der lige så lidt kan styres af os, som vi kan bestemme, om der kommer kyllinger af et æg eller ej. Drengene har ingenting, og Gwendolen har ingenting. De kan ikke gifte sig. I værste tilfælde ville der blot komme en smule gråd ud af det, og det kan man ikke fri unge mennesker og unge piger for."

Mrs. Gascoigne var beroliget; hvis der hændte noget, havde hun den trøst, at hendes mand nok vidste, hvordan man skulle bære sig ad, og var energisk nok til at handle derefter.

Note 1: **Fidus Achates:** Tro Achates, efter Æneas trofaste følgesvend i *Æneiden*. *Red.anm.*

4

Det ville være uretfærdigt at dadle sognepræsten i Pennicote, fordi han, idet han betragtede sagen fra alle synspunkter, kom til det resultat, at Gwendolen var en pige, der rimeligvis ville gøre et glimrende parti. Hvorfor skulle vel han tænke anderledes end sine samtidige i dette stykke og ønske sin niece en dårligere udgang af hendes fortryllende jomfrustand, end alle andre ville anse for den bedst mulige? Det bør snarere regnes ham til ære, at han nærede så velvillige følelser for hende i denne henseende, og hvad angår forholdet mellem midler og mål, ville det have været ren dårskab at gå ud fra exceptionelle og idylliske tilfælde og tilråde, at Gwendolen skulle gå i en lige så tarvelig kjole som Askepot, for at en markis kunne forelske sig i hende, eller at holde på, at siden en smuk pige skulle søges, burde hun holde sig borte fra verden. Mr. Gascoignes beregninger var af den slags, som kaldes fornuftige, og han tænkte ikke engang på at anskaffe en alt for munter hest, for at Gwendolen kunne blive udsat for en ulykkeshændelse og reddes af en rig mand. Han mente det godt med sin niece, og han ville have, at hun skulle vise sig til sin fordel i egnens bedste kredse.

Onklens hensigter stemmede ganske med Gwendolens egne ønsker. Men ingen må dog tro, at hun også betragtede et glimrende parti som det direkte formål for det trylleri, hun ville udøve over verden ved sin ynde som rytterske og sine andre udmærkede egenskaber. At hun engang skulle giftes, ville hun være nødt til at indrømme, og at hendes giftermål ikke ville blive af den mellemslags, som de fleste unge piger ville være tilfredse med, var hun ganske sikker på, det var noget, som

fulgte ganske af sig selv. Men hendes tanker dvælede aldrig ved giftermål som målet for hendes ærgerrighed; de dramaer, hun tænkte sig i som heltinde, var ikke ført helt til enden. At være genstand for ivrigt kurmageri og håbløs sukken, det var ganske vist et uundværligt og behageligt vidnesbyrd om kvindelig magt; men at blive hustru og bære alle de huslige lænker, som følger med denne stilling, var i det hele en temmelig kedsommelig nødvendighed. Hvad hun havde set af ægtestanden, havde gjort hende tilbøjelig til at anse det for en temmelig trist tilværelsesform, hvor en kvinde ikke kunne gøre, hvad hun syntes om, fik flere børn, end det var ønskeligt, og som en følge deraf nødvendigvis blev gnaven og fortrædelig. Naturligvis var giftermålet en slags socialt avancement; hun kunne ikke tænke på at forblive ugift: men der er sommetider en besk bismag ved forfremmelser – en udnævnelse til peer erstatter ikke ganske stillingen som politisk leder for en mand, der ønsker en sådan, og at lede var netop, hvad denne fine lille sylfide på tyve år ønskede. Sådanne attråer kan virkelig også bo i en kvindes bryst. Hos Gwendolen var de imidlertid parret med forskellige absolut kvindelige egenskaber og søgte ikke deres begrundelse i noget af de krav, der kunne sætte den politiske verden i bevægelse, hun agtede blot at gøre, hvad der tiltalte hende selv, på en sådan måde, at det vakte opsigt, eller rettere, hvad hun kunne gøre for at slå andre med beundring og på denne måde selv få en mere intensiv livsfølelse, det tiltalte hendes fantasi.

"Gwendolen slår sig ikke til ro, før hun ser hele verden for sine fødder," sagde miss Merry, den ydmyge guvernante – en hyperbolsk ytring, der for længe siden er ophørt at have stort at

betyde; for hvem har ikke hørt tale om, at damer har hele verden for deres fødder, skønt "verden" kun repræsenteres af et halvt dusin tarvelige kavalerer fra en lille forstad? Men ord kunne næppe være for vide og ubestemte til at betegne de fremtidsforhåbninger, der dannede en tåget storhedsglorie omkring stakkels Gwendolen, da hun befandt sig på sin ungdommelige selvtillids tinde. Andre folk fandt sig i, at de blev gjort til slaver, og at deres liv blæstes frem og tilbage som tomme skibe, hvori der ikke fandtes nogen styrende vilje; men således skulle det ikke gå med hende, hun ville ikke ofres for personer, som stod under hende, men på bedst mulige måde benytte de chancer, livet tilbød hende, og besejre forholdene ved sin egen snildhed. At bo på Offendene, at være genstand for opmærksomhed fra lady Brackenshaw, at være medlem af bueskydningsklubben og at få indbydelser til middag hos Arrowpoints syntes at være de mest lysende punkter i maleriet, men de frembød i og for sig ikke så sært mærkelige chancer. Gwendolen stolede imidlertid hovedsagelig på sig selv. Hun følte sig vel rustet til at sejre i livets kamp. Med hensyn til meget i hendes hidtil værende lod anså hun sig for noget hårdt behandlet af skæbnen, men hvad hendes "opdragelse" angik, ville hun ikke have indrømmet, at der var nogen mangel ved den. I skolestuen havde hendes hurtige hoved med lethed tilegnet sig det kvantum af skematiske regler og løsrevne kendsgerninger, der er tilstrækkeligt til, at den uvidende ikke har nogen pinlig følelse af sine mangler, og hvad der var tilbage af ting, som det var værd at vide, var hun sig bevidst, at hun, så meget som hun behøvede, havde tilegnet sig gennem romaner, komedier og digte. Med hensyn til fransk og musik, de to

vigtigste færdigheder for en ung dame, skønnede hun ikke, at hun havde nogen grund til at være urolig; og når vi til alle disse både negative og positive kvalifikationer føjer den uvilkårlig følelse af egen dygtighed som enkelte lykkelige personer er fødte med, så at ethvert emne, de henvender deres opmærksomhed på, vækker hos dem en bevidsthed om deres evne til at fælde en rigtig dom om det, hvem kan da undre sig, om Gwendolen følte sig i stand til selv at styre sin skæbne?

Der var ganske vist mange emner i verden – måske de fleste – som hun ingen interesse følte for, fordi de var tåbelige; for visse emner forekommer let de unge tåbelige, ligesom lyset kan forekomme de gamle dunkelt; men var de kommet på bane i en samtale, ville hun dog slet ikke have følt sig hjælpeløs overfor dem. Det må erindres, at ingen havde rejst tvivl om hendes begavelse og almindelige overlegenhed. Ligesom ved ankomsten til Offendene, således havde hendes omgivelsers første tanke altid været: Hvad vil Gwendolen sige? Hvis tjeneren trådte tungt med knirkende støvler, eller hvis tøjet ikke kom pænt fra vaskekonen, sagde kammerpigen: "Det finder miss Harleth sig aldrig i!" Hvis kaminen i sovekammeret røg, gjorde mrs. Davilow, hvis egne svage øjne led meget ved denne ulempe, undskyldninger for det til Gwendolen. Hvis hun, når de var på rejse, ikke indfandt sig ved morgenbordet, førend alle andre var færdige, var dog det eneste spørgsmål, der forhandledes, hvorledes man skulle holde Gwendolens kaffe og ristede brød varmt og sprødt; og når hun kom med sit nyredte, lysebrune hår bølgende ned ad nakken, for at hendes moder skulle sætte det op, mens hendes store brune øjne skinnede så klare som en af bølgerne beskyllet onyx frem under de lange

øjenhår, var det altid hende, hvis tålmodighed blev sat på prøve, hende, som måtte bede Alice, der sad og ventede på hende, om ikke at stikke skuldrene så gyseligt i vejret og Isabella om at gå hen til miss Merry i stedet for at komme og plage hende med spørgsmål.

Hun var altid som den landflygtige prinsesse, der, selv når alle andre led hunger, skulle have sit lille franskbrød af det fineste flormel til morgenmad og ved et almindeligt opbrud dog stadig kunne gøre regning på, at hendes sølvgaffel ikke kom med i den øvrige bagage. Hvorledes kunne det forklares? Svaret kan synes at ligge lige for hånden – det lå i hendes skønhed, i noget vist usædvanligt hos hende, i en viljefasthed, der gjorde sig gældende i hendes yndefulde bevægelser og klare, bestemte tone, så at der, når hun kom ind i stuen på en regnvejrsdag, og alle andre var dvaske og ikke gad røre sig til noget, straks syntes at komme nyt liv i dem, så at de tog sig sammen og i alt fald iagttog de ydre former; ja selv opvarterne på hotellerne blev i hendes nærværelse flinkere til at børste krummerne bort og tørre en eller anden lille slat vin med samt de deri sprællende fluer af bordet. Denne imponerende ynde i forbindelse med den kendsgerning, at hun var den ældste datter, som hendes moder altid havde været stemt for at gøre undskyldninger for for de ubehageligheder, hun havde påført hende ved en stedfader, kunne synes så fuldstændig at motivere Gwendolens herredømme i huset, at det at søge efter nogen anden forklaring ville være det samme som at spørge om grunden til lyset, når solen skinner. Men man skal dog vogte sig for at drage slutninger uden at anstille behørig sammenligning. Man kan stundom se den samme ivrige, ydmyge opmærksomhed vist

imod personer, der slet ikke er smukke eller have noget usædvanligt ved sig, hvis bestemthed ikke viser sig på nogen særligt behagelige måder, og som ikke er ældste døtre af en kærlig, frygtsom moder, der føler samvittighedsnag, fordi hun har udsat dem for ubehageligheder. Det kan endog være tilfældet med ganske simple mænd. Men deri ligner de alle hinanden, at de er fast bestemte på, at de vil have, hvad de synes om, og ikke i mindste måde betænke sig på at blive ubehagelige, ja endog farlige, når de ikke får deres vilje. Hvem bliver således smigret og opvartet med skælvende iver af husets svage kvinder som en hensynsløs mandsperson, der er i stand til, hvis han ikke får det hjemme, som han vil, at gå ud og bære sig værre ad andetsteds? Der er derfor grund til at antage, at Gwendolen selv uden sine store personlige fortrin og uden sin særegne stilling som ældste datter kunne have spillet den landflygtige prinsesses rolle, når hun blot bevarede sin medfødte, af egoistisk attrå dikterede energi og sin magt til at indgyde frygt for, hvad hun måske kunne sige eller gøre. Hun besad imidlertid hine personlige fortrin, og de, der frygtede hende, holdt også af hende; både frygten og kærligheden forhøjedes måske ved, hvad der kan kaldes det regnbueagtige i hendes natur – det vekslende spil af forskellige, ja indbyrdes modsigende tendenser, for Macbeths tale om umuligheden af at være mange modsatte ting i samme øjeblik gælder kun handling, ikke følelse. Vi kan ikke tale og tie, ikke dræbe og lade være at dræbe i samme øjeblik; men et øjeblik er nok til at nære både et smukt og et stygt ønske, til både at fostre en morderisk tanke og i samme nu at fortryde den.

5

Gwendolens modtagelse i nabolaget svarede til hendes onkels forventninger. Lige fra Brackenshaw Castle til "The Firs" i Wancester, hvor bankieren mr. Quallon førte et gæstfrit hus, modtoges hun med øjensynlig beundring, og selv de damer, der just ikke syntes rigtigt om hende, glædede sig ved at kunne indbyde en ny ung dame, der måtte gøre opsigt; for husmødre, der giver mange selskaber, må sammensætte disse, ligesom ministre sammensætter deres kabinetter, efter andre grunde end personlig sympati. For at få Gwendolen som gæst var det desuden ikke nødvendigt at indbyde nogen ubehagelig person, for mrs. Davilow var en stille, tiltalende duenna, og mr. Gascoigne var allevegne søgt for sin egen skyld.

Blandt de huse, hvor Gwendolen ikke var rigtig lidt og dog blev indbudt, var Quetcham Hall. En af hendes første indbydelser var til et stort middagsselskab der, hvilket for hende var en slags almindelig præsentation for egnens elegante verden; for i et udvalgt selskab på tredive personer og vel sammensat med hensyn til repræsentationen af de forskellige aldre kunne få familier, som der var anledning til at komme hos, helt udelades. Der var ingen ungdommelig skikkelse, som kunne lignes ved Gwendolens, da hun gik gennem den lange række af oplyste og blomstersmykkede værelser og, i begyndelsen kun synlig som en fin og let skikkelse, der svævede fremad i sit hvide klædebon, gennem den ene brede dør efter den anden nærmede sig til fuldere belysning og således fremtrådte med voksende bestemthed. Hun havde aldrig før foretaget en sådan promenade, og hun følte triumferende, at

den klædte hende; enhver, der så hende første gang, kunne have antaget, at lange gallerier og lakajer havde hørt med til hendes daglige liv, mens hendes kusine Anna, som i virkeligheden var mere fortrolig med disse ting, næsten følte sig lige så generet som en kanin, der pludselig var blevet forsat til dette stærkt oplyste rum.

"Hvad er det for en ung dame, der kommer med Gascoigne?" sagde provsten, idet han afbrød en diskussion om militære manøvrer, som han som gejstlig ganske naturligt tog del i. Og hans søn – en håbefuld ung lærd, der allerede havde foretaget nogle ikke mindre elegante end sindrige tekstrettelser i græske klassikere – sagde næsten i samme øjeblik i den anden ende af værelset: "Hillemænd, hvad er det for en ung pige med det prægtige hoved og den tiltalende figur?"

Men for et af almindelig velvilje besjælet gemyt, der ønskede, at alle skulle se godt ud, var det temmelig ærgerligt at se, hvorledes Gwendolen fordunklede alle andre; hvorledes selv den smukke miss Lawe, lady Lawes datter, så klodset, svær og åndløs ud, og hvorledes miss Arrowpoint, der uheldigvis også var klædt i hvidt, faldt aldeles igennem. Da man i reglen godt kunne lide miss Arrowpoint for hendes elskværdige, fordringsløse væsen, hvori intet tydede på, at hun var en meget rig mands datter, og som bragte folk til at glemme hendes moders særheder, fandt man det i grunden lidt upassende, at Gwendolen langt mere end hun så ud som en dame af social betydning.

"Hun er i virkeligheden ikke så smuk, når man kommer til at se nøjere på hendes ansigt," sagde mrs. Arrowpoint lidt ud på aftenen i fortrolighed til mrs. Vulcany. "Der er noget i hendes

måde at være på, som straks gør stor effekt, men ved nærmere bekendtskab er hun mindre behagelig."

Uden at ville det, men tværtimod bestræbende sig for det modsatte, havde Gwendolen fornærmet sin værtinde, som, skønt hun ikke var nogen gnaven eller hævngerrig dame, dog i visse retninger var lidt pirrelig. Der var hos fruen på Quetcham forenet flere egenskaber, som efter egnens ræsonnørers mening stod i kausalforbindelse med hinanden. Der blev stundom mindet om, at hun havde været arving til en formue, som var tjent ved en eller anden forretning med tørre eller våde varer i City, og deraf forklarede man sig hendes undersætsige figur, hendes skingrende, papegøjelignende stemme og en egen høj hovedpynt; og da nu disse ting gav hende et temmelig latterligt ydre, forekom det mange ganske naturligt og stemmende dermed, at hun havde, hvad man kalder litterære tilbøjeligheder. Ville man have anstillet en smule sammenligning, ville man dog snart have opdaget, at alle disse egenskaber kunne findes hver for sig, at døtre af *aldermen* ofte er velvoksne, smukke kvinder, men stundom desuagtet har hæse eller grove stemmer, og at den svaghed, at skrive dårlige fortællinger, kan forenes med de mest forskellige fysiske former både hos mænd og kvinder.

Gwendolen, som havde et skarpt øje for det latterlige hos andre, men var velvilligt stemt imod enhver, der kunne gøre hende livet behageligt, havde i sinde at vinde mrs. Arrowpoint ved at vise hende større interesse og opmærksomhed, end andre sandsynligvis var tilbøjelige til. Men stor selvtillid kar let fejlagtigt forudsætte dumhed hos andre, ligesom rige folk taler i en nedladende tone til fattige, og personer, som er i livets vår

hæver deres stemme og snakker gamle menneske efter munden, fordi de bilder sig ind, at de er døve og går i barndom. Med al sin kvikhed og al sin lyst til at være behagelig kunne Gwendolen ikke undgå denne form for tåbelighed; hun drog uden videre den slutning, at fordi mrs. Arrowpoint var latterlig, manglede hun også iagttagelsesevne, og hun udførte sine små manøvrer uden at ane, at der blev lagt nøje mærke til alle nuancer i hendes opførsel.

"Jeg hører, at De holder meget både af læsning og af musik, såvel som af at ride og skyde med bue," sagde mrs. Arrowpoint, da hun efter bordet gik hen til hende i salen for at tale med hende: "Det vil glæde Catherine at få en naboerske, som hun således kan sympatisere med." Denne korte ytring ville have haft karakteren af en meget forekommende høflighed, hvis den var blevet fremført i en sagte, blød tone; men da den stemme, den ytredes med, var skurrende høj, var der i Gwendolens tone et vist overlegent præg, da hun svarede:

"Det er mig, som kan prise mig lykkelig. Miss Arrowpoint vil lære mig, hvad god musik er; jeg vil i alle henseender være den, som har noget at lære. Jeg hører, at hun spiller udmærket."

"Catherine har ganske vist været heldigt situeret. Vi har nu her i huset en udmærket musiker – hr. Klesmer; måske De kender hans kompositioner? De må tillade mig at forestille ham for Dem. De synger nok. Catherine spiller tre instrumenter, men hun synger ikke. Jeg håber, at De vil lade os nå høre Dem. Efter hvad man siger, synger De særdeles smukt."

"Å nej – *die Kraft ist schwach, allein die Lust ist groß*, som Mefistofeles siger."

"Nå, De studerer Goethe. Nu til dags er unge damer så dannede. De har vel sagtens læst alting?"

"Nej, det har jeg såmænd ikke. Det vil glæde mig, hvis De vil sige mig, hvad jeg skal læse. Jeg har gennemset alle bøgerne i bogsamlingen på Offendene, men der er er ikke noget, som det er værd at læse. Bladene klæber sammen og lugter muggent. Jeg ville ønske, at jeg kunne more mig med at skrive bøger, således som De kan. Hvor det må være morsomt at skrive bøger efter sin egen smag i stedet for at læse andre folks! De bøger, man selv har lavet, må være ganske anderledes rare."

Et øjeblik var mrs. Arrowpoints blik lidt skarpere, men den farlige lighed, den sidste sætning havde med satire, antog en kolorit af ungdommelig naivitet, da Gwendolen tilføjede:

"Jeg ville give, hvad det skulle være til, at jeg kunne skrive en bog."

"Og hvorfor skulle De ikke kunne det?" sagde mrs. Arrowpoint opmuntrende. "De skal bare begynde på det, ligesom jeg gjorde. Pen, blæk og papir kan enhver få. Men jeg skal med fornøjelse sende Dem alt, hvad jeg har skrevet."

"Tak; det vil glæde mig så meget at læse Deres skrifter. Det, at man kender forfatterne, må meget lette forståelsen af deres skrifter; man ved da, hvad der er spøg, og hvad der er alvor. Jeg ler bestemt tit på de forkerte steder." Gwendolen mærkede selv, at hun var i begreb med at begå en brøler, og tilføjede derfor hurtigt: "Hos Shakespeare f.eks. og andre store forfattere kan man aldrig rigtigt se det. Men jeg vil altid gerne vide mere, end der står i bøgerne."

"Hvis noget af mine emner interesserer Dem, kan jeg også låne Dem en hel del ark i manuskript," sagde mrs. Arrowpoint,

mens Gwendolen følte sig pinligt forlegen. "Det er sager, som jeg vistnok engang vil give i trykken; flere af mine venner har indtrængende opfordret mig til det, og man vil jo ikke gerne være stridig. Min Tasso f.eks. – jeg kunne godt have gjort den dobbelt så stor."

"Jeg sværmer for Tasso," sagde Gwendolen.

"Nå, De skal som sagt få alle mine manuskripter, hvis De har lyst. Der er jo så mange, der har skrevet om Tasso; men de har allesammen set fejl på ham med hensyn til hans vanvids egentlige natur og hans følelser for Leonora og den virkelige årsag til hans fængsling og selve Leonora – der efter min mening var en koldhjertet kvinde, ellers ville hun have giftet sig med ham, hvad så hendes broder havde sagt – har de alle sammen taget fejl. Jeg er uenig med alle andre forfattere."

"Hvor det er interessant!" sagde Gwendolen. "Jeg holder meget af at være af en anden mening end alle andre. Jeg synes, det er så kedeligt at være enig. Det er det værste ved at nedskrive sine meninger; man får folk til at være enige med sig."

Disse ord vakte atter en lille mistanke hos mrs. Arrowpoint, og atter blev hendes blik et øjeblik forskende. Men Gwendolen så meget uskyldig ud og vedblev med en lærvillig mine:

"Jeg kender intet af Tasso undtagen *Gerusalemme liberata*, som vi læste og lærte udenad i skolen."

"Hans liv er i grunden mere interessant end hans digte. Jeg har bearbejdet det første afsnit af hans liv som en slags roman. Når man tænker på hans fader Bernardo og forskelligt andet, så er der så meget, som må være sandt."

"Det tænkte er ofte mere sandt end kendsgerningen," sagde Gwendolen bestemt, skønt hun lige så lidt kunne have forklaret denne frase, som hvis den havde været koptisk eller etruskisk. "Det vil glæde mig meget at få rigtig besked om Tasso – navnlig om hans vanvid. Digtere er bestemt altid lidt gale."

"Ganske vist – 'Digterens øje', hedder det jo, 'ruller med skønt raseri', og om Marlowe siger én, at han 'var betaget af det skønne vanvid, som altid bør findes i en digterhjerne'."

"Men man kan ikke altid mærke det, vel?" sagde Gwendolen uskyldigt. "Nogle af dem rulle vistnok kun med øjnene, når de er ene. Gale mennesker er tit grumme snedige."

Atter gled en skygge hen over mrs. Arrowpoints ansigt; men da herrerne nu trådte ind, rev det ikke straks ud mellem hende og den alt for livlige unge dame, der havde drevet sin naivitet vel vidt.

"Nå, der kommer hr. Klesmer," sagde mrs. Arrowpoint og rejste sig. Hun førte ham straks hen til Gwendolen og overlod dem til en samtale, som var behagelig på begge sider. Hr. Klesmer var en lykkelig kombination af en tysker, en slaver og en semit, med store træk, brunt hår, der på kunstnervis bølgede ned ad nakken, og brune øjne med briller for. Der var ikke nogen synderlig fremmed accent i hans engelsk, om han end talte det noget mindre flydende end en indfødt, og hans renommerede åndrighed dæmpedes ved en vis påtagen naivitet, som stundom selv geniet iklæder sig i sin attrå efter at tækkes skønheden.

Man begyndte snart at musicere. Miss Arrowpoint og hr. Klesmer spillede et firhændigt stykke på to fortepianoer, som på selskabet i det hele gjorde indtryk af at være vel langt, men

overbeviste Gwendolen om, at den stille, godmodige miss Arrowpoint besad et herredømme over instrumentet, som langt overgik hendes egen færdighed, skønt hun ikke derfor troede, at den ros, hun tit havde fået for sit anslag og sit foredrag, var mindre vel fortjent. Efter at dette var sket, ville alle gerne høre Gwendolen synge; navnlig lagde mr. Arrowpoint i så henseende en iver for dagen, der var ganske naturlig for en god vært og en fuldendt gentleman, om hvem ingen havde noget andet at sige, end at han havde giftet sig med miss Cuttler og indført de bedste cigarer; og han førte hende med høflig anstand til fortepianoet. Hr. Klesmer lukkede instrumentet og smilede velvilligt, da hun nærmede sig; derpå satte han sig et par skridt fra hende, så at han kunne se hende, når hun sang.

Gwendolen var ikke nervøs; hvad hun påtog sig at gøre, udførte hun uden at ryste, og det morede hende at synge. Hendes stemme var en tåleligt kraftig sopran (nogen havde sagt hende, at den lignede Jenny Linds), hun havde et fint øre, og hun holdt god takt, så at hendes sang fornøjede almindelige tilhørere, og hun havde været vant til at høste ublandet bifald. Hun havde den sjældne fordel at se næsten bedre ud, når hun sang, end ellers, og det, at hr. Klesmer sad foran hende, forekom hende ikke ubehageligt. Hendes sang, som hun på forhånd havde valgt, var en arie af Bellini, som hun følte sig aldeles sikker i.

"Dejligt!" sagde mr. Arrowpoint, der var blevet i nærheden af hende, og ordet gentoges rundt om uden større mangel på oprigtighed, end der i almindelighed findes hos mennesker under sådanne forhold. Kun hr. Klesmer sad som en statue – hvis man ellers kan tænke sig en statue med briller; i alt fald sad

han så *stum* som en statue. Gwendolen opfordredes indstændigt til at blive siddende og glæde selskabet med endnu en sang, og hun havde ikke lyst til at sige nej; men inden hun besluttede sig til at efterkomme opfordringen, gik hun et skridt hen imod Klesmer og sagde med et smil og et bønligt blik: "Det ville være grusomt for en stor musiker. De kan ikke synes om at høre en stakkels dilettant synge."

"Nej, det er sandt; men det gør ingenting," sagde hr. Klesmer, som pludselig talte med en hæslig tysk accent, der slet ikke før havde kunnet spores hos ham, men åbenbart hidrørte fra en forandret sindsstemning, ligesom irlændere taler stærkest i dialekt, når de er hidsige eller vrede. "Det gør ingenting. Det kan altid nok gå an at se dem synge."

Mon nogensinde en hævdelse af egen overlegenhed er kommet så uventet? Næppe er det i alt fald sket før de sidste teutoniske erobringer. Gwendolen rødmede dybt, men undgik med sin sædvanlige åndsnærværelse at vise nogen stødende fortrydelse og gik ikke straks sin vej. Miss Arrowpoint, der havde været nær nok til at høre de udvekslede ord og til ligeledes at lægge mærke til, at den måde, hvorpå hr. Klesmer så på Gwendolen, var mere iøjnefaldende beundrende end det strengt taget passede med god smag, kom nu med fuldendt takt og venlighed hen til hende og sagde:

"Nu kan De tænke Dem, hvad jeg må gå igennem med denne professor! Han kan så godt som ikke finde sig i noget af, hvad vi englændere foretager os på det musikalske område. Vi må tage hans hårde domme, som de falder, og trøste os med, at det, han siger, i alt fald er det værste, der kan siges om os. Det kan man endda nok finde sig i, når alle andre beundrer os."

"Jeg vil være ham meget forbunden, om han vil sige mig sandheden ganske ligefremt," sagde Gwendolen, der hurtigt havde fattet sig. "Jeg er vis på, jeg har fået meget dårlig undervisning, og så har jeg tilmed intet talent – blot sans for musik." Det var ganske godt sagt i betragtning af, at en sådan tanke aldrig før var faldet hende ind.

"Ja, det er ganske sandt, De har ikke fået nogen god undervisning," sagde hr. Klesmer roligt. Kvinden var ham kær, men musikken var ham dog endnu kærere. "Ganske uden begavelse er De dog ikke. De synger rent, og De har et ganske kønt organ. Men Deres toner kommer dårligt frem, og den musik, De synger, er noget juks. Det er en melodi, der vidner om et barnligt kulturtrin – noget affekteret, sødladent visselulle-tøj – udtryk for et folks tanke, der ingen synsvidde har. Der er en slags selvtilfreds tåbelighed ved hver eneste frase i den slags melodier, intet udbrud af dyb, hemmelig lidenskab – ingen kampe, ingen følelse af det store hele. Mennesker bliver små, når de hører på det. Syng nu noget større, så skal jeg se på Dem."

"Nej, ikke nu – siden måske," sagde Gwendolen lidt forknyt ved den synskreds, der pludselig åbnede sig om hendes lille musikalske præstation. For en ung dame, hvis attrå gik ud på at føre an, var dette første sammenstød i felttoget noget afskrækkende, men hun var bestemt på ikke at bære sig tåbeligt ad, og miss Arrowpoint kom hende til hjælp ved at sige:

"Ja – siden. Jeg behøver altid en halv time til at få mit mod igen, når jeg er blevet kritiseret af hr. Klesmer. Nu vil vi bede ham om at spille for os; han er forpligtet til at vise os, hvad der forstås ved god musik."

For at være ganske sikker i så henseende spillede hr. Klesmer en af sine egne kompositioner, en fantasi kaldet "*Freudvoll, Leidvoll, Gedankenvoll*" – en række temmelig brede variationer over et ikke særdeles klart tema. Det må man dog lade ham, at han fik så megen afveksling og så stor lidenskab ud af fortepianoet, som dette ikke meget følelsesfulde instrument kan blive organ for, idet han i sine fingre besad en tryllemagt, der syntes at sende en magisk strøm gennem tangenter og hamre og tvinge strengene til bævende at tolke hans følelser. Trods sin sårede egenkærlighed var Gwendolen naturlig nok til at føle sig grebet af dette spil, og det forvandlede lidt efter lidt hendes ved ydmygelsen fremkaldte indre gråd til en eksaltation, der for øjeblikket hævede hende op til en fortvivlet ligegyldighed for hendes egen gøren og laden eller i alt fald til en beslutning om med overlegen ro at le ad sine fejl, som om de tilhørte en anden. Hendes øjne var blevet klarere, der var kommet en let rødme i hendes kinder, og hendes tunge var parat til allehånde spydige bemærkninger.

"Jeg ville ønske, at De ville synge for os igen, miss Harleth," sagde den unge Clintock, provstens klassiske søn, der havde været så heldig at få hende til borddame og kom hen for at forny samtalen, så snart Klesmer var færdig med sit musiknummer. "Det er den slags musik, jeg holder af. Jeg kan aldrig finde behag i dette spil, der stadig bevæger sig i de øverste højder, og som man hverken ser begyndelse eller ende på. Deres sang kunne jeg godt høre på hele dagen."

"Ja, det ville være os kært nu at få noget populært – en ny sang af Dem ville være en åndelig hvile," sagde mrs.

Arrowpoint, der også havde nærmet sig til hende med de høfligste hensigter.

"Det må være, fordi De befinder Dem på et barnligt kulturtrin og ikke har nogen synsvidde. Det har jeg netop lært. Jeg har hørt, hvor dårlig min sang er, og føler mig stadig ringere og ringere. Det er aldrig behageligt," sagde Gwendolen og så op på den unge Clintock med et livligt smil uden at tage nogen notits af mrs. Arrowpoint.

Denne var ikke ufølsom for den unge dames mindre artige opførsel, men sagde blot: "Nå, vi vil ikke nøde Dem til noget, som er Dem ubehageligt," og netop da begyndte samtalen, som i nogen tid havde hvilet, atter rundt om, og da gæsterne satte sig i bevægelse og opsøgte hinanden, blev hun siddende, hvor hun var, og så sig om med den lettelse, som en værtinde føler, når hun mærker, at der ikke længere stilles krav til hende.

"Det glæder mig, at De synes om vor egn," sagde den unge Clintock, der var vel fornøjet med sin plads foran Gwendolen.

"Ja, jeg synes meget godt om den. Der lader til at være lidt af alting og ikke meget af nogenting."

"Det er en noget tvetydig ros."

"Ikke i mine tanker. Jeg kan godt lide lidt af alting; lidt naragtighed for eksempel er meget morsomt. Jeg synes, det er ganske rart, når der er nogle enkelte kuriøse personer, men er der for mange af dem, så er de til plage."

Mrs. Arrowpoint, som kunne høre denne samtale, bemærkede, at Gwendolen talte i en helt ny tone, og hendes tvivl om, at hun nærede nogen særdeles levende interesse for Tassos galskab, vågnede på ny.

"Jeg synes for det første, at der burde spilles mere kroket," sagde den unge Clintock; "jeg er i reglen borte herfra, men hvis jeg opholdt mig mere her, ville jeg se at få lavet en kroketklub. De er nok medlem af bueskydningsklubben. Men De kan være vis på, kroket er fremtidens spil, det trænger blot til en litteratur. En af vore dygtigste mænd har besunget det i et digt på fire sange, som Pope ikke kunne have gjort bedre. Jeg vil have ham til at udgive det, De har aldrig læst noget bedre."

"Jeg skal endnu i morgen begynde at studere kroket. Jeg vil lægge mig efter det i stedet for at synge."

"Nej, det var just ikke meningen. Men læg Dem kun efter kroket. Jeg skal sende Dem Jennings' digt, hvis De har lyst til det. Jeg har et eksemplar i manuskript."

"Er han en god ven af Dem?"

"Å ja, ret god."

"Når han blot er ret god, tror jeg, at jeg vil sige nej. Eller, hvis De sender det til mig, vil De så love mig ikke at tage mig i forhør om det og spørge mig, hvad jeg synes bedst om i det? For det er ikke så let at kende et digt uden at læse det, som det er at kende en prædiken uden at høre den."

"Der er ingen tvivl om det," tænkte mrs. Arrowpoint. "Denne unge pige er tvetunget og satirisk. Jeg skal være på min post imod hende."

Men Gwendolen vedblev ikke desto mindre at være genstand for høflige opmærksomheder fra familien på Quetcham, ikke blot fordi indbydelser har en dybere grund end personlig sympati, men også fordi det pinlige lille optrin ved fortepianoet havde vakt en venlig deltagelse for hende hos den blide miss

Arrowpoint, der sørgede for alle indbydelserne og visitterne, da hendes moder var optaget på anden måde.

6

Hin overlegne kritik havde voldet Gwendolen en ny slags sorg. Hun ville nødigt tilstå, hvor ulykkelig hun var, fordi hun ikke besad miss Arrowpoints musikalske begavelse, så at hun med den sikkerhed, som grundig indsigt giver, kunne rejse tvivl om hr. Klesmers egen smag; endnu mindre ville hun indrømme, endog for sig selv, at miss Arrowpoint, hver gang de mødtes, vakte en uvant følelse af skinsyge hos hende, slet ikke fordi hun var rig, men fordi det virkelig var irriterende, at en ung pige, hvis ydre man ikke kunne karakterisere på anden måde end at hendes figur var spinkel og middel af vækst, hendes ansigt lille, hendes øjne ganske kønne og hendes teint gullig, ikke desto mindre havde en vis åndelig overlegenhed, der ikke kunne bortforklares – en ærgerlig soliditet i sin musikalske dannelse, en kedsommelig skønsomhed i sin smag, der gjorde det umuligt at fremtvinge hendes beundring og indgød respekt for hende. Denne tilsyneladende ubetydelige unge dame på fireogtyve år, som enhvers øjne ville være gledet ligegyldige hen over, hvis hun ikke havde været miss Arrowpoint, kunne mistænkes for i al hemmelighed at mene, at miss Harleths talenter var af en temmelig overfladisk beskaffenhed, og det var ikke behageligere at tænke på en sådan mening, fordi den altid var tilsløret under et overmåde venligt væsen.

Men Gwendolen holdt ikke af at dvæle ved kendsgerninger, der kastede et ugunstigt lys på hende. Den musikalske mager, der så pludselig havde udvidet hendes synskreds, var altid på scenen, og det, at han idelig fo'r frem og tilbage mellem London og Quetcham, begyndte snart at blive betragtet som

frembydende en lejlighed til at omvende ham til en mere beundrende stemning. Den vitterlige glæde, man hørte på hendes sang med på Brackenshaw Castle, i The Firs og andetsteds, genoprettede imidlertid hendes sinds ligevægt, idet hun var tilbøjelig til at anse bifald for mere pålideligt end kritik og ikke hørte til den sjældne klasse mennesker, der nærer en fortærende tørst efter en fuldkommenhed, som deres omgangsvenner ikke kan værdsætte. Det ville måske have været overilet at påstå, at hun overhovedet var i besiddelse af sjældne åndsegenskaber, eller at det usædvanlige hos hende var andet end den sjældne ynde i hendes holdning og bevægelser og en vis dristighed, der gav en meget almindelig egoistisk ærgerrighed, som kan findes under mangt et plumpt ydre, uden at der tages nogen notits af den, et pikant præg. Den måde, hovedet sidder på, bestemmer dog vistnok i virkeligheden ikke det indre Jegs hunger efter herredømme; den gør kun stundom en forskel med hensyn til den måde, hvorpå herredømme antages at kunne nås, og ligeledes nogen forskel med hensyn til den grad, til hvilken det virkelig *kan* nås, navnlig når den hungrige er en ung pige, hvis lidenskab for at gøre, hvad der vækker opmærksomhed, har en ideal begrænsning i, hvad god opdragelse kræver, og i fuldkommen frihed for smudsig vindesyge. Gwendolen var i sit hjerte lige så opsætsig imod al den tvang, som familieforhold pålægger, som om hun blev drevet af de dristigste spekulationer; men hun havde i virkeligheden ingen sådanne spekulationer og ville straks have sondret sig fra enhver art af teoretisk eller praktisk reformatoriske kvinder ved at satirisere over dem. Det var hende en nydelse at føle sig som en undtagelse fra den

almindelige regel; men hendes synskreds var den, som kendes så godt fra en vis klasse af romaner, i hvilke heltindens sjæl, således som den åbenbarer sig i hendes dagbog, er fuld af en ubestemt kraft, originalitet og hang til at sætte sig op imod det sædvanemæssige, mens hendes liv bevæger sig strengt indenfor konveniensens sfære, og når hun vandrer ud i en sump, ligger det rørende ved det for en stor del i, at hun har atlaskes sko på. Der er en egen tvang, som naturen og samfundet har pålagt mennesket i dets jagen efter mærkelige eventyr, så at en glødende sjæl, der har den største lyst til at benytte hele tilværelsen som brændsel for at holde bålet vedlige, ikke desto mindre holdes fanget af de sociale formers almindelige tralværk og ikke udretter noget specielt.

Dette dagligdags resultat følte Gwendolen sig også truet med allerede i den første vinter, hvor hun opholdt sig på Offendene. Hvad hun var sig klart bevidst, var, at hun ikke ønskede at føre den samme slags liv som almindelige unge damer; men hvad hun ikke var sig klart bevidst, var, hvorledes hun skulle bære sig ad med at føre et andet liv, og ved hvilke specielle handlinger hun skulle vinde frihed. Offendene vedblev at være en god baggrund, hvis der skulle hænde hende noget; men i det hele skuffede omgivelserne hendes forventninger.

Foruden den virkning, hendes skønhed gjorde, første gang hun blev præsenteret, var der ikke megen spænding at hente fra hendes første indbydelser, og efter små satiriske udfald af den art, som havde fornærmet mrs. Arrowpoint, kom hun hjem for at udfylde tiden til næste selskab med de mest barnagtige påfund. Den stærkeste måde, hun kunne hævde sit personlige krav på, var ved at undlade at undervise Alice efter den

grundsætning, at Alice havde størst udsigt til at excellere ved uvidenhed, og at benytte hende tillige med miss Merry og kammerpigen, der af navn stod til alle de unge damers disposition, til at lave forskellige kostumer, som Gwendolen ville have i beredskab til kommende opførelser af charader eller små komedier, som hun engang med tiden var bestemt på at bringe i stand. Hun havde aldrig spillet komedie og havde kun i skolen været med ved nogle *tableaux vivants*; men hun var overbevist om, at hun kunne spille godt, og da hun havde været et par gange i Théâtre Français og havde hørt sin moder tale om Rachel, drejede hendes vågne drømme og spekulationer over, hvorledes hun skulle bestemme sin livsbane, sig stundom om, hvorvidt hun skulle blive en skuespillerinde som Rachel, eftersom hun dog var smukkere end den magre jødepige. Imidlertid gik regnvejrsdagene før jul behageligt hen med forfærdigelsen af græske og østerlandske kostumer samt fantasidragter, hvori Gwendolen indtog allehånde maleriske stillinger og deklamerede for en hjemlig tilhørerkreds, der endog indbefattede husholdersken, som engang blev taget med, for at bifaldet kunne blive så meget fyldigere, men snart viste sig uværdig til en sådan ære ved at bemærke, at miss Harleth meget mere lignede en dronning i sin egen dragt end i den side tingest med bare arme, og derfor ikke oftere blev indbudt.

"Ser jeg lige så godt ud som Rachel, moder?" spurgte Gwendolen en dag, da hun havde vist sig i sin græske dragt for Anna og i sin egen indbildning med stor tragisk kraft havde udført forskellige scener.

"Du har smukkere arme end Rachel," sagde mrs. Davilow; "dine arme ville tage sig udmærket ud i enhver rolle, Gwen. Men din stemme er ikke så tragisk som hendes; den er ikke så dyb."

"Jeg kan godt gøre den dybere, hvis jeg vil," sagde Gwendolen kort, men tilføjede derpå i en bestemt tone: "Jeg tror, at en højere stemme er mere tragisk; den er mere kvindelig, og jo mere kvindelig en kvinde er, desto mere tragisk tager det sig ud, når hun udfører fortvivlede handlinger!"

"Det kan der være noget i," sagde mrs. Davilow mat. "Men jeg kan ikke indse, at der kan være noget rart i at bringe folk til at gyse. Skal der gøres gyselige ting, så vil jeg helst overlade det til mændene."

"O, Mama, du er så rædsomt prosaisk, ret som om ikke alle de store poetiske forbrydere var kvinder! Mændene er nogle jammerlige, forsigtige skabninger."

"Nå, og du, min ven – du er bange for at være alene i mørke – Gud være lovet, jeg tror ikke, du ville være synderligt dristig til en forbrydelse."

"Jeg taler ikke om noget virkeligt, Mama," sagde Gwendolen utålmodigt. Og da hendes moder i det samme blev kaldt ud af værelset, vendte hun sig rask om til sin kusine, som om hun ville benytte lejligheden, da den tilbød sig, og sagde: "Anna, du må bede onkel om at lade os udføre nogle charader i præstegården. Mr. Middleton og Warham kunne spille med os bare for øvelses skyld. Mama siger, at det ikke kan gå an, at mr. Middleton kommer hen og holder prøver her. Han er en kedelig stiv én, men vi kan vel nok finde nogle roller, som passer for ham. Bed endelig din fader om det; ellers gør jeg det."

"Nej, vent, til Rex kommer. Han er sådan et godt hoved og så rar; han kan give Napoleon, der ser ud over havet. Han ligner Napoleon så meget. Rex kan gøre, hvad det skal være."

"Jeg tror ikke det mindste på din Rex, Anna," sagde Gwendolen leende. "Det viser sig nok, når det kommer til stykket, at han ikke er bedre end de gyselige blå og gule vandfarvebilleder af ham, som du har hængt op i dit sovekammer og tilbeder."

"Vent blot, til du får ham at se," sagde Anna. "Jeg forstår mig rigtignok ikke på, om folk er begavede, men han er allerede blevet stipendiat, og fader siger, at han nok også bliver kollegiat, og ingen kan være dygtigere end han til at spille. Han er mere begavet end mr. Middleton, og alle undtagen dig siger, at mr. Middleton er et godt hoved."

"Det kan gerne være, men han er en stivstikker. Skulle han sige: 'Min sjæl til grunde gå, om jeg ej elsker hende,' ville han sige det ganske i samme tone som 'Hermed er den anden forelæsning endt'."

"O, Gwendolen!" sagde Anna forarget over den tone, hendes kusine talte i. "Det er en skam af dig at tale således om ham, for han nærer stor beundring for dig. Jeg hørte Warham en dag sige til moder: 'Middleton er sterbens forlibt i Gwendolen'. Hun skændte på ham, men jeg tror dog, at han havde ret."

"Hvad kan jeg gøre ved det?" sagde Gwendolen noget hånligt. "Min sjæl til grunde gå, ifald jeg ham elske må."

"Nej, det er meget rimelig, og Papa ville vist heller ikke gerne have det. Han skal desuden snart bort. Men det gør mig ondt, når du gør nar ad ham."

"Hvad vil du så sige, når jeg gør nar ad Rex?" sagde Gwendolen i en drillende tone.

"Kære Gwendolen, det må du ikke gøre!" sagde Anna, idet tårerne kom hende i øjnene. "Jeg kunne ikke holde det ud. Der er virkelig ikke noget at gøre nar ad hos ham. Men du kan altid finde en anledning. Der var aldrig nogen, der faldt på at le ad Middleton, førend du gjorde det. Alle sagde, at han var en køn og vakker ung mand. Jeg har altid været lidt undselig for ham, fordi han er så lærd og går med den bredskødede kjole, og fordi han er en nevø af biskoppen. Men du må ikke gøre nar ad Rex – lov mig det," sagde Anna med et bønfaldende blik, der rørte Gwendolen.

"Du er en sød lille kusine," sagde hun, idet hun lige berørte spidsen af Annas hage med sin tommel- og pegefinger. "Jeg skal nok lade være at gøre noget, som kan bedrøve dig, især hvis Rex vil gøre alt, hvad der forefalder – spille med i charaderne og sådan noget."

Og da Rex endelig kom, bragte han sådant liv med til Offendene og præstegården og gik så villigt ind på Gwendolens planer, at hun slet ikke følte nogen lyst til at gøre nar ad ham, men kun spøgte med ham i al godmodighed. Han var en rask, åbenhjertig yngling med et kønt ansigt, der stærkt lignede hans faders og Annas, men havde et blidere udtryk end faderens og noget mere storslåede træk end søsterens. Han var livsglad, sund og kærlig, og glædede sig så meget ved dagligdags uskyldige ting, at lasten ikke fristede ham, og hvad han vidste om den, lå således gemt i hans sinds pulterkamre, at han ikke kunne have anledning til at tænke på den med synderlig afsky. Udskejende livsvaner var for ham "noget dumt tøj, som enkelte

personer indlod sig på", men som han helst holdt sig langt borte fra. Han gengældte Annas hengivenhed i så høj grad, som man kunne vente det af nogen broder, og han havde aldrig kendt nogen anden kærlighed.

Søskendebørnene var stadig sammen enten i det ene eller det andet hus – navnlig på Offendene, hvor der var mere frihed, eller rettere, hvor Gwendolen kunne udøve et mere fuldstændigt herredømme, og hvad som helst hun ønskede, blev en lov for Rex. Charaderne udførtes efter hendes plan og ligeledes nogle andre scener, som hun ikke forud havde tænkt på, og i hvilke hendes optræden var mere improviseret. Det var på Offendene, at der holdtes prøver på charaderne og tableauerne, og at de til sidst blev udført. Mrs. Davilow fandt nu ikke noget at sige på, at mr. Middleton blev bedt om at være med, siden Rex også var der, navnlig da hans medvirken var uundværlig, eftersom Warham, der forberedte sig til en ansættelse i Indien med en manuduktør fra Wancester, ikke havde nogen tid til overs og i reglen var fuldt optaget af en masse ting, der proppedes i ham, og af hvilke kun det mindste hørte med til, hvad der krævedes ved hans eksamen.

Mr. Middleton blev overtalt til at spille forskellige alvorlige roller, idet Gwendolen sagde ham nogle behageligheder om hans ansigts misundelsesværdige ubevægelighed, og skønt han i begyndelsen havde været lidt bedrøvet og skinsyg over hendes fortrolige forhold til Rex, hentede han nu trøst fra den betragtning, at den slags familiefortrolighed var en afgjort hindring for enhver alvorligere lidenskab. Ja, nu og da havde han en følelse af, at den mere formelle måde, hun behandlede ham på, var et så gunstigt tegn på hendes stemning overfor

ham, at han nok kunne forsvare at gøre de indledende skridt, inden han forlod Pennicote, uagtet har oprindelig havde haft i sinde at beholde sin følelser for sig selv, indtil han havde en sikrere stilling. Miss Gwendolen, som meget godt vidste, at hun blev tilbedt af denne uforkastelige unge gejstlige med lyse bakkenbarter og bredskødet kjole, havde intet imod at blive tilbedt, men anden følelse havde hun ikke; hun vendte med rolig ubarmhjertighed sine øjne på ham og vakte hos ham mange mildt bevægede forhåbninger derved, at hun tilsyneladende altid skyede dramatisk berøring med ham – for det kommer som bekendt ganske an på, om vi har den rette nøgle til forståelsen, hvilken betydning vi lægger ind i enhver handling.

Der vil måske være folk, som ville finde det mærkeligt, at en ung mand af anglikanske tendenser, og som så alt her i verden, både småt og stort, under en grumme gudelig synsvinkel, som meget sjældent lo undtagen af høflighed, og anså det for simpelt at tale om kortspil, kunne tænke sig som en passende brud for sig en ung pige, der var meget dristig i sin skæmt og ikke lagde noget af den adstadighed for dagen, som passede for en præstekone, og at en teologisk opdraget ung mand som han kunne vente at falde i sådan en livlig, urolig ung dames smag som miss Harleth. Men det er jo en bekendt sag at kendsgerningerne ikke altid passer til de forud opstillede beregninger.

Hvad Rex angår, ville han måske have haft ondt af stakkels Middleton, hvis han havde kendt den kamp, som rasede i den fortræffelige kapellans indre; men han var alt for optaget af en første kærlighed til at have øje for noget andet. Han så ikke

engang rigtigt Gwendolen; han følte kun, hvad hun sagde eller foretog sig, og han mærkede straks, om hun var i stuen eller ej. Inden de første fjorten dage var forløbet, var han så dødeligt forelsket, at det var ham umuligt at tænke på sit liv på anden måde end som forenet med Gwendolen. Han kunne ikke se nogen hindring for det, stakkels fyr; hans egen kærlighed forekom ham som en sikkerhed for hendes, efterdi den var ét med en uforstyrret glæde over hende, så at han lige så lidt kunne drømme om, at hun skulle kunne volde ham smerte, som en ægypter kunne drømme om sne. Hun sang og spillede for ham, når som helst han havde lyst, var altid glad ved at have ham med på sine rideture, skønt det ofte var nogle komiske krikker, han fik til låns, var villig til at deltage i enhver spøg, han foreslog, og påskønnede Anna på rette måde. Der syntes ikke at fattes noget tegn på gensidig sympati. At Gwendolen, fordi hun var den mest fuldendte kvinde i verden, skulle gøre et fornemt parti, var ikke faldet ham ind. Han var ikke indbildsk – i alt fald ikke mere, end der behøves til at give én den fornødne sikkerhed; men i kærlighedens unge fryd betragtede han Gwendolens udmærkede egenskaber som en del af det gode, der var ham beskåret i livet, og som det ikke var værd at leve uden.

En hændelse, der forefaldt i løbet af deres dramatiske forsøg, gjorde indtryk på Rex som et tegn på hendes usædvanlige sensibilitet. Den viste en side af hendes natur, der måtte overraske enhver, der, som han, kun havde set hendes sædvanlige kækhed ved allehånde legemsøvelser og den livlige ugenerthed, hvormed hun bevægede sig i selskabslivet.

Efter at de havde holdt en lang række prøver, blev det besluttet, at et udvalgt selskab skulle indbydes til Offendene for at se på de præstationer, der nu gik på en måde, som de medvirkende fandt overmåde tilfredsstillende. Anna havde overrasket alle; intet kunne være nettere end den måde, hvorpå hun spillede sine små roller; man kunne endog derved ledes til den antagelse, at hun skjulte en fin iagttagelsesevne under sit jævne godmodige væsen. Mr. Middleton kom også meget godt fra sine alvorlige roller. Den største kilde til tvivl og en hovedanledning til, at forestillingen var blevet udsat så længe, havde været, at Gwendolen absolut ville optræde i sin græske dragt. Hun kunne hverken vågen eller i drømme finde på nogen charade, ved hvis udførelse hun kunne få en plastisk stilling i sin græske dragt. At vælge et motiv af Racine kunne ikke nytte, da Rex og de andre ikke kunne deklamere franske vers, og improviserede scener kunne let gøre det hele latterligt. Desuden forbød mr. Gascoigne dem at udføre scener af skuespil; han protesterede i reglen imod den anskuelse, at en adspredelse, der var passende for alle andre, var upassende for en præst; men i denne sag ville han dog ikke overskride den grænse for det sømmelige, som var draget i hin del af Wessex, hvilket ikke udelukkede hans samtykke til, at de unge mennesker opførte charader i hans svigerindes hus – noget, som var vidt forskelligt fra dilettantkomedier i dette ords fulde betydning.

Alle bestræbte sig naturligvis for at opfylde dette Gwendolens ønske, og Rex foreslog, at de skulle slutte med et tableau, hvori virkningen af hendes majestætiske fremtræden ikke

forstyrredes ved nogen deklamation. Dette tiltalte hende særdeles, og det eneste spørgsmål var valget af tableauet.

"Lad det endelig blive noget pænt, børn," sagde mrs. Davilow. "Jeg kan ikke have nogen græsk ugudelighed her i huset."

"Den er ikke værre end kristelig ugudelighed, Mama," sagde Gwendolen, hvis omtale af Rachel'ske heltinder havde fremkaldt denne bemærkning.

"Og mindre forargelig," sagde Rex. "Desuden tænker man på det som noget forbigangent. Hvad siger du om Briseïs, der føres bort? Jeg ville så være Akilles, og du ville se om på mig – efter det kobberstik, vi har i præstegården."

"Det ville være en god stilling for mig," sagde Gwendolen i en bifaldende tone. Men kort efter sagde hun bestemt: "Nej, det går ikke, der må være tre personer i græsk kostume, ellers bliver det latterligt."

"Nu har jeg det!" sagde Rex efter en kort betænkning. "Hermione som statuen i *Et Vintereventyr*! Jeg skal være Leontes og miss Merry Paulina, vi står hver på sin side. Vor dragt har mindre at betyde," tilføjede han leende; "det bliver mere Shakespearesk og romantisk, hvis Leontes ser ud som Napoleon og Paulina som en gammel jomfru fra nutiden."

Og Hermione blev altså valgt, idet alle var enige om, at alderen ikke havde noget at sige, men Gwendolen holdt på, at der i stedet for et blot og bart tableau skulle være en art dramatisk præstation. Idet musikken spillede op, skulle hun stige ned og træde frem i forgrunden, i stedet for at omfavne hende skulle Leontes knæle ned og kysse hendes kjortels søm, og så skulle tæppet falde. Forværelset med sine fløjdøre passede godt til at forestille en scene, og hele huset i forening med

landsbytømmermanden Jarrett var optaget af forberedelserne til en aftenunderholdning, som havde al udsigt til at gå heldigt af.

Gwendolen havde en særlig grund til at imødese forestillingen med håb om at fejre en triumf. Hun vidste nemlig, at hr. Klesmer igen var på Quetcham, og hun havde sørget for, at han også blev indbudt.

Klesmer kom. Han var i sit blide humør; han sad og så på forestillingen med ophøjet ro og svarede på alle henvendelser med mere eller mindre artikulerede velvilligt lydende enstavelsesord, som om han ydmygt bar sit kors i en med dilettanter overfyldt verden, eller som om han bevægede sine løvepoter med forsigtighed for ikke at knuse en lille pibende mus. Alt gik efter forventning godt, indtil der indtraf en lille begivenhed, som satte Gwendolen i en uforudset sindsbevægelse. Hvorledes det gik til, var i begyndelsen en hemmelighed.

Tableauet med Hermione gjorde dobbelt indtryk, fordi det var så forskelligt fra, hvad der var gået i forvejen; det gik fortrinligt, og en bifaldsmumlen var lidt efter lidt sagtnet, mens Leontes gav sin tilladelse til, at Paulina øvede al sin kunst for at få statuen til at bevæge sig.

Med sin arm støttet på en pille var Hermione hævet omtrent seks tommer over de andre, hvilket hun gjorde regning på ville give hende lejlighed til at vise sine smukke fødder og ankler, når hun på et givet signal gik et skridt frem og trådte ned.

"Musik, væk hende, spil op!" sagde Paulina Ↄ: mrs. Davilow, der efter mange opfordringer var gået ind på at udføre denne rolle i en hvid burnus og hætte.

Hr. Klesmer, der havde været godmodig nok til at sætte sig hen til fortepianoet, anslog en tordnende akkord – men i samme øjeblik og inden Hermione endnu havde sat sin fod frem, fløj den hemmelige paneldør, der var i lige linje med fortepianoet, op på højre side af scenen, og man så billedet af dødningeansigtet og den flygtende skikkelse, over hvilket vokslysene kastede et stærkt skær. Alle forskrækkedes, men deres opmærksomhed droges hurtigt bort fra den åbnede paneldør ved et gennemtrængende skrig af Gwendolen, der stod aldeles stiv, men med et udtryk af rædsel malet i sit ansigt. Hun så ud som en statue, i hvilken en frygtens ånd var faret ind; hendes blege læber var åbne; hendes øjne, der i reglen var halvt skjulte af de lange øjenhår, var opspilede og stod stive i hovedet. Mindre overrasket end urolig ilede hendes moder hen til hende, og Rex kunne heller ikke lade være at nærme sig til hende. Men berøringen med hendes moders arme havde samme virkning som et elektrisk stød; Gwendolen faldt på knæ og holdt sine hænder for ansigtet. Hun rystede endnu, men tav og syntes at have besindelse nok til at stræbe efter at beherske sin angst, for hun lod sig løfte op fra sin knælende stilling og føre bort, mens selskabet lettede sit sind ved at tale om det passerede.

"Det var en mageløs plastik," sagde Klesmer til miss Arrowpoint. Og en løbeild af dæmpede spørgsmål og svar fløj rundt mellem de tilstedeværende.

"Hørte det med til forestillingen?"

"Nej, det gjorde det ganske bestemt ikke. Miss Harleth var alt for bevæget. Hun er en meget sensibel ung dame."

"Gud, jeg har aldrig vidst, at der var noget maleri bag panelet; har De?"

"Nej, hvorledes skulle jeg kunne vide det? Det må skyldes et excentrisk indfald af en eller anden i jarlens familie for længe siden."

"Det er rigtig uhyggeligt! Luk endelig døren."

"Var døren lukket? Det er meget mystisk. Det må være ånderne."

"Men der er intet medium her til stede."

"Hvor ved De det fra? Når slige ting hænder, må vi slutte, at her virkelig er et medium."

"Døren har naturligvis ikke været lukket i lås; det var sandsynligvis den pludselige vibreren fra fortepianoet, som gjorde, at den fløj op."

Denne formodning hidrørte fra mr. Gascoigne, som bad miss Merry om at se at få fat i nøglen. Men denne villighed til at forklare hemmeligheden betragtedes af mrs. Vulcany som upassende for en gejstlig, og hun bemærkede hviskende, at mr. Gascoigne altid var lidt for verdslig efter hendes smag. Imidlertid skaffedes nøglen til veje, og præsten drejede den om i låsen med et noget stødende rationelt eftertryk, som om han ville sige: "Nu skal den nok lade være at springe op igen", og stak så nøglen i lommen til sikkerhed.

Imidlertid kom Gwendolen snart ind igen og var nu lige så munter som før. Hun ville åbenbart så vidt muligt undgå at tale om den pludselige forandring, hun havde foretaget i Hermiones rolle, men da Klesmer sagde til hende: "Vi må takke Dem for den udmærkede klimaks, De kunne ikke have vist os en smukkere plastik," kom der en glad rødme i hendes ansigt. Hun havde intet imod at gå ud fra, at det, som i virkeligheden kun var et taktfuldt påfund, var hans oprigtige mening. Han kunne

nok tænke, at den heftige angst, hun havde lagt for dagen, var ydmygende for hende, og ville derfor give det udseende af, at han anså det for en god udførelse af hendes rolle. Gwendolen glædede sig i den tro, at han nu var slået både af hendes talent og af hendes skønhed, og hun blev formelig mildt stemt imod ham.

Men der var alt for mange, som var ind viede i, hvad der var foregået ved prøverne og hvad ikke, og ingen undtagen Klesmer gjorde sig den ulejlighed at søge at mildne Gwendolens ydmygelse. Det var den almindelige mening, at man gjorde bedst i ikke at tale videre om sagen.

Der havde virkelig været et medium på færde ved det passerede, en lille person, der i hast havde listet sig ud af værelset og med en urolig samvittighed var krøbet i seng. Det var den lille Isabella, hvis nysgerrighed ikke var blevet tilfredsstillet ved det korte glimt, hun havde set af det mærkelige billede den dag, de var kommet til Offendene, og som havde spejdet efter en lejlighed til at opdage, hvor Gwendolen havde gemt nøglen, for så at stjæle den af skuffen, når alle de andre var ude af stuen, krybe op på en skammel og lukke paneldøren op. Mens hun på denne måde stillede sin tørst efter en større viden, blev hun forskrækket ved en lyd, som hun var bange for hidrørte fra, at nogen nærmede sig; hun lukkede døren og forsøgte i hast at dreje låsen om, men da det ikke ville lykkes hende, og hun ikke turde blive der længere, trak hun nøglen ud og stolede på, at paneldøren nok ville blive stående lukket, som den syntes meget tilbøjelig til. I fortrøstning dertil havde hun lagt nøglen tilbage på dens tidligere plads og slået sig til ro med, at hvis det opdagedes, at døren ikke var aflåset,

kunne dog ingen vide, hvorledes det var gået til, at den var blevet lukket op. Som andre forbrydere havde den nysgerrige lille Isabella dog ikke beregnet, at hendes samvittighed kunne drive hende til selv at afgive en tilståelse, hvilket imidlertid skete morgenen efter selskabet, da Gwendolen ved frokostbordet ytrede: "Jeg er vis på, at døren var lukket i lås, inden husholdersken gav mig nøglen, for jeg prøvede den selv bagefter. Der må have været nogen i min skuffe og taget nøglen."

Det forekom hende, at Gwendolens bebrejdende øjne hvilede på hende mere end på de andre søstre, og uden at give sig tid til at tænke sig om, sagde hun med skælvende læber: "O, tilgiv mig. Gwendolen!"

Tilgivelsen gaves lettere, end den ville være blevet, hvis Gwendolen ikke havde ønsket selv at glemme og at få andre til at glemme en sag, hvori hun havde røbet en så stor tilbøjelighed til at blive angst. Når sådanne tilfælde, der dannede en uforklarlig modsætning til hendes almindelige væremåde og for hendes erindring stod som korte vanvidsanfald, en sjælden gang indtrådte, undrede hun sig altid over sig selv, og i nærværende tilfælde var hun specielt ærgerlig over, at hendes ubetvingelige angst var kommet over hende, ikke som sædvanlig, når hun var ene, men i selskab og i et vel oplyst værelse. Det var hendes ideal at være dristig i tale og med sorgløst mod at trodse farer, både moralske og fysiske; og skønt praksis hos hende var vidt forskellig fra idealet, antog hun, at det skyldtes de små forhold, hun levede under, den snævre skueplads, livet tilbyder en ung pige på tyve år, der ikke kan tænke sig som noget andet end en dame eller som værende i

nogen stilling, hvor der ikke vistes hende skyldig agtelse. Hun havde ingen stærk religiøs bevidsthed, ingen udviklet åndetro, og havde altid næret uvilje imod alt, hvad der fremsattes for hende under navn af religion, ligesom enkelte mennesker nærer uvilje imod matematik og regnskabsvæsen. Religionen havde ikke hos hende vakt nogen uro, nogen længsel, og hun havde aldrig spurgt sig selv, om hun troede eller ej, lige så lidt som hun havde anset det for umagen værd at sætte sig ind i ejendomsforholdene i kolonierne eller bankernes status, skønt hun vidste, at familiens formue var anbragt på denne måde. Alt dette ville hun villigt have anerkendt; men hvad hun gerne ville have, at andre ikke skulle vide, det var den tilbøjelighed, hun havde, til nu og da at få et anfald af angst for det usynlige. Hun skammede sig, når hun tænkte på, hvor bange hun med ét var blevet, når hun f.eks. spadserede ene, og der indtrådte en pludselig forandring i belysningen. Ensomhed på steder, hvor hun havde en vid synskreds, vakte hos hende en ubestemt følelse af en uendelig eksistens, hvori hun var ude af i stand til at få fast fod. Den smule astronomi, hun havde lært i skolen, satte undertiden hendes fantasi i en sådan virksomhed, at hun kunne ryste af angst; men når nogen kom til hende, blev hun igen ligegyldig for det umådelige rum, hvori hun følte sig som en landflygtig; hun følte sig atter i sin sædvanlige verden, hvori hendes vilje havde noget at betyde og de religiøse benævnelser, der tilhørte denne verden, identificeredes af hende lige så lidt med hine ængstelige fornemmelser som hendes onkels messeskjorte, når den hang i præstegården og ikke blev brugt. Når hun blot var omgivet af menneskelige øjne og øren, havde hun hidtil altid genvundet sin selvtillid og følt sig sikker på sejr.

Hendes moder og andre af hendes nærmeste forklarede hendes anfald af angst med hendes "sensibilitet", med hendes "let bevægelige natur"; men disse fraser syntes ikke ganske at stemme med mange tilfælde, der syntes at røbe en høj grad af ligegyldighed eller et sjældent herredømme over sig selv. Men hvem ville ikke, når han elskede en ung pige som Gwendolen, være tilbøjelig til at betragte enhver ejendommelighed hos hende som et vidnesbyrd om hendes fortrin for alle andre? Det gjorde Rex også. Efter scenen med Hermione var han mere end nogensinde overtydet om, at hun måtte være besjælet af alle mulige skønne følelser og ikke blot mere villig til at besvare en glødende kærlighed, men også i stand til selv at elske inderligere end andre unge piger. Rex følte sommerens lethed i sine unge vinger og flagrede lykkelig omkring.

7

De første tegn på, at en snestorm imod forventning nærmede sig, var som den gennemsigtige hvide sky, der synes end mere at fremhæve himlens blå farve. Anna var indviet i Rex' følelser, skønt han for første gang i deres liv ikke havde sagt noget til hende om, hvad han tænkte mest på, og han antog det blot for givet, at hun vidste det. For første gang kunne Anna heller ikke sige til Rex, hvad der stadig lå hende på sinde. Måske ville hun hemmeligt have været bedrøvet over, at han så hurtigt var kommet til at bryde sig mere om en anden end om hende, hvis en sådan følelse ikke var blevet fuldstændig neutraliseret ved tvivl og bekymring for hans skyld. Anna beundrede sin kusine, ville med naturlig oprigtighed have sagt: "Gwendolen er altid meget venlig imod mig", og anså det for ganske i sin orden, at hun fuldstændig underordnede sig sin kusine; men hun betragtede hende med en blanding af frygt og mistillid, med et sådant forstyrret blik som det, hun ville have betragtet et mærkværdigt og smukt dyr med, hvis beskaffenhed var en gåde, og som meget godt kunne få i sinde at stille sin appetit ved at opsluge alle de små dyr, som det selv plejede at kæle for. Og nu knugedes Anna af den tunge overbevisning, som hun ikke turde ytre: at Gwendolen aldrig ville bryde sig om Rex. Hvad hun selv havde kærlighed og agtelse for, var altid forekommet hende at være Gwendolen ligegyldigt, og det var lettere at tænke sig, at hun kunne håne Rex, end at hun skulle besvare hans kærlighed. Desuden tænkte hun altid på at blive noget overordentligt. Og stakkels Rex! Papa ville blive vred på ham, hvis han fik det at vide. Naturligvis var han også for ung til således at forelske sig,

og hun, Anna, havde antaget, at det ville vare mange år, inden han kom så vidt, og at hun indtil da skulle styre huset for Rex. Men hvad måtte det være for et hjerte, der ikke besvarede hans kærlighed? Når Anna tænkte på, hvad han ville komme til at gå igennem, begyndte hun at nære alt andet end venlige følelser for sin alt for fortryllende kusine.

Det forekom hende, ligesom det forekom Rex, at de forløbne uger havde været optaget af et brusende liv, som lå åbent for alle iagttagere; var han blevet spurgt om sagen, ville han have sagt, at han ikke nærede noget ønske om at skjule, hvad han håbede ville blive til en forlovelse, som han straks ville underrette sin fader om, og dog var han for første gang i sit liv tilbageholdende, ikke blot med hensyn til sine følelser, men også – hvilket forundrede Anna endnu mere – med hensyn til visse handlinger. Hun for sit vedkommende var nervøs, hver gang hendes fader eller moder begyndte at tale med hende i enrum, af frygt for, at de skulle sige noget om Rex og Gwendolen. Men forældrene havde slet ikke øje for dette gribende drama, der væsentligt udviklede sig i en slags pantomime, som var overordentlig forståelig for dem, der udtrykte sig på denne måde, men let blev overset af tilskuere, der lod øjnene fare hen over *The Guardian* eller *The Clerical Gazette* og næppe lagde mere mærke til de unges narrestreger end til geskæftige myrers færd.

"Hvor vil du hen, Rex?" spurgte Anna en gråvejrsmorgen, da hendes fader var kørt bort til retten og hendes moder med ham, og da hun lagde mærke til, at hendes broder havde en kort frakke på, som var det eneste klædningsstykke i hans garderobe, der havde en fjern lighed med en jægerdragt.

"Jeg vil hen og se på jagten ved 'De tre Lader'."

"Skal du hente Gwendolen?" sagde Anna frygtsomt.

"Har hun fortalt dig det?"

"Nej, men jeg troede det – – ved fader af, at du rider derhen?"

"Nej, ikke det jeg ved, jeg antager ikke, at han ville bryde sig om det."

"Vil du bruge hans hest?"

"Det ved han, at jeg altid gør, når jeg kan."

"Du må ikke lade Gwendolen tage del i jagten, Rex," sagde Anna, der i sin angst blev helt fremsynet.

"Hvorfor ikke?" sagde Rex med et lidt udfordrende smil.

"Fader og moder og tante Davilow ønsker alle sammen, at hun skal lade være. De synes ikke, at det passer sig for hende."

"Hvorfor antager du, at hun vil gøre noget, som ikke er rigtigt?"

"Sommetider bryder Gwendolen sig slet ikke om, hvad nogen mener," sagde Anna, der blev lidt vred og derfor også blev dristigere.

"Så ville hun heller ikke bryde sig om, hvad jeg sagde," bemærkede Rex, der lidt ondskabsfuldt gjorde løjer med den stakkels Annas ængstelse.

"O, Rex, jeg kan ikke holde det ud. Du gør dig ulykkelig." Og med disse ord brast Anna i gråd.

"Nannie, Nannie, hvad i al verden er der i vejen med dig?" sagde Rex lidt ærgerlig over, at han således blev opholdt med hatten og ridepisken i hånden.

"Hun bryder sig ikke en smule om dig – jeg er vis på, at hun aldrig vil gøre det," sagde det stakkels barn sagte og hulkende. Hun havde tabt al selvbeherskelse.

Rex rødmede og løb fra hende ud af forstuedøren, mens hun blev tilbage med en ulykkelig bevidsthed om, at hun forgæves havde vakt hans uvilje.

Han tænkte på hendes ord, da han red hen ad vejen; de huede ham ikke, som dårlige profetier aldrig gør, selv om man ler ad dem; men han forklarede dem hurtigt som hidrørende fra den lille Annas kærlighed til ham, og det begyndte at gøre ham ondt, at han var nødt til at ride bort uden at trøste hende. Alle andre betragtninger denne sag vedrørende opløste sig imidlertid i en tro, som var modsat hendes, ledsaget af en ny beslutning om at godtgøre, at han havde ret. Denne art vished var tilstrækkelig beslægtet med tvivl og uro til at fremskynde en tilståelse, som en uanfægtet tryghed kunne have udsat til en belejligere tid.

Gwendolen var allerede til hest og kom ridende ned ad alleen, da Rex kom til syne ved porten, hun havde truffet fornødne forholdsregler for det tilfælde, at han ikke kom i rette tid, idet hun havde rideknægten parat bagved sig, for hun ville ikke have ventet mere end en rimelig tid, men nu gav hun rideknægten rejsepas, og de to unge mennesker red glade derfra, fri for alt besværligt påhæng. Gwendolen var i strålende humør, og Rex fandt, at hun aldrig nogensinde havde set så yndig ud; hendes figur, hendes lange, hvide hals og hendes kinders og hages fine krumninger fremhævedes altid særdeles smukt af den stramme ridedragt. Han kunne ikke tænke sig nogen mere fuldendt ung pige, og en ungdommelig elsker som Rex finder jo altid, at det gode, det ædle og det skønne i fuldeste mål er forenet i genstanden for hans kærlighed. De fleste iagttagere ville have anset det for mindst lige så rimeligt, at en ung pige havde fået

det samme indtryk af Rex, for i hans smukke ansigt var der intet, der svarede til det ubestemmelige, halvt dæmoniske udtryk, der bragte enkelte beskuere til at være noget i tvivl med hensyn til deres beundring for Gwendolen.

Det var en smuk januar morgen, og uden at det ligefrem truede med regn, afgav en grå himmel den roligste baggrund for et mildt vinterlandskab: græsklædte vejkanter, hække oversåede med røde bær og befolkede med kvidrende småfugle, rødagtige, nøgne elmetræer og brune plovfurer. Hestenes hovslag genlød på den hårde jord og afgav et akkompagnement for deres unge stemmer. Hun lo ad hans dragt, for han var alt andet end laps, og han morede sig over hendes latter. Den friske morgen passede godt til deres friske ungdomssind, og hver en lyd, der kom over deres læber, hvert et blik, de sendte hinanden, var et boblende væld fra en glædeskilde. Det var morgen for dem både udenfor og i deres hjerter. Når man tænker på dem i disse øjeblikke, fristes man til at ønske, at forholdene blot havde været lidt anderledes dengang, for at de kunne være blevet meget anderledes senere, – at disse to smukke unge mennesker da havde givet hinanden deres tro og hele livet igennem var forblevet deres løfte tro! For noget af det gode, som Rex troede på, var der virkelig. Godhed er et omfattende ord, der tit kun betegner noget, der er i vente, ligesom sæden, der til én tid, når vi taler om den, ligger helt og holdent under jorden med en ubestemt fremtid for sig, til en anden tid har skudt fine, grønne blade, mens senere blomsten kan piskes bort ved en times barsk vind eller regn. Hvert stadium har sin særlige fare, og på hvert trin kan livet kvæles ved virksomheder enten fra neden eller fra oven.

"Anna havde sat sig i hovedet, at du i dag ville følge med på jagten," sagde Rex, og de hemmelige tankeforbindelser, der knyttede sig til Annas ord, gav hans tale en grumme alvorlig klang.

"Så det havde hun?" sagde Gwendolen leende. "Hvad hun er for en lille clairvoyant?"

"Vil du da det?" sagde Rex, der ikke havde troet, at hun tænkte på at gøre noget, som de ældre fandt urigtigt, men stolede på, at hun i alt fald havde gode grunde til sin færd.

"Jeg ved det ikke. Jeg kan ikke sige, hvad jeg vil gøre, førend jeg kommer derhen. Clairvoyanter tager tit fejl; de forudser, hvad der er sandsynligt, men jeg holder ikke af, hvad der er sandsynligt, for det er altid kedeligt. Jeg gør, hvad der er usandsynligt."

"Se, det er en hemmelighed, du der betror mig. Hvis jeg altså vidste, hvad folk i almindelighed rimeligvis ville foretage sig, så ville jeg vide, at du ville gøre det modsatte. Der ville på denne måde være en for dig egen sandsynlighed, og du ville ikke kunne overraske mig."

"Jo, det skulle jeg nok gøre alligevel; for når jeg mærkede det, ville jeg med ét gøre omkring og gøre, hvad folk i almindelighed sandsynligvis ville foretage sig," sagde Gwendolen med en klangfuld latter.

"Du kan dog ikke slippe fra en eller anden art sandsynlighed. Du må rent give afkald på nogen bestemt plan."

"Nej, det gør jeg ikke. Min plan er at gøre, hvad der behager mig." Skulle nu nogen ung dame få i sinde at efterligne Gwendolen, så må hun tage i betragtning, hvorledes dennes hoved og hals sad; havde den vinkel, de dannede, været

forskellig, havde hagen været fremstående og halshvirvlen lidt mere bøjet, så kan man holde ti imod én på, at Gwendolens ord ville have skurret den milde, godmodige Rex i ørene. Men som det var, lød alt, hvad der var underligt i hendes tale, for ham som humor og munter skæmt.

"Kan du også mage det så, at du kun føler, hvad der er dig behageligt?" sagde han.

"Nej, det kan jeg naturligvis ikke, for det beror på, hvad andre folk gør. Men hvis verden i det hele var bedre indrettet, ville man kun føle, hvad der var behageligt. Unge pigers liv er så gyselig kedeligt; de gør aldrig, hvad de har lyst til."

"Jeg troede, at det mere var tilfældet med mændene. De er nødt til at slide i det og bliver tit gyseligt pint og plaget. Og elsker vi så en kvinde rigtig højt, så gøre vi kun, hvad hun ønsker, så I gode damer får altid jeres vilje."

"Det tror jeg ikke. Jeg har aldrig set nogen gift dame få sin vilje."

"Hvad vil du da gøre?" sagde Rex i en oprigtig, lidt ængstelig tone.

"Å, jeg ved ikke – rejse til Nordpolen eller ride væddeløb eller drage ud for at blive dronning i Østerland ligesom lady Hester Stanhope," sagde Gwendolen i en let tone. Hendes ord fødtes på hendes læber, men hun ville have været ude af stand til at give noget dybere svar.

"Det er vel ikke din mening, at du aldrig vil gifte dig?"

"Nej, det siger jeg ikke; men hvis jeg blev gift, ville jeg ikke bære mig ad som andre kvinder gør."

"Du kunne gøre, ganske hvad du ville, hvis du giftede dig med en mand, der holdt mere af dig end af noget andet i verden,"

sagde stakkels Rex. "Jeg kender en, som gør det."

"Å, for Guds skyld, tal ikke om mr. Middleton," sagde Gwendolen, mens en hastig rødme bredte sig over hendes ansigt og hals. "Det er Annas gamle vise. Men nu kan man høre jagthundene; lad os skynde os."

Hun satte sin brune hest i galop, og Rex havde intet andet valg end at følge efter. Han følte sig dog ved godt mod. Gwendolen vidste meget godt, at hendes fætter var forelsket i hende; men hun havde ingen forestilling om, at det havde noget at betyde, da hun selv aldrig havde haft den fjerneste hjemsøgelse af ulykkelig kærlighed. Hun så gerne, at Rex' lille kærlighedsroman udfyldte den tid, da han opholdt sig i Pennicote, og skyede forklaringer, der ville gøre en brat ende på den. Desuden var der hos hende en bestemt, halvt fysisk uvilje imod at blive genstand for et ligefremt frieri. Hvor meget det end morede hende, at nogen tilbad hende, var der dog i hendes væsen en vis meget stærk jomfruelighed.

Men alle andre tanker tabte sig snart ved synet af den livlige scene ved "De tre Lader". Flere af de herrer, der deltog i jagten, kendte hende, og hun vekslede muntre hilsener. Rex kunne ikke komme til at tale et ord mere med hende. Det bevægede liv på mødestedet havde grebet Gwendolen med en styrke, der ikke skyldtes erindringen om tidligere deltagelse i det, for hun havde aldrig været med på en jagt, men havde blot ytret, at hun kunne have stor lyst til det, hvilket havde fremkaldt et forbud imod det. Hendes moder var bange for den dermed forbundne fare, og hendes onkel erklærede, at han for sit vedkommende anså den slags voldsomme legemsøvelser for upassende for en kvinde, og at hvad der end måske fandt sted i andre egne af

landet, tog i Wessex ingen dame af god tone del i nogen jagt, den eneste var mrs. Gadsby, som nu var gift med en militskaptajn, men som engang havde været kokkepige og endnu talte som en sådan. Dette sidste argument havde nogen virkning på Gwendolen, som havde vaklet mellem sin attrå efter at hævde sin frihed og sin gru for at blive sat klasse med mrs. Gadsby.

Nogle af egnens mest ansete damer kom nu og da hen for at se jægerne bryde op; men tilfældigvis var ingen af dem til stede den morgen og kunne altså ikke ved deres nærværelse afholde hende fra at følge med, mens på den anden side mrs. Gadsby med sine tvivlsomme antecedenser og sine grammatiske synder ej heller var synlig og således ikke kunne tjene som et afskrækkende eksempel. Intet kunne følgelig hos Gwendolen lægge bånd på den livlige spænding, der fremkaldtes af hundenes halsen, hestenes skraben, den vekslende summen af mandsrøster, de brogede dragters faren frem og tilbage, det stille vinterlandskab – hele denne bevægede scene, der går forud for en jagt, og som hos de tilstedeværende vækker en forunderlig blandet følelse, der er i slægt med den kentaurmagt, der bor i menneskeslægten.

Rex ville have haft mere af den samme følelse, hvis han kunne være forblevet i Gwendolens nærhed og ikke havde set hende stadig optaget af bekendte eller betragtet af folk, der ville gøre hendes bekendtskab, alle sammen på livlige heste, der fo'r rundt på mødestedet.

"Det glæder mig at se Dem her på denne smukke morgen, miss Harleth," sagde lord Brackenshaw, en midaldrende peer i lyserød jagtdragt og med en overlegen ro i sit væsen, som ingen

begivenheder syntes at kunne bringe ud af ligevægt. "Vi vil få en udmærket jagt i dag. Det er skade, at De ikke følger med. Har De nogensinde prøvet at lade Deres lille brune sætte over en grøft? De ville vel ikke være forknyt for det?"

"Nej, ikke det mindste," sagde Gwendolen. Og det var sandt, hun var aldrig bange for hvad som helst i godt selskab. "Jeg har tit ladet den sætte over et stakit og en grøft i nærheden –"

"Å, undskyld," sagde Hs. Herlighed, der så, at der foregik noget, som måtte afbryde samtalen, og da han red bort, ville Rex just ride hen med sin adstadige hest til Gwendolen, da – – hundene halsede, og hele jægerskaren som revet bort af en hvirvelvind satte sig i bevægelse, Gwendolen sammen med alle de andre uden at ytre et ord til Rex, der uden at betænke sig et øjeblik ligeledes fulgte med. Kunne han lade Gwendolen ride alene? Under andre omstændigheder ville han have nydt det hastige ridt, men han var i dette øjeblik forstyrret ved den dæmper, der var lagt på hans lyst til at tilstå sin kærlighed og modtage en lignende tilståelse fra Gwendolens side, og han kunne ikke straks give sig fuldt hen til en helt anden slags jagt, navnlig ikke med bevidstheden om, at han sad på sin faders grå hest, der kunne være god nok til sin brug, men var af sat alder og vant til et vist præsteligt luntetrav. På sin fyrige lille brune holdt Gwendolen ud med de bedste og følte sig så tryg som en udødelig gudinde, idet hun, selv om hun havde haft nogen tanke om, hvad fare der kunne være forbundet med en sådan jagt, dog i sit inderste hjerte ville have været sikker på, at intet uheld kunne tilstøde hende. Men hun havde ikke nogen sådan tanke og anede ikke, at der kunne være nogen risiko for hendes fætter. Havde hun tænkt på ham, ville det have slået hende som

et komisk syn at se ham mere og mere sakke agterud og se sig om for at finde nogle åbninger i hegnet; en smuk ung mand, der utvivlsomt var så fyrig som nogen jagthund, men ligesom ved en ond trolddom var sat op på et stivbenet præsteøg, ville have fremkaldt en uimodståelig trang til latter hos hende, som hun ville have givet efter for uden at tænke på den ydmygelse, som derved beredtes ham. Men Gwendolen var mere tilbøjelig til at tænke på dem, der så hende, end på dem, som hun ikke kunne se, og Rex var snart så langt bagude, at hun ikke ville kunne have set ham, om hun også havde vendt sig om. For med bedrøvelse må vi melde, at mens han spejdende efter en åbning red hen ad en nylig repareret vej, styrtede Primrose, brækkede benene og kastede meget imod sin vilje Rex ud over hovedet på sig.

En grovsmeds søn, der også fulgte med jagtskaren under uheldige vilkår, nemlig til fods, var heldigvis også langt bagude og så tilfældigt også Rex' uheld. Han løb til for at yde sin hjælp, som der højligt trængtes til, for Rex var halvt bedøvet, og hans vågnen til fuld bevidsthed indtrådte i form af heftig smerte. Joel Dagge viste sig ved denne lejlighed som den nyttigste af alle tænkelige personer, nemlig som den, der besad kundskaber af en for det foreliggende tilfælde passende art. Han var ikke blot ganske på det rene med, hvad der var i vejen med hesten, hvor langt de var både fra den nærmeste kro og fra Pennicote præstegård, og kunne forsikre Rex, at hans skulder bare var en smule af led, men tilbød også erfaren kirurgisk bistand.

"Gud, sir, lad mig sætte den i led igen. Jeg har set Nash, barberen, gøre det og har selv to gange gjort det på vor lille

Sally. Det er ens med alle skuldre. Hvis De vil betro Dem til mig og stramme Dem en kende op, så skal jeg klare det i en ruf."

"Nå, så kom da," sagde Rex, der bedre kunne stramme sig op, når det gjaldt om at vise moralsk mod, end når det kom an på at sidde fast i sadlen. Joel udførte derpå sin operation, skønt ikke uden betydelig smerte for sin patient, der blev så ligbleg, mens han "strammede sig op", at Joel bemærkede: "Nå, De er nok ikke vant til den tur, sir. Jeg har set masser af arme, der var af led, og jeg har engang set en mand, som øjet var slået ud på – det var en slem tørn, kan De tro; men man kan ikke have en smule morskab for ingenting, og øjet kom ind igen. Selv har jeg, så sandt jeg lever, engang slugt tre tænder. Nå, du," vedblev han til Primrose, "afsted med dig – du skal ikke bilde os ind, at du ikke kan."

Da Joel åbenbart var en simpel person, er det heldigt, at vi ikke behøver at fortælle den dannede læser mere om ham, end at han hjalp Rex med at komme hjem med så ringe ophold som muligt. Der var ikke andet for at gøre end at se at komme hjem, skønt han hele tiden var meget bekymret for Gwendolen og mere ulykkelig ved tanken om, at der måske også kunne tilstøde hende et uheld, end over smerten i sine skrammer og over den ærgrelse, han vidste, at det passerede ville volde hans fader. Han trøstede sig med, at alle ville være ivrige for at tage sig af hende, og at ganske sikkert en eller anden bekendt ville følge hende hjem.

Mr. Gascoigne var allerede hjemme og sad og skrev breve i sit studereværelse, da han afbrødes i denne beskæftigelse ved synet af Rex, der kom ind med et ansigt, som trods sin bleghed og sit bedrøvede udtryk var lige smukt og tiltalende. Han var i

grunden faderens yndlingssøn og et yngre kontrafej af ham selv. Faderen behandlede ham imidlertid aldrig med nogen partiskhed, men snarere med større strenghed, end der vistes imod de andre børn. Af Anna havde mr. Gascoigne på forespørgsel fået at vide, at Rex var redet med Gwendolen hen til jagtmødet ved "De tre Lader".

"Hvad er der i vejen?" sagde han hastigt, uden at lægge sin pen fra sig.

"Det gør mig meget ondt, fader, Primrose er styrtet og har brækket benene."

"Hvor har du været med den?" sagde mr. Gascoigne med et strengt tonefald. Han var sjældent hidsig af sig.

"Ved 'De tre Lader' for at se jagtselskabet ride ud."

"Og du var tosset nok til at følge med?"

"Ja, fader. Jeg satte ikke over noget af gærderne; men hesten fik sit ben i et hul."

"Og jeg vil håbe, at du selv fik et ordentligt slag?"

"Jeg fik min skulder vredet af led, men en ung smed satte den igen i led for mig. Jeg er bare lidt forslået, ellers fejler jeg ingenting nu."

"Nå, sæt dig ned."

"Jeg er meget ked af det med hesten, fader. Jeg vidste nok, at det ville ærgre dig."

"Og hvad er der blevet af Gwendolen?" sagde mr. Gascoigne kort. Rex, som ikke havde nogen forestilling om, at hans fader havde forhørt sig om, hvor han var, kunne straks ikke svare, men det blege ansigt blev med et blussende rødt. Efter en kort betænkning sagde han imidlertid i en nervøs tone:

"Jeg længes meget efter at vide det – jeg ville gerne enten selv gå til Offendene eller straks sende bud derhen – men hun rider så godt, så jeg tror nok, hun holder trop – sandsynligvis er der også en mængde mennesker om hende."

"Det var vel hende, som fik trukket dig med, hvad?" sagde mr. Gascoigne, idet han lagde sin pen fra sig, lænede sig tilbage i sin stol og med et mere udpræget forskende blik så på Rex.

"Det var ganske naturligt, at hun kunne have lyst til at komme med: hun havde dog ikke tænkt på det i forvejen, men hun blev revet med i øjeblikkets bevægelse. Og da hun red med, red jeg naturligvis også med."

Mr. Gascoigne tav et øjeblik og sagde så med rolig ironi: "Men nu ser du, min unge herre, at du ikke er forsynet med en hest, som kan sætte dig i stand til at spille kavaler for din kusine. Du må lade den adspredelse fare. Du har spoleret min hest for mig, og det er ulykke nok for én ferie. Vil du nu behage at gøre dig klar til at tage til Southampton i morgen og opholde dig hos Stillfox, til du kan følge med ham til Oxford. Det ville både dine skrammer og dine studier have godt af."

Stakkels Rex' hjerte svulmede og våndede sig, som om det havde været en ung piges.

"Jeg håber, at du ikke vil forlange, at jeg skal rejse straks, fader."

"Føler du dig da alt for dårlig til det?"

"Nej, det er ikke derfor – men –" Rex bed sig i læberne og mærkede til sin store ærgrelse, at tårerne kom ham i øjnene; men han mandede sig op og sagde i en fastere tone: "Jeg vil gerne se hen på Offendene – men jeg kan gøre det i aften."

"Jeg vil selv derhen, så jeg kan bringe dig besked om Gwendolen, hvis det er det, du vil have."

Rex blev aldeles forknyt. Han syntes, at han i sin faders optræden sporede en bestemt plan, der truede hans lykke, ja hans liv. Han var vant til at tro på sin faders skarpe blik og var forberedt på en bestemt vilje. "Fader," sagde han, "jeg kan ikke tage bort uden at sige hende, at jeg elsker hende, og få vished for, at hun elsker mig."

I sit stille sind bebrejdede mr. Gascoigne sig selv, at han ikke havde været forsigtig, og det gjorde ham virkelig ondt for det unge menneske; men alle andre hensyn havde intet at betyde overfor nødvendigheden af at bruge den klogeste taktik i det forhåndenværende tilfælde. Han havde hurtigt taget sin beslutning og kunne så meget roligere svare:

"Min kære dreng, du er for ung til at gøre den slags vigtige, afgørende skridt. Det er et lune, du under et par ugers driverliv har sat dig i hovedet; du må give dig til at arbejde, så går det nok over. Alle mulige grunde taler imod en sådan forlovelse. For det første ville det være meget overilet og uforsvarligt, om du overhovedet ville forlove dig i din alder; og dernæst er giftermål mellem søskendebørn lidet ønskelige. Du må med sindsro finde dig i en kort skuffelse. Af dem er der nok i livet. Vi må alle sammen gå en hel del igennem, og dette er kun en lemfældig begyndelse for dig."

"Nej, det er ikke nogen lemfældig begyndelse, for jeg kan ikke holde det ud. Får jeg ikke hende, så vil jeg ikke due til noget mere. Jeg ville trodse alt i verden, når blot hun og jeg var enige, og jeg ville kunne udrette, hvad det skulle være," sagde Rex heftigt. "Men jeg vil ikke give mig mine af, at jeg vil adlyde dig,

for det kan jeg ikke gøre. Sagde jeg, at jeg ville gøre det, så ville jeg absolut bryde mit ord. Jeg *må* tale med Gwendolen igen."

"Nå, men så vent til i morgen tidlig, for at vi kan tale om sagen endnu engang – vil du love mig det?" sagde mr. Gascoigne roligt, og Rex sagde ikke Nej, kunne ikke sige Nej.

Præsten fortalte ikke engang sin kone, at han havde nogen anden grund til at tage til Offendene den aften, end at han ville høre, om Gwendolen var kommet godt hjem. Han fandt hende ikke blot i god behold, men i en særdeles triumferende stemning. Mr. Quallon, som havde vundet rævens hale, havde overrakt hende dette trofæ, og hun havde fæstet den på sin sadel og var således kommet hjem med den; ja, lord Brackenshaw havde endog fulgt hende hjem og havde sagt hende forskellige komplimenter for hendes dristige ridt. Alt dette blev straks fortalt onklen, for at han kunne se, hvor rigtigt hun havde båret sig ad ved at handle imod hans råd, og den forsigtige sognepræst var lidt i vinden, for han havde i det øjeblik en stærk følelse af, at det var af alvorlig interesse for hans niece at være vel anskrevet hos Brackenshaws, og deres dom angående, at hun havde taget del i jagten, havde væsentlig betydning med hensyn til hans indvendinger imod det. Imidlertid var han ikke nødt til straks at sige noget, for på Gwendolens korte, triumferende beretning svarede mrs. Davilow straks:

"Jeg håber alligevel, at du ikke vil gøre det oftere, Gwendolen. Jeg ville ellers aldrig have et øjebliks ro. De husker nok, at hendes fader omkom ved en ulykkeshændelse."

Mrs. Davilow havde ved disse ord vendt sig bort fra Gwendolen og så på mr. Gascoigne.

"Kære moder," sagde Gwendolen og kyssede hende muntert uden at ænse hendes ængstelse, "børn slægter ikke deres forældre på i at brække benene."

Endnu var der ikke ytret et eneste ord om Rex. For ham havde der i virkeligheden slet ingen ængstelse været på Offendene. Gwendolen havde ytret til sin moder: "Å, han må være kommet langt bagud og er redet fortvivlet hjem," og det kunne ikke nægtes, at det for så vidt var heldigt, som lord Brackenshaw derved fik lejlighed til at følge hende hjem. Men nu sagde mr. Gascoigne med noget eftertryk, idet han så på Gwendolen:

"Nå, din bedrift er endt bedre for dig end for Rex."

"Ja, han måtte bestemt ride en frygtelig omvej. Du har ikke lært Primrose at sætte over gærderne, onkel," sagde Gwendolen uden ringeste skygge af ængstelse i blik eller tone.

"Rex er styrtet med hesten," sagde mr. Gascoigne kort og kastede sig ned i en lænestol, hvilede sine albuer på armpuderne og lagde sine håndflader og fingre sammen, mens han lukkede læberne og så på Gwendolen, der sagde:

"Det stakkels menneske! Han er dog vel ikke kommet til skade?"

Der var i hendes udtryk så megen ængstelse, som overmodige dødelige mægter at fremtvinge, når deres hjerter svulmer af triumf. Mrs. Davilow derimod udbrød i samme øjeblik: "Du milde Gud! Det tænkte jeg nok!"

Mr. Gascoigne vedblev: "Hans skulder kom af led, og han fik nok også nogle skrammer."

Han gjorde atter en lille pause for at iagttage Gwendolen; men i stedet for at blegne og blive tavs lagde hun blot endnu lidt

mere deltagelse i sine øjne og sagde igen: "Stakkels menneske! Det er dog vel ikke noget alvorligt?"

Mr. Gascoigne anså sin diagnose for fuldstændig, men ønskede dog at vinde endnu yderligere sikkerhed og sagde i dette øjemed:

"Han fik sin arm sat i led igen på en lidt løjerlig måde. En grovsmed – ikke nogen af mine sognebeboere – var tilfældigvis til stede, det var vist en løs person, men han var fingernem, og han satte straks armen i led for ham. Når alt kommer til alt, tror jeg derfor, at jeg og Primrose er værst farne. Hesten har fået knæene slået i stykker. Den kom nok ned i et hul og kastede Rex ud over hovedet."

Gwendolen havde anset sig for berettiget til igen at antage en tilfreds mine, da hun havde hørt, at Rex' arm atter var kommet i led, og de antydninger til en beskrivelse af det passerede, som hendes onkel gav i slutningen af sin udtalelse, gjorde det umuligt for hende i hendes triumferende sindsstemning længere at beherske udtrykket i sit ansigt; der kom et smil over det, og til sidst brast hun i latter.

"Du er en køn ung dame – således at le ad andre folks ulykker," sagde mr. Gascoigne i en mindre misbilligende tone, end han uden tvivl ville have antaget, hvis han ikke havde haft sine grunde til at være glad over, at Gwendolen ikke ved denne lejlighed lagde nogen dyb følelse for dagen.

"Tilgiv mig, onkel. Nu, da Rex er i god behold, er det så komisk at forestille sig den figur, han og Primrose må have givet på den ensomme vej, hvor kun en smed kom ilende til. Det ville kunne blive et udmærket karikaturbillede af en søndagsjæger."

Gwendolen tog sig lovlig tit den frihed at le, hvor andre folk fandt, at der var al anledning til at være alvorlig. Ja, latteren blev i den grad en del af hendes person, at hendes mening om dens klædelighed ofte deltes af andre, og hendes onkel fandt endog i dette øjeblik, at det intet under var, at et ungt menneske blev fortryllet af denne lille heks, som imidlertid var lidt mere skadefro, end ønskeligt var.

"Hvor kan du le af, at nogen kommer til skade, barn?" sagde mrs. Davilow, der endnu var betaget af ængstelse. "Jeg ville ønske, at vi aldrig havde tilladt dig at få den hest. Nu ser De, at vi har båret os galt ad," tilføjede hun, idet hun med et alvorligt nik så på mr. Gascoigne, – "i alt fald var det uret af mig at opmuntre hende til at bede om den."

"Ja, alvorlig talt, Gwendolen," sagde mr. Gascoigne i en venlig, rådgivende tone, som om han talte til en person, der havde ord for i det hele at være meget fornuftig, "jeg råder dig meget til ikke at gentage dit eventyr fra i dag og håber, at du vil gøre mig den tjeneste at lade det være. Lord Brackenshaw er en meget forekommende mand, men jeg er vis på, at han, hvis vi spurgte ham om det, ville give mig ret. Hvis man talte om dig som den unge dame, der jager med bare for at danne en undtagelse fra reglerne, ville der komme en sådan tone ind i den måde, du omtaltes på, at du ganske bestemt ikke ville synes om det. Du kan være overbevist om, Hs. Herlighed ville ikke synes om, at lady Beatrice eller lady Maria jagede her på egnen, hvis de var gamle nok til det. Når du bliver gift, så er det en helt anden sag; så kan du gøre alt, hvad din mand giver sit minde til, men hvis du har lyst til at jage, må du gifte dig med en mand, som kan holde heste."

"Jeg ved ikke, hvorfor jeg skulle indlade mig på noget så gyseligt som at gifte mig, uden at jeg i alt fald kunne gøre regning på dét," sagde Gwendolen i en vranten tone. Hendes onkels ord havde ærgret hende, og hun kunne ikke vise det tydeligere; men hun indså, at hun let kunne forløbe sig, og efter med en ligegyldig mine at være gået hen i den anden ende af værelset gik hun ud.

"Således taler hun altid om giftermål," sagde mrs. Davilow; "men visen får nok en anden tone, når hun engang har set den rette."

"Hendes hjerte er altså, så vidt De ved, aldrig i mindste måde blevet såret?" spurgte mr. Gascoigne.

Mrs. Davilow rystede i tavshed på hovedet. "Endnu i aftes sagde hun til mig: 'Mama, jeg kan ikke begribe, hvorledes unge piger bærer sig ad med at blive forelskede. Det er ingen sag at lade dem gøre det i bøger. Men i virkeligheden er mændene alt for latterlige.'"

Mr. Gascoigne lo lidt og talte ikke mere om sagen. Næste morgen ved frokost sagde han:

"Hvordan går det med dine skrammer, Rex?"

"Å, jeg er lidt stiv endnu; jeg kan lige begynde at dreje kroppen."

"Du føler dig endnu ikke rigtig parat til at rejse til Southampton?"

"Nej, ikke rigtigt," svarede Rex, hvis hjerte sad ham i halsen.

"Nå, så kan du vente til i morgen, og forinden kan du gå over og sige farvel til dem på Offendene."

Mrs. Gascoigne, som nu vidste besked med det hele, så stift på sin kaffe, for at hun ikke også skulle begynde at græde, som

Anna allerede gjorde.

Mr. Gascoigne indså vel, at det var en skarp kur, han anvendte imod Rex' akutte anfald, men han troede, at den til syvende og sidst dog var den bedste. At lade ham af Gwendolens egne læber erfare, hvor håbløs hans kærlighed var, ville venteligt i mere end én henseende være af helbredende virkning.

"Jeg takker Gud, at hun ikke bryder sig om ham," sagde mrs. Gascoigne, da hun var ene med sin mand i hans studereværelse. "Der er noget hos Gwendolen, som jeg ikke kan forsone mig med. Min Anna er dobbelt så meget værd som hun med al hendes skønhed og begavelse. Det er ikke net af hende, at hun ikke følger med Anna for at hjælpe med i skolerne – ikke engang i søndagsskolen. Hvad du eller jeg råder hende til, lægger hun ingen vægt på, og stakkels Fanny er aldeles under kommando af hende. Men jeg ved nok, at du har bedre tanker om hende," sluttede mrs. Gascoigne i en tøvende og agtelsesfuld tone.

"Jeg forsikrer dig, min ven, der er ikke noget ondt i pigebarnet. Sagen er blot den, at hun er en dristig lille én, og det går ikke an at holde tømmerne for stramt. Hvad det navnlig gælder om, er at få hende godt gift. Der er lidt for megen ild hos hende til det liv, hun nu fører hos sin moder og sine søstre. Det er fuldkommen i sin orden, at hun snart bliver gift – ikke med en fattig mand, men med en mand, der kan give hende en passende stilling."

Mens forældrene samtalede således, var Rex med armen i bind på vej til det to engelske mil fra præstegården liggende Offendene. Han var noget forundret over, at han således uden

nogen betingelse havde fået lov til et besøge Gwendolen, men hans faders virkelige grund til at handle således kunne han ikke have nogen anelse om. Havde han haft det, ville han først have fundet det gyseligt hårdhjertet, og derefter ville han have ment, at faderen tog helt fejl i sine beregninger.

Da han kom til huset, fandt han alle der, undtagen Gwendolen. Da de fire småpiger hørte ham tale i vestibulen, kom de farende ud af bogværelset, der benyttedes som skolestue for dem, og stimlede sammen om ham med deltagende forespørgsler til hans arm. Mrs. Davilow ville høre rigtig besked om, hvad der var sket, og hvor smeden boede, for at hun kunne sende ham en foræring, mens miss Merry, som i ydmyghed gav sin i reglen temmelig melankolske mening tilkende om alle familieanliggender, nærede nogen tvivl, om det ikke ville være at give den slags personer for megen opmuntring. Rex havde aldrig før fundet familien besværlig, men i dette øjeblik ønskede han dem alle sammen borte og kun Gwendolen til stede, og han var for urolig til mode til, at han kunne forstille sig. Da han endelig havde sagt: "Hvor er Gwendolen", og mrs. Davilow havde pålagt Alice at gå ind og se, om hendes søster var kommet ned, og havde tilføjet: "Jeg sendte hendes morgenmad op til hende i morges, for hun trængte til at hvile sig noget længe" – gik Rex lige løs på målet og sagde næsten utålmodigt: "Tante, jeg ville gerne tale med Gwendolen i enrum."

"Nå, så gå kun ind i salen; jeg skal sende hende derind," sagde mrs. Davilow, der ganske vist havde lagt mærke til, at han, som naturligt var, holdt meget af at være sammen med Gwendolen, men ikke havde tænkt på, at det kunne have noget at betyde

med hensyn til livets vigtigere forhold; det forekom hende blot at høre med til juleferien, som lakkede stærkt imod enden.

Rex for sit vedkommende følte, at hans skæbne var afhængig af denne samtale. Han måtte i næsten ti minutter – et tidsrum, der var langt nok til at give rum for allehånde spekulationer – gå op og ned ad gulvet i spændt forventning. Underligt nok tænkte han stadig på, hvad han, når Gwendolen havde givet ham sit Ja, skulle gøre for at overbevise sin fader om, at hans forlovelse var den klogeste ting i verden, eftersom den indgav ham dobbelt kraft til at arbejde. Han ville være sagfører, og hvad skulle der være i vejen for, at han vandt en lige så anset stilling som Eldon? Han var nødt til at betragte livet fra sin faders synspunkt.

Men da døren gik op, og hun, hvis komme han længtes efter, trådte ind, kom der pludselig en uforklarlig ængstelse og tvivl over ham, som han aldrig før havde følt. Som miss Gwendolen stod der i sin tarvelige sorte silkekjole, der var skåret ud i en firkant om hendes runde, hvide hals, og med et sort bånd om håret, der i yppige, silkebløde lokker bølgede ned ad nakken, så hun endnu mere majestætisk ud, end hun plejede. Måske var det, fordi der ikke hos hende var noget af det skælmeri, hun ellers altid plejede at hilse på Rex med. Hvor meget skyldtes dette en anelse om, at han, efter hvad han havde sagt i går, nu havde i sinde at gøre hende en kærlighedserklæring? Hvor meget skyldtes det et ønske hos hende om at vise deltagelse for det uheld, der var tilstødt ham? Der lå vel noget af begge dele til grund for hendes holdning. Men der er et gammelt visdomsord, som siger, at det øver en uheldig indflydelse, når man kommer ud på den forkerte side af sengen, og dette uheld

rammer temmelig hyppigt visse fortryllende unge damer. Måske var det også hændet Gwendolen hin morgen. Det hastige toilette, den måde, hvorpå Bugle redte hendes hår, indholdet af den godtkøbsroman, som hun subskriberede på, udsigterne for den kommende dag, kort sagt, hele tilværelsen syntes at være behæftet med allehånde mangler. Hun var just ikke i dårligt humør, men verden passede ikke for de krav, hendes fine organisme stillede til den.

Hvorom alting var, fandt Rex hende imponerende majestætisk, da hun trådte ind og rakte ham sin hånd uden mindste tilnærmelse til et smil i hendes øjne eller om hendes mund. Den betragtning af det forefaldne fra et komisk synspunkt, som aftenen i forvejen havde sat hende i så godt humør, syntes nu helt og holdent at være fordunstet, og hele historien forekom hende dum og kedelig. Men hun sagde med sømmelig alvor: "Jeg håber, at du ikke er kommet slemt til skade, Rex; jeg fortjener, at du skænder på mig for dit uheld."

"Nej, slet ikke," sagde Rex, der mærkede at hans sjæl bævede som i feber, "der er næsten ingenting i vejen med mig. Det glæder mig meget, at du morede dig; jeg ville med fornøjelse slå en kolbøtte for at skaffe dig en adspredelse, kun gør det mig ondt, at hesten fik sine ben slået i stykker."

Gwendolen gik hen til kaminen og stod og så på ilden på en måde, der var højst ubekvem for en mere intim samtale, idet han kun kunne se hendes ansigt fra siden.

"Fader vil have, at jeg skal tage til Southampton i resten af ferien," sagde Rex, hvis smukke baryton rystede lidt.

"Southampton! Det er et kedeligt sted at tage hen, er det ikke?" sagde Gwendolen med isnende kulde.

"Det vil være det for mig, fordi du ikke er der."

Tavshed.

"Bryder du dig om, at jeg tager bort, Gwendolen?"

"Ja, naturligvis. Enhver har noget at betyde i denne triste egn," sagde Gwendolen kort. Følelsen af, at Rex ville anslå ømme strenge, bragte hende til at trække sig sammen og lukke sig ligesom en søanemone ved berøringen af en finger.

"Er du vred på mig, Gwendolen? Hvorfor behandler du mig pludselig på denne måde?" sagde Rex rødmende og med mere kraft i sin stemme, som om han også var i stand til at blive vred.

Gwendolen så om på ham og smilede. "Behandler dig? Det er nogen snak! Jeg er bare lidt gnaven. Hvorfor er du kommet så forskrækkelig tidligt? Du må være belavet på at finde én i dårligt humør, når man er i morgendragt."

"Du må gerne være så gnaven imod mig, som du har lyst til, når du blot ikke vil behandle mig med ligegyldighed," sagde Rex livligt. "Hele mit livs lykke afhænger af, at du holder mere af mig – om det så er aldrig så lidt mere – end af nogen anden."

Han forsøgte at gribe hendes hånd, men hun trak i hast hånden til sig og gik om til den anden side af kaminen, hvor hun stillede sig således, at hun vendte ansigtet imod ham.

"For Guds skyld, kom ikke med nogen kærlighedserklæring! Det kan jeg ikke udstå!" Hun så formelig vildt på ham.

Rex blegnede og tav, men kunne ikke vende sine øjne fra hende. Det anfald af sindsbevægelse var endnu ikke forbi, hvori hun havde såret ham så dybt. Gwendolen havde selv ikke kunnet forudse, at hendes følelser ville være af denne art. Det var en aldeles pludselig, ny erfaring for hende. Dagen før havde hun meget godt vidst, at hendes fætter var forelsket i hende –

det var hende ligegyldigt hvor meget, når han blot ikke talte om det, og hvis nogen havde spurgt hende, hvorfor hun havde noget imod kærlighedserklæringer, ville hun leende have sagt: "Å, jeg er led og ked af at læse om dem i romanerne." Men nu var lidenskabslivet på en negativ måde vågnet hos hende. Hun følte en lidenskabelig uvilje imod denne uopfordret tilbudte kærlighed.

For dem tyveårige heks syntes livets glæde mere absolut forbi, end den kan synes for en mand på fyrre. Men inden de havde hørt op at se på hinanden, tog han igen ordet.

"Er det det sidste ord, du har at sige mig, Gwendolen? Vil du altid tale således?"

Hun kunne ikke lukke øjnene for, hvor ulykkelig han var, og måtte føle lidt medynk med sin gamle ven Rex, der ikke havde fornærmet hende. I en bestemt tone, men med udtryk af den tidligere venlighed sagde hun:

"Med hensyn til kærlighedserklæringer? Ja. Men forresten har jeg slet intet imod dig."

Der indtrådte en ganske kort pause, så sagde han sagte farvel og gik ud af værelset. Er øjeblik efter hørte hun den tunge dør i vestibulen falde til efter ham.

Mrs. Davilow havde også hørt Rex' hurtige bortgang, og kom nu ind i salen, hvor hun fandt Gwendolen siddende på en lav sofa med sine hænder for ansigtet og sit hår som et klædebon faldende ned over hendes overkrop. Hun hulkede heftigt. "Mit barn, mit barn, hvad er det?" udbrød hendes moder, der aldrig før havde set sin kæledægge således betaget, og følte en lignende angst, som kvinder føler ved synet af overvældende sorg hos en kraftig mand; for dette barn havde behersket

hende. Idet hun satte sig ned hos Gwendolen og slyngede sine arme om hende, trykkede hun sin kind imod hendes hoved og forsøgte at løfte det op. Gwendolen gav efter, og idet hun hvilede sit hoved ved sin moders barm, udbrød hun hulkende: "O, Mama, hvad skal der blive af mit liv? Der er intet i verden, som det er værd at leve for."

"Hvad mener du med det, mit kære barn?" sagde mrs. Davilow. I reglen havde hendes datter ladet hende høre, at hun alt for let blev fortvivlet.

"Jeg vil aldrig komme til at elske nogen. Jeg kan ikke elske folk. Jeg hader dem alle sammen."

"Det kommer nok med tiden, mit barn, det kommer nok."

Gwendolen hulkede heftigere og heftigere, men idet hun slyngede sine arme om sin moders hals og næsten krampagtigt klyngede sig op til hende, sagde hun med halvkvalt røst: "Jeg kan ikke tåle, at nogen anden end du kommer mig nær."

Så begyndte moderen også at hulke, for dette forkælede barn havde aldrig før vist en sådan hængen ved hende; og så sad de da og klyngede sig op til hinanden.

8

I præstegården var der en langt varigere sorg. Da Rex kom hjem, kastede han sig på sengen i en tilsyneladende aldeles sløv tilstand, som først afbrødes næste dag, da der indfandt sig mere positive sygdomssymptomer. Der kunne ikke være tale om, at han skulle rejse til Southampton; i stedet tænkte hans moder og Anna kun på, hvorledes de skulle pleje denne patient, der ikke ville komme sig, og som fra den gladeste, taknemmeligste sjæl i huset var forvandlet til en tvær, indesluttet person, der besvarede de kærlige forsøg på at opmuntre ham med et vrantent: "Lad mig være!" Hans fader så ud over krisen og troede, at det var den hurtigste måde til at komme ud af en ulykkelig historie, men den uundgåelige lidelse, hans søn måtte gennemgå, gjorde ham ondt, og nu og da gik han ind og satte sig i tavshed hos ham i nogle minutter og rejste sig så igen, idet han med et "Gud velsigne dig, min dreng" sagte lagde sin hånd på Rex' blege pande. Warham og de yngre børn kiggede ind ad døren for at se det utrolige, at deres livlige broder lå så forknyt hen, men der blev straks vinket ad dem, at de skulle blive borte. Den sygeplejerske, som altid var der, var Anna, og hendes lille hånd fik lov til at hvile i hendes broders, skønt han aldrig gav den noget kærligt tryk. Hendes sjæl var delt mellem ængstelse for Rex og uvilje mod Gwendolen.

"Måske er det stygt af mig, men jeg tror ikke, at jeg nogensinde kan holde af hende igen," var det stadigt tilbagevendende omkvæd af den stakkels lille Annas stiltiende sørgekvad. Og selv mrs. Gascoigne nærede en vred følelse imod

sin niece, som hun ikke kunne lade være, om end i en undskyldende tone, at ytre til sin mand.

"Jeg ved nok, at det er det bedste, og at vi må være glade for, at hun ikke er forelsket i den stakkels dreng; men jeg synes virkelig, Henry, at det er hårdt af hende. Hun må absolut være en kokette. Jeg kan ikke frigøre mig for den tro, at hun må have opmuntret ham, ellers ville skuffelsen ikke i den grad have virket på ham. Nogen skyld har stakkels Fanny også; hun er aldeles blind overfor det pigebarn."

Mr. Gascoigne svarede i en bydende tone: "Jo mindre vi taler om den ting, desto bedre, Nancy. Jeg burde selv have haft øjnene bedre med mig. Hvad drengen angår, så tak du din Gud, hvis der aldrig hænder ham noget værre. Lad sagen dø hen så snart som muligt, og specielt overfor Gwendolen må du være, som om der intet var hændet."

Den fremherskende følelse hos præsten var, at man var sluppet godt fra en vanskelig sag. Havde Gwendolen også været forelsket i Rex, ville der have foreligget et meget vanskeligere problem, hvis løsning måske ville være blevet taget ud af hans hænder. Men han havde flere vanskeligheder at gå igennem.

En skønne morgen forlangte Rex sit bad og gjorde sit toilette som sædvanlig. Stærkt betaget af denne forandring kunne Anna ikke foretage sig andet end at lytte efter, at han skulle komme ned, og da hun endelig hørte hans gang, løb hun hen til foden af trappen for at tage imod ham. For første gang, siden han var blevet syg, smilede han mat til hende; men dette smil så så melankolsk ud på hans blege ansigt, at hun næsten ikke kunne lade være at græde.

"Nannie!" sagde han mildt, idet han greb hendes hånd og langsomt gik ind i dagligstuen med hende. Hans moder var der, og da hun kom hen for at kysse ham, sagde han: "Hvad jeg er for en plageånd."

Så sad han stille og så ud af buevinduet på græsplænen og de rimfrostdækkede buske, henover hvilke solen nu og du kastede nogle svage stråler – noget lignende, tænkte Anna, som det matte smil på Rex' ansigt. Han var til mode, som om han var opstået i en ny verden og ikke vidste, hvad han skulle tage sig for der, da de gamle interesser ikke var fulgt med ham derhen. Anna satte sig hos ham og lod, som om hun syede, men stirrede i virkeligheden på ham med bedrøvede blikke. På den anden side af havehækken var der en vej, ad hvilken vogne nu og da kørte ud til markarbejde; der var dannet en med et stakit dækket åbning i hækken, fordi man derigennem havde en smuk udsigt til det opadskrånende land med dets af skove begrænsede baggrund og dets grupper af asketræer. Der kom kørende en med tømmer læsset vogn; hestene anspændte deres kraftige muskler, og efter at have smældet med pisken løb kusken uroligt hen for at lede forløberen ved hovedet, da han var bange for, at den skulle dreje ud til siden. Rex syntes med ét at vågne til opmærksomhed, han rejste sig op og så efter den, indtil det sidste vippende stykke tømmer var forsvundet, hvorpå han gik én eller to gange op og ned ad gulvet. Mrs. Gascoigne var ikke længere i stuen, og da han igen satte sig, kunne Anna, der så på sin broders øjne, at han atter havde fået mælet, ikke modstå sin trang til at tage en lille skammel, sætte sig ved hans fødder og se op på ham med et udtryk, der syntes at sige: "Tal til mig." Og han talte.

"Jeg skal sige dig, hvad jeg tænker på, Nannie. Jeg vil tage til Canada eller sådan et lignende sted." Rex havde åbenbart ikke studeret beskaffenheden af de engelske kolonier.

"Dog ikke for bestandig, Rex!"

"Jo; jeg vil tjene mit brød der. Jeg har lyst til at bygge en hytte, arbejde strengt med at rydde skoven, leve i rigtig vilde omgivelser i en stor, stille udørken."

"Og du vil ikke tage mig med?" sagde Anna, hvis øjne fyldtes med store tårer.

"Hvor kan jeg det?"

"Jeg ville så uhyre gerne, og nybyggerne tager jo gerne deres familier med. Jeg vil hellere tage derhen end blive i England. Jeg kunne gøre ild på, lappe tøj og lave mad, og inden vi tog afsted, kunne jeg jo lære at bage brød. Det ville blive rigtig yndigt. Det var ligesom igen at lege "bygge hus", som vi gjorde i vor barndom, da vi lavede et telt af et uldtæppe og havde vore små tallerkener og fade."

"Fader og moder vil ganske bestemt ikke lade dig tage bort."

"Jo, det tror jeg nok, de vil, når jeg forklarer dem alting. Det vil spare dem penge, så at fader vil kunne koste mere på drengenes opdragelse."

De blev endnu i nogen tid ved med små pauser at passiare om sagen, og enden på det blev, at Rex måtte gå ind på, at Anna skulle med ham, men at han først skulle tale med sin fader om sagen.

Naturligvis skete dette på en tid, da præsten var ene i sit studereværelse. Deres moder, mente de, ville nok forsone sig med, hvad han besluttede; men hvis sagen først blev bragt på bane for hende, ville hun blive meget bedrøvet over forslaget.

"Nå, børn!" sagde mr. Gascoigne muntert, da de kom ind til ham. Det var ham en glæde at se Rex på benene igen.

"Må vi sidde lidt hos dig, fader?" sagde Anna. "Rex har noget at sige dig."

"Ja, med fornøjelse."

Det var en interessant gruppe, disse tre personer dannede, der alle tre havde et ansigt af samme type – den lige pande, næsen, der begyndte mod en let krumning, men så pludselig rettede sig ud, den korte overlæbe, den korte, men kraftige og vel formede hage; de havde endog den samme ansigtsfarve og den samme form af øjnene. Den gråhårede fader var stærkt bygget, men havde dog samtidig et fint ansigt; der var en lodret linje i hans pande, som blev dybere, når han talte med nogen større interesse; og det herredømme, han var vant til at udøve i sit hus, gav ham et præg af rolig myndighed. Rex så ud, som man kunne tænke sig, at hans fader havde set ud som ungt menneske, hvis det var muligt at forestille sig mr. Gascoigne uden bestemte planer, uden herredømme over sig selv, ramt af en hjertesag og lige så lidt i stand til at skjule sin kvide som et sygt dyr. Anna igen var en miniatureudgave af Rex med håret strøget tilbage og sat op i nakken, og udtrykket i hendes ansigt fulgte det vekslende udtryk i hans, som om de kun havde én sjæl.

"Du ved jo, hvad det er, der har gjort mig syg, fader," begyndte Rex, og mr. Gascoigne nikkede.

"Jeg kan ikke holde ud at leve længere i denne del af verden. Jeg er vis på, at det ikke kan nytte, at jeg vender tilbage til Oxford. Jeg kan ikke samle tankerne til at læse. Det ville gå galt for mig, og du ville blot have udgifter til ingen nytte. Jeg vil

derfor bede om dit samtykke til, at jeg vælger en anden livsbane."

Mr. Gascoigne nikkede langsommere, den lodrette linje i hans pande blev dybere, og Annas rysten blev stærkere.

"Hvis du ville give mig en lille håndsrækning, ville jeg gerne tage til kolonierne og bosætte mig der som nybygger." Rex anså det for klogest at udtrykke sig i en vis tåget almindelighed og antog, at begrebet "kolonierne" omfattede flere fortrin og mindre udsatte ham for af nogen enkelt speciel grund at få et afslag, end om han nævnede en eller anden bestemt koloni.

"Og jeg skulle følge med, Papa," sagde Anna, der ikke kunne finde sig i endog blot midlertidigt at udelukkes fra hans forslag. "Rex vil have brug for én, der kan passe ham og holde hus for ham. Ingen af os vil dog nogensinde gifte os. Jeg ville ikke koste meget, og jeg ville så inderlig gerne følge med ham. Det vil jo nok være hårdt for os at tage fra dig og moder, men I har alle de andre børn at opdrage, så det vil altid være en lettelse for jer, når I slipper for os to."

Anna havde rejst sig fra sin stol og gik med vanlig kvindelig overtalelseskunst tættere hen til sin fader, mens hun talte. Han smilede ikke, men han trak hende ned på sit skød og holdt hende der, som om han på en mild måde ville holde hende helt udenfor sagen, mens han talte med Rex.

"Du vil indrømme, at min erfaring giver mig ret til at dømme for dig, og at jeg i praktiske anledninger kan vejlede dig bedre, end du selv kan?"

Rex var nødt til at sige: "Ja, fader."

"Og måske du også vil indrømme – skønt jeg ikke ønsker at lægge stærkt eftertryk på det – at du er forpligtet til at tage

hensyn til min dom og mine ønsker?"

"Jeg har endnu aldrig stillet mig i noget modsætningsforhold til dig, fader." I sit stille sind kunne Rex ikke indse, at han var forpligtet til ikke at tage til kolonierne, men tage til Oxford igen – hvilket var det foreliggende spørgsmål.

"Men det vil du gøre, ifald du absolut vil indlade dig på overilede og tåbelige forehavender og vil lukke øret for betragtninger, som min livserfaring siger mig er rigtige. Du tror sagtens, at du har fået et stød, som har vendt op og ned på alle dine tilbøjeligheder, sløvet din hjerne, gjort dig uskikket til alt andet end fysisk arbejde og vakt uvilje hos dig for omgang med andre? Er det det, du tror?"

"Ja, noget lignende. Jeg vil aldrig være i stand til den slags arbejde, som jeg må udføre for at leve i denne verdensdel. Jeg har ikke mod eller lyst til det. Jeg vil aldrig mere blive den, som jeg før har været, og uden at jeg vil vise nogen mangel på skyldig ærbødighed for dig, fader, så finder jeg dog, at et ungt menneske må have lov til at vælge sin livsbane, når han ikke gør nogen skade ved det. Der er nok herhjemme, og de, som har lyst til det, bør have lov til at drage derhen, hvor der er tomme pladser."

"Men hvis jeg nu af gode grunde er overbevist om – og det er jeg – at denne sindsstemning hos dig er forbigående, og at du, hvis du tog bort, som du nu tænker på, snart ville fortryde, at du havde ladet dig drage bort fra det trin i samfundet, som du nu har nået? Har du da ikke sjælsstyrke nok til at indse, at du gør bedst i en tid lang at rette dig efter min forsikring og prøve, om den ikke holder stik? Langt fra at være enig med dig om, at du bør have lov til at blive kolonist og arbejde i bare skjorteærmer

med spade og økse, er jeg tværtimod af den mening, at du ingen som helst ret har til at forlade dit fædreland, førend du ærligt har stræbt at gøre noget godt ud af den opdragelse, du har fået her. Jeg vil slet ikke tale om den sorg, du ville volde din moder og mig."

"Det gør mig meget ondt, men hvad skal jeg gøre? Jeg kan ikke studere – det er vist," sagde Rex.

"Måske ikke lige straks. Du må finde dig i at gå glip af et semester. Jeg har truffet foranstaltninger for dig – anordnet, hvorledes du skal tilbringe de to næste måneder, men jeg må tilstå, Rex, at du har skuffet mine forventninger. Jeg havde troet, at du var for fornuftig til at få sådanne ideer – at bilde dig ind, at fordi du har haft en ganske almindelig sorg, den slags sorg, som de fleste mænd må gå igennem, at du derfor skulle være løst fra alle pligtens bånd – ligesom om du var blevet blødhjernet og ikke længere var et ansvarligt væsen."

Hvad kunne Rex sige? I sit hjerte var han i en oprørstilstand, men han havde ingen argumenter at stille imod sin faders, og mens han trods alt, hvad der kunne siges, følte, at han gerne ville tage bort til "kolonierne" den dag i morgen, var der en skjult fold i hans samvittighed, hvori en røst sagde til ham, at han burde føle – havde han været bedre, ville han virkelig have følt – større vedhængen ved de gamle bånd. Det er den art tro, der holder livet oppe hos os, når vor sjæl er syg.

Rex rejste sig fra sin stol, som om han mente, at konferencen var forbi. "Du går altså ind på mit arrangement?" sagde mr. Gascoigne med den bestemte tone, der holder den, vedkommende taler med, som i en skruestik.

Der indtrådte en lille pause, inden Rex svarede. "Jeg skal se, hvad jeg kan gøre, fader. Jeg kan ikke love noget." Han tænkte i grunden, at det ingen nytte var til at forsøge.

Annas fader holdt fast på hende, skønt han ville følge med Rex. "O, Papa," sagde hun med tårer i øjnene, da døren var lukket, "det er meget hårdt for ham. Ser han ikke dårlig ud?"

"Jo, men han kommer sig nok snart; det går alt sammen over. Og vær nu så stille som en mus om det hele, Anna. Tal aldrig om det, når han er borte."

"Nej, jeg skal nok lade være, Papa. Men jeg ville ikke for alt i verden være som Gwendolen – således at få folk til at forelske sig i hende! Det er rædsomt."

Anna turde ikke sige, at det var hende en skuffelse, at hun ikke måtte få lov til at rejse til kolonierne med Rex; men i sit hjerte følte hun sig skuffet, og hun tænkte mange gange siden over hele sagen og sagde da til sig selv: "Så ville jeg være sluppet for at komme i selskaber, for handsker, for krinoline, bordkonversation og alt sådan noget!"

Den periode, hvori vor fortælling foregår, var nemlig den, da det stedse tiltagende omfang i krinoliner syntes at mane til en agitation for en almindelig udvidelse af kirker, balsale og køretøjer. Anna Gascoignes lille figur tillod hende dog kun at benytte den størrelse af krinoliner, som var bestemt for unge damer på fjorten år.

9

Otte måneder efter familiens ankomst til Offendene, det vil sige sidst i juni, udbredte der sig på egnen et rygte, som for mange personer var af betydelig interesse. Det vedrørte ikke udfaldet af den amerikanske krig, men det var et rygte, som berørte alle samfundsklasser i en vis omkreds af Wancester; kornkommissionærer, bryggere, hestehandlere og sadelmagere. Alle sammen anså de det for en priselig ting, noget, som man måtte glæde sig over af rent abstrakte grunde, da det viste, hvor herlig en ting et aristokrati er i et frit land som England. Smeden i landsbyen Diplow følte, at en god tid var oprundet; daglejernes koner håbede, at deres smådrenge på ti eller tolv år ville blive benyttet til et eller andet af de livréklædte herrer, og forpagterne omkring Diplow indrømmede med et let anstrøg af bitterhed, at en mand nu måske lettere kunne komme af med en stak gammelt hø eller et læs halm. Når almuen nærede sådanne forhåbninger, kan man let tænke sig, at finere folk havde endnu mere grund til at være fornøjede, sandsynligvis dog snarere af hensyn til livets glæder end i forventning om forretninger. Giftermål må imidlertid siges at falde ind under begge kategorier, og ligesom en drøm om at blive ridder eller baronet tumler sig under diverse municipale nathuer, når der anmeldes et kongeligt besøg, således vakte den omtalte nyhed en ubestemt drøm om forestående giftermål i forskellige velfornemme hjerner.

Nyheden lød på, at Diplow Hall, sir Hugo Mallingers herresæde, der i et par år havde vendt sine lukkede, hvide vinduesskodder ud imod de smukke elme- og bøgetræer,

dammen med vandliljerne og de grønne marker, hvor dyrene græssede, blev sat i stand til en beboer, der i resten af sommeren og jagttiden ville opholde sig der og føre et passende hus, både hvad selve husets indretning og hvad hestebesætningen angik. Det var dog ikke sir Hugo selv, som ville bo der, men hans nevø, mr. Mallinger Grandcourt, der var præsumptiv arving til baronettitlen, da hans onkel i sit ægteskab ikke havde fået andet end døtre. Det var endda ikke den eneste gunstige eventualitet, som skæbnen havde givet den unge Grandcourt, som man gerne kaldte ham, for mens han skyldte sin fader udsigten til at arve en baronettitel, så havde hans moder givet hans blod en tilsætning af baronværdigheden, så at han, såfremt visse personer, der befandt sig omtrent ved midten af deres livsbane, døde, ville blive baron og peer.

Naturen har fordelt sine gaver så ulige, at kun hanfuglen har en fjerbusk. Men vi har endnu ikke fulgt det råd, som er givet os af visse overilede filosoffer, der har talt for, at vi i så henseende ganske skulle efterligne naturen. Hvis mr. Mallinger Grandcourt blev baronet eller peer, ville altså hans kone dele hans titel, hvilket i forbindelse med den formue, han faktisk besad, ganske vist var en grund til, at hans endnu ikke udkårne hustru af mere end én person ville blive betragtet med sympatetisk interesse som en kvinde, der var vel forsørget.

Nogle læsere ville uden tvivl anse det for utroligt, at folk skulle kunne bygge giftermålsplaner på det blotte rygte om, at en fornem ung mand med forskellige fremtidsmuligheder kom i deres nærhed; de ville forsikre, at hverken de eller deres nærmeste slægtninge kender noget til den slags tåbeligheder, og at det overhovedet ikke stemmer med menneskets karakter,

da folk meget godt ved, at slige spekulationer kunne slå fejl, og derfor ikke ville hengive sig til dem. Men man må lægge mærke til, at her ikke er tale om menneskene i almindelighed, men at fortællingen på sit nuværende trin kun angår nogle enkelte mennesker i en krog af Wessex, der dog alle sammen nød det bedste renommé og stod i venskabeligt forhold til den fornemme verden.

Der var f.eks. Arrowpoints på deres smukke herresæde Quetcham. Ingen kunne tillægge forældre, der kunne efterlade deres datter mindst en halv million pund, smudsige motiver med hensyn til denne deres datters giftermål; men da de nærede en vis kærlig bekymring for deres datter Catherine, der kort og godt havde givet lord Slogan kurven, skønt han var en ulastelig irsk peer, hvis gods ikke manglede noget andet end dræning og beboere, var det ganske naturligt, at de spekulerede på, om mr. Grandcourt så godt ud, var af en sund konstitution, dydig eller i alt fald villig til at være det og, hvis han var liberal-konservativ, da ikke alt for liberal-konservativ, samt at de, uden just at ønske, at nogen skulle dø, dog anså det for ønskeligt, at han snart arvede titlen.

Når Arrowpoints havde sådanne spekulationer, er det så meget mindre overraskende, at de dukkede frem hos mr. Gascoigne, der, skønt han var præst, dog lige godt kunne være optaget af en faders og formynders bekymringer. Vi har jo netop set, hvorledes der både hos ham og hos mrs. Gascoigne ved denne tid sagtens kunne være vakt en følelse af, at han havde et vanskeligt hverv ved at være fader for unge mennesker, der ikke så let lod sig tøjle.

Naturligvis fortalte folk ikke hinanden alt, hvad de følte og tænkte i anledning af den unge Grandcourts forestående komme; en sådan åbenmundethed er aldrig hensigtsmæssig, lige meget hvad talen er om. Mr. Gascoigne spurgte ikke mr. Arrowpoint, om han havde nogen pålidelig underretning om, hvorledes Grandcourt ville være som ægtemand for en fortryllende ung pige, og mrs. Arrowpoint ytrede ejheller noget til mrs. Davilow om, at hvis den eventuelle peer søgte efter en kone i omegnen af Diplow, var det højst rimeligt, at han ville fri til Catherine, som imidlertid ikke ville sige Ja til ham, med mindre han i alle henseender var skikket til at gøre hende lykkelig. Ja, selv til sin kone tav præsten stille om, at der måske kunne komme et giftermål ud af, at mr. Grandcourt fik Gwendolen at se ved den næste bueskydning, skønt mrs. Gascoignes fantasi rimeligvis var endnu mere virksom i samme retning. Hun havde i forbigående sagt til sin søster: "Det ville være en Guds lykke, Fanny, om du kunne få det pigebarn godt gift!" hvorpå mrs. Davilow, som syntes, at der lå en vis kritik af hendes kæledægge i dette ivrige ønske om hendes giftermål, ikke havde behaget at give noget hørligt svar, mens hun i sit stille sind sagde: "Du må ikke bilde dig ind, at hun går hen og gifter sig, blot for at fornøje dig." Den milde moder blev helt trodsig, når hun således identificerede sig med sin datter.

Til sin mand sagde mrs. Gascoigne: "Jeg hører, at mr. Grandcourt selv ejer to herregårde, men han kommer til Diplow for jagtens skyld. Det må håbes, at han vil give egnen et godt eksempel. Har du hørt noget om, hvad slags ung mand han er, Henry?"

Mr. Gascoigne havde ikke hørt noget om dette. Hvis hans mandlige bekendte havde sladret om det i hans nærværelse, havde han i alt fald ingen lyst til at gentage deres sladder eller selv lægge videre vægt på den. Han anså det for tåbeligt, selv om det havde været passende, at lægge nogen nysgerrighed for dagen med hensyn til en ung mands fortid, hvis herkomst, rigdom og deraf følgende mangel på beskæftigelse gjorde meget tilgiveligt, som under andre omstændigheder ville have været uundskyldeligt. Hvad Grandcourt end havde gjort, havde han ikke ruineret sig, og det er bekendt nok, at i spil f.eks., enten det nu er børsspil eller andet spil, betragtes den mand, der har sindsstyrke nok til at høre op, mens han kun har ruineret andre, som en omvendt synder. Det anføres blot eksempelvis; for mr. Gascoigne havde ikke hørt noget om, at Grandcourt havde været spiller, og han var næppe ene om den mening, at en godsejer med højadeligt blod i sine årer ikke skulle være genstand for samme mistænksomme granskning som en omvendt synder, der søger plads hos én som kældermester eller tjener. En omvendelse kan næppe andet end være ægte, når vedkommende meget godt kan leve uden en sådan. Desuden var det jo heller slet ikke vist, at mr. Grandcourt trængte mere til at omvende sig end andre unge mænd i den modne ungdomsalder af femogtredive år, og i alle tilfælde måtte betydningen af, hvad han havde været, bestemmes efter, hvad han nu var.

Skønt mrs. Davilow ikke ville svare på sin søsters næsvise bemærkninger, kunne hun dog heller ikke i sit stille sind være ligegyldig for en begivenhed, der måske kunne love en glimrende lod for Gwendolen. Lidt spekulation over, "hvad der

kan hænde", kommer ganske naturligt, uden al opmuntring – kommer uundgåelig i form af fantasibilleder, når ubekendte personer bliver genstand for omtale. Mr. Grandcourts navn vakte i mrs. Davilows sind allerførst billedet af en smuk, dannet, fortræffelig ung mand, som hun ville være tilfreds med som mand for sin datter; men derefter kom den næste spekulation – ville Gwendolen være tilfreds med ham? Ingen kunne sige, hvad der ville stemme mod denne unge piges smag eller vække blide følelser i hendes hjerte – det var måske noget helt andet end almindelige fortrin; og således forsvandt billedet af den udmærkede bejler for en ubestemt kombination af forskellige egenskaber, som kunne antages at ville vinde Gwendolens hjerte. I den vanskelighed, det frembød at finde den specielle kombination, som ville frembringe et sådant resultat, sagde moderen endog til sig selv: "Det var endda lige meget, om hun var forelsket, når hun blot ville sige Ja til den rette." For hvor ringe glæde hun end selv havde haft af ægteskabet, kunne hun ikke desto mindre ikke undlade at ønske det for sin datter; kun bevirkede de sorger, hun havde prøvet, at hun aldrig vovede at tale synderlig til Gwendolen om ønskeligheden af ægteskab, da hun frygtede for at få et lignende svar som det den vordende madame Roland gav, da hendes kærlige moder talte til hende om, at hun skulle modtage en bejler hånd, og ytrede: "*Tu seras heureuse, ma chère.*" – "*Oui, maman,*" lød svaret, "*comme toi.*"

Med hensyn til den problematiske mr. Grandcourt ville mrs. Davilow allermindst have ladet noget vink falde om, hvorledes hun, hvad hun havde smag nok til at skamme sig over, byggede luftkasteller, eftersom et sådant vink sandsynligvis ville have

vakt en stik modsat stemning hos Gwendolen og bragt hende til på forhånd at afsky den mand, som hendes moder attråede for hende. Siden hin scene efter den stakkels Rex' afskedsbesøg havde moderen indset, at det var en farlig sag at røre ved hendes barns følelser og tage nogen overilet beslutning om, hvad der var at gøre for at fremme hendes vel, men hun kunne nu engang ikke tænke sig en kvindes vel i nogen anden form end ægteskabet.

Spørgsmålet om, hvilken dragt Gwendolen skulle have på ved bueskydningen, var imidlertid genstand for ivrig drøftelse, og da det, efter at hun havde prøvet en fjer i sin hat foran spejlet, var blevet afgjort, at med hendes teint ingen kulør passede så godt til hendes hvide kashmirs kjole som lysegrøn, stillede Gwendolen sig pludselig i positur, som om hun spændte buen, og sagde med et komisk udtryk af skælmeri til mrs. Davilows forfærdelse:

"Hvor jeg beklager alle de andre unge piger, der kommer til bueskydningen – de tænker allesammen på mr. Grandcourt, og ingen af dem har skygge af udsigt!"

Mrs. Davilow havde ikke åndsnærværelse nok til straks at svare, og Gwendolen vendte sig hurtigt om imod hende og sagde i en maliciøs tone:

"Nej, det har de ikke, Mama. Du og onkel og tante – I vil alle sammen have, at han skal forelske sig i *mig*."

Mrs. Davilow æggedes ved disse ord til et lille krigspuds og sagde: "Det er slet ikke så sikkert, mit barn; miss Arrowpoint er i besiddelse af fortrin, som du ikke har."

"Ja, det ved jeg nok. Men de kræver nærmere eftertanke, og min pil vil gennembore ham, inden han får tid til at tænke sig

om. Han vil erklære sig for min slave – jeg vil sende ham verden rundt for at bringe en lykkelig kvindes bryllupsring med tilbage til mig – imidlertid vil alle de mænd, som står ham i vejen med hensyn til at arve titlerne, dø af forskellige sygdomme – han vil komme tilbage som lord Grandcourt, men uden ringen, og kaste sig for mine fødder. Jeg ler ad ham – han rejser sig forbitret – jeg ler mere endnu – så beordrer han sin hest frem og rider til Quetcham, hvor han finder miss Arrowpoint lige gift med en fattig musiker, mrs. Arrowpoint rivende kappen af sit hoved, og mr. Arrowpoint stående hos hende. Lord Grandcourt forsvinder og vender tilbage til Diplow, hvor han ligesom M. Jabot *change de linge*."

Havde der nogensinde været mage til lille heks? Man bildte sig ind, at man skjulte for hende, hvad der foregik – man holdt på sin hemmelighed og så uskyldig ud, og så kunne hun dog hele tiden præcis læse ud af øjnene på folk, hvad det var, de gik og gemte på. Det var sandsynligt, at hun ved at gætte sig frem allerede vidste bedre besked end nogen anden om mr. Grandcourt. Da det faldt mrs. Davilow ind, kom hun pludselig med et af de spørgsmål, der ofte fremsættes tilsyneladende uden nogen anden grund, end at den, der gør det, besidder evnen til at tale og ikke ved, hvad han eller hun skal bruge den til.

"Hvad slags mand tror du egentlig, han er, Gwendolen?"

"Lad mig se!" sagde den lille heks, idet hun med en let rynken af panden lagde sin pegefinger på sine læber og derpå strakte den ud med en bestemt mine. "Lille – et halvt hoved mindre end jeg – han søger at gøre sig stor ved at sno sine knebelsbarter i vejret og gå med langt fipskæg – han har en lorgnet i det ene

øjne for derved at få et mere distingveret udseende – nærer en stærk tro til sin sirlighed, men er ikke så sikker på vejret, om hvilket han udbeder sig min mening. Imens stirrer han hele tiden på mig, og lorgnetten i øjet gør, at han skærer nogle gyselige ansigter, især når han smiler rigtigt forekommende. Jeg slår mine øjne ned for hans blik, og han ser da, at jeg ikke er ligegyldig for hans opmærksomheder. Jeg drømmer den nat, at jeg ser på et forstørret insekts løjerlige ansigt og næste morgen tilbyder han mig sin hånd; resten har du hørt."

"Det er et portræt af en mand, som du allerede har set, Gwen. Mr. Grandcourt kan jo meget gerne være en nydelig ung mand."

"Å ja," sagde Gwendolen nedladende, idet hun tog sin hat af og med et iagttagende blik drejede den rundt på hånden. "Gud ved, hvorledes egentlig sådan en nydelig ung mand vil bære sig ad?" Men idet der kom et muntert udtryk i hendes ansigt, tilføjede hun: "Han vil sagtens have jagtheste og væddeløbsheste, et hus i London og to herresæder på landet, et med høje murtinder og et med en veranda. Og ved en smule slåen ihjel vil han også kunne få en titel."

Ironien i disse ord var af den tvetydige art, hvori der også ligger et vist alvor. Stakkels mrs. Davilow følte sig ganske uhyggeligt til mode ved det, da hendes egen tale både i form og mening altid var ganske troskyldig. Med et bekymret udtryk sagde hun:

"For Guds skyld, barn, tal ikke således! Det er galt med de bøger, du læser – de giver dig sådanne tummelumske ideer. Jeg forsikrer dig til, da din tante og jeg var i din alder, havde vi ingen forestilling om verdens ondskab. Jeg tror, det var bedre."

"Hvorfor har du da ikke opdraget mig således, Mama?" sagde Gwendolen. Men da hun straks på sin moders ulykkelige, grædefærdige mine så, at hun havde såret hende dybt, kastede hun sin hat fra sig, knælede ned for sin moder og sagde grædende:

"Moder, moder! Det var blot min spøg. Jeg mente intet med det."

"Hvor kunne jeg gøre det, Gwendolen?" sagde stakkels mrs. Davilow, der for sindsbevægelse ikke kunne høre, at hendes datter tog sine ord tilbage, og hulkede heftigt, mens hun anstrengte sig for at tale. "Din vilje har altid været for stærk for mig – om så også alt andet havde været anderledes –"

Datteren forstod godt denne usammenhængende forklaring. "Kære mama, jeg dadler dig ikke – jeg elsker dig," sagde Gwendolen, virkelig angergiven. "Hvad kan du gøre ved, hvorledes jeg er? Desuden er jeg jo meget yndig. Hold nu op at græde!" Og med sit lommetørklæde aftørrede hun mildt sin moders tårer. "Jeg forsikrer dig – jeg er meget godt fornøjet med mig selv. Jeg synes bedre om mig selv, end jeg ville have gjort, hvis jeg havde været sådan, som du og tante var i jeres ungdom. I må have været rædsomt kedelige!"

Ved sådan øm og spøgende tale lykkedes det hende at berolige sin moder, som hun mange gange før havde gjort efter lignende små sammenstød. Slige sammenstød fandt i øvrigt sjældent sted om samme emne, for i begges erindring efterlod de en skyhed for de emner, der havde fremkaldt dem. Gwendolen frygtede for den ubehagelige følelse af anger overfor sin moder, som var den følelse af alle, hun havde kendt, der nærmede sig mest til mistillid til hendes eget kære Jeg og

fordømmelse af dets færd. Og mrs. Davilows frygtsomme moderlige samvittighed frygtede alt, hvad der havde fremkaldt selv den mindste skygge af bebrejdelse. Derfor var de begge to efter dette lille optrin ganske enige om for fremtiden at udelukke mr. Grandcourt fra deres samtale.

Da mr. Gascoigne et par gange hentydede til ham, var mrs. Davilow bange for, at Gwendolen skulle røbe noget af sit foruroligende skarpsyn med hensyn til, hvad der sandsynligvis foregik i hendes onkels sind; men denne frygt viste sig ugrundet. Gwendolen havde en instinktmæssig følelse af karakterforskellighederne hos de personer, hun omgikkes, ligesom fugle forstår sig på klima og vejr, og netop fordi hun var bestemt på at unddrage sig sin onkels kontrol, havde hun besluttet at undgå alle sammenstød med ham. Den gode forståelse mellem dem næredes meget ved, at de i forening morede sig med at skyde med bue; som en af de bedste bueskytter i Wessex glædede mr. Gascoigne sig ved at finde gode anlæg til en lignende færdighed hos sin niece, og Gwendolen gjorde sig så meget mere umage for ikke at forspilde hans faderlige velvilje, som både mrs. Gascoigne og Anna siden historien med Rex ikke havde kunnet dølge for hende, at de, hvad hun fandt såre urimeligt, langt fra nærede så venlige følelser for hende som tidligere. Imod Anna bestræbte hun sig på at vise sig kærlig og bedrøvet over det passerede, men ingen af dem turde nævne Rex' navn. Og Anna, før hvem tanken om ham hørte med til den luft, hun indåndede, var ilde tilpas, når hun var sammen med sin livlige kusine, som havde ødelagt hans lykke. Hun forsøgte ærligt at betvinge ethvert tegn

på sine forandrede følelser, men hvilken sørgende kan efterligne den glades blik og håndtryk?

Denne kulde havde snarest en hærdende indvirkning på Gwendolen og satte hende i et trodsigt humør. Hendes onkel kunne måske også blive fornærmet, hvis hun sagde Nej til den næste, der forelskede sig i hende, og en dag, da denne tanke faldt hende ind, sagde hun:

"Moder, nu begriber jeg, hvorfor unge piger glæder sig til at blive gift – det er for at slippe for, at det forlanges af dem, at de skal gøre alle andre end dem selv til behag."

Heldigvis var mr. Middleton taget bort, uden at han havde friet til hende, og uagtet beundringen for den smukke miss Harleth strakte sig over måske tredive kvadratmil i en del af Wessex, som var rigt forsynet med familier, hvori der også var flere uforlovede unge mænd, som alle sammen var glade ved at være sammen med den livlige unge pige, som slet var så let at komme i konversation med, – trods disse gode grunde til at antage, at Gwendolen rimeligvis ville få andre tilbedere, der udtalte sig tydeligere end den forsigtige kapellan, skete dette dog ikke.

Der er blevet draget omsorg for ikke blot, at træerne ikke kan piske stjernerne ned fra himlen, men også, at ikke enhver mand, der beundrer en smuk pige, straks derfor bliver forelsket i hende, og at ikke hver mand, der er forelsket, nødvendigvis må erklære sig. Der er forskellige former, hvorunder prisen på korn, der er anerkendt for at være af væsentlig betydning i dette forhold, kunne, når man undersøgte sagen rigtigt, forklare, hvorfor en smuk, dannet, elegant klædt ung dame ikke har den ulejlighed at uddele mange kurve, og det er ubestrideligt en

velgerning af naturen, at den ikke tvinger os alle som en til at være dødeligt forelskede i den mest beundringsværdige kvinde, vi nogensinde har set. Gwendolen var, som vi allerede har hørt, langt fra at indtage en så høj rang hos alle dem, der havde set hende. Desuden var der kun forløbet stakkels otte måneder, siden hun var kommet til Offendene, og der gives visse tilbøjeligheder, der kun langsomt viser sig, ligesom planternes vækst henimod solen.

Da det nu altså var en kendsgerning, at ikke én af de giftefærdige unge mænd på egnen endnu havde friet til Gwendolen, hvor kunne man så tro, at mr. Grandcourt efter al rimelighed ville gøre, hvad de havde undladt?

Måske var det, fordi man anså ham for et endnu bedre parti end nogen af de andre, efterdi en stor del af, hvad der gælder for sandsynligt her i verden, kun er en refleks af vore egne ønsker. Mr. og mrs. Arrowpoint f.eks., som det ikke var magtpåliggende, at miss Harleth gjorde et glimrende parti, opstillede en ganske anden sandsynlighed.

10

Brackenshaw Park, hvor bueskydningen blev afholdt, lå på et ophøjet terræn, hvorfra man havde en vid udsigt over dalen til klitterne imod øst og det jævnt opadskrånende agerland, der som et mægtigt tæppe dækkede den vestlige horisont. Herregården, der lå på det højeste plateau af den her samlede bakkegruppe, var bygget af råt tilhugne kalksten, hvori det mørke lav og de af regnskyl dannede striber bragte en tiltalende afveksling af lys og skygge. Tætte masser af bøge og fyrretræer omsluttede det imod nord, og mindre grupper af de samme træsorter lå spredt hist og her på de grønne skrænter som flokke af dyr, der søgte ned imod vandet, som blinkede nedenfor. Skydepladsen var en vel holdt, indhegnet flad plet i den fjernestliggende del af parken, skærmet imod sydvest af høje elmetræer og en tæt kristtjørnshæk, som kastede en behagelig eftermiddagsskygge over grusgangen og den nymejede græsplæne, hvor skiverne var opstillet. Skydehuset med sin arkade foran tog sig ud som et hvidt tempel imellem grønne træer imod nord.

Hvad kunne afgive en bedre baggrund for det blomsterflor af unge damer, som spadserede rundt, bøjede hovederne og drejede halsen, som det kunne klæde liljerne at gøre, hvis de pludselig kunne begynde at bevæge sig? Også de toner, der fyldte pladsen, var liflige at høre, selv når det militære musikkorps fra Wancester hørte op at spille; det var melodisk latter i alle registre og en harmoni af lykkelige stemmer, snart hævende sig til livlig, højrøstet tale, snart synkende ned til en behagelig summen.

Ingen adspredelse i fri luft kunne være synderlig friere for den støj og trængsel, der ødelægger de fleste moderne forlystelser; ingen bueskydning kunne fremvise et mere udsøgt selskab, da det antal venner, der fulgte med medlemmerne, var indskrænket ved uddeling af et bestemt antal adgangskort, så at maksimum altid holdtes indenfor sådanne grænser, som hensynet til den diner og det bal, der holdtes på herregården, foreskrev. Indenfor indhegningen fik ingen plebejiske tilskuere adgang undtagen lord Brackenshaws fæstere og deres familier, og af disse var det navnlig de kvindelige medlemmer, der brugte denne forret, medbringende deres små drenge og piger eller yngre søskende. De mandlige tilskuere slog tiden ihjel ved fingerede væddemål om kejserens skæg på de bueskytter, som de troede ville gå af med sejren, mens de unge piger, der gik ud fra andre principper i deres valg, grundede på, hvilken af de unge damer i de yndige toiletter de helst ville være, hvis de fik lov til at vælge. Sandsynligvis var det ydre, disse landlige sjæle ville have foretrukket, et helt andet end Gwendolens – de ville have sat større pris på en pige med mere rødt i kinderne og mere lysegult hår, men mellem de mandlige dommere i den gruppe, som omgav hende, var der usædvanlig enstemmighed om at erklære hende for den smukkeste af de tilstedeværende unge piger.

Det var intet under, at hun nød livet på denne julidag. At være den første er en stor glæde for den, som sætter pris på det, selv under nok så ringe kår, og det er måske ikke nogen ren fabel, at en slave engang var stolt af, at han blev købt først. Men når man skal nyde en sådan bevidsthed rigtigt til gavns, må

omgivelserne dog helst passe til det, og dette var tilfældet for Gwendolens vedkommende.

Hvem kan nægte, at buer og pile er blandt de smukkeste våben i verden for en kvinde? De giver anledning til yndefulde stillinger, hvor den smukke koncentration af kraft, der ses ved al udøvelse af skydefærdighed, er fri for alle tankeforbindelser om blodsudgydelse. Den fra arilds tid bekendte britiske lyst til "at slå noget ihjel" fyldestgøres ikke længere ved buer og pilekoggere; skarer, der forsvarer deres pas imod fremmede voldsmænd, kæmper i en anden art af skygge end den, der frembringes ved en sky af pile, og forgiftede kastespyd er uskadelige fortidslevninger, der endnu kun findes enten i talernes foredrag eller i lande, der ligger herligt langt borte fra os. Bueskydning ledsages ikke af nogen hæslig svovllugt, slår ikke skinnebenene i stykker på nogen og frembringer ingen atletiske uhyrer; den eneste fare, den medfører, er at skytten forfejler målet, og den er for noble personer tilstrækkelig til at fremkalde stræben efter tilbørlig færdighed. Blandt medlemmerne af Brackenshaw Bueskydningsselskab var priserne alle af den ædlere symbolske art, ikke varer, der kunne bæres bort i en pakke, hvorved æren nedværdigedes til vinding, men en pil af guld eller sølv og en stjerne af guld eller sølv, som den sejrende havde ret til at bære en tid som tegn på sin dygtighed, og som derefter gik over til den næste, der udmærkede sig. Disse hæderstegn havde samme betydning som kranse, men var fri for disses ulemper, der kunne have vist sig på en alt andet end behagelig måde i en hed balsal. I det hele var Brackenshaw Bueskydningsselskab en forening, der

udmærkede sig ved god smag, og der var ikke nødvendigvis noget latterligt forbundet med, hvad den foretog sig.

I dag var alle uberegnelige forhold tilmed særligt gunstige. Det var et mildt, varmt vejr, og der blæste ingen vind, som kunne forpjuske håret og dragten eller bringe pilene ud af deres bane. Al dygtighed kom til sin ret, og når alle deltagere vandrede ned til skiverne for at trække pilene ud, og munter tale og latter lød under denne fælles vandring til et fælles mål, var det et syn, som det nok var værd at se på. Gwendolen så da ud som en Calypso blandt nymferne. Alle var nødt til at indrømme, at hun i sine bevægelsers og stillingers ynde overgik alle de andre damer.

"Det pigebarn er som en fyrig væddeløbshest," sagde lord Brackenshaw til den unge Clintock, der var mellem de indbudte tilskuere.

"Brillant! og pokkers køn også," sagde den unge lærde, der havde været meget ivrig i sine opmærksomheder imod hende; "jeg har aldrig set hende tage sig bedre ud end i dag."

Måske havde hun virkelig aldrig set så godt ud. Hendes ansigt strålede af en ungdommelig glæde, hvori der ikke var noget spor af misundelse eller misfornøjelse; for da hun var tilfreds med sine egne udsigter, følte hun sig venligt stemt imod alle og var fornøjet med verden. Det, at hun ikke var højest i rang og ikke udpegedes som en rig arving således som miss Arrowpoint, og at hun dog fordunklede dem, som besad hine fortrin, forhøjede hendes triumf. Også den familiegruppe, som fulgte med hende, var af en sådan art, at hun ikke ville have brudt sig om at ombytte den med nogen anden.

Hendes moder så så godt ud, at man gerne kunne have antaget hende for en elskværdig hertuginde; hendes onkel og tante Gascoigne og Anna var ligeledes på deres vis tilfredsstillende figurer; og Gwendolen var alt for fuld af munter selvtillid til at føle sig i mindste måde skinsyg, på trods af at miss Arrowpoint var en af de bedste bueskytter.

Selv det, at den gyselige hr. Klesmer atter viste sig, hvilket vakte nogen overraskelse hos resten af selskabet, syntes at stemme med Gwendolens lyst til at more sig. Med undtagelse af Apollo selv, hvilken stor musikalsk *maestro* kunne da gøre en god figur ved en bueskydning? Der var et meget satirisk glimt i Gwendolens øjne, da hun så hen på Arrowpoints ved deres første indtræden, og modsætningen mellem Klesmer og de tilstedeværende englændere viste sig mest slående i den umiddelbare nærhed af hans patroner, som mrs. Arrowpoint helst ville have, at man kaldte dem. Modsætningen kunne have moret selv en alvorligere person end Gwendolen. Man tænke sig en forsamling, i hvilken mændene alle sammen havde det for dannede englændere almindelige præg, betragte denne hr. Klesmer, hvis hår som en manke bølgede ned ad nakken og befandt sig i den mest slående uoverensstemmelse med den højpuldede hat, der så ud, som om den for spøg var anbragt ovenover hans markerede, men velformede træk og hans kraftige, glatragede hage og mund. Hans høje, magre skikkelse var klædt på en måde, som ikke var rigtig engelsk, men tog sig så meget værre ud, fordi det åbenbart var hensigten, at den skulle være det. Havde han været draperet i en vid kappe og haft em florentinsk baret på hovedet, kunne han have egnet sig til at stå ved siden af Leonardo da Vinci; men en helt anden sag var

det, når han præsenterede sig i benklæder, der ikke sad om knæene, således som engelsk smag fordrer det, og når den ild, der viste sig i hans blikke og i hans hoveds bevægelser, da han nysgerrigt så sig om, fik et helt komisk præg ved en hat, der nødvendigvis krævede kort klippet hår og sat væsen, således som f.eks. mr. Arrowpoints, hvis intetsigende ansigt og velsyede klæder kunne færdes, hvor det skulle være, uden at vække latter. Man kan heraf se, hvorfor det ofte er bedst for store mænd at være døde og være blevet det ydre menneske kvit.

Mange af de tilstedeværende kendte Klesmer eller havde hørt ham omtale, men de havde kun set ham ved lys, da han simpelthen optrådte som musiker, og han havde endnu ikke vundet den verdensberømthed, der gør en kunstner stor selv i de mest dagligdags menneskers øjne, fordi de ved, hvor dyr han er. Det var bogstavelig et helt nyt lys, de nu så ham i, da han uventet på denne juli eftermiddag dukkede op i det elegante selskab. Nogle var tilbøjelige til at le, andre var lidt ærgerlige over den mangel på takt, som Arrowpoints havde vist ved at bruge det adgangskort, de kunne råde over, på en sådan måde.

"Hvad disse kunstnere dog i reglen er for nogle fugleskræmsler!" sagde den unge Clintock til Gwendolen. "Se på den figur, han gør, når han med hånden på hjertet bukker for lady Brackenshaw, mens mrs. Arrowpoints fjerbusk lige når ham til skulderen."

"De er et profant menneske," sagde Gwendolen. "De er blind for geniets majestæt. Hr. Klesmer slår mig med ærefrygt; jeg føler mig helt sønderknust i hans nærværelse; alt mit mod dunster bort."

"De forstår altså hans musik?"

"Nej, det gør jeg ikke," sagde Gwendolen med en let latter; "det er ham, som forstår min og finder den jammerlig." Hun havde haft lettere ved at spøge med Klesmers kendelse om hendes sang, siden han havde følt sig slået af hendes plastik.

"Den er formodentlig ikke beregnet på fremtiden, og det glæder mig; for den passer efter min mening rigtig godt for nutiden."

"Å, De er alt for artig. Menu hvor miss Arrowpoint ser mærkværdigt godt ud i dag! Hun burde lade sig male i den guldgule kjole."

"Den er vel pralende, synes De ikke?"

"Ja, måske lidt for symbolsk – den minder vel meget om rigdommen i et allegorisk billede."

Der var i disse Gwendolens ord en lidt maliciøs klang. Men i virkeligheden var det kun en spøg. Hun ønskede hverken miss Arrowpoint eller nogen anden borte derfra, for hun troede endnu mere på sin lykke end på sin dygtighed. Troen på begge dele blev ganske naturligt stærkere, jo længere man kom frem med skydningen, for det lod til, at hun ville blive en af de bedste – et held, som forbavsede alle hos et nyt medlem; og efter Gwendolens temperament var det ene held bestemmende for det andet. Hun ligesom vandrede i luften, og alle behagelige ting forekom hende også mulige. Øjeblikket var hende nok, og hun var ikke forpligtet til at tænke på, hvad hun siden skulle gøre for at holde sit livsmod på samme højde.

"Gud ved, hvordan det står med pointene?" sagde lady Brackenshaw, en graciøs dame, der, ledsaget af to kønne småpiger og en kraftigt bygget dreng, indtog den kvindelige

hædersplads. Hendes mand var kommet hen til hende i en af pauserne under skydningen. "Jeg synes, at miss Harleth har udsigt til at vinde guldpilen."

"Ja, jeg tror sandt for Gud, at hun vinder den, hvis hun bliver således ved! Hun går Juliet Fenn meget hårdt på klingen. Det er aldeles mærkværdigt af en dame, der først er blevet medlem i år. Catherine skyder ikke så godt i dag, som hun plejer," sagde Hs. Herlighed, idet han vendte sig om til mrs. Arrowpoint, der sad i nærheden. "Men hun fik guldpilen forrige gang, og heldet spiller en rolle også i disse færdighedslege. Det er i og for sig ret godt, for så har de mindre dygtige dog også en mulighed."

"Det vil være Catherine meget kært, at andre vinder," sagde mrs. Arrowpoint; "hun er så ædel. Det skyldes udelukkende hendes betænksomhed, at vi har bragt hr. Klesmer med i stedet for kannik Stopley, der havde talt om, at han gerne ville med. For sit eget vedkommende ville hun bestemt helst have haft mr. Stopley med, men hun tænker altid på andre. Jeg sagde til hende, at det ikke var rigtigt *en règle* at tage en mand med, der i rang stod så meget under selskabet her, men hun svarede: 'Geniet er ikke *en règle*; det kommer til verden for at skabe nye regler.' Og man må indrømme sandheden af dette."

"Ja, ganske vist" sagde lord Brackenshaw i en ligegyldig tone, som om han helst ville være fri for at tale mere om dette emne, men tilføjede hastigt: "Jeg for mit vedkommende er ikke højmodig og kunne nok ønske at vinde. Men jeg ved ikke, hvordan det går, jeg har aldrig nu nogen udsigt til det. Jeg bliver gammel og ryster på hænderne; de unge stikker mig. Det er, som den gamle Nestor siger: Guderne giver os ikke alting på én tid; jeg har engang været en ung fyr, og nu begynder jeg at blive

gammel og viis, eller i ethvert fald gammel, hvilket er en gave, som falder i enhvers lod, der lever længe nok, så den vækker ingen skinsyge." Jarlen smilede vel fornøjet til sin kone.

"O, mylord, folk, der har været naboer i en snes år, må ikke tale til hinanden om alderen," sagde mrs. Arrowpoint. "Årene er, som toskanerne siger, kun til, når det gælder om at leje et hus ud. Men hvor er vor nye nabo? Jeg troede, at mr. Grandcourt ville komme her i dag."

"Ja, det skulle han nok også. Tiden løber," sagde Hs. Herlighed og så på sit ur. "Men han kom først forleden dag til Diplow. Han besøgte os i tirsdags og sagde, at han havde haft adskilligt bryderi. Måske er han kommet andetsteds hen. Hør, Gascoigne!" – Præsten kom netop gående forbi lidt derfra med Gwendolen under armen og vendte sig om, da hans navn blev råbt – "det er lovlig galt; nu stikker De os ikke blot selv, men De tager også Deres niece herhen for at skyde alle damerne sønder og sammen!"

"Ja, det er unægtelig lidt skandaløst, at hun således tager luven fra ældre medlemmer," sagde mr. Gascoigne, mens hans korte overlæbe krusede sig ganske vel tilfreds. "Men det er ikke min skyld, mylord. Jeg ville bare have, at hun skulle gøre en tålelig god figur uden at sejre over nogen."

"Det er heller ikke min skyld," sagde Gwendolen med klædeligt skælmeri. "Når jeg sigter, kan jeg ikke lade være at ramme."

"Det kan blive en slem historie for somme folk," sagde lord Brackenshaw godmodigt; derpå tog han sit ur op af lommen og så igen på mrs. Arrowpoint, idet han sagde: "Tiden går, som De siger. Men Grandcourt kommer altid sent. I London har jeg lagt

mærke til, at han altid kommer sent, og han er ingen bueskytte – han forstår sig slet ikke på det. Men jeg sagde til ham, at han endelig måtte komme; han ville se blomsten af egnens beboere her. Han spurgte efter Dem – han havde nemlig set Arrowpoints kort. Jeg tror ikke, De har gjort hans bekendtskab i London. Han har opholdt sig meget i udlandet. Folk kender ikke stort til ham."

"Nej, vi er fremmede for hinanden," sagde mrs. Arrowpoint. "Man skulle forresten ikke have troet det; for hans onkel, sir Hugo Mallinger, og jeg er meget gode venner, når vi mødes."

"Ja, ser De, onkler og nevøer er der ikke rimelighed for at træffe så meget sammen som onkler og niecer," sagde Hs. Herlighed og smilede til sognepræsten. "Men vil De følge med mig et øjeblik, Gascoigne? Jeg ville gerne tale et ord med Dem om skiveskydningen."

Gwendolen foretrak også at gå og opholde sig i den gruppe, hvor hendes moder og tante befandt sig, indtil hun skulle skyde igen. At mr. Grandcourt, når alt kom til alt, måske slet ikke indfandt sig på skydepladsen, begyndte at komme Gwendolen i tankerne som et muligt skår i hendes glæde. Trods al hendes skarpe satire, der hovedsageligt var fremkaldt ved, at hun nok kunne gætte sig til, at hendes pårørende betragtede ham som et ønskeligt parti for hende, var hun langt fra at være ligegyldig for det indtryk, hun ville gøre på ham. Sandt nok, han skulle ikke få lov til at udøve den ringeste magt over hende (Gwendolen havde nemlig ikke betænkt, at ønsket om at gøre erobringer allerede i og for sig er en slags afhængighedsforhold); hun havde besluttet, at han skulle være en af de komplimenterende og stadig beundrende mænd, af

hvilke selv hendes begrænsede erfaring havde vist hende flere med forskelligt farvet skæg og forskellig holdning; og følelsen af, at hendes pårørende ønskede, at hun skulle finde ham nydelig, gjorde hende tilbøjelig til tværtimod forud at antage, at han var en latterlig person. Men det var ingen grund til, at hun skulle savne hans nærværelse, og selv en forbigående anelse om, at det ville volde hende ubehageligheder, ifald hun gav ham kurven, vakte ikke skygge af ønske hos hende om, at han skulle forskåne hende for disse ubehageligheder ved ikke at vise nogen tilbøjelighed til at fri til hende. At mr. Grandcourt ikke skulle tage notits af hende og snart blive forlovet med miss Arrowpoint, det var ikke noget fremtidsbillede, der tiltalte hendes fantasi.

Derfor havde Gwendolen været lutter øre ved, hvad lord Brackenshaw havde anført til forklaring af, at Grandcourt ikke var kommet endnu; og da han endelig kom, var der ingen – ikke engang mrs. Arrowpoint eller mr. Gascoigne – der hurtigere opdagede det, skønt hun stadig undgik at vende blikket hen til noget sted, hvor han måtte antages at være. Der skulle ikke være den ringeste forandring i hendes måde at være på, som kunne røbe, at det var hende af nogen betydning, om den meget omtalte mr. Mallinger Grandcourt indfandt sig eller ej. Hun henvendte atter hele sin opmærksomhed på skydningen og afholdt sig så omhyggeligt fra at se sig om med et spejdende blik, at det, selv om han havde indtaget en iøjnefaldende plads mellem tilskuerne, kunne være sket, at hun ikke vidste af, at han var der. Men ikke desto mindre var hun sig hele tiden klart bevidst, at han var der, og måske blev hendes skydning netop derfor så meget bedre; den vandt kendeligt i præcision, og til

sidst vakte hun en storm af håndklap og bifaldsråb ved tre gange i træk at ramme i centrum – en bedrift, der i Brackenshaw Bueskydningsklub ikke lønnedes på sædvanlig måde med en godtkøbsgevinst, men med en guldstjerne, som den sejrende havde lov til at bære på brystet. Dette øjeblik var ikke blot en lykkelig stund for hende selv – det var også netop, hvad hendes moder og onkel kunne ønske hende. Tilskuerne stillede sig i hast i række, for at hun kunne komme forbi dem hen til lady Brackenshaw, der skulle overrække hende guldstjernen, og den ynde, hvormed hun skred frem, var visselig tiltalende at skue i den klare eftermiddagsbelysning med de lange, rolige skygger. Hun var hovedfiguren i det smukke billede, og alle tilstedeværende måtte se på hende. Det var hende nok; hun var selv bestemt på ikke specielt at se på nogen eller at vende sine øjne noget andet sted hen end til lady Brackenshaw, men hendes tanker strejfede unægteligt om på helt andre veje. Det hørte med til hendes glæde, at hr. Klesmer måtte se på hende i dette øjeblik, da der ikke var tale om musik, og da hans overlegenhed trådte langt i baggrunden; for forfængeligheden er lige så ilde til mode ved ligegyldighed, som et ømt gemyt er ved en kærlighed, som det ikke kan besvare, og den ubesejrede hr. Klesmer kastede en skygge selv over hendes glade bevidsthed om, at mr. Grandcourt nu så hende i det fordelagtigste lys og sandsynligvis ydede hende en beundring, der ikke var blandet med nogen kritik. Hun gjorde ikke regning på, at hun ville komme til at beundre *ham*, men det var heller ikke nødvendigt for hendes sindsro.

Gwendolen så på den huldrigt smilende lady Brackenshaw uden at rødme – hun rødmede overhovedet kun, når hun blev

overrumplet – men med et tiltalende udtryk af glæde, og bøjede sig med let ynde for at få stjernen fæstet på i nærheden af skulderen. Denne lille ceremoni var hurtigt overstået, og hun vekslede da skæmtende ord og modtog lykønskninger, efterhånden som hun skred hen mellem de grupper, som nu med interesse debatterede udfaldet af skydningen. Tilfældigvis stod hun imidlertid noget afsides og undersøgte spidsen af en pil med en lidt åndsfraværende mine, da lord Brackenshaw kom hen til hende og sagde:

"Miss Harleth, her er en herre, som ikke vil vente længere, inden han bliver præsenteret for Dem. Han har fået mrs. Davilow til at sende mig herhen med ham. Tillader De, at jeg forestiller Dem mr. Mallinger Grandcourt?"

Anden bog

Strømbrydninger

11

Mr. Grandcourts ønske om, at blive præsenteret kom ikke Gwendolen uventet, men da lord Brackenshaw trådte lidt til side, for at den fremmede, som hun havde udmalet i sin fantasi, kunne komme frem, og hun stod ansigt til ansigt med den virkelige mand, gav det et lille sæt i hende, hun rødmede og blev ganske ærgerlig og nervøs, da hun mærkede det. Det omtalte sæt hidrørte fra, at virkeligheden var lige det omvendte af, hvad hun havde tænkt sig. Grandcourt kunne næppe have været mere forskellig fra alle de portrætter, hun havde udkastet af ham. Han var kun en lille smule højere end hun, og deres øjne syntes omtrent at være i niveau med hinanden; der var ikke det svageste smil på hans ansigt, da han så på hende, ikke spor hverken af selvtillid eller af ængstelse i hans væsen; da han tog hatten af, så hun en skaldet isse, omgivet af en lille rand af rødligt hår, men hun lagde også mærke til, at han havde udmærket smukke hænder; hans ansigtstræk lige fra panden til hagen, som ikke skjultes af noget skæg, var afgjort smukke, og deres konturer næsten lodrette, hvilket også var tilfældet med hans ikke meget fyldige bakkenbarter. Det var ikke muligt for noget menneske at være mere frit for grimasser og forlegne bevægelser, men det var måske heller ikke muligt for noget levende væsen i lysvågen tilstand at se mindre livligt ud. Den korrekte englænder, der efter et buk retter sig stift i vejret, behersker sine ansigtstræk og synes at være genstand for en streng indre disciplin, frembyder et billede af bekæmpet livlighed, der kan antages at ville give sig luft med en vis voldsomhed, når den er sluppet bort fra den tvingende parade;

men i Grandcourts væsen var der ingen stivhed, det havde mere præget af noget slapt. Hans ansigtsfarve var af en egen falmet bleghed og lignede en skuespillerindes, når sminken er vasket af kinderne. Hans lange, smalle grå øjne udtrykte ikke andet end ligegyldighed. Forsøg på at give beskrivelser af mennesker er i grunden tåbelige, for hvem kan rigtigt beskrive et menneskeligt væsen? Selv når en mand står for os, begynder vi kun at vinde en kundskab om hans ydre, der må suppleres ved utallige indtryk under vekslende forhold. Vi kan alfabetet, men er ikke sikre i sproget. Her skal derfor kun nævnes de iagttagelser, Gwendolen gjorde i de første minutter, hun var sammen med Grandcourt og sammenlignede ham med det billede, hun tidligere havde udmalet; de kunne korteligt indbefattes i de ord: "Han er ikke latterlig." Men så snart lord Brackenshaw var gået, begyndte det, man kalder en konversation, hvis første og stadige element bestod i, at Grandcourt så stift på Gwendolen med et en lille smule forskende blik, men uden at forandre udtrykket i sit ansigt, mens hun kun nu og da så på ham med et kort blik, hvis skarphed mildnedes noget ved det koketteri, som lå i det. Efter hendes svar indtrådte der også altid en længere eller kortere pause, inden han talte igen.

"Jeg har altid været af den mening, at bueskydning er en gyselig plage," begyndte Grandcourt. Hans stemme havde en smuk klang, men var noget langtrukken, som det sømmede sig for en fornem mand med en brystforkølelse.

"Er De måske blevet omvendt i dag?" sagde Gwendolen.

Der indtrådte en pause, under hvilken hun tænkte sig de forskellige meninger om hende, som Grandcourt muligvis

kunne have.

"Ja, siden jeg har set Dem skyde. Ved sådanne lejligheder skyder folk i reglen fejl og bærer sig ad på en affektert måde."

"De er vel sagtens en udmærket riffelskytte?"

Atter en pause, under hvilken Gwendolen efter i hast at have set på Grandcourt gav en kort, slående beskrivelse af ham til en tænkt tilhører.

"Jeg er holdt op med at skyde."

"Å, så er De en farlig person. Folk, der engang har givet sig af med noget og er hørt op med det, vækker hos én en følelse af, at man er en meget ringe person, og at man hylder gammeldags moder. Jeg håber, at De ikke har lagt alle dårskaber af, for jeg indlader mig på en mængde."

Ny pause, hvori Gwendolen underkastede sine egne ord forskellige fortolkninger.

"Hvad kalder De dårskaber?"

"Å, jeg tror, at alt, hvad der er behageligt, kaldes en dårskab. Men De har dog nok, efter hvad jeg hører, ikke lagt af at gå på jagt."

Pause, hvori Gwendolen tilbagekaldte i sin erindring, hvad hun havde hørt om Grandcourts stilling, og kom på det rene med sig selv om, at hun aldrig havde set nogen mand med et så aristokratisk ydre.

"Man må jo bestille noget."

"Og interesserer De Dem for væddeløbene? Eller er det mellem de ting, De har lagt af?"

Pause, hvori Gwendolen tænkte, at en mand med et overordentlig roligt og koldt væsen kunne være mindre

ubehagelig som ægtemand end andre mænd og mindre tilbøjelig til at blande sig i sin kones luner.

"Jeg har nu og da en hest på banen, men jeg giver mig ikke således hen til det, som nogle mænd gør. Holder De af heste?"

"Ja, det gør jeg rigtignok; jeg er aldrig så glad ved livet, som når jeg er til hest og galopperer afsted. Så føler jeg mig først rigtig stærk og lykkelig."

Pause, hvori Gwendolen spekulerede på, om Grandcourt ville synes om, hvad hun sagde, og kom til det resultat, at hun ikke burde lægge skjul på sine tilbøjeligheder.

"Holder De af fare?"

"Det ved jeg ikke. Når jeg er til hest tænker jeg aldrig på fare. Det forekommer mig, at hvis jeg da brækkede benene, ville jeg ikke føle det. Jeg ville ikke sky noget der kom i vejen for mig."

Pause, under hvilken Gwendolen gennemgik en hel jagtsæson med to udsøgte jagtheste til at ride på efter behag.

"De ville måske synes om tiger- eller vildsvinejagt. Jeg har været med ved den slags jagt i et par sæsoner i Orienten, og siden forekommer alt, hvad vi her har, mig som en grumme tarvelig fornøjelse."

"De holder altså meget af fare."

Pause, hvori Gwendolen grundede på sandsynligheden af, at mænd med det koldeste væsen er de dristigste, og var vis på, at hendes skarpe blik ville godkendes ved erfaringen.

"Man må have et eller andet, der kan holde én i spænding; men man bliver vant til det."

"Jeg begynder at tro, at jeg er meget heldig, fordi alt er nyt for mig; der er blot den fejl, at jeg ikke kan få nok af det. Jeg er ikke

vant til noget andet end at kede mig, og det ville jeg gerne lægge af, ligesom De har lagt af at skyde til skive."

Pause, under hvilken det faldt Gwendolen ind, at en mand med koldt og aristokratisk væsen muligvis kunne være kedelig at omgås, mens hun på den anden side også tænkte at de fleste personer var kedelige, at hun aldrig havde set ægtemænd være underholdende, og at hun, når alt kom til alt, dog ville give Grandcourt kurven.

"Hvorfor keder De Dem?"

"Det er en rædsomt kedelig egn. Der er ikke noget at stille op her. Derfor har jeg øvet mig i bueskydning."

Pause, under hvilken Gwendolen betænkte at en ugift kvinde, der ikke kunne rejse rundt og ikke på egen hånd kunne gøre noget, nødvendigvis med tiden måtte blive kedsommelig i alle sammenligningsgrader.

"De er blevet en mester i det. Jeg antager, at De vil få første præmie."

"Det ved jeg ikke. Jeg har farlige rivalinder. Lagde De ikke mærke til, hvor godt miss Arrowpoint skød?"

Pause, i hvilken Gwendolen tænkte på, at man havde hørt tale om mænd, der havde friet til en anden end den kvinde, de beundrede mest, og erindrede flere eksempler fra romanerne.

"Miss Arrowpoint? Nej – jo, det er sandt."

"Skal vi nu gå hen og høre, hvad regnskabsføreren siger? Alverden går nu hen til den anden ende af pladsen – skal vi gå med? Jeg tror, min onkel ser efter mig. Han vil måske tale med mig."

Det var en lettelse for Gwendolen således at fremkalde en forandring i situationen. Ikke just fordi hendes *tête-à-tête* med

Grandcourt var hende egentlig ubehageligt, men fordi hun øjensynlig, så længe det varede, ikke kunne komme af med den uvante rødme i kinderne og den følelse af overraskelse, som gjorde, at hun manglede det sædvanlige herredømme over sig selv. Og denne mr. Grandcourt, der syntes at have større følelse af sin egen betydning end af hendes – en urimelighed, som få af os kan finde os i – måtte ikke anse det for givet, at han var af synderlig vigtighed for hende, eller at hun ville stå på pinde for ham, fordi andre spekulerede på ham som et ønskeligt parti. Hvorledes Grandcourt havde udfyldt pauserne, vil tydeligere fremgå af det efterfølgende.

"Du er lige gået glip af guldpilen, Gwendolen," sagde mr. Gascoigne. "Miss Juliet Fenn har otte points mere end du."

"Det glæder mig. Jeg ville ellers have følt, at jeg gjorde mig alt for ubehagelig ved at tage det bedste af alt," sagde Gwendolen i en let tone.

Det var umuligt af være skinsyg på Juliet Fenn, en ung pige, der var middelmådig i alt undtagen i færdighed i at skyde med bue og i grimhed, i hvilken sidste henseende hun påfaldende lignede sin fader – en mand med hængende underansigt og en tilbageskrånende pande, der gav ham en vis lighed med de mere intelligente blandt fiskene. I betragtning af den vigtighed, slige tilfældigheder har for det kvindelige afkom, burde unægtelig alle giftefærdige mænd med koldt blod se sig selv i spejlet, eftersom deres valg af en smukkere ægtemage ikke med sikkerhed kan forudsættes at ville neutralisere virkningen af deres egen grimhed.

Der var nu almindeligt liv og bevægelse mellem grupperne på skydepladsen, alverden hilste på hinanden, og Gwendolen, som

nu også havde lyst til at se, hvad der foregik omkring hende, lagde mærke til, at Klesmer blev præsenteret for Grandcourt af en person, hun ikke kendte – en midaldrende mand med mørkt, fyldigt ansigt og buttede hænder; han syntes at stå på en meget intim fod med dem begge og gik straks efter i spidsen for dem hen til Arrowpoints, hvis bekendtskab både han og Grandcourt allerede havde gjort. Hvem denne fremmede var, brød hun sig ikke meget om at vide, men hun ville nok se, hvorledes Grandcourts væsen var imod andre end hende. Ganske det samme, undtagen at han ikke så meget på miss Arrowpoint, men mere på Klesmer, der talte med liv og snart udstrakte sine lange fingre horisontalt, snart pegede nedefter med sin pegefinger, snart lagde sine arme over kors og rystede sin manke, mens han vendte sig først til den ene og så til den anden, inklusive Grandcourt, der hørte på ham med et ubevægeligt ansigt og halvt lukkede øjne, med sin venstre pegefinger i vestelommen og sin højre pegefinger let berørende den ene af sine tynde bakkenbarter.

"Jeg gad vidst, hvilken stil miss Arrowpoint beundrer mest," var en tanke, der fløj gennem Gwendolens sind, mens hendes øjne og læber antog et noget spotsk udtryk. Men hun ville ikke give efter for sin tilbøjelighed til vedblivende at se på dem, for at det ikke skulle se ud, som om hun var nysgerrig, og hun indlod sig i en livlig samtale med dem, der stod i nærheden af hende, bestemt på ikke at bryde sig om, hvorvidt mr. Grandcourt igen kom hende nær eller ej.

Han kom imidlertid, og det lige i et øjeblik, da han kunne tilbyde at følge mrs. Davilow til hendes vogn. "Ses vi igen i balsalen?" sagde hun, da han til afsked tog hatten af for hende.

Hans "Ja" udtaltes i den sædvanlige lidt slæbende tone og med urokkelig alvor.

"Denne gang tog du dog fejl, Gwendolen," sagde mrs. Davilow under deres korte kørsel til herregården.

"I hvad, Mama?"

"I din formodning om mr. Grandcourts udseende og væsen. Du kan ikke finde noget latterligt hos ham."

"Det kunne jeg dog vist nok, hvis jeg ville forsøge, men det har jeg ingen lyst til," sagde Gwendolen lidt vrippent, og hendes moder var bange for at sige mere.

Det var ved disse lejligheder skik at damerne og herrerne spiste hver for sig, for at middagsmåltidet relativt kunne være en ugenert hviletid for begge parter. Herrerne havde en hel række anekdoter om den epikuræisme, damerne lagde for dagen ved disse skyttemiddage, og det berettedes bl.a., at de ikke sjældent lagde en oprørende mandlig indsigt for dagen med hensyn til vildtet og forlangte de bedste stykker – et bevis på, til hvilket forfærdeligt punkt fordærvelsen kunne nå hos kvinder, når de ikke var underkastet streng social tvang. Hvert år anførte den elskværdige lord Brackenshaw, der selv var et stykke af en gourmand, Byrons ytring om, at en dame aldrig burde ses spisende, og tilføjede stadig: "Det er aldeles rigtigt," som om det var første gang, han erklærede sig enig i dette punkt med den udmærkede digter.

I damernes spisesal var det øjensynligt, at Gwendolen ikke var rigtig yndet af sit eget køn; der mærkedes ingen indledende skridt til et fortroligt forhold mellem hende og andre unge piger, og i konversationen hørte de mere efter, hvad hun sagde, end de frit og ugenert talte med hende. Måske var det, fordi

hun ikke interesserede sig synderligt for dem, og fordi hun, når hun var ene i deres selskab, havde en følelse, som om hun befandt sig i et teater med tomme bænke. Mrs. Vulcany bemærkede engang, at miss Harleth holdt for meget af herrerne; men vi ved, at hun ikke i mindste måde holdt af dem – hun holdt kun af deres hyldest, og kvinder ydede hende ingen hyldest. En undtagelse fra denne forsætlige kulde imod hende dannede miss Arrowpoint, der ofte magede det så, at hun, uden at det mærkedes, kom hen ved siden af hende, og talte til hende med ukunstlet venlighed.

"Hun ved ligesom jeg, at vore pårørende er parate til at skændes om en mand til os," tænkte Gwendolen, "og hun er bestemt på, at hun ikke vil have noget med kævlet at gøre."

"Jeg finder, at miss Arrowpoint har et rigtig nydeligt væsen," sagde mrs. Davilow, da hun og Gwendolen var inde i et toiletværelse sammen med mrs. Gascoigne og Anna, men så langt borte fra disse, at de kunne tale sammen uden at høres.

"Jeg ville ønske, at jeg lignede hende," sagde Gwendolen.

"Hvorfor det? Begynder du at blive misfornøjet med dig selv, Gwen?"

"Nej, men jeg er misfornøjet med forholdene, mens hun lader til at være fornøjet."

"Du burde da rigtignok være tilfreds i dag. Du må have haft rigtig fornøjelse af skydningen. Det kunne jeg også se på dig, at du havde."

"Ja, men nu er det forbi, og jeg ved ikke, hvad der nu vil komme," sagde Gwendolen, idet hun i en klagende tone rakte sig og strakte sine arme i vejret. Disse var nu blottede, for det var mode at danse i den dragt, damerne havde haft på ved

skydningen, og blot lægge jacket'en af, og hendes simple hvide kashmirs kjole med den lysegrønne kant fremhævede i høj grad hendes figur. En tynd guldkæde om halsen og guldstjernen på brystet var hendes eneste smykker. Hendes glatte, bløde hår var sat op i en stor fletning, der lå som en krans om hendes pande. Sir Joshua Reynolds ville have været glad ved at male hende, og han ville i alt fald for så vidt have haft et lettere arbejde end den, der skal skildre hende med pen og blæk, som han ikke ville have behøvet at fremstille den idelige vekslen, men kunne have fæstnet på lærredet et enkelt smukt øjeblik.

"Nu kommer dansen," sagde mrs. Davilow. "Den vil såmænd nok more dig."

"Jeg vil kun danse med i kvadrillen. Det sagde jeg til mr. Clintock. Jeg vil hverken danse vals eller polka med nogen."

"Hvor i alverden er det nu med ét faldet dig ind?"

"Jeg kan ikke holde ud at have grimme personer så nær ved mig."

"Hvem mener du med grimme personer?"

"Å, en mængde."

"Mr. Clintock for eksempel er ikke grim." Mrs. Davilow turde ikke nævne Grandcourt.

"Nej, men jeg kan ikke udstå, at noget uldent klæde rører ved mig."

"Tænk blot!" sagde mrs. Davilow til sin søster, der nu kom hen til dem fra den anden ende af værelset. "Gwendolen siger, at hun hverken vil danse vals eller polka."

"Jeg tror nok, hun er temmelig lunefuld af sig," sagde mrs. Gascoigne alvorligt. "Det ville være mere passende, om hun bar sig ad som andre unge damer ved en sådan lejlighed som

denne, navnlig da hun har været så heldig at få udmærket danseundervisning."

"Hvorfor skulle jeg danse vals, når jeg ikke har lyst til det, tante? Det står der ikke noget om i katekismen."

"Min *gode*!" sagde mrs. Gascoigne i en streng og indigneret tone, og Anna så helt forskrækket ud over Gwendolens dristighed. Men de gik alle sammen ud af værelset uden at sige mere.

Der var øjensynlig foregået en forandring i Gwendolens sind siden de glade og triumferende timer ude på skydepladsen. Men hun så ikke mindre godt ud i lysekronernes glans i balsalen, hvor de smagfulde, glimrende omgivelser og den behagelige duft fra drivhuset ikke kunne andet end virke formildende på hendes humør, især da hun tillige havde en bevidsthed om, at hun fremfor nogen af damerne var i vælten. Der var næsten ikke en balkavaler, uden at han ivrigt attråede at få hende til dame, og enhver som hun sagde Ja til, beklagede stærkt, at hun ikke ville danse vals eller polka.

"Har De aflagt et løfte, miss Harleth?" – "Hvorfor er De så grusom imod os alle sammen?" – "De valsede jo med mig i februar!" – "Og De, som valser så udmærket!" – således lød det fra alle sider, og der var noget ret pikant for hende i det. De damer, der valsede, troede naturligvis, at miss Harleth bare ville gøre sig kostbar; men da hendes onkel hørte, at hun havde vægret sig ved det, støttede han hende ved at sige:

"Gwendolen har i reglen gode grunde for, hvad hun gør."

Han mente, at hun viste særlig fin smag ved ikke at valse, og det var ham om at gøre, at hun skulle vise fin smag. Bueskydningsballet skulle efter sin bestemmelse holdes i den

satte stil, der passede bedst til alle både gejstlige og verdslige autoriteter; det skulle ikke være nogen anledning for det ungdommelige livsmod til at slå sig løs, og han var selv af den mening, at de moderne danse var alt for kåde.

Blandt de protesterende balkavalerer fandtes mr. Grandcourt imidlertid ikke. Efter at han havde danset en kvadrille med miss Arrowpoint, lod det til, at han ikke agtede at engagere flere damer. Gwendolen så ham tit i selskab med Arrowpoints, men han greb aldrig nogen lejlighed til at komme hen i nærheden af hende. Mr. Gascoigne talte engang imellem med ham; men mr. Gascoigne var allevegne. Det faldt hende nu ind, at hun, når alt kom til alt sandsynligvis slet ikke ville behøve at gøre sig bekymringer for hans skyld; måske havde han set på hende uden at føle nogen særlig beundring og var alt for vant til alt i verden til, at han skulle tænke på hende mere end på nogen anden af de unge damer, der var med til ballet. Naturligvis! Det var latterligt, at hendes pårørende kunne gøre sig visse forestillinger om, hvad en mand ville gøre, som de ikke engang havde set på i en kikkert. Sandsynligvis havde han i sinde at gifte sig med miss Arrowpoint. Hvad der en kunne ske, ville hun, Gwendolen, ikke føle sig skuffet; det hele var, hvilken vending det end tog, en spøg, for hun havde ikke kompromitteret sig, ikke engang ved i sit stille sind at nære nogen fast tro på, hvad mr. Grandcourt ville foretage sig. Ikke desto mindre lagde hun mærke til, at han stundom i al stilhed og ganske umærkeligt forandrede den plads, han indtog, efter den, hvor hun befandt sig, så at han altid kunne se hende, når hun dansede, og hvis han ikke var skudt i hende – nå, så meget værre for ham!

Denne skiften plads for stadig at kunne holde øje med hende var mere iøjnefaldende end sædvanlig lidt ud på aftenen, da Gwendolen havde Klesmer til kavaler, og denne vidtskuende person, der vekselvis så alt og intet, sagde til hende, mens de gik over dansegulvet: "Mr. Grandcourt er en mand med smag. Han holder meget af at se Dem danse."

"Måske han gerne vil se på noget, der strider imod hans smag," sagde Gwendolen med en let latter; hun var nu ganske modig overfor Klesmer. "Han er muligvis så ked af at beundre, at han nok kan lide til forandring at ærgre sig."

"De ord passer ikke for Deres mund," sagde Klesmer hurtigt og med rynket pande, mens han slog ud med hånden, som om han ville jage dissonanserne bort.

"Er De lige så kritisk med hensyn til ord som med hensyn til musik?"

"Ja, det er jeg ganske bestemt. Jeg forlanger, at Deres ord skal være, hvad Deres ansigt og figur er – harmoniske som en ædel musik."

"Det er på én gang en kompliment og en tilrettevisning. Jeg takker Dem for begge dele. Men jeg er såmænd dristig nok til at ønske også at rette *Dem* og spørge Dem, om De kan forstå en spøg."

"Man kan forstå en spøg, uden at synes om den," sagde den skrækkelige Klesmer. "Jeg har fået tilsendt operaer fulde af spøg, men just fordi jeg forstod dem, syntes jeg ikke om dem. Lattermilde folk er altid parate til at rive en mand ned, fordi han ser alvorlig ud. 'De kan ikke se vittigheden, sir?' – 'Nej, men jeg kan nok begribe, hvad De mente.' Så bliver man straks stemplet som et menneske uden *esprit*. Men alvorligt talt," sagde

Klesmer og anslog pludselig en tankefuld tone, idet han samtidig rynkede brynene meget stærkt, "jeg er overmåde pirrelig over for al slags vittighed."

"Det er godt, at De siger mig det," sagde Gwendolen med en vis skalkagtighed. Men Klesmers tanker var, som de plejede, fløjet bort på hans ords vinger, og hun måtte beholde sin skalkagtighed for sig selv. "Sig mig, hvem er det, som står ved døren til spilleværelset?" vedblev hun, da hun dér så den samme fremmede, som Klesmer havde været i en livlig samtale med på skydepladsen. "Han er nok en ven af Dem?"

"Nej, det er en dilettant, som jeg har truffet i London: Lush, en mr. Lush – holder alt for meget af Meyerbeer og Scribe – holder alt for meget af det mekanisk-dramatiske."

"Tak! Jeg ville gerne vide, om De mente, at hans ansigt og figur gjorde det nødvendigt, at hans ord skulle være harmoniske som en ædel musik?"

Klesmer var overvundet og så på hende med et fornøjet smil, som bragte dem begge i en helt venskabelig sindsstemning, indtil hun bad ham at sætte hende af ved siden af hendes moder.

Tre minutter efter blev der slået en streg over alle hendes forudsætninger om Grandcourts ligegyldighed. Da hun vendte sit hoved om efter en bemærkning til sin moder, så hun, at han var avanceret hen til hende.

"Tør jeg spørge, om De er ked af at danse, miss Harleth?" begyndte han, idet han så ned på hende med sit tidligere uforanderlige udtryk.

"Nej, slet ikke."

"Vil De gøre mig den ære at danse den næste – eller en anden kvadrille med mig?"

"+Det ville have været mig særdeles kært," sagde Gwendolen og så på sit balkort, "men jeg er engageret til den næste af mr. Clintock – ja, jeg ser, at jeg er optaget til alle kvadriller, jeg har ikke én at disponere over." Hun havde i og for sig ikke noget imod at straffe mr. Grandcourt for hans sendrægtighed, men på den anden side kunne hun nok have haft lyst til at danse med ham. Hun smilede fortryllende til ham, da hun så op for at give ham sit svar, og han stod fremdeles og så ned på hende uden ringeste spor af smil.

"Det er meget uheldigt, at jeg kommer for sent," sagde han efter et øjebliks pause.

"Jeg troede ikke, at De brød Dem om at danse," sagde Gwendolen. "Jeg antog, at det var en af de ting, De havde lagt af."

"Ja, men jeg er ikke begyndt at danse med Dem," sagde Grandcourt. Altid var der den samme pause, inden han svarede. "De gør dansen til noget nyt – ligesom bueskydningen."

"Er det nye altid behageligt?"

"Nej, nej – ikke altid."

"Så ved jeg ikke, om jeg skal føle mig smigret eller ej. Når De først engang havde danset med mig, ville der ikke længere være noget nyt i det."

"Tværtimod. Der ville sandsynligvis være langt mere."

"Dét er så dybsindigt, at jeg ikke forstår det."

"Er det vanskeligt at få miss Harleth til af forstå, hvad magt hun har?" sagde Grandcourt, idet han vendte sig om til mrs. Davilow, der med et mildt smil til sin datter svarede:

"Jeg tror ikke, at hun i reglen gør indtryk på folk af at være tungnem."

"Moder," sagde Gwendolen i en bedende tone, "jeg er yndigt dum og må have alting forklaret for mig – når det er noget behageligt."

"Hvis De er dum, så indrømmer jeg, at dumheden er yndig," svarede Grandcourt efter den sædvanlige pause og uden nogen forandring i tonen. Men han forstod øjensynlig nok, hvad han mente.

"Jeg begynder at tro, at min kavaler har glemt mig," bemærkede Gwendolen lidt efter. "Jeg ser, at man er i begreb med at stille sig op til kvadrillen."

"Han fortjener, at De renoncerer på ham," sagde Grandcourt.

"Å, det er såmænd meget undskyldeligt," svarede Gwendolen.

"Der må bestemt være en misforståelse," ytrede mrs. Davilow, "mr. Clintock var alt for ivrig for at få dig engageret til, at han skulle have glemt det."

Men i dette øjeblik kom lady Brackenshaw hen og sagde: "Miss Harleth, mr. Clintock har bedt mig til Dem at udtale hans dybe beklagelse over, at han har været nødt til at tage bort uden at have den fornøjelse igen at danse med Dem. Der kom ilbud fra hans fader, ærkediakonen; det var noget vigtigt, så han var nødt til at tage afsted. Han var *au désespoir*."

"Det var meget smukt af ham under sådanne omstændigheder at huske på sit engagement," sagde Gwendolen. "Det gør mig ondt, at han måtte tage afsted." Det var let at være høfligt bedrøvet ved en så lykkelig lejlighed.

"Så kan jeg måske profitere af mr. Clintocks uheld?" sagde Grandcourt. "Tør jeg håbe, at De vil lade mig indtage hans

plads?"

"Det skal være mig en fornøjelse at danse næste kvadrille med Dem."

Der syntes at ligge et varsel i den tilfældighed, der havde gjort Grandcourt til Gwendolens kavaler, og da hun rejste sig for at træde hen i kvadrillen med ham, rørte der sig igen hos hende den samme triumferende følelse af, at hun formåede at besejre alt, som hun havde haft tidligere på dagen. Ingen mand kunne have udført turene i kvadrillen med større ro end Grandcourt, og den ringe iver, han lagde for dagen i sin opmærksomhed imod sin dame, stemmede godt med hendes smag. Hun var dog nu overbevist om, at han havde i sinde at udmærke hende, at vise sin beundring for hende på en iøjnefaldende måde, og det begyndte at se ganske sandsynligt ud, at hun ville have det i sin magt at give ham kurven, en tanke som tiltalte hende mere, jo større værd hun tillagde mr. Grandcourt. Det var også behageligt at tænke på, hvor mange blikke der måtte hvile på hende, da han således ene havde budt hende op til dans blandt alle de ugifte unge damer, der var i balsalen, men hun undgik med flid at se efter dem, og gik, da kvadrillen var forbi, derfra ved Grandcourts arm, som om hun havde været den mest nærsynede i stedet for den mest langsynede og videstskuende blandt dødelige. De traf på miss Arrowpoint, der stod med lady Brackenshaw og en flok herrer. Den unge dame så venligt på Gwendolen og sagde: "Jeg håber, at De vil stemme med os, miss Harleth, og mr. Grandcourt også, skønt han ikke er bueskytte." Gwendolen og Grandcourt standsede for at slutte sig til gruppen og erfarede da, at det, de opfordrede til at stemme for, var en ekstraordinær bueskydning

i Cardell Chase, hvor aftenunderholdningen ville være mere poetisk end et bal i en oplyst balsal – en strålende solnedgang, der kastede sit guld henover skovplænerne, gennem grenene og over træernes mægtige kroner.

Gwendolen fandt planen udmærket, og da der anden gang rettedes en forespørgsel til mr. Grandcourt, erklærede også han, at det nok var værd at tænke på, hvorpå mr. Lush, der stod bag lady Brackenshaw, vakte Gwendolens opmærksomhed ved med en fortrolig mine at sige til Grandcourt: "Diplow ville være et godt sted til sådan en sammenkomst og mere passende; der er en smuk plet i egeskoven henimod den nordlige indkørsel."

Det var umuligt at se mere uvidende ud om, at nogen talte til ham, end Grandcourt gjorde; men Gwendolen tog endnu engang mr. Lush i øjesyn og kom til det resultat, for det første at han måtte stå på en fortrolig fod med Diplows beboer, og for det andet, at hun aldrig, hvis hun kunne undgå det ville lade ham komme på en alen nær. Hun lod sig let beherske af fysiske antipatier, og mr. Lush' øjne, buttede, skønt ikke klodsede fingre og kraftige, krusede, sorte og gråsprængte hår, der ligesom resten af hans trivelige person var genstand for manges misundelse, vakte hos hende en meget heftig antipati. For at slippe for, at han så på hende, hviskede hun til Grandcourt: "Jeg vil helst blive ved at gå."

Han adlød øjeblikkelig; men da de således var kommet bort fra alle tilhørere, sagde han i flere minutter ikke et ord, og hun, der halvt for spøg, halvt for alvor havde lyst til at gøre et eksperiment, ville ikke tale først. De tog vejen ind i det store drivhus, der var smukt oplyst med kulørte lamper. De andre par, som befandt sig derinde, var så langt borte, at deres

nærværelse ikke kunne forstyrre nogen samtale, men ikke desto mindre blev de gående i tavshed ved siden af hinanden, indtil de var kommet hen i den anden ende, hvor der var et stærkt rødt lysskær, og hvor den anden indgang til balsalen var. Da de halvvejs havde gjort omkring, blev Grandcourt stående og sagde i en mat tone:

"Kan De lide den slags ting?"

Hvis situationen var blevet beskrevet Gwendolen en halv time før, ville hun have lét hjerteligt af det og kunne kun have tænkt sig, at hun ville give et spøgende satirisk svar. Men af en eller anden mystisk grund, som hun selv kun havde en svagt undrende bevidsthed om, turde hun ikke være satirisk; hun var begyndt at føle en tryllemagt over sig, der gjorde hende bange for at fornærme Grandcourt.

"Ja," sagde hun roligt uden at tænke over, hvad for en "slags ting" han mente – om det var blomsterne, duften, ballet i det hele taget eller denne enkelte episode, da hun spadserede alene med mr. Grandcourt. Hun foreslog derpå, at de skulle gå hen og sætte sig på hendes gamle plads, og de gik mellem spredte par, der lavede sig til at deltage i valsen, hen til det sted, hvor mrs. Davilow havde siddet hele aftenen. Da de nærmede sig dertil, var hendes plads tom, men hun kom netop gående hen imod den og der gik en gysen gennem Gwendolen, da hun så, at mr. Lush gik ved siden af hende. Det kunne nu ikke hjælpe at ville unddrage sig en konfrontation; inden de endnu havde nået pladserne, kom hendes moder hen til hende, og med et venligt, hilsende smil sagde hun i al uskyldighed: "Gwendolen, må jeg præsentere dig mr. Lush?" Da mrs. Davilow lige havde lært denne herre at kende som mr. Grandcourts nære ven og stadige

omgangsfælle, havde hun anset det for særdeles ønskeligt, at hendes datter også gjorde hans bekendtskab.

Gwendolen hilste næsten slet ikke – egentlig talt drejede hun blot hovedet lidt bort fra det ansigt, der bøjede sig for hende, og gik derpå lige hen til sin plads, idet hun sagde: "Jeg vil nok have min burnus på." Aldrig så snart var hun kommet hen til pladsen, så var Lush der allerede og havde burnussen i hånden; for at ærgre denne stolte unge dame ville han endog være så uartig at komme Grandcourt i forkøbet, og idet han holdt burnussen hen til Gwendolen, sagde han: "Tillader De?" Men hun drejede sig bort fra ham, som om han havde været en snavset hund, og svarede: "Nej, mange tak", og svævede hen til sofaen.

Den, som kunne tilgive sligt, måtte være besjælet af en stærk kristelig følelse, såfremt han havde haft i sinde at gøre sig behagelig for den unge dame; men inden mr. Lush havde taget burnussen, havde han ophørt at have nogen sådan hensigt. Grandcourt tog roligt overstykket fra ham, og mr. Lush gik sin vej med et let buk.

"De gør vistnok bedst i at tage den på," sagde Grandcourt og så ned på hende med ganske det samme rolige udtryk i ansigtet som tilforn.

"Tak, det er måske nok det klogeste," sagde Gwendolen, idet hun rejste sig og med megen ynde vendte sig om for at lade burnussen lægge over sine skuldre.

Derefter vekslede mr. Grandcourt nogle høflige talemåder med mrs. Davilow, og da han tog afsked, bad han om tilladelse til næste dag at aflægge et besøg på Offendene. Han var åbenbart ikke krænket over den fornærmelse, der var tilføjet

hans ven. Det, at Gwendolen ikke havde villet modtage burnussen af mr. Lush, kunne jo ganske vist også udlægges således, at hun ønskede, at mr. Grandcourt skulle give hende den på. Men hun, stakkels barn, havde slet ikke haft nogen bestemt hensigt med det, og havde ganske simpelt ladet sig lede af sin antipati og sin tilbøjelighed, som hun stolede blindt på, og som havde samme betydning for hendes domme som plantesaften for løvet. Gwendolen havde ingen følelse af, at disse mænd var dunkle gåder for hende, eller at hun behøvede nogen hjælp for at fælde rigtige domme om dem – i alt fald om mr. Grandcourt. Hovedspørgsmålet var, hvorvidt hans karakter og måde at være stemmede med hendes ønsker, og hvis hun ikke kom til en tilfredsstillende anskuelse i så henseende, havde hun sagt til sig selv, at hun ville sige Nej, når han friede til hende.

12

Andendagen efter bueskydningen sad mr. Henleigh Mallinger Grandcourt ved sit morgenbord med mr. Lush. Alt omkring dem var behageligt: sommerluften, der bølgede ind gennem de åbne vinduer, ad hvilke hundene kunne gå ind fra det gamle grønsvær på plænen; det bløde purpurskær, som hvilede over parken, der strakte sig henimod en anselig skov; stilheden i værelset, der syntes endnu mere stille på grund at dets simple, gammeldags elegance, der så ud, som om den til forskel fra det simple bohaves rastløshed med fuld bevidsthed bevarede en vis fornem ro.

Om de to herrer var hinanden behagelige, var mindre iøjnefaldende. Mr. Grandcourt havde trukket sin stol til siden for at kunne se ud på plænen, og med sit venstre ben hvilende på en anden stol og sin højre albue støttet på bordet røg han en stor cigar, mens mr. Lush endnu var i færd med måltidet. Hundene – af hvilke et halvt dusin af forskellige arter dovent gik ind og ud eller for et kørt øjeblik satte sig i en opmærksom stilling – holdt sig snart til den ene og snart til den anden af herrerne. De var så vel situerede hunde, at de kunne agere sultne og dog vrage de lækkerier, der blev stukket til dem. Den eneste undtagelse dannede Fetch, em smuk, leverbrun vandhund, der sad støt med sit udtryksfulde brune ansigt vendt i vejret og så på Grandcourt. Han havde på skødet en lille malteserhund med et sølvhalsbånd med bjælde, og når han havde sin ene hånd fri enten fra cigaren eller kaffekoppen, hvilede den på den lille bylt af animalsk varme. Fetch var vistnok skinsyg og krænket, fordi dens herre ikke skænkede den

et ord eller et blik; endelig lod det til, at den ikke kunne finde sig længere i hans ligegyldighed, for den lagde sagte sin store, silkebløde pote på sin herres ben. Grandcourt så et halvt minut på den uden at forandre en mine; da gjorde han sig den ulejlighed at lægge sin cigar fra sig, mens han løftede den dvaske Fluff helt op til sin hage og kærtegnende klappede den, hvorimod han hele tiden stirrede alvorligt på Fetch, det stakkels dyr, der af og til klynkede, som om den søgte at formilde sin herre, og til sidst lagde sit hoved op ved siden af sin pote og så op med et ynkeligt, bedende blik. Således måtte i alt fald en hundeelsker have tydet Fetch's færd, og Grandcourt holdt så mange hunde, at han havde ord for at elske dem; i ethvert tilfælde handlede han netop, som han gjorde, fordi han tydede Fetch's adfærd på den måde. Men da dens morsomme sorg gav sig luft i en hylende gøen, skubbede Grandcourt uden at sige ét ord Fetch ned, og idet han ligegyldigt lagde Fluff på bordet, hvor dens sorte snude kom til at rage ud over et saltkar, begyndte han at se efter sin cigar og opdagede – lidt ærgerlig på Fetch, som årsagen dertil – at det bæst af en cigar måtte tændes igen. Da Fetch var begyndt at jamre sig, kunne den, som andre af dens køn (det var nemlig en hunhund) ikke så let holde op igen, ja det andet hyl var endnu højere end det første og det tredje af samme slags.

"Å, tag og smid det bæst ud!" sagde Grandcourt til Lush uden at hæve sin stemme eller se på ham – som om han gjorde regning på, at hans mindste vink ville blive adlydt.

Lush rejste sig straks, løftede Fetch, skønt den var noget tung, og han ikke holdt af at bukke sig, op fra gulvet og bar den ud, hvilket tillige med dens anbringelse på et sikkert sted

medtog et par minutter. Derpå tændte han en cigar, satte sig i en krog, hvor han kunne se Grandcourts ansigt uden at vende sig om, og sagde så:

"Vil De ride eller køre til Quetcham i dag?"

"Jeg tager ikke til Quetcham."

"De var der heller ikke i går."

Grandcourt røg et halvt minut i tavshed og sagde:

"De sendte vel mit kort derhen og lod spørge til familiens befindende?"

"Jeg tog selv derhen klokken fire og sagde, at De kom straks. De antager formodentlig, at en eller anden tilfældighed har forhindret Dem fra at udføre Deres hensigt, navnlig vil de tro det, hvis De tager derhen i dag."

Der var et par minutters tavshed, og så sagde Grandcourt: "Hvad for mænd er blevet inviteret herhen mod deres koner?"

Lush trak en lommebog frem. "Kaptajn og mrs. Torrington kommer i næste uge. Så er der endvidere mr. Hollis og lady Flora. Cushats og Gogoffs."

"Det er nogle temmelig simple personer," bemærkede Grandcourt lidt efter. "Hvorfor har De bedt Gogoffs? Når De en anden gang skriver indbydelser i mit navn, så vær så god at give mig en liste i stedet for uden mit vidende at føre mig en kæmpekvinde på halsen. Hun spolerer helt udseendet af ethvert værelse, hun opholder sig i."

"De indbød selv Gogoffs, da De traf Dem i Paris."

"Hvad har mit sammentræf med dem i Paris med den ting at bestille? Jeg sagde til Dem, at De skulle give mig en liste."

Som så mange andre havde Grandcourt to mærkværdigt forskellige stemmer. Hidtil har vi hørt ham tale i en fornem,

slæbende, af pauser karakteriseret tone, der pegede hen på mathed og *ennui*. Men disse sidste få ord ytredes i en dæmpet, næsten hviskende, men dog tydelig tone, i hvilken Lush længe havde været vant til at se udtrykket for en bestemt vilje.

"Er der andre ægtepar, som De kunne have lyst til at indbyde?"

"Ja, tænk Dem om for at finde nogle ordentlige folk med en datter eller to, og så en af de fordømte musikere, men ingen komiker."

"Jeg kan ikke vide, om Klesmer ikke ville gå ind på at komme over til os, når han tager fra Quetcham. Det kan ikke gå an at byde miss Arrowpoint andet end musik af første rang."

Lush talte i en ligegyldig tone, men i virkeligheden greb han lejligheden til at udforske Grandcourt og så stift på denne, der nu for første gang vendte sine øjne om imod Lush, men ganske langsomt og uden at mæle et ord, førend han havde taget to lange drag af cigaren. Da sagde han i en måske endnu mere dæmpet tone end før, men med et iøjnefaldende anstrøg af ringeagt:

"Hvad i alverden har jeg at bestille mod miss Arrowpoint og hendes musik?"

"Å, noget vel nok," sagde Lush spøgende. "De behøver måske ikke at gøre Dem megen ulejlighed, men nogle formaliteter må en mand dog iagttage, inden han kan blive gift med en million."

"Det er rimeligt nok. Men jeg agter ikke at gifte mig med en million."

"Det er skade – at forspilde en sådan lejlighed og kuldkaste Deres egne planer!"

"*Deres* planer, mener De vistnok."

"De har adskillig gæld, ved De nok, og forholdene kunne let tage en ubehagelig vending. Det er ikke *absolut* sikkert, at De får arven."

Grandcourt svarede ikke, og Lush vedblev:

"Her har De nu en rigtig god lejlighed. Pigebarnets forældre ønsker, så vidt jeg kan skønne, intet hellere, og selve den unge dames udseende og væsen ville være fuldstændig tilfredsstillende, om hun så ikke ejede en hvid. Hun er ikke nogen skønhed, men hun vil kunne føre sin person, hvad rang hun så får, og det er ikke rimeligt, at hun vil sige nej til sådanne udsigter, som De kan tilbyde hende."

"Måske ikke."

"Med forældrene ville De kunne få det, akkurat som De havde lyst."

"Men jeg ønsker ikke at opnå noget hos dem."

Nu var det Lush, der gjorde en lille pause, inden han talte igen, og derpå sagde han i en meget indtrængende tone: "Du gode gud, Grandcourt! Vil De efter de erfaringer, De har gjort, lade et lune forhindre Dem fra at opnå en behagelig livsstilling?"

"De kan spare Deres taleøvelser. Jeg ved meget godt, hvad jeg vil gøre."

"Hvad da?" Lush lagde sin cigar fra sig og stak sine hænder i sidelommerne, som om han måtte være beredt på at høre noget yderst irriterende, men agtede at bevare sin sindsro.

"Jeg vil gifte mig med det andet pigebarn."

"Er De forelsket?" Der var en yderst spottende klang i den måde, hvorpå han fremsatte dette spørgsmål.

"Jeg vil gifte mig med hende."

"De har altså allerede friet?"

"Nej."

"Jeg tror nok, at hun er en ung dame, der selv har en vilje og er overmåde vel skikket til at sætte huset på den anden ende. Hun ville nok vide, hvad hun ville have."

"*Dem* vil hun ikke have," sagde Grandcourt med noget, der lignede et genfærd af et smil.

"Det er fuldkommen sandt," sagde Lush og tilføjede kort efter i en afgjort spottende tone: "Men når De og hun elsker hinanden, så er det jo nok."

Grandcourt tog ingen notits af hans ord, men drak sin kaffe i små mundfulde, rejste sig og gik ud på plænen, fulgt af alle hundene.

Lush så et øjeblik efter ham, tog så igen sin cigar op og tændte den, men røg langsomt, pillede lidt ved skægget og strøg endelig hånden ned over det med en mine, som om han var kommet til et resultat, hvorpå han i en dæmpet tone sagde:

"Det skal vi nok sætte en stopper for."

Lush var en ganske klog mand, og da han havde kendt Grandcourt i femten år, havde han i alt fald lært, hvad det ikke kunne nytte at gøre for at påvirke ham, mens det ofte var tvivlsomt, hvad der var at gøre for at bringe ham til et eller andet. I begyndelsen af sin livsbane var han universitetsstipendiat og var lige ved at lade sig ordinere for at få et kald, men da denne vej dog ikke tiltalte ham rigtigt, havde han i stedet ladet sig engagere som rejsefælle for en marquis og havde senere overtaget en lignende bestilling med hensyn til den unge Grandcourt, der i en ung alder havde mistet sin fader og havde fundet Lush's selskab så behageligt, at han havde ladet

ham blive premierminister for alle hans personlige anliggender. Femten års vane havde gjort, at Grandcourt stadig mere og mere trængte til Lush's praktiske dygtighed, mens Lush på sin side var blevet mere og mere vant til den magelige luksus, som de transaktioner, han måtte gøre for Grandcourts skyld, ikke greb væsentligt forstyrrende ind i. Man kan ikke sige, at den lange omgang havde forøget Grandcourts mangel på agtelse for hans omgangsven, eftersom han lige fra første færd af ikke havde haft spor af en sådan agtelse, men den havde bestyrket ham i den overbevisning, at han kunne sparke til Lush, ifald han havde lyst – han havde blot aldrig lyst til at sparke noget dyr, fordi selve den handling at sparke ikke sømmer sig for en gentleman, der må lade andre sparke sine hunde for sig. Han sagde blot ting, der kunne have udsat ham selv for at blive sparket, hvis hans fortrolige havde været en mand med en selvstændig karakter. Men hvilken søn af en fattig landsbypræst, der har ladet sin kone og sine døtre gå med kjoler af sort kattun for at kunne sende sit mandlige afkom til universitetet i Oxford, kan bevare en uafhængig karakter, når han har lyst til at spise flot til middag, ride på gode heste og i det hele leve på den yppigste kløvermark – og alt det uden at bestille noget? Mr. Lush havde engang haft ord for at være en kundskabsrig mand og havde endnu en vis sans for lærdom, når det blot ikke kom an på at huske meget af det; men den slags lette studier, der mildner menneskets væsen, har fra gammel tid været en god forberedelse til sinecurer, og Lush's nuværende behagelige forsørgelse var lige så god som en sinecure, for så vidt som den ikke krævede mere end en duft af svunden lærdom. Han var ikke uvidende om, at Grandcourt betragtede

ham som én, han kunne sparke til, men han regnede det med til en af de særheder, der gav det ene af hans uberegnelige luner og den ene af hans meninger lige så lidt værd som den anden. Da han efter sin egen mening aldrig havde begået nogen slet handling, forekom det ham ikke nødvendigt at overveje, om der var rimelighed for, at han ville begå nogen sådan, ifald hans attrå efter et mageligt liv krævede det. For øjeblikket var denne attrå tilfredsstillet, og om hans buddinger end rulledes hen til ham i støvet, spiste han af det indvendige og fandt dem fortræffelige.

Denne morgen for eksempel, da han dog havde haft mere ærgrelse end sædvanlig, gik han ind i sit værelse og spillede en god time på sin violoncel.

13

Da Grandcourt havde bestemt, at han ville giftes med miss Harleth, var han meget ivrig i sit kurmageri. I de næste fjorten dage var der næppe nogen dag, da han ikke på en eller anden måde fik maget det så, at han traf sammen med hende, eller ved iøjnefaldende opmærksomheder viste, at hun optog hans tanker. Hans kusine mrs. Torrington holdt for tiden hus for ham, så at mrs. Davilow og Gwendolen kunne indbydes til et stort selskab på Diplow, hvor der var mange vidner på, at værten udmærkede skønheden, der ingen formue havde og ikke lagde nogen iver for dagen for den rige arving. Verden – det vil sige mr. Gascoigne og alle de familier, som det var værd at tale om, i Pennicotes nabolag – var ganske vis i sagen, og i præstens sind forvandlede denne vished sig til en beslutning om at gøre sin pligt imod sin niece og påse, at formueforholdene mellem ægtefolkene ordnedes på en sådan måde, at hun kunne være tjent med det. Hvad der undrede ham og mrs. Davilow, var, at han ikke allerede havde friet, da han dog havde haft så mange passende lejligheder til det, og denne forundring delte Grandcourt selv til en vis grad. Da han havde fortalt Lush sin beslutning, havde han troet, at sagen hurtigere ville være blevet bragt til ende, og til sin forundring havde han gentagne gange lovet sig selv om morgenen, at han den dag ville give Gwendolen lejlighed til at give ham sit Ja, men havde om aftenen opdaget, at den nødvendige formalitet endnu ikke var besørget. Denne mærkelige kendsgerning bevirkede, at hans beslutning en anden dag blev så meget kraftigere. Han havde aldrig givet den tanke rum, at Gwendolen måske kunne give

ham kurven, men – Gud hjælpe os alle! – vi er tit ude af stand til at handle efter vor sikre overbevisning; vor uvilje imod et modsat resultat (ifald det var muligt) er så stærk, at den fremmaner ligesom et spøgelse af en indbildning mellem os og vor sikre overbevisning; vi er fornuftigvis sikre på, at stålormen ikke kan tilføje os et farligt bid; men det ville være så utåleligt at blive bidt; og dyret ser således ud til at kunne bide – at vi ikke på nogen måde vil røre ved den.

Han havde bedt om tilladelse til at sende en elegant ridehest over til Gwendolen. Mrs. Davilow skulle følge med til vogns, og de skulle under Grandcourts eskorte tage til Diplow for at spise frokost. Det var en smuk dag i høsttiden, ikke varmere, end at et ridt på fem engelske mil ved middagstid kunne være behageligt: valmuerne skinnede på kanten af agrene, vinden viftede som en venlig ånd mellem aksene på det endnu ikke mejede korn, og drev skyggen af en sky hen over de bløde, grå klitter; her stod negene, hist anspændte hestene deres muskler for det sidste læs fra en stor stubmark, men alle vegne dannede de grønne græsmarker en bred indfatning om kornmarkerne, og kvæget lå og hvilede sig dovent på dem. Vejen løb gennem et stykke land, hvor mejerigårdene så ud omtrent som i vore forfædres dage – hvor fred og bestandighed syntes at have fundet et hjem fjernt fra den travle omkalfatring, der jog jernbanetoget med fuglens hast afsted i det fjerne.

Men fredens og bestandighedens ånd formåede ikke at besejre mrs. Davilows tilbøjelighed til at se fremtiden i et mørkt lys. Gwendolen og Grandcourt, der galoperede foran hende og derpå sagtnede hestenes løb til en for konversation passende skridtgang, indtil vognen havde indhentet dem, afgav et

tilfredsstillende skue; men hun kunne dog ikke lade være at vakle mellem håb og frygt med hensyn til hendes datters skæbne. Her var en uimodståelig lejlighed for en forelsket mand til at lette sit hjerte og gøre ende på al uvished, og mrs. Davilow kunne kun med skælven håbe, at Gwendolens svar ville være gunstigt. Havde Rex' kærlighed været hende imod, så havde mr. Grandcourt den fordel at være stik modsat Rex, og at han havde gjort et ganske nyt indtryk på hende, syntes at fremgå af, at hun afholdt sig fra alle satiriske bemærkninger, ja, tav aldeles stille om hans egenskaber, en tavshed, som mrs. Davilow ikke turde bryde, "Er han en mand, som hun ville blive lykkelig med?" var et spørgsmål, der nødvendigvis opstod i moderens sind. "Nå, måske lige så lykkelig, som hun ville blive med enhver anden – eller som de fleste kvinder er," var det svar, hun forsøgte at berolige sig med; for hun kunne ikke tænke sig Gwendolen betaget af nogen følelse, der kunne gøre hende tilfreds i, hvad vi i reglen kalder "små kår".

Grandcourts egne tanker gik i samme retning; han ville gerne have ende på den uvished, som var en følge af, at han ikke havde sagt, hvad der lå ham på hjerte. Al anden uvished var der ingen rimelig basis for, det var blot noget, der lå i luften og virkede æggende på hans ønsker.

Gwendolen glædede sig over sit ridt, men hendes glæde gav sig ikke luft i ungdommelig, uoverlagt sladder og latter således som hin morgen, da hun red med Rex. Hun talte lidt og lo også, men sagte som et fjernt ekko; også for hende var der noget eget i luften – vel ikke, det var hun vis på, nogen tvang øvet på hendes vilje af mr. Grandcourt og de glimrende udsigter, han agtede at tilbyde hende; for Gwendolen ville nok have, at alle og

enhver, bemeldte værdige herre medregnet, skulle vide, at hun ville bære sig ad, akkurat som hun havde lyst til, og at man gjorde bedst i ikke at regne på, at hun skulle gøre noget for at behage dem. Hvis hun fandt for godt at tage denne mand, så skulle han vel vide, at hun ikke agtede at give afkald på sin frihed og ikke, som hun gerne udtrykte sig, "havde i sinde at bære sig ad som andre kvinder".

Grandcourts ytringer på denne morgen var som sædvanlig af den korte art, der aldrig undlader at vække omtale, når den, der fremfører dem, betragtes som et vigtigt medlem af den kreds, hvori han færdes. Derved at de bryder så kort af, antyder de, at vedkommende er i stand til at sige mere, men lægger bånd på sin tunge, ligesom de har den fortjeneste at give andre så meget mere tid til at være vidtløftige.

"Hvordan synes De, at Criterion går?" sagde han, da de var kommet ind i parken og lod hestene fra galop slå over i skridtgang.

"Den bærer udmærket. Jeg kunne have lyst til at lade den gøre et spring, hvis det ikke ville forskrække Mama. Vi kom for fem minutter siden forbi en temmelig bred rende. Jeg kunne have lyst til at galopere tilbage og sætte over den."

"Ja, gør det. Vi kunne sætte over den sammen."

"Nej, tak. Mama er så ængstelig – hvis hun så mig gøre det, kunne hun gerne blive syg."

"Lad mig ride hen og forklare hende det. Criterion vil sætte udmærket over."

"Nej, nej – det er meget artigt af Dem – men det ville gøre hende alt for ængstelig. Jeg tør vove et hvilket som helst spring,

når hun ikke er i nærheden; men når jeg gør det, fortæller jeg hende ikke om det."

"Vi kunne lade vognen køre forbi og så ride tilbage."

"Nej, De skal ikke tænke mere på det; jeg talte hen i vind og vejr," sagde Gwendolen; hun begyndte at føle en ganske ny ulyst til at udføre, hvad hun selv havde foreslået.

"Men mrs. Davilow ved godt, at jeg vil passe på Dem."

"Ja, men hun ville dog være bange for, at De kom til at tage Dem af min brækkede hals."

Der indtrådte en betydelig pause, inden Grandcourt så på hende og sagde: "Jeg ville ønske, at jeg havde ret til altid at tage mig af Dem."

Gwendolen vendte ikke sine øjne om imod ham; det forekom hende at være en rum tid, i hvilken hun først rødmede og så blegnede, men efter Grandcourts skøn svarede hun temmelig hurtigt i den fineste fløjtetone og med et ligegyldigt kast med hovedet: "Jeg er ikke vis på, at jeg ønsker, at nogen skal tage sig af mig; havde jeg lyst til at udsætte mig for at brække halsen, ville jeg helst have fuldstændig frihed til at gøre det."

Hun holdt sin hest an, mens hun talte, og vendte sig om i sin saddel, idet hun så efter vognen, der efterhånden nærmede sig. Hendes øjne gled forbi Grandcourt, da hun gjorde denne bevægelse. Men der var ikke noget udtryk i dem, som kunne korrigere den ligegyldige tone i hendes svar. I samme øjeblik havde hun en følelse af, at hun risikerede noget – just ikke sin hals, men måske nok at stoppe Grandcourt i hans kurmageri. Og hun følte sig ikke rigtig tilfreds med denne mulighed.

"Pokker står i hende!" tænkte Grandcourt, idet han også holdt sin hest an. Han var ikke nogen ordrig tænker, og denne

knaldfrase var et udtryk for forskellige indtryk, som veltalende fortolkere kunne have udviklet til flere sætninger, hvori der lå en indigneret følelse af, at han var genstand for en mystifikation, og en beslutning om, at det pigebarn ikke skulle holde ham for nar. Ville hun have, at han skulle kaste sig for hendes fødder og erklære, at han var nærved at dø af kærlighed til hende? Ad den vej skulle hun ikke opnå den ret, han kunne give hende. Eller ventede hun, at han skulle give hende sine forslag skriftligt? Det var ligeledes en vildfarelse. Han ville ikke gøre sit tilbud på nogen måde, der afgjort kunne bringe ham i en sådan stilling, at han kunne få kurven. Men hvad det spørgsmål angik, om hun ville sige Ja til ham, så havde hun i virkeligheden allerede besvaret det ved at modtage hans iøjnefaldende opmærksomheder, og alt, hvad der afbrød dem, ville blive udlagt til skade for hende. Hun koketterede altså blot?

Imidlertid nåede vognen dem, og der kunne ikke godt finde noget nyt *tête-à-tête* sted, førend de kom til herregården, hvor der var et talrigt selskab, for hvilket Gwendolen, iført sin ridedragt på hatten nær og bekendt som den, mr. Grandcourt havde kåret, ganske naturligt var genstand for en ganske speciel opmærksomhed. Eftersom den modbydelige mr. Lush ikke var der og så på hende, satte denne beundrende opmærksomhed hende i godt humør og bortjog for øjeblikket den ubehagelige tvivl, der truede med at bringe hende til at fortryde, hvad hun selv havde gjort. Om Grandcourt var blevet fornærmet eller ej, var det umuligt at se; hans væsen var uforandret, og med al sin skarpsindighed var Gwendolen ikke kommet videre end til det skøn, at hun ikke kunne drage nogen slutning af hans væsen, og fordi det var uforandret, var hun ikke mindre bange for ham.

Hun havde ikke været på Diplow før undtagen til middag, og da visse udsigtspunkter fra vinduerne og haven nok var værd at se, foreslog lady Flora Hollis efter frokosten, da nogle af gæsterne var taget bort, og klokken var henimod fire, at resten af selskabet skulle se sig lidt om. Der var nu mange lejligheder, da Grandcourt kunne have holdt Gwendolen tilbage og talt med hende under fire øjne. Men nej! Han talte ganske vist ikke til nogen anden, men hvad han sagde, var ikke af nogen varmere eller fortroligere beskaffenhed, end hvad han havde sagt i deres første samtale. Han så ikke mindre på hende, end han plejede, og da hendes trodsige ånd delvis var vendt tilbage, så hun ham til gengæld lige ind i øjnene og tog sig ikke af – ja var snarest ganske glad ved – at der intet udtryk var i dem.

Men endelig lod det til, at han spekulerede på et eller andet fif. Da de næsten var færdige med turen i haven, blev hele selskabet stående ved en dam for at more sig med at se på, at Fetch hentede en åkande ind til bredden. Grandcourt, som stod med Gwendolen udenfor gruppen, vendte sig om til hende, og idet han fæstede sine øjne på en med amerikanske buskvækster beplantet høj, op ad hvilken en sti bugtede sig, sagde han mat:

"Det er kedsommeligt at se på. Skulle vi hellere gå derop?"

"Ja, lad os det – siden vi nu er på opdagelse," sagde Gwendolen. Hun var ganske glad, men dog bange.

Stien var for smal til, at han kunne byde hende sin arm, og de gik i tavshed op ad den. Da de befandt sig på den lille jævne flade på toppen, sagde Grandcourt:

"Her er intet at se; det var ikke umagen værd at klatre herop."

Hvad kom det sig af, at Gwendolen ikke lo? Hun var aldeles tavs, mens hun stod som en statue og holdt sin lange kjoles

folder op og tog et hårdere tag om sin pisk, som hun uvilkårligt havde taget med i hånden, da de gik ud.

"Hvad for steder holder De egentlig af?" sagde Grandcourt.

"Å, forskellige steder kan hver på sin vis være behagelige. I det hele tror jeg dog, at jeg foretrækker steder, som ligger frit og livligt. Jeg holder ikke af noget mørkt."

"Offendene er for mørkt."

"Ja, noget for mørkt."

"De vil forhåbentlig ikke blive der længe."

"Jo, det tror jeg. Moder vil gerne være i nærheden af sin søster."

Der indtrådte en kort tavshed.

"Man kan ikke antage, at De altid vil bo der, selv om mrs. Davilow vil."

"Det ved jeg ikke. Vi damer kan ikke drage ud på eventyr – ud for at finde Nordvestpassagen eller Nilens kilder eller for at jage tigre i Orienten. Vi må blive, hvor vi vokser, eller hvor gartnerne finder for godt at omplante os. Vi opdrages ligesom blomsterne til at se så godt ud, som vi formår, og kede os uden at klage. Det er min anskuelse om planterne, at de ofte pines og plages, og derfor er nogle af dem blevet giftige. Hvad mener De?" Gwendolen var ilet noget nervøst afsted og havde pisket rhododendron-busken foran hende.

"Det er jeg ganske enig med Dem i. De fleste ting er kedsommelige plagerier," sagde Grandcourt, hvis tanker var kommet i en let gænge og fjernede sig mere og mere fra det spor, de først havde bevæget sig i. Men efter et øjebliks pause vedblev han i sin langsomme, afbrudte tone:

"Men en dame kan blive gift."

"Det kan nogle damer blive."

"Det kan De ganske vist, hvis De ikke er grusomt halsstarrig."

"Jeg er ikke vis på, at jeg ikke er både grusom og halsstarrig." Ved disse ord vendte Gwendolen pludselig sit hoved om og så lige på Grandcourt, hvis øjne hun havde følt hvilede på hende under deres samtale. Hun ville forsøge, hvad virkning det ville gøre på hende mere end på ham, at hun så på ham.

Han stod ganske stille, en halv alen eller mere fra hende, og det fo'r gennem hendes tanker, at en slags bedøvelse som den, lotusspiserne betages af, var begyndt hos ham og nu også bemægtigede sig hende. Da sagde han:

"Er De lige så usikker på Dem selv, som De gør andre?"

"Jeg er ganske usikker på mig selv; hvor usikre andre er, ved jeg ikke."

"Og det er Dem også ligegyldigt?" sagde Grandcourt med et nyt anstrøg af hårdhed i sin tone.

"Det har jeg ikke sagt," svarede Gwendolen tøvende, og idet hun vendte sine øjne bort, piskede hun igen løs på rhododendronbusken. Hun ønskede, at hun var til hest, for at hun kunne sætte afsted i galop. Det var umuligt at give sig til at løbe ned ad højen.

"Det er Dem altså ikke ligegyldigt," sagde Grandcourt, just ikke hurtigere, men i en mildere tone.

"Å, min pisk!" sagde Gwendolen med et lille skrig. Hun havde sluppet den ud af hænderne – hvad kunne være naturligere, når hun var betaget af en let sindsbevægelse? – og – men det syntes mindre naturligt af en guldknappet pisk, som blot var smuttet fra hende – den var med en vis kraft fløjet hen over de nærmeste buske og var blevet siddende mellem grenene på en

azalea halvt nede ad højen. Nu kunne hun løbe ned med en melodisk latter, og Grandcourt var nødt til at følge efter; men hun kom ham i forkøbet med at tage pisken ud og blev ved at løbe, til hun var kommet helt ned ad højen. Da standsede hun og så på Grandcourt med en irriterende glans i sine øjne og en stærkere rødme på kinderne, som om hun havde fejret en triumf, og disse symptomer var endnu kendelige for mrs. Davilow, da Gwendolen og Grandcourt kom hen til resten af selskabet.

"Det er lutter koketteri," tænkte Grandcourt; "næste gang jeg vinker, kommer hun nok."

Det forekom ham rimeligt, at denne vinken kunne finde sted allerede næste dag, da der efter den på balaftenen fattede plan skulle afholdes en ekstraordinær bueskydning i Cardell Chase.

Selv i Gwendolens sind var dette resultat den ene af de to sandsynligheder, der vekselvis fremstillede sig for hende, den ene af de to beslutninger, som hun dreves hen imod, som om de var to sider af en grænselinje, og hun vidste ikke, på hvilken af dem hun ville falde. Denne underordnelse under en mulighed, som hun ikke med bestemthed kunne forudsige noget om, voldte hende både forbavselse og skræk; hendes yndlingsnøgle til livet – det at gøre, som hun havde lyst til – syntes at svigte hende, og hun kunne ikke forudse, hvad hun til et givet øjeblik kunne få i sinde at gøre. Udsigten til at blive gift med Grandcourt forekom hende virkelig mere tiltrækkende, end hun på forhånd havde troet, at noget giftermål kunne være; rang, luksus, magt til at gøre en hel del af, hvad hun havde lyst til, tilbød sig nu for hende, så at hun kunne vælge eller vrage det, og fyldte hendes sind som den stærke duft af noget, hun hidtil

kun havde udmalet sig i fantasien og længtes efter. Og Grandcourt selv? Han syntes unægtelig at være så lidt fyrig, som nogen elsker eller ægtemand kunne være. Gwendolen ønskede at sidde i en ekvipage og selv køre de vælige heste med en gemal ved siden, der lagde sine arme over kors ug ydede hende sin beskyttelse uden at se latterlig ud. Men med al hendes skarpsindighed, al den romanlæsning, der forekom hendes moder så farligt belærende, var hun dog lidt i forlegenhed med sin dom om Grandcourt. Han var fortræffelig rolig og fri for naragtigheder – han kunne være en så god ægtemand *en suite* som nogen kvinde kunne ønske sig. Men hvad andet var han? Han havde været alle vegne og set alting. *Det* var ret ønskeligt og særligt tilfredsstillende, for så vidt som han decideret gav Gwendolen Harleth fortrinnet. Han lod ikke til at sætte stor pris på noget. Det var heller ikke nødvendigt, og jo mindre specielle attråer og tilbøjeligheder han havde, desto større frihed ville hans kone sagtens kunne have til at følge sine. Gwendolen tænkte, at hun efter brylluppet sandsynligvis helt ville kunne beherske ham.

Hvoraf kom det sig da, at han nu øvede en usædvanlig tvang på hende; at hun var mindre dristig og spøgende i sin samtale med ham end med nogen af de tilbedere, hun før havde haft? Den mangel på iver, som hun var glad over, virkede i mere end én betydning som et tryllemiddel på hende, navnlig også lidt bedøvende. Når alt kom til alt, var Grandcourt en meget farlig person – et smukt firben af en hidtil ukendt art. Men Gwendolen kendte næsten slet intet til firben, og uvidenhed åbner en stor kreds af sandsynligheder for én. Gwendolens bekendtskab med Grandcourt var af en sådan beskaffenhed, at

det ikke ville have overrasket hende, om et hvilket som helst talent pludselig havde åbenbaret sig hos ham. Og der var i hans hele måde at være på så lidt dramatisk, at det næppe faldt hende ind nærmere at tænke på, hvorledes hans seksogtredive år var gået. Hun tænkte sig ham i det hele altid kold og værdig, ikke i stand til nogensinde at have kompromitteret sig. Han havde været på tigerjagt – havde han nogensinde været forelsket eller gjort kur? Sligt forekom Gwendolen at ligge fjernt fra den mr. Grandcourt, der var kommet til Diplow, som det lod til, for at få epokegørende betydning for hendes skæbne – måske ved at føre hende ind i ægtestanden, som hun havde besluttet at gøre til en endnu friere stand end jomfrustanden. Og alt vel overvejet, ønskede hun at gifte sig med ham; han passede til hendes hensigter; ja, hun havde virkelig i sinde at sige Ja.

Men ville hun nu også gøre, hvad der således var hendes vel overvejede beslutning? Hun begyndte at blive bange for sig selv og at opdage, at det var forbundet med nogen vanskelighed at gøre, hvad hun ville. Allerede ved den måde, hvorpå hun ved at unddrage sig hans frieri havde hævdet sin uafhængighed, var hun gået videre, end det var nødvendigt, og hun tænkte med nogen bekymring på, hvad hun måske ved næste lejlighed kunne få i sinde at gøre.

Mens hun, da de kørte hjem, efter sædvane sad med ryggen til hestene, kunne hendes moder rigtigt tage hende i øjesyn, og hun anså det bevægede og skiftende udtryk i hendes øjne, hendes uvante åndsfraværelse og fuldstændige tavshed for umiskendelige tegn på, at der mellem hende og Grandcourt var forefaldet noget andet og mere end sædvanlig. Mrs. Davilow var

så urolig, at hun til sidst besluttede at vove at bringe sagen på bane. Gascoignes skulle spise til middag på Offendene, og det, der var forefaldet om formiddagen, kunne måske give hende anledning til at rådføre sig med præsten, ikke just fordi hun ventede, at han mere end hun skulle kunne påvirke Gwendolen, men fordi hendes sind var tungt, og hun gerne ville lette det for dets byrde.

"Er der hændet noget, min ven?" begyndte hun i en øm, spørgende tone.

Gwendolen så sig om, og idet hun syntes ligesom at blive vakt til bevidsthed om sit fysiske Jeg, tog hun først sine handsker og så sin hat af, for at den milde vind kunne blæse på hendes hoved. De var på et ensomt stykke af vejen, hvor de lange eftermiddagsskygger fra træerne langs kanten faldt hen over den, og ingen iagttagere var i syne. Hendes øjne vedblev at hvile på hendes moders, men hun talte ikke.

"Mr. Grandcourt har bestemt sagt noget! – Fortæl mig det, mit barn." De sidste ord blev sagt i en bønlig tone.

"Hvad skal jeg fortælle dig, moder?" var det egensindige svar.

"Jeg er vis på, at der er noget, som har sat dig i sindsbevægelse. Du bør betro dig til mig, Gwen. Du bør ikke lade mig være i tvivl og uro." Mrs. Davilows øjne fyldtes med tårer.

"Kære moder, du må ikke være bedrøvet," sagde Gwendolen lidt vranten, "det gør mig blot mere ulykkelig. – Jeg er selv i tvivl."

"Om mr. Grandcourts hensigter?" sagde mrs. Davilow, hvis ængstelse gav hende mod til at udtale sig mere bestemt.

"Nej, slet ikke," sagde Gwendolen noget kort og med et kønt lille kast med hovedet, idet hun tog sin hat på igen.

"Er det da om, hvor vidt du vil have ham?"

"Ja netop."

"Har du givet ham et tvivlsomt svar?"

"Jeg har slet intet svar givet ham."

"Han *har* altså talt således, at du ikke kunne misforstå ham?"

"Ja, for så vidt jeg ville lade ham tale."

"Du venter, at han vil blive ved?" Mrs. Davilow fremsatte dette spørgsmål noget ængstelig, og da hun ikke fik noget svar, spurgte hun igen: "Du mener ikke, at du har betaget ham modet?"

"Nej, det har jeg ganske bestemt ikke."

"Jeg troede, at du syntes godt om ham, barn," sagde mrs. Davilow frygtsomt.

"Det gør jeg også til en vis grad, Mama, der er mindre ubehageligt ved ham end ved de fleste mænd. Han er rolig og *distingué*." Gwendolen havde hidtil talt med en vis vranten alvor; men pludselig kom noget af hendes skælmeri tilbage, og der kom et smil i hendes ansigt, da hun tilføjede:

"Han har virkelig alle de egenskaber, som kunne gøre en ægtemand tålelig – en borg, en villa, stalde osv., intet altid smilende ansigt og ingen lorgnet i øjet."

"Å, tal nu et øjeblik alvorligt med mig, barn! Er det din mening, at du vil sige Ja til ham?"

"Å, Mama, lad mig være i fred," sagde Gwendolen med et ærgerligt udtryk.

Og mrs. Davilow sagde ikke mere.

Da de kom hjem, erklærede Gwendolen, at hun ingen middagsmad ville have. Hun var træt og ville komme ned om aftenen, når hun havde hvilet sig lidt. Sandsynligheden for, at hendes onkel ville få at vide, hvad der var sket, voldte hende ingen bekymring. Hun var overbevist om, at alt, hvad han ville sige, ville gå ud på, at hun skulle sige Ja til Grandcourt, og hun ønskede selv at give ham sit Ja, hvis hun kunne. I dette øjeblik ville hun gerne have ladet andre hænge lodder på hendes lune for at tøjle det.

Mr. Gascoigne fik vel ikke en ordret gengivelse af Gwendolens svar, men en afdæmpet, almindelig beretning om det passerede. Moderen meddelte i så ubestemte udtryk, som præstens bestemte spørgsmål tillod hende, som sit indtryk, at Gwendolen var i uvished om, hvad hun egentlig ville, men dog i det hele tilbøjelig til at sige Ja. Resultatet var, at onklen følte sig opfordret til at blande sig i sagen; han skønnede ikke, at han ville gøre sin pligt, hvis han i en vigtig krise af denne art unddrog sin niece sin vejledning. Mrs. Davilow vovede frygtsomt at ytre som sin mening, at det måske var det sikreste ikke at sige noget – Gwendolen var så ømfindtlig (hun holdt ikke af at sige egensindig). Men præsten havde en bestemt karakter, han holdt hårdnakket fast ved sin første mening og handlede rask derefter. Andres modsatte meninger var for ham ikke mere end skygger, der gled hen over den faste grund, som han stod sikkert og trygt på.

Dette giftermål med Grandcourt fremstillede sig for ham som en slags offentligt anliggende; der var måske endog måder, hvorpå det kunne støtte og styrke statskirken. Grandcourt, der var næsten sikker på at blive baronet og havde gode udsigter til

at blive peer, måtte regnes med blandt offentlige personer, og et parti med ham burde modtages af almindelige nationale og kirkelige grunde. Ganske vist er sådanne offentlige personer ofte af samme beskaffenhed som visse kæmper, som en kommune i gamle dage var stolt af at have mellem sine beboere, men som i privatlivet tit var besværlige og ubehagelige. Men om den vordende ægtemand personlig var mr. Gascoigne tilbøjelig til at tro det bedste. Bysladderen er en slags røg, der udgår fra de personers smudsige tobakspiber, som udbreder den; den beviser ikke andet end vedkommende rygers dårlige smag. Men selv om Grandcourt virkelig havde gjort dybere og uheldigere forsøg i retning af dårskaber, end der var almindeligt hos unge mænd med levende udsigter, så var han i alt fald gammel nok til, at det nu måtte være forbi med den slags. Alle regnskaber kan heldigt afvikles, når en Mand blot ikke har ruineret sig, og de lidte tab kunne betragtes som en forsikring imod fremtidige fejlgreb. Dette var den praktiske klogskabs synsmåde; og hvad højere synsmåder angik, så havde angeren jo stort moralsk og religiøst værd. Der var al grund til at tro, at en forstandig kvinde ville blive lykkelig med Grandcourt.

Det overraskede ikke Gwendolen, da hun kom ned til te, at erfare, at hendes onkel ønskede at tale med hende inde i spisestuen. Han lagde avisen fra sig, da hun trådte ind, og hilste på hende med sin sædvanlige venlighed. Han havde altid, som hans kone sagde, "gjort meget af" Gwendolen, og hendes betydning var i den sidste tid steget. "Mit barn," sagde han i en faderlig tone, idet han tog hende i hånden og trak en stol frem til hende, "jeg vil gerne tale med dig om en sag, som er af yderste vigtighed for din fremtids vel. Du kan nok gætte, hvad

jeg mener. Men jeg vil tale aldeles ligefremt med dig; i slige sager anser jeg mig for forpligtet til at handle som din fader. Det har du vel ikke noget imod?"

"Nej, på ingen måde, onkel. Du har altid været meget god imod mig," sagde Gwendolen oprigtigt. På denne aften var hun villig til, hvis det var muligt, at bekæmpe sit besværlige Jeg og sin oppositionslyst. Præstens måde at tale på var altid præget af samme autoritet som et kommandoord; han syntes at antage det for givet, at der ikke kunne være nogen tilbøjelighed for hans tilhørere til at være af en anden mening, og at alle ville være fornuftigt lydige.

"Det er naturligvis en tilfredsstillelse for mig, at der så tidligt har åbnet sig udsigt for dig til et i højeste grad fordelagtigt giftermål. Jeg ved ikke nøje, hvad der er forefaldet mellem dig og mr. Grandcourt, men efter den måde, han har udmærket dig på, formoder jeg, at der kan være liden tvivl om, at han ønskede at gøre dig til sin hustru."

Gwendolen svarede ikke straks, og hendes onkel sagde med mere eftertryk:

"Har du selv nogen tvivl om det, mit barn?"

"Jeg antager, at han har tænkt på det. Men i morgen kan han måske have skiftet sind," sagde Gwendolen.

"Hvorfor i morgen? Har han gjort tilnærmelser, som du ikke har opmuntret?"

"Jeg tror, at han havde det i sinde – han begyndte at gøre visse antydninger – men jeg opmuntrede ham ikke til at blive ved. Jeg gav samtalen en anden retning."

"Vil du vise mig så megen fortrolighed at meddele mig dine grunde?"

"Jeg er ikke vis på, at jeg overhovedet havde grunde, onkel," sagde Gwendolen med en lidt tvungen latter.

"Du er fuldkommen i stand til fornuftigt overlæg, Gwendolen. Du ved, at det ikke er en bagatel, det drejer sig om; det gælder din hele fremtid, og de kår, der nu bydes dig, vil rimeligvis aldrig oftere blive dig tilbudt. Du har i denne sag en pligt både imod dig selv og imod din familie. Jeg ønsker nu at vide, om du har bestemte grunde til at betænke dig på at modtage mr. Grandcourts hånd."

"Jeg betænker mig sagtens uden grund." Gwendolen talte noget tvært, og hendes onkel blev mistænksom.

"Er han dig personligt ubehagelig?"

"Nej."

"Har du hørt noget om ham, som har gjort et ubehageligt indtryk på dig?" Præsten anså det for umuligt, at Gwendolen kunne have hørt den sladder, han havde hørt, men i ethvert tilfælde måtte han søge at stille alt i det rette lys for hende.

"Jeg har ikke hørt noget andet om ham, end at han er et udmærket parti," sagde Gwendolen i en spottende tone, "og det gør et meget behageligt indtryk på mig."

"Så har jeg, min kære Gwendolen, ikke andet at sige, end at du selv holder din lykke i din hånd – en sådan lykke, som sjældent tilbydes en ung pige i dine forhold – ja en lykke, der næsten stiller spørgsmålet udenfor den rent personlige følelses område og gør det til en pligt for dig at sige Ja. Når Forsynet tilbyder dig rang og en indflydelsesrig stilling – navnlig når der ikke er forbundet vilkår med det, som er dig imod – så har du et ansvar, som intet lune må gribe forstyrrende ind i. En mand synes ikke om, at der leges med hans kærlighed, han lader sig

måske ikke straks afskrække – det beror på vedkommendes temperament – men legen kan gå for vidt. Og det må jeg gøre dig opmærksom på, at hvis mr. Grandcourt blev stødt tilbage, uden at du ligefrem havde givet ham kurven, ja uden at du havde haft i sinde, når det kom til stykket, at give ham kurven, så ville din stilling blive ydmygende og pinlig. Jeg for mit vedkommende ville alvorligt misbillige din færd og i din stilling se en retfærdig straf for dit koketteri og din tåbelighed."

Gwendolen blev ganske bleg, mens hun hørte på denne formaningstale. Den gjorde et endog ligefrem stærkt indtryk på hende. Hendes oppositionelle mod hjalp hende ikke her, fordi hendes onkel ikke tilskyndede hende til noget, som hun ikke selv ville; han fremmanede kun for hende den samme ængstelse, som hun selv havde følt, og gjorde hende tydeligere, hvad risiko hun kunne udsætte sig for. Hun tav, og præsten mærkede, at han havde gjort megen virkning.

"Hvad jeg her siger dig, mit barn, er sagt i al godhed." Hans tone var blevet mildere.

"Det ved jeg, onkel," sagde Gwendolen, idet hun rejste sig og kastede hovedet tilbage ligesom for at mande sig op af en pinlig passivitet. "Jeg er ikke så tåbelig. Jeg ved nok, at jeg må gifte mig engang – inden det bliver for sent. Og jeg skønner ikke, at jeg kan gøre noget bedre end at gifte mig med mr. Grandcourt. Det er også min hensigt at sige Ja, hvis det er mig muligt." Hun havde en følelse af, at hun vandt styrke ved at tale så bestemt til sin onkel.

Men præsten var lidt forbavset over at høre en så ligefrem udtalelse af, hvad han selv mente, fra så unge læber. Han ønskede, at hans råd skulle optages i hendes sind i en sådan

form, som passede for en ung pige, og som stemmede med, hvad han som præst måtte antages at ville tilråde. Han ønskede sin niece parker, ekvipager, en titel, kort sagt alt, der ville gøre denne verden til et behageligt opholdssted; men han ønskede ikke, at hun skulle være kynisk – han ville tværtimod have, at hun skulle gøre sin pligt af samvittighedshensyn og være i besiddelse af varme familiefølelser.

"Min kære Gwendolen," sagde han med velvillig alvor, idet han også rejste sig, "jeg håber sikkert, at du i ægteskabet vil finde en ny kilde til kærlighed og pligtopfyldelse. Ægteskabet er den eneste sande og tilfredsstillende livsstilling for en kvinde, og hvis dit giftermål med mr. Grandcourt skulle blive lykkeligt besluttet, vil du sandsynligvis få en sådan forøget indflydelse, som rang og rigdom giver, og vil kunne bruge den til bedste for andre. Disse hensyn har en højere betydning end romantiske luner. Du er ved naturens gaver skikket til en stilling, som du med din fødsel og dine kår næppe kunne have håbet efter tingenes vante gang; og jeg håber sikkert, at du vil pryde den ikke blot ved dine personlige fortrin, men også ved et godt og nyttigt liv."

"Jeg håber, at det navnlig vil gøre moder lykkelig," sagde Gwendolen i en muntrere tone, idet hun løftede sine hænder bagfra op til halsen og gik hen imod døren. Hun ville helst skyde hine højere hensyn til side.

Mr. Gascoigne følte, at han var kommet til en tilfredsstillende forståelse med sin niece og havde fremmet hendes livslykke ved at fremme hendes forlovelse med Grandcourt. Imidlertid var der en anden person, for hvem tanken om et sådant udfald havde været et motiv til at sætte sig i bevægelse, og som troede,

at han også netop på denne dag havde udrettet noget for at foranledige en gunstig afgørelse efter *hans* skøn – der tilfældigvis var lige modsat præstens.

Mr. Lush's fraværelse fra Diplow under Gwendolens besøg havde ikke været begrundet i nogen frygt fra hans side for at træffe bemeldte stolte unge dame eller for at blive rød i hovedet over hendes åbenlyse uvilje, men skyldtes et aftalt møde, som han ventede sig vigtige resultater af. Han var taget til Wancester station for at tage imod en dame, ledsaget af en pige og to børn, som han anbragte i en droske og derefter ledsagede til hotellet "Guldnøglerne" i denne by. Det var en dame, som måtte vække opmærksomhed, og som mange ville vende sig om for at se efter, når de kom forbi hende; hendes figur var slank og passende høj, hendes ansigt temmelig magert, så at dets plastiske skønhed var så meget mere iøjnefaldende, hendes krusede hår var ganske sort, og hendes store, bekymrede øjne var også, hvad vi kalder sorte. Hendes dragt vår tarvelig, men elegant, hun så måske noget ældre ud, end hun var, men hun var dog næppe under syvogtredive år. Det var en kvinde, hvis udseende bar præg af uro og bekymring; hendes blik syntes at forudsætte, at både mennesker og ting ville være hende imod, mens hun ikke desto mindre var rede til at møde dem med en fast vilje. Børnene var nydelige – en mørkhåret pige på seks år eller noget derover og en mere lyshåret dreng på fem år. Da Lush var så uforsigtig at ytre nogen forundring over, at hun havde taget børnene med, sagde hun i en skarp tone:

"Troede De, at jeg ville komme hertil alene? Hvad skulle have forhindret mig i at tage dem alle fire med, hvis jeg havde haft lyst?"

"Nej, naturligvis," sagde Lush med sin sædvanlige lette nonchalance.

Han blev en times tid og konfererede med hende, og så red han tilbage til Diplow i en sindsstemning, som på én gang var forhåbningsfuld og stærkt optaget af udførelsen af den lille plan, hans håb hvilede på. Grandcourts giftermål med Gwendolen Harleth ville efter hans overbevisning ikke være til synderlig lykke for nogen af dem, og det ville ganske sikkert medføre ubehageligheder for ham. Men nu var han tryg nok til i sit stille sind at sige: "Jeg vil vædde ti imod én på, at det giftermål aldrig vil finde sted."

14

Gwendolen så næste morgen så smuk og frisk ud som en nys udsprungen lilje; den ungdommelige kraft var atter vågnet hos hende, og gårsdagens mangel på selvtillid syntes nu kun som en forbigående krusning på en svulmende flod. Hun glædede sig til bueskydningsselskabets udflugt til Cardell Chase og tænkte sig på forhånd vandrende om som en nymfe under bøgetræerne i udsøgt selskab, og den tænkte scene gav en yderligere tilnærmelse fra Grandcourts side en egen tillokkelse, uden at hun derfor just forestillende sig ham som en lidenskabelig, lyrisk bejler. Gwendolen ventede, at han på den dag langsomt ville rykke nærmere til en erklæring, og tænkte sig ventende og opmuntrende den i henhold til den fornuftige betragtning, hun havde gjort gældende i sin samtale med sin onkel.

Da hun kom ned til morgenmaden (efter at alle andre var gået fra bordet med undtagelse af mrs. Davilow), lå der breve på hendes tallerken. Et af dem læste hun med et smil om munden og rakte det da til sin moder, som, da hun rakte det tilbage, også smilede, glad over det gode lune, hendes datter havde været i, lige siden hun vågnede, og sagde:

"Du har ikke lyst til at rejse tusind mile bort?"

"Nej, slet så langt vil jeg dog ikke gerne rejse."

"Det er slemt, at vi ikke har skrevet, førend dette brev kom. Kan du ikke skrive nu – inden vi tager afsted i dag?"

"Det har ikke så stor hast. I morgen skal jeg gøre det. Du ser jo, at de rejser fra London i dag. Jeg må skrive til Dover; der vil de være på mandag."

"Skal jeg skrive for dig, barn – hvis det plager dig?"

Gwendolen svarede ikke straks, men efter at have nippet til sin kaffe sagde hun kort:

"Nej, lad blot være; jeg skal skrive i morgen." Men straks efter fortrød hun den tone, hun havde talt i, så op og sagde i en spøgende, kærlig tone: "Du kære gamle, smukke moder!"

"Ja, gammel er jeg rigtignok, barn."

"Sig ikke sådan noget, Mama! Når jeg kaldte dig gammel, var det kun som et kælenavn. Du er knap femogtyve år ældre end jeg. Når du taler således, skrumper mit liv sammen til ingenting."

"Man kan have en hel del lykke på femogtyve år, mit barn."

"Jeg må skynde mig at begynde," sagde Gwendolen muntert. "Jo før jeg får mine paladser og ekvipager desto bedre."

"Og en god mand, som tilbeder dig, Gwen," sagde mrs. Davilow opmuntrende.

Gwendolen stak læberne surmulende frem og sagde intet.

Det gjorde et lille skår i hendes glæde, at præsten af øvrighedsforretninger forhindredes fra at følge med og sandsynligvis slet ikke ville kunne komme til Cardell Chase hele den dag. Hun brød sig kun lidt om, at mrs. Gascoigne og Anna ikke skøttede om at tage afsted uden ham, men hendes onkels nærværelse ville, forekom det hende, have gjort det til en selvfølge, at hun handlede efter den tagne beslutning. For beslutningen i sig selv begyndte at tage sig noget frygtelig ud. Da Gwendolen nu var lige ved at sige Ja til Grandcourt, formede den fremtid i uventet velstand, som hun ville opnå, sig mere bestemt for hende; når vi give os til at ønske en hel mængde, viser alt, hvad vi får, sig snart blot som noget, der udelukker os fra andre goder. Ikke desto mindre var den beroligende tanke

tilbage, at giftermålet ville være en port, der førte ind til større frihed.

Mødestedet var en plæne, kaldet "Løvsalen", hvor skovklædte bakker dannede et smukt amfiteater. Her skulle den vogn fuld af tjenere, der fulgte med provianten, gøre måltidet i stand for selskabet. En skovbetjent skulle føre bueskytterne således, at de holdtes i passende afstand fra dette centrum, og forhindre dem fra at komme ud over den afstukne grænselinje – en kurve, der var draget gennem visse vel bekendte punkter, såsom Dobbeltegen, de hviskende stene og det høje kors. Planen var kun at gøre en foreløbig udflugt før frokosten, mens hovedekspeditionen forbeholdtes den smukkere belysning om eftermiddagen. Mønstringen gik hurtigt nok til at fri enhver for den kedelige venten, og da grupperne begyndte at spredes i skoven, hvor snart tætstående bøge, snart mere spredte ege dannede en tiltalende afveksling af lys og skygge, var det en scene, som en maler kunne have frydet sig over. Denne vandreskydning var meget smukkere end skydningen efter et fast mål, men det heldige udfald beroede her mindre på øvelse, og træfferne fordeltes anderledes mellem skytterne, end de ville være blevet ved en skiveskydning. Af denne grund, og måske også fordi Gwendolen var optaget af andre tanker og søgte at skjule det, udmærkede hun sig ikke synderligt ved disse første forsøg, det skulle da være ved den livlige ynde, hvormed hun fandt sig i sit uheld. Hun havde sin hvide kjole med den grønne besætning på, ligesom den dag, da hovedskydningen fandt sted, og da den epokegørende begivenhed forefaldt, at hun blev præsenteret for Grandcourt. Han var nu stadig ved hendes side, men af deres blotte ydre og væsen ville det dog have været

vanskeligt at slutte, at deres gensidige forhold var blevet i mindste måde forandret siden deres første samtale. Imidlertid var der andre grunde, som bragte de fleste personer på den tro, at de var, om ikke allerede forlovede, så dog på nippet til at blive det. Og hun troede det selv. Da de allesammen i spredte grupper var på vej tilbage til "Løvsalen", og slet ikke tænkte på at tage sigte, men blot passiarede, faldt der ord imellem dem, som virkelig syntes at være begyndelsen til enden – indledningen til, at hun gav ham sit Ja. Grandcourt sagde: "Ved De, hvor længe det er, siden jeg først så Dem i denne dragt?"

"Skydefesten var den 25., og i dag skriver vi den 13.," sagde Gwendolen leende. "Jeg er ikke synderligt stiv i regning, men jeg tør dog nok sige, at det man være næsten tre uger siden."

Der indtrådte en lille pause, og så sagde han: "Det er et stort tidstab."

"Som Deres bekendtskab med mig har forårsaget Dem? De må endelig ikke være alt for åbenhjertig; det holder jeg ikke af."

Ny pause. "Det er gevinsten, som lader mig føle tabet."

Her lod Gwendolen selv indtræde en pause. Hun tænkte: "Han er virkelig meget opfindsom. Han kommer aldrig med flove bemærkninger." Hendes tavshed var så usædvanlig, at den i sig selv syntes at være et så gunstigt svar, som han kunne forlange, og han vedblev:

"Den gevinst, det er at kende Dem, lader mig føle den tid, jeg spilder i uvished. Holder *De* af uvished?"

"Å ja," sagde Gwendolen og så pludselig på ham med et strålende smil. "Der er adskilligt i den, som jeg nok kan lide."

Grandcourt så roligt og stift ind i hendes smilende øjne og sagde: "Mener De adskillig pine for mig?"

Der var for Gwendolen noget så underligt i dette øjeblik, at hun rent tabte sin sædvanlige selvbeherskelse. Idet hun rødmede og vendte sine øjne bort, sagde hun: "Nej, det ville gøre mig ondt."

Grandcourt ville gerne have benyttet dette svar, som hendes forandrede væsen øjensynlig gav en afgørende karakter, til at afgive en erklæring, men han var ikke i nogen måde så overvældet, at han ikke meget godt vidste, at de nu i alle de andres påsyn var i færd med at gå ned ad skrænten til "Løvsalen", og det tilmed på et uheldigt punkt, hvor den begyndte at blive ubehageligt stejl. Han måtte bogstavelig talt byde hende sin hånd; hun modtog den, og de kom ned i tavshed, skarpt iagttaget af dem, der allerede var nede – blandt andre af mrs. Arrowpoint, som tilfældigvis stod der med mrs. Davilow. Denne dame var nu kommet på det rene med, at Grandcourts gode egenskaber ikke var så fremtrædende, at Catherine ville have taget ham, eftersom Catherine stillede så store fordringer, at hun endog havde givet lord Slogan kurven. Derfor så hun på Diplows beboer med ganske rolige blikke.

"Mr. Grandcourt kan rigtignok slet ikke måle sig med sin onkel, sir Hugo Mallinger," sagde hun, "han er alt for dvask. Rigtignok er mr. Grandcourt en meget yngre mand, men det skulle ikke undre mig, om sir Hugo overlevede ham, trods den forskel i alder, der er imellem dem. Det duer ikke at gøre regning på arv," sluttede mrs. Arrowpoint temmelig højt.

"Nej, ganske vist," sagde mrs. Davilow, der i en ganske munter tone kunne tiltræde hendes mening, for hun var så vel tilfreds med sagernes virkelige stilling, at hun rent havde

suspenderet sin sædvanlige melankolske betragtning af alt i verden som ufyldestgørende og uheldigt.

Det hører ikke hjemme her at fortælle om den mad, der blev spist i det grønne, eller at dvæle ved det prægtige skovlandskab, der udbredte sig på den anden side af sletten, hvor selskabet var lejret; vor opgave er jo nu at berette en livshistorie på et trin, da jordens og himlens glans og herlighed kun gennem små, smalle sprækker faldt ind i en bevidsthed, der nu var optaget af et lille socialt drama, som næsten ikke havde dybere følelser at opvise end en marionetkomedie. Det er en selvfølge, at maden og champagnen var af bedste kvalitet – talen og latteren også, for så vidt den kom fra det bedste selskab, hvor ingen stiller noget specielt til skue, og hvor verdens goder tages med den fornemme ringeagt, som er en følge af, at man er vant til dem. Nogle af herrerne vandrede lidt om og nød en cigar, da der var tid nok til det inden klokken fire – den tid, da man igen skulle begynde på skydningen. Blandt dem var underligt nok mr. Grandcourt, men ikke mr. Lush, der i dag syntes at finde fornøjelse i at gøre sig nyttig og besørge alt for alle og enhver, men ved denne virksomhed mere end nogensinde blev en mørk plet på det lyse billede for Gwendolen, skønt han holdt sig elskværdigt langt borte fra hende og aldrig så meget som så stift på hende. Da forsamlingen ville til at bryde op, erfarede man, at alle buerne var givne i forvaring til lord Brackenshaws kammertjener, og mr. Lush ilede afsted for at spare damerne for den ulejlighed at hente deres buer fra den vogn, hvor de var lagt. Han havde ikke i sinde at bringe Gwendolen hendes, men da hun var bange for, at han skulle gøre det, løb hun hen for selv at hente den. Da tjeneren så hende nærme sig, gik han hende i

møde med den, og da han leverede hende den, gav han hende også et til hende adresseret brev. Hun stillede intet spørgsmål om det, men så ved første øjekast, at udskriften var skrevet med en fin damehånd, og da hun gik bort med sin bue i hånden, så hun mr. Lush komme for at hente andre buer. For at undgå at møde ham, drejede hun til siden og gik med ryggen vendt imod vognparken, mens hun åbnede brevet. Det indeholdt følgende ord:

> "Hvis miss Harleth er i tvivl om, hvor vidt hun bør give mr. Grandcourt sit Ja, så opfordres hun til at forlade selskabet, når det er kommet forbi "de hviskende stene", og vende tilbage dertil. Hun vil da erfare noget, som vil afgøre hendes beslutning, men hun kan kun erfare det, hvis hun holder dette brev strengt hemmeligt for enhver. Hvis hun ikke følger opfordringen, vil hun angre det, ligesom den dame, der skriver disse ord, har måttet angre, hvad hun har gjort. Hemmeligheden vil miss Harleth føle sig forpligtet ved sin ære til at bevare."

Der gik et sting gennem hjertet på Gwendolen, men hendes øjeblikkelige tanke var: "Det er kommet i rette tid." Det var en følge af hendes unge sind, at hun var optaget af tanken om den afsløring, hun ville få, og ikke engang havde en forbigående mistanke om, at der forelå et bedrag, som kunne berettige hende til at vise brevet frem. Hun fattede straks den beslutning, ubemærket at gå til "de hviskende stene"; og idet hun stak brevet i lommen, vendte hun tilbage til selskabet med bevidstheden om, at hun havde noget at skjule, hvilket gav hendes sind styrke og hjalp hende til at beherske sig.

Det var en overraskelse for alle, at Grandcourt ikke som de andre rygere var på pletten i rette tid til at begive sig afsted med de andre. "Å, vi træffer ham nok," sagde lord Brackenshaw; "han kan ikke være kommet langt bort." Der kunne i alle tilfælde ikke ventes på nogen. Denne tilsyneladende forglemmelse kunne godt tages for distraktion hos en elsker, der var så optaget af at tænke på den elskede genstand, at han glemte en aftale, der ville bringe ham hen til hende. Og den godmodige jarl gav Gwendolen et spøgende vink i den retning, som han hørte på med passende ro. Men i sit stille sind tænkte hun: "Mon han også løber sin vej for en bestemt beslutning?" Det var just ikke nogen behagelig tanke for hende; men den var nær ved sandheden. "At løbe sin vej" var dog ikke det rette udtryk for den viljens mathed, der kom over Grandcourt, når han syntes lige ved at nå et mål; at opgive det i det øjeblik, da alle ventede det modsatte, kunne også være en art tilfredsstillelse. Han havde nu begyndt på en ny, stor cigar i et ubestemt, tåget anfald af halsstarrighed, og hvis Lush eller nogen anden dødelig, som han ustraffet kunne fornærme, havde forstyrret ham i det ved at opfordre ham til at komme med hen til de andre, ville han langsomt have taget cigaren af munden og i en dæmpet tone svaret: "Vil De behage at gå pokker i vold, vil De det?"

Men han blev ikke forstyrret, og bueskytterne drog afsted uden nogen synlig forringelse i den gode stemning; kun et par af de mindre stærke damer, deriblandt mrs. Davilow, blev tilbage, idet de foretrak en rolig spadseretur for nødvendigheden af at holde trit med andre. Dagens lyst var snart på sit højdepunkt, skydningen gik med stedse større liv, og de vekslende skovlandskaber, hvor man snart befandt sig

under det tætte løvtag, snart på de åbne plæner, blev bestandig smukkere i den bløde eftermiddagsbelysning med de lange skygger og de mange ubeskrivelige nuancer.

Vandreskydningen havde varet næsten en time, inden man kom til "de hviskende stene", to høje, kegleformede stenblokke, der stod lænet op til hinanden som kæmpeskikkelser i grå kapper. Man havde snart taget dem i øjesyn og var gået forbi dem med den bemærkning, at de ville være gode spøgelser i en stjerneklar nat. Men nu var der et mildt sollys over dem, og Gwendolen følte sig dristig. Stenene befandt sig i nærheden af et smukt parti bøgeskov, hvor bueskytterne fandt mål i mængde at skyde efter.

"Hvor langt er vi nu fra 'Løvsalen'?" sagde Gwendolen, der var kommet frem i spidsen ved siden af skovbetjenten.

"Å, ikke mere end en halv engelsk mil, når man går ad alleen, som vi skulle gå over der henne; men jeg vil gøre en omvej på et par mil forbi det høje kors."

Hun stod i begreb med at træde tilbage mellem de andre, da de med ét alle sammen syntes at ile fremad på skrå under ledelse af mr. Lush, og idet hun blev stående stille lidt, hvor hun befandt sig, så hun sin lejlighed til at smutte bort. Snart var hun ude af syne, og uden at hun egentlig løb, forekom det hende, at hun fløj hen over jorden og i ét nu atter befandt sig ved "de hviskende stene". De vendte deres nøgne grå sider om imod hende; hvad var der på den anden side? Hvad om der, når alt kom til alt, ingenting var? Det var nu hendes eneste frygt – at hun skulle være nødt til at vende om igen efter at være holdt for nar; og idet hun uden at standse gik uden om stenen til højre, stod hun med ét ansigt til ansigt med en dame, hvis

store, sorte øjne mødte hendes i en fods afstand. Selv om hun havde været forberedt på mødet, blev hun dog slået ved synet og trådte et skridt tilbage. Men da hun gjorde det, kunne hun overse den fremmedes hele skikkelse, og hun så straks, at det ganske utvivlsomt var en dame af de dannede klasser, og at hun engang måtte have været overordentlig smuk. Hun så også, at to børn sad i græsset nogle alen fra hende.

"Det er miss Harleth?" sagde damen.

"Ja." Gwendolen var så forundret, at hun næsten ikke kunne tænke.

"Har De givet mr. Grandcourt Deres Ja?"

"Nej."

"Jeg har lovet at meddele Dem noget, og De vil love mig at bevare min hemmelighed. Hvad De end vil beslutte Dem til, så lover De jo, at De ikke vil fortælle mr. Grandcourt eller nogen anden, at De har talt med mig?"

"Ja, det lover jeg."

"Mit navn er Lydia Glasher. Mr. Grandcourt bør ikke gifte sig med nogen anden end mig. Jeg har for ni år siden forladt min mand og mit barn for hans skyld. De to børn der er hans, og vi har to børn til – pigebørn – som er ældre. Min mand er nu død, og mr. Grandcourt bør gifte sig med mig. Han bør gøre den dreng der til sin arving."

Hun så hen på drengen, mens hun talte, og Gwendolens øjne fulgte hendes. Den smukke lille fyr pustede sine kinder ud, mens han forsøgte at blæse på en barnetrompet, som ikke gav nogen lyd fra sig. Hans hat hang ned ad nakken ved en snor, og solstrålerne spillede på hans brune lokker. Det var en lille engel.

De to kvinders øjne mødtes atter, og Gwendolen sagde stolt: "Jeg skal ikke træde hindrende i vejen for Deres ønsker." Hun så ud, som om der gik en kuldegysning gennem hende, og hendes læber var blege.

"De er meget tiltrækkende, miss Harleth. Men da han lærte mig at kende, var jeg også ung. Siden er mit liv blevet ødelagt og forbitret. Det er ikke rimeligt, at han skal være lykkelig og jeg ulykkelig, og at min dreng skal forstødes for en anden."

Disse ord ytredes i en bitter tone, men med en bestemt stræben efter at undgå al lidenskabelig heftighed enten i ord eller i væsen. Gwendolen, som havde iagttaget mrs. Glashers ansigt, mens hun talte, blev grebet af en slags rædsel; det var, som om et spøgelsessyn var kommet til hende i drømme og havde sagt: "Jeg er en kvindes liv."

"Har De mere at sige mig?" spurgte hun i en sagte tone, men endnu stolt og koldt. De følelser, der tumlede sig hos hende, var ikke skikket til at gøre hende mildere stemt. Det var hende, som om hun hadede hele verden.

"Nej, jeg har ikke. De ved nu, hvad jeg ønskede, at De skulle vide. De kan forhøre Dem om mig, hvis De har lyst. Min mand var oberst Glasher."

"Så vil jeg gå," sagde Gwendolen og fjernede sig med en ceremoniel hovedbøjning, der blev besvaret med samme anstand.

Er par minutter efter var Gwendolen igen i bøgelunden, men selskabet var ude af syne og havde åbenbart ikke sendt nogen ud for at lede efter hende, for der var ikke noget menneske at øjne, mens hun gik hen imod den allé, som skovbetjenten havde vist hende. Hun besluttede at følge denne vej tilbage til

"Løvsalen", som hun hurtigt nåede, idet hastige bevægelser netop nu forekom hende at være et middel til at forjage de tanker, der kunne forhindre hende fra at føre sig med sømmelig ro. Hun havde allerede bestemt, hvad hun ville gøre.

Mrs. Davilow var naturligvis forbavset over at se Gwendolen komme alene tilbage og var ikke uden nogen uro, som andre damers nærværelse forhindrede hende i at lægge for dagen. Til svar på hendes overraskede spørgsmål sagde Gwendolen:

"Å, jeg har båret mig tosset ad. Jeg blev tilbage for at se på 'De hviskende sten', og de andre skyndte sig bort efter noget, så at jeg tabte dem af syne. Jeg syntes, at det var bedst at se at komme hjem ad den korteste vej – og det havde skovbetjenten sagt mig, at alleen var. I og for sig har jeg ikke noget imod det. Jeg har fået nok af at spadsere."

"Deres selskab mødte vel ikke mr. Grandcourt," sagde mrs. Arrowpoint lidt spydigt.

"Nej," sagde Gwendolen med et anstrøg at trods og en let latter. "Og vi så heller ingen indsnit i træerne. Hvor kan han være? Jeg tænker, han er faldet i dammen eller har fået et apoplektisk anfald."

Trods Gwendolens faste beslutning om ikke at røbe nogen sindsbevægelse kunne hun ikke undgå, at hendes tone var usædvanlig høj og hård, og hendes moder var overbevist om, at der var sket noget uheldigt.

Mrs. Arrowpoint antog, at den selvtillidsfulde unge dame var meget fornærmet, og at mr. Grandcourt sandsynligvis var i begreb med at skifte sind.

"Hvis du ikke har noget imod det, Mama, vil jeg bestille vognen," sagde Gwendolen; "jeg er træt, og alle tager dog

alligevel snart afsted."

Mrs. Davilow samtykkede; men netop som det meldtes, at vognen var kørt frem – hvilket havde varet noget, da hestene havde måttet hentes fra stalden ved skovridergården – kom skydeselskabet tilbage og med det mr. Grandcourt.

"Nå, er De der!" sagde lord Brackenshaw, idet han gik hen til Gwendolen, som var i færd med at lægge sin moders sjal sammen til køreturen. "Vi troede først, at De havde truffet Grandcourt, og at han havde fulgt Dem hjem. Det sagde Lush. Men senere mødte vi Grandcourt. Vi antog imidlertid ikke, at De kunne være i nogen fare, for skovrideren sagde, at han havde vist Dem en nær vej tilbage."

"De tager bort?" sagde Grandcourt, idet han kom hen til hende med sin sædvanlige mine, som om han ikke havde nogen forestilling om, at han havde gjort sig skyldig i nogen forsømmelse. Lord Brackenshaw veg pladsen for ham og gik sin vej.

"Ja, vi tager bort," sagde Gwendolen, idet hun med en travl mine så på sin plaid, som hun på skotsk vis lagde over sine skuldre.

"Må det være mig tilladt at aflægge et besøg på Offendene i morgen?"

"Ja, hvis De har lyst," sagde Gwendolen, mens hun tilkastede ham et sideblik under sine lange øjenhår. Hendes stemme var tør og skarp som den første frost.

Mrs. Davilow modtog hans arm og lod sig af ham føre hen til sin vogn; men mens dette foregik, var Gwendolen med utrolig hurtighed ilet forud for dem og var sprunget op i vognen.

"Jeg stod op, fordi jeg gerne ville sidde på denne side, Mama," sagde Gwendolen undskyldende. Men hun havde skyet Grandcourts berøring; han lettede kun på hatten og gik sin vej – med det ikke utilfredsstillende indtryk, at det var hendes hensigt at vise sig fornærmet, fordi han havde forsømt hende.

Moderen og datteren kørte i fem minutter i tavshed, så sagde Gwendolen: "Jeg har i sinde at træffe sammen med Langens i Dover, Mama. Jeg vil pakke mine ting, så snart jeg kommer hjem, og tage bort med morgentoget. Jeg vil da komme til Dover næsten lige så tidligt som de. Vi kan sende dem et telegram om, at jeg kommer."

"Du gode Gud, barn! Hvad betyder det, at du taler således?"

"Det betyder, at jeg virkelig har i sinde at gøre det, Mama."

"Men hvorfor har du i sinde at gøre det?"

"Jeg vil bort herfra."

"Er det, fordi du er fornærmet over mr. Grandcourts besynderlige opførsel i dag, fordi han således gik sin vej fra dig?"

"Det kan ikke nytte at drøfte spørgsmål af den art, Mama. Jeg vil i ethvert tilfælde ikke gifte mig med mr. Grandcourt. Du skal ikke interessere dig videre for ham."

"Hvad skal jeg sige til din onkel, Gwendolen? Betænk dog, hvilken stilling, du bringer mig i. Det er ikke længere siden end i aftes, at du lod ham formode, at du havde bestemt dig til at tage mr. Grandcourt."

"Det gør mig meget ondt, at jeg skal volde dig nogen ærgrelse, kære moder, men jeg kan ikke lade være," sagde Gwendolen med et endnu halsstarrigere udtryk i sin tone. "Hvad end du eller onkel vil tænke eller gøre, vil jeg ikke

forandre min beslutning, og jeg vil ikke meddele min grund til det. Jeg bryder mig ikke om, hvad følgen vil blive. Det er mig ligegyldigt, om jeg aldrig bliver gift med nogen. Det er ikke noget, som det er værd at bryde sig om. Jeg tror, at alle mænd er slette personer, og jeg hader dem."

"Men behøver du således at jage afsted, Gwendolen?" sagde mrs. Davilow helt forknyt og ulykkelig.

"Nu må du ikke sætte dig imod mit ønske, Mama. Hvis du nogensinde selv i dit liv har haft nogen sorg, så husk på det, og sæt dig ikke imod mit ønske. Skal jeg være ulykkelig, så lad det være ved mit eget valg."

Moderen kunne ikke andet end tie og sørge. Hun begyndte at indse, at situationen ville blive mindre vanskelig, hvis Gwendolen tog bort.

Og hun tog bort. Indpakningen blev besørget samme aften, og ikke længe efter daggry næste dag fulgte mrs. Davilow sin datter til jernbanestationen. Den milde morgendug, køerne og hestene, der uden nogen særlig grund kiggede over hegnene, de tidlige fodgængere med deres bylter på nakken, alt dette forekom dem begge meget trist og gjorde ingen virkning på dem. Det skumle, dvaske præg, der hvilede over jernbanestationen, inden billetkontoret blev åbnet, var endnu værre, Gwendolen var ganske vist blevet hærdet i de sidste fireogtyve timer; hendes moders sorg gjaldt åbenbart kun lidt for hende i hendes nuværende sindsstemning, der ikke var væsentlig forskellig fra den stemning, som bringer mænd til at styrte sig ud i allehånde udskejelser, når deres tro på personer eller forhold er kuldkastet. Gwendolens romanlæsning havde, skønt den hovedsagelig havde bestået af, hvad der kaldes

livsbilleder, ikke forberedt hende på dette møde med virkeligheden. Er det overraskende? Man må være overbevist om, at overværelsen af en *opéra bouffe* i vore dage ikke ville forhindre, at man ville blive temmelig bestyrtet, hvis de manerer, som man der ser på med bifald, pludselig praktiseredes i ens egne familier. Perspektivet er, som dets opfinder bemærkede, en skøn ting. Gyselige, fugtige hytter, hvor menneskelige væsener smægter i elendighed, kan, set i luftig afstand, tage sig meget maleriske ud. Og dog har vi en stor afsky for gigt og andre sådanne onder, når vi lærer dem at kende ved personlig erfaring.

Mrs. Davilow var inderligt bedrøvet over Gwendolens ligegyldighed, og da hun kørte ene tilbage fra stationen, var den lyse morgen endnu tristere for hende end før.

Op ad dagen kom Grandcourt for at aflægge visit på Offendene, men der var ingen hjemme.

15

Gwendolen tilbragte, som vi have set, sin tid i udlandet med den nye, spændende beskæftigelse at spille hasard og bilde sig ind, at hun var en lykkens dronning, idet hun fra sin nys indvundne erfaring havde medbragt et ubestemt indtryk af, at det i denne forvirrede verden ikke betød noget, hvad man foretog sig, når man blot morede sig. Vi har også set, at visse personer, der benævnedes Grapnell & Co., ligeledes havde tænkt på at herske i lykkens rige og havde lyst til at more sig, lige meget hvordan, men derved havde fremkaldt en bedrøvelig forandring i hendes familieforhold, hvorfor hun havde begivet sig på hjemrejsen – medbringende imod sin vilje et halsbånd, som hun havde pantsat, og som en anden havde indløst.

Mens hun var på vejen tilbage til England, var Grandcourt på vej ud for at opsøge hende. Han rejste vel at mærke på sin egen maner – det vil sige, han jog ikke afsted med iltog fra Diplow lige til Leubronn, hvor hun sagdes at opholde sig, men havde så grumme lidt hastværk, at han af nogle russiske bekendte lod sig overtale til at blive nogen tid i Baden-Baden og træffe forskellige aftaler med dem, som imidlertid hans ønske om at komme til Leubronn til sidst bragte ham til at bryde. Grandcourts lidenskaber var af den intermitterende, flagrende art og blussede aldrig stærkt op. Men en hel del af livet går hen uden stærke lidenskaber. Myriader af halstørklæder bliver omhyggeligt bundet, middagsselskaber besøgt, ja selv skåltaler holdt for ophøjede personer, uden at der ligger nogen stærk attrå bagved. Og en mand kan gøre en god figur i høje sociale stillinger – kan antages at være bevandret i klassikerne, at

besidde et godt fond af videnskabelig indsigt, at have en bestemt, om end beskedent tilbageholdt mening om politiske spørgsmål og alle den engelske gentlemans følelser, uden at han behøver at udfolde synderlig livskraft.

Grandcourt havde ikke været så helt misfornøjet over, at Gwendolen løb sin vej fra den glimrende udsigt, han havde åbnet for hende. Der var for ham noget pikant i denne adfærd. Han ville gerne forestille sig, at den skyldtes ærgrelse over hans opførsel imod hende i Cardell Chase, som virkelig ved nærmere overvejelse forekom ham selv at have været lovlig kold. At han havde bragt hende så nær til en kærlighedserklæring og så over hals og hoved var flyet fra enhver yderligere anledning for hende til at give det Ja, som han havde givet hende at forstå, at han ville bede om, det var nok til at irritere en åndfuld ung pige; og at hun havde nogen ånd, var en nødvendig betingelse for, at han kunne anse det for umagen værd at vinde hende. Uden tvivl ville hun have, at han skulle følge efter hende, og det var virkelig også hans hensigt, men i en hel uge traf han ingen forberedelser til at rejse og forhørte sig ikke engang om, hvor miss Harleth var taget hen. Mr. Lush følte en triumf, som dog var blandet med ikke ringe mistillid; for Grandcourt havde ikke sagt et ord til ham om hende og så lige så ligegyldig ud som en alligator. Ingen kunne vide, hvad der rørte sig i hans langsomt arbejdende sind. Det at have fået en beslutning udsat, var imidlertid det samme som at have givet anledning til, at Grandcourts energi langsomt gik til spilde.

Gæsterne på Diplow var mere nysgerrige end deres vært. Hvoraf kom det sig, af man ikke mere hørte tale om miss Harleth? Var det troligt, at hun havde givet mr. Grandcourt

kurven? Lady Flora Hollis, en livlig, midaldrende, med nysgerrighed vel begavet dame, følte en pludselig interesse for sammen med mrs. Torrington at gøre en runde af visitter, hvor hun også besøgte præstegården, Offendene og Quetcham, og fik således ikke blot to gange at vide, men fik også lejlighed til at drøfte med Arrowpoints den kendsgerning, at miss Harleth var taget til Leubronn med nogle gamle venner, baron og baronesse von Langen; for efter at mrs. Davilow og familien Gascoigne havde forvundet den første sindsbevægelse og skuffelse, var det dem magtpåliggende, at Gwendolens forsvinden ikke udlagdes som noget excentrisk eller noget, der behøvede at holdes hemmeligt. Præsten anså det virkelig for meget muligt, at giftermålet kun var lidt udsat, for mrs. Davilow havde ikke vovet at fortælle ham om den bitre bestemthed, Gwendolen havde talt med. Og trods hans praktiske dygtighed var en del af hans erfaring forstenet i visse teorier og citater. Den flygtende Amaryllis ønskede, at hendes skjulested skulle være kendt, og at kærligheden finder vejen, "over bjergets top og over salten bølge", kan uden overdrivelse siges i denne dampens tidsalder. Gwendolen, mente han, var en Amaryllis med udmærket forstand, men en vis koket dristighed; spørgsmålet var, om hun ikke havde været *for* dristig.

Da lady Flora kom hjem med nyheden om miss Harleth, så hun ingen grund til, at hun ikke skulle forsøge på at elektrisere mr. Grandcourt ved at omtale den for ham ved bordet, og da hun gjorde det, lod hun tillige nogle vink falde om, at rygtet betegnede ham som en forsmået tilbeder. Grandcourt hørte roligt, men opmærksomt på hende, og næste dag gav han Lush ordre til at finde på en passende grund til at hæve selskabet på

Diplow i løbet af en uges tid; han havde nemlig i sinde at foretage en tur med sin yacht til Østersøen eller et andet sted, eftersom det var ham umuligt at blive på Diplow, som om han var en fange, der var fri på æresord, omgivet af en hob mennesker, som han aldrig havde ønsket at se hos sig. Lush behøvede ingen bestemtere tilkendegivelse af, at Grandcourt agtede at rejse til Leubronn; men det kunne godt være, at farten ville ligne en langsomt rullende billardbals, og at han ville blive hængende undervejs. Hvad mr. Lush attråede, var, at han blev anset for uundværlig og derfor kom til at rejse med, og det lykkedes. Gwendolens antipati imod ham var noget, som blot morede hans patron, og denne var af den grund ikke mindre villig til at have Lush ved hånden.

Således gik det til, at Grandcourt kom til *Hotel Czarina* femte dagen efter, at Gwendolen havde forladt Leubronn, og der traf sin onkel, sir Hugo Mallinger, med hans familie, inklusive Deronda. Det er ikke nødvendigvis en glæde for den regerende potentat eller for den præsumptive arving, når deres personlige anliggender – f.eks. et anfald af podagra hos den ene og et lune hos den anden – tilfældigvis fører dem til samme sted. Sir Hugo var en godmodig mand, tolerant med hensyn både til afvigende meninger og til menneskelige skrøbeligheder; men en fra hans egen forskellig anskuelse om dispositionen over familiegodserne irriterede ham mere, end om meningsforskellen havde angået kirketugten eller den hemmelige afstemning, og menneskelige skrøbeligheder var i hans øjne mindst tilgivelige, når de fandtes hos en person, hvis tilværelse var ham ubehagelig. Grandcourt kunne under ingen omstændigheder have været en nevø efter hans hjerte, men som

den præsumptive arving til familien Mallingers godser var han et symbol på og en personifikation af en hovedsorg i baronettens liv – nemlig savnet af en søn, der kunne arve godserne, som alle kun var hans på livstid. For ved de uheldige testamentariske bestemmelser, som hans fader, sir Francis, havde fundet for godt at træffe, var endog Diplow med dets smule jordtilliggende gået i arv under de samme vilkår som de gamle og vidtstrakte familiegodser, de to Toppings – dette Diplow, hvor sir Hugo under mangen en sæson i sine yngre dage havde boet og jaget, og som hans kone og døtre burde have kunnet trække sig tilbage til efter hans død.

Denne sorg havde ganske naturligt vundet i styrke, efterhånden som årene gik, og efter at lady Mallinger havde fået tre døtre kort efter hinanden, havde hun indtil nu, da hun var over fyrretyve år, ikke fået så meget som et pigebarn til, mens sir Hugo, der var næsten tyve år ældre, var i en alder, da en mands forhåbninger trods den moderne udskyden af de fleste ting lige fra middagsmåltider til giftermål begynder at antage et lidt falmet præg, indtil den anden ungdom lader dem vågne på ny.

Han var virkelig begyndt at opgive håbet om at få en søn, og denne omstændighed, som styrkede Grandcourts udsigter til at arve godserne, bidrog til at gøre synet af ham end mere ubehageligt; men på den anden side var der noget, som gjorde sir Hugo tilbøjelig til at sørge for, at forholdet mellem dem vedblev at være så venskabeligt som muligt. Side om side med hans sorg over savnet af en arving havde der nemlig i hans sind formet sig en plan om at forsøge på at sikre sig Diplow som fremtidig bolig for lady Mallinger og hendes døtre og at bevare

denne kønne stump af familiearven for sit afkom, uagtet der mellem det ikke var noget mandlig arving. Hvad han vidste om sin nevøs karakter og økonomiske forhold, bestyrkede ham i den tro, at Grandcourt nok ville gå ind på en transaktion, ved hvilken han fik en god sum i kontanter som erstatning for sine arvekrav på godset Diplow og det dertil hørende, ringe jordtilliggende. Skulle der dog imod forventning blive født en søn, ville pengene vel være kastet bort, og Grandcourt ville have fået betaling for at opgive et krav, som ingen værdi havde; men sir Hugo regnede ikke denne risiko for noget, og han havde i de senere år forøget sin formue så betydeligt ved grubedrift og bortforpagtninger på længere åremål, at han sagtens kunne spendere en sum i det angivne øjemed.

Af denne grund skyede han omhyggeligt enhver tvist med Grandcourt. For nogle år siden, da han var i færd med at foretage forskellige forbedringer på hovedgodset og måtte have Grandcourts samtykke til at fælde en slump træer, som stod i vejen, havde han til sin glæde fundet, at der ikke i hans nevøs noget ejendommelige sind var nogen aktiv uvilje imod ham, og siden var der ikke forefaldet noget, som kunne bringe dem til at hade hinanden mere, end det var foreneligt med fuldstændig ydre høflighed og med en hvilken som helst i ordenes fulde betydning gensidig overenskomst.

Grandcourt fandt på sin side, at hans onkel var en overflødig og besværlig person, og at forholdene i det hele ville stille sig meget bedre, når sir Hugos livslys var slukket. Men ved Lush, denne altid nyttige mellemmand, var han kommet til kundskab om baronettens ønsker med hensyn til Diplow, og han var vel fornøjet ved tanken om, at han kunne afstå det for en sum

penge; selv om han ikke havde anset det for i mindste måde sandsynligt, at han ville gå ind på sir Hugos tilbud, ville dog hans selvfølelse være blevet kildret ved den bevidsthed, at han ville kunne sige nej til, hvad hans onkel attråede. De skete antydninger om en transaktion af den ovennævnte art havde været medbestemmende for ham til at bede om at måtte bo på Diplow i et år, en anmodning, som sir Hugo vel havde opfyldt, men ikke uden en vis ærgrelse, da han var bange for, at den fortrinlige jagt der i omegnen skulle bestemme Grandcourt til ikke at skille sig ved sin udsigt til engang i fremtiden at blive dets besidder, eftersom en mand, der har to ejendomme, af hvilke den ene har en mindre god jagt, ganske naturligt ønsker en tredje, hvor jagten er bedre. Lush havde også givet sir Hugo et vink om sandsynligheden af, at Grandcourt ville fri til og få Ja af miss Arrowpoint, og i så tilfælde kunne rede penge muligvis være mindre fristende for ham. Derfor var baronetten, da de uformodet traf sammen i Leubronn, meget nysgerrig efter at vide, hvorledes det gik på Diplow, var tilbøjelig til at være så høflig som muligt imod sin nevø, og længtes efter at få en passiar under fire øjne med Lush.

Mellem Deronda og Grandcourt var der et svagere udpræget, men ejendommeligt forhold, som skyldtes omstændigheder, der senere skal blive omtalt. Men hos ingen af dem alle var der noget tegn på tilbagetrængt uvilje at spore ved deres første sammentræf ved *table d'hôte* en time efter Grandcourts ankomst, og da de fire herrer senere mødtes på terrassen uden lady Mallinger, gik de sammen bort for at slentre gennem kurhusets værelser. Da de trådte ind i den store spillesal, sagde sir Hugo:

"Spillede De meget i Baden, Grandcourt?"

"Nej, jeg så til og parerede lidt med nogle russere, som var der."

"Havde De held med Dem?"

"Hvad vandt jeg, Lush?"

"De løb af med omtrent to hundrede pund," sagde Lush.

"De er altså ikke kommet hertil for at spille?" sagde sir Hugo.

"Nej, nu bryder jeg mig ikke om at spille. Det er så fordømt anstrengende," sagde Grandcourt, hvis diamantring og væsen, da han gik gennem salen og drejede på sine bakkenbarter, var genstand for ivrig opmærksomhed hos sminkede udenlandske damer, der interesserede sig ved synet af en ny "milord".

"Sagen er den, at én skulle se at opfinde en maskine, der kunne besørge Deres adspredelser," sagde sir Hugo, "ligesom tatarerne lader deres bønner besørge af andre. Men forresten er jeg i realiteten enig med Dem; jeg har aldrig brudt mig om at spille, det er så ensformigt – det knytter hjernen sammen ligesom masker i et garn og nu kan jeg slet ikke tåle at se på det. Jeg tror, man bliver forgivet af den dårlige luft. Jeg bliver her aldrig mere end ti minutter. Men hvor er Deres hasardspillende skønhed, Deronda? har De set hende for nylig?"

"Hun er taget bort," svarede Deronda kort.

"Det var en ualmindelig smuk pige, en komplet Diana," sagde sir Hugo, idet han atter vendte sig om til Grandcourt. "Det var nok en smule anstrengelse værd at se på hende. Jeg så hende vinde, og hun tog det så koldblodigt, som om hun på forhånd havde vidst det alt sammen. Samme dag kom Deronda tilfældigvis til at se hende tabe uafbrudt, og hun fandt sig i det med umådelig resignation. Formodentlig er hun blevet læns

eller har været klog nok til at standse i tide. Hvorfra ved du, at hun er taget bort?"

"Å, af rejselisten," sagde Deronda med et næppe synligt skuldertræk. "Vandernoodt sagde mig, at hun hed Harleth, og hun var i følge med baron og baronesse von Langen. Jeg så af listen, at miss Harleth ikke var der længere."

Dette indeholdt ikke nogen anden ny oplysning for Lush, end at Gwendolen havde spillet. Han havde allerede set på rejselisten og deraf erfaret, at Gwendolen var taget bort, men han havde ikke haft i sinde at meddele Grandcourt dette, førend han spurgte om det, og han havde ikke spurgt, da det var ham nok at tro, at genstanden for hans søgen nok ville vise sig et eller andet sted.

Men nu havde Grandcourt hørt noget, der forekom ham ganske pikant, og ikke et ord om miss Harleth var gået hans øre forbi. Efter et øjebliks pause sagde han til Deronda:

"Kender De disse folk – Langens?"

"Jeg har talt lidt med dem, siden miss Harleth tog bort. Før kendte jeg ikke noget til dem."

"Hvor er hun taget hen – ved De det?"

"Hun er rejst hjem," sagde Deronda koldt, som om han ikke ønskede at sige mere, men ligesom efter en ny indskydelse vendte han sig om og så stift på Grandcourt, hvorpå han tilføjede: "Men De kender hende måske. Hendes hjem er ikke langt fra Diplow, det er Offendene i nærheden af Wancester."

Da Deronda vendte sig om for at se lige på Grandcourt, der stod på venstre side af ham, kunne han have afgivet et passende emne for de gamle malere, der holdt meget af sjælelige kontraster. Der var i hans ansigt en så rig teint og et så

spillende liv, at det ofte, når han pludselig så på én, forekom én, at han havde sagt noget, så at tjenere uvilkårligt spurgte, "hvad han befalede", skønt han ikke havde mælet et ord. Grandcourt selv følte en irritation, som han kun viste ved en ubetydelig bevægelse med øjenlågene, fordi Deronda vendte sig om imod ham, skønt han ikke var anmodet om at gøre andet end tale, men han svarede i sin sædvanlige slæbende tone: "Ja, jeg kender hende", og blev stående med skulderen vendt imod Deronda for at se på spillet.

"Hvad er der med hende?" spurgte sir Hugo Lush, da de to og Deronda gik lidt til side. "Hun må nylig være kommet til Offendene. Gamle Blenny boede der, da enken døde."

"Der er lidt for meget at sige om hende," sagde Lush i en sagte, betydningsfuld tone. Han havde ikke noget imod at lade sir Hugo vide, hvorledes sagerne stod.

"Hvordan det?" sagde baronetten. De gik alle tre ud af salonen til en mere luftig promenade.

"Han har været lige på nippet til at gifte sig med hende," vedblev Lush. "Men jeg håber, at det nu er forbi. Hun er en niece af præsten – Gascoigne – i Pennicote. Hendes moder er enke og har en hel mængde døtre. Dette pigebarn har intet og er så farligt som en krudttønde. Det ville være et tåbeligt giftermål. Men hun må pludselig have fået noget imod ham, for hun løb sin vej uden varsel samme dag, som det var en aftale, at han skulle aflægge visit hos hende. Nu er han her for at få fat i hende; men han har ikke haft stort jag, og to så lunefulde personer som de ville næppe komme sammen igen. Men naturligvis er han gået glip af den rige arving."

Grandcourt kom nu hen til dem og sagde: "Hvad dette er for en nederdrægtig hule! Det er et endnu værre hul end Baden. Jeg går tilbage til hotellet."

Da sir Hugo og Deronda var ene, begyndte baronetten:

"Det er en ganske køn historie. Der er noget pikant ved det pigebarn; det er nok værd at løbe efter hende. Jeg tror, at hendes optræden på scenen har forbedret mine udsigter til at få Diplow, enten det bliver til noget med det giftermål eller ej."

"Jeg håber, at det ikke vil blive til noget med et sådant giftermål," sagde Deronda i en tone, som udtrykte stærkt mishag.

"Hvad! Er du også skudt?" sagde sir Hugo, idet han løftede sin lorgnet op for at hjælpe på sin nærsynethed, mens han tog Deronda i øjesyn. "Har du lyst til at løbe efter hende?"

"Nej, tværtimod," sagde Deronda, "jeg ville have mere mod på at løbe bort fra hende."

"Du ville sagtens kunne stikke Grandcourt ud. En ung, åndrig pige som hun ville anse dig for det bedste parti, hvis hun skulle vælge imellem jer," sagde sir Hugo, der ofte satte Derondas tålmodighed på prøve ved at more sig med at give ham råd, som han ikke kunne følge.

"Jeg bilder mig ind, at der til et godt parti hører et stort stamtræ og passende jordegods," sagde Deronda koldt.

"Den bedste hest vinder, lige meget hvad stamtræ den har. Du husker nok Napoleons mundheld – *Je suis un ancêtre*," sagde sir Hugo, der i reglen gav sig mine af ikke at sætte pris på herkomsten, ligesom mænd efter middagsbordet ofte er enige i, at livets goder er mærkværdigt ligeligt fordelt.

"Jeg er ikke sikker på, at jeg bryder mig om at være stamfader," sagde Deronda. "Det forekommer mig at være en temmelig almindelig ting."

"Du vil altså ikke løbe efter den smukke spillerske?" sagde sir Hugo, idet han lod sin lorgnet falde.

"Nej, det vil jeg ganske sikkert ikke."

Dette svar var aldeles oprigtigt; ikke desto mindre var det faldet Deronda ind, at han under andre omstændigheder ville have givet efter for den interesse, som denne unge pige havde vakt hos ham, og forsøgt at lære hende nærmere at kende. Men hans historie havde givet ham en stærkere tilbøjelighed i en anden retning. Han følte sig i ingen betydning fri.

16

Derondas livsforhold havde ganske bestemt været usædvanlige. Ét øjeblik var blevet præget i hans liv som dets vigtigste epoke – et øjeblik, da julisolen skinnede varmt, og store, røde roser dryssede deres sidste kronblade på en græsklædt gård, der på tre sider omgaves af en gotisk klostergang. I disse omgivelser lå den trettenårs dreng strakt, så lang han var, på græsset i skyggen, med sit krøllede hoved hvilende på armen over en bog, mens hans hovmester, ligeledes læsende, sad på en feltstol i klostergangen. Derondas bog var Sismondis *De italienske Republikkers Historie*; drengen havde en udpræget tilbøjelighed for historisk læsning og var ivrig efter at erfare, hvorledes det var gået i verden siden Syndfloden. Pludselig lod han sin venstre arm falde, så på sin hovmester og sagde i den reneste barnetone:

"Mr. Fraser, hvor kan det være, at paverne og kardinalerne altid havde så mange nevøer?"

Hovmesteren, en dygtig ung skotte, der fungerede som sir Hugo Mallingers sekretær, lod sig ikke gerne drage bort fra sin statsøkonomi, men svarede med den klare, syngende betoning, der gør en sandhed dobbelt slående, når den udtales med skotsk accent:

"Deres egne børn blev kaldt nevøer."

"Hvorfor det?" sagde Deronda.

"Å, det krævede velanstændigheden, for du ved nok, at katolske præster ikke må gifte sig, og deres børn var altså uægte."

Mr. Fraser stak sin underlæbe frem og udtalte de sidste ord med forøget eftertryk, fordi han var ærgerlig over at blive forstyrret, og han havde allerede igen fæstet sine øjne på sin bog, mens Deronda, som om noget havde stukket ham, fo'r op i en siddende stilling med ryggen til sin hovmester.

Han havde altid kaldt sir Hugo Mallinger sin onkel, og da det engang var faldet ham ind at spørge om sin fader og moder, havde denne svaret: "Du mistede din fader og moder, da du var ganske lille; derfor har jeg taget mig af dig." Idet Daniel derpå havde søgt at skelne noget i hint fortidens halvmørke, havde han dunkelt erindret, at nogen havde kysset ham heftigt, at han havde været indsvøbt i et tyndt, klart, duftende draperi, at hans fingre havde grebet fat i noget hårdt, så at det gjorde ondt i dem, og at han var begyndt at græde. Alle hans andre erindringer knyttede sig til den lille verden, han endnu levede i. Og dengang brød han sig ikke om at få mere at vide, for han holdt for meget af sir Hugo til, at han skulle tage sig tabet af ubekendte forældre videre nær. Livet var meget fornøjeligt for drengen hos en onkel, der altid var overbærende og i godt humør – en smuk mand i sin kraftigste alder, som Daniel anså for absolut fuldkommen, og hvis herresæde var et af de smukkeste i England, på én gang historisk, romantisk og hyggeligt; en malerisk bygning, som var fremkommet ved udvidelse af et gammelt kloster, og i hvilken der endnu var rester af det. Diplow lå i et andet grevskab og var et forholdsvis jordløst gods, der var tilfaldet familien som arv efter en slægtning på kvindesiden, en rig jurist, der havde båret dommerparykken i Restaurationsperioden [Note 2)], hvorimod Mallingerne var blevet forlenede med Monk's Topping under

Henrik den Ottende og mange tider i forvejen havde ejet det tilstødende gods King's Topping. De kunne føre deres herkomst tilbage til en vis Hugues le Malingre, der kom ind i landet med Vilhelm Erobreren og var bekendt for sin sygelige ansigtsfarve, der heldigvis ikke var gået i arv til hans ætlinge. To rækker af disse ætlinge, en lige linje og en sidelinje, kvinder af mandslinjen og mænd af kvindelinjen, skuede i galleriet ovenover buegangen ned på nevøen Daniel, mens han gik der: Mænd i rustning med spidse skæg og hvælvede øjenbryn, damer med sammentrykte liv, fiskebensskørter og pufærmer og ganske små ansigter; alvorlige mænd i sort fløjlsdragt og med udstoppede hofter, smukke, frygtsomme damer med små drenge ved hånden; smilende politikere med prægtige parykker og damer af samme slags som de præmiebelønnede dyr med rosenmunde og fyldige øjenlåg; så en generation, hvis ansigter var revideret og forskønnet efter Knellers smag, og så fremdeles gennem reviderede udgaver af familietyperne i Reynolds' og Romneys stil, indtil rækken endte med sir Hugo og hans yngre broder Henleigh. Denne sidste var blevet gift med miss Grandcourt og havde antaget hendes navn, samtidig med at han overtog hendes godser. Han havde derved sammenknyttet to lige gamle familier, idet han flankerede den enes saracenerhoveder med den andens tårn og sølvfalke, og ligesom samlede begges største fortrin i den Henleigh Mallinger Grandcourts fremtidsudsigter, som vi for øjeblikket kender bedre end enten sir Hugo eller hans nevø Daniel Deronda.

I sir Hugos ungdommelige portræt med den høje krave og det stive halsbind havde sir Thomas Lawrence godt gengivet det behagelige, livlige udtryk, der vidnede om et sangvinsk

temperament og endnu kunne ses hos originalen, men havde vist næsen mere end retfærdighed ved at forlænge den en lille smule, idet den i virkeligheden var kortere, end man skulle have ventet af en Mallinger. Heldigvis viste den rigtige familienæse sig igen hos hans yngre broder og kunne ses i al sin regelmæssighed hos hans nevø Mallinger Grandcourt. Men hos nevøen Daniel Deronda fandt de familieansigter af forskellige typer, som sås på galleriets vægge, intet spejlbillede. Ikke desto mindre var han smukkere end nogen af dem, og da han var tretten år gammel, kunne han have tjent som model for en hvilken som helst maler, der ville have afbildet idealet af en dreng. Man kunne ikke se rigtigt på hans ansigt uden at føle, at der dog måtte være udrettet ædle ting af menneskelige skabninger, og at endnu ædlere ting ville blive udrettet i kommende tider. De skønneste barneansigter har en sådan forædlende virkning og bringer os til at gyse over verdens plumphed og usle sorger, og frygte for, at de skal komme dette skønne billede nær og ødelægge det.

Men i dette øjeblik, mens Daniel Deronda sad på græsset mellem rosenbladene, gjorde han det første bekendtskab med hine sorger. Der var opstået en ny tanke i hans sind, og den begyndte at forandre hans følelsers vante præg, ligesom stemningen forandres hos lykkelige, sorgløse rejsende, når himlen pludselig får et truende udseende, og man begynder at frygte for en fare. Han sad ganske stille med ryggen til sin hovmester, mens hans ansigt udtrykte en hastigt skiftende sindsbevægelse. Den dybe rødme, som var kommet frem, straks da han fo'r op, tabte sig lidt efter lidt; men i hans ansigt blev der tilbage et ubeskriveligt udtryk af tilbagetrængt

åndsvirksomhed, der ofte følger med en ny, stiltiende gennemgåen af kendte kendsgerninger. Han havde ikke levet sammen med andre drenge, og i hans sind var der den blanding af barnets uvidenhed og en overraskende viden, der oftere træffes hos opvakte pigebørn. Da han havde læst Shakespeare og en hel del historie, kunne han have talt med et boglærd barns klogskab om mænd, der var født udenfor ægteskab og derfor ansås for ulykkelige, idet de som følge deraf måtte være en slags helte, hvis de skulle kunne arbejde sig op til samme standpunkt som deres ægtefødte brødre. Men han havde aldrig sat slig viden i nogen som helst forbindelse med sin egen lod, der havde været for let og behagelig til, at han nogensinde skulle have tænkt på det – før i dette øjeblik, da det pludselig som ved et trylleslag var gået op for ham, at heri lå måske hemmeligheden ved hans fødsel, og at den mand, som han kaldte onkel, måske virkelig var hans fader. Nogle børn har i en endnu yngre alder end Deronda første gang set sorgen som en gæst, der ikke lod sig jage bort fra deres liv, ved den opdagelse, at deres forældre, som de havde troet i stand til at købe alt, var fattige og i slemme pengeforlegenheder. Daniel følte nærværelsen af en ny gæst, der syntes at komme med et gådefuldt, tilsløret ansigt og at medbringe dunkelt anede, frygtede åbenbaringer. Den iver, hvormed han havde tumlet sig i den fantasiverden, som fremsteg af hans bøger, vendte sig nu pludselig med kraft imod hans egen historie og anvendte sin malende evne på den, og forklarede, hvad han vidste og skabte billeder af det ubekendte. Onklen, som han holdt overmåde meget af, fremtrådte nu i hans øjne som en fader, der besad visse hemmeligheder om ham – som havde begået en uret – ja, en uret – imod ham; og

hvad var der blevet af hans moder, som han måtte være blevet taget bort fra? – Det var hemmeligheder, som han, Daniel, aldrig kunne spørge om; for selv at tale eller at blive tiltalt om disse nye tanker forekom hans fantasi at ville være som en regn af brændende gnister. De, som har kendt et barns lidenskabelige sindsbevægelser, vil kunne forstå denne frygt for al omtale af en skam, som knyttede sig til hans forældre. Nye billeder påtrængte sig ham og bemægtigede sig ham med en styrke, som om de var vitterlige kendsgerninger, så at han ikke havde evne til at betænke, at det hele måske dog kun var fostre af hans fantasi. Den skrækkelige bevidsthed om en kollision mellem hans heftige følelser og frygten for at røbe dem fandt til sidst lindring i nogle store tårer, der langsomt trillede ned ad hans kinder, indtil han hørte mr. Fraser sige:

"Daniel, ser du ikke, at du sidder på din bog og krøller bladene?"

Daniel tog straks bogen frem uden at vende sig om, og efter at have holdt den foran sig et øjeblik rejste han sig med den og gik ud i parken, hvor han ubemærket kunne aftørre sine tårer. Da det første stød var overstået, kom han i tanker om, at han ingen vished havde for, hvorledes forholdene virkelig havde været, og at han havde lavet gisninger om sin egen historie, ligesom han tit havde gjort om Perikles' eller Columbus', blot for at udfylde de ubekendte tidsrum, inden de blev berømte mænd. Ikke desto mindre var der visse kendsgerninger, der idelig og igen fremstillede sig for ham med en hårdnakket virkelighed, – næsten som brudstykker af en bro, der ufejlbarligt siger én, hvorledes brobuerne har været anbragt. Resultatet af alt dette var, at han så på sit livs elementer med

andre øjne end hidtil. Den tanke, at andre sandsynligvis vidste ting om ham, som de ikke skøttede om at omtale, og som han heller ikke ønskede omtalt, fremkaldte hos ham en for hans alder sjælden tilbageholdenhed, der bidrog til at forøge hans erfaringer. Hans øren var nu åbne for ord, som før dén julidag ville være gået uænsede forbi dem, og om enhver ubetydelig begivenhed, som fantasien kunne sætte i forbindelse med hans mistanke, var et nyvakt sæt af følelser altid rede til at klynge sig.

Én sådan begivenhed, der indtraf en måned senere, gjorde et dybt indtryk på ham. Daniel havde ikke blot en af de indtrængende barnestemmer, der synes at bringe en idyllisk himmel og jord frem for vore øjne, men også megen musikalsk sans, og havde tidligt selv fundet på akkompagnementer på fortepianoer, mens han sang efter hukommelsen. Senere havde han fået en vis undervisning, og sir Hugo, som var grumme glad over drengen, lod ham tit spille for sine gæster. En formiddag, da han havde sunget *Sweet Echo* Note 3) for et lille herreselskab, som regnen havde holdt indendøre, sagde baronetten, efter at han smilende havde gjort en bemærkning til sin sidemand:

"Kom herhen, Dan!"

Drengen trådte usædvanligt nølende frem. han var iført en broderet lærredsbluse, der frembævede den smukke teint, som var karakteristisk for hans ansigt og hals, og den tilbageholdne alvor, der var ved hans mund og øjne, mens man smilende så på ham, gjorde deres skønhed end mere iøjnefaldende. Alle beundrede ham.

"Hvad siger du om at blive en stor sanger? Kunne du have lyst til at blive genstand for verdens hyldest og tage publikum med

storm som Mario og Tamberlik Note 4)?"

Daniel rødmede øjeblikkelig, men der indtrådte en ganske lille pause, inden han i en vred og bestemt tone svarede:

"Nej, det kunne jeg ikke udstå!"

"Nå, ja, ja da," sagde sir Hugo forundret og med en venlighed, der skulle være beroligende.

Men Daniel vendte sig hurtigt bort, gik ud af stuen og op på sit eget værelse, hvor han kastede sig i den brede vindueskarm, som var hans yndlings-opholdssted, når han ikke havde noget specielt at bestille. Her kunne han se regnen lidt efter lidt høre op, mens lynene glimtede fra skyerne, der spredte sig, og oplyste en stor strækning af parken, hvor de gamle egetræer stod med store mellemrum, mens der igennem den tilstødende skov strakte sig en grøn eng, som imod øst begrænsedes af himlen. Det var et landskabsbillede, som altid havde hørt med til hans hjem – en del af det fornemme velvære, der havde været en selvfølge i hans liv. Og hans fyrige natur havde optaget dette billede med fuld tilegnelse i sin bevidsthed. Han vidste en hel del om, hvad det ville sige at være gentleman i kraft af arveretten, og uden at tænke meget på sig selv – for han glemte let sin egen tilværelse for Robert Bruces – havde han aldrig antaget, at han kunne blive udelukket fra en sådan lod eller komme til at spille en væsentligt forskellig rolle i verden end den onkel, som forkælede ham, gjorde. Det er muligt (skønt man nu til dags ikke tror synderligt på det) at holde af fattigdom, at foretrække et høvlet fyrrebord, et rødt teglstens gulv og hvidtede vægge for prægtigere omgivelser, at glæde sig mest ved den herlighed, som har åbne døre for hele folket, og at være stolt af ikke at have nogen anden forret end den, naturen

giver én; man har hørt tale om adelsmænd, der er løbet bort fra et liv i overflod og lediggang for imod et ringe vederlag at ofre sig til hårdt arbejde. Men Daniels smag stod ganske i overensstemmelse med hans opdagelse, og nu var knøsen blevet dybt såret ved tanken om, at hans onkel måske hans fader – tænkte på en livsbane for ham, som var aldeles forskellig fra hans egen, og som han meget godt vidste ikke hørte med til den art virksomhed, som der tænkes på for sønner af englændere af de højere samfundsklasser.

Han havde tit været i London i nogen tid med sir Hugo, der for at tilfredsstille drengens musikalske sans havde taget ham med i operaen og ladet ham høre de store tenorsangere, så at billedet af en sanger, der tog publikum med storm, var meget levende for ham. Men trods sin musikalske begavelse oprørtes han nu ved tanken om, at han skulle uddannes til at synge for alle de fine folk, der ikke ville bryde sig om ham undtagen som et mærkværdigt stykke legetøj. At sir Hugo noget øjeblik kunne have tænkt sig ham i en sådan stilling, forekom Daniel at være et umiskendeligt bevis på, at der var noget ved hans fødsel, der stillede ham udenfor den samfundsklasse, baronetten tilhørte. Ville det nogensinde blive sagt ham? Ville den tid komme, da hans onkel ville fortælle ham alt? Han gøs ved tanken og foretrak sin nuværende uvidenhed. Hvis hans fader havde været en slet person – Daniel brugte i sit stille sind stærke ord, for han følte den uret, der var begået imod ham, som en lille krøbling føler sin legemssvaghed, der for andre kun fremtræder som summen af forskellige ulykkelige hændelser – hvis hans fader havde gjort noget galt, så ville han ønske, at det aldrig måtte blive omtalt til ham; det var allerede en gyselig tanke for

ham, at andre måske havde en sådan viden. Vidste mr. Fraser besked med det? Sandsynligvis ikke, for ellers ville han ikke have talt således om pavens nevøer; Daniel bildte sig ind, som voksne folk også tit gør, at alle tænkte lige så meget som han selv på noget, der var et livsspørgsmål for ham. Vidste kammertjeneren Turrey besked? – og den gamle husholderske, mrs. French? – og forvalter Banks, som han havde redet rundt på jorderne sammen med på sin pony? – Nu mindedes han med ét en dag for nogle år siden, da han drak et krus kærnemælk hos mrs. Banks, og da Banks med en blinken med øjnene og en polisk latter sagde til sin kone: "Han ligner sin moder, ikke sandt?" Dengang havde Daniel kun fundet, at Banks bar sig lige så dumt ad som bønderne, der tit ler ad, hvad der slet ikke opfordrer til latter, og han havde været lidt fornærmet over, at man sådan havde blinket og talt om ham, som om han ikke forstod noget. Men nu fremtrådte denne lille tildragelse i et nyt lys for ham. Hvorledes kunne han ligne sin moder og ikke sin fader? Hans moder måtte have været en Mallinger, hvis sir Hugo var hans onkel. Nej, hans fader kunne jo også have været sir Hugos broder og have skiftet navn, ligesom mr. Henleigh Mallinger gjorde, da han blev gift med miss Grandcourt. Men hvorfor havde han da aldrig hørt sir Hugo tale om sin broder Deronda, ligesom han talte om sin broder Grandcourt? Daniel havde aldrig før brudt sig om familiens stamtræ – han havde kun interesseret sig for den ene af forfædrene, der havde fældet tre saracenere i ét sammenstød. Men nu vendte hans tanker sig til et skab i bogsalen, hvor han engang havde set et illumineret pergamentsblad, som sir Hugo havde sagt var stamtavlen. Det var et nyt og løjerligt ord for ham – han var da en lille fyr, knapt

mere end halvt så gammel som nu – og han tillagde det dengang ikke nogen bestemt betydning. Nu vidste han imidlertid bedre besked og ønskede, at han kunne komme til at se dokumentet efter. Han bildte sig ind, at skabet altid var aflåset, og længtes efter at prøve det. Men han betvang denne lyst. Han kunne let blive set, og han ville aldrig bringe sig i en sådan situation, at han endog blot stiltiende måtte vedgå den hjertesorg, der var opstået hos ham.

Mens voksne mennesker drøfter, hvorvidt videnskaben eller den æstetiske læsning har den mest virksomme opdragende indflydelse, er det ofte slige barndomserfaringer, der viser karakterens hovedtræk. Havde Daniel været af en mindre kærlig natur, kunne hans tilbageholdenhed med hensyn til hans personlige forhold og den formodning, at andre vidste noget, der var ufordelagtigt for ham, være blevet til en hård, stolt oppositionslyst, men hans medfødte kærlige sind var stærkt nok til at veje op imod hans bitre følelser. Der var ikke nogen eneste skabning i den verden, hvor han sædvanligt færdedes, uden at han holdt af dem, om han end naturligvis nu og da drillede dem på barnlig vis – allesammen undtagen hans onkel. Ham elskede Daniel på den dybt rodfæstede, sønlige måde, der altid gør børn lykkelige over at være i samme værelse som deres forældre, om de end er beskæftiget ganske for sig selv. Sir Hugos urkæde og signet, hans håndskrift, den måde, han røg sin cigar på og talte til sine hunde og heste, havde for drengen en egen tryllemagt, der hørte med til den lykke, han følte, når han var sammen med ham om morgenen ved frokostbordet. At sir Hugo altid havde været en whig, gjorde i hans øjne toryer og radikale til lige store modstandere af, hvad der var sandest og

bedst i verden, og de bøger, han havde skrevet, betragtedes alle under den samme synsvinkel af en andægtig tro, der trods al almindelig lighed skelnede skarpt imellem, hvad der var hans, og hvad der ikke var hans. Disse litterære arbejder var af forskellig art, lige fra rejsebeskrivelser i den almindelige malende stil indtil bladartikler om almindelige emner og brochurer om kritiske politiske spørgsmål; men for Daniel var de alle sammen ens i det punkt, at de var i den grad ubestrideligt rigtige, at andre menneskers meddelelser kunne prøves ved at sammenholdes med dem.

Hvem kan ikke forestille sig, hvor bitter den første mistanke måtte være om, at noget hos denne genstand for en ubegrænset kærlighed *ikke* var, ganske som det skulle være? Børn forlanger, at deres helte skal være pletfri, og tror let, at de er det; en opdagelse af det modsatte er næppe noget mindre voldsomt stød for et rigtig kærligt barn end den frygt for kuldkastelsen af vor mest rodfæstede overbevisning, som i en modnere alder kan bevirke, at det ser ud for os, som om verden vakler.

Men nogen tid efter, at Daniel således var blevet sat i en ny sindsbevægelse, så det ud, som om sir Hugos spørgsmål til ham om hans lyst til at være sanger kun havde været et eksperiment, der var gjort for spøg. Han lod nemlig Daniel kalde ind i sit biblioteksværelse, og idet han så op fra det papir, han skrev på, da drengen trådte ind, kastede han sig om til siden i sin lænestol. "Nå, det er dig, Dan!" sagde han venligt og trak en af de gamle, broderede taburetter frem til ham. "Kom herhen og sæt dig ned."

Daniel adlød, og sir Hugo lagde sagte hånden på hans skulder og så kærligt på ham.

"Hvad er der i vejen, min dreng? Har du for nylig hørt noget, som har gjort dig mismodig?"

Daniel var fast bestemt på ikke at græde, men han kunne ikke tale.

"Alle forandringer er smertelige, når folk har været lykkelige," sagde sir Hugo, idet han løftede sin hånd fra drengens skulder op til hans mørke lokker og sagte klappede dem. "Du kan ikke ganske få den opdragelse, som jeg ønsker, uden at vi skilles. Og jeg tænker, at der vil være meget i skolelivet, som du vil synes om."

Det var ikke, hvad Daniel havde ventet, og var til en vis grad en lettelse, så at han fik mod til at svare:

"Skal jeg sendes i skole?"

"Ja, jeg har i sinde, at du skal til Eton, jeg vil have, at du skal opdrages som en engelsk gentleman, og derfor må du sættes i en offentlig skole, inden du tager til universitetet. Jeg har tænkt på, at du skal til Cambridge; der har jeg selv studeret."

Daniel rødmede og blegnede.

"Hvad siger du til det, min dreng?" sagde sir Hugo smilende.

"Jeg vil gerne være en gentleman," sagde Daniel tydeligt og bestemt, "og jeg vil gerne i skole, hvis det hører med til at være en gentleman."

Sir Hugo så i et par minutter i tavshed på ham og troede nu, at han forstod, hvorfor knøsen syntes at være blevet vred ved hentydningen til, at han kunne blive sanger. Derpå sagde han ømt:

"Så det gør ikke noget, at du så skal tage bort fra din gamle onkel?"

"Jo, det gør," sagde Daniel og greb med begge hænder om den arm, sir Hugo omsluttede ham med. "Men vil jeg ikke komme hjem og være hos dig i ferien?"

"Jo, for det meste," sagde sir Hugo. "Men nu vil jeg straks sende dig hen til en ny hovmester, for at du således kan forberede dig på at tage til Eton."

Efter denne samtale vågnede Daniels mod atter. Det var bestemmelsen, at han skulle være en gentleman, og det kunne godt være, at hans gisninger på en eller anden uforklarlig måde alle sammen havde været forkerte. Selve drengens skarpe forstand lærte ham at finde trøst i sin uvidenhed. Mens han havde travlt med i tankerne at konstruere allehånde muligheder, blev det ham klart, at der måtte være visse muligheder, som han ikke vidste noget om. Han holdt op at gruble, den ungdommelige glæde og lysten til eventyr var atter levende hos ham, og i tiden, inden han tog afsted, gik han rundt i huset og sang og dansede mellem de gamle tjenestefolk, gav dem afskedsgaver og pålagde mange gange staldkarlen at sørge for den sorte pony.

"Tror De, jeg kan meget mindre end de andre drenge, mr. Fraser?" sagde Daniel. Han var tilbøjelig til at tro, at enhver fremmed ville blive overrasket ved hans uvidenhed.

"Der kan allevegne findes dosmere," sagde den forstandige Fraser. "Du er ikke nogen af de største; men der er ikke stof i dig til nogen Porson eller Leibnitz."

"Jeg bryder mig ikke om at være en Porson eller Leibnitz," sagde Daniel. "Jeg ville hellere være en stor folkeleder som Perikles eller Washington."

"Nå, du har nok en forestilling om, at de kom ud af det med lidt analyse og endnu mindre algebra," sagde Fraser. Men i virkeligheden fandt han, at hans elev var en mærkelig dreng, som den ene ting var lige så let for som den anden, når han blot havde lyst til den.

Alt gik meget godt for Daniel i hans ny verden, undtagen for så vidt som en dreng, som han straks havde lyst til at slutte et fortroligt venskab med, talte en hel del med ham om sit hjem og sine forældre og syntes til gengæld at vente en lignende meddelsomhed. Daniel blev da straks tilbageholden, ug denne erfaring vedblev at lægge en dæmper på hans af naturen stærke tilbøjelighed til at slutte fortrolige venskaber. Alle, hans hovmester indbefattet, betragtede ham som en indesluttet dreng, men han var på den anden side så godmodig og fordringsløs, så dygtig til læsning og til leg, at ingen kaldte hans tilbageholdenhed ubehagelig. Ganske vist havde hans ansigt en ikke ringe del i dette gunstige omdømme; men i dette tilfælde sagde de smukke lukkede læber ingen usandhed.

En overraskelse, som han fik inden sin første ferie, styrkede hans tavse bevidsthed om en eller anden hjertesorg, der på en vis måde kunne sammenlignes med Byrons pirrelighed med hensyn til hans klumpfod. Sir Hugo skrev nemlig til ham, at han var blevet gift med miss Raymond, en nydelig ung dame, som Daniel måtte kunne huske, at han havde set. Denne begivenhed ville dog ikke medføre nogen forandring i bestemmelsen om, at han skulle tilbringe ferien på det gamle kloster; han ville i lady Mallinger finde en ny veninde, som han ganske bestemt ville komme til at holde af, – osv. osv., som det kunne ventes af en mand, der har gjort noget, som er

behageligt for ham selv, og er tilbøjelig til at lykønske andre til hans lykke og den fyldestgørende gang af begivenhederne i det hele.

Man må undskylde sir Hugo, indtil man får mere fuldstændig besked om grundene til hans handlemåde. De fejl, han begik i sin opførsel imod Deronda, skyldtes den mangel på blik for, hvad der foregår i andres, navnlig børns, sind, som er så såre almindelig selv hos godmodige mænd som ham, når livet i det hele har været let og behageligt for dem, og de i al stilhed har udtømt deres energi i at føle sig tilfredse. Ingen vidste bedre end han, at Daniel almindeligt formodedes at være hans søn. Men han havde ikke noget imod denne formodning, og hans fantasi var aldrig blevet sat i bevægelse ved den måde, drengen selv enten da eller i fremtiden kunne afficeres af forholdenes gådefulde udseende på. Han holdt så meget af ham, som han kunne, og mente det rigtig godt med ham. Og i betragtning af, hvor let selv samvittighedsfulde mænd tager det med unge menneskers udvikling, kan man næppe rette nogen særlig bebrejdelse til sir Hugo Mallinger. Han havde været ungkarl, til han var femogfyrre år, var altid betragtet som en nydelig, elegant mand, og hvad kunne da være naturligere, end at han havde en smuk dreng som den lille Deronda at sørge for? Moderen kunne måske endog høre hjemme i den fornemme verden – sir Hugo kunne jo have truffet hende under et af sine ophold i udlandet. Den eneste, der kunne have noget imod det, var drengen selv, men ham kunne han ikke have rådført sig med. Og drengens tanker havde ingen uden han selv nogensinde drømt om.

Dengang Deronda var rede til at tage til Cambridge, havde lady Mallinger allerede fået tre børn – nydelige småbørn alle tre, men hvis køn erklæredes for en meget uheldig omstændighed, eftersom det afkom, der attråedes, var en søn. Hvis sir Hugo ingen søn fik, måtte titlen og godserne gå i arv til hans nevø, Mallinger Grandcourt. Daniel var nu ikke længere i tvivl om sin herkomst. Jo mere hans åndelige udvikling var skredet frem, desto mere overbevist var han blevet om, at sir Hugo var hans fader, og han antog, at baronetten, siden han aldrig gav den mindste antydning om denne sag, ønskede, at han ligeledes stiltiende skulle være sig bevidst, hvorledes det forholdt sig, og i tavshed modtage den kærlighed og omhu, der vistes ham, og som folk i almindelighed ville finde var mere, end han strengt taget kunne gøre krav på. Nogle unge mennesker i Derondas stilling ville formodentlig i sir Hugos giftermål have fundet en ny kilde til bitre følelser og ville have set skævt til den frygtsomme lady Mallinger og hendes hurtigt på hinanden følgende små, fordi der var rimelighed for, at de ville berøve den, der havde det ældste krav, en del af baronettens hjerte og af de livets goder, han kunne råde over. Men had til uskyldige mennesker var en dumhed, som ikke hørte til Derondas karakter; selv den indignation, der længe havde blandet sig med hans kærlighed til sir Hugo, antog snarere præg af kummer end af vrede, og da hans sind modnedes til tanken om overbærenhed med menneskelige vildfarelser, satte han stadig denne tanke i forbindelse med sine egne stille sorger.

Følelsen af et medfødt onde – klumpfoden, der kun dårligt skjules af skoen – er et stadig virksomt, åndeligt gær, der let

vækker nag og bitterhed. Men hos de sjældne personer, der betragter deres forspildte krav som noget, der er hændet myriader af andre mennesker, antager sorgen præg af medfølelse. Derondas følelse af gjort uret, der straks havde været præget af harme og stolt kamplyst, havde hos ham fremkaldt betragtninger om visse livsspørgsmål, over hvilke der i hans alder ellers sjældent ræsonneres, havde vakt hans medfølelse med visse onder og givet hans stræben en retning, som meget mere end de talenter, han besad, adskilte ham fra andre unge mennesker.

En dag henimod enden af den lange ferie, da han havde gjort en tur i Rhinegnene med sin hovmester fra Eton og var kommet tilbage til klostret for at opholde sig der en kort tid, inden han tog til Cambridge, sagde han til sir Hugo:

"Hvad er det din hensigt, at jeg skal være, onkel?" De var i biblioteksværelset, og det var en frisk morgen. Sir Hugo havde kaldt ham ind for at lade ham læse et brev fra en kollegiat i Cambridge, der skulle tage sig af ham. Da baronetten havde en på én gang forretningsmæssig og velvillig mine, forekom øjeblikket Daniel gunstigt til at bringe et alvorligt emne på bane, som endnu aldrig var blevet til bunds drøftet imellem dem.

"Hvad du har lyst til, min dreng. Jeg anså det for min pligt at henstille til dig, om du ville være militær, men det sagde du Nej til, og det var mig ganske kært. Jeg venter ikke, at du skal træffe dit valg lige straks – det kan vente, til du har set dig lidt om, færdedes lidt mellem ældre. Universitetet har en god, bred udgang til forum. Der er priser at vinde, og en smule held bestemmer tit en mands smag. Efter hvad jeg ser og hører,

antager jeg, at du kan give dig af med, hvad det skal være. Du er bedre inde i dine klassikere, end jeg nogensinde har været, og hvis du er ked af at studere dem, er Cambridge det sted, hvor du kan komme ind i matematikken og tumle med den af hjertens lyst. Jeg klarede mig selv meget godt."

"Det gør vistnok en forskel, om man er rig eller ej," sagde Daniel rødmende. "Jeg vil med tiden komme til at sørge for mig selv."

"Ikke ganske. Jeg vil råde dig til ikke at skeje ud – ja, ja, jeg ved nok, at du ikke er tilbøjelig til det; – men du behøver på den anden side ikke at vælge noget, som du ikke har lyst til. Du vil få nok til at leve pænt af som ungkarl. Det er måske lige så godt, jeg lader dig vide, at du kan betragte dig som sikker på at få syv hundrede pund om året, du kan blive advokat – eller forfatter – eller give dig af med politik. Jeg tilstår, at jeg ville synes bedst om det sidste. Jeg kunne nok ønske at have dig ved siden af mig til at hjælpe og støtte mig."

Deronda så forlegen ud. Han følte, at han på en eller anden måde burde ytre sin taknemmelighed, men andre følelser bandt hans tunge. I dette øjeblik lå et spørgsmål om hans fødsel ham på læberne, men dog forekom det ham mere umuligt end nogensinde at komme frem med dette spørgsmål – mere umuligt end nogensinde at høre visse ting fra sir Hugos læber. Den rundhåndede måde han behandledes på, var så meget mere slående, fordi baronetten i den senere tid havde sat særlig pris på penge og søgt at gøre så meget som muligt ud af godserne, mens han levede, for at blive i stand til at sørge for sine døtre; og mens alle disse tanker fløj gennem Daniels sind, forestillende han sig straks, at den indtægt, der tilsagdes ham,

måske på en eller anden måde hidrørte fra hans moder. Men denne lette gisning forsvandt lige så hurtig, som den kom.

Sir Hugo syntes ikke at bemærke noget specielt i Daniels væsen og vedblev med sin sædvanlige snaksomme livlighed:

"Det glæder mig, at du har læst noget andet end dine klassikere og har fået et godt tag i fransk og tysk. Sagen er den, at når en mand ikke kan få navn som kollegiat og skrive bøger, som alle studerende skal bruge, er det næppe umagen værd for ham at gøre sig til en græsk eller latinsk maskine og at kunne opremse hele sider af de græske dramatiske forfattere, så snart man giver ham et vers som stikord. Det er alt sammen meget smukt, men i det praktiske liv er der ingen, som giver en stikordet til græske deklamationer. At konversere godt er noget, du bør lægge vind på – for mange citater, selv på engelsk, duer ikke. Man kan ikke leve behageligt, uden at man er lidt blind for den kendsgerning, at alt er blevet sagt bedre, end man kunne sige det selv. Men apropos kollegiater, så har jeg set adskillige af den slags folk gøre en god figur i selskabslivet, og stundom kan sådan en fyr affyre en lærdomssalve på rette sted, der gør god virkning i det politiske liv. Der trænges til sådanne mænd, og har du nogen lyst til at blive kollegiat, så har jeg ikke noget imod det."

"Det er der vist ikke stor udsigt til. Quicksett og Puller er begge to stivere end jeg. Jeg håber, at du ikke vil blive meget skuffet, hvis jeg ikke får nogen glimrende eksamen."

"Nej, vist ikke nej. Jeg vil gerne have, at du skal komme ordentligt fra det, men for Guds skyld, bliv ingen lærd idiot således som den unge Brecon, der tog en glimrende eksamen og siden har måttet slå sig til et håndværk. Hvad jeg ønsker, at

du skal erhverve, er et pas til livet. Jeg har ikke noget imod vort universitetssystem; vi trænger til lidt selvstændig dannelse til at gøre front imod bomulden og kapitalen, navnlig i Underhuset. Al min græsk er dunstet bort; hvis jeg på stående fod skulle lave et klassisk vers, ville jeg få et apoplektisk anfald. Men græsken har dannet min smag og utvivlsomt gjort mit engelsk bedre."

Daniel tav ærbødigt. Hans begejstrede tro på sir Hugos stil som en mønsterstil og på whiggerne som en udvalgt stamme blandt politikerne var lidt efter lidt forsvundet tillige med hans barnlige engleansigt. Han havde ikke været blandt de flittigste elever på Eton. Skønt nogle arter af læsning faldt ham lige så let som at trække sine støvler på, var han ikke af det stof, de bedste Eton-elever dannes. Der var hos ham vågnet en higen efter omfattende viden, som næsten altid lægger bånd på lysten til at udmærke sig på specielle områder. Ikke desto mindre var mr. Frasers gunstige mening om drengen ikke blevet helt gjort til skamme af ynglingen. "Deronda ville have været en af de bedste elever, hvis han blot havde besiddet mere ærgerrighed," var en bemærkning, der hyppigt gjordes om ham.

Det indtryk, han gjorde i Cambridge, stemmede med hans stilling i Eton. Alle, som interesserede sig for ham, var enige om, at han kunne have vundet en høj plads blandt de studerende, hvis han havde haft mere lyst til at vinde udmærkelse. I begyndelsen havde hans arbejde ved universitetet en ny tiltrækning for ham; uden at bryde sig om at udvikle den i Eton modtagne klassiske dannelse, lagde han sig med iver efter matematikken, som han tidligt under mr. Frasers vejledning havde vist gode anlæg af, og han havde den glæde at føle sin styrke i forholdsvis nye tankeeksperimenter.

Denne glæde og hans manuduktørs gunstige mening om ham bestemte ham til at forsøge på at tage eksamen i matematik i sit andet universitetsår; han ville gerne glæde sir Hugo ved en eller anden bedrift, og studiet af den højere matematik interesserede ham så meget, at han arbejdede mere med et bestemt mål for øje end før. Men andre tilbøjeligheder rejste sig imod det; de formalistiske krav, en eksamen stillede, stødte ham fra sig, og der var tider, da han endog tænkte på at bede sir Hugo om tilladelse til at forlade Cambridge for at ofre sig til friere studier i udlandet. Denne hang, som spirerne allerede havde vist sig til i hans drengeår, da han fortrinsvis holdt af at sysle med verdenshistorien, opmuntredes ved hans stilling. Han behøvede ikke straks at skaffe sig indtægter eller i en hast at uddanne sig til en bestemt livsstilling, og hvad han vidste eller troede at vide om sine slægtskabsforhold, var for ham en undskyldning for længere end andre at forblive i en socialt neutral stilling. Andre mænd, sagde han til sig selv, havde en mere bestemt plads og mere bestemte pligter. Men den plan, der stemmede med hans tilbøjelighed, ville dog måske ikke være kommet ud over den passive grublens stadium, når ikke visse omstændigheder havde fremskyndet positiv optræden fra hans side.

Disse omstændigheder skyldtes et varmt venskab, der strakte sig ind i hans senere liv. Samtidig med ham var der til universitetet kommet et ungt menneske, der beboede nogle små værelser ved siden af hans, nød et stipendium fra Christ's Hospital og var af en temmelig excentrisk karakter. Det blotte syn af hans smalle ansigt og det blonde hår, der hang ned på hans hals, mindede én om de blege, underlige hoveder, som

gamle tyske malere havde en særlig force i at fremstille; og når en eller anden spørg bragte liv i de blege kinder, fremkom der pludselig visse folder ved hans mund og øjne, der så ud, som om de var modelleret af en gammel humorists genfærd. Hans fader, en dygtig gravør, var død for elleve år siden, og hans moder havde tre døtre, som hun skulle ernære og opdrage med meget små indkomster. Hans Meyrick – han var dristigt blevet opkaldt efter Holbein – følte sig som den pille eller rettere som den knudrede og knortede stamme, som disse svage slyngplanter skulle støtte sig til. Han manglede ikke evne eller vilje til at løse denne opgave, og den eneste fare var, at visse uberegnelige tendenser hos ham i et givet øjeblik skulle forspilde frugterne af tidligere flid. Det kunne ikke siges om ham, at han havde nogen som helst slem vane; men nu og da, med kortere eller længere mellemrum, fik han anfald af mærkværdig letsindighed og foretog sig da ting, der ikke kunne have været værre, hvis han til stadighed havde været henfalden til slette vaner.

Når Hans var i sin normale tilstand, var han imidlertid et elskværdigt menneske, og i Deronda havde han været så heldig at finde en ven, som var villig til trofast at stå ham bi, og det særligt af hensyn til, at hans korte vildfarelser let kunne medføre en lang anger. Hans opholdt sig virkelig næsten lige så meget i Derondas som i sine egne værelser; for Deronda udøste han sit hjerte om sine studier, sine anliggender, sine forhåbninger, om sit fattige hjem og sin kærlighed til dets beboere, om sine fristelser og sin beslutning om at bekæmpe dem for sin moders og sin søsters skyld. Han forlangte ingen fortrolige meddelelser til gengæld, men syntes at anse Deronda

for en slags olympisk guddom, der ikke trængte til noget. Deronda var tilfreds med dette forhold og viste Meyrick al den interesse, denne gjorde krav på. Han fik til sidst en formelig broderlig bekymring for ham, passede på ham i hans desperate øjeblikke og forstod ikke blot med stor takt at råde bod på sin vens pengetrang, men også at holde fristelsen borte fra ham. Et sådant venskab antager let en særlig øm karakter: Den ene føler glæde ved at udbrede sine beskyttende vinger, mens den anden har glæde af at krybe i læ under dem. Meyrick agtede at underkaste sig stipendiateksamen i de klassiske discipliner, og et heldigt udfald, som af forskellige grunde var ham vigtigt, syntes rimeligt på grund af den stadighed, Deronda forstod at vække hos ham.

Men en uforsigtighed af Meyrick, som han gjorde sig skyldig i ved begyndelsen af vintersemestret, truede med at bringe hans forhåbninger til at strande. Med sin sædvanlige springen fra ødselhed til urimeligt kniberi havde han givet for mange penge for et gammelt kobberstik, som havde vakt hans beundring, og var til gengæld kørt fra London i en tredje klasses vogn med øjnene udsat for en skarp vind og alt det snavs, en sådan kunne blæse ind i dem. Følgen var, at han fik en alvorlig øjenbetændelse, der i nogen tid truede med at spolere hans syn for bestandig. Denne sørgelige tildragelse fremmanede al Derondas redebonhed til at opofre sig, og han satte al anden beskæftigelse til side for at fungere som øjne for Hans, idet han arbejdede med ham og for ham på hans klassiske studier for om muligt at redde hans udsigt til at blive stipendiat i de klassiske videnskaber. For at skjule sin sygdom for sin moder og

sine søstre gav Hans sine studier som påskud for at tilbringe julen i Cambridge, og hans ven blev der hos ham.

Imidlertid forsømte Deronda matematikken, og da Hans kom i tanker om, hvad følgen af dette kunne blive, sagde han endelig: "Kære ven, mens du hjælper mig, udsætter du dig selv for at falde igennem. Om matematikken gælder det mere end om noget andet, at man kan glemme på én dag, hvad man har brugt fyrre dage til at lære."

Deronda ville ikke indrømme, at han brød sig noget om risikoen, og han var virkelig blevet lidt ligegyldig for den, både fordi det var ham om at gøre, at Hans fik den for ham højst nødvendige eksamen, og fordi hans interesse for de gamle klassiske studier var vågnet på ny. Da Hans imidlertid noget sent blev i stand til selv bruge sine øjne, tog Deronda alvorligt fat for at indhente det forsømte; men han nåede ikke sit mål, mens han havde den tilfredshed at se Meyrick nå sit.

En god eksamen kunne måske som en slags begyndelse, der gjorde krav på fuldendelse, have forsonet Deronda med universitetslivet; men alle tings tomhed, lige fra politikken til adspredelserne, er aldrig så slående, som når vi er uheldige med dem. At han gik glip af en personlig triumf, var ikke så hårdt for ham, men følelsen af, at han havde tilbragt sin tid til ingen nytte med et arbejde, som ikke stemmede med hans tilbøjelighed, gav ham en ulyst til at begynde forfra, som forvandlede hans flyvegrille om at forlade Cambridge til en alvorlig beslutning. Da han talte om sin hensigt til Meyrick, gav han det udseende af, at han var glad over den vending, begivenhederne havde taget – glad over, at vægtskålen afgjort var sunket ned til den ene side, og at han følte sig befriet for alle

betænkeligheder. Men han tilføjede, at han naturligvis måtte give efter, hvis sir Hugo havde grumme meget imod, at han forlod universitetet.

Meyricks glæde og taknemmelighed var blandet med stærk bekymring. Han troede på Derondas forsikring om, at han ikke følte sig tiltalt af de matematiske studier, men han følte på den anden side stærkt, at ved at hjælpe ham havde stillet sig i et ufordelagtigt lys for sir Hugo, og han sagde bedrøvet: "Hvis du havde fået eksamen, ville du med større anstand kunne have bedt sir Hugo om tilladelse til at forlade os. Du har forspildt din lykke for min skyld, og jeg kan ikke gøre noget for at råde bod på det."

"Jo, du kan; du kan sørge for at blive en dygtig kollegiat; så vil min lykke, som du kalder det, trække gode renter."

"Å, pokker heller! Du frelser en grim køter fra at drukne, og så venter du, at den skal gøre en god figur. Nej, det går ikke."

Men Hans skrev straks til sir Hugo og forklarede ham, at hvis Deronda ikke højmodigt havde opofret sig for ham, ville han upåtvivlelig have opnået, hvad han havde stræbt efter.

De to venner tog sammen til London, Meyrick for at glæde sig over sin eksamen med sin moder og sine søstre i deres lille hjem i Chelsea, Deronda for at løse den mindre lette opgave at åbne sit hjerte for sir Hugo. Han stolede lidt på den overbærenhed, baronetten i reglen viste imod excentriciteter, men han ventede større opposition, end han mødte. Han modtoges endnu varmere, end han plejede, baronetten gik let hen over hans eksamensuheld, og da han angav grundene for sit ønske om at forlade universitetet og tage til udlandet for at studere, sad sir Hugo i nogen tid i stille tanker, men syntes ikke

egentlig overrasket. Endelig så han skarpt på Deronda og sagde: "Du vil altså ikke være englænder med hud og hår?"

"Jeg vil nok være englænder, men jeg vil også gerne lære andre synsmåder at kende, og jeg vil gerne være fri for den ensidige engelske metode i studierne."

"Jeg forstår dig nok; du vil ikke støbes i samme form som alle andre unge mennesker. Og jeg har ikke noget imod, at du skiller dig af med nogle af dine nationale fordomme. Jeg har selv haft megen nytte af, at jeg har tilbragt en hel del af mit liv i udlandet. Men for Guds skyld, behold et engelsk snit, og få ikke smag for dårlig tobak! Og én ting vil jeg sige dig, min kære dreng, det er meget godt at være uegennyttig og højmodig, men du skal dog ikke drive det for vidt. Det kan ikke hjælpe at lade sig smelte af interesse for tællehandelen; da må sørge for, at du ikke går til grunde for andres skyld. Imidlertid vil jeg ikke bestemt modsætte mig, at du tager bort. Vent, til jeg er færdig i Parlamentet, så skal jeg følge med dig til fastlandet."

Deronda rejste altså, overensstemmende med sit ønske. Men først tilbragte han nogle timer hos Hans Meyrick og blev forestillet for hans moder og søstre i deres hjem i Chelsea. De undselige unge piger betragtede med spændt opmærksomhed deres broders ven, der af Hans var blevet skildret som hans frelsende engel, et menneske, hvis mage ikke fandtes, kort sagt, i alle måder en fin fyr. De betragtede i den grad Deronda som et ideal af en ung mand, at da han var taget bort, satte den yngste af døtrene sig til at afbilde ham som prins Camaralzaman fra *Tusind og én Nats Eventyr*.

Note 2: **Restaurationsperioden:** I England tiden efter Cromwells fald og kongedømmets genindførelse med Charles II. *Red.anm.*

Note 3: **Sweet Echo:** Sang fra John Milton: *Comus*. Den er – også som en del af musik til skuespillet – sat i musik af flere, men den formentlig mest populære gennem tiden har været af den engelske barokkomponist Henry Lawes. *Red.anm.*

Note 4: **Mario og Tamberlik:** Giovanni Mario (1810-1883) og Enrico Tamberlik (1829-1889) var to af den tids berømte tenorer. *Red.anm.*

17

En smuk eftermiddag sidst i juli måned roede Deronda på Themsen. Der var allerede forløbet over et år, siden han var kommet tilbage til England, efter at han havde fuldendt sine forberedende studier, og han skulle nu på en eller anden måde indtage sin plads i det engelske samfund, men skønt han for at imødekomme sir Hugos ønske og for at have noget at bestille havde begyndt at studere jura, havde denne tilsyneladende beslutning ikke medført andet resultat end at gøre ham endnu mere tvivlrådig. Hans gamle kærlighed til roning var vågnet med forøget styrke nu, da han var i London med Mallingers, fordi han intet sted kunne være så ene og afspærret fra verden som ude på Themsen. Han havde selv en båd liggende ved Putney, og når sir Hugo ikke ville have ham hos sig, var det hans hovedadspredelse at ro, til solen var gået ned, og at lægge til land i stjernebelysning. Det var ikke, fordi han egentlig var sentimental; men han var tilbøjelig til en anden art af grubliseren, som måske er mere almindelig hos vor tids unge mænd – den nemlig at tvivle om, hvor vidt det var umagen værd at tage del i verdens kamp; det gælder selvfølgelig særligt sådanne unge mænd, hos hvem det uproduktive arbejde at rejse tvivl fremmes ved tre eller fem procent af en kapital, som en anden har slidt og stridt for.

I nærheden af Kew Bridge var der mellem klokken seks og syv just ikke synderlig ensomt. Der drev flere personer om ved slæbestedet, og hist og her kom en båd glidende, Deronda havde roet stærkt til for at komme forbi dette sted, men da han så en stor pram komme henimod ham, drejede han sin båd til

siden og blev liggende på åren nogle meter fra flodbredden. Han vedblev hele tiden ubevidst at nynne den sagte melodi, som havde svævet ham på læberne hele vejen op ad floden, nemlig gondolierens sang i Othello, hvori Rossini på en værdig måde har sat musik til Dantes udødelige ord:

"– – Nessun maggior dolore
Che ricordarsi del tempo felice
Nella miseria,"

og da han hvilede på åren, kunne man på flodbredden tydeligt høre de melodiske, klagende ord *nella miseria* udåndede pianissimo. Tre eller fire personer var blevet stående stille på forskellige steder for at se prammen gå under broen, og lagde uden tvivl også mærke til den unge herre i båden; men sandsynligvis var der kun ét øre, i hvilket den sagte sang lød mere indtrængende, end om den havde været et insekts summen midt i den almindelige tummel. Mens Deronda ventede på prammen, vendte han hovedet om imod flodbredden og så i nogle meters afstand fra sig en skikkelse, der godt kunne være betragtet som en personifikation af den hjertekval, han ubevidst udtrykte i sin sang: en ung pige på omtrent atten år, lille og spinkel, med et overordentlig fint lille ansigt, sorte lokker, der var strøget bag ørene under en stor sort hat, og en lang ulden kåbe. Hendes hænder hang, knugede sammen, ned foran hende, og hun holdt sine øjne fæstede på floden med et så stift, fortvivlet blik som en statue. Synet af hende bragte straks Deronda til at høre op med sin sang; hans stemme havde øjensynlig fundet genlyd i hendes åndsverden, uden at hun havde lagt mærke til, hvor den kom fra, for da den pludselig hørte op, forandrede hun sin stilling en lille smule, så

sig forskrækket om og mødte Derondas blik. Det var kun nogle øjeblikke, men det synes en lang tid for to mennesker, der ser lige på hinanden. Hendes blik lignede dåkalvens eller et andet frygtsomt dyrs, inden det vender sig om for at løbe bort; hun rødmede ikke, røbede ingen særlig uro, men kun nogen frygtsomhed, som dog ikke kunne afholde hende fra at kaste et langt blik på Deronda, inden hun vendte sig om. Det forekom ham, at hun kun var sig sine omgivelser halvt bevidst; var hun sulten, eller var der nogen anden årsag til sindsforvildelse? Han følte uvilkårligt interesse og deltagelse for hende, men et øjeblik efter havde hun vendt sig om og gik hen til en bænk under et træ i nærheden. Han havde ingen ret til at blive og holde øje med hende; fattigt klædte, sorgfulde kvinder er et syn, som man ser hver dag; det var kun den fine skønhed, de maleriske linjer, den smukke teint, som var noget usædvanligt, og disse forhold gjorde det dobbelt umuligt for ham at pånøde hende sin interesse. Han begyndte at ro bort og var snart et godt stykke oppe ad floden; men ingen andre tanker var mægtige nok til helt at forjage dette billede af den blege, ulykkelige unge pige. Han henfaldt atter og atter i spekulationer over den sandsynlige roman, som lå bag hin ensomhed og hint trøstesløse blik; så smilede han over, at han delte den ikke ualmindelige fordom, at interessante ansigter måtte have interessante eventyr; og så sagde han igen til sig selv, at sorgen var dobbelt tragisk, når den ramte en fin, barnlig skønhed.

"Jeg ville ikke have glemt det udtryk af ubeskrivelig kummer, selv om hun havde været grim og simpel," sagde han til sig selv. Men ingen kunne nægte, at billedets skønhed gjorde det rimeligere, at det ville holde sig. Det stod så klart for ham som

en onyxkamé: det sortbrune tøj, det lillebitte, hvide ansigt og de sorte øjne med de lange øjenhår. I tankerne dvælede han ved de tragedier, der foregår i verden med unge piger, skjult, uænset, som om det kun var lundens og krattets tragedier, hvori de værgeløse fugle ene og forladte slæber deres sårede vinger afsted og tegner deres røde dødsmærker på det mørke mos. Han roede kun lidt, tilfreds med at glide ned med ebben og blive ført tilbage af floden. Da han var kommet tilbage igen med floden på den anden side af Richmond Bridge, var solen lige ved at gå ned, og han så sig om efter et ganske ensomt sted, hvor han kunne binde sin båd til bredden, kaste sig ned på ryggen med sit hoved på hynderne og således se på den nedgående sols stråler og det vidunderlige farvespil, som en østerlandsk digter skildrer som Guds kalden på de små stjerner, der hver især svarer: "Her er jeg." Han valgte en plet i en bøjning af floden overfor Kew Gardens, hvor han havde for sig et bredt vandspejl, der genspejlede himlens pragt, mens han selv lå i skygge. Han lå med sine hænder om hovedet, der hvilede i niveau med bådens ræling, så at han kunne se alt omkring sig, men i nogle meters afstand ikke kunne ses af nogen, og i lang tid vendte han ikke sine øjne bort fra skuet foran ham. Han glemte alt andet i en halvt spekulativ, halvt ubevidst identifikation af ham selv med de genstande, han så på, da han pludselig fik en fornemmelse af, at noget bevægede sig på den anden flodbred, hvor der stod en række pilebuske, og som en følge deraf vendte sit blik derhen. Han havde straks en anelse om, hvad det var for en skikkelse, som bevægede sig der, og i den nedgående sols dæmrende belysning så han nu klart det lille ansigt. Han var bange for at skræmme hende ved en pludselig bevægelse og så

efter hende med stille, spændt opmærksomhed. Hun så sig om og syntes at komme på det rene med, at hun var ene, hvorpå hun skjulte sin hat mellem pilene og tog sin kåbe af. Derpå satte hun sig ned og dyppede med roligt overlæg kåben i vandet. Hun holdt den der en kort tid, rejste sig da op fra sin plads og trak den med besvær op. Deronda var nu vis på, at hun agtede at svøbe den våde kåbe om sig som et ligklæde; der var ikke længere tid til at betænke sig på at gøre hende bange. Han rejste sig op og greb sin åre for at ro over på den anden side; heldigvis befandt hun sig lidt længere nede end han. Den stakkels pige blev ganske overvældet af skræk over, at hun således var opdaget fra den anden side, og sank igen ned på bredden, mens den halve kåbe endnu slæbte i vandet. Hun satte sig på hug og skjulte sit ansigt, som om hun nærede et svagt håb om, at hun ikke var blevet set, og at færgemanden, som hun antog ham for, kun ved et tilfælde kom hen imod hende. Men snart var han kun et lille stykke fra hende, holdt sin båd lige ind imod bredden og sagde i en sagte, mild tone:

"De skal ikke være bange ... De er ulykkelig ... De kan stole på mig ... Sig mig, hvad jeg kan gøre for at hjælpe Dem."

Hun løftede sit hoved og så op på ham. Hans ansigt var nu vendt imod lyset og hun genkendte det, men i nogle øjeblikke talte hun ikke, og de stirrede igen på hinanden ligesom før. Endelig sagde hun med en sagte, melodisk stemme og med en så tydelig betoning, at der var noget fremmed i den, skønt den lød ganske engelsk: "Jeg har set Dem før" ... og efter en kort pause tilføjede hun drømmende: "*... nella miseria.*"

Deronda, som ikke forstod hendes idéassociationer, antog, at sult og nød havde gjort hende sindssyg.

"Det var da Dem, der sang?" vedblev hun tøvende – "*Nessun maggior dolore*" ... De blotte ord, der hviskedes med hendes dybe melodiske stemme, kaldte melodien tilbage i Derondas øre.

"Ja vel" sagde han, for nu forstod han hende, "jeg synger tit den melodi. Men jeg er bange for, at De vil have skade af at blive her. Lad mig i min båd føre Dem til et sikkert sted. Og den våde kåbe – lad mig tage den."

Han ville ikke gøre noget forsøg på at tage den uden hendes tilladelse, da han var bange for, at han ville skræmme hende. Selv da han ytrede disse sidste ord, syntes han, at hun gyste og tog et fastere tag i kåben. Men hendes øjne var spørgende fæstet på ham, da hun sagde: "De ser så god ud. Måske er det Guds befaling."

"Stol på mig. Lad mig hjælpe Dem, jeg vil hellere dø end tillade, at der vederfares Dem noget ondt."

Hun rejste sig fra sin siddende stilling, idet hun først trak den våde kåbe op og så lod den falde ned på jorden – den var for tung for hendes trætte arme. Hendes spinkle kvindeskikkelse var ubeskriveligt rørende, som hun stod der og lagde sine fine iskolde hænder over kors på brystet, mens hun trådte et skridt tilbage og bøjede hovedet fremad, som for ikke at tabe hans ansigt af syne.

"Du gode Gud!" udbrød Deronda uvilkårligt i en tone, så sagte og højtidelig, at det lød som en bøn, der ubevidst var fremtrådt i ord. Det gribende indtryk, som den forladte unge pige gjorde på ham, anslog en streng, der berørte hans dybeste interesse for kvindens skæbne – "måske har min moder engang været som denne kvinde." Den gamle tanke var vågnet op igen med ny styrke og havde fremkaldt dette udråb, hvori både østen

og vesten i lange tider har samlet deres højtidsfulde følelser overfor en ubønhørlig ulykke.

De sagte udtalte ord syntes at virke beroligende på den unge pige; hun trådte lige hen til båden, og Deronda rakte sin hånd ud i det håb, at hun nu ville lade ham hjælpe hende i båden. Hun havde allerede lagt sin lille hånd i hans, som sluttede sig sammen om den, da en ny tanke slog hende, og idet hun trak hånden tilbage, sagde hun:

"Jeg har intet sted at gå hen – ingen som står mig nær, i hele dette land."

"Jeg skal bringe Dem til en dame, som har døtre," sagde Deronda straks. Han følte en slags lettelse ved at erfare, at det ulykkelige hjem og de grusomme slægtninge, som han bildte sig ind, at hun flygtede for, ikke befandt sig i nærheden. Ikke desto mindre betænkte hun sig og sagde mere frygtsomt end nogensinde før:

"Er De ved teatret?"

"Nej, jeg har intet med teatret at bestille," sagde Deronda bestemt, hvorpå han i en bønlig tone tilføjede: "Jeg skal straks bringe Dem i fuldstændig sikkerhed hos en dame, en god kvinde; jeg er vis på, at hun vil modtage Dem med venlighed. Lad os ikke spilde nogen tid; De bliver syg. Deres liv kan måske endnu blive lykkeligt. Der er gode mennesker – der er gode kvinder, som vil tage sig af Dem."

Hun trak sig ikke mere tilbage, men trådte let over i båden, som om hun var vant til noget sådant, og satte sig ned på hynderne.

"De havde noget på hovedet?" sagde Deronda.

"Min hat?" Hun løftede hænderne op til hovedet. "Den er skjult inde imellem buskene."

"Jeg skal finde den," sagde Deronda og strakte sin hånd afværgende ud, da hun forsøgte på at rejse sig. "Båden er bundet fast."

Han sprang ud, fandt hatten og løftede den gennemvåde kåbe op, hvorpå han vred den og kastede den ned på bunden af båden.

"Vi må tage kåben med for at forhindre, at nogen, der har lagt mærke til Dem, skal tro, at De er druknet," sagde han muntert, idet han igen steg i båden og rakte hende den gamle hat. "Jeg har desværre ikke noget andet klædningsstykke end min overfrakke at byde Dem. Men har De noget imod at kaste den over skuldrene, mens vi er på vandet? Det er ganske almindeligt, at damer gør det, når de tager sent hjem og ikke har overtøj nok med." Han rakte overfrakken hen imod hende med et smil, og der gled også et svagt, melankolsk smil hen over hendes ansigt, da hun modtog den og med en rask bevægelse kastede den om sig.

"Jeg har nogle tvebakker – har De lyst til dem?" sagde Deronda.

"Nej, jeg kan ikke spise. Jeg havde endnu nogle penge tilbage til at købe brød for."

Han begyndte at ro uden at gøre nogen yderligere bemærkninger, og i adskillige minutter gled de hastigt hen ad floden uden at tale. Hun så ikke på ham, men stirrede på årerne, idet hun bøjede sig fremad i en hvilende stilling, som om hun begyndte at føle sig vel ved den på ny opstående varme og ved udsigten til liv i stedet for død. Tusmørket blev stadig

mørkere, aftenrøden var helt borte, og de små stjerner tittede frem, den ene efter den anden. Månen var i begreb med at stå op, men var endnu skjult bag træer og huse. Det var ikke så lyst, at han tydeligt kunne skelne udtrykket i hendes ansigt eller i hendes blik, men ikke desto mindre stod de tydeligt for ham – ansigtstræk og et blik, der syntes at have givet det menneskelige åsyn en dybere betydning for ham. Blandt de forskelligartede bekymringer, han følte, var én særlig fremherskende. Hans første indtryk af hende, at hun måske var noget sindsforvirret, var ikke blevet helt udslettet; at hun havde næret selvmordsplaner var umiskendeligt, og det gav ethvert andet mistænkeligt tegn en dybere kolorit. Han længtes efter at begynde en samtale, men lod være, fordi han ønskede at vække så megen tillid hos hende, at hun ville tale først. Endelig sagde hun:

"Jeg holder meget af at høre lyden af åreslag."

"Det gør jeg med."

"Hvis De ikke var kommet, ville jeg nu have været død."

"Jeg kan ikke tåle at høre Dem tale om det. Jeg håber, at det aldrig skal bedrøve Dem, at jeg kom."

"Jeg kan ikke indse, hvorledes jeg skal kunne glæde mig ved livet. *Il maggior dolore* og *la miseria* har varet længere end *il tempo felice*." Hun holdt inde og vedblev derpå drømmende: "*Dolore – miseria* – det er for mig, som om de ord var levende."

Deronda var stum; at udspørge hende forekom ham at ville være en utilbørlig frihed; han ville ikke på nogen måde have udseende af at kræve en sådan myndighed, som kunne tilkomme en velgører, eller at behandle hende med mindre

ærbødighed, fordi hun var i nød og vånde. Hun vedblev i en grundende tone:

"Jeg troede ikke, det var nogen synd. Død og liv er ét for den Evige. Jeg ved, at vore fædre dræbte først deres børn og derpå sig selv for at bevare deres sjæles renhed. Det var min mening at gøre lige så. Men nu bydes det mig at leve. Jeg kan ikke skønne, hvorledes jeg skal kunne leve."

"De vil nok finde gode venner. Jeg skal finde dem til Dem."

Hun rystede på hovedet og sagde bedrøvet: "Min moder og broder, dem kan jeg ikke finde."

"De er englænderinde? Det må De være, siden De taler engelsk så godt."

Hun svarede ikke straks, men så igen på Deronda, idet hun anstrengte sig for at se ham i den usikre belysning. Hidtil havde hun stirret på årerne, det forekom hende, som om hun kun var halvt vågen, og hun grundede på, hvilke af hendes indtryk der var drøm, og hvilke der var virkelighed. Sorg og forladthed havde sløvet hendes virkelighedssans, og evnen til at skelne det ydre fra det indre svigtede hende stadig. Hendes blik var undrende og frygtsomt, det var et sådant blik, som den i ørkenen forladte kvinde kunne tænkes at have løftet op imod englen, inden hun vidste, om det budskab, den bragte, var et vredens eller et nådens budskab.

"De vil vide, om jeg er englænderinde?" sagde hun endelig, mens Deronda rødmede nervøst for det stirrende blik, som han snarere havde en følelse af end egentlig så.

"Jeg ønsker ikke at vide noget, undtagen hvad De vil meddele mig," sagde han, endnu stadig betaget af en vis ængstelse for, at hun var lidt forstyrret. "Det er måske ikke godt for Dem at tale."

"Jo, jeg vil meddele Dem det. Jeg er født i England. Men jeg er jødinde."

Deronda tav og undrede sig i sit stille sind over, at han ikke før havde sagt det til sig selv, skønt enhver, der havde set unge spanske piger med de fint formede ansigter, snarest ville have antaget hende for spanierinde.

"Foragter De mig for det?" sagde hun nu i en sagte tone, i hvilken der var en kummer, der gik én til marv og ben som et skrig fra et lille umælende dyr i dødsangst.

"Hvorfor skulle jeg det?" sagde Deronda. "Så tåbelig er jeg ikke."

"Jeg ved nok, at mange jøder er slette."

"Det er mange kristne også. Men jeg ville ikke anse det for retfærdigt, om De af den grund foragtede mig."

"Min moder og min broder var gode; men dem vil jeg aldrig finde. Jeg er kommet langt borte fra – fra udlandet. Jeg løb bort; men jeg kan ikke fortælle Dem det – jeg kan ikke tale om det. Jeg tænkte, at jeg kunne finde min moder igen – Gud ville nok vise mig vejen. Men til sidst blev jeg fortvivlet. I morges, da det blev lyst, var det for mig, som om ét ord uafbrudt lød i mit øre: – Aldrig! Aldrig! Men nu – begynder jeg – at tro –" hendes ord afbrødes af en hulken – "at Gud har befalet mig at leve – måske begiver vi os til hende."

Heftigt grædende lagde hun sit hoved ned i sine hænder på skødet. Han håbede, at denne voldsomme gråd ville berolige hende. Imidlertid spekulerede han i sit stille sind ganske forlegen på, hvorledes han skulle præsentere sig med hende i Park Lane, hvor han straks uden nærmere overvejelse havde besluttet at føre hende hen. Der kunne ikke tænkes nogen

venligere og mildere dame end lady Mallinger; men det var næppe sandsynligt, at hun var hjemme, og han forestillede sig med gysen, hvorledes lakajerne måske ville stirre på denne fine, sorgbetyngede kvindeskikkelse, når han gik med hende op ad den elegante, stærkt oplyste trappe, og hvorledes kammerpigen og husholdersken ved deres kolde, mistænksomme væsen måske kunne gøre det for ethvert indtryk stærkt modtagelige sind helt forvirret. Men at føre hende til noget andet tilflugtssted end et hjem, som han allerede kendte, kunne der ikke være tale om; han var fuld af bekymring med hensyn til udgangen af et eventyr, der havde påbyrdet ham et ansvar, som var dobbelt tungt på grund af det stærke indtryk, dette barnlige væsen havde gjort på ham. Da faldt en anden udvej ham ind; han turde måske nok bringe hende til mrs. Meyricks hus – til det lille hjem i Chelsea, hvor han havde været tit nok siden sin hjemkomst fra udlandet til at være vis på, at han der ville finde ædle hjerter, som var villige til at tro på uskyldig nød og hjælpe den. Hans Meyrick var heldigvis fraværende på en rejse i Italien, og Deronda var glad ved at kunne præsentere sig med sin protegé i et hus, hvor han ville blive modtaget af en moderlig kvinde med kvækermæssig nethed og tarvelighed og tre unge piger, der næppe kendte noget ondt undtagen af fortællinger og dramaer, og straks ville sætte en yndig ung jødinde i forbindelse med Rebecca i *Ivanhoe* og som desuden ville mene, at alt, hvad de gjorde på Derondas anmodning, gjordes for deres afgud, deres broder Hans. Da Deronda først var kommet i tanker om familien i Chelsea, betænkte han sig ikke længe.

Den rumlende kørsel derhen i en droske efter stilheden på vandet syntes lang. Heldigvis havde den unge pige været rolig siden sit anfald af gråd og havde ladet sig lede som et træt barn. Da de var kommet op i drosken, lagde hun sin hat fra sig og forsøgte at hvile sit hoved, men den skumplende bevægelse ville ikke unde det hvile; hun henfaldt dog i en døs, og det smukke hoved kastedes hjælpeløst fra den ene side til den anden.

"De er for gode til, at de skulle være bange for at tage imod hende," tænkte Deronda. Hendes udseende, hendes stemme, hendes dannede tale måtte vække tillid og medynk. Men hvorledes var det dog gået til, at hun var kommet i en så fortvivlet stilling? Det var et løjerligt ærinde, han gik, når han nu ville forlange, at de skulle optage et sådant vildfarende får iblandt sig. Men så kom han i tanker om den smukke historie, Plutark et sted beretter om de delfiske kvinder: hvorledes matronerne, da mænaderne, trætte af deres vandringer ved fakkelskin, lagde sig til at sove på torvet, kom ud og stod tavse om dem for at våge over deres søvn og derpå, da de vågnede, kærligt sørgede for dem og førte dem i sikkerhed til deres lands grænser. Han kunne trygt stole på, at de kvinder, han var på vej til, havde lige så gode hjerter.

Deronda følte, at han var blevet ældre den aften, at han var indtrådt i en ny fase i livet, da han havde fundet et liv, som hans liv var kommet i berøring med – måske til dets frelse; men hvorledes kunne han være sikker på, at det var en frelse, at han havde vristet hende ud af dødens hånd? Det at finde en medskabning medfører tit en lignende blanding af tvivl og triumf som fundet af en idé.

18

Mrs. Meyricks hus var et stille hus. Den forreste stue vendte ud imod floden og den bageste til haven, så at hun, skønt hun sad og læste højt for sine døtre, kunne lade vinduet stå åbent for at få frisk luft ind i de to små værelser, hvor der brændte en lampe og to lys. Lysene stod på et bord for sig selv, ved hvilket Kate var beskæftiget med at tegne illustrationer for en forlagsboghandler; lampen var ikke blot for moderen, der læste, men også for Amy og Mab, der broderede atlaskes puder til "den fornemme verden".

Udefra så huset meget lille og fattigt ud; det klare lys, der faldt ud igennem persiennen, oplyste en svær, gammeldags vindueskarm. Men det er en glæde at vide, at mange sådanne af simple vægge omgivne små rum i vort tågede London har været og endnu er hjem for en dannelse, der er så meget mere fri for vulgaritet, fordi fattigdommen har gjort ting som overfladisk opvisning til noget ligegyldigt og hvor al verdens pomp og pragt ikke vækker nogen smålig higen efter rigdom og glans.

Meyricks hus var et hjem af denne art, og alle familiens medlemmer elskede dette hjem, fordi dets indre var fuldt af genstande, der altid stod på samme sted, og som for moderen medførte erindringer om hendes ægteskabelige liv og for de unge syntes at udgøre en lige så nødvendig del af deres verden som stjernerne i den Store Bjørn, der kunne ses fra vinduerne i bagværelset. Mrs. Meyrick havde fundet sig i mange savn, for at hun kunne beholde nogle kobberstik, som hendes afdøde mand havde sat særlig pris på, og den smalle vægplads rummede en hel verdenshistorie i optrin og portrætter, som børnene tidligt

havde lært udenad. Stolene og bordene var også gamle venner, som de foretrak for nye. Men i disse to små stuer, hvori der ikke var noget bohave, som en marskandiser ville have brudt sig om at byde på, med undtagelse af kobberstikkene og fortepianoet, var der plads til og emne for et stille, men rigt liv, i hvilket øjet og øret var åbne for det skønneste og mest ophøjede i musikken, kunsten og poesien.

Da tiderne var mest knappe, inden Kate endnu kunne få betalt arbejde, havde disse damer måske ikke engang altid haft en pige til at tænde op og feje gulv i deres værelser; men dog var de i visse henseender kræsne og kunne ikke tro, at damer i den fornemme verden havde et så simpelt væsen, talte et så ordinært sprog og var så opsatte på at skændes, som de ofte fremstilles i bøger, der kalder sig litterære fotografier. Meyricks havde deres små særheder, arvet både fra moderen og fra faderen, og deres gemytter var som middelalderlige huse med uventede aflukker, brede trapper og pludselige udkigssteder.

Men moder og døtre var sammenknyttede ved et tredobbelt bånd – familiekærlighed, beundring for det skønne og ædle, og rastløs flid. Hans' tilbud om at bruge nogle af sine penge til at gøre livet behageligere for dem var blevet afslået af dem alle, og både de og han var således blevet befriet for alle bekymringer i anledning af, at hans kærlighed til kunsten truede med at besejre tillokkelserne ved en fast indtægt – en tilbøjelighed, der med tiden kunne nøde ham til at opgive sin stilling som kollegiat. De kunne nu allesammen uden al forstillelse le ad hans karikaturtegninger og finde det meget rimeligt, om han fulgte en naturlig tilbøjelighed, som deres uegennyttighed og uafhængighedsfølelse havde undladt at opstille nogen hindring

for. Det var nok for dem at leve, som de havde været vant til, og det var en hel fest for dem, når Hans kom hjem på et besøg, at følge med ham i operaen, hvor de gerne nøjedes med en plads i galleriet.

Når man så den gruppe, de dannede på denne aften, kunne man næppe ønske, at de skulle forandre deres levevis. De var alle lige små og stod altså i passende forhold til deres miniature-værelser. Mrs. Meyrick læste højt af en fransk bog; hun var en livlig lille kone, halvt fransk, halvt skotsk, med et smukt, vel moduleret foredrag. Skønt hun endnu ikke var halvhundrede år, var hendes krusede hår, der var skjult under en net, kvækerlignende kappe, meget gråt, men hendes øjenbryn var brune ligesom de klare øjne under dem; hendes sorte kjole, der med sin række knapper ned forpå næsten lignede en præstekjole, sad godt på en smuk, knap fem fod høj figur. Døtrene lignede moderen på det nær, at Mab havde Hans' lyse hår og teint, hans fremstående, uregelmæssige pande og andre egenheder, der mindede om ham. Alt hos dem var stramt og sluttet, lige fra deres faste hårfletninger, der var bundet bagud *à la Chinoise*, indtil deres grå kjoler, der stod i puritansk strid med moden, som på den tid ville have krævet, at fire kvindelige omkredse skulle fylde hele rummet i det forreste værelse. Havde de været voksfigurer, kunne de alle fire mageligt have været pakket i en modedames rejsekuffert. Det eneste store i sin slags i værelset var den persiske kat Hafiz, der lå dorsk på den brune læderryg af en stor lænestol og nu og da åbnede sine store øjne for at påse, at der ikke var noget i vejen med de lavere skabninger, som befandt sig i dens selskab.

Den bog, mrs. Meyrick havde liggende for sig, var Erckmann-Chatrians *Histoire d'un Conscrit*. Hun var lige blevet færdig med at læse den højt, og Mab, som havde ladet sit broderi falde på gulvet, mens hun rakte sit hoved fremad og fæstede sine øjne på moderen, mens denne læste, udbrød:

"Jeg synes, at det er den smukkeste fortælling, jeg nogensinde har hørt."

"Naturligvis, Mab!" sagde Amy, "det er jo den sidste, du har hørt. Alt, hvad du synes om, er det allerbedste, der eksisterer."

"Det kan egentlig ikke kaldes en fortælling," sagde Kate. "Det er et stykke historie, som ved hjælp af en stærk kikkert er bragt hen i nærheden af os. Vi kunne se soldaternes ansigter, ja, vi kunne høre alt – vi kunne næsten høre deres hjerter banke."

"Det er mig det samme, hvad du vil kalde det," sagde Mab, idet hun også tabte fingerbøllet. "Kald det et kapitel af Åbenbaringen. Det vækker trang hos mig til at gøre noget godt, noget stor. Det vækker min deltagelse for alle mennesker. Det fremkalder en følelse hos mig som hos Schiller – jeg kunne have lyst til at tage hele verden i mine arme og kysse den. Jeg må kysse dig i stedet, lille moder!" Hun slyngede sine arme om sin moders hals.

"Når du er i den stemning, Mab, taber du altid dit broderi," sagde Amy. "Du skulle hellere se at sy din pude færdig uden at svine den til."

"Ja, ja, nu skal jeg tage den op," sagde Mab og bukkede sig for at tage sit broderi og sit fingerbøl op. "Jeg ville ønske, at jeg havde tre sårede soldater at pleje."

"Du ville spolere deres bouillon, mens du talte," sagde Amy.

"Stakkels Mab! Du må ikke være så hård ved hende," sagde moderen. "Giv mig nu broderiet, mit barn. Bliv du kun ved at give din begejstring luft, så skal jeg sy videre på dit arbejde imens."

"Hør moder, jeg tror næsten, du er endnu skarpere end Amy," sagde Kate, idet hun lagde sit hoved tilbage for at se på sin tegning.

"Å, jeg ville ønske, at der ville hænde noget mærkværdigt," udbrød Mab igen, idet hun rejste sig og strakte sine arme ud. "Jeg har en følelse, som om Syndfloden skulle komme, dybets kilder vælde frem, og himlens sluser åbne sig. Jeg må sætte mig hen og spille nogle skalaer."

Mab ville lige til at lukke fortepianoet op, mens de andre lo ad hendes udbrud, da en droske holdt for døren, og det bankede rask på denne.

"Gud, hvad er det?" sagde mrs. Meyrick og fo'r op. "Klokken er over ti, og Phoebe er gået i seng." Hun ilede ud og lod dagligstuedøren stå åben.

"Mr. Deronda!" De unge piger hørte dette udråb af deres moder. Mab slog sine hænder sammen og sagde hviskende, men dog temmelig højt: "Så, nu hænder der virkelig noget!" Kate og Amy holdt forbavsede op med deres arbejde. Men Derondas svar var holdt i en så sagte tone, at de ikke kunne høre det, og mrs. Meyrick lukkede straks dagligstuedøren til.

"Jeg ved nok, at jeg stiller et overordentligt krav til Deres godhed," vedblev Deronda efter at have endt sin korte fortælling, "men De kan nok selv tænke Dem, hvor forlegen jeg er med sådan en ung pige. Jeg kan ikke tage med hende til fremmede, og i den nervøse tilstand, hun befinder sig, er jeg

bange for at føre hende ind i et hus fuldt af tjenestefolk. Jeg har stolet på Deres menneskekærlighed, og jeg håber, at De ikke vil finde min adfærd utilstedelig."

"Tværtimod, De har gjort mig en ære ved at vise mig denne tillid. Jeg kan godt indse, hvor vanskelig den situation er, De befinder Dem i. Lad hende blot komme herind. Nu skal jeg gå ind og forberede pigebørnene på hendes komme."

Mens Deronda gik tilbage til drosken, begav mrs. Meyrick sig igen ind i dagligstuen og sagde: "Her er én at sørge for i stedet for dine sårede soldater, Mab – en stakkels pige, der i fortvivlelse ville drukne sig. Mr. Deronda var så heldig at komme tidsnok til at frelse hende. Han roede bort med hende i sin båd, og da han ikke vidste, hvad han skulle gøre med hende, kom han i tanker om os og bragte hende herhen. Hun er nok en jødinde, men han siger, at hun er en dannet pige, der kan italiensk og musik."

De tre unge piger nærmede sig forundrede og forventningsfulde til døren og stod tæt ved hinanden, gensidigt forvissede om, at de alle var besjælede af den samme følelse ved denne appel til deres deltagelse. Mab så noget betuttet ud, som om denne pludselige opfyldelse af hendes ønske var noget overnaturligt.

Imidlertid gik Deronda hen til døren på drosken, som det blege ansigt nu stirrede spejdende ud af, og sagde: "Jeg har bragt Dem til nogle af de bedste mennesker i verden; der er døtre, som er jævnaldrende med Dem. Det er et lykkeligt hjem. Vil De lade mig føre Dem derind?"

Hun adlød hans opfordring og steg ud af vognen, idet hun lagde sin hånd i hans, men glemte sin hat; og da Deronda førte

hende ind i den oplyste dagligstue, hvor de fire små damer stod og ventede på hende, frembød hun et billede, der ville have rørt selv mindre følsomme mennesker end dem. Lige straks var hun lidt blændet af det pludselige lys, og inden hun havde fået fæstnet sit blik, havde han lagt hendes hånd i mrs. Meyricks, han glædede sig i sit stille sind over, at damerne Meyrick var så små; det mørklokkede hoved ragede op over dem alle. Den stakkels omflakkende pige kunne ikke blive bange for disse milde ansigter, der var så nær ved hendes, og nu så hun skiftevis på hver af dem, mens moderen sagde: "De må være træt, stakkels barn."

"Vi skal pleje Dem – vi skal trøste Dem – vi skal holde af Dem," udbrød Mab, der ikke kunne lægge bånd på sig selv, og tog den lille hånd kærtegnende mellem sine. Den milde, hjertelige varme, de modtog den stakkels fortumlede skabning med, gjorde snart sin virkning på hende; hun bøjede sig lidt tilbage for bedre at se de fire ansigter foran hende, og deres velvilje afspejlede sig i hendes, ikke i noget smil, men i den ubeskrivelige forandring, som siger os, at ængstelsen opløser sig i tilfredshed. Et øjeblik så hun op på Deronda, som om hun tilregnede ham al denne deltagelse, derpå vendte hun sig atter om imod mrs. Meyrick og sagde med større fatning, end han før havde sporet hos hende:

"Jeg er fremmed. Jeg er jødinde. De kan let tro, at jeg har været en slet person."

"Nej, vi er sikre på, at De er god," udbrød Mab.

"Vi tror ikke noget ondt om Dem, stakkels barn. De skal få det godt hos os," sagde mrs. Meyrick. "Kom nu og sæt Dem ned. De må spise noget aftensmad og så gå i seng."

Den fremmede så igen op på Deronda, der sagde:

"Nu, da De er blandt gode venner, vil De vel ikke mere være bange? De vil jo nok sove i nat?"

"O ja, her vil jeg ikke være bange; her vil jeg hvile mig. Det er Guds engle, jeg er iblandt."

Mrs. Meyrick ville føre hende hen til en stol, men atter holdt den trætte stakkel sig lidt tilbage, og ligesom om hun havde betænkeligheder ved modtagelsen, når hun ikke havde gjort mere rede for sig selv, sagde hun:

"Mit navn er Mirah Lapidoth. Jeg er kommet langvejs fra, har alene rejst hele vejen fra Prag hertil. Jeg flygtede derfra – løb min vej for forfærdelige ting og kom til London for at opsøge min moder og min broder. Jeg var blevet taget fra min moder, da jeg var lille, men jeg troede, at jeg kunne finde hende igen. Men jeg søgte forgæves – husene var alle sammen borte – jeg kunne ikke finde hende. Det tog lang tid, og jeg havde ikke mange penge. Derfor er jeg i nød."

"Vor moder vil være god imod Dem," sagde Mab. "Se engang, hvad hun er for en rar lille moder!"

"Kom og sæt Dem ned," sagde Kate, idet hun trak en stol frem; mens Amy løb ud for at hente te.

Mirah gjorde ikke længere indvendinger, men satte sig med en yndefuld bevægelse, idet hun lagde sine små fødder over kors, lagde sine hænder over hinanden i sit skød og så på sine venner med mild ærefrygt. Hafiz, der noget urolig havde iagttaget dette optrin, nærmede sig nu med halen i vejret og gned sig op ad hendes ankler. Deronda indså, at det nu var på tide, at han sagde farvel.

"Tillader De, at jeg kommer igen og hører, hvorledes det går – måske klokken fem i morgen?" sagde han til mrs. Meyrick.

"Ja, med fornøjelse; så har vi haft tid til at stifte nærmere bekendtskab."

"Farvel," sagde Deronda, idet han så ned på Mirah og rakte sin hånd frem. Hun rejste sig, da hun modtog den, og dette øjeblik mindede dem begge stærkt om det andet øjeblik, da hun første gang havde modtaget hans fremrakte hånd. Hun løftede sine øjne op imod hans og sagde med ærbødig inderlighed: "Vore fædres gud velsigne Dem og fri Dem for alt ondt, som De har frelst mig. Jeg troede ikke, at der fandtes noget så godt menneske. Ingen har nogensinde før holdt mig for værdig til det bedste i livet. De fandt mig fattig og ulykkelig, og dog har De givet mig det bedste."

Deronda kunne ikke tale, men ilede bort med en tavs afskedshilsen til Meyricks.

Tredje bog

Valget

19

Ville man sige, at Deronda var romantisk, ville det være en urigtig benævnelse; men under hans rolige og beherskede ydre var der en varme, som let lod ham finde poesi og romantik i hverdagslivets tildragelser. Og måske er der endnu i vore dage lige så megen poesi og romantik i verden som nogensinde før, undtagen for de flegmatiske naturer, der vistnok i enhver tidsalder ville have betragtet dem som former for en fejlagtig tankeretning. De kan meget godt findes i samme værelse som mikroskopet, ja selv i jernbanevogne; hvad der jager dem bort, er tomheden hos både mandlige og kvindelige passagerer.

For Deronda var den begivenhed, at han fandt Mirah, af en lige så heftigt bevægende natur som noget af, hvad der timedes Orestes eller Rinaldo. Han sad oppe den halve nat og udmalede sig levende hvert et øjeblik, lige siden han først havde fået øje på Mirah på flodbredden. Da han tog en bog frem for at søge at trænge dette syn i baggrunden, var de trykte ord kun som et net, gennem hvilket han så og hørte alt ligeså tydeligt som før – så ikke blot, hvad der virkelig var hændet i de to timer, men allehånde muligheder i fortid og fremtid, som hine tildragelser lød fremtræde med et præg af liv og virkelighed. Noget i hans erfaring gjorde, at Mirahs søgen efter sin moder med særlig styrke greb hans fantasi. Hans første sympatetiske indskydelse var at hjælpe hende i hendes søgen; hvis de pågældende personer eksisterede i London, var der måder, man kunne finde dem på; det gjaldt kun om at sætte det rette maskineri i virksomhed. Men de blandede følelser, som var en del af

Derondas beslægtede erfaring, forplantede sig ganske naturligt til hans bekymring for Mirahs skyld.

Hans ønske om at kende sin egen moder eller vide besked om hende var stadig parret med frygt, og idet han forestillede sig, hvorledes det kunne gå Mirah, faldt det ham pludselig ind, at det måske kunne være en ulykke for hende, om hun fandt den moder og broder, som hun var kommet bort fra, da hun var et lille barn. Da hun var i båden, sagde hun, at hendes moder og broder var gode; men denne godhed eksisterede måske kun i hendes egen uvidende uskyldighed og længselsfulde erindring, og de ti eller tolv år, der var forløbet, siden de skiltes, havde været tid nok til at spolere dem. Trods hans stærke tilbøjelighed til at tage parti for dem, der var genstande for fordom, og i det hele for dem, der havde det dårligt i verden, var hans interesse praktisk talt aldrig blevet draget hen til de virkelige jøder, og hvad han kendte til dem, hvad enten de spadserede rundt på alfarvej i prunkende dragter eller luskede om i små sidegader, virkede gennemgående frastødende på ham. Om lærde og dannede jøder anså han det for givet, at de havde givet slip på deres religion og ønskede at gå op i deres fødelandes befolkning. En foragt, der vistes en jøde som sådan, ville have vakt al hans uvilje imod arvelige forurettelser; men den almindelige foragt for en bestemt race rammer ofte et individ, der fuldkomment har fortjent den for sit eget vedkommende og med god samvittighed kunne hænges som en ærkeslyngel. Der gives vilde folkeslag, som mener, at det at stjæle er en praksis, som er særligt knyttet til den kristne tro, og sandsynligvis ville de kunne anføre gode eksempler til støtte for deres mening. Deronda kunne så lidt som alle andre have undgået at høre

slemme historier om jødernes almindelige karaktermærker og beskæftigelser, og skønt han stadig gjorde gældende, at man måtte se nutiden i fortidens belysning, gik det ham ikke bedre end andre, der gjorde lignende synsmåder gældende, og han var aldrig kommet videre i sine mere specielle betragtninger over nutidens jøder, end at de besad de dyder og laster, som var en naturlig følge af, at de havde været en længe undertrykt race.

Men nu, da Mirahs længselsfulde ønsker bragte ham til at se nærmere på sagen, fremsteg der for ham meget ubehagelige billeder af, hvad resultatet kunne blive af, at de fandt bemeldte midaldrende jødinde og hendes søn. Vel berettigede den unge piges egen fine dannelse og ynde til at drage gunstige slutninger om hendes nærmeste slægtninge; men – han måtte vente, til han fik noget mere at vide. Måske kunne han ved mrs. Meyricks hjælp få nogle vejledende vink fra Mirah selv. Hendes stemme, hendes tonefald, hendes udseende – al den blide, kyske renhed, der var som et helligt klædebon om hende, bragte ham til at gyse tilbage for enten i tankerne eller i virkeligheden at bringe hende i forbindelse med noget frastødende eller besmittende. Men slige smukke talemåder, vi tilslører ubehagelige kendsgerninger med, er ikke det sprog, hvori vi tænker. Derondas tænkning fortsattes i en række hurtigt vekslende billeder af, hvad der kunne ske i fremtiden. Han så sig af en politispion ført ind i en smudsig gade; han trådte ind ad en mørk gang og så en simpel, smudsig kvinde med høgeblik tinge om en sulten ung piges sidste stump pynt; eller på et andet sted, der var så meget modbydeligere, fordi det var nettere og renligere, befandt han sig ansigt til ansigt med en snaksom og ubehageligt fortrolig ung jøde, der gerne ville vise,

at han kendte gentlemens smag, og var villig til at indlade sig på alle slags forretninger, som de ville beære ham med – og så fremdeles gennem den hele korte række af, hvad han troede at vide om jødisk liv. Man må undskylde ham; han var ikke i og for sig tilbøjelig til frivilligt at hengive sig til fornærmelige betragtninger; men hans tankegang påvirkedes for øjeblikket af frygt og bekymring, og havde Mirahs forældre været kristne, ville hovedforskellen have været, at hans slemme anelser ville have haft et videre grundlag. Han var vant til at knytte ængstelige tanker til ubekendte slægtskabsforhold, og i dette tilfælde såvel som i hans eget var der nok til at gøre en sådan ideassociation forklarlig.

Men hvad skulle han gøre med Mirah? Hun trængte i fuldeste betydning til hjælp og beskyttelse, og al hans ridderlige følelse sagde ham, at jo før og jo fuldstændigere han kunne skaffe hende andres interesse foruden sin egen, desto bedre ville han kunne opfylde hendes krav til ham. Han havde ingen ret til helt og holdent at sørge for hende, selv om han måske kunne gøre det; det indtryk, hun havde gjort på ham, var dybt nok til at fremkalde det ønske, at hun måtte kunne føle sig ganske uafhængig af ham, og ubestemte fremtidssyner, som han søgte at forjage som fantastiske, vakte hos ham en ikke ret forklarlig iver for, at man straks skulle få at vide, hvorledes hans forhold til Mirah var opstået. Han havde lært at hade den hemmelighed, der bevaredes med hensyn til de vigtigste bånd og forpligtelser i hans liv – at hade den dobbelt, fordi stærke hensyn forhindrede ham fra at bryde den. Deronda havde lovet sig selv, at siden de sandheder, der bringer vanære over menneskene, ikke altid er disses eget værk, skulle sandheden

aldrig ved hans virksomhed blive til vanære for nogen anden. Han var ikke uden angst for, at han skulle bryde dette løfte og give sig hen til den filosofi, der påstår, at verden altid er, som man selv skaber sig den.

Et øjeblik besluttede han næste morgen ved frokost at fortælle sir Hugo og lady Mallinger hele sit eventyr, men muligheden for, at der ved hans næste besøg hos mrs. Meyrick kunne åbenbare sig noget helt nyt, modarbejdede denne indskydelse, og til sidst lagde han sig til at sove med den beslutning, at han ville vente, indtil han havde aflagt dette besøg.

20

Mirah sagde, at hun havde sovet godt om natten, og da hun kom ned i Mabs sorte kjole, og hendes mørke hår krusede sig i små lokker, efterhånden som det tørredes efter det rigelige bad, så det ud, som om hun begyndte at føle sig trøstet efter den lange sorg og spejden, der havde bleget hendes kind og draget blå rande under hendes øjne. Mab kom med hendes frokost og førte hende ned i dagligstuen – ganske stolt over den virkning, et par små filttøfler gjorde, som hun havde været ude at købe, fordi der ingen sko fandtes i huset, som vare små nok til Mirah, hvis lånte kjole ikke nåede længere end til anklerne, så at man kunne se den simple fodbeklædning, der sluttede sig om hendes fødder som hylsteret om en knop, og hvis godtkøbsspænder tog sig ud som juveler.

"Å, moder," udbrød Mab, idet hun klappede i hænderne og bukkede sig ned imod Mirahs fødder, "se engang på tøflerne, hvor de sidder smukt!"

Mirah så selv ned på sine fødder på barnlig vis og smilede så til mrs. Meyrick, der i sit stille sind sagde: "Man kan næsten ikke tænke sig, at denne unge pige kan have nogen slet tanke. Men kloge folk ville sige til mig, at jeg skal være forsigtig." Hun besvarede Mirahs smil og sagde: "Jeg er bange for, at de fødder i den sidste tid have måttet bruges for meget. Men i dag vil hun hvile sig og holde mig med selskab."

"Og hun vil fortælle dig så meget, som jeg ikke får at høre," ytrede Mab, der var til mode, som om hun befandt sig i første del af en yndig roman og måtte gå glip af nogle kapitler, fordi hun var nødt til at passe sine timer.

Kate var allerede gået ud for at optage skitser langs floden, og Amy var ude at besørge ærinder. Det var netop, hvad moderen ønskede; hun ville være ene med den fremmede unge pige, hvis historie måtte være sørgelig, men nødvendigvis måtte fortælles.

Den lille dagligstue var den morgen lige så god som et tempel. Solen skinnede på floden, og en mild luft kom ind ad det åbne vindue; på væggene sås en prægtig tavs skare af vidner – den hellige jomfru svævende midt i engleskaren, profeterne og sibyllerne, den filosofiske skole i Athen, den hellige nadver, mystiske grupper fra længst henrundne tider, prægtige hoveder af Holbein og Rembrandt, den tragiske muse, læsende eller legende børn fra forrige århundrede, italienske digtere osv. osv. Den gode moder, der havde kæmpet modig med sine bekymringer og var kommet over dem med et endnu ganske muntert ansigt, var i færd med at sortere kulørt uldgarn til sit broderi, Hafiz lå og spandt i vindueskarmen, taffeluret på kaminhylden dikkede, og nu og da hørtes langt borte rullen af vogne. Alt var så mærkværdigt stille, og mrs. Meyrick, som antog, at denne stilhed ville være en særlig opfordring til Mirah om at tale, forstyrrede den ikke ved nogen bemærkning. Mirah sad lige over for hende i sin vante stilling, med hænderne foldede i skødet og fødderne over kors. Hendes øjne gled først langsomt rundt i værelset, men hvilede til sidst på mrs. Meyrick med em vis mild ærefrygt. Endelig sagde hun sagte:

"Jeg husker min moders ansigt bedre end noget andet, skønt jeg kun var syv år gammel, da jeg blev taget fra hende, og nu er jeg nitten."

"Det kan jeg godt forstå," sagde mrs. Meyrick. "Der er visse af ens tidligste indtryk, som holder sig grumme længe."

"Ja, det var mit allertidligste indtryk. Jeg tror, mit liv begyndte med, at jeg vågnede op og klappede min moder på kinden; hendes ansigt var ganske nær ved mit, hun holdt sine arme om mig og sang for mig. Én salme sang hun navnlig så tit, så tit, og så lærte hun mig at synge den med; det var det første, jeg sang i mit liv. Det var altid hebraiske salmer, hun sang, og fordi jeg ikke forstod meningen af ordene, troede jeg, at de kun handlede om, hvorledes vi holdt af hinanden, og hvor lykkelige vi var. Når jeg lå i min lille seng med de hvide gardiner, bøjede hun sig tit og mange gange ned over mig og sang for mig med sin yndige, sagte stemme. Jeg kan mange gange, mens jeg er vågen, drømme mig tilbage i den tid, og i søvne oplever jeg den tit igen – jeg drømmer da, at min hånd er ganske lille, jeg rækker den op imod hendes ansigt, og hun kysser den. Sommetider begynder jeg i drømme at ryste og at tro, at vi begge to er døde, men så vågner jeg, min hånd ligger således som nu, og i et øjeblik ved jeg ikke rigtig af mig selv. Men kunne jeg få min moder at se igen, ville jeg kende hende. Det er jeg vis på."

"De må være forberedt på, at der efter tolv års forløb er foregået en vis forandring," sagde mrs. Meyrick mildt. "Se blot på mit grå hår; for ti år siden var det lysebrunt. Dagene og månederne går hen over os som flygtige små fugle og efterlader sporene af deres fødder, der tit kan være tunge nok."

"Ak ja, jeg er vis på, at moders hjerte har været tungt, fordi hun har savnet mig. Hvor hun ville blive glad, hvis vi kunne mødes igen, og jeg kunne sige hende, hvor meget jeg holder af

hende, og trøste hende efter al hendes sorg! Kunne det ske, ville jeg ikke bryde mig om noget, jeg ville da være glad over, at jeg havde gennemgået mine sorger. Jeg var fortvivlet verden forekom mig ussel og slet; ingen hjalp mig, så at jeg kunne holde ud at leve i den; jeg havde en følelse af, at min moder var død, og at døden var den eneste måde at komme til hende på. Men i det sidste øjeblik i går, da jeg længtes efter, at vandet skulle lukke sig sammen over mig og da jeg troede, at døden var det bedste billede på barmhjertigheden – da kom den personificerede godhed til mig, og jeg fattede atter tro til livet. Og underligt nok begyndte jeg da at håbe, at hun også var i live. Og nu, da jeg er her – hos Dem – er fred og håb i dag strømmet ind i mit hjerte. Jeg har nu ikke trang til noget; jeg kan vente, fordi jeg håber og tror og er taknemmelig – o, så taknemmelig! – De har ikke haft onde tanker om mig – De har ikke foragtet mig."

Mirah talte med sagte stemme, men med et inderligt udtryk, og sad hele tiden så stille som en person i et maleri.

"Mange andre ville have haft samme følelser som vi, mit barn," sagde mrs. Meyrick, der fornemmede, at en tåge kom over hendes øjne, mens hun så ned på sit sytøj.

"Men jeg traf dem ikke på min vej – de kom ikke til mig."

"Hvorledes gik det til, at De blev taget fra Deres moder?"

"O, det er forfærdeligt at tale om det, men jeg må fortælle Dem det – jeg må sige Dem alt. Min fader – det var ham, der tog mig fra hende. Jeg troede, at vi blot skulle ud på en lille rejse, og jeg glædede mig til det. Alle mine småting blev pakket i et lille skrin. Men vi gik ombord på et skib og kom længere og længere bort fra land. Så blev jeg syg, og jeg troede aldrig, det

ville få ende – der var min første prøvelse i livet, og den forekom mig uendelig lang. Men til sidst kom vi i land. Jeg vidste da ikke besked om noget og troede, hvad min fader sagde. Han trøstede mig og sagde, at jeg skulle komme tilbage til min moder. Men det var Amerika, vi var kommet til, og det varede mange år, inden vi kom tilbage til Europa. I førstningen spurgte jeg tit fader, hvornår vi skulle tage hjem, og jeg gjorde mig umage for at lære at skrive, fordi jeg så gerne ville skrive til min moder; men en dag, da han så, at jeg forsøgte at skrive et brev, tog han mig op på sit skød og fortalte mig, at min moder og broder var døde; det var grunden til, at vi ikke rejste hjem. Jeg husker ikke så tydeligt min broder; jeg mindes kun, at han tit bar mig på armene; men han var ikke altid hjemme. Jeg troede min fader, da han sagde, at de var døde. Jeg så dem tydeligt ligge under jorden, da han sagde, at de var dernede, med deres øjne lukkede for evigt. Det faldt mig aldrig ind, at det ikke var sandt, og i lang tid græd jeg hver aften, når jeg var kommet i seng. Men da moder så tit besøgte mig i drømme, antog jeg, at hun måtte færdes om mig, skønt jeg ikke kunne se hende, og det trøstede mig. Jeg var aldrig bange i mørke af den grund, og om dagen lukkede jeg tit mine øjne og holdt hænderne for ansigtet og prøvede på, om jeg ikke kunne se hende og høre hende synge. Til sidst kunne det også lykkes mig, uden at jeg behøvede at lukke øjnene."

Mirah tav et øjeblik, og der var et udtryk i hendes ansigt, som om hun havde et lykkeligt syn, mens hun så ud på floden.

"Deres fader var dog vel ikke hård imod Dem?" sagde mrs. Meyrick et minut efter for at få hende til at tage fat på sin meddelelse igen.

"Nej; han kælede for mig og sørgede for, at jeg lærte noget. Han var skuespiller, og jeg opdagede senere, at når man hjemme havde sagt, at han gik til 'Coburg', mente man teatret. Men han havde mere med teatret at gøre end at spille komedie. Han havde ikke altid været skuespiller; han havde været lærer og kunne mange sprog. Jeg tror ikke, han spillede synderlig godt komedie; men han var også direktør og skrev og oversatte stykker. En italiensk sangerinde boede i lang tid hos os. De underviste mig begge to, og desuden havde jeg en lærer, som lod mig lære vers udenad og deklamere. Skønt jeg var så lille, arbejdede jeg flittigt, og jeg var ikke ni år gammel, da jeg første gang kom på scenen. Jeg havde let ved at lære, og jeg var ikke bange. Men både dengang og altid senere hadede jeg vor levevis. Min fader havde penge, og vi havde stads nok, men der var ikke orden i noget; altid kom og gik der herrer og damer, der lo højt, diskuterede, knejsede med nakken, knipsede med fingrene og spottede med alt, og jeg kunne ikke lide deres ansigter, skønt mange af dem kælede for mig, for jeg mindedes altid min moder. Lige fra første færd af, inden jeg endnu forstod noget af, hvad der foregik omkring mig, trak jeg mig tilbage fra alle mine omgivelser og søgte selskab med mine tanker, der var ganske forskellige fra dem. Jeg fik hurtigt en hel tankeverden, fordi jeg læste meget – skuespil og digte, Shakespeare og Schiller – og lærte både godt og ondt. Min fader begyndte at tro, at jeg kunne blive en stor sangerinde; min stemme ansås for mærkværdigt god af et barns at være, og han sørgede for den bedste undervisning til mig. Men det pinte mig, at han gjorde sig til af mig og hvert øjeblik lod mig synge for folk, som om jeg havde været en spilledåse. Engang, da jeg

var ti år gammel, spillede jeg en rolle som en lille pige, der var blevet forladt af sine forældre, men ikke vidste af det og sad og sang for sig selv, mens hun legede med nogle blomster. Jeg gjorde det ganske naturligt, men publikums klappen og tumlen i teatret gjorde et ubehageligt indtryk på mig, og jeg kunne ikke fordrage den ros, jeg fik, fordi den syntes mig så hård og følelsesløs; jeg savnede den kærlighed, jeg havde været genstand for fra fødslen af. I tankerne førte jeg et ganske andet liv end det, jeg var omgivet af; jeg valgte, hvad der forekom mig smukt i skuespillene og bøgerne, og lavede mig en verden af det, men jeg havde stadig en skærende fornemmelse af, at der var to slags liv, der stod i uopløselig modsætning til hinanden – jeg så skuespillerinder, der på scenen så så gode og milde ud og sagde så meget smukt, som om de virkelig følte det, lige bagefter bære sig ad som simple, rå kvinder. Min fader lagde undertiden mærke til mit indesluttede væsen, og en dag, da jeg havde prøvet en rolle, sagde signoraen: 'Hun bliver aldrig nogen kunstnerinde, hun har intet begreb om at være andet end sig selv. Endnu går det nok an, men med tiden skal De se, at hun ikke får mere udtryk og fremstillingsgave end en sangfugl.' Min fader blev vred, og de skændtes. Jeg sad alene og græd, for det, hun havde sagt, var som en lang, ulykkelig fremtid, der oprulledes for mig. Jeg skøttede ikke om at blive skuespillerinde; men det ventede min fader af mig. Da nogen tid var gået, tog signoraen fra os, og der kom jævnligt en lærerinde, som gav mig timer i forskellige ting, for min fader begyndte at blive bange for, at jeg sang for meget; men nu og du optrådte jeg dog endnu på scenen. Jeg blev mere og mere ked af det liv, jeg førte, og ville gerne ud af det; men jeg vidste ikke,

hvor jeg skulle ty hen, og var bange for verden. Desuden havde jeg en følelse af, at det var urigtigt at forlade min fader; jeg var bange for at gøre noget galt, for så indså jeg, at jeg også ville tabe troen på mig selv, ligesom jeg havde tabt troen på så mange andre. I lang, lang tid havde min ydre verden ikke været lykkelig, og blev jeg slet og syndig, ville jeg også miste min verden af lykkelige tanker, som min moder levede i. Af denne art var mine barnlige forestillinger i de år. O, hvor de var lange!"

Mirah henfaldt igen i dybe tanker.

"Var der ingen, der lærte Dem, hvad Deres pligt var?" sagde mrs. Meyrick. Hun ville ikke bruge ordet "religion", da hun ved nærmere overvejelse kun havde meget dunkle forestillinger om, hvad den jødiske religion for øjeblikket var blevet til.

"Nej – det indprentedes mig blot, at jeg burde gøre, hvad min fader ønskede. Han overholdt ikke vor religion i New York, og jeg tror helst han ville have, at jeg ikke skulle vide synderlig besked med den. Men fordi min moder havde plejet at tage mig med i synagogen, og fordi jeg mindedes, at jeg havde siddet på hendes skød, set ud gennem gitteret og hørt på salmesangen, længtes jeg efter igen at komme derhen. En dag, da jeg endnu var en ganske lille pige, listede jeg mig ud og forsøgte at finde synagogen, men jeg fo'r vild og flakkede længe om, indtil en mand spurgte mig, hvor jeg hørte til, og fulgte mig hjem. Min fader, som havde savnet mig, havde været meget bange for mig og var dygtigt vred. Jeg havde også været så angst over, at jeg var faret vild, at det varede længe, inden jeg tænkte på at vove mig ud igen. Men da signoraen var taget fra os, flyttede vi hen i et logi, hvor værtinden var jødinde og overholdt religionen. Jeg bad hende om at tage mig med hen i synagogen; jeg læste i

hendes bønnebog og bibel, og da jeg fik så mange penge, bad jeg hende om at købe bøger til mig, for gennem dem syntes jeg, at jeg kom min moder nærmere; jeg vidste, at hun måtte have set på de samme ord og fremsagt dem. På den måde har jeg fået lidt at vide om vor religion og vort folks historie, foruden at jeg har samlet, hvad jeg har læst i dramaer og andre bøger om jøder og jødinder; for jeg var vis på, at min moder havde overholdt sin religion. Jeg havde ophørt at spørge min fader om hende. Det er rædsomt at måtte sige det, men jeg begyndte ikke at tro rigtigt på ham. Jeg havde opdaget, at han ikke altid sagde sandheden, og at han gav løfter, som han ikke havde i sinde at holde, og det vakte min mistanke om, at min moder og broder endnu var i live, skønt han havde sagt til mig, at de var døde. For da jeg blev ældre og mere erfaren, og atter og atter tænkte på fortiden, følte jeg mig overbevist om, at min moder var blevet ført bag lyset og havde ventet, at vi om ganske kort tid ville komme tilbage, og det, at min fader havde taget mig på skødet og fortalt mig, at min moder og broder begge to var døde, forekom mig nu kun at have været en komedie, som han havde spillet for at berolige mig. Det gjorde et dybt indtryk på mig, at han således formodentlig havde løjet for mig, og jeg hadede af den grund al usandhed. Jeg skrev hemmeligt til min moder; jeg vidste, at hun boede i Colman Street i nærheden af Blackfriar's Bridge og Coburg, og at vort navn dengang var Cohen, skønt min fader kaldte os Lapidoth, fordi det, efter hvad han sagde, havde været vore forfædres navn i Polen. Jeg sendte som sagt hemmeligt mit brev afsted, men jeg fik intet svar, og jeg antog da, at der ikke var noget håb for mig. Vort liv i Amerika varede ikke meget længere. Min fader fortalte mig pludselig, at vi

skulle pakke sammen og tage til Hamborg, og jeg var ganske glad over det. Jeg håbede, at vi kunne komme mellem en anden slags mennesker, og jeg kunne godt tysk – nogle tyske dramaer kunne jeg næsten udenad. Min fader talte bedre tysk end engelsk. Jeg var dengang tretten år, og jeg syntes selv, at jeg var meget gammel – jeg kunne så meget og dog så lidt. Jeg tror ikke, at andre børn kunne have sådanne følelser, som jeg havde. Jeg havde tit ønsket, at jeg var druknet, dengang jeg tog bort fra moder. Men jeg besluttede at lyde og lide; hvad andet kunne jeg gøre? En dag, mens vi var på rejse, dukkede en ny tanke op hos mig. Jeg var dengang ikke meget søsyg og opholdt mig meget på dækket. Min fader deklamerede og sang og spøgte for at more folk ombord, og jeg hørte ofte bemærkninger om ham. En dag, da jeg stod og så ud på vandet, og ingen tog notits af mig, hørte jeg en herre sige: 'Å, han er en af disse snu jøder – uden tvivl en stor slyngel. Der er ingen race, som kan måle sig med dem i mændenes snedighed og kvindernes skønhed. Gud skal vide, for hvilket marked han har bestemt den datter.' Da jeg hørte det, fo'r den tanke igennem mig, at mit livs ulykke skrev sig fra, at jeg var jødinde, at verden altid ville have dårlige tanker om mig, og at jeg ville komme til at lide for det, for jeg ville blive bedømt efter min nationalitet. Jeg trøstede mig imidlertid ved den overbevisning, at min lidelse var en del af mit folks fælles sorg, min part i den lange sørgesang, der har lydt igennem århundreder. For om end mange af vor race har været ond og spottet i deres ondskab – hvad andet har det da været end en del af den kummer, som er blevet båret af de retfærdige iblandt dem, som blev foragtet formedelst deres brødres synder? – Men De har ikke forskudt mig."

Mirah havde i denne sidste sætning talt i en anden tone, da det i det øjeblik pludselig var faldet hende ind, at hun ikke havde grund til klage, men til taknemmelighed.

"Og vi vil søge at værge Dem imod at blive uretfærdigt bedømt at andre, mit stakkels barn," sagde mrs. Meyrick, der nu havde opgivet ethvert forsøg på at blive ved med sit arbejde og sad og hørte på hende med foldede hænder og et udtryk i ansigtet, som næppe var mindre spændt, end det ville have været i Mabs. "Bliv blot ved og fortæl mig alt."

"Efter den tid boede vi i forskellige byer – længst i Hamborg og Wien. Jeg begyndte igen at få undervisning i sang, og min fader fik altid penge rundt om ved teatrene. Jeg tror, at han havde en hel del penge med fra Amerika, og jeg fik aldrig at vide, hvorfor han var taget derfra. I nogen tid var han i strålende humør over min sang, og han lod mig stadig prøve forskellige roller. Han ventede, at jeg skulle gøre lykke i operaen. Men efterhånden lod det til, at min stemme aldrig ville blive kraftig nok – den holdt ikke, hvad den lovede. Min lærer i Wien sagde: 'De skal ikke anstrenge Dem mere; den vil aldrig komme til at passe til teatret; – den er af guld, men kun en tynd tråd, som let kunne springe.' Min fader følte sig bittert skuffet; på den tid havde vi det netop lidt knapt. Jeg tror ikke, jeg har sagt Dem rigtigt, hvorledes mine følelser var for min fader. Jeg vidste, at han holdt af mig og gerne ville bære over med mig, og derfor var jeg bange for at støde ham; men han tog altid fejl af, hvad der ville fornøje mig og gøre mig lykkelig. Det lå i hans natur at tage alting let, og jeg holdt snart op med at spørge ham om ting, som jeg brød mig rigtigt om, fordi han altid slog dem hen med en spøg. Han kunne endog stundom

gøre nar ad jøderne, og engang, da han for at more andre havde efterlignet deres bevægelser og den tone, bad i, kunne jeg ikke dy mig, men da vi var ene, sagde jeg: 'Fader, du burde ikke efterabe vore folk i påsyn af kristne, som gør nar ad dem; ville det ikke være uret, om jeg efterlignede dig, for at de kunne gøre nar ad dig?' Han trak blot på skuldrene, lo og kneb mig i hagen, mens han sagde: 'Det kunne du ikke gøre, barn.' Den måde, han således slog alt hen på, rejste en høj mur mellem mig og min fader, og det, jeg følte dybest, passede jeg mest på at skjule for ham. For når man lo ad nogle bestemt ting, kunne jeg ikke udholde det; verden forekom mig da som et helvede. Er denne verden og alt, hvad der er i den, kun en farce eller vaudeville, hvori man ikke finder synderlig mening? Hvorfor er der da tragedier og store operaer, hvor mennesker søger at løse vanskelige opgaver og villigt underkaster sig lidelser? Jeg synes, det er tåbeligt at tale om alt som en spøg. Og jeg så, at når han ønskede, at jeg skulle synge den største musik og partier i store operaer, så var det kun, fordi det betalte sig bedst. Det lagde bånd på min taknemmelighed for hans venlighed, og den kærligste følelse, jeg nærede for ham, var medlidenhed. Ja, undertiden havde jeg medlidenhed med ham. Han var blevet gammel og havde forandret sig. Nu var han ikke længere så livlig. Nu og da i de senere år kunne hans munterhed pludselig forsvinde, og så sad han stille og i tunge tanker hjemme, eller han kom ind, kastede sig på en stol og brast i gråd, ligesom jeg selv har grædt, når jeg var bedrøvet. Når jeg da lagde min hånd på hans knæ og sagde: 'Hvad er der i vejen, fader?' så svarede han ikke, men trak min arm hen om sin hals, tog mig om livet og blev ved at græde. Der opstod aldrig nogen fortrolighed

mellem os, men det gjorde mig dog så ondt for ham. I sådanne øjeblikke var jeg vis på, at livet var ham tungt, og jeg trykkede da min kind imod hans hoved og bad. Det var sådanne øjeblikke, der mest bandt mig til ham, og i dem tænkte jeg gerne på, hvor meget min moder engang måtte have holdt af ham, for ellers ville hun ikke have giftet sig med ham.

Men nu indtrådte en frygtelig tid. Vi havde været i Pesth, men vendte snart atter tilbage til Wien. Tvært imod min lærers råd, skaffede min fader mig ansættelse, ikke ved operaen, men som sangerinde ved et mindre teater i en af Wiens forstæder. Selv var han nu ikke længere ved scenen; jeg vidste ikke, hvad han lavede, men jeg har mistanke om, at han jævnligt tilbragte aftenen og natten i et spillehus, skønt han altid selv fulgte mig til teatret. Jeg følte mig over forfærdelig ulykkelig i denne tid. De skuespil, jeg optrådte i, indgød mig afsky og væmmelse. Fremmede herrer kom op til os og talte til mig. Alle – både mænd og kvinder – syntes at se på mig med et hånligt smil, alting forekom mig forfærdeligt. Måske så jeg det hele værre end det virkelig var – De kender ikke til den slags liv, men således at stilles til skue for hoben og skulle tjene den til morskab, at måtte synge noget, jeg ikke syntes om, at blive begloet af alle og behandlet med ringeagt, det var mig alt sammen langt mere pinefuldt nu, end dengang jeg var barn. Men jeg holdt dog ved; jeg gjorde det, fordi jeg havde besluttet at adlyde min fader, og jeg indså ikke, at jeg kunne gøre andet end at arbejde. Men jeg mærkede, at min stemme blev stedse svagere og jeg vidste, at jeg spillede dårligt, undtagen når det ikke var skuespil, men rollen var sådan, at jeg kunne være mig selv og tolke mine egne følelser. Det skete kun sjældent.

Oven i alt dette kom så, at man en morgen fortalte mig, at min fader var blevet arresteret og havde sendt bud efter mig. Han underrettede mig ikke om, hvorfor han var blevet sat i fængsel, men bad mig blot om at opsøge en adresse, som han gav mig, hvor jeg skulle besøge en greve, som ville sørge for, at han blev løsladt. Adressen var et offentligt værtshus, hvor skulle spørge efter greven, og bønfalde ham om at komme til min fader. Jeg fandt ham, og genkendte ham som en herre, som jeg havde set et par aftener tidligere bag scenen. Dette skræmte mig, for jeg huskede den måde, han stirrede på mig og kyssede min hånd – som om det var en hån. Men jeg udførte mit ærinde, og han lovede straks at gå til min fader, som samme aften kom hjem, ledsaget af greven. Jeg begyndte af føle en forfærdelig angst for denne mand, for han plagede mig med sin nærgåenhed, og hans stirrede konstant på mig: men jeg var sikker på, at uanset hvad han ellers havde af planer med mig, så nærede han i sit hjerte en dyb foragt for skuespillerinden og jødepigen. og da han kom til mig den følgende aften i teatret og ville lægge mit sjal over mine skuldre, blev jeg grebet af rædsel, for jeg så, at min fader ville have mig til at se ud, som om jeg var glad ved denne opmærksomhed. Greven var hverken særligt ung eller særligt gammel: hans hår og øjne var blege; han var høj og trådte tungt i gulvet, og hans ansigt var tungt og alvorligt, undtagen når han så på mig. Han smilede til mig, og jeg skælvede af rædsel: jeg kunne dog ikke sige, hvorfor han var mig så meget mere modbydelig end andre mænd. Nogle følelser er for os ligesom lyde, de kommer, før vi har set deres oprindelse. Min fader talte til mig om ham, når vi var alene; han havde kun ros til overs for ham – sagde, hvilken god ven, han

var. Jeg svarede ham intet, for jeg mente, at han havde fået min fader ud af fængslet. Næste gang greven kom, forlod min fader værelset. Han spurgte mig, om jeg holdt af at være ved teatret? Jeg svarede nej: jeg blev der kun af respekt for min fader. Han talte altid franske og kaldte mig '*petit ange*' og den slags ting, som jeg fandt fornærmende. Jeg vidste, han var forelsket i mig, men jeg var sikker på, at en adelsmand, som ikke selv var jøde, ikke kunne elske mig, uden at foragte mig. Men så sagde han, at jeg ikke behøvede at være ved teatret længen; han ville have, jeg skulle besøge ham hjemme i hans smukke bolig, hvor jeg kunne være dronning. Det var svært for mig at sige noget, så oprørt og vred var jeg over hans skændige forslag, men til sidst sagde jeg, at jeg 'hellere ville være ved teatret i al evighed, og skyndte mig så bort. Da jeg fo'r ud af værelset, så jeg min fader stå ude i gangen. Mit hjerte var knust. Jeg ilede forbi ham og lukkede mig inde i mit kammer. Der kunne ikke være nogen tvivl om, at min egen fader stod i ledtog med dette skrækkelige menneske. Næste dag overtalte han mig til at komme ud; han forsikrede mig, at jeg ganske havde misforstået grevens hensigt, og at han kunne forklare alting. Han tryglede mig om at beholde mit engagement, da vi ellers måtte sulte ihjel. Jeg gav efter for hans bønner, fortsatte med at spille som før, og i en hel uge så jeg intet til greven. Vi flyttede til et andet logi, og min fader holdt sig inde, undtagen når han fulgte mig til teatret. En dag begyndte han at tale nedsættende om mit skuespil og sagde, at jeg ikke kunne blive ved med at synge – jeg kunne miste stemmen helt – jeg burde tænke på min fremtid og ikke lade naragtige følelser stå mellem mig og min lykke. Han sagde: 'Hvad vil du gøre? Du vil blive nødt til at drive omkring i

gaderne og synge og betle ved folks døre. Du har fået et smukt tilbud, og burde tage imod det.' Jeg var ude af stand til at tale; en usigelig rædsel betog mig, når jeg tænkte på min moder og ham. Jeg følte for første gang, at jeg ikke ville gøre noget forkert ved at forlade ham. Næste dag underrettede han mig om, at han havde opsagt mit engagement ved teatret og at vi skulle rejse til Prag. Jeg var mistænksom overfor alt, og jeg blev stadig mere sikker i min plan om at forlade ham. Det tog os to dage at få pakket og blive klar, og jeg forberedte mig på at løbe bort fra min fader, og så ville jeg tage til London for om muligt at finde min moder. Jeg havde en smule penge, og ved at sælge en del småting skaffede jeg mig flere. Jeg pakkede nogle klæder sammen i en lille vadsæk, som jeg kunne bære i hånden, og besluttede at være på min post. Min faders tavshed – han talte slet ikke mere om grevens tilbud – fik mig til at føle mig sikker på, at der var en plan i gære mod mig. Jeg var til mode, som om man pønsede på at bringe mig til et galehus. Man havde engang vist mig et stort billede at et sådant sted, som jeg aldrig kunne glemme – med folk der spankulerede stift omkring, skændtes og skulede – ansigter, der viste en lurende ondskab og snedighed. Jeg havde sat mig for at holde mig fra ondskabens veje; og jeg bad til Gud om hjælp. Jeg vidste, hvad en falden og foragtet kvinde var, og mit hjerte vendte sig mod min fader, for bag ham så jeg i ånden hele tiden den mands ansigt, som fik mig til at gyse. De vil måske mene, at jeg ikke havde tilstrækkelig grund til mine mistanker, og måske havde jeg heller ikke andet end mine følelser, men jeg følte at mit sind var blevet oplyst, og at alt det, som kunne ske, stod klart og skarpt for mig. Når jeg sov, drømte jeg de samme ting, og jeg var

næppe overhovedet i stand til at sove. Under rejsen var jeg hele tiden på vagt. Jeg ved ikke hvorfor, men det forekom mig som en virkelig begivenhed, at min fader pludselig skulle forsvinde og lade mig være alene med greven på et sted, hvor jeg ikke kunne slippe væk. Jeg troede, at Gud advarede mig: jeg hørte min moders stemme i min sjæl. Det var mørkt, da vi nåede Prag, og skønt de sære gadelamper var tændt, var det svært at skelne ansigterne på dem, vi passerede i gaderne. Min fader havde sat sig udenpå hos kusken – han røg nu nærmest konstant – og jeg forsøgte at holde øje med alting trods mørket. Jeg tror nok, at jeg kunne se bedre dengang end nogensinde før; den mærkelige klarhed i mit indre syntes at have forplantet sig til mit ydre. Det var ellers ikke min vane at lægge mærke til ansigter og skikkelser på gaden; men denne nat så jeg alt og alle; og da vi kørte forbi et stort hotel, fik jeg øje på ryggen af en, som var på vej derind – kun ryggen, som var oplyst af skæret fra en gadelampe et stykke borte. Jeg genkendte den – allerede før skikkelse vendte ansigtet ud mod mig og så forsvandt i mørket, vidste jeg, hvem det var. Noget ville hjælpe mig. Jeg følte mig sikker på, at noget ville komme mig til hjælp. Jeg sov ikke den nat. Jeg tog mine simpleste klæder på – den kåbe og hat, jeg har båret lige siden; og jeg satte mig til at vente på dagslyset og lyden af dørene, som blev låst op. Nogle rejsende stod tidligt op – allerede kl. fire for at tage med jernbanen. Det gav mig mod. Jeg smuttede ud med min lille vadsæk under kåben, og ingen bemærkede mig. Jeg havde længe studeret togplanerne for at finde vejen til England; og allerede inden solopgang sad jeg i toget til Dresden. Først da græd jeg af glæde. Jeg vidste ikke, hvor længe min lille pengebeholdning ville strække til, men jeg

tænkte, jeg kunne sælge nogle af tingene i min vadsæk og mine ørenringe, og jeg kunne leve af brød alene. Jeg var kun bange for, at min fader skulle forfølge mig. Da jeg nåede til Brüssel, kunne jeg se, at jeg ikke havde penge nok, og jeg solgte alt, hvad jeg på nogen måde kunne skille mig af med. Her skete der imidlertid noget sært. Da jeg stak hånden i lommen på min kåbe, fandt jeg en halv napoleonsdor. Jeg var meget forundret over, hvordan den kunne være kommet der, da jeg huskede på, at en ung arbejder havde siddet overfor mig i toget fra Köln. Jeg var bange for alle, og holdt ikke af, at man talte til mig. Han forsøgte at tiltale mig, men da han så, jeg ikke brød mig om det, holdt han inde. Det var en lang tur; jeg spiste ikke andet end et par mundfulde brød. Han tilbød mig noget af det, han havde medbragt, men jeg afslog det. Jeg tror, det var ham, som stak den mønt i min lomme. Uden den ville jeg aldrig have nået Dover, og selv da gik jeg lange stykker af vejen fra Dover til London. Jeg vidste nok, at jeg måtte se ud som en stakkels tiggerpige, og jeg ville ikke gerne se alt for elendig ud, for hvis jeg fandt min moder, ville det bedrøve hende at se mig i en sådan tilstand. Men desværre, det var et tomt håb, at jeg skulle træffe hende der, så snart jeg satte min fod på Londons gader. Jeg begyndte straks at spørge efter Lambeth og Blackfriar's Bridge, men de lå langt borte, og jeg fo'r vild. Endelig kom jeg dog til Blackfriar's Bridge og spurgte efter Colman Street. Folk rystede på hovedet. Ingen kendte den gade. Jeg så den tydeligt i tankerne – vor gadedør, modepynten i vinduerne og det store hus overfor med de brede døre. Men der var ikke noget, som lignede det. Da jeg endelig spurgte mig for i en butik om, hvor Coburg-teatret og Colman Street var, sagde købmanden: 'Å, det

er alt sammen borte, lille jomfru. De gamle gader er revet ned; alting er nyt.' Jeg vendte mig bort, og jeg var til mode, som om døden havde lagt sin hånd på mig. 'Tøv lidt, lille jomfru,' sagde han, 'hvad vil De i Colman Street?' Han mente det måske godt, men jeg kunne ikke udholde den tone, han talte til mig i, og hvorledes kunne jeg sige ham, hvad jeg ville? Jeg var fortumlet, og alt løb i ét for mine øjne. Jeg mærkede pludselig, at jeg var grumme svag og træt, men hvor kunne jeg gå hen? Jeg så jo så fattig og tilstøvet ud og ejede intet – jeg så ud som en gadetiggerske – og var bange for alle de steder, hvor jeg kunne søge hen. Jeg tabte troen på alt og havde en stærk følelse af, at jeg stod ganske ene og forladt. Hele vejen fra Prag havde jeg været ved godt mod; jeg troede, at Gud stod mig bi, og jeg stræbte stadig fremad i det sikre håb, at jeg ville finde min moder; men nu – nu stod jeg ene her i en fremmed verden. Alle, som så mig, ville tro ilde om mig, og jeg måtte søge hus sammen med tiggere. Jeg stod på broen og så ned ad floden. Folk kom gående til en dampbåd. Mange af dem så fattige ud, og jeg synes, at det ville være en lettelse for mig at komme bort fra gaderne; måske dampbåden ville føre mig et sted hen, hvor jeg snart kunne være ene. Jeg havde endnu nogle pence tilbage, og jeg købte et brød, da jeg gik ombord. Jeg ville gerne have lidt tid og nogle kræfter for at tænke over livet og døden. Hvorledes kunne jeg leve? Det forekom mig nu atter, at hvis jeg nogensinde skulle kunne finde min moder igen, var døden den rette vej til hende.

Jeg spiste for at få styrke til at tænke. Dampbåden satte mig af på et sted ved floden – jeg ved ikke hvor – og det var da sent om aftenen. Noget borte fra vejen stod der nogle store træer, og

under dem satte jeg mig for at hvile mig om natten. Jeg må snart være faldet i søvn, og da jeg vågnede, var det morgen. Fuglene sang, rundt om mig lå der dugperler, jeg frøs og følte mig så uendelig ene. Jeg stod op og gik et langt stykke langs med floden, og så vendte jeg om igen. Der var ingen grund til, at jeg skulle gå nogetsteds hen. Verden om mig forekom mig som et drømmesyn, der hvirvledes forbi, mens jeg stod ene med min dybe sorg. Tankerne strømmede ind på mig og tvang mig til at gennemgå hele mit liv lige fra dets begyndelse; fra det øjeblik, jeg var blevet ført bort fra min moder, havde jeg følt mig som et forskudt barn, der var blevet optaget og benyttet af fremmede, som ikke brød sig om, hvad mit liv var for mig, men kun, hvad jeg kunne udrette for dem. Det hele forekom mig som en trættende ørkenvandring, eller som om jeg var blevet tvunget til at gå til dans og lystighed uden at vente mig nogen fornøjelse af det. Og nu var det endnu værre. Jeg var igen ene og forskudt, og jeg var bange for, at nogen fremmed skulle lægge mærke til mig og tale til mig. Jeg var angst for verden. Ingen kendte mig; alle ville miskende mig. Jeg havde set så mange i mit liv, der glædede sig over andres foragt og lo ad deres skam. Hvad skulle jeg gøre? Livet syntes at omgive mig med en ildmur – hvor jeg vendte mig hen, var det, som om jeg blev svedet, og jeg gyste tilbage. Det klare solskin virkede ængstende på mig, og jeg begyndte at tro, at min fortvivlelse var Guds røst, der bød mig at dø. Men det ville tage lang tid at dø af sult. Så tænkte jeg på mit folk, hvorledes det var blevet jaget fra land til land og forfulgt, og hvorledes mange af det var døde af elendighed på deres vandringer – var jeg da den første? Og under forfølgelserne havde vore forfædre undertiden dræbt deres børn

og bagefter sig selv; det var for at frelse dem fra at blive frafaldne. Det syntes at berettige mig til at gøre ende på mit liv; for jeg var jo også omringet af elendighed og så ingen anden udvej end at give mig synden i vold. Men i mit sind kæmpede modstridende tanker. Jeg vidste, at nogle havde anset det for urigtigt at fremskynde deres død, om de så var midt i luerne, og så længe jeg endnu havde nogle kræfter, var der en stemme i mit indre, som bød mig at holde ud – hvad nytte havde ellers hele mit liv været til? Det havde ikke været lykkeligt siden de første barndomsår; hver morgen, når det blev lyst, havde jeg plejet at tænke: 'Jeg vil holde ud.' Men før havde jeg dog altid haft noget håb; nu var det borte. Med disse tanker gik og gik jeg, i mit hjerte anråbende den højeste, som jeg lige så lidt ville undfly i døden som i livet – skønt jeg ikke havde nogen stærk tro til, at han brød sig om mig. Styrken syntes at vige fra min sjæl; bag alle mine bønner stod der en følelse af, at jeg var ene og forladt. Jo mere jeg tænkte, desto trættere blev jeg, indtil det forekom mig, at jeg slet ikke tænkte, men at himlen, floden og den evige Gud var blandet sammen i min sjæl. Og hvad havde det at sige, om jeg døde eller levede? Hvis jeg lagde mig til at dø i floden, var det da mere end at lægge mig til at sove? – i søvnen befalede jeg jo også min sjæl Gud i vold, gav mig hen. Erindringen talte ikke længere til mig; jeg kunne kun føle, hvad der var nærværende hos mig – det var en eneste længsel efter at blive et liv kvit, der syntes at være en uafbrudt sorg og kval, som stod i vejen for den dybe fred, jeg kunne træde ind i. Således var min stemning. Da aftenen kom, og solen var gået ned, forekom det mig, at jeg nu ikke havde mere at vente efter. Jeg fik ny kraft til at ville, hvad jeg agtede at gøre. De ved, hvad jeg gjorde. Jeg

stod i begreb med at dø. De ved, hvad der hændte – har han ikke fortalt Dem det? Jeg genvandt troen; jeg var ikke forladt. Han har jo fortalt Dem, hvorledes han fandt mig?"

Mrs. Meyrick gav intet hørligt svar, men trykkede sine læber imod Mirahs pande.

"Hun er en perle; dyndet har kun lige berørt hende," var den ivrige lille kones slutningsbemærkning, da hun samme aften under en *tête-à-tête* med Deronda i det bageste værelse med meget liv havde meddelt ham Mirahs historie.

"Hvad mener De om at søge efter denne moder?" sagde Deronda. "Har De ikke nogen angst for det? Jeg tilstår, at jeg har det."

"Jeg tror, at hendes moder er god," sagde mrs. Meyrick hastigt og bestemt, "eller *var* god, for hun kan jo være død – det er jeg bange for. De kan være overbevist om, at hun har været en god kone; det kan man slutte af, at faderen har været sådan en kæltring. Hvor skulle barnet ellers have fået sin godhed fra? Man kan ikke få hvedemel uden hvede."

Deronda var noget skuffet over dette svar: han havde ønsket en stadfæstelse af sin egen dom og begyndte at gøre indvendinger. Argumentet for moderens godhed kunne i alt fald ikke finde anvendelse på broderen, og mrs. Meyrick indrømmede, at denne broder godt kunne have en ubehagelig lighed med faderen. Hvad nu det angik at avertere om dem, så kunne man, hvis deres navn var Cohen, lige så gerne avertere om to rottehunde [Note 5)] uden at beskrive dem nærmere, og i dette punkt kom mrs. Meyrick ham til hjælp, for tanken om et avertissement var allerede blevet nævnet for Mirah og havde

gjort det stakkels barn ganske bange; hun var overbevist om, at hendes fader ville få det at se – han læste alting i aviserne. Der var ganske bestemt sikrere midler end at avertere; man kunne sætte folk i bevægelse, hvis forretning det var at finde borteblevne personer. Men Deronda ønskede, at mrs. Meyrick skulle dele hans mening om, at det var klogere at vente frem for at søge efter et tvivlsomt, måske såre uheldigt resultat, navnlig da han i næste uge skulle rejse til udlandet for et par måneder. Skulle der anstilles en eftersøgning, ville han gerne være ved hånden, for at mrs. Meyrick ikke skulle savne bistand til at møde alle konsekvenser – forudsat, at hun ville være så højmodig stadig at våge over Mirah.

"Vi ville være meget skinsyge på enhver, som tog det hverv fra os," sagde mrs. Meyrick. "Hun skal blive i mit hus; hun kan jo få Hans' gamle værelse."

"Tror De, at hun vil finde sig i at vente?" sagde Deronda ængsteligt.

"Ja, i så henseende skal De ingen bekymringer gøre Dem. Det ligger ikke i hendes natur at udkaste planer og projekter; hun kan kun resignere. De ser jo, hvorledes hun underkastede sig denne fader, og hun undrer sig selv over, at hun havde viljestyrke nok til at løbe sin vej fra ham. For hendes moders vedkommende er hendes eneste tanke nu den, at hun må stole på Gud. Siden De har frelst hende, og vi har modtaget hende med godhed, har hun den sikre tro, at hendes moder på en lignende måde ved et tilfælde vil blive fundet. Og når hun taler, kan jeg så tydeligt læse hendes tanker, som om hun endnu var et barn."

Mrs. Meyrick håbede, at hun ikke skulle være nødt til at bruge alle de penge, Deronda gav hende til brug for Mirah; når nogen tid var gået, ville Mirah måske søge at få noget arbejde ligesom hendes døtre og på den måde selv sørge for sit underhold. Deronda gjorde imidlertid gældende, at hun måtte trænge til en lang hvile.

"Ja, vi vil ikke forhaste os med noget," sagde mrs. Meyrick. "De kan stole på, at der skal blive sørget kærligt for hende. Hvis De vil være så god at give mig Deres adresse i udlandet, skal jeg skrive til Dem og lade Dem vide, hvorledes det går. Vi bør ikke have al fornøjelsen over hendes redning for os selv. Og desuden vil jeg gerne bilde mig selv ind, at jeg også gør Dem en tjeneste."

"Det er sandelig ingen indbildning. Hvad skulle jeg have gjort i aftes, hvis De ikke havde været? Alt ville være gået galt. Når jeg ser Hans igen, skal jeg sige til ham, at den største fordel ved at have ham til ven er den, at man således kan lære hans moder at kende."

Dermed standsede deres samtale, og de gik ind til de unge piger i det andet værelse, hvor Mirah sad med et mildt, roligt udtryk i ansigtet, mens de andre fortalte hende, hvad de vidste om mr. Deronda – om hans godhed imod Hans og om alle de dyder, han efter Hans' forsikring besad.

"Kate brænder hver dag røgelse foran hans portræt," sagde Mab. "Jeg går med hans navnetræk i en lille sort silkepose om halsen for at beskytte mig imod krampe, og Amy skriver hans navn på alle mulige måder. Vi må alle sammen gøre noget ekstra til ære for ham, nu da han har bragt Dem til os."

"Han er sagtens for stor en mand til, at han trænger til noget," sagde Mirah med et smil til Mab og et spørgende blik på

den alvorligere Amy. "Han er måske meget fornem?"

"Han står langt over os i rang," sagde Amy. "Han er i familie med højtstående folk, og det kan godt være, at han ligger på nogle af de atlaskes puder, som vi stikker vore fingre for at lave."

"Det glæder mig, at han er af høj rang," sagde Mirah med sin sædvanlige ro.

"Hvorfor glæder det Dem?" sagde Amy, der fandt denne følelse noget mistænkelig og spejdede efter jødiske ejendommeligheder, som endnu ikke havde vist sig hos deres gæst.

"Fordi jeg altid tidligere har haft så meget imod fornemme mænd."

"Å, mr. Deronda er ikke så forskrækkelig fornem," sagde Kate. "Vi kan for hans skyld meget godt alligevel have dårlige tanker om alle peerer og baronetter, hvis vi har lyst."

Da han trådte ind, rejste Mirah sig op med det samme taknemmelige og ærbødige blik, hun havde betragtet ham med aftenen i forvejen. Det var umuligt at tænke sig nogen dame, der på én gang var mere fri for forlegenhed og for stødende ugenerthed. Hendes teateropdragelse havde ikke efterladt noget synligt spor, sandsynligvis var hendes væsen ikke blevet meget forandret, siden hun i en alder af ni år spillede det forladte barn. Deronda følte, at han stod i begreb med at lære noget for ham aldeles nyt i kvindelig skikkelse at kende. For Mirah var ikke barnlig af uvidenhed; hendes erfaring om godt og ondt var dybere og mærkeligere end hans egen. Han følte en lyst til at iagttage hende og høre på hende, som om hun var kommet fra et fjernt land, beboet af en fra vor forskellig menneskerace.

Men netop af denne grund gjorde han sit besøg kort; med sin sædvanlige ængstelse for, at hans færd skulle støde andre, skyede han alt, hvad der kunne tage sig ud som nysgerrighed eller anmasselse af en ret til at få så meget at vide, som han havde lyst til, om en person, som han havde gjort en tjeneste. Han ville f.eks. gerne have hørt hende synge, men han ville have betragtet fremsættelsen af et sådant ønske som en råhed; hun kunne jo nemlig ikke sige Nej, og han ville derfor bestandig have en følelse af, at hun blev behandlet som en person, som til enhver tid skulle stå på pinde med sine talenter. Og al den agtelse, der kunne vises nogen, var han tilbøjelig til at vise denne unge pige. Hvorfor? Han anførte for sig selv flere gode grunde, men alt, hvad man gør efter en stærk, utvivlsom viljesindskydelse, er grundet på motiver, som det ville være vanskeligt at angive i ord.

Deronda tog altså snart afsked for de to måneder, han ventede at være borte fra London, og et par dage efter var han med sir Hugo og lady Mallinger på vej til Leubronn.

Han havde udført sin hensigt og fortalt dem om Mirah. Baronetten var bestemt af den mening, at man helst burde lade være at søge efter moderen og broderen. Lady Mallinger interesserede sig meget for den unge pige og bemærkede, at der var et selskab til jødernes omvendelse, og at det måtte håbes, at Mirah ville gå over til kristendommen; men da hun så, at sir Hugo betragtede hende med et smil, sluttede hun deraf, at hun havde sagt en dumhed. Lady Mallinger havde en følelse af, at hun måtte gøre krav på overbærenhed, fordi hun ikke havde født andet end døtre, skønt der var så stærk trang til sønner, og antog, at verdens tilsyneladende modsigelser rimeligvis

skyldtes hendes egen mangelfulde dømmekraft. Men når hun var meget forvirret, plejede hun at sige til sig selv: "Jeg vil tale med Daniel om det." Deronda var overhovedet til stor hjælp i familien, og sir Hugo, som jo havde besluttet at gøre for ham, hvad der tjente ham bedst, var begyndt at føle, at det behageligste ville være altid at have denne stedfortræder for en søn i sin nærhed.

Vi har nu meddelt Derondas historie, for så vidt han selv kendte den, indtil den tid, da han opholdt sig på et kort besøg i Leubronn og så Gwendolen Harleth ved spillebordet.

Note 5: **Cohen:** var og er et meget almindeligt jødisk navn. *Red.anm.*

21

Klokken var halv elleve om formiddagen, da Gwendolen Harleth efter sin triste rejse fra Leubronn kom til den station, hvorfra hun måtte køre til Offendene. Ingen vogn eller pårørende var der for at tage imod hende, for i det telegram, hun havde sendt fra Dover, havde hun nævnt et senere tog, og i sin utålmodighed under et ufrivilligt ophold på en londonsk station var hun taget afsted derfra uden at forestille sig, hvad det ville være at komme uanmeldt en halv times kørsel fra sit hjem – på en af de stationer, der var anbragt således, at de ikke var nær ved noget sted, men lige langt borte fra alle steder. Mens hun stod ene med sine store rejsekufferter og måtte vente, til der kunne skaffes en vogn fra det såkaldte jernbanehotel, følte hun, at den smudsige maling i ventesalen, den støvede karaffel med en smule vand på bunden og de storstilede bibelvers, der opfordrede beskuerne til at angre og omvende sig, passede godt for de sørgelige livsudsigter, der nu åbnede sig for hende på grund af det uheld, der havde ramt hendes familie, og hun ilede hen til døren og så ud over vejen og markerne. Men selve solstrålerne forekom hende at have et trist præg, for det gulnede løv og græsset ligesom gøs, og vinden piskede fjerene op på en hane og to kaglende høns, der uden tvivl havde måttet give afkald på deres voksne kyllinger og nu ikke vidste, hvad de skulle foretage sig. Også jernbanebetjenten syntes at befinde sig i en rådvild tilstand, og hans uskyldige blik på Gwendolen og hendes kufferter stødte hende, navnlig fordi han som ny på sin post ikke kendte hende og derfor måtte antage, at hun ikke var synderlig højt på strå. Vognen – en smudsig gammel

kaleschevogn – holdt i nærheden og blev gjort i stand af en gammel arbejdsmand. Det er usle småting, som man ikke skulle synes havde noget at gøre med et menneskes historie; men sådanne småting spiller ofte en større rolle, end man antager. I ethvert tilfælde gjorde de et stærkt indtryk på Gwendolen og bidrog til at kue hendes genstridige ånd. Hvad kunne det nytte at leve under trykkede, ydmyge, usle kår? Dette ophold på jernbanestationen var begyndelsen af hendes nye liv i hjemmet, det var en prøve på, hvad hun havde at vente.

Det var det emne, der optog hendes tanker under den langsomme kørsel i den ubekvemme kaleschevogn, mens den ene store kuffert trykkede den beskedne kusk og den anden med et tov var surret fast på sædet foran hende. Hele vejen fra Leubronn havde hun tænkt sig, at familien igen ville tage til udlandet; for naturligvis måtte der være en lille indtægt tilbage – hendes moder kunne ikke mene, at der bogstavelig intet var reddet. At tage ud til et kedsommeligt sted i udlandet og leve grumme tarveligt, det var den lidet opmuntrende fremtid, som truede hende; hun havde set mange fattige englændere i udlandet og tænkte sig hensat til deres glædetomme, ringeagtede liv; hun så i tankerne Alice, Bertha, Fanny og Isabella vokse op omkring hende i kedsomhed, mens hun nærmede sig de tredive, og hendes moder blev mere og mere melankolsk. Men hun havde ikke i sinde ydmygt at bøje sig og lade ulykken gøre med hende, hvad den ville; hun havde endnu ikke fuldt ud troet på ulykken, men træthed og græmmelse over den uhyggelige hjemkomst havde nu begyndt at virke på hende som en ubehagelig opvågnen, værre end de urolige drømme, der var gået forud. Den glæde over sin egen person, hvormed

hun havde kysset billedet i spejlet, var forsvundet for en følelse af det unyttige i at være noget som helst – smuk, begavet, bestemt – hvad kunne det hele nytte? Begivenhederne gik dog deres egen gang, og mændene var afskyelige. Ja, mændene var afskyelige. Disse få ord udfyldtes med meget levende erindringer. Men i de sidste timer var der foregået en forandring med deres betydning. Ét er det at hade tyvekoster, og noget andet er det at hade dem dobbelt, fordi det, at de er stjålne, forhindrer os fra at bruge dem. Gwendolen var begyndt at blive vred på Grandcourt, fordi han var sådan, at hun var blevet afholdt fra at gifte sig med ham, vred på ham som årsagen til hendes nuværende sørgelige lod.

Men den langsomme kørsel var næsten til ende, og den skumplende vogn, der kom op ad alleen, kunne nu ses fra vinduerne. En skikkelse, der kom til syne i verandaen, fremkaldte en række nye og mindre egenkærlige følelser hos Gwendolen, og da hun sprang ned fra vognen og så det kære, smukke ansigt, hvori sorgen havde efterladt sig friske spor, slog hun sine arme om sin moders hals og følte for øjeblikket kun alle sorger, for så vidt de også ramte hendes moder.

Bag hendes sås naturligvis de bedrøvede ansigter på de fire overflødige småpiger, der hver især, stakkels små – som mange tusinde andre små søstre – havde deres egen lille verden, som ikke var af vigtighed for nogen anden, men som alle sammen følte, at Gwendolens nærværelse på en eller anden måde var en formildelse af ulykken. Hvor Gwendolen var, ville der hænde noget interessant; selv hendes flygtige modtagelse af deres kys og hendes: "Nå, gå så, børn," medførte den slags trøst, som den syge altid finder ved at træffe på bestemthed og myndighed.

Den gode miss Merry, hvis forknytte mine hidtil var anset for uforklarlig hos en guvernante, der stod i et kærligt forhold til familien, men nu passede godt med omstændighederne, ventede ikke at få nogen hilsen, men gav sig til at bære kufferterne ind og betalte kusken, mens mrs. Davilow og Gwendolen ilede op ovenpå og lukkede sig inde i det sorte og gule soveværelse.

"Du skal ikke tage dig det så nær, kære moder," sagde Gwendolen og trykkede kærligt sit lommetørklæde på de tårer, der rullede ned ad mrs. Davilows kinder. "Jeg bryder mig ikke om det. Jeg skal nok gøre noget. Alting klarer sig nok. Det så værre ud, fordi jeg var borte. Hører du! Du må være glad, fordi jeg er her."

Gwendolen mente hvert et ord, hun sagde. De selvtillidsfulde planer, der i ubestemte omrids havde svævet for hende på rejsen, dukkede nu frem med større bestemthed. Pludselig syntes hun at få øje for, hvorledes hun kunne blive "noget", det var et af hendes bedste øjeblikke, og den kærlige møder glemte alt andet og så på hende med et forgudende blik.

"Gud velsigne dig, du kære, søde barn!" sagde hun. "Jeg kan sagtens være lykkelig, når du kan."

Men længere op ad dagen kom ebben, og de gamle slibrige sten, de gamle tangbevoksede pletter blev atter synlige. Straks – da den afskyelige kørsel var til ende – var det jo dog Offendene, Gwendolen var kommet til, og alle omgivelser af umiddelbar betydning for hende var der endnu til hendes bekvemmelighed; der var stille i det store, rummelige hus, mens hun hvilede sig, der blev sørget for alle toilettets overdådigheder, uden at hun behøvede at tage sig om det, og på

hendes værelse bragtes der hende hendes yndlingsspise på en lille bakke. For hun havde sagt: "Hold dem alle sammen borte fra os i dag, moder. Lad dig og mig være ene sammen."

Da Gwendolen kom ned i salen, så frisk som en svane, der nys havde dykket sin hvide hals under vandet, og sad lænet op til puderne på kanapeen ved siden af sin moder, havde deres ulykke endnu ikke berørt hende med sit åndepust. Hun følte sig rede til at høre alt og begyndte i en rolig tone:

"Hvad har du nu egentlig tænkt på at gøre, Mama?"

"Ak, mit barn, det første, vi må gøre, er at flytte bort fra dette hus. Mr. Haynes er heldigvis lige så glad ved at få det nu, som han ville have været, da vi lejede det. Lord Brackenshaws godsinspektør skal arrangere alt med ham på den fordelagtigste måde for os; du kender ham jo nok – mr. Bazley – det er en meget skikkelig mand."

"Jeg kan ikke tro andet, end at lord Brackenshaw nok ville lade dig blive her uden at betale husleje, moder," sagde Gwendolen, hvis talenter ikke så meget var udviklet i retning af forretninger som i at lægge mærke til den beundring, hun vakte ved sine yndigheder.

"Mit kære barn, lord Brackenshaw er i Skotland og ved ikke noget om, hvorledes det er gået os. Hverken din onkel eller jeg har lyst til at henvende os til ham. Hvad skulle vi desuden gøre i dette hus uden tjenestefolk og uden penge til at varme det op for? Jo før vi kommer ud af det, desto bedre. Vi har jo ikke andet at flytte med end vore klæder."

"Du vil vel altså tage til udlandet?" sagde Gwendolen. Det havde hun nu engang gjort sin tanke fortrolig med.

"Nej, mit barn, det er der ikke tale om. Du har aldrig forstået dig på pengesager," sagde mrs. Davilow med et mat smil, og idet hun lagde sin hånd på Gwendolens, tilføjede hun bedrøvet: "Det gør denne ulykke så meget tungere for dig, min egen pige."

"Men hvor skulle vi da tage hen?" sagde Gwendolen med en vis skarphed i tonen. Der gik en ny ængstelse gennem hende.

"Det er alt sammen afgjort. Vi får lidt bohave fra præstegården – alt, hvad de kan undvære." Mrs. Davilow betænkte sig. Hun var mindre bange for virkeligheden for sin egen skyld end for det stød, meddelelsen måtte give Gwendolen, der så på hende med spændt forventning, men tav. "Vi skal flytte til Sawyer's Cottage."

I første øjeblik tav Gwendolen, men blegnede af harme – efter hendes mening fuldt berettiget harme. Derpå sagde hun stolt:

"Det er umuligt. Du burde have tænkt på noget andet. Onkel burde ikke tillade det. Jeg vil ikke finde mig i det."

"Mit søde barn, hvad andet skulle vi have tænkt på? Din onkel er så god imod os, som han kan være, men han sidder nu selv hårdt i det; han har sin familie at sørge for, og forstår du rigtigt, hvorledes det forholder sig? Du må erindre – vi har intet. Vi har ligefrem slet intet at leve af, undtagen hvad han og min søster giver os. De har været så forstandige og hjælpsomme som muligt, og vi må forsøge at tjene noget. Jeg og pigebørnene skal sy en bort til et bordtæppe for dameforeningen i Wancester og en alterdug, som sognefolkene vil forære Pennicote kirke."

Mrs. Davilow indlod sig kun frygtsomt på disse detaljer, men hvorledes skulle hun ellers gøre deres virkelige stilling begribelig for det stakkels barn, som desværre for øjeblikket

måtte finde sig i det uundgåelige, hvorledes så end hendes lod ville blive engang i fremtiden? Hun havde selv et overtroisk håb om, at der virkelig var forbeholdt hende en lysere fremtid.

"Men du kunne dog bestemt have fået en bolig andetsteds end netop Sawyer's Cottage," vedblev Gwendolen, som billedet at dette hus, hvor en accisebetjent havde boet, tyngede på som en mare.

"Nej, det kunne jeg ikke, mit barn. Du ved nok selv, at her ikke er mange huse at få, og vi må være glade ved, at vi har fået det for os selv. Det er heller slet ikke så dårligt. Der er to små stuer og fire sovekamre. Du skal få lov til at sidde alene, når som helst du har lyst."

Den deltagende bekymring for moderen havde nu tabt sig så meget, at Gwendolen slet ikke ænsede disse undskyldende ord.

"Jeg kan ikke begribe, at hele din formue er gået tabt på én gang, Mama. Hvor kan du på så kort tid have fået vished for det? Det er ikke en uge siden, du skrev til mig."

"Det første budskab om det fik jeg meget tidligere, mit barn. Men jeg ville ikke forstyrre din glæde, førend det var absolut nødvendigt."

"Å, hvor det er ærgerligt!" sagde Gwendolen og rødmede af ny vrede. "Havde jeg vidst det, kunne jeg have bragt de penge hjem, som jeg havde vundet, men fordi jeg ingen besked vidste, blev jeg og tabte dem. Jeg havde næsten to hundrede pund, og for dem kunne vi have levet en lille stund endnu, indtil jeg kunne udføre en eller anden plan." Hun tav et øjeblik og tilføjede da i en endnu heftigere tone: "Alting er gået mig imod. Folk er kun kommet i nærheden af mig for at gøre mig ulykker."

Blandt "folk" indbefattede hun Deronda. Havde han ikke blandet sig i hendes forhold, ville hun være gået til spillebordet igen med nogle napoleonsdorer og kunne måske have vundet tilbage, hvad hun havde tabt.

"Vi må bøje os for Forsynets vilje, mit barn," sagde den stakkels mrs. Davilow, der var aldeles bestyrtet over denne tilståelse fra hendes datter om deltagelse hasardspillet, men ikke turde sige mere. Hun var vis på, at hun ved "folk" tænkte på Grandcourt, som hun ikke vovede at lukke sin mund op om. Gwendolen svarede straks:

"Men jeg vil ikke bøje mig. Jeg vil gøre alt, hvad jeg kan, for at bekæmpe denne skæbne. Hvad kan det hjælpe at kalde folks slethed 'Forsynet'? Du sagde i dit brev, at det var mr. Lassmanns skyld, at vi havde mistet vore penge. Er han løbet bort med dem alle sammen?"

"Nej, men det forstår du dig ikke på. Han håbede at vinde ved store spekulationer i miner og sådan noget og vovede for meget!"

"Det kalder jeg ikke Forsynet; det var uforsvarlig letsindighed med vore penge, og han burde straffes for det. Kan vi ikke ved rettens hjælp få vor formue tilbage? Onkel burde gøre skridt til det og ikke roligt finde sig i sådan uret. Vi bør søge retten."

"Mit kære barn, ved rettens hjælp kan man aldrig få penge igen, som er tabt på den måde. Din onkel siger, at det er, som når man spilder mælk på jorden. Desuden må man have en hel formue for at kunne føre proces; folk, der er ruineret, kan ikke indlade sig på det. Vore penge er desuden gået sammen med andres vi er ikke de eneste, som har lidt ved det; der er også andre, som må finde sig i deres skæbne."

"Men jeg vil ikke finde mig i at bo i Sawyer's Cottage og se dig og børnene slide for at tjene nogle få shilling og pence. Det gør jeg ikke. Jeg vil gøre noget, der passer bedre med vor rang og dannelse."

"Både din onkel og alle vi andre ville ganske vist billige det, mit barn, og beundre dig dobbelt derfor," sagde mrs. Davilow, som var glad over, at der således uformodet åbnede sig en adgang til at bringe et kildent emne på bane. "Det var ikke min mening, at du skulle finde dig i det dårlige, når der tilbød sig noget bedre. Både din onkel og din tante har indset, at dine evner og din dannelse er en formue for dig, og de har allerede hørt omtale noget, som nok kunne passe for dig."

"Hvad er det, Mama?" Noget af Gwendolens vrede veg pladsen for interesse, og hun var ikke fri for romantiske gisninger.

"Der er to pladser, som tilbyder sig. Den ene er hos en biskop, hvor der er tre døtre, og den anden er i et højere pigeinstitut; i begge pladser fordrer man netop dine kundskaber: fransk, musik og dans – og så dit elegante væsen. Lønnen i hver af dem er hundrede pund om året – og – lige i øjeblikket" – mrs. Davilow var blevet bange og betænkte sig – "vil du måske for at blive fri for den kummerlige måde, vi må leve på, modtage en af dem."

"Hvad for noget! Jeg skulle være som miss Graves hos madame Meunier? Nej, mange tak!"

"Jeg tror også selv, at pladsen hos dr. Mompert ville være mere passende. I en biskops hus kan du ikke få det hårdt."

"Undskyld, Mama, men en guvernante har det altid hårdt, og jeg kan ikke indse, at det ville være behageligere, om der blev set

ned på én i en biskops hus, end om det skete andetsteds. Desuden ved du jo meget godt, at jeg ikke kan udstå at give undervisning. Tænk dig mig spærret inde med tre klodsede pigebørn – sådanne som Alice! Jeg ville hellere udvandre end være guvernante."

Hvad det just ville sige at udvandre, blev Gwendolen ikke opfordret til at forklare nærmere. Mrs. Davilow tav, da hun ikke så nogen udvej og med rædsel tænkte på, hvorledes det ville gå, når Gwendolen traf sin onkel og tante. Der var noget vist tilbageholdent i Gwendolens stolte, afvisende ord, der tydede på, at hun havde en bestemt plan i baghånden, og den praktiske uvidenhed, hun stadig lagde for dagen, kunne ikke kuldkaste moderens tro på, at denne kække vilje, der havde øvet et sådant herredømme over hende, også nok ville sætte hendes beslutninger igennem.

"Jeg har nogle smykker, moder, dem kunne jeg sælge," sagde Gwendolen. "De ville dog altid indbringe noget, og jeg må have en lille sum penge blot til at begynde med. Marshall i Wancester køber dem nok; han viste mig engang nogle armbånd, som han sagde, han havde købt af en dame. Jocosa kan jo tage ind og spørge ham om det. Jocosa skal naturligvis fra os, men det kan hun nok gøre først."

"Hun vil såmænd gøre alt, hvad hun kan, den stakkels sjæl. Jeg har endnu ikke fortalt dig, at hun ville have mig til at tage alle de skillinger, hun har lagt sig op – en tre hundrede pund. Jeg har rådet hende til at begynde på en lille skole. Nu, da hun har været så længe hos os, vil det være lidt drøjt for hende at komme ind i en ny familie."

"Du kan jo anbefale hende til bispens døtre," sagde Gwendolen med et pludseligt polisk udtryk i øjnene; "jeg er vis på, hun egner sig bedre til den plads, end jeg ville gøre."

"Du må endelig passe på ikke at sige sådan noget til din onkel," sagde mrs. Davilow. "Det vil støde ham, når du lader hånt om, hvad han har gjort sig umage for. Men du har vel noget andet i sinde, som han måske ikke ville synes ilde om, hvis du talte med ham om det."

"Der er en anden, som jeg først vil rådføre mig med. Er Arrowpoints endnu på Quetcham, og er hr. Klesmer der? Men det ved du sagtens ikke noget om, du stakkels, kære moder. Kan Jeffries ride derover med en billet?"

"Ak, mit kære barn, Jeffries er her ikke længere, og hestene er solgt. Men vi kan nok få et bud ovre fra bondegården. Arrowpoints er endnu på Quetcham, for miss Arrowpoint aflagde forleden dag sit visitkort her; jeg kunne ikke tage imod hende. Men om hr. Klesmer ved jeg ingen besked. Vil du have bud derover førend i morgen?"

"Ja, så snart som muligt. Jeg vil straks skrive en billet," sagde Gwendolen og rejste sig.

"Hvad tænker du egentlig på, Gwen?" sagde mrs. Davilow, der følte sig lettere til mode ved de forskellige tegn på, at hendes datter var livligere og i bedre humør.

"Bryd dig blot ikke om det, så er du en sød lille moder," sagde Gwendolen og satte sig igen et øjeblik for at kæle for sin moder. "Jeg har i sinde at gøre noget, men du må ikke bryde dig om at vide, hvad det er, førend alting er afgjort; så skal du nok få det godt igen. Du kære gamle moder! – Du er blevet ti år ældre på de tre uger. Nå, nå, nå, græd nu ikke" – og idet Gwendolen holdt

begge hænder om sin moders ansigt, kyssede hun de skælvende øjenlåg. "Men du må ikke sige mig imod eller lægge mig hindringer i vejen. Jeg må selv tage min beslutning, hverken min onkel eller nogen anden må kommandere over mig. Det er min egen sag, hvordan jeg vil leve. Og jeg tænker" – med disse ord kom der en vis hån i hendes tonefald – "jeg tænker, at jeg kan skaffe dig bedre kår end at lade dig bo i Sawyer's Cottage."

Idet Gwendolen ytrede de sidste ord, rejste hun sig igen og gik hen til en pult, hvor hun skrev følgende billet til Klesmer:

> "Miss Harleth beder hr. Klesmer om at bevise hende den store tjeneste at besøge hende, om muligt i morgen. Hun har meget alvorlige grunde til at udbede sig denne godhed af ham. Uheldige familieforhold har nødet hende til at træffe et valg, med hensyn til hvilket hun kun kan søge råd hos hr. Klesmers overlegne indsigt og kundskaber."

"Vil du så sørge for, at denne billet straks bliver sendt til Quetcham, Mama?" sagde Gwendolen, idet hun skrev adressen på brevet. "Buddet må vente på svar, der er ingen tid at spilde."

For øjeblikket gjaldt det først og fremmest om at få brevet sendt afsted; men da hun var blevet beroliget i så henseende, dukkede en ny bekymring frem og holdt hende i ængstelig spænding. Hvis Klesmer tilfældigvis ikke var på Quetcham, hvad skulle hun så gøre? Gwendolens tro på hendes lykkestjerne havde fået nogle små stød. Tingene var gået hende imod. Et glimrende parti, som tilbød sig for hende, var gået overstyr. Lykken i rouletten havde ikke svaret til hendes fordringer, og en mand, som hun slet ikke kendte, havde blandet sig i hendes planer. Med al sin skønhed og selvtillid havde Gwendolen

Harleth en følelse af, at en ydmygelse truede hende; for første gang forekom denne verdens vilkår hende som en hvirvlende, brølende folkehob, som hun var faret vild i, og hvor man brød sig lige så lidt om, tog sig lige så lidt af hende som af en myriade andre unge piger, skønt det var særlig hårdt for hende. Hvis Klesmer ikke var på Quetcham, så ville det passe godt med alt det andet; det forekom hende endog at være det sandsynligste, og hun gav sig til med iver at gruble på forskellige fortvivlede alternativer, der kunne befri hende for enten at flytte ind i Sawyer's Cottage eller "tage en plads", et udtryk, der for hende indbefattede alle de ubehageligheder, som var mest sårende for hendes stolthed, mest stridende imod hendes smag, i alt fald for så vidt hendes erfaring satte hende i stand til at forestille sig ubehageligheder.

Men det kunne jo dog også være, at Klesmer var der, og for det tilfælde tænkte Gwendolen på resultatet med et sikkert håb, der endog kastede et smilende lys over hendes genvordigheder som noget, der hørte med til navnkundige og mærkelige personers levnedsløb.

22

Gwendolens billet kom lige i rette øjeblik; den blev nemlig leveret Klesmer, lige som han stod i begreb med at tage bort fra Quetcham, og for at imødekomme hendes appel til hans godhed tilbragte han, skønt det voldte ham nogen gene, natten i Wancester. Der var nemlig særlige grunde til, at han ikke ville blive på Quetcham.

Den prægtige herregård, ved hvis udstyring der stadig var taget hensyn til, hvad der kostede mest, var nemlig blevet ham lovlig hed, da dens besiddere ligesom visse store politikere var blevet forbavset over et oprør imod det bestående, som vi jævne, dagligdags mennesker bagefter kunne se var blevet forberedt lige for næsen af dem.

Der var som sædvanlig mange gæster på herregården, og blandt dem en, som miss Arrowpoint forudså kunne være en ny bejler til hendes hånd, en politisk mand af god familie, som tillidsfuldt ventede en peer-titel og følte, at han havde brug for en større formue til på passende måde at hævde en sådan titel. Sådanne mænd anser det altid for givet, at en rig arving betragter sig som et appendix til sin formue og er villig til at gifte sig med den, som andre mener, at hendes formue passende kan tilfalde. Naturen er imidlertid stundom så lunefuld ikke blot at gøre "eneste børn" til døtre, men også at begave disse døtre med en god forstand og en stærk vilje. Arrowpoints havde allerede følt nogen ængstelse med hensyn til disse naturgaver hos deres Catherine. Hun ville slet ikke gå ind på den synsmåde for hendes sociale pligt, hvorefter hun skulle gifte sig med en trængende adelsmand eller en borger, der

befandt sig på trappestigen som fører til nobilitering, og de var ikke uden bekymring, fordi hun så hårdnakket afslog passende tilbud. Med hensyn til den mulighed, at hun skulle være forelsket i hr. Klesmer, var de slet ikke urolige – den slags blindhed er såre almindelig. I reglen har menneskene en stor evne til at forbavses over virkninger, som de har gjort alt muligt for at fremkalde, og over udeblivelsen af virkninger, som de slet ikke har gjort andet for end at ønske dem. Forældre er forbavsede over deres sønners uvidenhed, skønt de har anvendt de mest anerkendte og kostbare metoder for at bringe den til veje; mænd og hustruer er gensidigt forbavsede over tabet af en kærlighed, som de slet ikke har gjort sig nogen umage for at bevare; og vi er alle sammen tilbøjelige til at forbavses over, at vore medmennesker ikke beundrer os. På denne måde går det til, at sandheden forekommer os højst usandsynlig. Sandheden er meget forskellig fra de sædvanlige magelige kombinationer, som laves af vore ønsker. Arrowpoints tid til at forbavses var nu kommet.

Når der består en kærlighed mellem en rig arving og en stolt mand med levende uafhængighedsfølelse, er det vanskeligt for dem at komme til en forståelse; men denne vanskelighed kan dog nok overvindes, med mindre den stolte mand sikrer sig ved et stadigt alibi. Korte møder efter en overlagt fraværelse er mægtige til at fremkalde erklæringer; men endnu mægtigere er en stadig omgang med fuld sympati i smag og udmærkede egenskaber på begge sider, navnlig når den ene er lærer og den anden en begavet, lærvillig elev. Det er en situation, som har historisk berømthed, og den har ikke mindre tillokkelse nu, end den havde i Abelards dage.

Men den art sammenligning var ikke faldet Arrowpoints ind, da de engagerede Klesmer til at komme til Quetcham. At have en musiker af første rang i sit hus er en af de forrettigheder, som rigdommen giver; Catherines musikalske talent kunne gøre krav på alle fordele, som kunne skaffes hende; og hun ville overmåde gerne bruge den tid, hun tilbragte i ro på landet, til en grundig uddannelse. Klesmer var endnu ikke nogen Liszt, om hvem det ansås for givet, at han var tilbedt af damer i alle europæiske lande undtagen i Lapland; og selv under denne forudsætning var det ikke absolut sagt, at han ville fri til en rig arving. Ingen musiker af ære ville gøre det. Endnu mindre var det rimeligt, at Catherine ville give ham det ringeste påskud til en sådan dristighed. Hvor giftermål er utænkeligt, er en ung piges følelser sikre.

Klesmer var i høj grad en mand af ære, men giftermål indledes sjældent med formelige frierier, og Catherines begreber om det utænkelige faldt ikke ganske sammen mad hendes moders.

Det varede ikke længe, inden de begge to blev sig bevidste, at de interesserede sig for hinanden: men "i hvilken grad", var endnu tvivlsomt. Klesmer bildte sig ikke ind, at miss Arrowpoint tænkte sig ham som en mulig frier, og hun var ikke vant til at tænke sig selv som havende udsigt til at vække mere end venskabelig agtelse eller til at frygte for erklæringen om mere fra nogen mand, som ikke var forelsket i hendes formue. Under disse omstændigheder havde man ikke anset det for nødvendigt at indskrænke Klesmers besøg i det sidste år hverken på landet eller i byen. Han vidste meget vel, at hvis miss Arrowpoint havde været fattig, ville han have gjort ivrig

kur til hende i stedet for at sende en storm gennem fortepianoet eller lægge sine arme over kors og hengive sig til en hyperbolsk tirade om noget så upersonligt som Nordpolen; og hun vidste lige så fuldt, at hvis det havde været muligt for Klesmer at ønske hendes hånd, så ville hun have fundet overvejende grunde for at give ham den. Det var den samme sikkerhed som ved fulde glas, der er lige så sikre imod at løbe over som halvt tomme, når der blot ikke stødes til dem. Ved nærværende besøg på Quetcham var Klesmer dog begyndt at tænke på, at han ikke ville komme igen, mens Catherine var mere pirrelig over hans hyppige *brusquérie*, i hvilket hun så en temmelig unødvendig bestræbelse hos ham for at hævde sin lærerværdighed.

Imidlertid viste sig peeren *in spe* mr. Bult, en agtet partimand, der, mens han i det private liv var temmelig neutral, havde bestemte meninger om landene ved Nigeren, ligeledes var meget hjemme i Brasilien, talte med afgjort bestemthed om forholdene på Sydhavsøerne, var meget omhyggelig i udarbejdelsen af sine taler i Parlamentet og på valgmøder og var så solid og rødmosset at se til som nogen sund brite på livets middagshøjde. Catherine, som vidste, at der var en stiltiende overenskomst om, at han var en ulastelig mand for en rig arving, havde intet at sige imod ham, undtagen at han forekom hende grundigt kedsommelig. Mr. Bult var elskværdigt selvtillidsfuld og havde ingen forestilling om, at hans ligegyldighed for kontrapunktet nogensinde kunne regnes ham til skade, Klesmer betragtede han næppe som et alvorligt menneskeligt væsen, der burde have en stemme med, og han brød sig lige så lidt om miss Arrowpoints tilbøjelighed for

musik som om hendes sandsynlige udgifter til antikke kniplinger. Han var som følge deraf lidt forbavset over en ivrig udtalelse en dag efter bordet af Klesmer om manglen på idealisme i den engelske politik, som gik ud på at lade alt samkvem mellem fjerne racer bestemme efter markedsbehovet. Om dette emne udbredte Klesmers gestikulerende veltalenhed sig en kort stund ligesom et fyrværkeri, der tilfældigt er gået ild i, og derpå blev han ganske tavs. Mr. Bult var ikke overrasket over at Klesmers anskuelser var noget fantastiske, men han var forbavset over hans herredømme over det engelske sprog og over hans evne til at fremstille en sag på en sådan måde, at det ville have passet ved en valgmiddag. Sandsynligvis fandt det sin forklaring i, at han var en polak eller ezeker, der befandt sig i landflygtighed og havde været nødt til at skabe sig en levevej af sine musikalske kundskaber. Samme aften i salen gik han for første gang hen til Klesmer ved fortepianoet, i hvis nærhed også miss Arrowpoint befandt sig, og sagde:

"Jeg har ikke før haft nogen anelse om, at De var politiker."

Klesmers eneste svar bestod i at lægge armene over kors, stikke sin underlæbe frem og se stift på mr. Bult.

"De må have været vant til at tale offentligt. Skønt jeg ikke er enig med Dem, må jeg indrømme, at De taler ualmindelig godt for Dem. Jeg må slutte af Deres udvikling, at De er panslavist."

"Nej, mit navn er Elias. Jeg er den evige jøde," sagde Klesmer, idet han kastede et hurtigt, smilende blik på miss Arrowpoint og lod fingrene foretage et mystisk stormløb frem og tilbage på fortepianoet. Mr. Bult fandt disse narrestreger lidt fornærmelige og polske i deres art, men da miss Arrowpoint var der, ville han dog ikke gå sin vej.

"Hr. Klesmer har kosmopolitiske anskuelser," sagde miss Arrowpoint, idet hun forsøgte at slå sagen hen. "Han venter, at alle racer til sidst skal gå op i hinanden."

"Nå ja, hvorfor ikke?" sagde mr. Bult med en bestræbelse for at være nådig. "Jeg mærkede nok, at han havde for meget talent til at være slet og ret musiker."

"Nej, der tager De fejl, sir," sagde Klesmer, der nu blussede op. "Intet menneske har for meget talent til at være musiker; de fleste mennesker har for lidt. En skabende kunstner er lige så lidt en slet og ret musiker, som en stor statsmand er en slet og ret politiker. Vi er ikke sindrige dukker sir, som bor i en æske og kun ser ud på verden, når den gaber efter adspredelse. Vi hjælper med til at styre nationerne og forme vor tidsalder lige så meget om alle andre offentlige mænd. Vi regner os for at stå i niveau med lovgivere. Og en mund, som vil tale med virkning gennem musikken, har en vanskeligere opgave end nogen parlamentarisk taler."

Med disse ord rejste Klesmer sig hastigt fra fortepianoet og gik sin vej.

Miss Arrowpoint blev blussende rød, og mr. Bult bemærkede med sin sædvanlige flegmatiske sikkerhed: "Deres pianist har ikke ringe tanker om sig selv."

"Hr. Klesmer er noget mere end en pianist," sagde miss Arrowpoint undskyldende. "Han er en stor musiker i den fuldeste betydning af ordet. Han vil få rang sammen med Schubert og Mendelssohn."

"Ja, de ting forstår damerne sig på," sagde mr. Bult, som ikke desto mindre var overbevist om, at "de ting" var tåbelige, eftersom Klesmer havde vist sig som en nar.

Catherine, som det altid gjorde ondt, når Klesmer stødte andre ved sine udtalelser, fandt næste dag i musikværelset lejlighed til at sige: "Hvorfor var De så hidsig i aftes imod mr. Bult? Han mente ikke noget ondt med, hvad han sagde."

"De ønsker, at jeg skal være forekommende imod ham?" sagde Klesmer noget heftigt.

"Jeg tror altid, at De selv vil finde det vigtigst af være høflig."

"De finder det altså ikke vanskeligt at tåle ham? – De har respekt for en politisk trivialist, der er så dum som en okse med hensyn til alt, som han ikke kan slå politisk kapital af? De finder, at hans storartede dvaskhed passer med en engelsk gentlemans værdighed?"

"Det har jeg ikke sagt."

"De finder, at der ikke var den fornødne værdighed i min optræden, og De er fornærmet på mig."

"Nu er De en lille smule nærmere ved sandheden," sagde Catherine smilende.

"Så gør jeg bedst i at lægge mine ligklæder i min vadsæk og straks se at komme afsted."

"Det kan jeg ikke indse. Når jeg må finde mig i Deres kritik af min operette, så må De heller ikke tage Dem min kritik over Deres hidsighed videre nær."

"Men jeg tager mig den nær. De ville have, at jeg skulle have fundet mig i hans uvidende og uforskammede ytring om en 'slet og ret musiker' uden at anvise ham hans rette plads. Jeg skal tålmodigt høre på, at mine guder bliver bespottede og jeg selv hånet. Men jeg beder om forladelse. Det er umuligt, at De kan se sagen i samme lys som jeg. Selv De kan ikke forstå en kunstners harme; han er i Deres øjne af en anden kaste."

"Det er sandt," sagde Catherine med nogen bevægelse i tonen. "Han hører til en kaste, som jeg ser op til – en højere kaste end min."

Klesmer, sum havde siddet ved et bord og gennemset nogle partiturer, fo'r op og gik et lille stykke bort, hvorpå han sagde:

"Det er smukt følt – jeg er Dem taknemmelig for det, men det er alligevel bedst, at jeg tager afsted. Jeg har besluttet mig til i ethvert tilfælde at rejse. De kan komme overmåde godt ud af det uden mig; Deres operette er på hjul – den går af sig selv. Og Deres mr. Bults selskab passer for mig omtrent 'wie die Faust aufs Auge'. Jeg går her og forsømmer mine engagementer. Jeg må tage til St. Petersborg."

Hun svarede ikke.

"De er altså enig med mig i, at jeg gør bedst i at tage afsted?" sagde Klesmer noget opirret.

"Ja, hvis Deres forretninger og følelser byder Dem at rejse, så bør De gøre det. Det undrer mig blot, at De er gået ind på at skænke os så meget af Deres tid i det sidste år. De må have tre gange så megen interesse af at være andre steder. Jeg har altid betragtet Deres indvilligelse i komme til os som et offer, De bragte."

"Og hvorfor skulle jeg bringe et sådant offer?" sagde Klesmer, idet han gik hen til fortepianoet og berørte tangenterne, så at de så sagte som et fjernt ekko gengav en melodi, han havde sat til Heines digt: "Ich habe Dich geliebt und liebe Dich noch".

"Det er netop gåden," sagde Catherine i den naturligste tone, mens hun i sin bevægelse rev et stykke papir i ganske små stykker, som om det var en multiplikationsopgave, en grusom fe havde pålagt hende at løse.

"De kan ikke tænke Dem noget motiv?"

"Nej, ikke noget, som forekommer mig i mindste måde sandsynligt."

"Så skal jeg sige Dem det. Det er, fordi De for mig er den ypperste kvinde i verden – den dame, der troner på hæderspladsen, og hvis farver jeg bærer mellem mit hjerte og mit harnisk."

Catherines hænder rystede så stærkt, at hun ikke længere kunne rive papiret i stykker; endnu mindre kunne hendes læber sige et ord. Klesmer vedblev:

"Det ville være en stor uforskammethed af mig, hvis jeg havde i sinde at grunde noget som helst på dette. Men det er der ikke tale om. Jeg har slet ingen planer af den art. Men De ytrede engang, at det var Deres skæbne at mistænke enhver person, der gjorde kur til Dem, for at være en eventyrer, og hvad De blev mest vred over, var, at mændene tiltroede Dem den dumhed at antage, at de gjorde kur til Dem for Deres egen skyld. Sagde De ikke det?"

"Jo, det er meget rimeligt " lød det sagte svar.

"Det var bitre ord. Nuvel, der er i det mindste én mand, der har set kvinder så talrige som blomster i maj, men som har søgt Deres selskab for Deres egen skyld. Og da han er en mand, som De aldrig kan gifte Dem med, vil De tro ham. Det er et argument, som også kan tale til gunst for en anden mand. Men giv Dem ikke hen til en minotaurus som Bult. Nu går jeg og pakker mine ting. Jeg skal gøre undskyldning til mrs. Arrowpoint."

Klesmer rejste sig og gik hastigt hen imod døren.

"Så må De tage denne bunke manuskript med," sagde Catherine, idet hun pludselig gjorde en fortvivlet anstrengelse. Hun havde rejst sig for at hente bunken fra det andet bord. Klesmer kom tilbage, og der var en afstand som et folioarks længde imellem dem.

"Hvorfor skulle jeg ikke gifte mig med den mand, som elsker mig, når jeg elsker ham?" sagde Catherine. For hende var den anstrengelse, hun fremførte disse ord med, noget lignende som en kvindes spring fra dækket på et strandet skib ned i redningsbåden.

"Det ville blive for tungt – det er umuligt – De kunne ikke gennemføre det. Jeg er ikke et sådant offer værd, som De måtte bringe. Jeg vil ikke modtage det. Det ville blive betragtet som en mesalliance for Dem, og jeg ville blive udsat for de værste beskyldninger."

"Er det beskyldningerne, De er bange for? Jeg er ikke bange for noget andet, end at vi skulle gå glip af at leve sammen."

Det afgørende ord var udtalt; der var ingen tvivl om, hvilket mål de begge to attråede at nå; det gjaldt nu kun om, ad hvilken vej de skulle komme til det, og Catherine besluttede at følge den allerligeste vej. Hun gik ind til sin fader og moder i bogsalen og meddelte dem, at hun havde givet Klesmer ægteskabsløfte.

Mrs. Arrowpoints sindsstemning var beklagelsesværdig. Hun ønskede naturligvis det bedste af alt; derfor ville hun ikke blot føle sig stående på et højere litterært trin end de damer, hun omgikkes med, men ville også i alle sociale forhold stå på lige trin med dem. Så længe hun betragtede Klesmer som en patroniseret musiker, var hans egenheder ganske pikante; men hvis hun nu pludselig skulle til at betragte ham som svigersøn,

påtrængte der sig hende straks en højst pinlig følelse af, hvad folk ville sige. Den stakkels frue havde jo været vant til at fremstille Catherine som et mønster på fortræffelighed.

I det første øjebliks hede glemte hun alt undtagen sin vrede, og var ikke kræsen i valget af sine ord.

"Hvis Klesmer har været så uforskammet at fri til dig, skal din fader piske ham ud af gården. Så tal dog, Arrowpoint!"

Faderen tog sin cigar af munden og sagde med al den energi, han kunne samle i en så vigtig anledning: "Det går aldrig an, Cath."

"Går an!" udbrød mrs. Arrowpoint; "nej, hvilket menneske, der er ved sine fulde fem, har nogensinde troet, at det kunne gå an? Du kunne lige så gerne sige, at det ikke går an at forgive og kvæle folk. Det er en komedie, du spiller, Catherine; eller også er du bindegal."

"Jeg er fuldstændig klog og mener det ganske alvorligt, mama, og hr. Klesmer har slet ingen skyld. Han har aldrig tænkt på, at jeg skulle gifte mig med ham; men jeg opdagede, at han elskede mig, og da jeg også elskede ham, sagde jeg til ham, at jeg ville gifte mig med ham."

"Det behøver du såmænd ikke at fortælle, Catherine," sagde mrs. Arrowpoint bittert; "andre vil nok fortælle det for dig. Du bliver til nar for hele verden, alle vil sige, at du selv må have friet til en mand, der har fået sin betaling for at komme her i huset – som er, Gud ved hvad – en sigøjner, en jøde, en nar!"

"Det er lige meget, moder," sagde Catherine, som nu også blev vred, "vi ved alle sammen, at han er et geni – lige som Tasso var."

"De tider er ikke det samme som nutiden, og Klesmer er heller ingen Tasso," sagde mrs. Arrowpoint, der blev hidsigere og hidsigere. "*Den* spydighed er der ingen brod i, undtagen for så vidt den viser en høj grad af mangel på skyldig respekt for din moder."

"Jeg vil grumme nødigt krænke dig, Mama; men jeg vil ikke opgive mit livs lykke for anskuelser, som jeg ikke tror på, og sædvaner, som jeg ingen agtelse har for."

"Du har altså tabt al følelse for, hvad du skylder os? Du har glemt, at du er vort eneste barn – at det tilkommer dig at bringe en stor formue i de rette hænder?"

"Hvilke er de rette hænder? Min bedstefader tjente formuen ved handel."

"Arrowpoint, vil du virkelig sidde stille og høre på det uden at åbne din mund?"

"Jeg er en gentleman, Cath. Vi venter, at du vil gifte dig med en gentleman," mandede faderen sig op til at sige.

"Og en mand, der er knyttet til dette land og dets institutioner," sagde moderen. "En dame i din stilling har alvorlige pligter. Hvor pligten og tilbøjeligheden kolliderer, må hun adlyde pligtens bud."

"Det benægter jeg ikke," sagde Catherine, der blev roligere i samme forhold, som hendes moder blev hidsigere. "Men man kan anvende sandheder på en forkert måde. Folk kan let bruge det hellige ord *pligt* som betegnelse for noget, de vil have, at andre skal gøre."

"Dine forældres ønske forekommer det dig altså ikke at være din pligt at tage hensyn til?"

"Jo, inden for rimelige grænser. Men inden jeg opgiver mit livs lykke – –"

"Catherine, Catherine, det vil ikke blive din lykke," sagde mrs. Arrowpoint i sin mørkeste tone.

"Nu vel, inden jeg opgiver det, som *forekommer* mig at være min lykke, må jeg have en bedre grund end dit ønske om, at jeg skal gifte mig med en adelsmand eller en mand, som stemmer med et bestemt parti for at blive adelsmand. Jeg føler mig berettiget til at gifte mig med den mand, jeg holder af og anser for en hæderlig mand, med mindre en højere pligt forbyder det."

"Ja, men det gør den, Catherine, skønt du i din blindhed ikke kan se det. Det er en dames pligt ikke at fornedre sig, og du vil fornedre dig. Arrowpoint, vil du ikke sige din datter, hvad hendes pligt er?"

"Du må jo nok kunne indse, Catherine, at Klesmer ikke er en mand for dig," sagde mr. Arrowpoint. "Han passer ikke til at være godsejer. Han har et fordømt udenlandsk snit og er en upraktisk mand."

"Jeg kan virkelig ikke indse, hvad det har at betyde, Papa. Engelske godser er mange gange gået over til udlændinge – hollandske soldater, sønner af udenlandske fruentimmer af dårligt navn – og hvis vort gods blev solgt i morgen, ville det efter al sandsynlighed komme i hænderne på en eller anden udenlandsk børsspekulant. Alverden siger, at heldige svindlere kan købe halvdelen af jorden her i landet. Hvorledes kan jeg standse den strøm?"

"Det kan ikke hjælpe at ræsonnere om giftermål, Cath," sagde mr. Arrowpoint, "man kan ikke behandle den sag som et

parlamentsspørgsmål. Vi må gøre, som andre folk gør. Vi må tænke på nationen og det offentlige vel."

"Jeg kan ikke skønne, at det offentlige vel har noget her at bestille, Papa," sagde Catherine. "Hvorfor venter man altid, at en arving skal bringe en formue, som er vundet ved handel, over i en bestemt samfundsklasses hænder? Det forekommer mig at være et latterligt miskmask af forældede vedtægter og falsk ærgerrighed. Jeg ville hellere kalde det et offentligt onde. Folk burde se at skabe en ny slags offentligt vel ved at give deres ærgerrighed en anden retning."

"Det er lutter sofisteri, Catherine," sagde mrs. Arrowpoint. "Fordi du ikke ønsker at gifte dig med en adelsmand, er du dog derfor ikke nødt til at gifte dig med en gøgler eller charlatan."

"Jeg kan ikke se, at disse ord passer, Mama."

"Nej, naturligvis," svarede mrs. Arrowpoint med bidende foragt; "det er kommet så vidt med dig, at vi umuligt kan forstå hinanden."

"Det kan ikke ske, Cath," sagde mr. Arrowpoint, der gerne ville bøde på sin kones hidsighed ved lempeligere ræsonnementer. "En mand som Klesmer kan ikke blive gift med en dame, der har sådan en formue, som du har. Det kan ikke ske."

"Det *skal* ikke ske," sagde mrs. Arrowpoint bydende. "Hvor er manden? Hent ham herind."

"Jeg kan ikke hente ham herind, for at han skal blive fornærmet," sagde Catherine. "Derved opnås intet."

"Du vil dog vel nok have, at han skal vide, at han ikke får din formue, fordi han gifter sig med dig?" sagde mrs. Arrowpoint.

"Ja, hvis det er tilfældet, ønsker jeg naturligvis nok, at han skal vide det."

"Så er det bedst, at du henter ham."

Catherine gik blot ind i musikværelset og sagde: "Kom!" Hun anså det ikke for nødvendigt at forberede Klesmer.

"Hr. Klesmer," sagde mrs. Arrowpoint med en noget hånlig ceremonialitet, "det er ufornødent at gentage, hvad der er forefaldet mellem os og vor datter. Min mand vil meddele Dem vor beslutning."

"Der kan slet ikke være tale om, at De kan blive gift med hende," sagde mr. Arrowpoint, på hvem det hverv, han havde, tyngede temmelig stærkt, og hvis forlegenhed ikke lettedes ved nogen cigar. "Det er et helt forrykt indfald. Der gives folk, som er blevet udfordret for mindre."

"De har på en skammelig måde misbrugt vor tillid," udbrød mrs. Arrowpoint, der ikke var i stand til at følge sin oprindelige hensigt og overlade besværet med at tale til sin mand.

Klesmer bukkede dybt med tavs ironi.

"Det er en latterlig prætension. De gør bedst i at opgive Deres plan og straks forlade vort hus," vedblev mr. Arrowpoint. Han ville helst slippe for at omtale pengespørgsmålet.

"Jeg kan ikke opgive noget, med mindre Deres datter måtte ønske det," sagde Klesmer. "Det er hende, jeg er forlovet med."

"Det kan ikke nytte at diskutere det spørgsmål," sagde mrs. Arrowpoint. "Vi vil aldrig give vort samtykke til det parti. Hvis Catherine er os ulydig, vil vi gøre hende arveløs. Hendes formue vil De ikke få ved at gifte Dem med hende. Det er ikke mere end rimeligt, at De får det at vide."

"Frue, hendes formue har været det eneste, jeg har haft grund til at beklage hos hende. Men jeg må spørge hende, om hun ikke vil finde, at det offer, der kræves af hende, er større, end jeg er værd."

"Det er intet offer for mig," sagde Catherine, "undtagen for så vidt jeg nødigt vil bedrøve min fader og moder. Jeg har altid følt, at min formue var mit livs ulykke."

"Du vil altså trodse os?" sagde mrs. Arrowpoint.

"Jeg vil gifte mig med hr. Klesmer," sagde Catherine bestemt.

"Han må ikke gøre regning på, at vi giver efter," sagde mrs. Arrowpoint, der benyttede sig af den frihed til at fornærme, som regnes til damernes forrettigheder.

"Frue," sagde Klesmer, "visse grunde forbydes mig at tage til genmæle. Men jeg tillader mig at gøre Dem opmærksom på, at Deres formue er mig den ligegyldigste ting på jorden. Min rang som kunstner har jeg selv erhvervet, og jeg ville ikke bytte den bort imod nogen anden. Jeg er i stand til at underholde Deres datter, og jeg begærer ingen anden forandring i mit liv, end at hun vil dele det med mig."

"De vil imidlertid behage at forlade huset," sagde mrs. Arrowpoint.

"Jeg skal øjeblikkelig tage bort," sagde Klesmer med et buk og gik ud af værelset.

"Lad der endelig ikke være nogen misforståelse mellem os, Mama," sagde Catherine; "jeg betragter mig som forlovet med hr. Klesmer og agter at gifte mig med ham."

Moderen vendte sit hoved bort og vinkede til sin datter, at hun skulle gå.

"Det er alt sammen meget godt," sagde mr. Arrowpoint, da Catherine var gået; "men hvad pokker skal vi så gøre med formuen?"

"Der er Harry Brendall. Han kan jo antage vort navn."

"Harry Brendall vil på ganske kort tid sætte det hele overstyr," sagde mr. Arrowpoint og tændte igen sin cigar.

Og uden at noget var afgjort, undtagen de elskendes beslutning, forlod Klesmer derpå Quetcham.

23

"Å, vil du ikke gå i kirke, Mama?" sagde Gwendolen næste morgen. "Jeg vil helst tale med hr. Klesmer alene." Han havde nemlig som svar på hendes billet tilmeldt hende, at han ville komme klokken elleve.

"Det er vist ikke rigtigt passende," sagde mrs. Davilow ængsteligt.

"Vore affærer er for alvorlige til, at vi kan tænke på slige naragtige vedtægter," sagde Gwendolen hånligt. "De er både fornærmelige og latterlige."

"Du har vel i alt fald ikke noget imod, at Isabella sidder hos dig? Hun kan jo sidde og læse i en krog."

"Nej, det kan hun ikke; for hun ville bare bide sine negle og glo på os. Det ville være alt for irriterende. Du kan stole på mit skøn, Mama. Jeg må være ene. Tag dem alle sammen med i kirke."

Gwendolen fik naturligvis sin vilje; men miss Merry og to af småpigerne blev dog hjemme for at give huset et beboet udseende ved at sidde ved spisestuevinduerne.

Det var en herlig søndag morgen. Efterårssolen kastede sine matte stråler hen over det løvbestrøede græs og ind ad vinduerne; de faldt på skrå hen over det gamle bohave, spejlpanelet, de betrukne stole med de falmede blomsterkranse, de mørke, gådefulde malerier, det affældige orgel, hvor Gwendolen havde moret sig med at agere St. Cecilia ved sin første fornøjelige ankomst, og de støvede nipssager i forværelset, hvor hun havde været pyntet med sin græske dragt som Hermione. Erindringen om dette beskæftigede hende

netop stærkt i dette øjeblik; for var Klesmer ikke dengang blevet slået med beundring for hendes holdning og udtryk? Alt, hvad han havde sagt, alt, hvad hun bildte sig ind, at han havde tænkt, interesserede hende for øjeblikket særdeles levende; aldrig i sit liv havde hun måske i sit hjerte følt sig så afhængig, været sig så stærkt bevidst, at hun trængte til en andens gode omdømme.

For at udfylde tiden samlede hun sine noder sammen, lagde dem på fortepianoet og gav sig til at ordne dem. Idet hendes blik derefter faldt på hendes spejlbillede i panelspejlet, gav hun sig til at betragte det og gik henimod det. Hun var iført en sort kjole uden noget eneste smykke, hendes hvide teint fremhævedes dobbelt af hendes lysebrune hår og hendes nedskårne kjoleliv, og som hun stod der, kunne hun have fristet en kunstner til igen at forsøge romernes metode med at udhugge statuer af sort, hvidt og brunt marmor. Da hun, idet hun nærmede sig med langsomme skridt, betragtede sit billede, tænkte hun ved sig selv: "Jeg er smuk" – og det ikke triumferende, men alvorligt og bestemt. At hun var smuk, var det, som hun nu mest trængte til vidnesbyrd om.

Det varede imidlertid ikke længe, inden hun hørte en vogn komme rullende; der blev ringet stærkt på gadedøren, og denne blev åbnet. Hendes bevægelse tiltog derved. Trods sin selvtillid frygtede hun Klesmer som en del af den uhåndterlige verden, der var uafhængig af hendes ønsker – noget vitriolagtigt, der ville blive ved at brænde, enten man smilede eller rynkede panden. Stakkels pige! hun befandt sig i en større krise med hensyn til sin skæbne som kvinde, end da hun havde skullet tage sin bestemmelse overfor Grandcourt. Dengang var spørgsmålet, om hun skulle tage en speciel mand til sin

ægtefælle. Nu gjaldt det om, hvorvidt hun overhovedet behøvede at tage nogen mand – om hun ikke selv kunne skabe sig en livsbane og få sin ærgerrighed tilfredsstillet uden at hengive sig i trældom.

Klesmer gjorde sit ærbødigste buk i den brede dør, som førte ind fra forværelset. Gwendolen gik ham i møde med en usædvanligt alvorlig mine, rakte ham sin hånd og sagde: "Det er meget venligt af Dem, at De kommer, hr. Klesmer, jeg håber, at De ikke har fundet min anmodning alt for næsvis."

"Jeg betragtede Deres ønske som en befaling, der hædrede mig," sagde Klesmer med lignende alvor. Han gjorde sit bedste for at glemme sine egne anliggender og skænke det, Gwendolen kunne have at sige ham, den største opmærksomhed; men han var endnu stærkt bevæget af gårsdagens begivenheder, og hans tale fik derved et usædvanlig strengt tonefald.

Gwendolen var undtagelsesvis så optaget af sine følelser, at hun glemte alle formaliteter. Hun blev stående ved fortepianoet, og Klesmer stillede sig ved den anden ende af det med ryggen imod lyset og sit skarpe blik hvilende på hende. Det kunne ikke nytte at forsøge på nogen forstillelse, og hun begyndte derfor ufortøvet:

"Jeg ønsker at rådføre mig med Dem, hr. Klesmer. Vi har tabt hele vor formue; vi ejer intet. Jeg må selv tjene mit brød, og jeg ønsker at sørge for min moder, så at jeg kan fri hende for al nød. Det eneste, jeg kan tænke mig – og det er noget, som jeg ville sætte virkelig pris på – er at blive skuespillerinde, at gå til teatret. Men naturligvis ville jeg gerne have en mere fremragende stilling, og derfor har jeg tænkt mig – hvis De mente, at det kunne lade sig gøre" – Gwendolen blev nu lidt

mere nervøs – "at jeg helst burde se at blive sangerinde – at jeg altså også burde lægge mig efter sang."

Klesmer satte sin hat fra sig på fortepianoet og lagde sine arme over kors ligesom for at samle sine tanker.

"Jeg ved," vedblev Gwendolen, idet hun skiftevis rødmede og blegnede – "jeg ved, at min sangmetode er meget mangelfuld, men jeg har fået dårlig undervisning. Jeg kunne jo få bedre undervisning; jeg kunne være flittig. Og De vil forstå mit ønske; – både at spille og synge således som Grisi er en meget anseligere stilling. Naturligvis ville jeg gerne indtage en så høj rang som muligt og jeg kan stole på Deres dom. Jeg er vis på, at De vil sige mig sandheden."

Gwendolen havde den overbevisning, at når hun nu rettede denne alvorlige appel til Klesmer, ville hans dom også være gunstig.

Klesmer talte imidlertid endnu ikke. Han trak hastigt sine handsker af, kastede dem i sin hat, lagde sine hænder om på ryggen og gik hen til den anden ende af værelset. Han var fuld af deltagelse for denne unge pige; han ville vogte selv på sine ord. Da han igen vendte sig om, så han på hende med et mildt spørgende udtryk og sagde i en sagte, men hastig tone: "De har sagtens aldrig haft lejlighed til at lære kunstnere og deres liv nærmere at kende? – Jeg mener musikere, skuespillere, kunstnere af den art?"

"Nej," sagde Gwendolen uden at lade sig bringe i forvirring ved denne henvisning til en kendsgerning, som var en selvfølge, når talen var om en ung dame, der hidtil havde levet i gode kår.

"De er – undskyld mig," sagde Klesmer, idet han atter blev stående ved fortepianoet – "men når man skal danne sig en

mening i en sag som denne, må alt tages med i betragtning – De er måske tyve år?"

"Jeg er enogtyve," sagde Gwendolen, der begyndte at blive lidt bange. "Tror De, at jeg er for gammel?"

Klesmer stak sin underlæbe frem og slog på en aldeles gådefuld måde op efter med sine lange fingre.

"Nogle personer begynder senere end andre," sagde Gwendolen, tilskyndet af sin sædvanlige bevidsthed om, at hun havde en eller anden værdifuld oplysning at give.

Klesmer ænsede ikke, hvad hun sagde, men ytrede med et endnu mildere udtryk end tidligere: "De har sandsynligvis ikke tænkt på en kunstnerisk livsbane før nu; De har ikke haft nogen trang, nogen længsel – hvorledes skal jeg udtrykke det? – De har ikke ønsket, at De var skuespillerinde eller sådan noget lignende, førend det nuværende uheld indtrådte?"

"Nej, det har jeg just ikke; men jeg har holdt meget af at spille komedie. Jeg har også spillet; De har, hvis De erindrer det, set mig her i nogle charader og som Hermione," sagde Gwendolen, der virkelig var bange for, at Klesmer havde glemt det.

"Ja vel," svarede han hurtigt. "Det husker jeg nok – det husker jeg særdeles vel," og atter gik han hen til den anden ende af værelset. Det faldt ham vanskeligt at undlade denne art bevægelse, når han var optaget af enten hørlige eller tavse overvejelser.

Gwendolen indså, at hun var genstand for hans prøvelse. Opholdet var hende pinligt. Men hun havde endnu ikke nogen forestilling om, at vægtskålen kunne gå ned til den forkerte side, og det forekom hende ikke mere end passende at sige: "Jeg

vil være Dem meget forbunden, hvis De vil være af den godhed at give mig Deres råd, hvad det end måtte gå ud på."

"Miss Harleth," sagde Klesmer med en lidt stærkere betoning, idet han vendte sig om imod hende, "jeg vil ikke dølge noget for Dem i denne sag. Jeg ville anse det for en synd af mig, hvis jeg fremstillede forholdene i et falsk lys – gjorde dem for sorte eller for hvide. Guderne har en forbandelse for den, der med forsæt viser en anden en forkert vej. Og hvis jeg vildledte en dame, der er så ung, så smuk – som jeg sikkert håber vil finde sin lykke på den rette vej, ville jeg betragte mig som en – *Bösewicht*." Ved det sidste ord var Klesmers stemme sunket ned til en høj hvisken.

Gwendolen følte, at hendes mod begyndte at svigte hende ved denne uventede højtidelighed, og hun stirrede med et næsten fortryllet blik på Klesmer, mens han vedblev:

"De er en smuk ung dame – De er blevet opdraget i velstand – De har kunnet gøre, hvad De ville – De har ikke sagt til Dem selv: 'Jeg *må* kunne dette', 'jeg *må* forstå dette', 'jeg *må* gøre dette'" – ved hvert "må" løftede Klesmer en finger i vejret. "Kort sagt, De har ikke haft opfordring til at være noget andet end en indtagende ung dame, som det er uhøfligt at finde noget at udsætte på."

Han tav et øjeblik, lagde da igen sine hænder om på ryggen, stak sin kraftige hage frem og sagde:

"Nu vel, med en sådan forberedelse ønsker De at prøve en kunstnerindes liv; De ønsker at vove Dem ind i et liv, der kræver ivrigt, uophørligt arbejde, mens det er meget usikkert, om det ville bringe Dem nogen anerkendelse. De måtte søge at erhverve anerkendelsen ligesom det daglige brød, og begge dele

ville komme langsomt, i knapt mål – ja, måske ville de aldrig komme."

Denne mistrøstende tone, som Klesmer halvvejs håbede ville være tilstrækkelig, uden at han behøvede at fremsætte endnu ubehageligere betragtninger, æggede Gwendolen til modstand. Idet hun med em lidt pikeret mine vendte sit hoved halvt bort fra ham, sagde hun:

"Jeg antog, at De, som selv er kunstner, betragtede kunstnerlivet som det ærefuldeste og skønneste. Og når jeg nu ikke kan gøre noget bedre? Jeg må dog vel kunne finde mig i samme risiko som andre."

"Ikke gøre noget bedre?" sagde Klesmer lidt ivrigere. "Nej, min kære miss Harleth, De kunne ikke gøre noget bedre – ingen mand eller kvinde kunne gøre noget bedre – hvis De kunne gøre det bedste eller blot noget godt i den retning. Det er så langt fra, at jeg vil nedsætte den sande kunstners liv, at jeg tværtimod højligt priser det. Men ingen kan nå det uden udvalgte organismer – naturer, som er skabt til at elske det fuldkomne og arbejde for det; villige til, som alle sande elskende, at tåle, at vente, at sige: Jeg er endnu ikke værdig, men hun – kunsten, min herskerinde – er ophøjet og ædel, og jeg vil hellige mit liv til at vinde hende. Et ærefuldt liv? Ja, men æren kommer fra det indre kald og den ved anspændt stræben vundne høje uddannelse; der er ingen ære i at iføre sig kunstnerlivet som et livré."

Noget af gårsdagens sindsbevægelse var atter vågnet hos Klesmer og havde bragt ham til at tale lidt anderledes, end han egentlig havde haft i sinde. Han havde ønsket så skånsomt som muligt at fremkalde en følelse hos Gwendolen af, at hun var

uskikket til en farlig og vanskelig livsbane; men han var vant til at blive vred over inkompetente personers prætensioner, og han var udsat for nu at blive hidsig. Da han indså dette, tav han pludselig. Men Gwendolen havde det indtryk, at han endnu ikke havde nægtet, at hun besad evne til at blive en dygtig kunstnerinde, og hun ønskede at gøre ham begribeligt, at hun ikke var bange for at gå noget igennem i begyndelsen den tro, at hun ved at vise sig for publikum på scenen straks måtte gøre en lignende virkning, som hun havde været vant til at føle sig sikker på i det private liv, var hende i kødet båren – den kunne ikke fjernes ved nogle ord. Det måtte koste blod og pine at få den bort. Hun sagde i en lidt påståelig tone:

"Jeg er fuldstændig forberedt på, at jeg i begyndelsen vil få adskillige vanskeligheder at overvinde. Ingen kan naturligvis straks blive berømt, og det er ikke nødvendigt, at enhver just skal være skuespillerinde eller sangerinde af første rang. Hvis De ville være så god at sige mig, hvilke skridt jeg må gøre, så vil jeg have mod til at gøre dem. Jeg er ikke forknyt for at gå op ad bakke; det er altid bedre end en guvernantes flade, kedsommelige tilværelse. Jeg vil gøre alt, hvad De vil råde mig til."

Klesmer indså nu, at han måtte tale rent ud.

"Jeg skal sige Dem, hvilke skridt De vil blive nødt til at gøre, men som jeg på ingen måde råder Dem til. Det er for så vidt lige meget, hvilket mål De sætter Dem – høj rang, berømmelse, anden eller tredje rang – det er ganske ens. De må tage til London og bo der med Deres moder. De må underkaste Dem en systematisk uddannelse – musikalsk, dramatisk, teatralsk – alt, hvad De ønsker at give Dem af med, det må De lære –"

Gwendolen så ud, som om hun ville sige noget, men Klesmer løftede hånden op og sagde i en bestemt tone: "Jeg ved nok, hvad De vil sige, De har øvet Deres talenter – De deklamerer – De synger – fra et salonstandpunkt. Min kære frøken, alt det må De vænnes af med. De har endnu ikke noget begreb om, hvad der er godt; De man vænne Dem af med at tro på den misforståede beundring. De må vide, hvad De har at stræbe efter, og så må De underkaste Deres ånd og legeme en uafbrudt tugt. Først ånden; for De må ikke tænke på berømmelse – det lys må De slukke og blot rette blikket på at opnå udmærket dygtighed. Naturligvis vil De intet tjene – der vil gå lang tid hen, inden De vil kunne få noget engagement. De måtte have penge, for at De og Deres familie kunne leve. Men de," vedblev Klesmer, idet han rynkede panden og slog med hånden, som om han ville afvise en triviel tanke, – "de kunne måske skaffes til veje."

Gwendolen blev rød og bleg under denne tale. Hendes stolthed var blevet gyseligt såret, og den sidste sætning gjorde blot pinen endnu heftigere. Hun mærkede godt, at hun måtte se bevæget ud, og forsøgte at bekæmpe sin svaghed ved pludselig at gå hen til en stol og med en håndbevægelse anvise Klesmer em anden. Han satte sig ikke på den, men vendte sig lidt om for at vende ansigtet imod hende og lænede sig til fortepianoet. I det øjeblik ønskede hun, at hun ikke havde sendt bud efter ham; denne første erfaring om, hvorledes det var at befinde sig på en anden grund end den, som bestemtes ved hendes skønhed og sociale stilling, var meget bitter for hende. Optaget af en alvorlig hensigt, vedblev Klesmer i samme tone som før:

"Og hvad resultat kunne der nu med rimelighed ventes af al denne selvfornægtelse? Det ønsker De sagtens at vide, og det er fuldstændig rigtigt, at Deres øjne er åbne for det. Jeg skal sige Dem det ganske ærligt. Resultatet ville være usikkert og – efter al sandsynlighed ikke meget værd."

Ved disse skånselsløse ord stak Klesmer sin underlæbe frem og så gennem sine briller med en mine som et Uhyre, på hvilket Skønheden aldeles intet indtryk formåede at gøre.

Gwendolens øjne begyndte at gløde, men frygten for at vise svaghed bragte hende til at gøre vold på sig selv, og hun tvang sig til at sige i en hård tone:

"De mener, at jeg mangler talent eller er for gammel til at begynde."

Klesmer rømmede sig lidt og sagde derpå bestemt og eftertrykkeligt: "Ja! De skulle have truffet Deres valg og begyndt Deres uddannelse for syv år siden – eller endnu meget tidligere. En gøglers barn, som hjælper sin fader med at tjene skillinger, når hun er seks år gammel – et barn, der arver en sangstemme fra en lang slægtrække af korister og lærer at synge, ligesom det lærer at tale, begynder på en mere lovende måde. Enhver stor fuldkommenhed i skuespilkunst eller i musik vokser med menneskets vækst. Når en kunstner har kunnet sige: 'Jeg kom, jeg så, jeg vandt', så er der sikkert altid gået lang, tålmodig øvelse forud. Fra første færd af er geniet ikke stort andet end en betydelig modtagelighed for disciplin. Sang og skuespilkunst kræver, ligesom taskenspillerens smukke fingerfærdighed med hans bægre og kugler, en stadig uddannelse af organerne i retning af en smukkere og smukkere scenisk virkning. Ens muskler – hele ens legeme – må gå som et ur, rigtigt, rigtigt,

rigtigt, på en prik. Men det er noget, som må udrettes i den allerførste ungdomsvår, inden vaner er blevet indgroede."

"Jeg har ikke gjort fordring på at være et geni," sagde Gwendolen, der endnu bildte sig ind, at hun nok på en eller anden måde kunne gøre, hvad Klesmer ville fremstille for hende som umuligt. "Jeg antog blot, at jeg måske havde en lille smule talent – så meget, at det kunne udvikles til noget mere."

"Det benægter jeg ikke," sagde Klesmer. "Var De for nogle år siden kommet i det rette spor og havde arbejdet flittigt, kunne De nu nok have optrådt som sangerinde, skønt jeg ikke tror, at Deres stemme ville have slået stærkt an hos publikum. I skuespillet kunne Deres ydre fortrin og Deres forstand dengang have skabt Dem en stilling, mens det nu ikke kan lade sig gøre, fordi De mangler erfaring, evne til at underordne Dem og systematisk uddannelse."

Klesmer syntes unægtelig grusom, men han mente det virkelig godt og lod sig lede af ren deltagelse for den stakkels Gwendolen, der i sin uskyldige iver absolut ville styrte sig ind på en livsbane, ved hvilken han så alle de ulykkelige forhold med en tydelighed og bestemthed, som han ikke kunne bibringe hende, selv om han havde villet.

Gwendolen var imidlertid ikke overbevist. Hendes høje tanker om sig selv holdt endnu stand, og da den rådgiver, hvis mening hun havde æsket, fældede en så hård og bestemt dom, følte hun sig fristet til at antage, at denne ikke blot ikke var ufejlbar, men også partisk. Det faldt hende ind, at det havde været simplere og klogere af hende at skrive til en londonsk teaterdirektør og udbede sig en samtale. Hun ville ikke tale videre om sin sang, for hun så nok, at Klesmer havde sat sig i

hovedet, at den ikke duede. Men hun havde nok lyst til endnu at drøfte tanken om hendes optræden i skuespillet lidt nærmere med ham, og hun svarede i en påståelig tone:

"Jeg indser naturligvis nok, at ingen kan blive en fuldendt skuespillerinde på én gang. Det er måske umuligt på forhånd at sige, om det ville kunne gå for mig; men det synes mig netop at være en grund til, at jeg bør forsøge. Jeg var af den mening, at jeg kunne tage et midlertidigt engagement ved et teater, så at jeg samtidig kunne tjene noget og få den fornødne uddannelse."

"Kan ikke ske, min kære miss Harleth – jeg siger det lige ud – det kan ikke ske. Jeg må bringe Dem ud af denne vildfarelse, der ikke har mere lighed med virkeligheden end en pantomime. Damer og herrer tror, at når de har gjort deres toilette og trukket deres handsker på, er de lige så præsentable på scenen som i en salon, men det tror ingen teaterdirektør. Ville De præsentere Dem som aspirant til scenen, ville en direktør trods al Deres skønhed og ynde enten forlange, at De skulle betale for at få lov til at optræde som dilettant, eller sige til Dem, at De først måtte lade Dem instruere – dressere til at føre Dem på scenen, ligesom en hest, hvor smuk den end er, må dresseres til cirkus, for ikke at tale om det studium, som ville kræves, for at De skulle kunne fremstille en karakter konsekvent og bringe liv i den ved minespil, gestus og tone. At få et for Dem passende engagement kan der ligefrem slet ikke være tale om."

"Det kan jeg virkelig ikke forstå," sagde Gwendolen noget stolt, men betvang sig selv, og tilføjede i en anden tone: "Jeg vil være Dem forbunden, hvis De vil forklare mig, hvorledes det da går til, at så mange dårlige skuespillerinder bliver engageret. Jeg har flere gange været på teatret, og der var sandelig

skuespillerinder, der forekom mig slet ikke at spille godt og var alt andet end smukke."

"Ja, min kære miss Harleth, hvad De der siger, er køberens lette kritik. Vi, som køber tøfler, kaster så det ene og så det andet par til side som klodset gjorte; men der har dog hørt læreår til for at kunne lave dem. Undskyld mig, men De kunne for øjeblikket ikke lære en eneste af hine skuespillerinder noget, men der er ganske vist meget, som hun kunne lære Dem. Hun kan f.eks. hæve sin stemme således, at den kan høres, mens jeg tør vædde ti imod én på, at De ikke ville kunne gøre det før efter mange forsøg. Blot det at stå og gå på scenen er en kunst – trænger til øvelse. Det er en selvfølge, at vi ikke nu taler om en statistinde ved et lille teater, der ikke tjener mere end en sypige. Det kan der jo ikke være tale om for Deres vedkommende."

"Nej, naturligvis må jeg tjene mere," sagde Gwendolen, der hellere ville slå fra sig end give tabt; "men jeg tror, at jeg snart kunne lære at udføre alle de småting, De har omtalt, tåleligt vel. Jeg er ikke *så* grumme dum. Og selv i Paris har jeg ganske vist set skuespillerinder, som slet ikke var damer og ligefrem grimme, spille vigtige dameroller. Jeg vil gerne tro, at jeg ikke har specielt talent, men jeg *kan ikke* tro andet, end at det er en fordel, selv på scenen, at være dame og ikke noget fugleskræmsel."

"Lad os endelig forstå hinanden," sagde Klesmer, ligesom slået af en ny tanke, "jeg talte om, hvad De ville have at gå igennem, hvis De attråede at blive en virkelig kunstnerinde – hvis De betragtede sangen og dramaet som et virkeligt kald, hvori De ville stræbe efter at yde noget fortrinligt. Fra dette synspunkt står alt, hvad jeg har sagt, fast. De ville efter den

måde, hvorpå De i femogtyve år er opdraget til at tage alt let, finde det overmåde vanskeligt at arbejde flittigt og grundigt; De ville føle Dem ydmyget ved den behandling, De ville få, når De troede, at Deres evner kunne bære Dem frem. De ville blive underkastet strenge prøver, og folk ville ikke længere lade, som om de ikke så Deres fejl. Straks ville De kun blive antaget på prøve. De måtte finde Dem i at blive anset for en glimrende ubetydelighed; alt held på denne bane kan kun vindes ved den største tålmodighed. De ville komme til at kæmpe for at hævde Deres plads i en talrig skare, og det er sandsynligt, at De ville miste den og forsvinde af syne. Hvis De beslutter Dem til at trodse disse vanskeligheder og gøre et forsøg, så vil De i alt fald fortjene den ros, at De har stillet Dem et højt mål, selv om De har truffet et uheldigt valg. Der er noget fortjenstligt i dette, om De end ikke vinder prisen. De har spurgt mig om min mening med hensyn til Deres udsigter til at vinde. Jeg vil ikke driste mig til at fælde nogen absolut dom; men når jeg tager alle sandsynligheder med i beregning, så er min mening den, at De næppe vil nå op over det middelmådige."

Klesmer havde udtalt sig hurtigt og bestemt, og nu tav han et øjeblik. Gwendolen sad ubevægelig og så på sine hænder, som lå korslagte i hendes skød, indtil det dybe, langtrukne "men", hvormed han atter tog ordet, bragte hende til at fare sammen og igen se op på ham.

"Men – der er ganske vist også andre betragtninger, andre hensyn, som kunne bringe en ung dame til at hellige sig en kunst, der vil føre hende frem for publikum. Hun kan måske stole på skønhedens ubestridelige magt som et pas til dets gunst. Hun kan måske ønske at vække en beundring, der er

uafhængig af hendes kunstneriske dygtighed. Dette kan til en vis grad lykkes i skuespillet, ikke i operaen; i skuespillet tages skønheden for gode varer, når der ikke haves andre og solidere egenskaber. Men selv under disse forhold kræves der en uddannelse; som allerede bemærket er der visse tekniske færdigheder, som vedkommende må tilegne sig. Når de undtages, har vi for øvrigt her ikke noget med kunsten at bestille. Den kvinde, der slår ind på denne bane, er ingen kunstnerinde. Hun har sædvanligvis kun det mål på en let og bekvem måde at opnå et overdådigt liv – måske ved giftermål, hvilket er hendes mest glimrende, men også sjældneste chance, fra begyndelsen af vil hendes bane dog ikke blive overdådig; hun kan næppe straks, uafhængig af andre, tjene et kummerligt livsophold, og de utilbørligheder, hun vil være udsat for, er af en sådan art, at jeg ikke vil tale om det."

"Jeg ønsker at være uafhængig," sagde Gwendolen, der var dybt krænket og havde en forvirret forestilling om, at der i Klesmers ord skjulte sig en foragt for hende. "Det var min grund til at spørge Dem, om jeg ikke straks kunne få et engagement. Naturligvis kan jeg ikke vide, hvorledes det går til ved teatrene. Men jeg antog, at jeg ad den vej kunne have opnået en uafhængig stilling. Jeg har ingen penge, og jeg vil ikke modtage hjælp af andre."

Hendes sårede stolthed kunne ikke slå sig til ro, uden at hun afgav denne erklæring. Det var hende utåleligt, at Klesmer skulle tro, at hun havde ventet anden hjælp af ham end hans råd.

"Det er hårde ord for Deres venner," sagde Klesmer, i hvis tone den mildhed, han havde begyndt samtalen med, nu kom

tilbage. "Jeg har voldet Dem smerte, men det var uundgåeligt. Jeg var forpligtet til at stille Dem sandheden, den usminkede sandhed, for øje. Jeg har ikke sagt – og vil ikke sige – at De vil gøre uret i at vælge den hårde, stejle vej, som må vandres af den, der stræber efter at blive kunstner. De må sammenligne dens vanskeligheder med vanskelighederne ved en anden mindre vovelig, mere privat livsbane, der åbner sig for Dem. Hvis De fatter hin modigere beslutning, vil jeg bede om tilladelse til at trykke Deres hånd i kraft af vort indbyrdes frimureri, der forpligter os alle til kunstens tjeneste og til at tjene den ved at hjælpe enhver medtjenende."

Gwendolen tav og så atter på sine hænder. Hun følte sig alt andet end oplagt til at tage den beslutning, som ville nøde hende til at modtage hans bistand, og efter at have ventet nogle øjeblikke vedblev Klesmer med forøget alvor:

"Hvor der er en forpligtelse til at yde hjælp, må der også være en forpligtelse til at modtage den. Det er ikke noget personligt forbindtlighedsspørgsmål. Og siden vi taler om praktiske anliggender, der har umiddelbar betydning for Deres fremtid, så vil De undskylde, om jeg tillader mig i fortrolighed at omtale en sag, der vedrører mig selv. Jeg venter en begivenhed, som ville gøre det let for mig at arbejde for Dem ved at skaffe Dem lejlighed til at bo i London – naturligvis sammen med Deres familie – og modtage den nødvendige instruktion, uden af De behøvede at nære nogen bekymring i så henseende. Hvis De beslutter Dem til at tage kunsten som et brødstudium, så behøver De straks kun at hellige Dem til studiet, brødet skal nok komme til veje. Den begivenhed, jeg sigter til, er mit giftermål – jeg beder Dem at betragte det som en aldeles

fortrolig meddelelse – mit giftermål med miss Arrowpoint, der vil give mig mere en dobbelt ret til at fordre Deres tillid som en ven, Deres venskab vil vinde meget forøget værd for *hende* derved, at De påtager Dem et så besværligt og vanskeligt arbejde."

Gwendolens ansigt var begyndt at blusse. At Klesmer skulle giftes med miss Arrowpoint, voldte hende ingen overraskelse, og under andre forhold ville hun have moret sig med i hast at forestille sig de optrin, der måtte have fundet sted på Quetcham. Men hvad der nu lagde beslag på hendes tanke, hvad der opfyldte hendes fantasi, var det panorama af hendes egen allernærmeste fremtid, som Klesmers ord syntes at have udfoldet. Tanken om at skulle have miss Arrowpoint til patronesse var blot endnu en omstændighed, der yderligere forøgede billedets lidet tillokkende udseende; Klesmers tilbud om at hjælpe hende forekom hende som en ny krænkelse efter den ydmygende dom, han havde fældet om hendes evner. Hans ord havde virkelig gjort et dybt skår i hendes selvtillid, og de pinte hende som et blødende sår. Tanken om at fremstille sig for andre dommere var nu forgiftet ved frygten for, at de også kunne være strenge i deres dom, at de heller ikke ville anerkende det talent, som hun var sig bevidst, at hun besad. Men hun beherskede sig og rejste sig op fra sin stol, inden hun svarede. Det syntes ganske naturligt, at hun betænkte sig. Hun gik hen til fortepianoet og så åndsfraværende på nogle noder, mens hun bøjede hjørnerne på dem. Endelig vendte hun sig om imod Klesmer og sagde med noget nær sin sædvanlige stolte, rolige mine, der hidtil under denne samtale ikke havde været synlig:

"Jeg lykønsker Dem oprigtigt, hr. Klesmer, jeg tror aldrig, jeg har truffet nogen fortræffeligere dame end miss Arrowpoint. Og jeg må takke Dem for al den venlighed, De har vist mig i dag. Men nu kan jeg ikke bestemme mig. Hvis jeg tager den beslutning, De har talt om, vil jeg benytte mig af Deres tilbud og skal da nok lade Dem det vide. Men jeg er bange for, at hindringerne er for store. I ethvert tilfælde er jeg Dem særdeles forbunden. Det var meget dristigt af mig at gøre Dem denne ulejlighed."

Klesmer tænkte i sit stille sind: "Hun lader mig det aldrig vide"; men i den mest agtelsesfulde tone sagde han: "De kan til enhver tid byde over mig. Når De skriver efter adressen på dette kort, vil et brev fra Dem altid hurtigt nå mig."

Da han havde taget sin hat og ville til at bukke og gå, gjorde Gwendolens bedre Jeg, der følte, at hun viste en utaknemmelighed, som den klartsynede Klesmer måtte have lagt mærke til, en fortvivlet anstrengelse for at bryde igennem den egennyttige skuffelse og irritation. Idet hun så på ham med et af sine gamle, muntre blikke, rakte hun ham sin hånd og sagde med et smil: "Hvis jeg slår ind på den forkerte vej, er det ikke, fordi De har smigret mig."

"Gud forbyde, at De skulle vælge nogen anden vej end en sådan, hvor De vil blive lykkelig og gøre lykkelig!" sagde Klesmer inderligt. Derpå berørte han på udenlandsk vis hendes fingre let med sine læber, og et minut efter hørte hun lyden af hans bortkørende vogn, der efterhånden tabte sig på den grusbelagte vej.

Gwendolen havde aldrig i sit liv følt sig så ulykkelig. Ingen hulken, ingen tårestrøm bragte hende lettelse. Hendes øjne

brændte, og det stærke dagslys spredte kun en endnu uhyggeligere klarhed over det formentlige faktum, at hendes liv var tomt og interesseløst. Alle erindringer, alle genstande, moderen, det oplukkede fortepiano, ja selv hendes billede i spejlet gjorde et indtryk som teltene på et marked, hvor man er i færd med at pakke varerne sammen. For første gang, siden hun begyndte at føre et bevidst liv, så hun sig selv i niveau med andre og havde ikke længere den medfødte følelse af, at der var grunde til, at man ikke kunne overse hende, puffe til hende, skubbe hende til side, kort sagt behandle hende som en tredje klasses passager. Hun rørte sig ikke; hendes tanker var alt for trykkende og tunge; hun kastede sig i den mørkeste krog af en sofa og trykkede sine hænder over sine brændende øjenlåg. Hvert ord, Klesmer havde sagt, syntes at være dybt indpræget i hendes erindring, som det gerne er tilfældet med de fleste ord, der fører en række nye indtryk med sig og gør epoke for os. Kun nogle få timer i forvejen hvilede der et selvtilfreds smil på hendes læber, da hun i ubestemte omrids udmalede sig en fremtid, der stemte med hendes ønsker; der forekom hende da kun at behøves et år til, at hun skulle blive sin tids mest fejrede Julie, eller til at hun, hvis Klesmer opmuntrede hendes tanke om at blive sangerinde, mere gradvis skulle vinde en fremragende stilling i operaen, mens hun ved nu og da at optræde tjente mange penge og høstede meget bifald. Hvorfor ikke? Hjemme, i skolen, blandt bekendte havde hun været vant til, at man indrømmede hendes overlegenhed, og hun havde færdedes i et selskab, hvor alt, lige fra simpel regning til høj kunst, er af den dilettantmæssige art, der kun antages at stå under det fuldendte, fordi herrer og damer ikke er nødt til at

gøre mere, end de har lyst til – ellers ville de sandsynligvis producere bedre bøger og vise sig som mere fremragende kunstnere end dem, verden for tiden er nødt til at lade sig nøje med. De selvtillidsfulde fremtidssyner, hun havde været optaget af, var ikke af nogen exceptionel art, og hun havde i alt fald vist nogen fornuft i at rådføre sig med den person, der forstod sig bedst på sagen og havde smigret hende mindst. Da hun havde spurgt Klesmer til råds, havde hun imidlertid snarere ladet sig lede af en tro på hans skjulte beundring for hende end af nogen tilbøjelighed til at høre de mere ugunstige domme, der måske havde ligget bagved hans ubetydelige indvendinger imod hendes sang; og den sandhed, hun havde forlangt at høre i forventning om, at den ville være behagelig, havde virket på hende, som om hun blev pisket med svøber.

"Alt for gammel – skulle have begyndt for syv år siden – De vil i bedste tilfælde kun nå til middelmådighed – hårdt, uophørligt arbejde, usikker anerkendelse – brødet vindes kun langsomt, i knapt mål, måske slet ikke – ydmygelse, folk ville ikke længere lade, som om de ikke ser Deres fejl – blændende ubetydelighed" – Alle disse ord lød i hendes øren, og endnu mere irriterende var det givne vink om, at hun kun kunne vente at blive modtaget på teatret som en skønhed, der håbede at få en mand. De "utilbørligheder", hun kunne blive udsat for, stod ikke for hende i nogen synderlig bestemt form; men den blotte tankeforbindelse af noget, der kunne kaldes en "utilbørlighed" med hende, vakte en harmfuld bekymring hos hende. Og med de mere ubestemte billeder, som disse bidende ord fremkaldte, fulgte også en mere bestemt opfattelse af ubehageligheder, som hendes erfaring satte hende i stand til at forestille sig.

Hvorledes kunne hun tage sin moder og sine fire søstre til London, når det ikke var muligt for hende straks at tjene penge? Og at finde sig i at være protegé og bede sin moder om også at finde sig i den ydmygelse at blive understøttet af miss Arrowpoint – det var lige så slemt som at være guvernante, ja endnu værre; for sæt at resultatet af al hendes flid blev så dårligt, som Klesmer øjensynlig ventede, så ville følelsen af, at hun havde modtaget tjenester, som hun aldrig kunne gengælde, gøre skuffelsen endnu bitrere. Klesmer havde ganske vist smukke ideer om at hjælpe kunstnere; men hvorledes kunne han kende damers følelser i slige sager? Det var alt sammen omme; hun havde næret et falsk håb, og dermed var den sag forbi.

"Forbi!" sagde Gwendolen højt og fo'r op fra sin stol, da hun hørte trin og stemmer af hendes moder og søstre, der kom hjem fra kirke. Hun ilede hen til fortepianoet og begyndte med påtagen iver at samle sine noder sammen, mens udtrykket i hendes blege ansigt og i hendes brændende øjne var et sådant, som ville have passet for en kvinde, der led en uret, som hun måske ikke ville harmes over, men sandsynligvis ville hævne.

"Nå, min egen pige," sagde mrs. Davilow mildt, idet hun trådte ind, "jeg kan se af hjulsporene, at hr. Klesmer har været her. Er du tilfreds med samtalen?" Hun havde nogle gisninger med hensyn til dens formål, men var bange for at komme frem med dem.

"Tilfreds, mama? Å ja," sagde Gwendolen i en høj, hård tone, som man måtte undskylde hos hende, fordi hun var bange for en rørende scene. Hvis hun ikke med et bestemt forsæt påtog sig en stolt og ligegyldig mine, følte hun, at hun måtte give sig

hen til et lidenskabeligt udbrud af fortvivlelse, hvilket ville smerte hendes moder endnu dybere end alle deres andre ulykker.

"Din onkel og tante undrede sig over, at de ikke så dig," sagde mrs. Davilow, idet hun nærmede sig til fortepianoet og iagttog Gwendolens bevægelser. "Jeg sagde blot, at du trængte til at hvile dig."

"Det var ganske rigtigt, moder," sagde Gwendolen i den samme tone og vendte sig om for at lægge nogle noder bort.

"Vil du ikke fortælle mig noget nu, Gwendolen? Skal jeg altid holdes i uvidenhed?" sagde mrs. Davilow, som efter sin datters væsen og udtryk var bange for, at der var hændt noget pinefuld.

"Der er virkelig ikke noget at fortælle dig, moder," sagde Gwendolen i en endnu højere tone. "Jeg havde en fejlagtig idé om noget, jeg kunne gøre. Hr. Klesmer har bragt mig ud af min vildfarelse, det er det hele."

"Tal ikke således, og se ikke således ud, mit kære barn; jeg kan ikke holde det ud," sagde mrs. Davilow aldeles forknyt. Hun var betaget af en ubeskrivelig rædsel.

Gwendolen så et øjeblik på hende i tavshed og bed sig i underlæben; derpå gik hun hen til hende, og idet hun lagde sine hænder på sin moders skuldre, sagde hun i den laveste tone: "Tal ikke til mig nu, mama. Det kan ikke nytte at græde og spilde vore kræfter på noget, som ikke kan forandres. Du kommer til at bo i Sawyer's Cottage, og jeg må tage hen til biskoppens døtre. Der er ikke mere at sige om det. Forholdene kan ikke forandres, og hvem bryder sig også om det? Det kan være alle andre ligegyldigt, hvad vi tager os for. Vi må stræbe

efter selv at tage det med ro, vi må ikke give tabt. Jeg er så bange for at give tabt. Hjælp mig et bevare min rolighed."

Mrs. Davilow var som et forskrækket barn og turde ikke gøre sin datter imod; hun betvang sine tårer og gik sin vej i tavshed.

24

Gwendolen var glad over, at hun havde fået sin samtale med Klesmer overstået, inden hun traf sin onkel og tante. Hun var nu på det rene med, at hun kun havde ubehageligheder at vente, og hun følte sig stærk nok til at bevare en treven ro overfor en hvilken som helst ydmygelse, der måtte blive foreslået hende.

Om mandagen gik Gwendolen til præstegården med sin tante. Undervejs gik de ind i Sawyer's Cottage og så hver sprække i de små værelser i det klare middagslys, der ikke dæmpedes af gardiner og persienner; for møbleringen, der skulle foretages ved hjælp af skrabsammen fra præstegården, var endnu ikke begyndt.

"Hvor skal du dog kunne holde det ud, moder?" sagde Gwendolen, da de gik bort. Hun havde ikke lukket munden op, mens de så sig om på de nøgne vægge og gulve og den lille have med kålstokkene og takslysthuset, som indvendig var lutter støv og spindelvæv. "Du og de fire pigebørn skal alle sammen sidde indespærrede i det hul af en stue med det grønne og gule tapetpapir altid for øje? Og tilmed uden mig?"

"Det vil være nogen trøst for os, at du ikke også skal holde det ud."

"Hvis det ikke var, fordi jeg måtte tjene nogle penge, ville jeg hellere være der end tage ud og være guvernante."

"Du må ikke således på forhånd se det i et bedrøveligt lys, Gwendolen. Når du kommer til bispegården, vil du være omgivet af al livets luksus, og det er dog noget, du altid har sat pris på. Du vil ikke finde det så hårdt som at gå op og ned ad de

stejle, smalle trapper og høre potterne i køkkenet rasle og de kære pigebørn snakke."

"Det er for mig som en ond drøm," sagde Gwendolen heftigt. "Jeg kan ikke tro, at onkel vil lade dig flytte ind i sådan et hus. Han burde have foretaget nogle andre skridt."

"Du må ikke være urimelig, kære barn. Hvad skulle han have gjort?"

"Det måtte han finde på. Det synes mig at være en meget løjerlig verden, når folk i vor stilling lige med ét skal synke således ned," sagde Gwendolen, der lod til at være fortrolig med diverse andre verdener, som var konstrueret på en for hendes fremtid ulige behageligere måde.

Men trods den stærke følelse af den ilde medfart, hun havde lidt, fortrød hun næsten sin færd, da hendes onkel og tante modtog hende med større kærlighed og deltagelse end de nogensinde før havde vist. Hun kunne ikke undgå at føle sig slået af den værdige munterhed, hvormed de talte om de nødvendige besparelser i deres egen levevis og deres sønners opdragelse. Mr. Gascoignes sande værd, der ikke ret havde kunnet vise sig, mens han levede i overflod – ligesom damers poetiske skønhed ikke sjældent skæmmes ved toilettets krav – lagde sig ret for dagen under denne pludselige reduktion af hans indtægter. Resolut og metodisk som han var, havde han ikke blot afskaffet sin ekvipage, men havde også set sine aflagte klæder efter, havde ophørt at spise kød til frokost, afsagt sine tidsskrifter, taget Edwy ud af skolen og begyndt selv at læse med alle drengene, havde kort sagt indrettet hele huset på den mest sparsommelige fod. For alle sunde mennesker har sparsommelighed sine behageligheder, og præstens ånd havde

udbredt sig til hele familien. Mrs. Gascoigne og Anna, der altid så et mønster i Papa, savnede virkelig intet for deres personlige vedkommende og følte i al oprigtighed, at det bedrøveligste ved det tab, familien havde lidt, var den forandring, der måtte indtræde i mrs. Davilows og hendes børns forhold.

For første gang blev Annas vrede på Rex' vegne besejret af hendes deltagelse for Gwendolen, og mrs. Gascoigne var tilbøjelig til at håbe, at ulykken ville øve en gavnlig virkning på hendes niece, uden at hun anså det for sin pligt at forøge denne virkning ved bitre udtalelser. De havde begge to haft travlt med at spekulere på, hvorledes de skulle skaffe persienner og gardiner til det lille hus af det forråd, de havde, men med fin takt lod de disse anliggender træde i baggrunden og talte straks kun om Gwendolens rejse og om, hvilken trøst det var for hendes moder, at hun havde fået hende hjem igen.

Der var faktisk intet, hvori Gwendolen kunne søge en retfærdiggørelse for at udstrække sin misfornøjelse med begivenhedernes gang til de personer, blandt hvilke hun befandt sig, og hun følte sig manet til en mere livlig opmærksomhed som ved et kommandoord, som alle andre adlød, da hendes onkel i en venlig, men bestemt tone begyndte at tale til hende om de bestræbelser, han havde udfoldet for at skaffe hende en plads, der kunne tilbyde hende så mange fordele som muligt. Mr. Gascoigne havde ikke glemt Grandcourt, men muligheden for yderligere tilnærmelser fra den kant var noget for ubestemt for en så forstandig mand som ham til, at han skulle have ladet sig bestemme af det. Slige muligheder måtte nu ikke formindske hans iver for under de

forhåndenværende forhold at gøre det bedste, han formåede, for sin niece.

"Jeg indså, at der ingen tid var at spilde, Gwendolen, for en plads i en god familie, hvor der vil blive taget noget hensyn til dig, er ikke til at få med et øjebliks varsel. Og hvor længe vi end ventede, kunne vi næppe finde nogen plads, hvor du ville kunne gøre regning på at få det bedre end hos biskop Mompert. Jeg kender både ham og mrs. Mompert, og det er naturligvis en fordel for dig. Vor brevveksling er gået meget godt; men det undrer mig ikke, at mrs. Mompert ønsker at se dig, inden hun vil træffe nogen bindende aftale. Hun vil mage det så, at du kan træffe hende i Wancester, når hun er på vej til London. Det vil ganske vist være en lidt pinlig sammenkomst for dig, mit barn; men du har jo nu nogen tid til at forberede dig."

"Ved du, hvorfor hun ønsker at se mig, onkel?" sagde Gwendolen, som i tankerne hastigt havde gennemfaret forskellige grunde, som en tænkt mrs. Mompert med tre døtre kunne antages at have, og som alle var af en ubehagelig art for den person, der fremstillede sig for at tages i øjesyn.

Præsten smilede. "Du skal ikke være urolig, mit barn. Hun vil naturligvis gerne have en mere bestemt forestilling om dig, end min skildring kan give hende. En moder er naturligvis noget betænkelig ved valget af den, der skal omgås hendes døtre. Jeg har sagt hende, at du er meget ung. Men hun fører selv nøje tilsyn med sine døtres opdragelse, og det gør, at hun lægger mindre vægt på alderen. Hun er en dame med smag og tillige med strenge grundsætninger, og hun vil ikke have nogen fransk dame i huset. Jeg er vis på, at hun vil finde dig så net og dannet,

som hun kan ønske, og opdragelsens religiøse og moralske side vil som sagt hun og biskoppen selv våge over."

Gwendolen turde ikke svare, men anstrengelsen for at bekæmpe hendes deciderede ulyst til den fremtidsudsigt, der åbnedes for hende, bredte en dyb rødme over hendes ansigt og hals, der imidlertid tabte sig lige så hurtigt, som den kom. Med kærlig deltagelse lagde Anna sin lille hånd i sin kusines, og mr. Gascoigne var for god en mand til, at han ikke skulle kunne i alt fald delvis fatte, hvilken prøvelse denne pludselige forandring måtte være for en ung pige som Gwendolen. For imidlertid at fremstille forholdene i det bedst mulige lys vedblev han i en let, refererende tone og ikke som noget svar på formodede indvendinger:

"Jeg har så gode meninger om pladsen, at jeg kunne have været fristet til at forsøge på at skaffe den til Anna, hvis der havde været nogen rimelighed for, at hun ville have tilfredsstillet mrs. Mompert. Det er i virkeligheden et hjem, hvor din uddannelse i ordets bedste betydning vil kunne fortsættes; 'guvernante' er en fejlagtig benævnelse. Biskoppens anskuelser er af en mere afgjort lavkirkelig art end mine – han er en intim ven af lord Grampian; men skønt han i privatlivet er en præcis og punktlig mand, er han på ingen måde illiberal i offentlige anliggender. Han har vakt så lidt misfornøjelse i sit stift som nogen biskop. Han er altid vedblevet at stå i venskabeligt forhold til mig, skønt vi før hans forfremmelse, da han var præst her i stiftet, havde en lille strid om bibelselskabet."

Præsten var selv så vel fornøjet med sine ord, at han ikke kunne forestille sig det indtryk, de gjorde på hans niece.

"Uddannelsen fortsættes" – "biskoppens anskuelser" – "som privatmand præcis og punktlig" – "bibelselskabet", – det var, som om han havde præsenteret nogle slanger til oplysning for damer, der antog, at de alle sammen var forsynet med gifttænder og bed eller stak på må og få. På Gwendolen, der allerede gøs for den udsigt, der åbnede sig for hende, virkede disse ord som den stedse stigende hede, der fremkaldes ved et brændglas og ikke, hvad hendes onkel havde håbet, som beroligende argumenter. Hun begyndte fortvivlet at se sig om efter en anden udvej.

"Jeg synes, der var en anden plads, moder talte om?" sagde hun med tvungen selvbeherskelse.

"Ja," sagde præsten i en tone, der ikke var meget opmuntrende, "men den er i en skole. Jeg ville ikke finde det så rigtigt, om du tog den. Den ville kræve meget strengere arbejde og ville ikke i nogen henseende være så god. Desuden har du ikke lige så megen udsigt til at få den."

"Nej, for Guds skyld," sagde mrs. Gascoigne, "den ville være meget strengere for dig, meget mindre passende. Du ville måske ikke engang få et soveværelse for dig selv." Og i Gwendolens erindringer fra skoletiden fremdukkede også andre omstændigheder, der nødte hende til at indrømme for sig selv, at dette alternativ ikke ville være bedre for hende. Hun vendte sig igen om til sin onkel, og idet hun tilsyneladende gik ind på hans anskuelser, sagde hun:

"Hvornår mon mrs. Mompert vil sende bud efter mig?"

"Det er noget usikkert, men hun har lovet ikke at reflektere på noget andet tilbud, førend hun har talt med dig. Hun har vist megen deltagelse for din stilling. Sandsynligvis bliver det i

løbet af fjorten dage. Men nu må jeg afsted. Jeg står i begreb med at forpagte en del af præstegårdsjorden bort på særdeles gode vilkår."

Præsten sluttede i en meget oprømt tone og gik ud af stuen med den tilfredsstillende overbevisning, at Gwendolen som en fornuftig pige ville rette sig efter forholdene. Da han havde talt godt og forstandigt med hende, antog han ganske naturligt, at virkningen også ville blive god og forstandig, eftersom han som familiens og sognets overhoved var vant til at blive anmodet om "at tale med" genstridige personer i den overtydning, at et sådant skridt indeholdt en moralsk tvang.

"Hvad Henry er for en støtte for os alle sammen!" sagde mrs. Gascoigne, da hendes mand var gået ud af stuen.

"Ja, det er han sandelig," sagde mrs. Davilow hjerteligt. "Et frejdigt sind er allerede i og for sig en stor lykke; jeg ville ønske, at jeg havde det."

"Og Rex ligner ham ganske," sagde mrs. Gascoigne. "Jeg må fortælle jer, hvilken trøst et brev fra ham har bragt os. Jeg må læse et lille stykke af det for jer," tilføjede hun, idet hun tog brevet op af sin lomme, mens Anna så lidt bange ud – hun vidste ikke hvorfor, undtagen måske fordi hun havde gjort sig det til regel ikke at omtale Rex for Gwendolen.

Moderen lod stolt sine øjne glide hen over brevet, idet hun søgte efter sætninger, som hun kunne læse højt. Men ved gennemlæsningen lod det til, at hun i det fandt alt for meget, der kunne betragtes som hentydninger til den seneste fortid, for hun så op, lagde brevet sammen og sagde:

"Han lader os vide, at vort uheld har gjort ham til mand; han ser i det en opfordring for sig til at arbejde strengt; han vil søge

at blive stipendiat, han vil skaffe sig manuducender, sætte en af sine brødre i gang og i det hele udrette en mærkværdig mængde. Brevet er fuldt af skæmt – det ligner ham så ganske. Han skriver således: 'Sig til moder, at hun har averteret om en flink, frejdig, arbejdsom søn lige i rette tid til at forhindre mig i at gå til søs, og jeg tilbyder mig til pladsen.' Brevet kom i fredags. Jeg har aldrig set min mand så bevæget ved noget, siden Rex blev født. Det var for ham som en erstatning, der fuldt opvejede vort tab."

Det var virkelig det brev, der havde gjort, at både mrs. Gascoigne og Anna kunne vise Gwendolen uskrømtet deltagelse, og hun følte sig selv ganske elskværdigt stemt ved det, smilede til Anna og kneb hende i hagen, som om hun ville sige: "Så, nu er der jo ingenting i vejen, vel?" Hun var ikke ond af naturen og havde ingen egoistisk glæde af at gøre mænd ulykkelige. Hun var kun meget bestemt imod, at de skulle gøre hende ulykkelig.

Men da talen faldt på bohave til deres hus, kunne Gwendolen ikke bevæges til at vise mindste spor af interesse. Hun mente, at hun om morgenen havde gjort alt, hvad der kunne forlanges af hende, og syntes, at det var formelig heltemodigt af hende, at hun beholdt for sig selv den kamp, der foregik hos hende. Hendes uvilje imod den eneste bestemte fremtidsudsigt, der åbnede sig for hende, var endnu stærkere, end hun på forhånd havde tænkt sig. Tanken om at skulle præsentere sig for mrs. Mompert for enten at blive antaget eller kasseret var for hende som et tryk på et åbent sår; selv når hun gik ind på at blive guvernante, lod det til, at hun først skulle prøves, og at der var mulighed for, at hun kunne blive kasseret. Efter at hun havde

gjort vold på sig selv for at finde sig i at træde i tjeneste hos biskoppen og hans hustru, skulle de kunne betænke sig på, om de ville antage hende; hendes udseende, hendes tale, ja selv hendes tavshed skulle kunne medføre en risiko for hende. Og selv når hun havde overtaget det pinagtige, tvungne hverv at være i selskab med tre unge piger, som hun uophørligt skulle belære, skulle den samme tilsynsproces vedblive; hun skulle altid være undergivet mrs. Momperts overtilsyn, og måske ville biskoppen underkaste hende en eksamination om alvorlige emner. Gwendolen, der i den sidste tid havde været vant til som en smuk ung pige at gøre lykke i selskabslivet, hvis livlige, dristige tale var blevet regnet lige med vid, og som seks uger i forvejen snarere ville have beklaget biskoppens kedsommelige væsen end ladet sig bringe i forlegenhed af ham, betragtede det liv, der ventede hende, som enstydigt med at blive optaget i en straffeanstalt. Vilde tanker om at løbe bort, for trods Klesmers råd at blive skuespillerinde, dukkede op hos hende som en sirenesang om frihed; men Klesmers ord hvilede endnu tungt på hendes sind; de havde ængstet hendes stolthed og såret hendes jomfruelige værdighed; dunkelt tænkte hun sig blandt simple personer, der ville behandle hende med rå fortrolighed – så sig i selskab med afskyelige mænd, hvis grinen og smisken ingen sociale hensyn lagde bånd på.

Gwendolens dristighed var ikke i mindste måde en eventyrerskes; fordringen om at blive betragtet som dame hørte med til hendes allerinderste væsen. Og da hun havde drømt om måske at blive heltinden ved et spillebord, var det under den forudsætning, at ingen af den grund måtte behandle hende mindre hensynsfuldt eller tillade sig at se på hende med et

ironisk blik, således som Deronda havde gjort. At blive forkælet og hjulpet, at se folk i alle enkeltheder tage hensyn til hendes særheder, det havde i hendes liv været noget lige så selvfølgeligt som, at hun skulle have mad og klæder, og selv uden nogen sådan advarsel som Klesmers kunne hun ikke have anset dét for nogen tiltrækkende livsstilling, hvori hun ene var afhængig af fremmedes tvivlsomme høflighed. Så var dog den biskoppelige straffeanstalt hende mindre imod, skønt der ganske vist heller ikke her ville blive kælet for hende eller taget hensyn til hendes særheder.

Hendes lyst til at kæmpe imod den hårde nødvendighed, der netop havde ramt hende – hende, som alle forhold havde forenet sig om at forberede på noget helt andet – var så langt fra at aftage, at den tværtimod tiltog med hver time, der optoges af tanken om, hvilken lod hun kunne have ventet, og hvilken lod hun i virkeligheden ville opnå. Familiens ulykke, antog hun, var lettere at bære for alle andre end for hende, selv for den stakkels moder, fordi hun aldrig havde været vant til at glæde sig ved livet. At håbe på, at det ville tage en gunstig vending, når hun modtog pladsen hos biskoppen og var tålmodig en kort tid, ville efter alt, hvad der var sket, være tåbeligt; hendes talenter, lod det til, ville aldrig blive anerkendt som noget mærkeligt, og der var ikke nogen eneste retning, hvor sandsynligheden syntes at stemme med hendes ønsker. Nogle smukke piger, der ligesom hun havde læst romaner, hvori selv ganske tarvelige guvernanter vækker opmærksomhed og er genstand for mændenes kurmageri, kunne måske have følt en trøst ved at overføre sådanne skildringer til deres egen fremtid; men selv om Gwendolens erfaring havde bragt hende til at

betragte kurmageri og giftermål som et Elysium, var hendes hjerte alt for overvældet af, hvad der var hende nær, både i fortid og i fremtid, til at hun kunne bygge synderligt vidtgående luftkasteller. Hun var led og ked af verden og øjnede ingen grund til, at hun skulle ønske at leve. Hun fandt ingen hjælp og støtte i en religiøs betragtning af sorgen; alle hendes sørger var efter hendes mening blevet voldet hende ved andre menneskers uheldige eller slette opførsel, og der kunne virkelig ikke gøres regning på noget behageligt her i verden. Det var hendes anskuelse; alt andet, hvad hun havde hørt sige om sorgen, var lutter fraser, som hun ikke gad adoptere og gentage. Alt, hvad man kunne sige om arbejdets sødme, om glæden ved livet som en stadig opdagelse af noget nyt, om lærerens høje kald osv. osv., kunne, om det så var blevet prædiket i nok så veltalende udtryk, ikke gøre nogen virkning på hende; hvad der evigt og idelig nagede hende, var den betragtning, at det at blive guvernante, at "tage en plads", for en dame var en bestemt og meget sørgelig nedgang. Stakkels Gwendolen havde altid sat lykken i forbindelse med en fremragende stilling, med en vis *eclat*, og at hun, når det tegnede til, at hun ikke kunne opnå dem, betragtede livet som ikke værd at eje, var ikke så helt underligt endda.

Trods hendes stærke konstitution tog forholdene også i fysisk henseende stærkt på hende. Hun blev sløv og kunne ikke give sig af med noget; enhver nok så lille opfordring, om det så blot var en anmodning om at tage del i måltiderne, irriterede hende; andres tale om et hvilket som helst emne forekom hende ufornuftig, fordi den ikke tog hensyn til hendes følelse og stillede et krav til hendes opmærksomhed. Det lå ikke i hendes

karakter at beskæftige sig med selvmordstanker, som skuffede unge mennesker ellers er tilbøjelige til; hvad der optog hendes sind og forbitrede hende, var følelsen af, at der ikke var andet for hende at gøre end at leve på en måde, som hun ikke kunne udstå. Hun undgik at komme oftere i præstegården; det var alt for utåleligt at skulle give sig en mine og tale, som om hun var enig med sine pårørende, og hun kunne ikke mande sig op til at vise interesse for møblerne til det gyselige lille hus. Miss Merry blev hos dem blot for at hjælpe med ved flytningen, for det var netop noget for sådanne folk som Jocosa. Hendes moder måtte gøre undskyldninger, fordi hun ikke kom, selv når Anna kom for at se til hende. Den ro. Som Gwendolen havde lovet sig selv at bevare, var blevet forvandlet til en sygelig ubevægelighed; hun tænkte: "Med tiden vil jeg vel nok komme til at forstille mig, men hvorfor skulle jeg gøre det nu?"

Hendes moder iagttog hende med tavs bekymring, og da hun var vant til i ét og alt at rette sig efter sin datter, begyndte også hun at tænke, hvad hun bildte sig ind, at Gwendolen tænkte, og at ønske, at alt måtte gå overstyr, når blot hendes kæledægge så ville være mindre ulykkelig.

En dag, da Gwendolen var i det sorte og gule soveværelse, og hendes moder ligeledes opholdt sig der under påskud af, at hun ville se Gwendolens tøj efter, mandede denne sig pludselig op til at hente det skrin, hvori hendes smykker var forvaret.

"Mama," begyndte hun, idet hun lod blikket glide hen over det øverste lag, "jeg havde glemt disse ting. Hvorfor mindede du mig ikke om dem? Sørg for at få dem solgt. Du har jo ikke noget imod at skilles ved dem. Du har givet mig det alt sammen for længe siden."

Hun løftede en mellembund op og så ned i den nederste afdeling af skrinet.

"Hvis det ikke er nødvendigt, min egen pige, vil jeg helst beholde dem til dig," sagde mrs. Davilow, idet hun satte sig hos Gwendolen med en vis følelse af lettelse, fordi hun begyndte at tale om noget. Forholdet imellem dem var i den senere tid blevet helt omvendt; det var nu moderen, der stræbte at opmuntre datteren. "Men hvorledes er du kommet til at lægge det lommetørklæde herned?"

Det var det lommetørklæde med det afrevne hjørne, som Gwendolen havde kastet ned i skrinet sammen med turkishalsbåndet.

"Å, det var tilfældigvis sammen med halsbåndet – og jeg havde hastværk," sagde Gwendolen, idet hun tog lommetørklædet og puttede det i lommen. "Du må ikke sælge halsbåndet, moder," tilføjede hun, betaget af en ny følelse i anledning af den tilbagesendelse af det, som hun tidligere havde følt sig så stødt over.

"Nej, mit barn, det skal jeg nok lade være med; det er lavet af din kære faders urkæde, og jeg vil også helst være fri for at sælge de andre ting. Der er ikke stor værdi ved nogen af dem. Alle mine bedste smykker er for længe siden blevet taget fra mig."

Mrs. Davilow rødmede. Hun undgik gerne enhver hentydning til sådanne kendsgerninger som den, at Gwendolens stedfader havde taget sin kones juveler og solgt dem. Efter et øjebliks pause vedblev hun:

"Og disse ting er aldrig blevet betragtet som noget synderligt værd. Tag dem med dig."

"Det ville slet ikke være til nogen nytte, Mama," sagde Gwendolen koldt. "Guvernanter går ikke med smykker. Det er bedre, du ser at skaffe mig en grå kjole og en stråpose, således som børnene i tantes fattigskole går med."

"Nej, kære barn, nej; se dog ikke således på sagen. Jeg er vis på, at Momperts vil synes godt om, at du er net og elegant."

"Jeg ved ikke, hvad Momperts vil synes om; det er nok, at man forudsætter om mig, at jeg vil være således, som de synes om," sagde Gwendolen bittert.

"Hvis der er noget, som du ville have mindre imod – noget, som kunne lade sig gøre – i stedet for at tage i huset til biskoppen, så sig det, Gwendolen. Betro mig, hvad der ligger dig på hjerte. Jeg skal søge at gøre alt, hvad du ønsker," sagde moderen bønfaldende. "Skjul dog for Guds skyld ikke alt for mig. Lad os bære sorgen sammen."

"O, Mama, der er ikke noget at sige dig. Jeg kan ikke foretage mig noget bedre. Jeg må prise mig lykkelig, hvis de ville have mig, for så vil jeg dog tjene nogle penge til dig. Det er det eneste, jeg kan tænke på. Jeg vil ingen penge bruge i år; du skal få alle de firs pund. Jeg ved ikke, hvor vidt de vil strække i husholdningen, men du behøver da ikke at sy dine stakkels fingre til blods og at stirre alt det syn bort, som tårerne har ladet blive tilbage i dine kære øjne."

Gwendolen ledsagede ikke sine ord med kærtegn, således som hun havde plejet at gøre. Hun så ikke engang på sin moder, men betragtede turkishalsbåndet, mens hun slyngede det om sin hånd.

"Gud velsigne dig for din kærlighed, min egen, gode pige," sagde mrs. Davilow med tårer i øjnene. "Du må ikke fortvivle,

fordi der nu er skyer på himlen. Du er så ung. Der kan måske endnu være forbeholdt dig megen lykke."

"Jeg skønner ikke, at der er nogen grund til at vente det, Mama," sagde Gwendolen i en hård tone, og mrs. Davilow tav, idet hun tænkte, som hun ofte før havde tænkt: "Hvad mon der forefaldt mellem hende og mr. Grandcourt?"

"Jeg vil beholde dette halshånd, moder," sagde Gwendolen, idet hun lagde det til side og derpå lukkede skrinet. "Men sørg for at få de andre ting solgt, selv om de ikke vil indbringe meget. Spørg onkel, hvad du skal gøre med dem. Jeg bruger dem dog ikke mere. Jeg skal jo nu tage sløret. Gud ved, om alle de stakler, der har taget sløret, har været til mode, således som jeg er."

"Du må ikke overdrive ulykken, mit barn."

"Hvor kan nogen vide, om jeg overdriver, når jeg taler om mine egne følelser? Jeg har ikke talt om, hvad nogen anden har følt."

Hun tog igen det iturevne lommetørklæde op af sin lomme og svøbte det omhyggeligt om halsbåndet. Mrs. Davilow så noget overrasket på, hvad hun gjorde, men tonen i de sidste ord berøvede hende modet til at fremsætte noget spørgsmål.

Den "følelse", Gwendolen talte om med en tragisk mine, kunne ikke forklares af den blotte kendsgerning, at hun skulle være guvernante; hun måtte lide under en stor, almindelig skuffelse. Hendes færd kunne ikke blot skrive sig fra ulyst til det specielle hverv, hun skulle påtage sig; hendes livslede strakte sig også til verden udenfor hendes "straffeanstalt", siden hun ikke i den så noget synderligt tiltalende, som hun kunne opnå, hvis hun også var fri. Det var ganske naturligt, at hun ikke anså sig

for mindre forurettet af skæbnen end adskillige af hendes mandlige samtidige, der betragtede en bestemt livsstilling som alt for underlegen for deres evner. Men den sindsbevægelse, som bragte hende til at beholde halsbåndet, svøbe det ind i lommetørklædet og rejse sig for at lægge det hen i necessairen, hvor hun først havde lagt det, da det var blevet sendt tilbage til hende, den var mere ejendommelig og mindre forklarlig. Hvorfor hun pludselig besluttede sig til ikke at skilles ved halsbåndet, var hende ikke meget klarere, end hvorfor hun stundom var blevet bange over at befinde sig alene ude på marken; hun var i en forvirret tilstand af sindsbevægelse med hensyn til Deronda – var det såret stolthed og harme eller en vis respekt og exceptionel tillid? Det var noget ubestemt og dog betagende, der drev hende til at bære sig således ad med halsbåndet. Der er en hel del ukendt terræn inden i os, som bør tages med i betragtning, når man vil forklare vore lidenskaber og storme.

25

Potentater kundgør deres hensigter med det mindst mulige forbrug af ord. Da Grandcourt efter at have erfaret, at Gwendolen havde forladt Leubronn, lejlighedsvis erklærede dette moderne badested for et nederdrægtigt hul, endnu værre end Baden, var det for mr. Lush et afgørende vidnesbyrd om, at hans patron agtede at tage lige tilbage til Diplow. Udførelsen ville dog absolut blive langsommere end hensigten, og Grandcourt drev ganske rigtigt næste dag hen uden at give bestemte ordrer om afrejsen – måske fordi han så, at Lush ventede sådanne; han dvælede længe ved sit toilette og kom ned med et så vissent og distingveret præg, at en frisk teint og hænder, hvori der fandtes blod, i modsætning dertil tog sig ud som tegn på råhed og simpelhed; han drev om på terrassen og i spillestuerne og beskæftigede sig med at være ligegyldig for alle sine omgivelser. Da han mødte lady Mallinger, gjorde han sig imidlertid nogen ulejlighed – lettede på hatten, stod stille og beviste, at han hørte på hendes anbefaling for vandet, ved at svare: "Ja, jeg har hørt én sige, at det var en Forsynets styrelse, at der altid tilfældigvis var kilder på spillestederne."

"Det må have været en spøg," sagde den uskyldige lady Mallinger, der lod sig vildlede af Grandcourts blaserede alvorlighed, "ligesom den gamle vittighed om byerne og floderne."

"Ja måske," sagde Grandcourt uden nogen forandring i sit ansigts udtryk.

Lady Mallinger fortalte det passerede til sir Hugo, der sagde: "Han er ingen tosse, min ven, du må ikke tro, at han ikke kan se,

hvad der er en vittighed. Han kan spille sine kort så godt som nogen af os."

"Han er aldrig forekommet mig som nogen synderlig begavet mand," sagde lady Mallinger undskyldende. Hun var i sit stille sind ikke rigtig glad ved at møde Grandcourt, der var en stor, levende påmindelse for hende om hendes mangel som hustru – det, at hun ikke havde skænket sir Hugo en søn. Hun tænkte stadig ved sig selv, at hendes mand med god grund kunne fortryde, at han havde taget hende, og at han, hvis han ikke havde været sådan en god mand, let kunne have været hård og uvenlig imod hende, fordi han var blevet skuffet, hvad herrer ganske naturligt ikke holder af.

Også Deronda modtog en venlig hilsen af Grandcourt, som han ikke var taknemmelig for, skønt han besvarede den fuldstændig høfligt. Ingen ræsonnementer kunne udslette den hos ham tidligt rodfæstede følelse af, at hans fødsel havde været ledsaget af en uret, som hans fader var at dadle for, og eftersom Grandcourts fremtidsudsigter, uden denne uret, måske kunne have været hans, var han fast bestemt på ikke at bære sig ad på nogen måde, der kunne udlægges som irritation over det. Men hvor meget han end bestræbte sig for at handle derefter, troede Grandcourt dog, at Deronda, stakkels djævel, som han ikke tvivlede om i virkeligheden var hans fætter på fædrene side, i sit stille sind var meget ærgerlig over deres gensidige stilling, og netop derfor var denne mindre heldige persons nærværelse ham behageligere, end den ellers ville have været. En indbildt misundelse, den tro, at andre stærkt føler deres sammenligningsvise uheldige stilling, er gerne i ledtog med egoismen, og Grandcourts hunde var ikke de eneste væsener,

som han holdt af at føle sin magt over ved at gøre dem skinsyge på hinanden. Derfor var han høflig nok til at veksle nogle ord med Deronda på terrassen om jagten ved Diplow; ja, han sagde endog: "De kunne gerne komme derhen og tage del i et par jagter, når sæsonen begynder."

Lush, som ikke var utilfreds med den opnåede udsættelse, morede sig meget godt, til dels ved at passiare med sir Hugo og besvare hans spørgsmål om Grandcourts affærer, for så vidt de måske kunne gøre ham villig til at afstå sine krav på Diplow. Også om Grandcourts hjertesanliggender vidste han allerede så meget, at Lush ikke anså sig for forpligtet til at tie om dem på en klar efterårsdag, da der ikke var noget behageligere at bestille under en magelig promenade end at tale højt om en tyrannisk patron bag hans ryg. Sir Hugo lånte villigt øre til en smule godmodig skandale, som han gerne kaldte *traits de mœurs*; men han holdt strengt alle slige meddelelser borte fra tilhørere, der let kunne tage dem alt for alvorligt, og havde derfor aldrig talt om sin nevøs hemmeligheder til Deronda. Det var Lush's politik og lyst at tilfredsstille alle, når han ikke havde nogen grund til det modsatte, og baronetten behandlede ham altid vel som en af de personer, der uden just selv at være gentlemen, kommer i selskab med gentlemen og kan gøre god nytte ligesom de næstbedste sager i vor garderobe, som vi bruger med en såre behagelig ugenerthed.

"Nå, De lader mig jo nok vide, hvorledes det går," sagde sir Hugo, "hvis det ser ud til, at det vil blive til noget med dette giftermål, eller hvis der hænder noget andet, som gør pengetrangen mere presserende. Min plan vil være meget bedre for ham end at optage nye prioriteter i Ryelands."

"Det er sandt," sagde Lush, "men den må ikke pånødes ham – den må blot lægges således på hans vej, at lugten kan kildre ham. Grandcourt er ikke den mand, der altid lader sig lede af, hvad der stemmer med hans interesse, navnlig ikke når man lader ham vide, at det også stemmer med en andens interesse. Jeg nærer naturligvis hengivenhed for ham. Jeg har opgivet alt andet for at blive hos ham, og det har nu varet i godt og vel femten år. Han ville ikke let få nogen anden til at udfylde min plads. Han er en egen karakter, den gode Henleigh Grandcourt, og han er i de sidste år blevet mere egen end før. Jeg er imidlertid ikke af dem, der holder af at gøre forandring, og jeg har været en slags formynder for ham, siden han var tyve år gammel. Da var han virkelig et ualmindelig indtagende menneske – og han kunne også være det nu, hvis han ville. Jeg er ham hengiven, og han ville nok savne mig, hvis han ikke havde mig altid ved hånden "

Sir Hugo anså det ikke for nødvendigt at ytre sin sympati eller blot sin samstemming, og Lush ventede måske ikke engang selv, at denne skildring af hans motiver skulle tages ganske for gode varer. Men hvorledes kan en mand undgå i en samtale at berøre sig selv? Og han måtte gøre et vist passende toilette i ord ligesom i klæder og linned. Den mand, Lush talte med, var ikke streng i sin dom; et parlamentsmedlem kunne nok gå ind på, at et ordtoilette var nødvendigt; og samtalen vedblev uden nogen forandring i den gensidige agtelse.

Lush's forhåbning om en yderligere forlængelse på ubestemt tid blev imidlertid næste morgen kuldkastet derved, at Grandcourt hilste på ham med det spørgsmål:

"Træffer De alle forberedelser til, at vi kan tage med toget til Paris?"

"Jeg vidste ikke af, at De ville tage afsted," sagde Lush, just ikke så særdeles overrasket.

"Det kunne De nok have vidst," sagde Grandcourt, idet han så på asken af sin cigar, i den sagte tone, som var almindelig hos ham, når han ville være rigtig ubehagelig. "Vil De sørge for alting? Pas på, at der ikke kommer noget uhyre ind i samme kupé som vi. Og bring mit visitkort til Mallingers."

Næste dag var de altså i Paris; men her glædedes Lush ved en anmodning eller befaling om at tage lige til Diplow og sørge for, at alting der var i orden, mens Grandcourt og tjeneren blev tilbage, og først flere dage efter fik Lush et telegram om at sende vogne til Wancester station.

Han havde brugt mellemtiden godt, ikke blot til at udføre Grandcourts ordrer om stalden og anordningerne i huset, men også til at skaffe sig al mulig underretning om Gwendolen og om, hvorledes det gik på Offendene. Hvad virkning efterretningen om familiens uheld ville have på Grandcourts lunefulde sind, var efter hans skøn aldeles uberegneligt. For så vidt den unge piges fattigdom måske kunne være et argument for, at hun nu trods al tidligere tilbageholdenhed ville modtage et tilbud af ham, kunne det måske fjerne den ulyst til at udsætte sig for en kurv, som Lush antog havde været en af Grandcourts grunde til ikke at gøre alvor af sin hensigt; på den anden side var visheden om at få et Ja netop noget, der kunne bringe ham til at flagre frem og tilbage så viljeløs som et møl. Lush havde i mange år nøje iagttaget sin patron og kendte ham måske bedre end nogen anden; men et sådant kendskab til Grandcourt måtte

netop vække tvivl om, hvad han ville gøre i et specielt tilfælde. Det kunne hænde, at han ville lægge en tilsyneladende højmodighed for dagen ligesom helten i et moderne fransk drama, hvis pludselige optræden som et dydsmønster efter et liv i løgn og nederdrægtighed ikke lader tilskueren nære stor tillid til den del af hans liv, der vil følge efter tæppets fald. Hvilken holdning ville vel have taget sig bedre ud til en slutningsscene end det at vægre sig ved at bejle til en rig arving for hendes penges skyld og beslutte sig til at gifte sig med den yndige unge pige, der ingen penge havde? Men Lush var vis på et og andet med hensyn til Grandcourt, og bl.a. var han ganske vis på, at højsind var det, som man sidst af alt kunne vente sig af Grandcourt. Men hvad kan en almindelig vished om, at et insekt ikke vil gå baglæns, nytte, når det, man trænger til at vide, er det spil af indre kræfter, der driver det frem og tilbage i en labyrint af alle mulige veje? Således var Lush meget usikker om, hvad det ville blive til mellem Grandcourt og Gwendolen, mens det, han attråede, var en sikker tro på, at de aldrig ville få hinanden. Han ville gerne have samtykket i, at Grandcourt blev gift med en rig arving, og han ville heller ikke have haft noget imod, at han giftede sig med mrs. Glasher; i første tilfælde ville livet straks have fået det flotte præg, som den blotte udsigt til at arve ikke kunne give det, og i sidste tilfælde ville Lush have kunnet være sikker på hustruens taknemmelighed, for han havde altid været en ven af mrs. Glasher, og at den vordende mrs. Grandcourt ikke ville blive modtaget i selskabslivet, kunne ikke berøre hans private velvære. Han ville heller ikke have brudt sig om, ifald der slet ikke var tale om giftermål; men han følte sig berettiget til at gøre sit yderste for at forhindre et

giftermål med en ung pige, som sandsynligvis ikke ville bringe sin mand andet end bryderier – ikke at tale om, at hun ville volde sin mands gamle staldbroder ærgrelser, ja måske ligefrem til sidst ville gøre ham uret. Lush ønskede ganske naturligt at gøre bemeldte staldbroders fremtid så behagelig som muligt og mente, at han nok kunne have fortjent en sådan erstatning, fordi han havde måttet leve som en hund, om end som en hund, der havde nydt mange af livets behageligheder i fred og ro og havde profiteret af at høre med til et stort hus. Han ønskede sig selv, hvad han betragtede som et gode, og ønskede ingen anden noget ondt, det skulle da være den ubetydelige og uforskammede Gwendolen, som han nok i dette øjeblik kunne ønske en lille smule fortræd. Selv den jævnmodigste ynder af luksus og musik, den til gnavenhed mindst tilbøjelige forlystelsesråd kan jo have sine særheder. Og mr. Lush var vant til af verden i det hele at blive behandlet som en flink, behagelig fyr; han var ikke betænkt på at lade sig fornærme af mere end én person.

Med dette ufuldkomne krigsberedskab ventede Lush på Grandcourts komme og gjorde ikke stort andet end at spekulere på, hvorledes felttoget ville begynde. Den første dag var Grandcourt meget optaget af staldene, og blandt andet befalede han en staldknægt at lægge en damesaddel på Criterion og lade ham se hestens gang. Denne bestemte antydning af hans hensigter bragte Lush til igen at overveje, om han skulle udsætte sig for følgerne af at tale først, mens han endnu var vis på, at der ikke var gjort noget kompromitterende skridt; og da han næste morgen stod op, var han næsten bestemt på, at hvis Grandcourt lod til at være i lige så godt humør som dagen i

forvejen og overhovedet indlod sig i samtale med ham, ville han lade et ord falde om, hvorledes det stod til med Gwendolen og hendes familie, blot for at se, hvorledes det ville virke, og deraf hente nogen vejledning. Men Grandcourt indlod sig ikke i nogen samtale, og ingen fisk kunne have været mere stum end han, selv da Lush spurgte ham, hvorledes han befandt sig. Efter at han havde læst sine breve, gav han forskellige ordrer, som skulle udføres eller besørges af Lush, og vendte derpå ryggen til denne nyttige person, der som følge deraf rejste sig op for at gå ud af stuen, men inden han var ude af døren, vendte Grandcourt sit hoved lidt om og sagde i en mat, ligegyldig tone: "Å, hør lidt!"

"Hvad er der?" sagde Lush, der just ikke var særdeles ærbødig i sit væsen imod den mand, der underholdt ham.

"Luk døren! Jeg kan ikke råbe ud i korridoren."

Lush lukkede døren, trådte ind og satte sig ned.

Efter en lille pause sagde Grandcourt: "Er miss Harleth på Offendene?" Han var ganske vis på, at Lush havde sørget for at forhøre sig om hende.

"Jeg ved det knap," sagde Lush i en ligegyldig tone. "Familien er komplet ruineret. Både den og Gascoignes har mistet hele deres formue. Det skyldes vistnok en eller anden fordømt bankhistorie. Den stakkels moder har vist ikke en hvid. Hun og pigebørnene må stuve sig sammen i et lille hus, der kun passer for en arbejderfamilie."

"Lyv bare ikke for mig," sagde Grandcourt i en så lav tone, at den kun lige netop kunne høres. "Det er ikke morsomt, og det er ingen nytte til."

"Hvad mener De?" sagde Lush, mere irriteret, end han plejede at være, men hans situation var også i en ualmindelig grad skikket til at sætte ham i dårligt lune.

"Vil De blot behage at sige mig sandheden?"

"Det er ingen opfindelse af mig. Jeg har hørt historien af flere – Bazley, Brackenshaws forvalter, for eksempel. Han er i færd med at leje Offendene ud til en anden."

"Det er ikke det, jeg mener. Er miss Harleth der, eller er hun der ikke?" sagde Grandcourt i sin tidligere tone.

"Det kan jeg minsandten ikke sige," sagde Lush temmelig tvært. "Hun kan være taget bort i går. Jeg hørte, at hun havde taget en plads som guvernante, så hun kan jo gerne være taget hen for at tiltræde den. Men hvis De vil tale med hende, vil hendes moder uden tvivl nok kalde hende hjem." Denne spydighed fløj ham ubevidst ud af munden.

"Send Hutchins hen for at forhøre, om hun er hjemme i morgen."

Lush rørte sig ikke af stedet. Som mange personer, der på forhånd har tænkt over, hvad de skulle sige i visse givne tilfælde, blev han af en uventet irritation tilskyndet til at sige nogle af disse forud overvejede ting, inden tiden dertil var kommet. Der var virkelig udsigt til, at Grandcourt kunne komme i en så alvorlig situation, at det var umuligt at lade ham gøre det først skridt dertil uden at gøre indvendinger. Lush var forsigtig nok til foreløbig at tale i en venskabeligt ræsonnerende tone; men samtidig havde han en så stærk følelse af, at hans patron ikke kunne undvære ham, at han var beredt på, om fornødent, at være dristig.

"De bør huske på, Grandcourt, at sagen nu begynder at blive alvorlig. Der kan ikke længere være tale om den slags lette kurmageri, der kan betyde alt eller intet. De må komme på det rene med, om De ønsker at få Ja, og desuden, hvad De ville synes om at få kurven. Enten det ene eller det andet. De kan ikke igen løbe efter hende i seks uger."

Grandcourt sagde intet, men lagde avisen ned på knæet og begyndte at tænde en ny cigar. Lush betragtede dette som et tegn på, at han var villig til at høre efter, og blev derved så meget mere opsat på at benytte lejligheden; han ville om muligt se at få opklaret, hvad der snarest kunne bringe Grandcourt til at betænke sig, enten udsigten til at få Ja eller udsigten til at få Nej.

"Alting ser nu alvorligere ud end før. Der er hendes familie at sørge for. De kunne ikke lade Deres svigermoder leve som en tiggerkvinde. Det vil blive en pokkers generende historie. Giftermål vil lægge lænker på Dem, som De slet ikke har været vant til, og Deres pengesager er heller ikke af den beskaffenhed, at De kan slå store volter. Det ville være synd og skam at blive ved at bebyrde Deres godser for et blot og bart lune, som De måske vil fortryde om et år. Det skulle gøre mig ondt, om jeg måtte se Dem på den måde forspilde Deres liv. Var der noget solidt at opnå ved giftermålet, så var det en helt anden sag."

Lush's tone var efterhånden blevet mere og mere salvelsesfuld, og han var nær ved at glemme, at alle hans argumenter kun var et hasardspil fra hans side. Da han tav, tog Grandcourt sin cigar af munden, og idet han så stift på den fugtige ende og lagde dækbladet til rette med sine fine fingerspidser, sagde han:

"Jeg vidste forud, at De var imod mit giftermål med miss Harleth." Han gjorde en lille pause, inden han tilføjede: "Men jeg har aldrig betragtet det som nogen grund imod det."

"Det har jeg heller aldrig troet," svarede Lush, ikke salvelsesfuldt, men tørt. "Det var ikke *det*, jeg anførte som grund. Derimod havde jeg nok troet, at det efter alle de erfaringer, De har gjort, kunne have været en grund imod et sådant giftermål, at De ville bære Dem ad som helten i en ballade og gøre Dem latterlig – og hvorfor? De har jo dog før ikke kunnet bestemme Dem, så det er umuligt, at De kan bryde Dem synderligt om hende. Og hvad for puds hun er i stand til at spille Dem, det kan De dømme om, efter hvad De hørte i Leubronn. Hvad jeg ønskede at gøre Dem opmærksom på, var, at der nu ikke kan være nogen snakken frem og tilbage."

"Det er ganske rigtigt," sagde Grandcourt, idet han vendte sig om imod Lush og så stift på ham med sammenknebne øjne, "det har jeg heller ikke i sinde, at der skal være. Dog kan jeg godt begribe, at det er ubehageligt for Dem, men hvis De tror, at jeg bryder mig en døjt om det, så tager De bemærkelsesværdigt fejl."

"Godt," sagde Lush, idet han rejste sig med hænderne i lommen og med en følelse af, at der endnu var noget gift, som han måtte af med, "når De har taget Deres beslutning, så er det en anden sag. Men der er dog endnu en side af sagen, som De ikke har taget i betragtning. Jeg er hidtil gået ud fra den forudsætning, at det var absolut sikkert, at hun ville sige Ja til Dem, og at hun i sine nuværende reducerede omstændigheder ikke ville have noget valg. Men jeg er ikke så sikker på, at man kan stole på den unge dame. Hun lader til at være en lunefuld

lille én, og hun havde sine grunde til forrige gang at løbe sin vej." Lush var gået et par skridt frem, indtil han stod næsten lige foran Grandcourt, skønt lidt borte fra ham. Hensynet til følgerne lagde ikke synderligt bånd på ham, for han vidste at det eneste stærke hold, han havde i sin nuværende plads, var hans brugbarhed, og selv efter en strid var det rimeligt, at trangen til ham tidligere eller senere ville indtræde. Han forudså, at Gwendolen ville bevirke, at han for em tid blev skubbet til side, og den stemning, han i dette øjeblik befandt sig i, tilskyndede ham til at vove en strid.

"Hun havde sine grunde," gentog han med forøget eftertryk.

"Det kan jeg nok begribe," sagde Grandcourt med hånlig ironi.

"Ja, men jeg tror næppe, De ved, hvilke hendes grunde var."

"Det lader til, at De ved det," sagde Grandcourt, uden så meget som ved en blinken med øjnene at røbe, at han brød sig om at kende grundene.

"Ja, og det er bedst, at De også får dem at vide, for at De kan komme på det rene med, hvilken indflydelse De har over hende, hvis hun bekæmper sine grunde og giver Dem sit Ja. Jeg for mit vedkommende tør nok tage en paré imod det. Hun talte med Lydia i Cardell Chase og hørte hele historien."

Grandcourt svarede ikke straks og vedblev blot at ryge. Det varede så længe, inden han talte, at Lush gik hen og så ud af vinduet, uvillig til at gå sin vej, førend han havde set nogen virkning af sit dristige skaktræk. Han havde ventet, at Grandcourt ville beskylde ham for at have arrangeret historien, eftersom mrs. Glasher dengang levede i Gadsmere hundrede engelske mile derfra, og han var beredt på at indrømme, at det

forholdt sig således; hvad han brød sig om, var, at Grandcourt skulle gøres vankelmodig ved følelsen at, at den pige, han agtede at fri til, vidste besked og var blevet skræmt ved det. Da Grandcourt endelig så Lush vende sig om imod ham, så han igen på ham og sagde hånligt: "Og hvad så?"

Det var unægtelig et "mat" til svar på Lush's "skak", og skønt han måske var mere forbitret på Grandcourt, end han nogensinde før havde været, ville det have været ren idioti at bære sig ad, som om flere træk kunne nytte. Han trak lidt på skuldrene og ville til at gå sin vej, men Grandcourt vendte sig om på sin stol imod bordet og sagde så roligt, som om der ikke var hændt noget: "Gør mig den tjeneste at skubbe den pen og det papir herover."

Ingen buldrende, skændende foresat kunne have øvet et så ubetinget herredømme, som Grandcourt gjorde. Hvorfor man aldrig i stedet for at lystre ham havde bedt ham at gå hen til et bekendt, lovlig hedt sted, var måske en gåde for adskillige af dem, der adlød ham. Pennen og papiret blev skubbet over til ham, og idet han trak dem til sig, sagde han: "Å, vent på dette brev."

Han kradsede med let hånd nogle linjer op og skrev hurtigt adressen på den korte billet.

"Lad Hitchins straks gå med dette brev," sagde Grandcourt og skubbede det bort fra sig.

Som Lush havde ventet, var det adresseret til miss Harleth, Offendene. Da hans irriterede stemning havde lagt sig, var han glad over, at det ikke var kommet til skænderi; men han var vis på, at hans indblanding i Grandcourts affærer var opført på regnskabet, og at han nok engang ville komme til at betale for

det. Det var ham ligeledes klart, at den umiddelbare virkning af hans meddelelse havde været en befæstelse af Grandcourts tidligere beslutning. Men med hensyn til de specielle åndelige rørelser, der frembragte denne proces i hans vankelmodige sind, var det ikke Lush muligt at opdage nogen bestemt teori.

26

Mr. Gascoigne kom en dag til Offendene med den efter hans mening glædelige efterretning, at mrs. Mompert havde bestemt tirsdag i næste uge til sit møde med Gwendolen i Wancester. Han sagde intet om, at han tilfældigvis havde hørt, at mr. Grandcourt var kommet tilbage til Diplow, da han lige så lidt som hun vidste, at Leubronn havde været målet for hendes beundrers rejse, og da det forekom ham, at det ikke var rigtigt under de nuværende uheldige omstændigheder uden nødvendighed at genoplive erindringen om tidligere glimrende udsigter. I sit stille sind tænkte han med beklagelse på sin nieces uforståelige lunefuldhed, men han undskyldte hende med, at Grandcourt havde været den, der først bar sig løjerligt ad, idet han pludselig gik sin vej, da der havde været den bedste lejlighed til at sætte kronen på den udprægede opmærksomhed, han viste hende. Præstens praktiske skøn sagde ham, at hans pligt imod hans niece nu bød ham at opmuntre hende til modigt at finde sig i de forandrede kår, eftersom der ikke åbnede sig bestemt udsigt til nogen forbedring.

"Det vil interessere dig på denne måde at forøge din livserfaring, min bedste, og jeg tvivler ikke om, at det hverv, du er kaldet til at udføre, i det hele vil øve en gavnlig indflydelse på udviklingen af din karakter."

"Jeg kan ikke give mig udseende af, at jeg har nogen lyst til det," sagde Gwendolen, der for første gang talte til sin onkel i en noget vrippen tone. "Men jeg indser godt, at jeg er nødt til at finde mig i det."

Hun mindedes, at hun havde givet efter for hans forestillinger ved en anden lejlighed, da det gjaldt om helt forskellige fremtidsudsigter.

"Øg din gode forstand vil lære dig at skikke dig, således som det sømmer sig for dig, under disse forhold," sagde mr. Gascoigne med en lille smule mere alvor i tonen. "Jeg er vis pas, at mrs. Mompert vil synes godt om dig. Du vil vide, hvorledes du skal optræde overfor en dame, som i alle henseender indtager en overordnet stilling overfor dig. Denne hjemsøgelse har ramt dig i en ung alder, men det gør det til en vis grad lettere for dig at bære den, og enhver hjemsøgelse er til gavn for os, når vi bærer den med frejdigt sind."

Det var netop det, Gwendolen ikke formåede, og da hendes onkel var gået, kom de bitre tårer, hvad der under den sidste prøvelse sjældent var sket, hende i øjnene og trillede langsomt ned ad hendes kinder, mens hun sad ene. Hun kunne ikke erkende, at prøvelsen var lettere, fordi hun var ung. Hvornår skulle hun have nogen lykke, når hun ikke opnåede den, mens hun var ung? Vel var hendes forhåbninger om fremtidig lykke ikke så ublandede med tanken om nødvendige onder som tidligere, og hun kunne ikke længere tænke sig plukkende livets frugter uden nogen mistanke om, hvad der skjulte sig indenfor skallen. Men denne almindelige opgiven af hendes illusioner med hensyn ikke blot til verden, men også til hende selv, eftersom det lod til, at hun ikke var skabt til med lethed at vinde en plads i første række, skærpede blot hendes følelse af forladthed; der lå en gold ørken om den mørke sti ved hendes fødder, som hun ikke havde mod til at træde ud på. Hun befandt sig i denne første krise af lidenskabelig, ungdommelig

uvilje til at finde sig i, hvad der ikke passende kan kaldes smerte, men snarere glædetomhed – denne skuffelsens første heftighed i livets morgen, som vi, som årene har kuet, er tilbøjelige til kun dunkelt at mindes, og som vi derfor finder urimelig og usømmelig. Hvilken følelse forekommer os mere tåbelig, når vi selv er kommet vel ud over den og betragter ulykken som et fælles onde, end den harmfulde undren over, at jeg og ikke du, han eller hun netop er den, som hjemsøgelsen har ramt? Og dog gives der måske personer, der senere modigt har dækket en andens bryst og har båret deres eget hjertesår i heltemodig tavshed, men som har begyndt med denne forbitrede studsen over deres egne prøvelser og ved kuldkastelsen af deres fantastiske ønsker har raset, som om de var overfaldet af en sværm hvepse, under hvis stik de våndede sig. Således omtrent var stakkels Gwendolens tilstand.

Hun rejste sig fra den lave sofa, hvor hun havde siddet ubevægelig, og gik op og ned i stuen, mens hun hvilede sin albue på den ene hånd og lænede sin kind ned imod den anden, og en tåre trillede langsomt ned ad kinden. Hun tænkte: "Jeg har altid, lige siden jeg var lille, følt, at moder ikke var lykkelig, og nu er jeg vis på, at jeg vil blive endnu mere ulykkelig, end hun har været." Hendes tanke dvælede et øjeblik ved forestillingen om, hvorledes hun forspildte sin ungdom og tabte enhver sans for verdens glæder – hvorledes det mere og mere blev hende ligegyldigt, om hun foretog sig det ene eller det andet; men den vendte sig snart igen til hendes moder. "Stakkels moder! nu vil det blive endnu værre for hende, jeg kan tjene lidt penge til hende – det er alt, hvad jeg nu vil bryde mig om." Og derefter udkastede hendes fantasi et ganske nyt

billede: hun så i tankerne sin moder som en gammel, hvidhåret kone; selv var hun ikke længere ung, men falmet og medtaget af sorgen; deres ansigter mødtes i kærlighed og i mindet om svundne dage, og hun vidste godt, hvad hendes moder tænkte: "Stakkels Gwen," tænkte hun, "nu er hun også falmet og tynget af sorgen" – og for første gang hulkede hun ikke af vrede, men af kærlig bedrøvelse.

Hendes ansigt var vendt imod døren, og hun så sin moder træde ind. Hun så hende kun i ubestemte omrids; for hendes øjne var fulde af tårer, og hun trykkede hastigt sit lommetørklæde imod dem. Inden hun tog det bort, mærkede hun, at hendes moder havde slynget sine arme om hende, og denne fornemmelse, der passede så godt med det fantasibillede, hun havde udmalet, overvældede hende således, at hun imod sin vilje på ny brast i gråd, mens de trykkede deres kinder imod hinanden.

Mrs. Davilow kom med noget i hånden, som allerede havde voldet hende sindsbevægelse og uro, og hun turde ikke tale, førend hendes kære datter var blevet roligere, men Gwendolen, som det at græde altid var forekommet som en pinlig svaghed, som man måtte se at bekæmpe, trykkede igen lommetørklædet imod sine øjne, kastede med et dybt åndedrag hovedet tilbage og så på sin blege og skælvende moder.

"Det var ingenting, mama," sagde Gwendolen, som antog, at hendes moder blot var blevet så bevæget ved at finde hende bedrøvet. "Nu er det alt sammen forbi."

Men mrs. Davilow havde trukket sine arme tilbage, og Gwendolen så et brev i hendes hånd.

"Hvad er det for et brev? – Er der flere ulykker?" spurgte hun med et bittert tonefald.

"Jeg ved ikke, hvad du vil sige om det, mit barn," sagde mrs. Davilow og beholdt brevet i hånden. "Du kan næppe gætte, hvor det brev kommer fra."

"Du må ikke forlange, at jeg skal gætte noget," sagde Gwendolen noget utålmodigt, som om man trykkede på et åbent sår.

"Det er adresseret til dig, mit barn."

Gwendolen gjorde et lille bitte kast med hovedet.

"Det er fra Diplow," sagde mrs. Davilow og gav hende brevet.

Hun kendte Grandcourts skødesløse håndskrift, og hendes moder var ikke overrasket ved at se hende rødme dybt; men idet mrs. Davilow holdt øje med hende, mens hun læste, og grundede på, hvad hensigten med brevet var, så hun farven dø bort fra kinderne. Selv Gwendolens læber var blege, da hun rakte sin moder den åbne billet. Den var ganske kort og formel og lød således:

> "Mr. Grandcourt formelder miss Harleth sin kompliment og tager sig den frihed at spørge, om det må være ham tilladt at komme til Offendene i morgen klokken to og tale med hende i enrum. Mr. Grandcourt er lige vendt tilbage fra Leubronn, hvor han havde håbet at træffe miss Harleth."

Mrs. Davilow læste brevet og så derefter spørgende på sin datter, idet hun leverede hende brevet tilbage. Gwendolen lod det falde på gulvet og vendte sig bort.

"Det må besvares, mit barn," sagde mrs. Davilow frygtsomt. "Tjeneren venter."

Gwendolen sank ned på sofaen, knugede sine hænder sammen og så lige ud for sig, ikke på sin moder. Der var i hendes ansigt et udtryk som hos en person, der er blevet skræmt op ved en lyd og lytter efter for at høre, hvad det betyder. Den pludselige forandring i situationen gjorde hende helt fortumlet. Nogle minutter forinden skuede hun hen ad en uundgåelig, gyseligt ensformig bane og oprørtes uden håb i sit hjerte imod den bydende skæbne, der ikke tilstedte hende noget valg. Og se, nu var der dog kommet et øjeblik, da der blev givet hende et valg. Og dog – var det mest triumf eller skræk, hun følte? Det var umuligt for Gwendolen ikke at føle nogen triumf ved en hyldest til hendes magt på en tid, da hun for første gang i sit liv følte ubetydelighedens bitterhed; det forekom hende, at hun atter fik en slags herredømme over sit eget liv. Men hvorledes skulle hun bruge det? Ved dette spørgsmål indtrådte skrækken. Hurtigt, hurtigt som billeder i en hastigt gennembladet bog, fremstillede sig atter, om end i brudstykker, for hende alt, hvad hun havde gennemlevet med hensyn til Grandcourt – hans kurmageri, hendes vaklen, beslutningen om at sige Ja, hendes senere ulyst til det, mødet med den sortøjede dame med det karakteristiske ansigt og den yndige dreng, hendes løfte til hende (var det et løfte om ikke at gifte sig med ham?) – den vantro med hensyn til mændenes og verdens værd i almindelighed, som hint optrin med de under det givne meddelelser var blevet et symbol for. Dette uudslettelige minde fremmanede for hende et syn, som hun i det første øjebliks

bevægelse, inden mildnende betragtninger kunne gøre sig gældende, gyste tilbage fra med rædsel.

Hvad kunne det nytte, at der atter blev givet hende et valg? Hvad ønskede hun? Noget andet? Nej! Og dog begyndte der i samvittighedens dunkle labyrint at opstige et nyt ønske: "Jeg ville ønske, at jeg aldrig havde fået det at vide!" Hun ønskede noget, lige meget hvad, der kunne have betaget hende angsten for at lade Grandcourt komme.

Nogle minutter gik – minutter, der forekom mrs. Davilow uendelig lange – da sagde hun blidt:

"Det er nødvendigt, at du skriver, mit barn. Eller skal jeg skrive et svar for dig? – Du kun jo diktere det."

"Nej, Mama," sagde Gwendolen og trak vejret dybt. "Men tjen mig i at lægge pen og papir frem til mig."

På den måde vandt hun lidt tid. Skulle hun afslå Grandcourts besøg – lukke skodderne – ikke engang kigge ud for at se, hvad der så ville hænde? Gennem hendes angst gik der en strømning af hendes unge virkelyst, der bevægede sig hen imod noget, som ville være en begivenhed – henimod en lejlighed, da hendes ord og handlinger ville have samme betydning som tidligere. Hendes interesse for livet og dets anliggender var atter vakt.

"Der er virkelig ingen som helst tænkelig grund til at være urolig, fordi tjeneren må vente nogle minutter, moder," sagde Gwendolen lidt utålmodigt, da mrs. Davilow efter at have taget skrivematerialierne frem så forventningsfuldt ben på hende. "Tjenestefolk må finde sig i at vente. Man kan ikke gå ud fra, at jeg lige øjeblikkelig skal sætte mig til at skrive."

"Nej, naturligvis," sagde mrs. Davilow i en tone som en person, der har fået en tilrettevisning, idet hun gik hen for at

sætte sig ned og tage noget sytøj, der lå lige for hånden, "han kan godt vente et kvarter til, hvis du vil have det."

Det var meget naturligt både talt og handlet fra hendes side, men det kunne lige så godt have været frugten af en fin beregning. Nu opstod der nemlig hos Gwendolen et ønske om, at moderen ville skynde på hende; det, at hun måtte skynde sig, ville fri hende fra at træffe sit valg med overlæg.

"Det var ikke min mening, at han skulle vente, til dit sytøj bliver færdigt," sagde hun og løftede sine hænder op for at glatte sine lokker tilbage, mens hun rejste sig op fra sin stol og blev stående stille.

"Men hvis du nu ikke er i stand til at tage din beslutning?" sagde mrs. Davilow deltagende.

"Jeg *må* tage min beslutning," sagde Gwendolen, idet hun gik hen til skrivebordet og satte sig. Hele tiden var der i hende sind en rastløs understrøm, ligesom når en mand står og vedligeholder en samtale, mens hans tanker kun beskæftiger sig med, hvorledes han skal slippe bort. Hvorfor skulle hun ikke lade ham komme? Derved forpligtede hun sig ikke til noget. Han var rejst til Leubronn efter hende; naturligvis agtede han nu ligefrem og bestemt at fremkomme med den kærlighedserklæring som han før kun havde antydet. Hvad så? Hun kunne jo sige Nej. Hvorfor skulle hun nægte sig friheden til at gøre det, som hun jo dog havde lyst til?

"Hvis mr. Grandcourt lige er kommet tilbage fra Leubronn," sagde mrs. Davilow, da hun så, at Gwendolen lænede sig tilbage i stolen efter at have taget pennen i hånden, "så Gud ved, om han har hørt tale om den ulykke, der har ramt os."

"Det kunne ikke have nogen betydning for en mand i hans stilling," sagde Gwendolen noget hånligt.

"For nogle mænd ville det have det," sagde mrs. Davilow. "De ville ikke skøtte om at tage en kone af en familie, der så omtrent var bragt til bettelstaven, således som vi er, her på Offendene bor vi endnu som standspersoner, men tænk, hvis han havde fundet os i Sawyer's Cottage. De fleste mænd er bange for at blive plaget eller sat i skat af en kones familie. Hvis mr. Grandcourt ved det, finder jeg, at det er et stærkt bevis på hans kærlighed til dig."

Mrs. Davilow talte med usædvanligt eftertryk; det var første gang, hun havde vovet at sige noget om Grandcourt, der ligefrem syntes beregnet på at være et argument til gunst for ham; i reglen havde hun nemlig en følelse af, at slige argumenter ikke ville gøre gavn, men snarere skade. Hendes ord gjorde en større virkning, end hun havde tænkt sig; de fremmanede en ny række muligheder i Gwendolens sind – tanker om, hvad Grandcourt kunne gøre for hendes moder, hvis hun, Gwendolen, gjorde – hvad hun ikke ville gøre. Hun var så betaget af disse nye tanker, at hun som en person, der pludselig er blevet kaldt bort, følte, at hun måtte skynde sig at få det foreliggende arbejde fra hånden; brevet måtte skrives straks, ellers kunne det let blive udsat i det uendelige. Hun handlede altså i skynding, som hun havde ønsket. At måtte handle i skynding var en grund for hende til at sky en afgørende beslutning og lade så mange udgange åbne som muligt. Hun skrev:

"Miss Harleth formelder mr. Grandcourt sin kompliment.

Hun vil være hjemme kl. to i morgen."

Inden hun skrev adressen på billetten, sagde hun: "Å, ring på klokken, moder, hvis der ellers er nogen at ringe på." Hun vidste virkelig ikke, hvem der besørgede husets arbejde.

Først efter at brevet var sendt bort, og Gwendolen igen havde rejst sig, strakte sin ene arm ud og derpå støttede den imod sit hoved med et langt, lettende suk, vovede mrs. Davilow at spørge: "Hvad skrev du, Gwen?"

"Jeg skrev, at jeg ville være hjemme," svarede Gwendolen noget stolt og tilføjede efter en pause: "Du må ikke vente, at der vil hænde noget, Mama, fordi mr. Grandcourt kommer."

"Jeg venter heller ikke noget, mit barn. Jeg ønsker, at du skal handle efter din egen følelse. Du har aldrig sagt mig, af hvad beskaffenhed den var."

"Hvad kan det nytte at sige det?" sagde Gwendolen, der opfattede denne sande bemærkning som en bebrejdelse. "Når jeg har noget behageligt at meddele, så kan du stole på, at jeg skal meddele dig det."

"Men mr. Grandcourt vil mene, at du allerede har modtaget hans tilbud derved, at du har tilladt ham at komme. Hans billet siger tydeligt nok, at han kommer for at fri til dig."

"Godt! Jeg ønsker at have den fornøjelse at give ham kurven."

Mrs. Davilow så forundret op, men Gwendolen tilkendegav sit ønske om ikke at blive udspurgt mere ved at ytre:

"Læg det afskyelige sytøj fra dig, og lad os gå ud i alleen. Jeg er nær ved at kvæles."

27

Mens Grandcourt på sin smukke sorte "Yarico" med rideknægten bag efter på "Criterion" red den smukke tur fra Diplow til Offendene, sad Gwendolen foran spejlet, og hendes moder satte det lange, fyldige lysebrune hår, som hun omhyggeligt havde redt.

"Læg det blot i en ganske løs krans, Mama," sagde Gwendolen.

"Lad mig bringe dig nogle ørenringe, Gwen," sagde mrs. Davilow, da håret var sat, og de så begge to på billedet i spejlet. Det var umuligt for dem ikke at lægge mærke til, at øjnene så klarere ud, end de havde gjort i den senere tid, at en sky syntes veget bort fra ansigtet, så at alle dets træk atter viste sig i deres ungdommelige friskhed og ynde. Moderen drog deraf nogle slutninger, som gjorde hendes tone næsten munter. "Vil du have dine ørenringe?"

"Nej, mama; jeg vil ingen smykker have på, og jeg vil gå i min sorte silkekjole. Sort er den eneste passende dragt, når man vil sige Nej til en frier," sagde Gwendolen, og smilede til sin moder som i gamle dage, mens hun rejste sig for at tage sin frisérkappe af.

"Det kan jo være, at han slet ikke frier," sagde mrs. Davilow lidt udspekuleret.

"Så er det, fordi jeg på forhånd afviser ham," sagde Gwendolen. "Det kommer ud på ét."

Hun gjorde et stolt lille kast med hovedet, da hun sagde dette, og da hun gik ned ad trappen i sin lange, sorte kjole, havde hun netop den faste holdning med hovedet og den

elastiske gang, der i den senere tid havde manglet som på en vissen plante. Hendes moder tænkte: "Nu er hun sig selv igen. Det må være glæde over, at han kommer. Kan hun virkelig have noget imod ham?"

Gwendolen ville være blevet vred, hvis denne tanke var blevet ytret højt, og det måske dobbelt, fordi hun i de sidste tyve timer med undtagelse af en kort tid, da hun havde sovet, havde været så optaget af stadig vekslende billeder og argumenter for og imod hendes giftermål med Grandcourt, at den på forhånd tagne beslutning ikke længere havde noget fast hold hos hende. Den stadige balanceren imellem modstridende ræsonnementer og ønsker havde bragt hende i en tilstand, hvori hun ikke kunne komme til noget fast og sikkert skøn. Hun ville have erklæret, at hendes beslutning var uforandret, men denne beslutning var nu en blodløs form, ikke nogen del af et vibrerende liv, lige så lidt som ordene "Guds vilje ske" fra en person, der ivrigt spejder efter en udsigt til at komme ud af sin nuværende stilling. Det var ikke hendes hensigt at sige Ja til Grandcourt; fra det første øjeblik, da hun havde modtaget hans brev, havde hun i haft i sinde at give ham kurven; men det kunne kun tilskynde hende til at underkaste de uvelkomne grunde en nøjagtig prøvelse, så at hun til sidst fandt dem mindre afskrækkende; kunne ikke forhindre hendes fantasi fra at udfylde hendes viden på forskellige måder, af hvilke nogle syntes at give det, hun vidste, et noget andet udseende. Ved at se på en tvivlsom genstand med en noget levende fantasi kan man give den tyve forskellige former. De ubestemte grunde, hun havde haft til at betænke sig før samtalen ved "De hviskende Stene", forekom hende nu ikke at have noget at betyde; de var alle sammen gået op i det ene

endelige Nej. Havde ikke hint møde i Cardell Chase været, sagde hun nu til sig selv, ville der ikke have været noget i vejen for, at hun giftede sig med Grandcourt. På hin dag og dagen derefter havde hun ikke ræsonneret og vaklet; hun havde handlet efter en uimodståelig indskydelse, i sammenligning med hvilken al ræsonneren kun var som en enkelt stemme i sammenligning med den brusende strøm. Indskydelsen var kommet, ikke blot fra hendes jomfruelige stolthed og skinsyge, ikke blot fra den rystelse, som synet af en anden kvindes ulykke havde fremkaldt hos hende, men fra hendes angst for at gøre uret, en angst, som vel var ubestemt og hævet over hendes daglige livs enkeltheder, men ikke desto mindre stærk. Alt, hvad der godkendtes som stemmende med det at være dame, havde hun ingen betænkelighed ved; men fra vanærens, urettens, brødens dunkle region gyste hun tilbage med en blanding af stolthed og skræk, og selv bortset fra skammen ville hendes følelse have henvist enhver forsætlig forurettelse af en anden til kategorien brøde.

Men nu – vidste hun også rigtigt, hvorledes det forholdt sig med mrs. Glasher og hendes børn? Hun havde givet en slags løfte, havde sagt: "Jeg skal ikke træde i vejen for Deres ønsker." Men ville det, at en anden kvinde blev gift med Grandcourt virkelig være en afgørende hindring for hendes ønsker, og ville der herved tilføjes hende og hendes dreng nogen virkelig uret? Ville det ikke måske være lige så godt, om ikke bedre, at Grandcourt blev gift? For hvad kunne ikke en kvinde udrette, når hun var blevet gift, såfremt hun ellers forstod at hævde sin stilling? På dette område var alt fantasibilleder. Gwendolen havde noget nær lige så bestemt en forestilling om ægteskabet –

det vil sige om mandens og kvindens gensidige indflydelse, krav og pligter i ægtestanden – som om magnetiske strømninger og om lovene for de meteorologiske fænomener.

"Mama forstod sig dårligt på det," var hendes slutningsresultat med hensyn til, hvad hun vidste om sin moders ægteskabelige erfaringer; hun skulle nok selv lave det helt anderledes. Og ægtestandens prøvelser var det sidste emne, som mrs. Davilow kunne have lyst til at gå til bunds i med sin datter.

"Gud ved, hvad moder og onkel ville sige, hvis de vidste det med mrs. Glasher!" tænkte Gwendolen, men det kunne naturligvis ikke falde hende ind at fortælle dem det, selv om hun ikke havde følt sig forpligtet til tavshed. "Gud ved, hvad folk i det hele ville sige, og hvad de ville sige til, at mr. Grandcourt giftede sig med én, når han i forvejen havde børn!" At spekulere på, hvad "folk" ville sige, var det samme som at fritage sig selv fra at fælde nogen dom og et bevis på, at hendes følelse var begyndt at blive mindre bestemt. Hun behøvede kun at huske sig om, så ville hun vide, at, "folk" betragtede uægte børn som væsener, man med større ret skulede til og stødte ud af samfundet end deres fædre. "Folks" kendelse syntes at gå ud på, at hun ingen grund havde til at gøre sig samvittighedsskrupler for mrs. Glashers og hendes børns skyld.

Men der var en anden måde, de havde voldet hende uro på. Hvad andre måske tænkte, kunne ikke udslette en følelse, der lignede harme og afsky, fordi man kunne vente af hende, at hun skulle knytte sit liv til en udlevet person, der havde sådanne hemmeligheder at bære på. Sandt nok, spørgsmålet om kærlighed fra hendes side havde så godt som slet ikke

beskæftiget hende i hendes forhold til Grandcourt. Ønskeligheden af, at hun giftede sig, var altid forekommet hende at skrive sig fra andre følelser end kærlighed, og det at være forelsket tilkom manden, som jo måtte gøre kur. Gwendolen havde ikke fundet noget at indvende imod Grandcourts måde at være forelsket på, før hun havde set hint glimt af hans fortid, hvilket havde gjort samme indtryk på hende som en forsætlig fornærmelse imod hende. Hans kurmageri til hende var vel overlagt, og når hun tænkte tilbage på det, oprørtes hun over det. Måske andre mænds liv var af samme beskaffenhed – fulde af hemmeligheder, som gjorde de kvinders uskyldige antagelser, som de ønskede at gifte sig med, til en farce, som de i deres stille sind hjerteligt lo ad.

Disse følelser af harme og afsky havde slået dybe rødder hos hende, og selv om andre bedrøvelige erfaringer i de sidste uger havde berøvet dem deres heftighed og gjort dem til blotte erindringer, var det dog navnlig dem, der gjorde hende fast i den mening, at hun ikke ville sige Ja til Grandcourt. Hun havde aldrig tænkt på at fatte nogen ny beslutning; hun havde kun overvejet, hvad folk ville mene og sige. Kunne noget have formået hende til at skifte sind, ville det have været udsigten til at skaffe "stakkels moder" gode dage; det, indrømmede hun, var en fristelse. Men nej! hun ville give ham kurven. Imidlertid var den blotte tanke om, at han kom for at få kurven, opmuntrende for hende; hun havde atter de hvide tømmer i sine hænder; der gik en ny strømning igennem hende, som oplivede den nedtrykte stemning, hun havde befundet sig i, siden sin samtale med Klesmer. Hun skulle nu ikke æske en dom om sine evner; hun skulle udøve sin magt.

Var det dette, som bragte hendes hjerte til at banke uroligt, da hun hørte hovslag på den grusbelagte vej, og da miss Merry, som havde åbnet døren for Grandcourt, kom for at melde hende, at han var i salen? Hendes forberedelse og stoltheden over den situation, hun nu befandt sig i, var øjensynlig ikke til nogen nytte; Grandcourt kunne lige så godt være kommet pludseligt til hende midt i hendes modfaldenhed. Mens hun gik ind i salen, måtte hun samle al sin energi i den selvbeherskelse, der gav hendes optræden en egen alvorlig ynde, da hun rakte ham hånden og besvarede hans ytring om, at hun forhåbentlig havde det godt, i en lige så sagte og rolig tone som hans. Et øjeblik efter, da de begge to sad på to af de med blomsterkranse dekorerede stole – Gwendolen stiv og rank med nedslagne øjne, Grandcourt omtrent tre alen fra hende, med den ene arm over ryggen på sin stol og seende på hende, mens han holdt hatten i sin venstre hånd – ville enhver, der havde set dem afbildede således, have sluttet, at de var på et eller andet stadium af en frierscene.

Og frieriet var virkelig begyndt; hun følte allerede, at denne tavse mand, der sad i en behagelig afstand fra hende og var omgivet med en ganske fin atmosfære af rosenduft, og hvis opmærksomhed udelukkende var rettet på hende, var i færd med at fri til hende. Og han betragtede sig også som frier; han var ikke den mand, der kunne antage, at hans nærværelse ingen følger medførte; og han var netop den mand, der måtte finde den unge pige yderst pikant, fordi hun havde vist sig temmelig uberegnelig.

"Det var en skuffelse for mig, at jeg ikke traf Dem i Leubronn," begyndte han i sin sædvanlige langsomme tone, der

dog nu havde et lille smægtende anstrøg af forelskelse. "Uden Dem var det et utåleligt sted, et rent hundehul. Finder De ikke også?"

"Jeg kan ikke dømme om, hvorledes det ville være uden mig," sagde Gwendolen, idet hun så på ham med noget af sit gamle skælmeri. "*Med* mig selv syntes jeg så godt om det, at jeg gerne var blevet der længere, hvis jeg havde kunnet. Men et uheld, som ramte vor familie, nødte mig til at tage hjem."

"Det var meget grusomt af Dem at tage til Leubronn," sagde Grandcourt uden at tage nogen notits af der omtalte uheld, som Gwendolen – hun vidste næppe selv hvorfor – ønskede, at de straks skulle være på det rene med indbyrdes. "De måtte jo dog vide, at det ville spolere alt; De vidste godt, at De var sjælen i alt, hvad her foregik. Er jeg Dem da aldeles ligegyldig?"

Det var umuligt at sige "Ja" i en tone, der kunne tages for alvor, og lige så umuligt var det at sige "Nej", men hvad andet kunne hun da sige? I sin forlegenhed slog hun igen sine øjne ned og blev blussende rød. Det var en ny skikkelse, Grandcourt så hende i, og han troede, at det var et tegn på hendes tilbøjelighed for ham. Men han var bestemt på, at hun skulle lægge den mere afgjort for dagen.

"Der er måske en eller anden dybere interesse? En følelse – en forbindelse – som det ville have været rimeligt at gøre mig bekendt med? Er der nogen mand, som står imellem os?"

I hendes stille sind formede svaret sig således: "Nej, men der er en kvinde." Men hvorledes kunne hun sige det? Selv om hun ikke havde lovet hin kvinde at tie stille, ville det have været umuligt for hende at indlade sig på sagen med Grandcourt. Men hvorledes kunne hun standse dette frieri ved at begynde at

holde em ceremoniel tale: "Jeg ser nok, hvad Deres hensigt er – den er overmåde smigrende," osv. Og turde hun også straks sige noget afgørende? Gwendolen havde ikke tid til at komme på det rene med sig selv i det punkt. Som det var, følte hun sig tvunget til tavshed, og efter en pause sagde Grandcourt:

"Skal jeg altså gå ud fra, at De foretrækker en anden?"

Gwendolen, som nu blev ærgerlig over sin forlegenhed, besluttede at gå lige løs på vanskeligheden og bringe sig ud af den pinlige situation. Hun løftede igen sine øjne og sagde med noget af sin tidligere bestemthed og trods: "Nej" – hvilket hun ønskede, at han skulle forstå således, som om hun havde tilføjet: "Men jeg er måske ikke af den grund villig til at tage *Dem*." Grandcourt forstod altid alt, som han skønnede kunne berøre hans egenkærlighed, på en ubehagelig måde.

"Nødigst af alt ville jeg falde Dem til besvær. Jeg ville ikke kunne nære håb om at vinde Dem ved at gøre mig til en plageånd. Hvis der ikke er noget håb for mig, vil jeg bede Dem at sige mig det straks, for at jeg kan tage bort – lige meget hvorhen."

Næsten til forbavselse for sig selv betoges Gwendolen af en pludselig ængstelse ved tanken om, at Grandcourt definitivt ville tage bort. Hvad ville der da være til overs for hende? Ikke andet end den tidligere sørgelige situation. Hun så gerne, at han var der, og greb med iver et emne, som kunne skaffe hende en ganske kort udsættelse med det afgørende svar.

"Jeg er bange for, at De ikke ved, hvad der er hændt os. Moders sorger har i den sidste tid givet mig så meget at tænke på, at andre sager er trådt helt i baggrunden. Hun har mistet

hele sin formue, og vi skal flytte bort herfra. Jeg må bede Dem undskylde, at jeg synes noget adspredt."

Mens Gwendolen således gik uden om det foreliggende spørgsmål, genvandt hun en del af sin fatning. Hun talte med værdighed og så lige på Grandcourt, hvis lange, smalle, uudgrundelige øjne mødte hendes og fængslede dem på en egen mystisk måde – ja, mystisk; for det fint nuancerede drama mellem mand og kvinde er ofte et sådant, at det næppe kan gengives i ord, sammenstillet som dominobrikker efter bestemte, synlige mærker. Det almægtige ord *kærlighed* betegner lige så lidt den stedfindende myriade af forskellige former for den gensidige tiltrækning, som ordet *tanke* kan sige én, hvad der foregår i ens næstes sind. Det ville være vanskeligt at sige, på hvilken side – Gwendolens eller Grandcourts – følelsen var mest blandet. I dette øjeblik var hans stærkeste ønske det at blive fuldstændig herre over denne kvinde – denne pikante forening af jomfruelighed og egensindig drillesyge; at hun vidste ting, som havde bragt hende til at flygte for ham, ansporede ham til at besejre denne uvilje, og han troede, at det ville lykkes ham. Og hun – hun var overvældet som den tørstige vandringsmand, der drager hen imod den formentlige kilde i ørkenen, overvældet af en ubestemt følelse af, at i denne mands hyldest til hende lå frelsen fra hjælpeløs underkastelse under en knugende skæbne.

Hele tiden så de på hinanden, og Grandcourt sagde langsomt og mat, som om det var en ting af ringe vigtighed, og som om alt andet var bragt i orden:

"Jeg håber, De vil love mig, at mrs. Davilows formuetab ikke skal volde Dem flere sørger. De vil tillade mig at sørge for, at det

ikke tynger på hende. De vil give mig ret til at tage forholdsregler imod det."

De små pauser, den blaserede langsomhed, disse ord ytredes med, gav Gwendolen tid til at drømme et helt liv. Ordene virkede på hende som en slurk vin, der pludselig giver alt et lettere og lysere udseende, lader det ønskelige forekomme én ikke at være så forkert og viser én folk i almindelighed som mindre ubehagelige. Hun følte endog et øjeblik ligesom en tåget kærlighed til denne mand, der valgte sine ord så godt og var så fin og taktfuld i sin hyldest. Uvilje, frygt, samvittighedsskrupler – de var nu så ubestemte som erindringen om forvundne smerter, mens hun allerede nød befrielsen fra håbløshedens nærværende smerte. Hun tænkte sig allerede løbende hen til sin moder og atter spøgende med hende. Men da Grandcourt var hørt op at tale, var der et øjeblik, hvor hun var sig bevidst, at hun befandt sig på skillevejen.

"De er meget ædelmodig," sagde hun i en sagte tone uden at vende sine øjne bort.

"De modtager et tilbud, der vil gøre sligt til en selvfølge?" sagde Grandcourt uden nogen ny iver. "De samtykker i at blive min hustru?"

Denne gang vedblev Gwendolen at være ganske bleg. Uvilkårligt rejste hun sig og gik lidt bort. Så vendte hun sig om og blev stående tavs med hænderne foldede foran sig.

Grandcourt rejste sig også straks og hvilede sin hat på stolen, men vedblev at holde på den. Det, at denne fattige pige øjensynlig betænkte sig på at modtage hans glimrende tilbud, æggede ham til en interesse, hvis mage i styrke han ikke havde kendt i mange år, og som ikke var mindre, fordi han

udelukkende tilskrev det, hun vidste om mrs. Glasher, hendes tvivlrådighed. I denne ventende stilling sagde han:

"Befaler De mig at gå?" Han kunne ikke have valgt sine ord heldigere.

"Nej," sagde Gwendolen. Hun kunne ikke lade ham gå; hendes benægtende svar var som et krampagtigt tag i en redningsplanke. Det forekom hende, at hun af skæbnens bølgeslag var drevet hen imod denne beslutning; men når sejlene på forhånd er sat til, er det ikke strømningerne alene, der bestemmer den retning, skibet driver i.

"De modtager forsikringen om min kærlighed?" sagde Grandcourt, idet han holdt sin hat ned ved siden og så hende lige ind i øjnene, men i øvrigt ikke gjorde nogen bevægelse. Deres øjne mødtes, men den pause, der indtrådte, mens de således så på hinanden, syntes at kunne forlænges på aldeles ubestemt tid. Dog, hvor længe hun end ventede, kunne hun jo dog ikke modsige sig selv. Hvorfor havde hun holdt ham tilbage? Man havde afskåret enhver forklaring.

"Ja," lød det lige så alvorligt fra Gwendolens læber, som om det havde været et svar, efter at hendes navn var blevet opråbt i retten. Han modtog det alvorligt, og de så fremdeles på hinanden i samme stilling. Er det velsignede "Ja" nogensinde blevet modtaget på sådan måde? Grandcourt ville helst holde sig i den samme afstand fra hende og bevare den rolige anstand, som foreskreves ham af den utilnærmelighed, Gwendolens hele holdning var præget med.

Men han lagde endelig sin hat fra sig og trådte frem for at tage hendes hånd; han trykkede blot let sine læber på den og slap den så igen. Hun fandt hans adfærd aldeles fuldendt og

følte sig så fri og let, at hun næsten havde lyst til at begynde på sit gamle skælmeri igen. Hendes "Ja" tyngede i dette øjeblik så lidt på hende, at intet formørkede den indtrådte forandring i hendes mørke fremtidsudsigter; hendes tanker var opfyldte af hendes egen befrielse for at tage pladsen hos Momperts og hendes moders befrielse for at flytte ind i Sawyer's Cottage. Med en lykkelig krusning af læberne sagde hun:

"Vil De ikke hilse på moder? Jeg skal hente hende."

"Lad os vente lidt," sagde Grandcourt i sin yndlingsstilling, det vil sige med sin venstre pegefinger og tommelfinger i vestelommen og glattende sine bakkenbarter med den højre hånd, mens han stod i nærheden af Gwendolen og så på hende – ikke ulig en herre, der ved et aftenselskab er så heldig at blive præsenteret for en ung dame, som han gerne vil gøre bekendtskab med.

"Har De noget andet at sige mig?" spurgte Gwendolen muntert.

"Ja. – Jeg ved nok, at det er Dem en stor plage at høre på, hvad folk siger Dem," sagde Grandcourt i en ganske sympatetisk tone.

"Ikke, når det, der bliver sagt mig, er noget, som jeg holder af at høre."

"Vil det være Dem en plage, når jeg spørger Dem, hvornår vort bryllup kan stå?"

"Ja, i dag tror jeg nok, det vil være mig en plage," sagde Gwendolen og knejsede lidt knibsk med nakken.

"Nå, så skal jeg ikke spørge om det i dag; men i morgen. Tænk på det, inden jeg kommer i morgen. Om fjorten dage eller tre uger – så snart som muligt."

"Ah, De tror, at De vil blive ked af mit selskab," sagde Gwendolen. "Jeg har lagt mærke til, at når folk bliver gift, er manden ikke så meget hos sin kone, som han var, mens de var forlovede. Men måske jeg også vil synes bedst om det på den måde."

Hun lo fortryllende.

"De skal få alt, hvad De synes om," sagde Grandcourt.

"Og intet, som jeg ikke synes om? – Å, sig det; for jeg tror, at jeg afskyr det, jeg ikke kan lide, endnu mere, end jeg holder af det, jeg kan lide," sagde Gwendolen, der befandt sig i det kvindens paradis, hvor alt nonsens klæder yndigt.

Grandcourt tav et øjeblik; det var finesser, som han selv også havde megen erfaring i. "Jeg ved ikke," sagde han til sidst – "det er sådan en desperat verden, hvori der altid foregår noget, som man ikke synes om. Jeg kan ikke altid forhindre, at et eller andet er til plage for Dem. Hvis De f.eks. får lyst til at ride Criterion på jagten, kan jeg ikke forhindre, at den ved en eller anden tilfældighed snubler."

"Åh, min ven Criterion, hvorledes har den det?"

"Den er udenfor; jeg lod rideknægten ride den herover, for at De kunne se den. Den havde damesaddel på en times tid eller to i går. Kom hen til vinduet, så kan De se den."

De kunne se de to heste langsomt blive trukket rundt om plænen, og ved synet af de smukke dyr med deres elegante ridetøj gik der en triumferende bæven gennem Gwendolen. De var symboler på luksus og en fremragende social stilling og stod i en glædelig modsætning til de hæslige syner af armod og ringe kår, som hun i den senere tid stadig havde haft for øje.

"Vil De ride på Criterion i morgen?" sagde Grandcourt, "hvis De vil, skal alting blive arrangeret."

"Ja, det vil jeg uhyre gerne," sagde Gwendolen. "Jeg længes efter igen at fortabe mig i en galop. Men nu må jeg gå up og hente Mama."

"Så giv mig Deres arm hen til døren," sagde Grandcourt, og hun lagde den i hans.

Deres ansigter var hinanden meget nær, da de næsten var lige høje, og han så på hende. Hun fandt hans adfærd som elsker behageligere end alt, hvad hun i den retning havde set beskrevet. Hun var ikke bange for, at han skulle få i sinde at kysse hende, og var så vel til mode, at hun pludselig blev stående midt i værelset og halvt skælmsk, halvt alvorlig sagde

"Å, det er sandt, der er noget, som jeg ikke kan lide, og som De kan befri mig for. Jeg kan *ikke* lide mr. Lush's selskab."

"Det skal De nok blive fri for. Jeg skal skille mig af med ham."

"De holder altså ikke selv af ham?"

"Ikke i mindste måde. Jeg har ladet ham hænge ved mig, fordi han altid har været en fattig djævel," sagde Grandcourt i en fuldstændig ligegyldig *adagio*. "Han blev sat til at rejse med mig, da jeg var et ganske ungt menneske. Han har altid været en simpel person, en slags bastard af en dilettant og et svin."

Gwendolen lo. Det lød alt sammen ganske naturligt; den hånlige tone, Grandcourt omtalte Lush med, lod hans venlighed imod hende fremtræde med dobbelt styrke. Og da de nåede døren, var den måde, han lukkede den op for hende på, så fuldendt kavalermæssig, som hun kunne forlange det. Han tegnede virkelig til, fandt hun, at blive en så lidet ubehagelig ægtemand, som man kunne tænke sig.

Mrs. Davilow sad i spændt forventning i sit soveværelse, da Gwendolen trådte ind, gik rask hen til hende, kyssede hende på begge kinder og sagde i en sagte tone: "Moder, kom nu ned og hils på mr. Grandcourt. Nu er jeg forlovet med ham."

"Mit eget søde barn!" sagde mrs. Davilow med en mere højtidelig end glad overraskelse.

"Ja," sagde Gwendolen i samme tone og med en hast, hvori der lå, at det ikke kunne nytte at stille hende spørgsmål. "Alting er afgjort. Du skal ikke flytte til Sawyer's Cottage, jeg skal ikke underkaste mig mrs. Momperts inspektion, og alting bliver, som jeg vil have det. Følg nu straks ned mig."

Fjerde bog

Gwendolen får, hvad hun har valgt

28

En time efter, at Grandcourt var taget bort, var den vigtige nyhed om Gwendolens forlovelse bekendt i præstegården, og mr. og mrs. Gascoigne og Anna tilbragte aftenen på Offendene.

"Jeg lykønsker dig til, at du har vakt en så stærk kærlighed," sagde præsten. "Du ser alvorlig ud, og det undrer mig ikke; en livsvarig forbindelse er en alvorlig ting. Men efter den måde, mr. Grandcourt er optrådt på, antager jeg, at vi allerede kan se nogle gode følger af vort uheld. Det har givet dig lejlighed til at blive bekendt med din vordende mands fine og taktfulde liberalitet."

Mr. Gascoigne sigtede til den måde, hvorpå Grandcourt havde antydet, at han ville sørge for mrs. Davilow – en del af frieriet, som Gwendolen havde husket med fuldstændig nøjagtighed at meddele sin moder.

"Men jeg tvivler ikke om, at mr. Grandcourt ville have båret sig lige så smukt ad, hvis du ikke var rejst til Tyskland, Gwendolen, og var blevet forlovet med ham for over en måned siden, som du uden tvivl kunne være blevet," sagde mrs. Gascoigne, som fandt, at hun ved denne lejlighed havde en pligt at opfylde. "Nu kan det ikke længere gå an at være lunefuld, og jeg håber, at du heller ikke har lyst til det. En dame står i en stor taknemmelighedsgæld til den mand, der viser hende en så vedholdende kærlighed. Men du har sikkert de følelser, som du bør have."

"Det kan jeg såmænd ikke sige, tante," svarede Gwendolen noget trodsig. "Jeg ved ikke besked med alt, hvad det er passende at føle, når man er forlovet."

Præsten klappede hende på skulderen og smilede, som om han i hendes svar så en smule uskyldig uartighed, og hans kone udtydede hans adfærd som en tilkendegivelse af, at hun ikke måtte føle sig fornærmet. Hvad Anna angik, kyssede hun Gwendolen og sagde: "Jeg håber, at du må blive lykkelig," men derefter forsvandt hun i baggrunden af værelset og søgte at holde sine tårer tilbage. I de sidste dage havde hun lavet en lille roman om Rex, idet hun havde forestillet sig, at hvis han endnu længtes efter Gwendolen, kunne hendes hjerte måske ved modgangen blive bragt til at bøje sig hen imod ham, så at de med tiden kunne blive gift med hinanden. Og romanen var blevet en bøn om, at hun, Anna, måtte kunne glæde sig over det som en god søster og kun tænke på at gøre sig nyttig ved at arbejde for Gwendolen, så længe Rex ikke var rig. Men nu savnede hun styrke til at glæde sig over noget andet. Miss Merry og de fire pigebørn, Alice med de høje skuldre, Bertha og Fanny, der altid hviskede, og den lille lurende Isabella, var alle sammen til stede ved denne højtidelige lejlighed, da alt syntes at vende sig til hæder og ære for Gwendolen, og det virkelige liv var lige så interessant som "Sir Charles Grandison Note 6)". Aftenen gik hovedsagelig med fyndige bemærkninger af præsten som svar på formodninger af de to ældre damer. Efter hans mening var det foreliggende tilfælde ikke af den art, at han kunne anse det for sin pligt at bringe de nærmere bestemmelser i ægteskabskontrakten på bane; alt måtte overlades til mr. Grandcourt og *kunne* vistnok også fuldstændig trygt overlades til ham.

"Jeg kunne nok ønske at vide rigtig besked med, hvad Ryelands og Gadsmere er for godser," sagde mrs. Davilow.

"Gadsmere, tror jeg, er en mindre ejendom," sagde mr. Gascoigne; "men Ryelands ved jeg, er at af vore smukkeste i herresæder. Parken er vidtstrakt og skovene meget værdifulde. Hovedbygningen er opført af Inigo Jones, og lofterne er malet i italiensk stil. Godset siges at indbringe tolv tusinde pund om året, og Grandcourterne har to præstekald at give bort. Det kan jo være, at der hviler nogle prioriteter på godset; men mr. Grandcourt var for øvrigt eneste barn."

"Det ville være mærkværdigt," sagde mrs. Gascoigne, "om han foruden alt det andet også skulle blive lord Stannery. Tænk blot: Grandcourt-godserne, Mallinger-godserne og baronettitlen og peerværdigheden" – hun talte alle disse herligheder på fingrene og gjorde en pause ved den fjerde, mens hun tilføjede: "Men de siger, at han ikke vil få noget gods med peerværdigheden." Hun lod til at finde det beklageligt, at der ikke var noget til den femte finger.

"Peerværdigheden," sagde præsten forbeholdent, "må betragtes som en fjern mulighed. Der er to fætre mellem den nuværende peer og mr. Grandcourt. Vel kan man stundom se døden og andre årsager samle den ene store arv efter den anden på en enkelt mands hånd, men man må håbe, at sligt ikke vil hænde. At være sir Mallinger Grandcourt Mallinger – det vil sagtens blive hans titel – med de tilhørende godser, er et tilstrækkelig stort pund for en enkelt mand; lad os håbe, at han vil bruge det godt."

"Og hvilken stilling for konen, Gwendolen!" sagde mrs. Gascoigne; "der vil rigtignok komme til at påhvile dig et stort ansvar. Men du må endelig straks skrive til mrs. Mompert, Henry. Det er godt, at du har en forlovelse at anføre som

undskyldning, ellers kunne hun let føle sig fornærmet. Hun er en noget stolt dame."

"Gudskelov, at jeg er fri for det," tænkte Gwendolen, som navnet Mompert var blevet en slags bussemand for. Hun var meget tavs i løbet af aftenen, og om natten kunne hun næsten slet ikke sove i sin lille hvide seng. Det var sjældent, at hun – ung og stærk som hun var – lå vågen. Og måske endnu sjældnere, at hun passede på, at hendes moder ikke mærkede noget til hendes søvnløshed. Men hendes stemning var ganske ny; hun, som havde været vant til at føle sig sikker på sig selv og rede til at styre andre, havde netop foretaget et afgørende skridt, som hun på forhånd havde troet, at hun ikke ville gøre – ja, måske var forpligtet til ikke at gøre. Hun kunne ikke træde tilbage nu; hun syntes godt om meget af det, hun havde i vente, og der var intet for hende at håbe, hvis hun trådte tilbage. Men bag hin beslutning sås skyggen af den tidligere beslutning, der havde været udtrykket for den første, uvilkårlige indskydelse. Mens hun lå på sin hovedpude med vidt åbne øjne og "skuede på mørket, som den blinde kan se", forfærdedes hun ved tanken om, at hun stod i begreb med at gøre, hvad hun engang var flyet for med afsky. Det var noget nyt for hende, at et spørgsmål om, hvorvidt hendes opførsel havde været rigtig eller urigtig kunne vække forfærdelse hos hende; hun havde ikke kendt noget samvittighedsnag, som ikke kærtegn og foræringer kunne bringe til at forstumme, men der var nu indtrådt et øjeblik, da der ligesom var vågnet en ny samvittighed. Hun syntes på nippet til med velberåd hu at antage som ledetråd for hele resten af sit liv det, hun havde sagt i sin bitterhed, da hendes opdagelse havde jaget hende bort fra Leubronn: – at det var lige

meget, hvad hun gjorde; hun skulle blot se at more sig så godt, som hun kunne. Denne sorgløshed, denne ligegyldighed for, om en handling kunne retfærdiggøres eller ej, gjorde hende pludselig bange; hun syntes bag den at se skyggeridsene af et liv i sorg og ulykke – denne ulykke, der nu ikke længere var blot et navn for hende, og alle hendes religiøse begreber, alle de dybere indtryk af noget ubønhørligt og ærefrygtindgydende syntes at koncentrere sig i en ubestemt følelse af en hævnende magts tilværelse. Den glimrende stilling, hun havde higet efter, den indbildte frihed, hun ville vinde i ægteskabet, befrielsen for den kedsommelige ubetydelighed, hendes liv som ung pige havde været præget af – alt dette stod hun nu i begreb med at opnå. Men det var, som når det brød, der bydes den hungrende, er erhvervet ved kirkeran, og hun blev betaget af rædsel ved tanken om at gribe efter det. Mens hun lå der i sin lille seng i ensomhed og mørke kunne hun ikke værge sig imod den angst, der var kommet over hende, efter at hun havde fattet sin uigenkaldelige beslutning. Den ulykkelige kvinde og hendes børn – Grandcourt og hans forhold til hende – vedblev atter og atter at fremstille sig for hendes fantasi som mindet om en vanærende handling, som det ikke er muligt at fjerne, og lidt efter lidt forsvandt alle andre tanker, så at hun kun havde tilbage bevidstheden om, at hun havde draget disse optrin ind i sit liv. Hendes hoved svimlede; et ganske svagt lysskær faldt ind fra siden af rullegardinet; hun gøs af kulde. Til sidst kunne hun ikke holde det ud længere og råbte: "Mama!"

"Ja, mit barn," sagde mrs. Davilow straks med en lysvågen stemme.

"Lad mig komme over til dig."

Hun faldt snart i søvn i sin moders arm og sov til langt op på formiddagen; da drømte hun om en oplyst balsal, og i det samme slog hun sine øjne op og så sin moder stå ved sengen med en lille pakke i hånden.

"Det gør mig ondt, at jeg må vække dig, mit barn, men jeg anså det for rigtigst straks at give dig dette. Rideknægten er kommet med Criterion, han rider selv på en anden hest, og han siger, at han skal blive her."

Gwendolen satte sig op i sengen og åbnede pakken. Det var et fint lille emaljeret etui, og i det lå der en diamantring samt et brev, der indeholdt et lille stykke sammenlagt kulørt papir og følgende ord:

> Vær så venlig at bære denne ring, når jeg kommer klokken tolv, som tegn på vor forlovelse. jeg vedlægger en til mr. Gascoigne udstedt anvisning til afholdelse af de nødvendige udgifter i den nærmeste fremtid. Naturligvis bliver mrs. Davilow på Offendene, i alt fald i nogen tid. Jeg håber, at De, når jeg kommer, vil bestemme den dag, da De kan begynde i umiddelbar nærhed at byde over mig.
>
> Deres inderlig hengivne
>
> *H. M. Grandcourt*

Anvisningen lød på fem hundrede pund sterling, og Gwendolen rakte sin moder den tilligemed brevet.

"Hvor det er smukt og taktfuldt af ham," sagde mrs. Davilow bevæget. "Men jeg ville virkelig helst slippe for at være afhængig af en svigersøn. Jeg og småpigerne kunne meget godt komme ud af det."

"Mama, hvis du siger det en gang til, vil jeg ikke gifte mig med ham," sagde Gwendolen vredt.

"Mit kære barn, jeg håber, at du ikke gifter dig alene for min skyld," sagde mrs. Davilow i en bedende tone.

Gwendolen kastede sit hoved om på puden bort fra sin moder og lod ringen ligge. Hun var irriteret over dette forsøg på at berøve hende en bevæggrund. Den dybere årsag til hendes irritation var måske bevidstheden om, at hun ikke havde i sinde at gifte sig udelukkende for sin moders skyld – at hun droges hen imod ægteskabet ved en magt som selv stærkere grunde end hendes moders erklæring ikke formåede at bryde. Hun havde ved sin første opvågnen set tegn på, at hun var uigenkaldeligt forlovet, og alle de slemme syner, ængstelser og argumenter fra natten måtte betragtes ved dagens lys, i hvilket de sandsynligvis ville vise sig svage.

"Hvad jeg higer efter, er *din* lykke, mit barn," vedblev mrs. Davilow. "Jeg vil ikke sige noget for at plage dig. Vil du ikke sætte ringen på?"

I nogle øjeblikke svarede Gwendolen ikke, men hendes tanker var i livlig virksomhed. Endelig rejste hun sig med en beslutning om at gøre, som hun ville gøre, når hun sad på en hest og satte rask afsted, hvilket tanker der end tumlede sig i hendes hoved.

"Jeg troede, at éns kæreste altid selv satte forlovelsesringen på," sagde hun leende, idet hun stak ringen på sin finger og så på den med en indtagende hovedbevægelse. "Jeg ved nok, hvorfor han har sendt den," tilføjede hun og nikkede til sin moder.

"Hvorfor da?"

"Han vil hellere have, at jeg skal sætte den på, end bede mig om at lade ham gøre det. Han er meget stolt. Men det er jeg også. Vi passer godt sammen. Jeg ville ikke kunne udstå en mand, der kastede sig på knæ og kom logrende hen til mig. Han er virkelig ikke så modbydelig."

"Det er en temmelig tarvelig ros, Gwen."

"Å, den er ikke så ringe for en mand," sagde Gwendolen muntert. "Men nu må jeg op og klæde mig på. Vil du sætte mit hår, lille moder?" vedblev hun, idet hun trak sin moders ansigt ned til sig og kærtegnende trykkede sine kinder op ad det, "og vil du så lade være at være så uartig at tale tiere om at leve i armod? Du må finde dig i, at vi sørger pænt for dig, selv om du ikke holder af det. Grandcourt bærer sig jo rigtig kønt ad, gør han ikke?"

"Jo, det gør han såmænd," sagde mrs. Davilow opmuntret og overtydet om, at Gwendolen, når alt kom til alt, dog holdt af sin forlovede. Hun fandt selv, at han var en mand, hvis opmærksomhed måtte antages at gøre indtryk på en ung pige. Bejlere må ofte bedømmes efter den figur, de gør i dannet selskab; det er vanskeligt at vide stort andet om dem. Og al moderens ængstelse gjaldt ikke Grandcourts karakter, men den stemning, Gwendolen modtog ham med.

Denne stemning gennemgik nødvendigvis en ny fase på denne morgen. Selv mens hun gjorde sit toilette, havde hun samlet alt, hvad hun vidste, for i det at finde en retfærdiggørelse for sit giftermål. Hvad hun mest dvælede ved, var den beslutning, at når hun først var blevet Grandcourts kone, ville hun tilskynde ham til at vise sig yderst rundhåndet imod mrs. Glashers børn.

"Hvad kunne det nytte hende, om jeg ikke blev gift med ham? Han kunne have giftet sig med hende, hvis han havde villet; men han ville *ikke*. Måske det er hendes egen skyld. Der må være meget ved hende, som jeg ikke ved noget om. Og han må have været god imod hende på mange måder, ellers ville hun ikke have ønsket at blive gift med ham."

Men dette sidste argument begyndte straks at forekomme hende selv af tvivlsom betydning. Mrs. Glasher ønskede ganske naturligt at forhindre, at andre børn trådte imellem Grandcourt og hendes børn, men også når hensyn blev taget dertil, lod de forskellige krav sig nok forsone.

"Det er slet ikke sagt, at vi får børn; jeg håber, at vi ingen får. Så kan han jo testamentere sit gods til den smukke lille dreng. Onkel sagde, at mr. Grandcourt kunne gøre, hvad han ville, med sine godser, og når sir Hugo Mallinger dør, bliver der nok til to."

Efter denne betragtning var det aldeles urimeligt af mrs. Glasher at forlange, at hendes søn skulle være den eneste arving; det dobbelte godskompleks var en borgen for, at Grandcourts giftermål ikke ville gøre hende nogen uret, når hans hustru var Gwendolen Harleth, der var så bestemt på, at der ikke med grund skulle kunne rejses nogen beskyldning imod hende. Hun havde været vant til at betragte sig som i alle måder ulastelig; det var kun andre personer, der havde fejl.

Hele den argumentation, hvorefter hun ikke ville gøre mrs. Glasher nogen uret, afdæmpede også betydeligt den uvilje, som tanken om Grandcourts fortid havde indgydt hende. Den rædsel, hun, mens hun lå vågen om natten, havde følt for at overskride grænseskellet mellem godt og ondt ved at gøre noget, som hun straks havde følt var uret, havde på den anden

side bragt hende til at tænke mindre på det forargelige i hans færd. Hun tænkte nu kun på ham som en mand, over hvem hun, hvordan han end var, ville øve en ubegrænset indflydelse, og da der aldrig for hende havde været tale om, at hun skulle elske ham, så var enhver behagelig egenskab, han besad, at betragte som en ekstraordinær fordel. Med hensyn til hans fortid spekulerede hun blot på, om han havde været så meget anderledes end andre mænd, og udkastede små planer for at få at vide, hvad der ventedes af mænd i almindelighed.

Men hvordan det nu end forholdt sig, gjorde hun sit toilette til at ride ud, og for at undgå ethvert ophold kom hun ned i ridedragt. Hun længtes efter igen at få sit blod sat i bevægelse af ungdommens rus og at genvinde den dristighed, hun havde været vant til at tænke med på sin livsbane. Der var allerede taget en tung byrde fra hendes sind, for ved dagens lys, og når hun var i bevægelse og virksomhed, var det mindre trykkende at nære visse tvivl om det valg, hun havde gjort, end at føle, at hun ikke havde noget andet valg end at finde sig i en ubetydelig og tjenende stilling.

"Gå nu ind og klæd dig på som hertuginde, Mama," sagde hun og vendte sig pludseligt om, idet hun gik ned ad trappen. "Tag din kniplingskappe på. Jeg må have dig til at se ud som en hertuginde. Du må ikke i din optræden være som en fattig kone."

Da Grandcourt med anstand løftede hendes hånd op og så på ringen, sagde hun alvorligt: "Det var meget smukt af Dem således at tænke på alting og sende mig den lille pakke."

"Jeg håber, De vil lade mig vide, hvis De der er noget, jeg glemmer?" sagde han og beholdt hendes hånd i sin. "Jeg vil gøre

alt, hvad De ønsker."

"Men jeg er meget urimelig i mine ønsker," sagde Gwendolen smilende.

"Ja, det kan jeg nok tænke, det er damer altid."

"Så vil jeg ikke være urimelig," sagde Gwendolen, idet hun trak sin hånd bort og ærgerlig slog med nakken. "Jeg vil ikke høre, at jeg er, som damer altid er."

"Det har jeg ikke sagt," svarede Grandcourt og så på hende med sin sædvanlige alvor. "De er, hvad ingen anden dame er."

"Og hvad er det, om jeg må spørge?" sagde Gwendolen og trådte et par skridt tilbage med en lidt truende mine.

Grandcourt gjorde den sædvanlige pause, inden han svarede: "De er den kvinde, som jeg elsker."

"Å, hvor De taler smukt!" sagde Gwendolen leende. Hun begyndte at blive fortrolig med den kærlighed, som han engang tidligere under ejendommelige forhold måtte have erklæret en anden kvinde.

"Så sig til gengæld noget smukt til mig. Sig til mig, hvornår vi skal holde bryllup."

"Endnu ikke. Ikke førend vi har galoperet en tur. Jeg længes således efter det, at jeg ikke kan tænke på noget andet. Jeg ville ønske, at jagten var begyndt. Søndag den tyvende, næste søndag den syvogtyvende, så mandag og så tirsdag." Gwendolen talte med et yndigt nik på fingrene, mens hun så på Grandcourt, og til sidst strøg hun den ene flade hånd hen over den anden, mens hun triumferende sagde: "Den begynder om ti dage!"

"Lad os så holde bryllup om ti dage," sagde Grandcourt, "så har vi intet bryderi med hestene."

"Hvad svarer damer altid på dét?" spurgte Gwendolen skælmsk.

"De siger Ja," sagde elskeren, der ikke var rigtig på sin post.

"Så vil jeg ikke!" sagde Gwendolen, idet hun tog sine ridehandsker og trak dem på, mens hun holdt sine skælmske øjne fæstet på ham.

Det var en for dem begge behagelig scene. En mere påtrængende elsker ville ikke have haft blik for den ynde, der var i hendes hele optræden, og ville have spoleret alt ved tåbelige forsøg på kærtegn, der ville have ødelagt dramaet. Grandcourt derimod foretrak dramaet, og da Gwendolen ikke blev generet af ham, blev hun i bedre og bedre humør, jo mere hun spillede den regerende dronning. Havde Klesmer set mere af hende i dette ubevidste skuespil, i stedet for da hun forsøgte at være teatralsk, ville han måske have sat hendes udsigt til at gøre lykke på scenen noget højere.

Da de havde fået en prægtig galop, var hun imidlertid i en så oplivet stemning, at hun var tilbøjelig til at fremskynde brylluppet, der ville gøre hendes liv til en hel række af lignende nydelser. Hun ville ikke gøre flere indvendinger imod et skridt, som hun havde bundet sig til at foretage, og hun gik ind på trods vanskelighederne ved at få udstyret færdigt at fastsætte brylluppet til treugersdagen derefter.

Uden just at få nogen ligefrem underretning blev Lush naturligvis ved talrige tegn bekendt med forlovelsen. Han ventede imidlertid en eller anden meddelelse i denne anledning, og da nogle dage var gået, blev han temmelig utålmodig over Grandcourts tavshed, da han følte sig overbevist om, at den forestående forandring ville få indflydelse på hans

personlige fremtidsudsigter, og han gerne ville vide, på hvilken måde dette ville ske. Han var ikke længere stemt for at gøre opposition – han holdt ikke af oppositionen for dens egen skyld. Han kunne uden besvær volde Grandcourt en hel del ærgrelse, men derved ville han kun skade sig selv, og at volde ærgrelse var i og for sig ingen lyst hos ham. Ganske vist ville han ikke have haft noget imod at komme lidt på tværs af miss Gwendolen; men – ingen kunne jo vide, hvad der kunne hænde. Det var ikke noget nyt, at Grandcourt var egensindig, men i nærværende tilfælde forekom han Lush som en mand, der blev drevet fremad af en ulykkelig skæbne, og at en person, der var født i hans sociale stilling, skulle gøre sit liv til en dårligere forretning, end det var nødvendigt, syntes virkelig beklageligt. Efter at have protesteret imod giftermålet havde Lush et mærkelig skarpt syn for dets slemme følger. Grandcourt havde gjort sig den ulejlighed selv at skrive breve og give ordrer i stedet for at bruge Lush til det; han syntes ikke at have øje for hans brugbarhed, ja fandt endog for godt imod mange års sædvane at spise frokost alene i sit påklædningsværelse, men en *tête-à-tête* kunne ikke undgås i et hus, hvor der ingen gæster var, og Lush greb den første den bedste lejlighed til en dag efter middagsbordet – der var nemlig vanskeligheder ved, at Grandcourt spiste til middag på Offendene – at sige til ham:

"Hvornår skal så brylluppet stå?"

Grandcourt, som ikke drak synderlig vin, var gået fra bordet og lå, mens han røg, mageligt henkastet i en lænestol i nærheden af kaminen, hvor der blussede et lystigt bål af egebrænde. Den med rødbrunt fløjl betrukne stol dannede en passende baggrund for hans blege, vel formede ansigtstræk og

lange, fine hænder; hvis han ikke havde haft cigaren i munden, kunne man have antaget ham for et portræt af Moroni, og et portræt af denne store mester ville have afgivet et fuldt så livligt selskab, som Grandcourt var oplagt til at være. Men han svarede uden nogen usædvanlig tøven:

"Den tiende."

"De har vel i sinde at blive her?"

"Vi vil tage til Ryelands for en kort tid, men så vil vi vende tilbage hertil for jagtens skyld."

Efter disse ord hørtes den uartikulerede lyd, som var almindelig hos Grandcourt, når han havde i sinde at sige noget mere, og Lush ventede på, hvad det ville blive. Der kom imidlertid intet, og han ville lige til at stille et nyt spørgsmål, da den uartikulerede lyd igen begyndte som indledning til den i al mildhed fremsatte bemærkning:

"Det er bedst, at De tænker på et nyt arrangement for Dem."

"Hvad for noget! Jeg skal have løbepas?" sagde Lush, der var forberedt på ved denne lejlighed at tage sagen i al godmodighed.

"Ja, sådan noget lignende."

"Bruden kan ikke lide mig. Jeg håber, at hun vil give Dem erstatning, fordi De må undvære min tjeneste."

"Jeg kan ikke gøre ved, at De er så fordømt ubehagelig for damer," sagde Grandcourt i en undskyldende tone.

"For en enkelt bestemt dame, mener De?"

"Det er ét og det samme, eftersom hun er den dame, her er tale om."

"Jeg skal dog vel ikke efter at have været hos Dem i femten år skubbes af vejen, uden at der gives mig en livrente?"

"De har vel nok lagt noget til side af, hvad De har fået af mig."

"Det er fordømt lidt. For Dem har jeg derimod tit sparet penge."

"De kan få tre hundrede pund om året. Men så må De bo i London og være parat til at tage Dem af mine sager, når jeg har brug for Dem. Det vil komme til at knibe for mig nu."

"Hvis De ikke vil opholde Dem pa Ryelands i vinter, så kan jeg jo tage derned og lade Dem vide, hvorledes det går med Swinton."

"Ja, det kan De godt. Det er mig den ligegyldigste ting på jorden, hvor De er, når De bare holder Dem ude af syne."

"Meget forbunden," sagde Lush, der tog sagen roligere, end han selv havde ventet. Han holdtes oppe ved den hemmelige tro, at Grandcourt i længden dog ikke ville kunne undvære ham.

"De har måske ikke noget imod at pakke Deres sager så snart som muligt?" sagde Grandcourt. "Torringtons kommer, og så vil miss Harleth ride herover."

"Med fornøjelse. Kan jeg ikke gøre nogen nytte for Dem ved at tage til Gadsmere?"

"Nej. Jeg tager selv derhen."

"De sagde før, at det kneb for Dem. Har De tænkt på den plan –"

"Å, vil De ikke tjene mig i at lade mig selv om det?" sagde Grandcourt i sin allermest dæmpede tone, idet han kastede sin cigar i ilden og rejste sig for at gå sin vej.

Han tilbragte aftenen alene i dagligstuen, hvor der på bordet lå forskellige nye bøger af den art, som en herre kan have lyst til at have ved hånden uden at røre ved dem, og beskæftigede sig (som en filosof kunne have gjort) med at sidde tankefuld på en

sofa og afholde sig fra al litteratur – politisk, komisk, kynisk eller romantisk. På denne måde kan timer gå forbavsende hurtigt. Grandcourts tanker på denne aften var som de små kredse, som man ser i en mørk pyt, og som stadig forsvinder, men stadig fremkaldes igen ved en eller anden virksomhed under overfladen. Den dybere åndsvirksomhed hos ham kom fra Gwendolens billede; men de tanker, det vakte hos ham, ville kun meget ufuldkomment skildres ved en henvisning til alle tiders kærlighedssangere. Det var karakteristisk, at intet af hans tilfredshed hidrørte fra den tro, at Gwendolen var forelsket i ham, og at kærlighed havde besejret den skinsyge harme, som havde bragt hende til af løbe bort fra ham. Tværtimod troede han, at denne unge pige dannede en modsætning til mange andre derved, at hun trods hans ivrige opmærksomhed imod hende ikke var forelsket i ham; og det forekom ham meget sandsynligt, at hun ikke ville have givet ham sit Ja, hvis hendes familie ikke pludselig var blevet fattig. Fra første øjeblik af havde hun ægget og fortryllet ham ved den skalkagtighed, hun havde vidst at smutte bort fra hans tilnærmelser med. Trods alt var hun dog blevet bragt til at tage ham – bragt til at knæle ned som en dresseret hest i en cirkus, skønt hun måske hele tiden var imod det. Og denne anskuelse voldte i det hele Grandcourt større tilfredshed, end det ville have været ham at vinde en ung pige, som han var sikker på, nærede en stærk personlig hengivenhed for ham. Men med denne glæde over at have besejret den modstræbende forbandt sig dog også den vante overbevisning om, at en kvinde, som han viste sin bevågenhed, ikke kunne være aldeles ligegyldig for hans person, og det forekom ham ikke usandsynligt, at

Gwendolen med tiden ville blive mere forelsket i ham end han i hende. I ethvert tilfælde ville hun komme til at bøje sig for ham, og han glædede sig ved tanken om, at hun, hvis stolthed og kække mod var skikket til at byde over alle andre end ham, skulle være hans hustru. Han havde ingen smag for en kvinde, som var lutter ømhed imod ham, fuld af kærlig omhu og altid villig til at adlyde ham. Han ville være herre over en kvinde, som gerne ville have behersket ham, og som måske ville have været i stand til at beherske en anden mand.

Da Lush's forsøg på at minde Grandcourt om, hvad der formentlig tjente til hans bedste, var mislykket, anså han det for rettest at skrive til sir Hugo, i hvem han så en mand, der muligvis kunne være tilbøjelig til at skaffe ham en eller anden let, behagelig og ikke dårligt lønnet plads, og som han derfor gerne ville stå i et venskabeligt forhold til, da han slet ikke var så sikker på at han ikke engang i fremtiden ville komme til at trænge til en sådan plads. Han skrev følgende brev, som han adresserede til Park Lane, som han vidste, at familien var vendt tilbage til fra Leubronn:

> "Kære sir Hugo!
> Efter at vi er kommet hjem, er brylluppet blevet definitivt fastsat og skal finde sted om mindre end tre uger. Det er dobbelt slemt for ham, fordi hendes moder for nylig har tabt hele sin formue, og han følgelig også skal underholde hende. Grandcourt, ved jeg, trænger til kontanter, og hvis han ikke kan bringes ind på en anden plan, vil han rejse penge på en tåbelig måde. Jeg skal straks tage fra Diplow, så jeg vil ikke kunne bringe sagen på bane. Mit råd er, at mr. Deronda, som jeg ved er i besiddelse af Deres tillid,

efter den modtagne indbydelse skal aflægge et kort besøg her (der kommer også andre) og at De skal give ham fuldstændig underretning om Deres ønsker og om, hvad De vil tilbyde for at få dem opfyldt. Så skal han bringe sagen på bane for Grandcourt på en sådan måde, at der ikke deri lå nogen antydning af en formentlig særlig pengetrang hos ham, men kun som et stærkt ønske hos Dem. Hvad jeg før har sagt til ham, har kun været en gisning om, at De kunne være villig til at give en god sum penge for hans udsigt til at arve Diplow; men hvis mr. Deronda kom med et bestemt tilbud, ville det gøre betydelig stærkere virkning. Vel kan man holde ti mod én på, at han ikke straks vil slå til; men tilbuddet vil bide sig fast i hans sind, og skønt han for øjeblikket har megen lyst til jagten her, anser jeg det for sandsynligt, at han under visse omstændigheder vil blive led og ked af egnen, og så vil tanken om de penge, han kan få, af sig selv gøre sig gældende hos ham. Jeg tør næsten vædde på, at De til sidst vil nå Deres mål. Da jeg ikke skal landsforvises til Sibirien, men bliver så nær, at jeg kan råbes op, er det jo muligt, at jeg ved lejlighed kan være Dem til mere nytte, men for øjeblikket kan jeg ikke tænke mig nogen mellemmand så god som mr. Deronda. Intet sætter Grandcourt i dårligere humør, end når prokuratorerne uopfordret stikker ham deres dokumenter op i næsen.

Med det håb, at Deres besøg i Leubronn har givet Dem en fortræffelig helbredstilstand til vinteren, forbliver jeg, kære sir Hugo,

Deres ærbødige

Thomas Cranmer Lush."

Efter at have modtaget dette brev ved frokosten rakte sir Hugo det til Deronda, som, skønt han havde en lejlighed i London, næsten aldrig opholdt sig der, da sir Hugo ikke kunne undvære ham. Den snaksomme baronet ville have sat pris på at have en ung mand til selskab, selv om der ikke havde været særlige grunde til et fortroligt forhold mellem dem, og hans kærlighed til Deronda led intet skår ved den dybtliggende, om end ikke stærkt iøjnefaldende forskel mellem deres anskuelser og deres smag. Da Deronda havde læst brevet, rakte han det tilbage uden at sige noget, men i sit stille sind noget stødt ved den måde, Lush havde omtalt hans medvirken på.

"Hvad siger du til det, Dan? Det kunne være ganske morsomt for dig. Nu er det mange år siden, du har været der, og hvis du tog derned i næste uge, kunne du komme med på harejagten," sagde sir Hugo.

"For *den* sags skyld ville jeg just ikke tage derned," sagde Deronda, mens han opmærksomt smurte sit stykke smørrebrød. Han var altid imod at overtale nogen, og hvis han tog til Diplow, ville det være en ubehagelighed, som han kun ville finde sig i for at gøre sir Hugo en tjeneste.

"Jeg tror, Lush's idé er god, og det ville være en skam at lade lejligheden gå unyttet hen."

"Det er en anden sag – hvis du tror, at det kan være af nogen nytte for dit formål, når jeg tager derhen, så vil jeg naturligvis gøre det," sagde Deronda med en vis stivhed, der viste, at han

måtte øve tvang på sig selv. Han vidste, at det lå baronetten meget på sinde at få denne sag i orden.

"Du vil sikkert få den smukke spillerske fra Leubronn at se der," sagde sir Hugo muntert. "Vi kommer til at invitere hende til abbediet, når de er blevet gift, Louisa," tilføjede han, idet han vendte sig om til lady Mallinger, som om hun også havde læst brevet.

"Jeg aner ikke, hvem du mener," sagde lady Mallinger, som ikke havde hørt efter deres samtale, da hendes tanker havde været optaget af de første mundfulde af hendes kaffe, de kedelige puffer på hendes ærme og nødvendigheden af at gå til tandlægen med Therese – uskyldige og til dels prisværdige tanker, som den udmærkede dames i reglen var det. Skulle nogen ønske at vide, hvorledes hun så ud, så lad det her blive sagt, at hun havde rødlig-blondt hår (den tids almindelige hår), en lille romersk næse, lidt fremstående blå øjne og fine øjenlåg samt en figur, som hendes tyndere veninder kaldte korpulent, idet der var små huller i hendes hænder ved knoerne ligesom på et triveligt lille barn.

"Jeg mener, at Grandcourt skal giftes med den unge pige, du så i Leubronn – husker du hende ikke? – den miss Harleth, der plejede at spille roulette."

"Nu har jeg hørt det med! Er det et godt parti for ham?"

"Det kommer an på, hvad slags godhed, han ønsker," sagde sir Hugo smilende. "Hun og hendes familie har intet, og hun vil skaffe ham en del udgifter. For mine planer er det et godt parti, for, hvis jeg er villig til at rykke ud med en sum penge, vil han måske være villig til at opgive sin arveret til Diplow, så at vi får fuld rådighed over det, og når jeg dør, vil du have den trøst at

kunne flytte hen til et sted, som du synes om – hvor jeg så ellers kommer hen."

"Å, tal dog ikke i den lette tone om at dø, kære Hugo."

"Det er snarere en tung tone, lille Louisa, for jeg vil komme til at udrede en svær sum – mindst fyrre tusinde pund."

"Men hvorfor skulle vi indbyde dem til abbediet?" sagde lady Mallinger. "Jeg kan ikke lide damer, der spiller, således som lady Cragstone."

"Å, du kan sagtens finde dig i hende en uge. Desuden ligner hun ikke lady Cragstone, fordi hun har spillet lidt, lige så lidt som jeg ligner en vekselmægler, fordi jeg er whig. Jeg vil gerne holde Grandcourt i godt humør og lade ham se sig rigtigt om her, for at han skal sætte mindre pris på Diplow. Jeg ved endnu ikke, om det vil være mig muligt at få en overenskomst i stand. Hvis Daniel nu tog over til Diplow på et besøg kunne han holde maddingen frem for ham. Han ville gøre mig en stor tjeneste ved det." De sidste ord var beregnet på Deronda.

"Daniel holder nok ikke meget af Grandcourt?" sagde lady Mallinger og så spørgende på Deronda.

"Man kan ikke undgå enhver, som man tilfældigvis ikke holder af," sagde Deronda. "Jeg skal nok tage til Diplow, siden sir Hugo ønsker det; jeg har jo ikke noget at forsømme med det."

"Du er en flink fyr!" sagde sir Hugo velfornøjet. "Og finder du det ikke meget morsomt, så har du dog også godt af at prøve det. Da jeg var ung, var jeg aldrig ked af noget, og du må lære forskellige folk og deres måde at være på at kende."

"Ja, men jeg har både set den mand og hans måde at være på," sagde Deronda.

"Det er nok ikke egentlig nogen behagelig mand," sagde lady Mallinger.

"Nej, men han gør dog lykke hos dit køn," sagde sir Hugo drillende. "Og han var en ualmindelig smuk fyr, da han var to eller treogtyve år ligesom sin fader. Han følger imidlertid ikke sin faders eksempel og gifter sig med en rig pige. Havde han fået miss Arrowpoint og mine godser med, så ville han have haft fyrstelige besiddelser."

Da Deronda tænkte nærmere på det forestående besøg, følte han mindre ulyst til det end straks, da han gik ind på det. Den unge piges giftermålsdrama interesserede ham; hvad han havde hørt af Lush om, at hun var løbet sin vej for den mand, som hun nu ville tage til ægte, havde kastet et nyt lys over hendes spil. Og det var sandsynligvis overgangen fra den elegante verdens pulserende liv til den tunge armod, som havde tilskyndet hende til at gå ind på, hvad der af en eller anden grund måtte have været hende stærkt imod. Alt dette tydede på en natur, der havde kampe at gennemgå, og som vakte hans sympati, fordi han selv i sin tidlige ungdom, når han havde grundet over sin livshistorie, havde gennemlevet tunge sjælekampe. Personer øvede tiltrækning på ham – således som tilfældet havde været med Hans Meyrick – i samme forhold, som der var nogen mulighed for, at han kunne tage sig af dem, redde dem, øve en slags forsonende indflydelse på deres liv, og han måtte tit bekæmpe en efter hans hele åndelige habitus let forklarlig tilbøjelighed til at trække sig tilbage med kulde fra den af lykken begunstigede. Den tilskyndelse, der havde bragt ham til at indløse Gwendolens halsbånd til hende, og som endnu var i virksomhed hos ham, var imidlertid noget mere

end hans sædvanlige medfølelse – noget, der skyldtes kvindens tryllemagt. Han var meget modtagelig for denne art fortryllelse og blandede den med de utopiske billeder, han med fuld bevidsthed om deres utopiske præg udkastede af sin egen fremtid; men enhver, der havde været i stand til at granske de skjulte folder i hans karakter, ville dog måske have indset, at han snarere end mange mindre lidenskabelige mænd ville være i stand til at elske en kvinde uden at sige hende noget om det. Det syntes at tyde på denne evne til at tie hos Deronda, at hans fantasi var meget optaget af to kvinder, som han ikke ville have anset det for muligt, at han nogensinde kunne komme til at bejle til. Hans Meyrick havde lét ad ham, fordi han havde noget at den vandrende ridder i sin karakter, og han ville have fundet dette godtgjort, hvis han havde vidst, hvad der netop nu foregik i Derondas sind med hensyn til Mirah og Gwendolen.

Han skrev uopholdeligt for at anmelde sit besøg på Diplow og fik til svar en høflig forsikring om, at han ville være særdeles velkommen. Det var ikke helt usandt. Grandcourt anså det for sandsynligt, at besøget måtte tilskrives sir Hugos ønske om at vinde ham for en plan, som han ikke agtede bestemt at modsætte sig; og det var ham ikke ubehageligt, at den kønne fyr, som han troede var hans fætter *sub rosa*, ville, måske endog med en vis skinsyge, være vidne til, at Henleigh Mallinger Grandcourt figurerede som forlovet med den glimrende skønhed, som fætteren allerede havde betragtet med beundring.

Grandcourt selv var ikke skinsyg på noget, med mindre det truede hans eget herredømme og det anså han det ikke for rimeligt, at han kunne miste.

Note 6: **Sir Charles Grandison:** En brevroman fra 1757 af Samuel Richardson om en ung pige, som efterstræbes af en elsker, der ikke viger tilbage for at gribe til bortførelse, da hun afviser ham. *Red.anm.*

29

"Nu, da mine pårørende er på Diplow," sagde Grandcourt, "vil De så ikke komme derover? – I morgen f.eks.? Vognen skal komme efter mrs. Davilow. De kan da sige mig, hvad De vil have forandret i værelserne. Alt må sættes i orden, mens vi er borte på Ryelands. Og den dag i morgen er den eneste dag, da det kan blive bestemt."

Han sad på en sofa i salen på Offendene med den ene hånd og albue hvilende på sofaryggen og den anden hånd stukket ind mellem sine korslagte knæ – altså i en stilling som en mand, der har megen interesse af at iagttage den person, der sidder ved siden af ham. Gwendolen, der altid før havde haft ulyst til at sy, havde siden sin forlovelse med iøjnefaldende iver givet sig af med dette, og holdt nu i hånden et stykke hvidt broderi, på hvilket man ved nærmere eftersyn ville have set en mængde forkerte sting. I de sidste otte eller ni dage havde de været meget sammen på rideture, men der var dog altid også blevet nogen tid til overs til den vanskeligere art samliv inden døre, som Gwendolen imidlertid ikke havde fundet ubehageligt. Hun var meget vel tilfreds med Grandcourt. Hans svar på hendes livlige spørgsmål om, hvad han havde set og foretaget sig i sit liv, passede meget godt for hans sædvanlige langsomme tonefald. Hun havde fra første færd af lagt mærke til, at han godt vidste, hvad han skulle sige, og hun følte stadig ikke blot, at han ikke var nogen tosse, men også, at han på en eller fin anden måde forstod at meddele hende det indtryk, at al dårskaben lå hos andre, der gjorde, hvad han ikke brød sig om at gøre. Desuden havde Grandcourts adfærd som elsker næppe

nogensinde overskredet grænsen for en forelsket hyldest, der var så lidt generende som en svag rosenduft og væsentligt havde karakteren af en tilfredsstillet forfængelighed. En dag havde han vel kysset ikke hendes kind, men hendes hals lidt under øret, og Gwendolen, som var blevet overrasket ved det, var faret op med kendelig bevægelse, hvilket bragte ham til også at rejse sig og sige: "Jeg beder om forladelse – generede det Dem?" – "Å, det var ingenting," sagde Gwendolen noget bange for sig selv, "jeg kan blot ikke udstå at blive kysset under øret." Hun satte sig igen med en spøgefuld latter, men hele tiden følte hun sit hjerte banke af en ubestemt frygt: hun ville ikke længere kunne drive gæk med ham, som hun havde drevet gæk med stakkels Rex. Hendes bevægelse syntes ikke at være uden en vis kompliment for ham, og han havde ikke tiere overskredet grænsen.

I dag hindrede en let regn dem fra at ride ud; men til gengæld var der kommet en pakke fra London, og mrs. Davilow var lige gået ud af stuen efter at have bragt de smukke ting, som Grandcourt havde bestilt, ind for at lade sin datter beundre dem. De lå nu spredt rundt på bordene, og Gwendolen nød rigtigt sit livs ydre forhold. Hun lod sine hænder synke ned på sit skød og sagde med en klædelig knibsk mine:

"Hvorfor er den dag i morgen den eneste dag?"

"Fordi næste dag er den første jagtdag," sagde Grandcourt.

"Og dagen efter?"

"Så må jeg tage bort for et par dage – det er kedeligt, men jeg skal tage bort den ene dag og komme igen den næste." Grandcourt bemærkede, at der kom en forundring i hendes ansigt, og idet han trak sin hånd frem fra dens plads under

knæet, hvor den hvilede, lagde han den på hendes og sagde: "Har De noget imod, at jeg tager bort?"

"Det kan jo ikke nytte, at jeg har noget imod det," sagde Gwendolen koldt. Hun modstod til det yderste fristelsen til at sige ham, at hun havde en anelse om, hvor han skulle hen, fristelsen til at lette sit hjerte og tale uforbeholdent med ham.

"Jo, det kan," sagde Grandcourt og tog hendes hånd inden i sin. "Jeg skal opsætte min rejse og jeg skal rejse om natten, så at jeg kun bliver borte én dag." Han bildte sig ind, at han kendte grunden til, hvad han i sit stille sind betragtede som et lille anfald af lunefuldhed, og hun forekom ham i det øjeblik særdeles fortryllende.

"Nå, så lad være at opsætte rejsen, og rejs om natten," sagde Gwendolen, der følte, at hun kunne byde over ham, og i denne bestemte tone fandt et afløb for sin irriterede stemning.

"De kommer altså til Diplow i morgen?"

"Ja, når De ønsker det," sagde Gwendolen i en ligegyldig tone. Hendes tanker havde været så optaget af andre ting, at hun slet ikke havde lagt mærke til, at Grandcourt holdt om hendes hånd.

"Hvor I damer behandler os stakkels djævle af mænd!" sagde Grandcourt i en sagtere tone. "Vi trækker altid det korteste strå."

"Gør *De* det?" sagde Gwendolen i en spørgende tone og så på ham med et usædvanlig naivt blik. Hun længtes efter at tro, at hans sladder var et sandt udtryk for hans karakter, for i så fald var hendes adfærd retfærdiggjort. Hvis hun vidste alt, ville mrs. Glasher uden tvivl fortjene mere dadel end Grandcourt. "Trækker *De* det korteste strå?"

"Ja. Er De så venlig mod mig, som jeg er imod Dem?" sagde Grandcourt og så hende stift ind i øjnene.

Gwendolen følte sig slået. Hun var sig bevidst at have modtaget så meget, at hendes herskerinde-følelse tabte sig i erkendelsen af, at hun ingen som helst udvej havde til at vende om. Det var, som om hun havde samtykket i at stige op i en vogn, hvor en anden holdt tøjlerne, og det lå ikke i hendes natur at springe ud af den i verdens påsyn. Hun havde ikke givet sit samtykke i uvidenhed, og hun havde nu ikke andet at gøre end at sætte sig således til rette, at samvittighedens pigge ikke generede hende. Med en slags indre gysen forandrede hun resolut sin holdning. Der havde været en kort pause, under hvilken hun ikke havde vendt sine øjne bort, og med et pludseligt smil sagde hun:

"Hvis jeg var lige så venlig imod Dem som De er imod mig, ville Deres ædelmodighed ikke længere være så stor, som den kunne være – og det er den nu."

"Jeg må altså ikke bede om et eneste kys?" sagde Grandcourt.

"Nej!" sagde Gwendolen med et trodsigt nik.

Han løftede hendes lille hånd til sine læber og slap den derpå ærbødigt. Det var øjensynlig en alt for karrig ros at sige om ham, at han ikke var modbydelig; han var næsten fortryllende, og hun følte i dette øjeblik, at det ikke var rimeligt, at hun nogensinde kunne have elsket en anden mand højere end ham. Hans tavshed vakte hos hende on uforklarlig, glad bevidsthed.

"Apropos," sagde hun, idet hun igen tog fat på sit sytøj, "er der andre end Kaptajn og mrs. Torrington på Diplow? Eller lader De dem være ene hjemme?"

"Hun har en søster med sig," sagde Grandcourt med sin skygge af et smil, "og der er desuden to herrer – den ene af dem tror jeg, De kender."

"Å, så har jeg ringe tanker om ham," sagde Gwendolen og rystede på hovedet.

"De så ham i Leubronn – den unge Deronda – en ung fyr, som var der sammen med Mallingers."

Gwendolen havde en fornemmelse, som om hendes hjerte gjorde et pludseligt spring, og hendes fingre, som søgte at tage hårdt om sytøjet, blev ganske kolde.

"Jeg har aldrig talt med ham," sagde hun, bange for, at der skulle været foregået nogen synlig forandring med hende. "Er han ikke ubehagelig?"

"Å nej, ikke specielt," sagde Grandcourt i sin matteste tone. "Han har lidt for høje tanker om sig selv. Jeg troede, at han var blevet forestillet for Dem."

"Nej. Nogen meddelte mig hans navn, aftenen førend jeg rejste; det var det hele. Hvad er han?"

"En slags myndling af sir Hugo Mallinger; ikke noget af betydning."

"Stakkels menneske! Det er ubehageligt for ham," sagde Gwendolen. "Mon det er holdt op med at regne?" tilføjede hun, idet hun rejste sig og gik hen for at se ud af vinduet.

Heldigvis regnede det ikke næste dag, og Gwendolen red til Diplow på Criterion, som hun havde gjort hin dag for nogen tid siden, da hun kørte hjem med sin moder. Hun følte sig altid dristigere, når hun var i sin ridedragt, og havde desuden den behagelige tro, at hun så så godt ud i den, som det var muligt – en bevidsthed, der giver god støtte ved et møde, som man er

bange for. Hendes vrede på Deronda var nemlig forvandlet til en overtroisk frygt for, at hin første indblanding af ham i hendes liv måske varslede en kommende magt over hende.

Tiden før frokosten gik for Gwendolen med at spadsere rundt i værelserne sammen med mrs. Torrington og mrs. Davilow, og hun anså det for rimeligt, at hvis hun traf sammen med Deronda, ville de kun behøve at veksle en kort hilsen. Hun agtede at tage så lidt notits af ham som muligt. Men lige fra det første øjeblik af, at de befandt sig i værelse sammen, forekom det hende, at hun ikke gjorde andet end lægge mærke til ham; alt andet var kun en automatisk udførelse af en forslidt rolle.

Da han tog plads ved frokostbordet, sagde Grandcourt: "Deronda, miss Harleth siger, at De ikke blev forestillet for hende i Leubronn?"

"Miss Harleth erindrer mig vist næppe," sagde Deronda og så ganske roligt på hende, mens de hilste på hinanden. "Hun var meget optaget, da jeg så hende."

Antog han mon, at hun ikke havde haft en anelse om, at det var ham, som havde sendt hende halsbåndet tilbage?

"Tværtimod; jeg husker Dem meget godt," sagde Gwendolen, der var lidt nervøs, men beherskede sig og så på ham med et forskende blik, "De syntes ikke om, at jeg spillede roulette."

"Hvoraf slutter De det?" sagde Deronda alvorligt.

"Jo, De så på mit spil med onde øjne," sagde Gwendolen med et kast med hovedet og et smil. "Jeg begyndte at tabe, så snart De kom og så på det. Lige indtil da havde jeg hele tiden vundet."

"Roulette i sådan et hul som Leubronn er en gyselig plage," sagde Grandcourt.

"*Jeg* fandt det først kedeligt, da jeg begyndte at tabe," sagde Gwendolen. Hendes ansigt var vendt imod Grandcourt, mens hun smilede og talte, men hun kastede et sideblik på Deronda og så hans øjne fæstede på hende med et så alvorligt, forskende blik, at det havde en endnu skarpere od for hende end hans ironiske smil, da hun tabte, eller Klesmers nedsættende dom. Hun drejede hovedet om, som om hun ville høre på, hvad der blev sagt af de andre, men hun tænkte hele tiden kun på Deronda. Hans stemme, som hun nu hørte for første gang, var i sammenligning med Grandcourts tonløse, langsomme tale, der hver dag havde lydt i hendes øren, det samme som violoncellens dybe toner i sammenligning med den dovne passiar i en hønsegård om eftermiddagen i solskinnet. Grandcourt, tænkte hun ved sig selv, havde måske ret i, at Deronda nærede for store tanker om sig selv: – det er en meget yndet måde at forklare en overlegenhed på, som ydmyger én. Talen vendte sig imidlertid til kvægpesten og Jamaica, og der blev ikke talt mere om rouletten. Gwendolen sad og nippede til sin gelé og så på hver af de talende for således også at få lejlighed til i ro og mag at se på Deronda.

"Gud ved, hvad han i grunden tænker om mig? Han må have følt interesse for mig, ellers ville han ikke have sendt mig mit halsbånd. Gud ved, hvad han tænker om mit giftermål? Hvorfor mon han er så alvorlig, og hvorfor mon han er kommet til Diplow?"

Disse spørgsmål randt hende i tanker som udtryk for en urolig higen efter at vække ublandet beundring hos Deronda – en higen, der havde været skjult til stede i hendes første harme over hans kritiske blik. Hvorfor brød hun sig så meget om

denne "ubetydelige" mands mening? Hun havde ikke tid til at opdage grunden, da man var kommet ind i salen, og Grandcourt var blevet kaldt ud, gik hun uden at tænke videre over det hen til Deronda, som stod afsides ved et bord og gennembladede nogle kobberstik, og sagde til ham:

"Vil De være med på jagten i morgen, mr. Deronda?"

"Ja, det tror jeg."

"De har altså ikke noget imod jagt?"

"Jeg søger at undskylde den. Det er en synd, som jeg er tilbøjelig til at begå – når jeg ikke kan komme til at ro eller spille cricket."

"Har De noget imod, at jeg jager?" sagde Gwendolen med en trodsig håndbevægelse.

"Jeg har ikke ret til at have noget imod, hvad De finder for godt at foretage Dem."

"De troede dog, De havde ret til at have noget imod, at jeg spillede," ytrede Gwendolen.

"Det gjorde mig ondt, men jeg ved ikke af, at jeg sagde noget om det," sagde Deronda med sit sædvanlige faste, alvorlige blik, Hans øjne havde en ejendommelighed, som har bragt mange mænd i forlegenhed; der var i dem en mild, dyb glans, som syntes at røbe en særlig interesse for enhver, han fæstede dem på, og let kunne pådrage ham krav, som stærkt medfølende mennesker ofte vækker hos dem, der trænger til hjælp. På tiggervis benytter vi os af andres godhed til at stille overdrevne fordringer til dem. Af denne art var den virkning, hans blik gjorde på Gwendolen.

"De forhindrede mig fra at spille igen," svarede hun. Men aldrig så snart havde hun ytret disse ord, førend hun blev

blussende rød, og Deronda rødmede også ved bevidstheden om, at han i den lille halsbåndshistorie havde taget sig en tvivlsom frihed.

Det var umuligt at fortsætte samtalen. Hun vendte sig om imod et vindue med en følelse af, at hun havde været tåbelig nok til at sige noget, som hun ikke havde haft i sinde, men dog ganske glad over, at der således ved hendes overilelse var opstået en gensidig forståelse mellem dem. Deronda havde heller ikke noget imod det. Gwendolen forekom ham afgjort mere tiltrækkende end før; der var ganske vist foregået forandringer hos hende siden hint møde i Leubronn; den sjælekamp, hun havde gennemgået, havde vakt en ny ånd hos hende, hvori der var bedre, men også værre muligheder end under hendes tidligere umodne selvtillid.

Om aftenen sagde mrs. Davilow: "Var det virkelig tilfældet, eller var det kun en spøg, at mr. Deronda havde forstyrret dit spil, Gwen?"

Hendes nysgerrighed var vakt, og hun turde nok spørge sig for, da sagen ikke angik mr. Grandcourt.

"Å, det traf sig kun så, at han stod og så på spillet, dengang jeg begyndte at tabe," sagde Gwendolen i en ligegyldig tone. "Jeg lagde mærke til ham."

"Det undrer mig ikke; han er en sjældent smuk ung mand. Han minder mig om italienske malerier. Man kan straks se, at der er udenlandsk blod i hans årer."

"Er der da det?"

"Ja, det siger mrs. Torrington. Jeg spurgte hende udtrykkeligt, hvem han var, og hun fortalte mig, at hans moder var en fornem udenlandsk dame."

"Hans moder?" sagde Gwendolen i en skarp tone. "Hvem var da hans fader?"

"Nå ja – alle siger, at han er en søn af sir Hugo Mallinger, der har opdraget ham, skønt han gælder for hans myndling. Mrs. Torrington siger, at hvis sir Hugo Mallinger kunne gøre med sine godser, hvad han ville, så ville han efterlade dem til denne mr. Deronda, siden han ikke har nogen legitim søn."

Gwendolen tav; men det indtryk, hendes moders meddelelse gjorde, sporedes så tydeligt i hendes ansigt, at mrs. Davilow var ærgerlig på sig selv, fordi hun havde gentaget mrs. Torringtons sladder. Ved nærmere eftertanke forekom den hende upassende for hendes datter, som helst måtte undvære, hvad man kalder verdenskundskab – en kundskab som mrs. Davilow ville ønske, at hun selv var blevet fri for.

Et billede, som straks var opsteget i Gwendolens sind, var det af den ubekendte moder – uden tvivl en sortøjet, sandsynligvis også en sørgmodig kvinde. Intet ansigt kunne ligne Derondas mindre end sir Hugos, da han var ung, således som det man havde det på Diplow i et med blyantsportræt af ham fra den tid. En smuk, sortøjet, ikke længere ung kvinde var jo også blevet genstanden for Gwendolens samvittighedsskrupler.

Om aftenen, da hun var kommet i sin lille seng, og der kun brændte et mat lys, sagde hun:

"Moder, har mænd i almindelighed børn, inden de bliver gift?"

"Nej, vist ikke nej, barn," sagde mrs. Davilow. "Hvorfor kommer du med sådan et spørgsmål?" Hun begyndte forresten at tro, at hun fattede grunden til det.

"Når så var, burde jeg vide det," sagde Gwendolen noget indigneret.

"Du tænker på, hvad jeg sagde om mr. Deronda og sir Hugo Mallinger. Det er et meget usædvanligt tilfælde, mit barn."

"Ved lady Mallinger det?"

"Hun ved så meget, at hun føler sig tilfredsstillet ved det. Det er ganske klart, eftersom mr. Deronda har boet hos dem."

"Og folk ser ikke ned på ham?"

"Naturligvis er der visse ulemper ved hans stilling; det er ikke, som om han var lady Mallingers søn. Han arver ikke godset, og han har ikke nogen social betydning. Men folk er ikke forpligtede til at vide noget om hans fødsel, og du ser jo også, at han bliver meget vel modtaget."

"Jeg gad nok vidst, om han ved, hvorledes det forholder sig, og om han er vred på sin fader."

"Mit kære barn, hvorfor spekulerer du over sådan noget?"

"Hvorfor?" sagde Gwendolen heftigt, idet hun rejste sig op i sin seng. "Har sådanne børn ikke grund til at være vrede på deres forældre? Hvad kunne de gøre ved, om deres forældre giftede sig eller ikke giftede sig?"

Men en tanke, som bragte hende til at falde tilbage igen på sin hovedpude, stormede ind på hende. Det var ikke blot den tanke, som hun for måneder siden ville have haft, at det kunne se ud, som om hun bebrejdede sin moder dennes andet giftermål, men navnlig den, at hun havde ladet sig forlede til en dom, der syntes at gøre hendes eget giftermål til en utilbørlig ting.

Moder og datter talte ikke videre sammen, og indtil Gwendolen faldt i søvn, lå hun og kæmpede med de grunde, der

talte imod hendes giftermål, og som netop så uventet havde afspejlet sig i en mands historie, der kun stod i et overordentlig løst forhold til hende, men dog havde vundet så stærkt fodfæste i hendes følelser. Det var karakteristisk, at hun under al sin debatteren aldrig forstyrredes af det spørgsmål, om hendes giftermål ikke også var uforsvarligt af den grund, at hun blot havde taget Grandcourt som en mand, det var belejligt for hende at blive gift med, ikke i mindste måde som en mand, hendes hjerte kunne knytte sig til.

Om morgenen ventede der hende en dobbelt fornøjelse. Hun skulle med på jagt, idet alle skrupler med hensyn til, om det var sømmeligt, at hun deltog, var fjernet derved, at mrs. Torrington var dygtig rytterske nok til at følge med – på jagt for første gang siden hin vilde karriere sammen med Rex; og dernæst skulle hun igen se Deronda, på hvem hendes interesse siden den foregående aften havde koncentreret sig således, at hun, som folk plejer at gøre, når de hører om en eller anden, at det er en berømt mand, ventede at opdage noget i hans ydre, som før var undgået hendes opmærksomhed. Hvad ville han være? Hvad liv havde han i vente, siden han ingen social stilling havde? Og havde der blot været en lille forskel i begivenhedernes gang, så kunne han jo dog have været lige så betydningsfuld en mand som Grandcourt, ja kunne endog have besiddet netop de godser, som Grandcourt skulle have. Men nu ville Deronda sandsynligvis en dag se hende som frue på abbediet i Topping, se hende bære den titel, der under hin forudsætning ville have været hans kones. Disse tanker om, hvorledes det kunne have været, dannede en ny epoke for Gwendolen. Hun, hvis skik det havde været at anse det bedste,

der tilbødes hende, for ringere, end hun kunne gøre krav på, måtte nu se den stilling, som lokkede hende, i et nyt lys, nemlig som en forurettelse imod andre. Hvad hun nu havde hørt om Deronda, stillede ham side om side med mrs. Glasher og hendes børn. Og hun, som hidtil altid havde været omgivet af folk, der efter hendes mening burde gøre hende undskyldninger, følte, at hun overfor dem måtte indtage en undskyldende holdning. Måske Deronda selv tænkte på disse ting. Var det muligt, at han vidste besked om mrs. Glasher? Hvis han vidste, at hun var bekendt med forholdene, ville han foragte hende; men det kunne han jo ikke vide. Ville han selv uden at vide det foragte hende, fordi hun giftede sig med Grandcourt? Hans mulige dom om hendes handlinger generede hende lige så meget som Klesmers dom om hendes evner; men hun ville dog lettere kunne undlade at tage notits af en misbilligelse af hendes giftermål, fordi det er mindre vanskeligt at retfærdiggøre vor adfærd i vore egne øjne end at bibringe andre høje tanker om vore evner. "Hvad kan jeg gøre ved, hvad andre mennesker har gjort?" sagde Gwendolen til sig selv. "Det ville jo dog ikke kunne hjælpe, om jeg betænkte mig og erklærede, at jeg ikke ville gifte mig med mr. Grandcourt." Og der kunne ikke være tale om at vende om på den vej, hun havde betrådt. Hestene for den vogn, hun var steget op i, satte allerede afsted i fuld fart.

Deronda var med på jagten og befandt sig ofte i syne af hende, men det forhøjede kun spændingen ved en adspredelse, som Gwendolen kun én gang før havde prøvet. Tilfældet førte dem ikke sammen. Jagten bragte selskabet i passende nærhed af hjemmet, og i novembereftermiddagens behagelige,

dæmpede belysning vendte Gwendolen tilbage med jagtgæsterne fra Diplow, som fulgte hende på vejen til Offendene. Nu, da spændingen var forbi, begyndte hun at føle sig ærgerlig og skuffet over, at hun ikke havde haft nogen lejlighed til at tale med Deronda, som hun ikke ville få at se igen foreløbig, da han om et par dage skulle rejse bort. Hvad ville hun sige? Det vidste hun ikke selv rigtigt. Hun ville tale med ham. Grandcourt red ved siden af hende. Mrs. Torrington, hendes mand og en anden herre red foran, og Derondas hest kunne hun høre bagved. Ønsket om at tale med ham og blive tiltalt af ham blev uimodståeligt, og der var ingen lejlighed til det, med mindre hun simpelthen gjorde sin vilje gældende og trodsede alt. De var netop kommet frem af en skov af graner og bøgetræer, hvor den dæmrende stilhed havde haft en trykkende virkning, som forøgede hendes utålmodige længsel. Hovslagene, som atter lød lidt bagved, blev formelig irriterende. Hun holdt sin hest an og så bagud; efter at have redet nogle skridt gjorde Grandcourt også holdt; men hun slog med pisken, nikkede til siden med en skælmsk, bydende mine og sagde: "Rid kun videre! Jeg vil tale med mr. Deronda."

Grandcourt betænkte sig, men det ville han have gjort, hvad der end var blevet foreslået ham. Det var en flov situation for ham. Ingen mand kunne før brylluppet sige nej til em befaling, der blev givet på en så skælmsk måde. Han red langsomt videre, og hun ventede, til Deronda nåede hende. Han så på hende med et spørgende blik, og hun sagde straks, idet hun lod sin hest gå ved siden af hans:

"Mr. Deronda, De må oplyse mig om en ting. Jeg ville gerne vide, hvorfor De fandt, at det var urigtigt af mig at spille. Var

det, fordi jeg er en dame?"

"Ikke ganske; men jeg beklagede det dobbelt, fordi De var en dame," sagde Deronda med et ubetvingeligt smil. Der måtte øjensynlig nu være er forståelse mellem dem om, at det var ham, der sendte halsbåndet tilbage. "Jeg tror, det ville være bedre for mennesker, om de lod være at spille; det er en bedårende tilbøjelighed, der let kan blive til en sygdom, og desuden er der for mig noget oprørende i at rage en dynge penge sammen og godte sig over dem, mens andre sørger over tabet af dem. Jeg ville endog kalde det lumpent, hvis det var mere end et indfald i ny og næ. Der er lykkeomskiftelser nok, som tvinger os til at se, at vor gevinst er en andens tab; det er et af de hæslige syn i livet. Man ville gerne indskrænke det til det mindst mulige og ikke finde fornøjelse i at overdrive det." Der var kommet en vis indignation i Derondas stemme, mens han talte.

"Men De indrømmer, at vi ikke kan gøre for det," sagde Gwendolen i en lidt sagtere tone. Hans svar havde ikke været noget sådant, som hun havde ventet. "Jeg mener, at vi ikke kan beherske forholdene, så at vi ikke altid kan gøre ved, at vor gevinst er en andens tab."

"Det er klart; men netop derfor bør vi søge at undgå det, hvor vi kan."

Gwendolen bed sig i læben og tav et øjeblik, men tvang sig så til igen at tale med en spøgende mine og sagde:

"Men hvorfor beklagede De det særligt, fordi jeg er en dame?"

"Måske fordi vi mænd trænger til, at damerne er bedre end vi."

"Men sæt nu, at *vi* trængte til, at mændene var bedre end vi," sagde Gwendolen med en lidt triumferende mine.

"Det er en anden sag," sagde Deronda smilende. "Jeg burde vel have sagt, at hver af parterne mener, at det ville være bedst, om den anden part var god."

"Jeg trængte altså til, at De skulle være bedre end jeg – og det var også Deres mening," sagde Gwendolen og nikkede og lo, mens hun satte sin hest i trav og red hen til Grandcourt, der ikke ytrede et ord til hende.

"Vil De ikke vide, hvad jeg havde at sige mr. Deronda?" sagde Gwendolen, hvis stolthed bød hende at gøre rede for sin opførsel.

"Hm! – Nej," sagde Grandcourt koldt.

"Det er det første uhøflige ord, jeg har hørt af Dem – at De ikke bryder Dem om at høre, hvad jeg havde at sige," sagde Gwendolen og spillede den fornærmede.

"Jeg bryder mig om at høre, hvad De siger til mig – ikke til andre mænd," sagde Grandcourt.

"Ja, men De skal nu høre det. Jeg ville have ham til at sige mig, hvad han havde imod, at jeg spillede, og han holdt en lille prædiken for mig."

"Ja – men forskån mig for prædikenen." Hvis Gwendolen bildte sig ind, at Grandcourt brød sig om, at hun talte med Deronda, så ønskede han at lade hende forstå, at hun tog fejl. Men han holdt ikke af, at hun havde kommanderet ham til at ride i forvejen. Hun så nok, at han var stødt, men tog ingen notits af det. Hun havde nået sit mål og fået talt med Deronda engang endnu, inden han tog hatten af og red med de andre ad Diplow til, mens hendes forlovede fulgte hende til Offendene,

hvor han skulle sige farvel, inden han tiltrådte den ikke nærmere angivne rejse på en hel dag. Grandcourt havde talt sandhed, da han kaldte det en kedsommelig rejse; han skulle nemlig tage med toget til Gadsmere.

30

Forestil Dem et gammelt, vidtløftigt hus, hvis bedste del er bygget af grå sten og forsynet med et rødt tag, og på hvis ene hjørne der springer et rundt tårn frem, over hvis kegleformede tag der knejser en vejrhane, som afgiver et tiltalende skue både om sommeren, når solen skinner og træerne er fulde af løv, og om vinteren, når skyerne hænger langt ned imod taget og sneen ligger på grenene; tænk Dem huset omgivet af skyggefulde træer, på den ene side af det en prægtig ceder, bagved den nogle skotske fyrretræer på en brat affaldende bakke, hvorfra de nøgne rødder stikker frem, og hinsides dem en rågelund; på den anden side en med buske kranset dam, hvor vandfugle plasker rundt og skriger; rundt om en mægtig eng, begrænset af en gammel plantage og bevogtet af to portnerboliger af sten, der ser ud som små fængsler. Udenfor indkørselsporten var egnen, som fordum havde været landlig og smuk, men nu var sort af kulminer, for størstedelen befolket af mænd med lys i hattene og med en diabolisk ansigtsfarve, der ganske specielt udsatte dem for mistanke af børnene på Gadsmere – mrs. Glashers fire smukke børn, som havde opholdt sig der i omtrent tre år. Nu, i november måned, hvor blomsterbedene var tomme, træerne bladløse og dammen afspejlede den grå himmel, harmonerede stedet vel med de sorte veje og de sorte dynger, der ligesom klædte egnen i sorg, undtagen når børnene legede på grusgangen med deres legekammerater, hundene. Men under de nuværende omstændigheder syntes mrs. Glasher lige så godt om Gadsmere, som hun ville have syntes om et hvilket som helst andet opholdssted. Stedets fuldstændige isolerethed,

som egnens lidet tiltalende præg gjorde sit til at bevare, var netop efter hendes smag. Når hun kørte sine to små heste med en lille vogn fuld af børn, så risikerede hun ikke at møde godsejere i ekvipager, men kun forretningsmænd i gigger; i kirken var der ingen øjne, hvis blik hun brød sig om at undgå, for præstens kone og præsten selv vidste enten intet ufordelagtigt om hende eller lod, som om de ikke vidste det; for dem var hun simpelthen en enkefrue, der havde lejet Gadsmere, og navnet Grandcourt var i det distrikt af liden interesse i sammenligning med navnene Fletcher og Gawcome, forpagterne af kulminerne.

Det var godt og vel ti år siden, at en irsk officers smukke kone var løbet bort med den unge Grandcourt, og at dette og en påfølgende duel, hvor kuglerne kun ramte luften, havde vakt nogen skandale. De fleste af dem, som nu mindedes historien, undrede sig over, hvad der var blevet af den mrs. Glasher, hvis skønhed og åndrighed havde ladet hende spille en temmelig fremtrædende rolle på de steder i udlandet, hvor hun levede sammen med den unge Grandcourt.

At han havde frigjort sig for denne forbindelse, forekom folk ganske naturligt og ønskeligt, hvad hende angik, antoges det, at en kvinde, om hvem man sagde, at hun havde forladt sit barn tillige med sin mand, sandsynligvis var sunket endnu dybere. Grandcourt var naturligvis blevet ked af hende. Han havde været en ivrig tilbeder af det andet køn; men en mand i hans stilling ville nu attrå at gøre et passende parti med den smukke unge datter af et fornemt hus. Ingen talte nu om mrs. Glasher, lige så lidt som man talte om offeret i en drabssag, der havde været for retten for ti år siden; hun var et borteblevet skib, som

ingen ville udsende en ekspedition for at opsøge; men Grandcourt sås i havn med vajende flag og indregistreredes fremdeles som fuldt sødygtig.

I virkeligheden havde Grandcourt dog aldrig frigjort sig for mrs. Glasher. Hans lidenskab for hende havde været den stærkeste og varigste, han nogensinde havde kendt, og skønt den nu var så død som tonen i en sprukken fløjte, havde den efterladt en vis vanens magt, der, da hendes mand for tre år siden var død, hos ham havde vakt en ubestemt forestilling om at gifte sig med hende i overensstemmelse med, hvad de ofte havde været enige om indbyrdes i den første tid af deres samliv. Dengang ville Grandcourt gerne have bragt et stort offer for at opnå en skilsmisse; men manden ville ikke gå ind på det, da han ikke selv ville gifte sig igen og ikke ønskede sine huslige anliggender bragt for offentligheden ved en retssag.

På mrs. Glasher havde årene gjort en ganske anden virkning end på Grandcourt. I begyndelsen var det hende forholdsvis ligegyldigt, om det blev hende muligt at gifte sig med ham eller ej. Det var hende nok, at hun var sluppet bort fra en ubehagelig mand og havde fundet en slags lyksalighed hos en elsker, der fuldstændig havde fortryllet hende – ung, smuk, forelsket og levende i den bedste stil, med ekvipage og omgang i øvrigt af en sådan art, som man kan vente af formuende unge mænd, der har set alt. Hun var en lidenskabelig, livlig kvinde, der satte stor pris på tilbedelse og var forbitret ved fem års slet behandling af sin mand; og følelsen af at være befriet var så stærk hos hende, at den dæmpede al attrå efter at opnå mere, end hun allerede besad. Da var det hende ligegyldigt, om hendes stilling var tvetydig; hun misundte ikke en overset hustru den ydre

herlighed, hendes stilling kunne medføre; den eneste sky, der var på himlen i hendes nye, behagelige verden, var tanken om, at hun havde forladt sin tre år gamle dreng, som døde to år efter, og hvis første stammende ord: "Mama" havde en noget anden klang end det samme ord fra de børn, som kom efter. Men nu havde årene fremkaldt mange andre forandringer hos hende, og nu var det hendes inderligste ønske, at Grandcourt ville gifte sig med hende. Den tvetydige stilling, som hun været ligegyldig for for sit eget vedkommende, tyngede nu på hende for børnenes skyld, for dem elskede hun inderligt, og dem ville hun gerne forsone med verden. For øvrigt angrede hun intet af, hvad hun havde gjort. Hvis Grandcourt giftede sig med hende, ville det forbigangne ikke have nogen indflydelse på børnenes lod; de ville se deres moder i en agtet stilling og ville ikke være på kant med verden; hendes søn ville blive sin faders arving. Det var attråen efter dette resultat, som gav Grandcourts følelser for hende den største betydning; hendes kærlighed til ham var for længe siden gået over til et stærkt ønske om, at han skulle give hende en hustrus ret, og hun ventede ingen anden lykke i ægteskabet end tilfredsstillelsen af hendes moderlige kærlighed og stolthed. For at opnå dette resultat var hun beredt til roligt at finde sig i alt, og hun var fiffig nok til ad negativ vej at styrke Grandcourts ubestemte forsæt ved ikke at besvære ham med lidenskabelige opfordringer og ved ikke at gøre scener. Men det havde naturligvis kostet denne lidenskabelige kvinde adskillige kampe at tie stille, og hendes sind var blevet så meget mere bittert derved. Hun var aldeles afhængig af Grandcourt, for skønt han altid havde været rundhåndet i de udgifter, han påtog sig for hende, havde det dog altid kun været

temporære ydelser. Han havde sagt, at han aldrig ville anvise hende nogen fast indtægt undtagen ved sit testamente, og når hun opstillede beregninger for fremtiden, tænkte hun ofte, at selv om hun ikke blev Grandcourts kone, ville han dog måske aldrig få nogen søn, som kunne have et legitimt krav på ham, og resultatet kunne da godt blive, at hendes søn blev arving til den bedste del af hans godser. Men det, at hun skulle blive gift med Grandcourt, var så langt fra at være nogen urimelig tanke, at selv Lush havde troet på det og havde sagt, at han lige så gerne ville vædde på det som på noget andet parti. Vel havde Lush senere begunstiget et giftermål med miss Arrowpoint, men begge giftermålsplaner var blevet forstyrret ved, at Gwendolen var optrådt på scenen, og det var ganske naturligt, at mrs. Glasher med iver gik ind på Lush' plan om at afværge denne ny fare ved at rejse en skranke imod den i den unge piges sind, som han attråede til sin brud.

Senere havde hun fra Lush fået underretning om Gwendolens bortrejse og om sandsynligheden for, at al fare for hende var forbi; men intet brev havde underrettet hende om, at faren var kommet igen og var blevet til vished. Hun havde skrevet til Grandcourt, som hun plejede, og han havde tøvet længere end sædvanlig med at svare. Hun sluttede deraf, at han havde i sinde at komme til Gadsmere, og hun var ikke uden håb om, at hans forfejlede frieri måske kunne gøre ham mere tilbøjelig til at genoptage sin gamle plan om at gifte sig med hende.

Grandcourt havde to alvorlige formål med at komme til Gadsmere. Han ville for det første i egen person overbringe meddelelsen om sit forestående giftermål for straks med ét slag

at komme ud over alle vanskeligheder derved; og dernæst ville han få Lydia til at udlevere hans moders diamanter, som han for længe siden havde betroet hende og ønsket, at hun skulle gå med. Hendes ydre passede godt for diamanter og lod dem se ud, som om de var nogle af de penge værd, der var betalt for dem. Disse specielle diamanter var ikke "lysbjerge", men de var dog nogle tusinde pund værd, og Grandcourt ville absolut have dem til sin kone. Tidligere, når han havde bedt Lydia om igen at give dem i hans varetægt, simpelt hen fordi de ville være sikrere der og burde deponeres i banken, havde hun roligt, men bestemt afslået det og erklæret, at de var fuldstændig sikre; og endelig havde hun sagt: "Hvis du nogensinde gifter dig med en anden kvinde, så skal jeg udlevere dem til hende; agter du at gifte dig med en anden kvinde?" Dengang havde Grandcourt ingen grund til at stå på sit forlangende, og hans tilbøjelighed til at udøve sin magt ved at kue og skuffe andre eller opvække hos dem en forbitrelse, som de ikke turde give til kende, var altid blevet stillet i bero overfor Lydia. En streng fortolker kunne måske sige, at alene det forhold, de stod til hinanden i, denne kvindes sørgeligt afhængige stilling til ham, afgav en stående nydelse for hans herskesyge sind. Men der var noget andet i hans overbærenhed imod hende, nemlig eftervirkningen af den magt, hun engang havde udøvet over ham, og det var denne virkning, som atter og atter havde gjort ham tilbøjelig til hellere at binde sig til den fortid, han kendte, end give sig i kast med noget nyt og ukendt. Men nu havde det nye dog fået tag i ham og tvang ham til at finde sig deri, så godt han formåede.

Mrs. Glasher sad i det smukke værelse, hvori hun i reglen tilbragte sine formiddage, omgivet af sine børn. Det havde en firkantet karnap, som vendte ud imod en dels græsbevokset, dels grusbelagt plads, som skrånede ned imod en lille bæk, der løb ud i dammen. Ovenpå et lille lavt, sort skab, på det gamle egetræs bord og på de med mørkebrunt læder betrukne stole lå børnenes legetøj, bøger og haveklæder spredt, og en moderlig dame i pastelmaleri så med et velvilligt smil ned på det fra væggen. Børnene var alle sammen i værelset. De tre pigebørn, der sad omkring deres moder ved vinduet, var miniaturportrætter af hende – sortøjede, fine brunetter med blomstrende kinder og så mærkværdig fuldendt formede næsebor og øjenbryn, som om de var små damer, skønt den ældste af dem kun var ni år gammel. Drengen sad noget derfra på gulvtæppet, bøjede sit blonde hoved over dyrene fra en Noahs Ark, talte til hvert enkelt af dem med en truende kommandorøst og slikkede nu og da på de plettede dyr for at se, om farverne kunne holde. Det ældste af pigebørnene, Josephine, læste fransk med sin moder, og de andre sad med deres dukker på skødet så stille og tavse som madonnabilleder. Mrs. Glasher havde været meget omhyggelig med sit toilette – hver dag sagde hun nu til sig selv, at Grandcourt måske ville komme den dag. Det var just ikke, fordi hun havde nogen særlig glæde af sit toilette; når hun så sig i spejlet, tænkte hun tværtimod altid: "Ak, hvor forandret!" – men det, hun havde tilbage, ville hun dog søge at bevare. Blev hendes højeste ønske opfyldt, så var det jo nok, når hun så ud som en tækkelig matrone, for de små ansigter om hende, der lignede hende så meget, ville jo vidne om, at der engang havde været yppige

roser og bløde linjer, hvor der nu kun var blege, indfaldne kinder. Men børnene kyssede disse blege kinder og fandt aldrig, at der var mangler ved dem. Denne kærlighed var nu hendes livs eneste mål.

Pludselig vendte mrs. Glasher sit hoved bort fra Josephines bog og lyttede. "Tys, barn! Jeg synes, at der kommer nogen."

Henleigh, drengen, sprang op og sagde: "Mama, er det mølleren med mit æsel?"

Han fik intet svar og gik derfor hen til sin moder og gentog sit spørgsmål i en indtrængende tone. Men døren gik op, og tjeneren meldte mr. Grandcourt. Mrs. Glasher rejste sig noget bevæget. Henleigh så vredt på ham, ærgerlig over, at det ikke var mølleren, og de tre små piger løftede frygtsomt deres øjne op imod ham. Ingen af dem holdt synderlig meget af denne ven af deres moder – ja, da han havde givet mrs. Glasher hånden og derpå vendte sig om for at lægge sin anden hånd på Henleighs hoved, slog denne energiske lille herre vennens arm bort med sine små hænder. De små piger fandt sig ydmygt i, at han klappede dem under hagen og kyssede dem, men moderen fandt det dog hensigtsmæssigt at sende hele flokken ud i haven, hvor de snart tumlede sig på den grusbelagte gang med hundene.

"Hvor kommer du fra?" sagde mrs. Glasher, da Grandcourt lagde sin hat og sin overfrakke fra sig.

"Fra Diplow," svarede han langsomt, idet han satte sig lige overfor hende.

"Så er du træt."

"Nej, jeg hvilede mig på stationen – det er et rædsomt hul. Disse jernbanerejser er altid en pokkers plage. Men jeg fik mig

en kop kaffe og en cigar."

Grandcourt trak sit lommetørklæde frem, gned sig i ansigtet og så, mens han igen stak lommetørklædet i lommen, på sine korslagte knæ og sine elegante støvler, som om det var en fremmed, der sad overfor ham, og ikke en kvinde, der bævede af en tvivl og en spænding, som hvert ord og hvert blik af ham ville forvandle enten til håb eller til frygt. Men i virkeligheden var han optaget af deres sammenkomst, og hvad resultatet af den rimeligvis ville blive.

"Jeg ventede at se dig – det var så længe siden, jeg havde hørt fra dig. Ugerne synes sagtens længere på Gadsmere end på Diplow," sagde mrs. Glasher.

"Ja," svarede Grandcourt i sin sædvanlige langsomme tone. "Men du fik vel de penge, der var indbetalt i banken?"

"Ja, jeg gjorde," sagde mrs. Glasher med en stemme, som dirrede af utålmodighed. Det forekom hende, at Grandcourt før altid havde taget mere notits af hende og børnene, end han gjorde i dag.

"Ja," vedblev han, idet han legede med sine bakkenbarter og i førstningen slet ikke så på hende, "tiden er denne gang løbet temmelig stærkt for mig; ellers plejer den at gå langsomt nok. Men der er hændt en hel del, som du ved" – med disse ord vendte han sine øjne om imod hende.

"Hvad ved jeg?" sagde hun skarpt.

Han gjorde en pause, og uden i nogen måde at forandre sit væsen sagde han: "At jeg havde tænkt på at gifte mig. Du har jo talt med miss Harleth?"

"Har *hun* fortalt dig det?"

De blege kinder så endnu blegere ud, måske på grund af den ild, der glødede i øjnene.

"Nej, Lush har fortalt mig det," var det langsomme svar, det var, som om tommelskruen og jernstøvlen langsomt skubbedes frem, så at det ventende offer kunne se dem.

"Gud i Himlen! Du kan lige så gerne straks sige, at du vil gifte dig med hende," udbrød hun lidenskabeligt med rystende krop og tæt sammenpressede hænder.

"Naturligvis, sådan noget måtte jo engang ske, Lydia," sagde han; nu var tommelskruen sat på, og nu ønskede han ikke at gøre pinen værre.

"Det har du ikke altid fundet nødvendigt."

"Nej, måske ikke; men nu finder jeg det."

Disse få, i en sagte tone fremførte ord af Grandcourt var for hende et utvetydigt tegn på, at han ikke ville give efter. Hun følte sin hjælpeløshed og gøs tilbage for at få bevis for den ved en frugtesløs appel til døve øren. Hun græd ikke og talte ikke, men rejste sig endelig med en krampagtig anstrengelse og trykkede, ubevidst om alt andet end sin elendighed, sin pande imod rudens hårde, kolde glas. Børnene, som legede udenfor i gangen, troede, at hun ville tale med dem, og kom løbende til og vendte deres yndige små ansigter spørgende op imod hende. Det vakte hende til bevidsthed; hun rystede på hovedet ad dem, vinkede dem bort og sank, overvældet af den pinefulde anstrengelse, tilbage på den nærmeste stol.

Grandcourt havde også rejst sig. Han var ærgerlig både over selve optrinnet og over, at intet bud af ham kunne fri ham for det; men han måtte jo finde sig i det uundgåelige og blot se at få arrangeret det således, at han havde det mindst mulige bryderi

i fremtiden. Han lænede sig imod hjørnet af kaminen. Hun så op på ham og sagde bittert:

"Jeg ser det nok; jeg og børnene er dig til besvær. Og du vil bare se at komme bort igen for at være sammen med miss Harleth."

"Å, gør ikke sagen mere ubehagelig, end den behøver at være, Lydia. Det er ingen nytte til at dvæle længe ved ting, som ikke kan blive anderledes. Naturligvis er det mig fordømt ubehageligt at se dig ulykkelig. Jeg har foretaget denne rejse for at meddele dig, hvad du må finde dig i – der skal blive sørget for dig og børnene som sædvanlig, og dermed må det være nok."

Hun tav, for hun turde ikke svare. Denne kvinde med det stirrende blik havde følt moderens kval i sin sjæl, og den havde stundom bragt hende til at pålægge sine følelser en tvang, der var endnu hårdere end skrig og kamp. Menu bag tavsheden rugede had og hævnlyst, og hun ønskede, at det forestående giftermål måtte gøre to andre personer ulykkelige foruden hende. Han vedblev:

"Det vil være bedre for dig. Du kan foreløbig blive ved at bo her, men ved lejlighed agter jeg at sætte en større sum ud for dig og børnene, og så kan du bo, hvor du har lyst til. Så vil du ikke have nogen grund til at beklage dig. Hvad der end hænder, vil jo din fremtid da være betrygget. Jeg har ikke på forhånd kunnet træffe noget arrangement, for alt er gået så hastigt."

Grandcourt tav igen. Han ventede ikke, at hun skulle takke ham, men han fandt, at hun havde al grund til at være tilfreds, hvis det ellers var muligt for Lydia at være tilfreds. Hun lagde

ingen forandring for dagen, og efter et minuts forløb sagde han:

"Du har aldrig haft nogen grund til at være bange for, at jeg skulle være karrig. Jeg bryder mig ikke en døjt om pengene."

"Brød du dig om dem, ville du sagtens ikke give os dem," sagde Lydia med bidende hån.

"Det er lumpent sagt," svarede Grandcourt i en sagtere tone, "og jeg vil råde dig til ikke oftere at sige sådan noget."

"Du ville måske straffe mig ved at lade børnene komme på fattighuset?"

"Der er ikke tale om at lade børnene komme i fattighuset," sagde Grandcourt, stadig i sin sagte tone. "Men jeg vil blot råde dig til ikke at sige ting, som du vil komme til at fortryde."

"Jeg er vant til at fortryde," sagde hun bittert. "Måske *du* vil komme til at fortryde din færd. Du har allerede fortrudt, at du har elsket mig."

"Alt, hvad du der siger, vil blot gøre det særdeles vanskeligt for os at mødes igen. Hvilke andre venner har du end mig?"

"Det er sandt."

Disse ord lød som en sagte jamren. I samme øjeblik fløj der gennem hende det ønske, at han efter at have gjort sig håb om en større lykke end den, han havde haft sammen med hende, måtte føle sig så ulykkelig og ensom, at han ville ty tilbage til hende for at finde et minde om en tid, da han var ung, glad og forhåbningsfuld. Men nej! han ville nok gå ram forbi; det var hende, som kom til at lide.

Hermed var det bitre ordskifte forbi. Grandcourt havde bestemt at blive til om aftenen; han havde lyst til at afkorte sit besøg, men der gik intet tog, som passede ham, før det, han

havde besluttet at tage med, og han skulle desuden også tale med Lydia om det andet formål med hans besøg, hvilket som en ny kirurgisk operation syntes at kræve en pause. Børnene kom igen ind, og for Lydia var det en lille lettelse at have dem sig; hun var stolt af deres skønhed, navnlig fordi den måtte bidrage til at lade Grandcourt skamme sig over hans ligegyldighed imod hende og dem. Han skilte sig godt fra sin rolle, klappede den lille Antonia, der sad med hænderne over kors og øjnene vendt op imod hans skaldede hoved, og vandt Henleigh ved at love ham en sadel og en hestetømme. Når tjenestefolkene var til stede, gjorde han og Lydia for et syns skyld nogle dagligdags bemærkninger til hinanden, men forresten tav de, og den stadige tanke i Grandcourts sind var, at det havde været en rasende dumhed af ham at give hende diamanterne, så at han nu var nødt til at spørge om dem for at få dem til Gwendolen, som han havde lovet dem.

Endelig var de igen alene, ansigt til ansigt. Grandcourt så på sit ur og sagde da i en tilsyneladende ligegyldig, drævende tone:

"Der er en ting endnu, som jeg skulle tale om, Lydia. Mine diamanter – dem har du."

"Ja, dem har jeg," svarede hun rask og rejste sig, mens Grandcourt blev siddende. Hun havde ventet, at han ville bringe dette emne på tale, og taget sin beslutning om det, men det var hendes agt om muligt at udføre sin beslutning uden at forbitre ham. Under de forløbne tavse timer havde hun flere gange ønsket, at hun kunne kalde de ord tilbage, som kun havde udvidet bruddet imellem dem.

"De er vel her i huset?"

"Nej, de er ikke her i huset."

"Jeg syntes, du sagde, at du gemte dem hos dig."

"Dengang jeg sagde det, var det sandt; men nu er de i banken i Dudley."

"Vil du så ikke tage dem ud derfra? Jeg må træffe aftale om, at du afleverer dem til et bud."

"Du behøver ikke at træffe nogen aftale. De skal blive afleveret til den person, som du har bestemt dem for. *Jeg* skal nok besørge det fornødne."

"Hvad mener du?"

"Hvad jeg siger. Jeg har altid sagt til dig, at jeg ville udlevere dem til din kone, og jeg skal holde ord. Endnu er hun ikke din kone."

"Det er nonsens," sagde Grandcourt ærgerlig. Det var alt for irriterende, at Lydia således trods sin afhængige stilling spillede herre over ham.

Hun talte ikke. Han rejste sig nu også og lænede sig til kamingesimsen med sin profil vendt imod hende.

"Diamanterne må leveres til mig før brylluppet," begyndte han igen.

"Hvornår er din bryllupsdag?"

"Den tiende. Der er ingen tid at spilde."

"Og hvor tager du hen efter brylluppet?"

Han svarede kun ved at sætte en endnu mere tvær mine op. Efter en pause sagde han: "Du må bestemme en dag forinden til at tage dem ud af banken og møde mig eller en anden, som jeg sender i mit sted – hører du?"

"Nej, jeg vil ikke aftale noget møde; de skal sikkert blive overleveret til hende; jeg skal holde ord."

"Er det virkelig din mening," sagde Grandcourt i en næppe hørlig tone, idet han vendte ansigtet helt om imod hende, "at du ikke vil gøre, hvad jeg forlanger?"

"Ja, det er min mening," svarede hun med flammende blikke. Den stakkels kvinde fik straks en bestemt følelse af, at hvis hendes ord havde nogen virkning på hendes skæbne, så måtte det være en uheldig virkning, der måske kunne tilintetgøre den sidste frugt af hendes lange tålmodighed.

Men ordene var nu engang sagt.

Han var i en for ham højst irriterende stilling. Han kunne ikke ruske i hende, og selv om han kunne det, ville det jo ikke skaffe diamanterne til veje. Han vovede ikke at anvende den eneste trussel, som ville kunne skræmme hende – hvis hun ellers troede på den. I det hele taget var der intet, han hadede mere end at blive tvunget til noget, der lignede voldsomhed, selv om det kun var i ord. Efter at have set et øjeblik på hende vendte han igen siden til hende, lænede sig ligesom før til kaminen og sagde:

"De fruentimmer er dog også nogle pokkers idioter!"

"Hvorfor vil du ikke sige mig, hvor du tager hen efter brylluppet? Havde jeg lyst, kunne jeg jo indfinde mig ved brylluppet og således få det at vide," sagde Lydia.

"Ja naturligvis, hvis da har lyst, kan du agere gal," sagde Grandcourt med sagte hån. "Det kan ikke forudsættes, at du vil betænke, hvad det kan nytte – eller hvad du skylder mig."

Han var i en ærgerlig og forbitret stemning, som var hende ganske ny. Det var ubestrideligt, at denne kvinde, som han havde stået i et så nært forhold til, havde en skrækkelig magt til at fortrædige ham. Han så sig truet af yderst ubehagelige

muligheder og stod i flere minutter tavs og spekulerede på, hvad han skulle gøre. Der var ét, som han oftere havde forsøgt, og som sagtens også nu ville gøre sin virkning.

Han oplod ikke mere sin mund til hende, men så på sit ur, ringede på klokken og gav ordre til, at hans vogn straks skulle køre frem. Derpå fjernede han sig længere fra hende, gik op og ned ad gulvet og så slet ikke på hende.

Hun led skrækkeligt. Hun så i tankerne Grandcourt forlade hende uden at se på hende – hun forestillede sig, at hun blev tilbage i ensom uvished, at hun ikke hørte fra ham, ikke vidste, om hun havde gjort sine børn skade, følte, at hun måske havde bragt ham til at hade hende. Og dog kunne hun ikke overtale sig til at opgive en plan, hvis udførelse ville skaffe hende lidt af hævnens sødme.

"Lad os ikke skilles i vrede, Henleigh," begyndte hun uden at skifte plads eller forandre holdning; "det er en bagatel, jeg beder om. Vægrede jeg mig ved at udlevere noget, som du kalder dit, så ville det være en anden sag; så kunne der være nogen grund for dig til at behandle mig, som om du hadede mig. Men jeg beder kun om sådan en bagatel. Hvis du vil sige mig, hvor du tager hen på bryllupsdagen, så skal jeg sørge for, at diamanterne leveres til hende uden skandale – uden skandale," gentog hun bedende.

"Slige tåbelige indfald gør et fruentimmer modbydeligt," sagde Grandcourt, der ikke gjorde mindste mine til at give efter. "Hvad kan det nytte at tale med gale mennesker?"

"Ja, jeg er tåbelig – det ensomme liv har gjort mig tåbelig – bær over med mig!" Hun rejste sig, mens hun talte. "Hvis du vil føje mig i denne ene tåbelighed, så skal jeg for resten være så

ydmyg – jeg skal aldrig volde dig nogen ulejlighed." Hun brast i hysterisk gråd og sagde atter: "Jeg skal være så ydmyg, Henleigh."

Der var en underlig blanding af forstillelse og sandhed i dette udbrud af lidenskab. Hun holdt fast ved sin plan, som et barn kan lukke sin hånd om en lille stjålen genstand, mens det hele tiden græder og benægter, at det har taget den. Selv Grandcourt var betaget af overraskelse; dette lunefulde ønske, denne barnagtige heftighed passede hverken med Lydias væsen eller med hendes person, og dog syntes hun lettere at behandle i denne tilstand end under hendes tidligere trodsige holdning. Han gik igen tæt hen til hende og sagde i sin sagte, bydende tone: "Vær stille, og hør, hvad jeg siger dig. Jeg tilgiver dig aldrig, hvis du igen indfinder dig og giver en scene."

Hun trykkede sit lommetørklæde imod sit ansigt, og da hun kunne tale roligt, sagde hun i den tilslørede stemme, der følger efter gråd: "Jeg skal nok lade være – hvis du vil lade mig få min vilje – jeg lover dig at jeg ikke oftere skal trænge mig frem. Jeg har aldrig brude mit ord til dig – hvor mange gange har du ikke brudt dit ord til mig? Da du gav mig diamanterne at bære, tænkte du ikke på at tage dig en anden kone. Og nu udleverer jeg dem – jeg bebrejder dig ikke din færd – jeg beder dig kun om at lade mig udlevere dem på min egen vis. Har jeg ikke fundet mig godt i, hvad der er sket? Alt skal tages fra mig, og når jeg beder om et halmstrå, en spån – så nægter du mig min bøn." Hun havde talt hastigt, men efter en lille pause sagde hun langsommere og i en ikke længere tilsløret tone: "Jeg kan ikke finde mig i, at det bliver mig nægtet."

Grandcourt havde en følelse af, at han havde at gøre med noget, der lignede vanvid; han kunne kun styre det ved at give efter. Tjeneren kom ind for at melde, at vognen var kørt frem. Da døren igen var lukket, sagde Grandcourt tvært: "Nå, ja, ja da, vi tager til Ryelands."

"De skal blive leveret til hende der," sagde Lydia bestemt.

"Nu vel, så tager jeg bort." Han følte ingen tilbøjelighed til at række hende hånden; hun havde ærgret ham alt for meget.

Men nu, da hun havde nået sit mål, var hun villig til at ydmyge sig for at forsone ham.

"Tilgiv mig; jeg skal aldrig plage dig mere," sagde hun med en bedende mine. Hendes hjertes røst sagde tydeligt og bestemt: "Det er kun mig, som har noget at tilgive," og dog var hun nødt til at bede om tilgivelse.

"Du gør bedst i at holde dit løfte. Jeg har følt mig usædvanlig ilde tilpas ved din tåbelige adfærd," sagde Grandcourt, der øjensynlig troede ved disse ord at have sagt noget meget slemt.

"Stakkel!" sagde Lydia med et svagt smil; – mon han var sig den mindre vigtige kendsgerning bevidst, at hun også havde "følt sig ilde tilpas" ved hans adfærd?

Men med den hurtige overgang fra den ene stemning til den anden, som lå i hendes karakter, var hun nu rede til at tale mildt og venligt til ham, for at de kunne skilles til en vis grad forsonede. Hun vovede at lægge sin hånd på hans skulder, og han rørte sig ikke; det var lykkedes hende at gøre ham så bange, at disse beviser på, at hun atter som før bøjede sig for ham, var ham ganske kærkomne.

"Tænd en cigar," sagde hun i en kærlig tone, idet hun tog cigarfoderalet op af hans brystlomme og lukkede det op.

Under slige falske kærtegn, der kun vidnede om gensidig frygt, skiltes de. Grandcourt havde en nagende følelse af, at hans herredømme over Lydia ikke længere var så ubetinget som før.

31

På den dag, da Gwendolen Harleths bryllup stod, og hun blev mrs. Grandcourt, var morgenen lys og klar, og mens solen endnu stod lavt på himlen, lå en let rimfrost på bladene. Brudeskaren var nok værd at se, og det halve Pennicote var ude for at se den, opstillet langs vejen til kirken. En gammel ven af præsten forrettede vielsen, mens præsten selv fungerede som forlover og udfyldte sin plads i processionen med stor værdighed. Kun i to ansigter lagde man mærke til tegn på bedrøvelse, nemlig i mrs. Davilows og Annas. Moderens fine øjenlåg var røde, som om hun havde grædt den halve nat, og det undrede ingen, at hun, hvor glimrende end partiet var, var stærkt betaget ved at skulle skilles fra en datter, som var blomsten af hendes børn og den, der kastede lys på hendes liv. Mindre forklarligt fandt man det, at Anna så bedrøvet ud, da brudepigedragten dog klædte hende så godt. Alle andre var så strålende, som det passede med anledningen, bruden allermest. Med hensyn til hende var man enig om, at hendes figur og holdning passede fortrinligt for en fornem dame; hendes ansigtsfarve kunne måske nok have tålt at være lidt mere blomstrende; men da brudgommen selv ikke havde nogen frisk farve – han havde, som møllerens kone bemærkede, omtrent samme farve i kinderne som hendes mand – så passede de så meget bedre for hinanden.

I ethvert tilfælde måtte han holde meget af hende, og det måtte håbes, at han aldrig ville rive hende i næsen, at hun havde tænkt på at tage ud som guvernante, mens hendes moder skulle være flyttet ind i Sawyer's Cottage – omskiftelser, som man

havde talt meget om i landsbyen. Møllerens fjortenårige datter kunne ikke tro, at fine herrer var slemme imod deres koner, men hendes moder forsikrede hende belærende: "Jo, mit barn, mænd er mænd; enten de er fine eller simple, er de så omtrent ens. Min moder fortalte mig, at squire Pelton tit tog sine hunde og en lang pisk ind i sin kones værelse og piskede dem der for gøre hende bange, og min moder var dengang kammerpige hos dem."

"Sådan noget skal man ikke tale om ved et bryllup, mrs. Girdle," sagde skrædderen. "En strid kan ende med pisken, men den begynder med tungen, og den har fruentimmerne mest af."

"Vorherre har dog vel givet dem den, for at de skal bruge den," sagde mrs. Girdle; "det har ikke været hans mening, at I mænd skulle have det alt sammen, som I ville."

"Efter hvad jeg har kunnet erfare af den herre, som forestår stalden på Diplow," sagde skrædderen, "så bruger denne mr. Grandcourt tungen grumme lidt. Alting må udføres i al stilhed, uden at han giver nogen ordrer."

"Så bruger han kanske pisken så meget mere," sagde mrs. Girdle. "*Hun* forstår nok at bruge sin tunge, det indestår jeg for. Se, der kommer de ud sammen."

"Sikke lange øjne hun har," sagde skrædderen. "Man bliver ganske løjerlig, når hun ser på én."

Gwendolens gang og holdning havde virkelig aldrig været mere elastisk, hendes brune øjne mere glansfulde end i dette øjeblik; der var over hende det spændingens strålende præg, som stundom endog kan hidrøre fra smerte. Det var imidlertid ikke smerte, hun følte; hun havde arbejdet sig op til omtrent samme stemning som den, hun stod i ved spillebordet, da

Deronda så på hende, og hun begyndte at tabe. Der var ikke ringe nydelse deri; al den uro, som en vågnende samvittighed havde frembragt, var forsvundet som en forbigående upasselighed ved tilfredsstillelsen af den ærgerrige forfængelighed og attrå efter luksus hos hende, som der ville høre en hel del langsomt virkende gift til at dræbe. På denne morgen kunne hun ikke med sandhed have sagt, at hun fortrød, at hun havde taget Grandcourt, eller at fremtidsængstelser, der kun viste sig i et tåget perspektiv, kunne hindre den strålende virkning af øjeblikkets optrin, hvis centrum hun var. At hun var i begreb med at gøre noget galt – at der muligvis svævede en straf over hendes hoved – at den kvinde, hun havde givet et løfte, som hun havde brudt, tænkte på hende i bitterhed og hjertesorg med retfærdig harme – at Deronda efter den måde, hvorpå han betragtede forholdene, efter al sandsynlighed foragtede hende, fordi hun giftede sig med Grandcourt, ligesom han havde foragtet hende, fordi hun spillede – fremfor alt, at det bånd, som knyttede hende til Grandcourt, og som hun hidtil havde holdt i hånden, nu stod i begreb med at blive kastet over hendes hals, – al denne gærende blanding af halvt forståede kendsgerninger, ubestemte, men dybe indtryk og halvt virkelige, halvt fantastiske billeder havde forstyrret hendes sindsro i de uger, hendes forlovelse havde varet. Var alt dette nu forbi, forsvundet? Nej; men det var trængt til side med en slags hoverende trods, da hun følte sig stående ved livets hasardspil med mange øjne fæstede på sig, vovende alt for at vinde meget eller, hvis hun skulle tabe, da for at tabe med *eclat* og anstand. På denne dag trængte dog ingen frygt for, at hun skulle tabe, ind på hende; hun mente tværtimod, at hun med

den støtte, ægteskabet gav, og som enkelte kvinder benyttede så dårligt, ville få større magt til at beherske forholdene. Den rus af ungdommelig egoisme, som hun var rusket op af ved sorgen, ydmygelsen og en ny skyldfølelse, var kommet igen. Hun frembød i ingen henseende billedet af en tårevædet, skælvende brud. Stakkels Gwendolen, som nogle folk troede om, at hun var alt for vel inde i verdens viden, vandrede i virkeligheden med sit hævede hoved og sine elastiske skridt mellem illusioner; og dog var der hos hende en slags skjult bevidsthed om, at hun var lidt beruset.

"Gudskelov, at du bærer det så godt, mit eget barn'" sagde mrs. Davilow, da hun havde hjulpet Gwendolen med at tage sin hvide brudekjole af og iføre sig sin rejsedragt. Al den behørige gråd og bæven var blevet besørget af den stakkels moder, og hendes bevægelse tilskyndede Gwendolen dobbelt til at tage dagen, som om den var en triumf.

"Således kunne du tale, hvis jeg skulle have været i huset hos mrs. Mompert, du kære, bedrøvede, uforbederlige moder!" sagde Gwendolen, idet hun med smilende ømhed let lagde sine hænder på sin moders kinder og derpå trådte lidt tilbage og udbredte sine arme ligesom for at vise sig frem, "her er jeg – mrs. Grandcourt! Hvad andet vil du have, at jeg skal være, end hvad jeg er? Du var jo nær ved at dø af græmmelse, da du troede, at jeg ikke ville blive mrs. Grandcourt."

"Tys tys, mit barn, for Guds skyld," sagde mrs. Davilow næsten hviskende. "Hvor kan jeg lade være at være bevæget, når jeg skal skilles fra dig? Men jeg kan med glæde finde mig i alt, når du blot bliver lykkelig."

"Ikke med glæde, moder, det kan du ikke," sagde Gwendolen og rystede på hovedet med et fornøjet smil. "Du vil gerne finde dig i alt, men bestandig på en bedrøvet måde. At sørge er dit krydderi på livet; hvordan det så går, er du bedrøvet." Idet hun derpå tog sin moder ved skuldrene og lod kys regne ned først på den ene og så på den anden kind, sagde hun muntert: "Og du vil sørge over, at jeg får alt, hvad jeg peger på – nyder alt – prægtige huse – og heste – og diamanter, jeg får rigtige diamanter – og kommer til hoffet – bliver lady Dit og lady Dat – fornem og elegant – og altid holder mere af dig end af nogen anden i verden."

"Mit kære barn! – Jeg skal ikke blive skinsyg, hvis du holder mere af din mand; han har krav på at være nummer ét."

Gwendolen stak sine læber og sin hage frem med en klædelig grimasse og sagde: "Det var et temmelig latterligt krav. Imidlertid har jeg ikke i sinde at behandle ham slet, med mindre han fortjener det."

Moder og datter faldt i hinandens favn, og Gwendolen kunne ikke betvinge gråden, da hun sagde: "Jeg ville ønske, at du skulle følge med mig, Mama."

Men de små dugperler på hendes lange øjenhår gjorde hende blot så meget mere henrivende, da hun gav Grandcourt sin hånd for at lade sig føre til vognen af ham.

Præsten så ind i vognen til hende for at sige: "Farvel, Gud velsigne dig, vi vil snart se dig igen", og vendte derpå tilbage til mrs. Davilow, idet han halvt muntert, halvt højtideligt sagde:

"Lad os takke Gud, Fanny. Hun er nu i en stilling, som passer godt for hende, og er langt bedre faren, end jeg havde turdet håbe. Få kvinder kunne være udkårne mere udelukkende for

deres egen skyld end hun. De må føle Dem som en lykkelig moder."

De nygifte måtte foretage en jernbanerejse på nogleoghalvtreds engelske mil, inden de nåede stationen ved Ryeland. Himlen var siden om morgenen blevet overtrukket, og skumringen var lige faldet på, da de kørte ind ad parkporten, men da Gwendolen så ud af vognvinduet, mens de hastigt kørte afsted, kunne hun dog se hovedomridsene og de nærmeste skønne punkter i landskabet: den lange, bugtede vej, kantet med stedsegrønne planter, bag hvilke sås vældige, grå stammer; så vide græsplæner og bakker med trægrupper og endelig en stor åben plads, på hvilken man kunne se det hvide hus med en skov som baggrund og foran det balustraden på en terrasse.

Gwendolen havde været i høj grad oprømt på rejsen, havde uophørligt passiaret og ladet, som om der ikke var foregået nogen som helst forandring i deres gensidige stilling siden dagen i forvejen. Grandcourt havde siddet henrykt og set på hende, mens hun besvarede hans sagte håndtryk ved at tage hans hånd mellem begge sine med et liv som en kattekilling, der ikke vil ligge stille og lade sig klappe. Hun begyndte virkelig at blive noget febrilsk ophidset, og nu, på denne køretur gennem parken bragte hendes sædvanlige stærke modtagelighed for forandringer i belysning og omgivelser på ny hendes hjerte til at banke. Var det simpelthen på grund af det nye i disse omgivelser, eller var det på grund af den næsten utrolige opfyldelse af hendes ungdommelige drømme om at blive "noget" – om at skulle vandre gennem sine egne lange korridorer og under sit eget uendeligt høje loft, hvor hendes egen malede vårgudinde udøste malede blomster og hendes

egne forkortede zephyrer blæste deres trompeter over hende, mens hendes egne tjenere, lakajer i dragt, men mænd i skikkelse, var som intet i hendes nærværelse og bøjede sig i ærbødighed, når hun behandlede dem med uforskammethed – kort sagt, om at skulle være heltinde i et beundret drama uden at skulle have den ulejlighed at øve nogen kunst? Var det alene opfyldelsen af denne drøm, der bragte hendes hjerte til at banke? Eller var det en eller anden dunkel anelse, var det de undertrykte følelser, der brød igennem og blandede angsten for en krise med forventningen om en triumf?

Imod sin vilje blev hun ganske tavs, da de nærmede sig til porten, og da hendes mand sagde: "Nu er vi hjemme!" og for første gang kyssede hende på munden, gjorde det næsten intet indtryk på hende; det var ikke anderledes end den passive modtagelse af en hilsen midt under en udstilling, som optog tankerne. Havde ikke hele hendes hvirvlende liv i de sidste tre måneder været en udstilling, som hendes bevidsthed havde været en undrende tilskuer ved? Efter dagens halvt fremtvungne spænding var der nu kommet en vis sløvhed over hendes personlighed.

Men forhallen var glimrende belyst – der var varme, tæpper, portrætter i fuld legemsstørrelse, olympiske statuer, ivrige tjenere; for øvrigt ikke mange tjenere, kun nogle få fra Diplow foruden dem, der til stadighed passede huset. Gwendolens nye pige, som var kommet med hende, blev taget i varetægt af husholdersken, mens Gwendolen selv af Grandcourt blev ført hen ad en duftende korridor og derfra ind i et forværelse, hvor hun så en dør, ad hvilken et rigt lys strømmede ud.

"Her er vore værelser," sagde Grandcourt. "Du vil sagtens helst opholde dig her i ro, til vi skal spise til middag. Vi vil spise tidligt."

Han trykkede hendes hånd til sine læber og gik sin vej, mere forelsket, end han nogensinde havde ventet at blive.

Efter at have taget hat og kåbe af kastede Gwendolen sig i en stol ved den blussende kamin og så sit billede med kjole af lysegrønt atlask gengivet i de store spejle. Husholdersken var kommet ind i boudoiret fra det tilstødende toiletteværelse og syntes tilbøjelig til at blive der en stund, formodentlig, mente Gwendolen, for at se, hvorledes den nye frue på Ryelands så ud. Denne længtes imidlertid efter at være ene og sagde til hende: "Vil De sige til Hudson, at hun gerne kan gå, når hun har lagt min kjole frem. Hun skal ikke komme, førend jeg ringer."

Husholdersken kom nu nærmere ug sagde: "Her er en pakke, frue, som jeg har fået ordre til ikke at levere til nogen anden end til Dem, når De var alene. Den person, der kom med den, sagde, at det var en foræring, som mr. Grandcourt havde bestilt; men han skulle ikke vide noget om, at den var kommet, førend han så Dem gå med den. Undskyld, frue; jeg anså det for min pligt at lystre ordre."

Gwendolen tog imod pakken og lod den ligge på sit skød, indtil hun hørte døren blive lukket. Det faldt hende ind, at pakken måske indeholdt de diamanter, som Grandcourt havde talt om var deponeret et eller andet sted, og skulle gives hende ved hendes bryllup. I dette øjeblik, da forvirrede følelser begyndte at vågne, og rigdommen samtidig øvede sin mattende og sløvende virkning på hende, var hun ganske glad over denne

diversion – glad over sådan en begivenhed som at have sine egne diamanter at prøve.

I den forseglede papirpakke, der bestod af flere lag papir udenom hinanden, var der en æske, og i æsken var der virkelig et juvelskrin; nu nærede hun ingen tvivl om, at hun havde diamanterne. Men da hun åbnede kassen og så dem blinke sig i møde, så hun i det samme et brev, der lå ovenpå dem. Hun kendte håndskriften. Det var, sum om der på dem havde ligget en hugorm. Hendes hjerte gjorde et spring, som syntes at berøve hende al hendes styrke, og da hun lukkede det lille stykke tynde papir op, rystede det i hendes skælvende hænder. Men skriften var så tydelig som tryk, og hun kunne ikke undgå at læse følgende ord:

> "Disse diamanter, der engang med brændende kærlighed blev givet til Lydia Glasher, overleverer hun til Dem. De har brudt Deres ord til hende, for at De kunne komme i besiddelse af, hvad der var hendes. Måske tror De, at De skal blive lykkelig, som hun engang var, og få smukke børn ligesom hendes, der vil skyde hendes til side. Gud er alt for retfærdig til, at han vil tilstede det. Den mand, De er blevet gift med, har et indtørret hjerte. Hans bedste unge kærlighed var min; De kunne ikke tage den fra mig, da De tog resten. Den er død; men jeg er den grav, hvori Deres så vel som min udsigt til at blive lykkelig er begravet. De var blevet advaret. Ikke desto mindre har De med beråd hu forurettet mig og mine børn. Det havde været hans agt at gifte sig med mig, og han ville til sidst have gjort det, hvis De ikke havde brudt Deres ord. De vil få Deres straf. Jeg ønsker det af mit ganske hjerte.

Vil De give ham dette brev for at opægge ham imod mig og skade os yderligere – mig og mine børn? Vil De stå for Deres mand smykket med disse diamanter og med disse mine ord både i hans og i Deres tanker? Vil han mene, at De har nogen ret til at beklage Dem, fordi han har gjort Dem ulykkelig? De tog ham med åbne øjne. Den uret, De med fuldt forsæt har gjort mig, vil være Deres forbandelse."

Det så først ud, som om Gwendolens øjne var fasttryllede af brevets skrækkelige ord, som hun atter og atter læste som en Himlens straffedom; men pludselig bragte et nyt anfald af rædsel hende til at bøje sig fremad og strække papiret ud imod ilden, for at ikke anklagen og beviset straks skulle møde alles blikke. Det fløj som en fjer ud af hendes rystende fingre og blev grebet af den sugende flamme. Ved hendes bevægelse faldt juvelskrinet ned på gulvet, og diamanterne rullede ud. Hun lagde ikke mærke til det, men sank atter hjælpeløs tilbage i stolen. Hun kunne ikke se spejlbillederne af sig selv; de var som en række hvide, forstenede kvinder; men var man kommet hen i nærheden af hende, kunne man have set hendes læber og hænder skælve. Hun sad således længe og var sig ikke stort mere bevidst, end at hun følte sig ilde, og at de skrevne ord vedblev at genlyde i hendes sind.

Disse ædelstene var visselig forgiftede, og giften var trængt ind i denne stakkels unge kvinde.

Efter lang tids forløb blev der banket på døren, og Grandcourt trådte ind, påklædt til middagsbordet. Synet af ham fremkaldte en ny nerverystelse, og Gwendolen udstødte atter og atter heftige skrig. Han havde ventet at se hende pyntet

og smilende, rede til at lade sig føre til bords. Han så hende gulbleg, skrigende, som det syntes, af forfærdelse, mens juvelerne lå spredt rundt om hende på gulvet. Var det et anfald af vanvid?

I en eller anden skikkelse var furierne skredet over hans dørtærskel.

32

Da Deronda kom tilbage til London, kunne han forsikre sir Hugo, at han klart og tydeligt havde givet Grandcourt at forstå, at han kunne få halvtreds tusinde pund ved at give afkald på en sandsynligvis fjern og ikke absolut sikker udsigt; men han kunne ikke sige andet om Grandcourts mening om forslaget, end at han åbenbart var tilbøjelig til at bevare det venskabelige forhold.

"Og hvad syntes du om den tilkommende brud vel nærmere bekendtskab?" sagde sir Hugo.

"Jeg syntes bedre om hende, end jeg gjorde i Leubronn. Opholdet i spillesalen var ikke heldigt for hende; det bragte noget af dæmonen frem hos hende. I Diplow syntes hun langt mere kvindelig og tiltrækkende – mindre hård og selvbeherskende. Jeg syntes, at der var et helt andet udtryk i hendes mund og øjne."

"Du skal ikke gøre for megen kur til hende, Dan," sagde sir Hugo, der havde i sinde at være behageligt skæmtende. "Hvis du gør Grandcourt jaloux, når de kommer til abbediet til jul, vil det let skade mine affærer."

"Jeg kan jo blive i London."

"Nej, vist ikke nej. Lady Mallinger og børnene kan ikke undvære dig til julen, men du må ikke gøre ulykker – med mindre du kan få en duel i stand og lave det således, at du skyder Grandcourt, hvilket man nok kunne stå sig ved at gennemgå en smule ubehagelighed for."

"Jeg tror ikke, du nogensinde har set mig gøre kur," sagde Deronda, der slet ikke morede sig over sir Hugos måde at tage

sagen på.

"Har jeg ikke?" sagde sir Hugo drillende. "Du ser altid ømt på damerne og taler med dem på jesuittermaner. Du er en farlig ung person – en slags Lovelace, der vil få Clarisserne til at løbe efter dig, i stedet for at du skal løbe efter dem."

Hvad kunne det nytte at blive forbitret over en smagløs spøg? Men desværre kommer forbitrelsen gerne, inden vi får tid til at tænke over, om det kan nytte. Få venskabelige bemærkninger er mere ærgerlige end påstande om, at vi altid synes at gøre, hvad vi aldrig har i sinde at gøre. Sir Hugos anskuelse om hans kurtiseren var forhåbentlig temmelig exceptionel; i alt fald var Deronda sig bevidst, at han aldrig havde indladt sig på kurmageri. Men han var glad over, at baronetten ikke vidste noget om, at han havde sendt Gwendolen hendes halsbånd tilbage, ellers ville han nok have drillet ham med det.

Han ville for fremtiden være på sin post, for eksempel i sin adfærd hos mrs. Meyrick, hvor han stod i begreb med at aflægge sit første besøg efter sin ankomst fra Leubronn. For Mirah var helt bestemt en kvinde, som det var vanskeligt ikke at vise en kærlig interesse for både i miner og tale.

Mrs. Meyrick havde ikke undladt at sende mr. Deronda en melding om, at Mirah befandt sig vel i hendes hus. "Vi kommer for hver dag til at holde mere af hende," havde hun skrevet. "Ved frokosttiden ser vi alle sammen længselsfuldt hen imod døren for at se hende komme ind; og vi holder øje med hende og hører på hende, som om hun var en indfødt fra et fremmed land. Jeg har ikke hørt et ord fra hendes læber, som vækker nogen tvivl hos mig om hende. Hun er fuldstændig tilfreds og fuld af taknemmelighed. Mine døtre lærer af hende, og de håber at

skaffe hende andre elever; for hun længes inderligt efter ikke at leve i lediggang, men bestille noget ligesom mine pigebørn. Mab siger, at vort liv er blevet som et eventyr, og hun er kun bange for, at Mirah igen skal blive til en nattergal og flyve bort fra os. Hendes stemme er udmærket smuk, ikke høj og kraftig, men åndfuld og smeltende som fortidsminder. Det er den slags stemmer, gamle folk som jeg finder smukke."

Men mrs. Meyrick indlod sig ikke nærmere på enkeltheder og fortalte ikke, at Amy og Mab, der var fulgt med Mirah til synagogen, ikke fandt den jødiske tro rigtig forenelig med deres ønsker for hende. De tav af hensyn til Mirah, hvis religion var en for alvorlig ting for hende til, at det gik an at tale letfærdigt om den; men da nogen tid var gået, kunne Amy, der var i besiddelse af megen praktisk reformiver, dog ikke lade være at spørge:

"Undskyld, Mirah, men synes det Dem virkelig ganske rigtigt, at kvinderne således skal sidde afsides bag et gitter i et eget galleri?"

"Ja, jeg har aldrig tænkt mig det anderledes," sagde Mirah forundret.

"Og De synes om at se mændene med hattene på?" sagde Mab, der forsigtigt tillod sig på denne måde at antyde en lille meningsforskel.

"Ja, jeg synes om, hvad jeg altid har set der, fordi det vækker de samme følelser hos mig – følelser, som jeg ikke ville undvære for alt i verden."

Efter denne ytring ville enhver kritik være forekommet disse ædle små mennesker som en grusom mangel på gæstfrihed.

"Hun siger selv, at hun er en meget dårlig jødinde og ikke kender det halve af sit folks religion," sagde Amy, da Mirah var gået i seng. "Det kan godt være, at den lidt efter lidt vil tabe sig, og at hun ville gå over til kristendommen, hvis hun kom til at holde rigtig meget af os og aldrig fandt sin moder. Der er så underligt nu at bekende sig til den jødiske religion."

"Å, ved du hvad," sagde Mab, "det er såmænd meget bedre at være sådan en yndig jødepige, der slet ingen fejl har, end at være en grim kristenpige, der altid sidder og taber sit sytøj."

"Det er måske grimt af mig," sagde Kate, "men jeg kan ikke lade være at ønske, at hun aldrig må finde sin moder. Det kunne let føre adskillige ubehageligheder med sig."

"Det tror jeg virkelig ikke," bemærkede mrs. Meyrick. "Jeg tror, at Mirah ganske ligner sin moder. Og hvad det ville være for en glæde for hende at få sådan en datter igen! Men det er sagtens ikke umagen værd at tage notits af en moders følelser" (hun kastede et spydigt blik på sine døtre), "og en død moder er mere værd end en levende."

"Det kan sommetider være tilfældet, lille moder," sagde Kate; "men for dig gælder det i alt fald ikke."

Ikke blot Meyricks, men også Deronda var ved det forhold, de var kommet i til Mirah, blevet vakt til bevidsthed om, at de næsten ikke vidste noget om den moderne jødedom eller jødernes indre historie. Herrens udkårne folk er i reglen blevet behandlet som et folk, der er blevet udkåret for andres skyld, og dets tænkning som noget, der burde have været helt anderledes og ligesom andre mennesker havde Deronda betragtet jødedommen som en slags forstenet form, som en dannet mand godt kunne lade være at studere og overlade til

specialister. Men Mirah med sin forfærdede flugt fra den ene af sine forældre og sin inderlige længsel efter den anden havde med ét slag gjort det klart for ham, at jødedommen var noget, der endnu bestod som en levende virkelighed for mangfoldige mennesker og for dem var verdens eneste tænkelige åndelige klædebon; og på den udflugt, han kort efter foretog med sir Hugo, havde han begyndt at se på synagogernes ydre og på bogtitler om jøderne. På denne rejse besøgte han også for første gang en jødisk synagoge i Frankfurt, hvor han og hans rejsefæller opholdt sig en fredag. Han havde for længe siden været i Judengasse og mindedes godt dens maleriske gamle huse; men nu dvælede hans øjne navnlig ved de menneskelige typer der, og idet han satte dem i forbindelse med deres folks forskellige omskiftelser, vågnede hans historiske interesse for dem.

Han gik ind i et gammelt bogudsalg for at spørge, hvornår gudstjenesten holdtes i synagogen, og modtog den ønskede oplysning af en forekommende, tidligt moden jødisk yngling, der nok kunne begribe, at det ikke var de reformerte jøders smukke nye bygning, men de ortodokse jøders gamle *Rabbinische Schule*, han spurgte om, og som straks benyttede lejligheden til som en ægte teuton, men i behageligere former, at snyde ham ved salget af en bog, som Deronda slet ikke havde forlangt, idet han forsikrede, at den var "nicht so leicht zu bekommen". Ved den modsatte disk kastede en tunghør, gråhåret handelsmand et stenhårdt blik på visse kort, som en snusket udseende mand i en lang frakke, der hang ham helt ned til hælene, med en pose i hånden og bred, lav hat over hans udkårne næse, råbende tilbød ham i en eller anden jødedialekt;

og næppe var han forsvundet, førend en anden snusket mand af samme snit dukkede frem fra butikkens mørke og råbte i samme dialekt. Deronda betragtede med interesse disse og andre forskellige fremtoninger af den jødiske race, betalte uden knurren sin thaler for meget og begav sig til *Die Rabbinische Schule*, hvortil han kom ved solnedgang, og som han gik ind i sammen med en talrig menighed.

Han fik tilfældigvis plads i række med en gammelagtig mand, som han var tilstrækkelig langt bort fra til, at han mere end én gang kunne se på ham og derved blive opmærksom på, at han var en ganske interessant figur. Såvel hans klæder som *talith*'en, det hvide, blåfrynsede tæppe, jøderne har over sig under bønnen, var meget slidte, mens hans fyldige skæg og hans gamle filthat dannede en profil, der lige så gerne kunne være italiensk som hebraisk. Han lagde også mærke til Deronda, og til sidst mødtes deres øjne, et tilfælde, som folk, der ikke kender hinanden, ikke rigtigt holder af, og en grund til Deronda til ikke mere at se hen på ham; men straks efter blev en åben bønnebog skubbet hen til ham, og han måtte takke med et buk.

Imidlertid havde de hvide *talith*'er forsamlet sig, forsangeren var steget op på *almenor*'en, dvs. den ophøjede plads, og gudstjenesten begyndte. Deronda havde set nok på den tyske oversættelse af det hebraiske i den bog, der lå foran ham, til at vide, at det navnlig var salmer og gammeltestamentelige skriftsteder, han hørte, og han hengav sig derfor til virkningen af den liturgiske gudstjeneste, der ikke afhænger af nogen bestem forståelse af ordene, ligesom virkning af en Allegris *Miserere* eller en Palestrinas *Magnificat*. Den hebraiske liturgi

har ligesom andre liturgier sin afveksling af litani, sang, forkyndelse, tør meddelelse og velsignelse; men denne aften gik alt i ét for Deronda; *chazan*'ens eller forsangerens malmfulde sang med dens overgang fra ensformige lyde til pludselige høje råb, koret af smukke drengestemmer, mændenes andægtige rokke frem og tilbage, den simple bygning og de lurvede omgivelser, hvor en national tro, der havde gennemtrængt den halve verdens tænkning og skabt de mægtige former for denne verdens religioner, fandt et fjernt, dunkelt ekko – alt blandede sig for ham sammen som et fælles udtryk for en tragisk og dog ophøjet historie. Han undrede sig over, hvor stærkt betaget han var. Det hele optrin var som en eneste, sammenhængende sang, hvis omkvæd lød som en lidenskabelig klage, som Deronda, hvis han havde kendt liturgiet for den store Forsoningsfest, kunne have iklædt dets antitetiske omkvæd: "Lykkeligt det øje, som så alle disse ting; men i sandhed, det kun at høre tale om dem, bedrøver vor sjæl. Lykkeligt det øje, som så vort tempel og vor menigheds glæde; men i sandhed, det kun at høre tale om det bedrøver vor sjæl. Lykkeligt det øje, som så sangerne, når de istemmede sangen; men i sandhed, det kun at høre tale om dem, bedrøver vor sjæl."

Men da de andægtige lyde ophørte, og mange ligegyldige ansigter og simple skikkelser begyndte at bevæge sig rundt om, fløj den isnende tanke gennem Derondas sind, at han måske havde været den eneste person i menigheden, som gudstjenesten havde været noget mere for end en kedsommelig rutine. Han bukkede for sin høflige nabo og ville til at gå sin vej med de andre, da han mærkede, at en hånd lagde sig på hans arm. Han vendte sig lidt ærgerlig om, og så da tæt ved sig det

hvidskæggede ansigt af hans sidemand, som spurgte ham på tysk: "Undskyld, unge herre – tør jeg spørge Dem, hvem er Deres moders familie – hvad hed hun som pige?"

Deronda følte sig stærkt frastødt, og var tilbøjelig til hastigt og vredt at trække sin arm til sig; men han betvang sin tilbøjelighed og sagde koldt: "Jeg er en englænder."

Den spørgende så et øjeblik tvivlende på ham, lettede så på hatten og vendte sig bort – enten det nu var, fordi han indså, at han havde taget fejl, eller det var, fordi han følte sig fornærmet. På vejen tilbage til hotellet forsøgte Deronda at berolige sig ved den betragtning, at han ikke kunne have handlet anderledes. Hvorledes kunne han sige til denne ham fuldstændig fremmede mand, at han ikke kendte sin moders familienavn? Denne mand havde jo taget sig en uforsvarlig frihed ved uden videre at stille ham sådan et spørgsmål, der sandsynligvis var fremkaldt ved en eller anden indbildt lighed, som ofte viser sig, uden at der heri ligger nogen betydning. Det var, sagde han til sig selv, en ganske almindelig tildragelse; men om den så var aldrig så vigtig, var han betaget af en sådan sky for at komme nærmere ind på det rejste spørgsmål, at han havde gjort kort proces. Imidlertid bevirkede det passerede, at han ikke talte om synagogen til Mallingers, overfor hvem han i det hele taget var tilbøjelig til at tie stille om alt, som baronetten kunne være til sinds at gør nar ad. Der fandtes næppe en mere godmodig mand end sir Hugo, ja i sin forekommenhed, navnlig imod damer, gjorde han ting, som andre ville have kaldt romantiske; men han selv betragtede dem aldrig fra noget romantisk synspunkt og smilede i reglen, når andre gjorde det.

Denne rast i Frankfurt blev gjort på familiens hjemrejse, og de modtagne indtryk bevarede sig så meget mere levende hos Deronda, fordi han var forpligtet til at sørge for Mirahs vel. Dette spørgsmål om hans familieforhold havde bestyrket hans ængstelse med hensyn til, hvad virkning det ville have, om han fandt Mirahs slægtninge, og hans beslutning om at gå frem med varsomhed. Hvis han gjorde en ubehagelig opdagelse, var han da forpligtet til at meddele hende noget, der kunne kaste et net af nye sorger om hende?

Han havde skrevet til mrs. Meyrick for at anmelde sit besøg klokken fire, og han fandt Mirah siddende ved sit sytøj sammen med mrs. Meyrick og Mab i det lille værelse med det åbne fortepiano og de prægtige kobberstik på væggene. Hendes frisures og dragts sirlige nethed og det udtryk af stille lykke, der var i hendes ansigt, hvori en maler ikke havde behøvet at forandre noget, såfremt han ville have afbildet det forrest i den skare, der sang "Fred på jorden og i menneskene velbehag", dannede en modsætning til hendes udseende ved deres første møde, som var frydefuld for Deronda. Mirah tænkte selv på det, og straks efter, at de havde hilst på hinanden, sagde hun:

"Se blot, hvor forskellig jeg er fra det ulykkelige væsen, De fandt ved floden! – Og det kommer kun at, at *De* fandt mig og bragte mig herhen til det bedste sted på jorden."

"Det var et heldigt tilfælde, at jeg fandt Dem," sagde Deronda. "Enhver anden mand ville have været glad ved at gøre det samme, som jeg gjorde."

"Det er ikke den rette måde at tage sagen på," sagde Mirah og rystede på hovedet. "Jeg tager den, som den er. Det var Dem og ingen anden, som fandt mig og var god imod mig."

"Jeg er enig med Mirah," sagde mrs. Meyrick. "Sankt Alle-og-Enhver er en dårlig helgen at bede til."

"Desuden kunne ikke alle og enhver have bragt mig hid til Dem," sagde Mirah med et smil til mrs. Meyrick. "Og jeg vil hellere være hos Dem end hos nogen anden i verden, med undtagelse af min moder. Gud ved, om nogensinde før en stakkels lille fugl, der var ene og forladt og ikke kunne flyve, er blevet taget og lagt i en varm rede, hvor der var en moder og søstre, som tog sig således af den, at alt faldt ganske naturligt, som om den altid havde været der. Jeg har næppe før troet, at verden kunne være så lykkelig og rolig, som den nu er for mig." Hun så et øjeblik tankefuld ud, og sagde så: "Nu og da er jeg dog en *lille smule* bange."

"Hvad er De da bange for?" sagde Deronda ængsteligt.

"Jeg er bange for, at jeg skal møde min fader, når jeg drejer om et gadehjørne. Det er gyseligt, at jeg må være bange for at møde ham. Det er min eneste sorg," sagde Mirah klagende.

"Det er ganske vist ikke meget sandsynligt," sagde Deronda, som ønskede, at sandsynligheden var endnu mindre, end den i virkeligheden var, hvorpå han, for ikke at lade lejligheden unyttet, tilføjede: "Ville det nu ikke være en stor sorg for Dem, hvis De aldrig fandt Deres moder?"

Hun svarede ikke straks, men betænkte sig et øjeblik med øjnene fæstede på den modsatte væg. Derpå vendte hun dem om imod Deronda og sagde bestemt, som om hun nu var kommet til et sikkert resultat: "Jeg vil gerne have, at hun skal vide, at jeg altid har holdt inderlig af hende, og hvis hun endnu er i live, vil jeg gerne glæde og trøste hende. Hun er måske død. Er hun det, ville jeg gerne vide, hvor hun er begravet, og om

min broder lever, så at han kan sige *kaddish* til erindring om hende. Men jeg vil bestræbe mig for ikke at sørge. Jeg har i mange år tænkt mig hende som død, og jeg vil bevare hende i min tanke, som jeg altid har gjort. Vi kan aldrig virkelig skilles. Jeg tror ikke, jeg nogensinde har syndet imod hende. Jeg har altid søgt at lade være at gøre, hvad der ville bedrøve hende. Kun det kunne måske gøre hende ondt, at jeg ikke er nogen god jødinde."

"Hvorfor er De ikke nogen god jødinde?" sagde Deronda.

"Jeg er uvidende, og vi har aldrig holdt Lovens forskrifter, men levet blandt kristne, og som de lever. Jeg har hørt min fader le ad den strenghed, jøderne overholdt deres skikke og forskrifter med, med hensyn til fødevarerne, og ad deres uvilje imod de kristne. Min moder, tror jeg nok, overholdt strengt religionens forskrifter; men det kunne aldrig falde hende ind at forlange af mig, at jeg ikke skulle synes om mennesker, der er bedre imod mig, end nogen som helst af mit eget folk nogensinde har været. Jeg kunne ganske vist i andre ting rette mig efter hendes ønsker, men ikke i denne. Det er meget lettere for mig at være med til at elske end til at hade. Jeg har engang læst et tysk drama, hvori heltinden siger noget lignende."

"Antigone," sagde Deronda.

"Nå, De kender det altså. Men jeg tror ikke, at min moder kunne ønske, at jeg ikke skulle holde af mine bedste venner. Hun ville være dem taknemmelig." Mirah havde ved disse ord vendt sig om til mrs. Meyrick, og idet der pludselig kom et strålende udtryk i hendes ansigt, sagde hun: "O, hvis vi nogensinde mødes og lærer hinanden at kende, således som vi nu er, så at jeg kan glæde hende ved at fortælle, hvor godt jeg

har det – hvilken lykke ville det ikke være! Min sjæl ville ikke hige efter andet end at elske hende."

"Gud velsigne Dem, barn!" sagde mrs. Meyrick, uvilkårligt ganske rørt. Men for at lægge bånd på sine følelser, så hun hen på Deronda og sagde: "Det er løjerligt nok, at Mirah, der husker sin moder så godt, slet ikke kan mindes andet om sin broder, end at han bar hende, når hun var træt, og var i nærheden af hende, når hun sad på sin moders skød. Formodentlig har han sjældent været hjemme. Han var da allerede voksen. Det er skade, at hendes broder er helt fremmed for hende."

"Han er god; jeg er vis på, at Ezra er god," sagde Mirah ivrigt. "Han holdt inderligt af min moder, og han har nok sørget for hende. Jeg husker også noget mere om ham. Jeg kan huske, hvorledes min moder engang råbte: Ezra, og at han langt borte fra svarede: Moder!" – Mirah havde forandret sin stemme noget ved hvert at disse ord og givet dem en kærlig betoning – "og så kom han hen til os. Jeg er vis på, at han er god; det har altid været mig en trøst."

Det var umuligt at svare enten samstemmende eller tvivlende på dette. Mrs. Meyrick og Deronda vekslede et hastigt blik; med hensyn til denne broder nærede hun lige så ubehagelige tvivl som han. Men Mirah vedblev, optaget af sine minder:

"Er det ikke underligt, at jeg erindrer stemmerne bedre end noget andet? Jeg tror, de trænger dybere ind i os end andre ting. Jeg har tit bildt mig ind, at Himmerige måtte bestå af lutter stemmer."

"Som Deres sang – ja," sagde Mab, der hidtil beskedent havde tiet stille og nu var ganske undselig ved at tale i 'Prins

Camaralzaman's nærværelse. – "Moder, bed Mirah om at synge. Mr. Deronda har ikke hørt hende."

"Har De noget imod at synge nu?" sagde Deronda ærbødigt.

"Nej, det vil jeg med fornøjelse," sagde Mirah. "Min stemme er kommet lidt tilbage, siden jeg er kommet i ro."

Hun rejste sig straks og gik hen til fortepianoet – et gammelt instrument, hvis svage toner dog lød helt godt under hendes kraftige anslag i forspillet. Deronda tog plads således, at han kunne se hende, mens hun sang, og hun tog alt så roligt, som om hun havde været et barn, der skulle spise sin frokost. Hun sang Beethovens "*Per pietà non dirmi addio*" med en dæmpet patos, der besad den for al virkelig god sang så væsentlige egenskab, at man glemte kunsten og metoden for kun at lytte til sangen. Deronda begyndte med at se på hende, men holdt snart hånden for øjnene for ligesom at lukke melodien inde i mørke; et øjeblik efter tog han imidlertid atter hånden bort for ikke at synes sær og mødte således det stumme blik, hun sendte ham, da hun var færdig.

"Jeg tror aldrig, jeg har haft større glæde af nogen sang end af denne," sagde han taknemmelig.

"De synes om min sang? Hvor det glæder mig," sagde hun med et fornøjet smil. "Den har været mig til stor sorg, fordi den ikke fyldestgjorde, hvad den skulle; men nu tror vi, at jeg kan bruge den til at tjene mit brød. Jeg har virkelig fået god undervisning, og nu har jeg to elever, som miss Meyrick har skaffet mig. De betaler mig næsten to *crowns* for deres to timer."

"Jeg kender nok nogle damer, som ville kunne skaffe Dem mange elever efter jul," sagde Deronda. "De har vel ikke noget imod at synge for, hvem der kunne ønske at høre Dem?"

"Nej, jeg vil så gerne gøre noget for at tjene penge. Mrs. Meyrick tror, at jeg også kan give undervisning i oplæsning og deklamation. Men det kommer an på, om nogen vil tage undervisning hos mig." Mirah smilede med et udtryk af skælmeri, som han ikke før havde set hos hende. "Jeg er vis på, at hvis jeg finder moder, så er hun fattig, og så må jeg se at tjene penge til hende. Jeg kan heller ikke altid leve af andres godhed. Skønt" – ved disse ord så hun på alle tre – "den godhed der vises mig, er så lidt trykkende, som den kan være."

"Jeg tror næsten, De kan blive rig," sagde Deronda smilende. "Jeg tvivler ikke om, at adskillige fornemme damer vil engagere Dem til at undervise deres døtre. Vi får at se. Men syng nu igen lidt for os."

Hun adlød beredvilligt opfordringen og sang forskellige ting af Gardigiani og Schubert samt til sidst efter Mabs specielle anmodning en lille hebraisk salme, hvis melodi hun mindedes fra sin tidlige barndom, når hun sad på sin moders skød, mens kun enkelte af ordene havde fæstnet sig i hendes erindring. Kort efter tog Deronda afsked, og da mrs. Meyrick gik ud med ham for at veksle nogle ord med ham om Mirah, sagde han: "Hans skal dele værelser med mig, når han kommer hjem til jul."

"De har skrevet til Rom om det?" sagde mrs. Meyrick fornøjet. "Hvor det er smukt og betænksomt af Dem! Så omtalte De vel Mirah?"

"Ja, jeg gjorde en ganske kort hentydning til hende. Jeg gik ud fra, at han vidste alt fra Dem."

"Jeg må tilstå min tåbelighed. Jeg har endnu ikke skrevet et ord om hende. Jeg har altid haft i sinde at gøre det og har dog

endt mine breve uden at sige et ord. Og jeg har sagt til pigebørnene, at de skulle overlade det til mig. Imidlertid takker jeg Dem tusind gange for Deres venlighed."

Deronda anede noget af, hvad der foregik i moderens sind, og hans anelse bestyrkede en vis ængstelse, som allerede var til stede hos ham i forvejen. Han sagde til sig selv, at ingen mand kunne se denne sjældne kvinde, uden at der var en mulighed for, at han kunne forelske sig i hende; men alt manede efter hans mening til forsigtighed. Der gives personer, der føler sig undergivet en tragisk skæbne, fordi de med åbne øjne vandrer ud i et morads og trækker en anden med sig, og så skråler op imod alle guder. Deronda ville meget nødigt efterligne dem.

"Nu har jeg min hånd på tøjlerne," tænkte han, "og jeg vil ikke slippe dem. Jeg vil komme så lidt som muligt hos Meyricks."

Han så klart de grunde, der måtte være bestemmende for hans færd. Hvor kunne han være Mirahs formynder og gøre krav på samvirken med mrs. Meyrick, i hvis varetægt han havde betroet hende, hvis han viste sig som en elsker – som hun ikke elskede, som hun ikke ville gifte sig med? Og hvis ban opmuntrede nogen spire af en elskers følelse hos sig, ville dét blive resultatet. Selv om kærligheden kunne bringe Mirah til at gå ind på at gifte sig med en mand, som ikke hørte til hendes race og tro, ville der dog altid i hendes sind herske en tvivl, som ville antage karakter af samvittighedsnag.

Deronda så disse følger, som vi ser enhver fare for at standse vort eget, vel begyndte værk. "Jeg ville ikke for alt i verden forstyrre hendes fred," sagde Deronda. "Det var et sjældent held, at jeg havde sådanne venner som Meyricks at anbringe hende hos, og intet tilflugtssted kunne erstatte deres hus, hvis

det pludselig blev hævet. Men hvad kan det hele nytte, hvis den klokker Hans kommer og kaster alle mine planer omkuld?"

Det var unægtelig overmåde sandsynligt, at det kunne ske. Hans var som skabt til at gøre ulykker, men det var dog umuligt at forbyde ham at komme til London, hvor han havde i sinde at skaffe sig et atelier, og det var ligeledes ugørligt under et eller andet falsk påskud at få ham til at blive borte så længe, indtil Mirahs stilling var blevet mere befæstet og uafhængig. I mangel af anden udvej forsøgte Deronda derfor at tro, at både han og mrs. Meyrick bar sig ad som tåber ved at ængste sig over en af disse uendelige sandsynligheder, der aldrig bliver til virkeligheder; men rigtigt ville dette forsøg ikke lykkes.

Hvad angik søgningen efter Mirahs moder og broder, så Deronda i det, hun havde sagt i dag, en berettigelse for ham til ikke straks at gøre skridt i denne retning. Hans samvittighed var ikke ganske rolig ved denne udsættelse, lige så lidt som den var ganske rolig, fordi han ikke gjorde noget forsøg på at få sandheden at vide med hensyn til sin moder; men i begge tilfælde var der visse muligheder, som gjorde ham meget utilbøjelig til at drive sine efterforskninger med synderlig iver.

"Jeg vil dog i alt fald se mig om," sagde han til sidst til sig selv. "Det kan jo være, at jeg kan finde på en eller anden speciel jødisk metode. Men jeg vil vente til efter jul."

Hvad skulle vi alle sammen gøre uden almanakken, når vi gerne vil udskyde en ubehagelig forpligtelse? Det fortræffelige solsystem, vor tid beregnes efter, forsyner os altid med en frist, inden hvilken det ikke er umagen værd at give sig i kast med noget, som vi ikke har lyst til.

33

Deronda hengav sig imidlertid til en mindre elegant motion end at ride på Rotten Row. Han strejfede hyppigt om i de kvarterer af London, der mest bebos af simple jøder; han gik i synagogerne, når der holdtes gudstjeneste, kiggede ind i butikkerne og så på ansigterne – en fremgangsmåde, der just ikke var meget lovende med hensyn til at komme på spor efter noget specielt. Hvorfor henvendte han sig ikke til en indflydelsesrig rabbi eller et andet medlem af det jødiske samfund for at rådføre sig med ham om muligheden for at finde en moder ved navn Cohen med en søn ved navn Ezra og en forsvunden datter ved navn Mirah? Han tænkte på at gøre det – efter jul.

Han længtes i virkeligheden ikke efter at finde nogen, og når han, som han plejede, så på navnet over en butiksdør, var han vel fornøjet over, at det ikke var Ezra Cohen. En formiddag, da Deronda således drev om på må og få, kom han fra Holborns travle færdsel ind i en lille sidegade. Han var noget træt af at gå på gaderne og stod stille for at kalde på en droske, som kom kørende, da hans opmærksomhed fængsledes af nogle smukke gamle, ciselerede sølvspænder, der lå i vinduet til højre for ham. Hans første tanke var, at lady Mallinger, der havde en strengt protestantisk smag for slige katolske sager, måske kunne have lyst til at få lavet et armbånd af disse messebogsspænder; derpå vandrede hans øjne hen over vinduets øvrige indhold, og han så, at det var en af disse marskandiserbutikker, hvor smykker, kniplinger og alle slags nipsgenstande findes mellem hinanden. I det ene hjørne af vinduet sås en plakat, hvorpå der stod: "*Ure*

og smykker byttes og repareres". men man havde indefra fået øje på ham, og der viste sig i døren en skikkelse, som så hen på ham og i en hjertelig, opmuntrende tone sagde: "Goddag, sir". Det umiskendeligt jødiske fysiognomi tilhørte en ung mand på omtrent tredive år, og da Deronda nødig ville være genstand for det overtalelsesforsøg, der ufejlbarligt ville blive gjort fra den unge mands side, svarede han kort "goddag" og gik derpå over på den anden side af gaden, hvor han vinkede ad droskekusken. Herfra kunne han se navnet over butiksvinduet – det var *Ezra Cohen*.

Der kunne gerne være hundrede Ezra Cohen'er, hvis navn fandtes over butiksvinduer, men Deronda havde ikke set dem. Sandsynligvis var den unge mand, der var ivrig for at vinde en kunde, Ezra selv, og han var omtrent af den alder, som Mirahs broder måtte være, da han var voksen, mens hun endnu var et lille barn. Men da Deronda kørte hjem, søgte han først og fremmest at overbevise sig om, at der ikke var den ringeste rimelige formodning for, at denne Ezra var Mirahs broder, og dernæst, at selv om han imod al rimelighed skulle vise sig at være denne broder, mens moderen ved nærmere undersøgelse befandtes at være død, var det ikke hans – Derondas – pligt at kundgøre denne opdagelse for Mirah. På den anden side havde han jo netop erfaret, at Mirah fremdeles nærede en stærk længsel efter at erfare, om hendes moder var død, og om hendes broder levede. Hvor vidt var han berettiget til at bestemme et andet menneskes liv efter sine anskuelser? Var det ikke hans hemmelige klage over den måde, andre havde arrangeret hans liv på, at han ikke havde fuld klarhed over alle dets forhold?

Det var imidlertid hans trøst, at han endnu ikke havde gjort nogen virkelig opdagelse, og at det nok, når han fik set rigtigt efter, ville vise sig, at han slet ikke behøvede at tage nogen beslutning. Det var hans agt at vende tilbage til den omtalte butik, så snart han kunne, og købe spænderne til lady Mallinger. Men i flere dage forhindredes han i det af sir Hugo, som skulle holde en tale i et aftenmøde i Parlamentet om et brændende spørgsmål og bad Deronda om at undersøge sagens juridiske side for ham. Som tilfældet var i mange andre spørgsmål, stod de på forskellige standpunkter, og da Deronda en dag udviklede sin mening klart og godt, sagde sir Hugo med en blanding af tilfredshed og beklagelse:

"For pokker, Dan! hvorfor søger du ikke lejlighed til at sige det offentligt? Du har uret, du vil ikke få din krig sat igennem, for du har stemningen – landets svære artilleri – imod dig. Men offentlige møder er den bedste arena for en ung mand. Og det ville ikke være nogen skade til for dig, om du nu og da var i opposition imod mig; det ville give dig mere relief. Hvis du benyttede en given lejlighed til at tildrage dig opmærksomhed, ville du meget snart kunne komme ind i Parlamentet, og du ved, det ville være mig kært."

"Det gør mig ondt, at jeg ikke kan gøre noget, som ville være Dem til behag," sagde Deronda; "men jeg kan ikke overtale mig til at gøre politikken til en livsstilling."

"Hvorfor ikke? Når en mand ikke ved sin stilling føres ind i det offentlige liv, er der ikke andet for ham at gøre end selv at arbejde sig frem i det. Statens forretninger må udføres – Hs. Majestæts regering må føres, som den gamle hertug sagde. Og det kunne aldrig ske, min gut, hvis alle betragtede politikken,

som om den var en profetisk gerning og krævede en særlig inspiration. Hvis du vil ind i Parlamentet, kan det ikke hjælpe at sidde stille og vente på en kaldelse enten fra Himlen eller fra vælgerne."

"Jeg holder ikke af at lave mig et levebrød af mine meninger," sagde Deronda, "navnlig når det er lånte meninger. Dermed vil jeg ikke rette nogen dadel imod andre. Jeg er vis på, at mange folk, der er dygtigere og bedre end jeg, ikke betænker sig på at bestige en valgtribune for at rose sig selv og give deres æresord på, at de vil virke for et bestemt parti."

"Hør, ved du hvad, Dan," sagde sir Hugo, "den mand, der vil bekæmpe al mulig humbug, er en upraktisk fyr. Der er dårlig humbug, men der er også god humbug – en humbug, der smører hjulene og gør det muligt for verden at komme fremad. Vil man beherske menneskene, må man beherske dem med deres egne ideer, og jeg er ganske enig med ærkebiskoppen af Neapel, der arrangerede en St. Januarius-procession imod pesten."

Efter denne samtale var det, at Deronda begav sig ud for at aflægge et nyt besøg hos Ezra Cohen. Han kom ind i gaden fra den modsatte ende af sidst, og en indre ulyst bragte ham til at gå ganske langsomt. Han stod endog nu og da stille foran et og andet butiksvindue, som en herre kunne være bekendt at kigge ind ad, og havde halvvejs lyst til at beslutte, at han ikke ville forøge sin kundskab om hin moderne Ezra, som ganske vist ikke var nogen fører blandt sit folk. Et af de butiksvinduer, han blev stående udenfor, var et, som hørte til en antikvar-boglade. På et smalt bord udenfor var alle tiders litteratur udstillet i skønsom blanding, lige fra Homers udødelige vers indtil

jernbanenovellens dødelige prosa. At det var en skønsom blanding, fremgik af, at Deronda fandt noget imellem dem, som han havde brug for, nemlig den mærkværdige autobiografi af den polske jøde Salomon Maimon, som han let kunne stikke i lommen og derfor tog ned fra dens plads, hvorefter han gik ind i butikken for at betale den. Han ventede bag disken at se en smudsig person med det ligegyldige væsen, der er almindeligt hos antikvarboghandlere. I de fleste andre handelsgrene træffer man ædle mænd, der er ivrige tor at sælge én deres varer til éns eget bedste; men selv en jøde pånøder én ikke nogen bog med en venlig forsikring om, at man vil have fornøjelse af at læse den, og at han ville ønske, at han havde tyve eksemplarer til, så efterspurgt er den.

Men i stedet for en sådan person, som han havde ventet, så han på den mørke baggrund af bøger i den lange, smalle butik en temmelig usædvanlig skikkelse. En mand i luvslidt dragt, hvis alder det var vanskeligt at gætte sig til, da ansigt og hænder havde den ejendommelige matte, gule farve, som man finder på gamle, i elfenben udskårne sager, sad på en lav stol op mod en bogreol, der strakte sig indenfor den korte disk, og foretog sig ikke noget mere mærkværdigt end at læse *Times* fra den foregående dag; men da han lagde bladet ned på sit skød og så på den indtrædende kunde, slog det Deronda, at magen til fysiognomi muligvis kunne været set på en profet, mens Israels børn levede i landflygtighed, eller på en nyhebraisk digter i middelalderen. Det var et smukt, typisk jødisk ansigt med et eget intensivt udtryk, der syntes fremkaldt ved dybe erfaringer, hvori al glæden havde været indirekte og fjern, og måske også ved en eller anden legemlig lidelse. Trækkene var ikke store,

men klare og bestemte, panden var ikke høj, men bred og bestemt afgrænset ved det sorte, krusede hår. Det havde måske aldrig været noget særdeles smukt ansigt, men det måtte altid have været mærkværdigt udtryksfuldt; og nu, da butikkens mørke yderligere fremhævede hans mørke, vidtskuende blik og gulblege teint, kunne man gerne have bildt sig ind, at man var kommet ind i et af fortidens inkvisitionsfængsler, som en folkemængde pludselig havde sprængt døren til, så meget mere, som det blik, han fæstede på den tilfældige kunde, syntes så spændt og forskende, som om det gjaldt en person, der kunne være overbringer enten af befrielsen eller af døden. Beboerne af denne gade kendte sagtens denne skikkelse så godt, at den intet indtryk gjorde på dem; men på Deronda gjorde synet indtryk af noget så usædvanligt under simple dagligdags omgivelser, at der indtrådte en kendelig pause, hvor de gensidigt betragtede hinanden, inden han fremsatte sit spørgsmål: "Hvad koster denne bog?"

Efter at have taget bogen og undersøgt forsatsbladet uden at rejse sig op sagde den formentlige boghandler: "Der er ikke anført nogen pris, og mr. Ram er ikke hjemme nu. Jeg passer butikken, mens han er gået til middag. Hvad har De tænkt på at give for den?" Han holdt bogen lukket på sit knæ med sin hånd på den og så forskende på Deronda, som fik den ubehagelige tanke, at denne interessante personlighed måske ville se, hvor meget han kunne flå en kunde for, der ikke var inde i bogpriserne. Men uden at forfølge denne tanke videre sagde han: "Ved De ikke, hvor meget den er værd?"

"Ikke dens markedspris. Tør jeg spørge, har De læst den?"

"Nej; men jeg har læst en beretning om den, som har givet mig lyst til at købe den."

"De er en lærd mand – De interesserer Dem for jødisk historie?" Dette blev udtalt i en endnu ivrigere, spørgende tone.

"Ja, jeg interessere mig ganske bestemt for jødisk historie," sagde Deronda roligt, idet hans nysgerrighed besejrede hans uvilje over det forhør, han blev underkastet.

Men øjeblikkelig rejste den mærkelige jøde sig fra sin siddende stilling, og en mager hånd knugede sig om Derondas arm, mens en hæs, bevæget stemme, der ikke lød synderlig stærkere end en høj hvisken, sagde:

"De er måske af vort folk?"

Deronda, der ikke skøttede videre om det stærke tag, rødmede dybt og svarede med en let hovedrysten: "Nej." Manden slap taget og trak sin hånd tilbage, mens det ivrige udtryk i hans ansigt gav plads for en ligegyldig, melankolsk mine, som om en eller anden besættende ånd, der var sprunget frem i hans øjne og hans gestus, atter var veget tilbage i hans allerinderste. Idet han trådte lidt tilbage og rakte bogen frem, sagde han i en kold, høflig tone: "Jeg antager, at mr. Ram vil være tilfreds med en halv krone, sir."

Denne forandring gjorde en underlig trykkende ug ydmygende virkning på Deronda, som om en eller anden stormand havde fundet ham mangelfuld og givet ham løbepas. Der blev imidlertid ikke talt videre imellem dem, han betalte sin halve krone, sagde "god morgen" og gik sin vej med sin *Salomon Maimons Lebensgeschichte*.

Han var lidt ærgerlig til mode over, at deres samtale således pludselig var blevet afbrudt, og at han tydeligvis ikke ville

kunne få mere at vide om denne mand, der ganske sikkert var en temmelig ualmindelig person – sandsynligvis så forskellig, som en jøde kunne være, fra Ezra Cohen, hvis dør Deronda nu trådte ind ad, og hvis blomstrende, lidt fedtglinsende ansigt var strakt frem over disken, mens han handlede med én, der stod udenfor disken, om to pletterede flaskepropper og tre teskeer, der lå foran ham. Da han så Deronda træde ind, råbte han: "Moder! Moder!", og med et fortroligt nik og smil sagde han derefter: "Kommer straks, sir – kommer lige straks!"

Deronda kunne ikke lade være at se hen imod døren i baggrunden med nogen ængstelse, som ikke beroligedes, da han så en kraftig kvinde på over halvhundrede år træde ind og nærme sig for at betjene ham. Det var ikke, fordi der i og for sig var noget så særdeles frastødende ved hende; det værste, der kunne siges om hende, var, at hun så ud til, som tilfældet hyppigt er med gammelagtige kvinder af hendes klasse, ikke at have brugt synderlig meget vand til sit toilette og sandsynligvis havde ligget i sengen med sine store ørenringe, om ikke også med fingerringe og halsbånd. Hvad der gjorde Deronda lidt forknyt, var tværtimod, at hun ikke var så simpel og grim, at det var umuligt at tænke sig hende som Mirahs moder. Enhver, der har set på et ansigt i den hensigt at opdage bestemte familietræk i det, vil forstå den måde, han gik frem på i sine gisninger – hvorledes han forsøgte at tænke sig det fedt borte, der lidt efter lidt havde udvisket ungdomslinjerne, og at skelne, hvad man kan kalde det elementære udtryk i ansigtet. Det gjorde ham ondt, at der ikke var noget, som talte bestemt imod hans frygt. Ligesom det var klart, at denne Ezra, der var opdraget til marskandiserhandlen, godt kunne ligne sin slyngel

af en fader i alt undtagen hans kundskaber og talent, således var det ikke umuligt, at denne moder kunne have haft en fin og yndig datter, hvis ansigtstypus og udtryk var som Mirahs. Øjenbrynene havde en ærgerlig lighed, og hvem kan afgøre, hvor store forandringer de hensynsløse år kan bevirke i et ansigt? Blikkets godmodige karakter var imidlertid blevet tilbage, og det faldt med et formelig moderligt udtryk på Deronda, da hun i en mild strubetone sagde:

"Hvormed kan jeg være til Deres tjeneste, sir?"

"Jeg ville gerne se på de sølvspænder henne i vinduet," sagde Deronda; "de største der henne i krogen."

Det var ikke ganske let at komme til dem derfra, hvor moderen stod, og da sønnen så det, råbte han: "Nu skal jeg tage dem, moder," og løb ivrigt til og rakte dem til Deronda, idet han med et smil bemærkede:

"Moder er alt for stolt; hun vil gøre alting selv. Derfor kaldte jeg også på hende for at hun kunne handle med Dem, sir. Når der kommer en rigtig fin kunde, så tør jeg ikke lade være at kalde på hende. Men jeg kan ikke lade hende gøre sig selv skade ved at forstrække sig."

Mr. Cohen veg igen pladsen for sin moder, der udstødte en kort, fornøjet strubelatter og så på Deronda, som om hun ville sige: "Den dreng gør altid narrestreger, men han er den bedste søn i verden." Og sønnen ville åbenbart gerne gøre hende til behag, mens han dog også ville gøre sin udmærkede kunde en undskyldning, fordi han ikke skænkede ham hele sin opmærksomhed.

Deronda begyndte at se på spænderne, som om han havde meget at bemærke, inden han kunne komme til en beslutning.

"De koster kun tre guineas, sir," sagde moderen opmuntrende.

"Udmærket arbejde, sir – de er det dobbelte værd; jeg har fået dem for godt køb fra Køln," sagde sønnen parentetisk fra den anden ende af disken.

Imidlertid kom der to nye kunder ind, og den gentagne kalden "Addy!" bragte fra det lille værelse bag butikken en gruppe frem, som Deronda uden at genere sig vendte sig om for at se aktivt på, overbevist om, at det ville blive betragtet som en kompliment. Gruppen bestod af en sortøjet ung kvinde, der havde på armen en sortøjet lille én, hvis hoved allerede var vel dækket med sorte krøller, og som hun satte ned på disken, hvorfra den lille så sig om med større intelligens, end ganske små børn i almindelighed lægger for dagen ved deres blik; endvidere en kraftig dreng på seks år og en noget mindre pige, begge to med sorte øjne og sort, krøllet hår – mere semitiske at se til end deres forældre, ligesom løveunger har fjerne forfædres pletter på kroppen. Den unge kvinde, som svarede til navnet Addy – en slags papegøje i en lyseblå kjole, med koralhalsbånd og ørenringe og sit hår sat op i en mægtig tårnfrisure – så lige så forekommende, livlig og simpel ud som hendes mand, og en vis forskel, der var mellem hende og moderen, tjente til hos Deronda at bestyrke det indtryk, at sidstnævnte ikke var en så helt simpel jødinde, at hun ikke godt kunne være Mirahs moder. Mens denne tanke fløj gennem hans sind, var drengen med energisk stampen løbet ind i butikken, og idet han stillede sig et par alen fra Deronda med hænderne i lommerne på sine små vide knæbenklæder, så han på ham med en tidligt moden, forskende mine. Der lå måske en vis diplomatisk plan om at få

lejlighed til at blive der lidt endnu og gøre sig vel lidt i den måde, hvorpå Deronda klappede drengen på hovedet og sagde:

"Hvad hedder du, min lille ven?"

"Jacob Alexander Cohen," sagde den lille mandsling rolig og bestemt. "Så er du ikke opkaldt efter din fader?"

"Nej, efter bedstefader. Han sælger knive og sakse – det gør bedstefader," sagde Jacob, der åbenbart ville imponere den fremmede ved at fortælle ham om en så fornem slægtning. "Han har givet mig denne kniv." Derpå trak han en lommekniv frem, og de små fingre, der både af naturen og ved kunst var temmelig mørkladne, åbnede meget rask to blade og en proptrækker.

"Er det ikke et farligt stykke legetøj?" sagde Deronda, idet han vendte sig om til bedstemoderen.

"Gud nej, *han* skærer sig aldrig," sagde hun og betragtede sin sønnesøn med mild henrykkelse.

"Har *De* en kniv?" sagde Jacob, idet han trådte nærmere hen til Deronda. Med al dens glathed var hans lille stemme så hæs, som om den tilhørte en bedaget handelsmand, der var træt af at handle gennem flere generationer.

"Ja. Kunne du have lyst til at se den?" sagde Deronda, idet han tog en lille pennekniv op af vestelommen.

Jacob greb straks fat i den og trådte et par skridt tilbage, idet han holdt de to knive på sine flade hænder og bøjede sig ned over dem for at anstille en omhyggelig sammenligning. De andre kunder var nu gået, og hele familien var samlet på ét sted og koncentrerede sin opmærksomhed på den vidunderlige lille Jacob: faderen, moderen og bedstemoderen bag disken, på hvilken det spæde barn sad og rokkede, og foran disken den lille

pige, som lænede sig op til sin broders albue og hjalp ham med at se på knivene.

"Min er den bedste," sagde Jacob endelig og leverede Derondas kniv tilbage, som om han en kort tid havde tænkt på at bytte med ham, men igen havde opgivet det.

Fader og moder lo højt af glæde. "De skal ikke tro, at Jacob vælger det dårligste," sagde mr. Cohen med et nik, ganske vis på, at kunden ville dele hans beundring. Deronda så imidlertid på bedstemoderen, der kun havde lét indvendig, og sagde:

"Er det de eneste børnebørn, De har?"

"Ja, jeg har ikke flere. Det er min eneste søn," svarede hun i en snaksom tone, da Derondas blik og måde at være på som sædvanlig fremkaldte et indtryk af deltagende interesse, hvilket i nærværende tilfælde var ret heldigt. Det lod til at falde helt naturligt, da han sagde:

"Og De har ingen datter?"

Der indtrådte en øjeblikkelig forandring i moderens ansigt. Hun trykkede læberne fastere sammen, så ned, lod sine hænder glide hen over den udvendige side af disken og vendte til sidst ryggen til Deronda for at se på nogle tørklæder, der hang mellem panterne bagved hende. Hendes søn så vist på Deronda, lettede lidt på skuldrene og lagde sin finger på læberne, hvorpå han hurtigt sagde: "Hvis jeg tør være så fri at gætte, så er De vist en af de store folk i City?"

"Nej," sagde Deronda med en åndsfraværende mine, "jeg har intet at bestille med City."

"Det var mærkeligt. Jeg troede, at De måske var en af de unge principaler for et stort hus," sagde mr. Cohen, som gerne ville gere det godt, at der således var blevet sat en stopper for hans

kundes naturlige ønske om at få noget mere at vide om ham og hans. "Men De forstår Dem på sølvarbejde, ser jeg."

"Lidt," sagde Deronda, idet han tog spænderne op et øjeblik og lagde dem fra sig igen. Det uvelkomne tilfældige vidnesbyrd havde hos ham fremkaldt ideen om en plan, hvorved han håbede at skaffe sig vished.

"Sandt at sige," vedblev han, "er mit ærinde hos Dem ikke så meget at købe som at låne. De gør vel sagtens nu og da ganske betydelige pengeomsætninger."

"Nå ja, sir, jeg har hjulpet adskillige fornemme herrer – det siger jeg med stolthed. Jeg ville ikke bytte min forretning med nogen i verden. Der eksisterer ingen hæderligere, menneskekærligere eller mere nødvendig forretning for alle samfundsklasser, lige fra den gode kone, der trænger til kontanter for at købe brød, indtil herrer som Dem, der måske har brug for dem til at more sig for. Jeg holder af min forretning, jeg holder af min gade, og jeg holder af min butik. Jeg ville ikke have den et hus længere nede. Og jeg ville ikke undvære en pantelånerbod, om jeg så kunne blive Lordmayor. Man kommer gennem den i forhold til hele verden. Hvad kan jeg nu være *Dem* til tjeneste med, sir?"

Hvis en elskværdig selvtilfredshed er tegnet på jordisk lyksalighed, så var Salomo i al sin herlighed en ynkværdig person i sammenligning med mr. Cohen – øjensynlig et af de mennesker, der er i godt humør over sig selv og er villige til at opmuntre fremmede ved at meddele dem det. Mens han snakkede, tog han det lille barn fra sin kone og lod det famle i hans ansigt med sine små hænder. Deronda, som just ikke var i nogen fornøjelig stemning, erklærede i sit stille sind Ezra

Cohen for den mest upoetiske jøde, han nogensinde i sit liv havde truffet enten i bøgerne eller i livet. Der var i hans sprog ikke spor af lighed med det gamle testamente, og i den simpelhed, han var præget af, var der intet, der pegede hen på den lidende folkestamme, for så vidt kunne han lige så godt have været en velstående høker af ren engelsk herkomst. Imidlertid var det ikke nogen grund til, at han skulle opgive sin plan, og han svarede straks med en dristig uvidenhed om, hvorledes det går til i sådanne forhold:

"Jeg har en smuk diamantring at tilbyde som pant – uheldigvis har jeg den ikke hos mig i dette øjeblik, for jeg plejer ikke at gå med den. Men jeg skal komme herhen med den i eftermiddag. Jeg ville gerne have halvtredsindstyve pund sterling straks."

"Ja, ser De, unge herre, i aften er det sabbat," sagde Cohen, "og jeg går i synagogen. Butikken er da lukket. Men at forstrække folk med penge er en barmhjertighedsgerning, og hvis De ikke kan komme her før og er i forlegenhed – nå, så skal jeg se på Deres diamant. De er måske fra Westend – det er en lang tur."

"Ja, og Deres sabbat begynder tidligt på denne årstid. Jeg kan nok være her klokken fem – kan det gå an?" Deronda havde ikke været uden håb om, at han ved at bede om tilladelse til at komme på en fredag aften kunne få bedre lejlighed til at iagttage et og andet i familiens karakter, ja måske endog til at fremsætte et afgørende spørgsmål.

Cohen svarede bekræftende; men den mærkværdige Jacob, hvis fysiske habitus var grundlag for en tidlig åndsmodenhed, som man vanskeligt ville have fundet hos en "hedning" på hans

alder, viste, at han havde hørt godt efter, ved at sige: "De kommer igen. Har De flere knive derhjemme?"

"Ja, jeg tror nok, jeg har en," sagde Deronda og så ned på ham med et smil.

"Har den to blade og en krog – og hvidt skaft ligesom denne" sagde Jacob og pegede på vestelommen.

"Det har den bestemt."

"Kan De lide en proptrækker?" sagde Jacob og lukkede dette redskab op på sin kniv, idet han så op på Deronda med et alvorligt, spørgende blik.

"Ja," sagde Deronda, som det morede at prøve sig frem.

"Så tag Deres kniv med, og lad os tuske," sagde Jacob, idet han igen stak kniven i lommen og stampede rundt med en følelse af, at han havde gjort en god forretning.

Bedstemoderen havde nu fået sit gamle væsen tilbage, og hele familien så med strålende blikke på Deronda, da han kærtegnende løftede den lille pige, som han hidtil ikke havde skænket nogen opmærksomhed, op på disken og spurgte hende om hendes navn. Hun så i tavshed på ham og lagde sine fingre på sine guldørenringe, som han ikke syntes at have lagt mærke til.

"Hun hedder Adelaide Rebekka," sagde hendes moder stolt. "Tal med herren, min unge."

"Je' ska' ha' min schabbes-kjole på," sagde Adelaide Rebekka.

"Og må jeg se dig i den, Adelaide?" sagde Deronda med den milde betoning, der faldt ham så let.

"Sig ja, min unge – ja, sir," sagde hendes moder, henrykt over denne smukke unge herre, der satte pris på mærkelige børn.

"Og vil du give mig et kys i aften?" sagde Deronda med en hånd på hver af hendes små brune skuldre.

Adelaide Rebekka, hvis miniaturekrinoline og monumentale træk svarede til kombinationen af hendes navne, rakte øjeblikkelig sine læber op for at aflevere kysset på forhånd, hvorpå hendes fader, der glædede sig over i den fremmede at have et beundrende vidne til hans lykkelige huslige forhold, hjerteligt sagde:

"De ser, der er nogen, som vil blive skuffet, hvis De ikke kommer i aften. De har vel ikke noget imod at sidde i vor familie og vente lidt på mig, hvis jeg ikke er kommet hjem, når De kommer, sir? Det skal være mig en fornøjelse at hjælpe en herre af Deres art. Kom De kun med diamanten, så skal jeg se, hvad jeg kan gøre for Dem."

Deronda efterlod således det gunstigste indtryk som en forberedelse til et nærmere samkvem. Men for sit eget vedkommende havde han udfoldet sin elskværdighed med meget tungt sind. Hvis det virkelig var Mirahs pårørende, kunne han ikke tænke sig, at selv hendes dybe barnlige pietet kunne give et samkvem med dem anden sødme end den, der lå i en streng opfyldelse af en pinefuld pligt. Hvorledes ville denne brovtende broder behage hende? Og selv under den mest gunstige antagelse om denne formentlige moder gøs Deronda ved tanken om et første møde mellem hende og Mirah og endnu mere ved forestillingen om Mirahs bosættelse hos denne familie. Han tog sin tilflugt til vantro. At finde en Ezra Cohen, når dette navn stadig stod én i hovedet, var ikke mere mærkeligt end at finde en Josiah Smith under lignende omstændigheder; og det tilfældige sammentræf med datteren

ville sandsynligvis vise sig ikke at have noget at betyde. Hvis imidlertid en nærmere erfaring bekræftede den uheldigste antagelse, hvad ville det så være klogest at gøre? Skulle han søge at forhindre alle ubehageligheder ved at skjule sin opdagelse, eller skulle han trodse følgerne af hensyn til den oprigtighed, som er blomsten i vort moralske liv?

34

Da Deronda kom klokken fem, var butikken lukket, og døren blev lukket op for ham af den kristne tjenestepige. Da hun viste ham ind i værelset bag butikken, overraskedes han over det smukke skue, der frembød sig her. Huset var gammelt og ganske rummeligt bagud; sandsynligvis var den store stue, han trådte ind i, mørk om dagen, men nu var den behageligt oplyst af en smuk gammel messinglysekrone med syv olielamper, der hang over bordet midt i stuen, på hvilket der var bredt en snehvid dug. Loftet og murene var tilrøgede, og alle omgivelserne var mørke nok til at lade de menneskelige figurer, der havde en formelig venetiansk kolorit, fremtræde i relief. Bedstemoderen var iført en gulbrun kjole og havde en stor guldkæde om halsen, og i denne belysning så hendes gulladne ansigt med de sorte, stærkt markerede øjenbryn og den grå fletning, der lå over panden, så smukt ud, som den maleriske virkning krævede. Den unge mrs. Cohen var iført en rød og sort kjole og havde et halsbånd af kunstige perler slynget flere gange om halsen; det lille barn lå og sov i vuggen under et højrødt tæppe; Adelaide Rebekka havde en ravfarvet kjole på, og Jacob Alexander var iført sort fløjlsdragt og røde strømper. Da de fire par sorte øjne glimtede Deronda et velkommen i møde, skammede han sig næsten over den hovmodige uvilje, som disse mennesker, der så så lykkelige ud, om dagen havde vakt hos ham. Intet kunne være mere hjerteligt end den hilsen, han modtog, og både moder og bedstemoder syntes at vinde i værdighed, da de sås ved den hjemlige arne og var i stand til at vise gæstfrihed. Han så sig noget undrende om på det gamle

bohave; egetræsskrivebordet og den høje buffet måtte ganske sikkert være møbler, som familien ved et tilfælde var kommet over for en billig betaling, og kunne ikke være et udtryk for dens smag. På buffeten stod et stort fad af gult og blåt porcelæn, og på siderne af det stod gamle sølvkar; foran dem lå en stor bog i gammelt, mørkt pergamentsbind. I hjørnet i den modsatte ende af stuen var der en åben dør, som førte ind til et andet værelse, hvor der ligeledes var lys.

Deronda lagde mærke til disse enkeltheder én for én, mens han besvarede Jacobs indtrængende spørgsmål om kniven. Han havde sørget for at købe en med en krog og hvidt skaft og tog den på forlangende op af lommen, idet han sagde:

"Er det sådan en, du vil have, Jacob?"

Den blev underkastet en skarp undersøgelse, krogen og bladene blev lukket op og den anden kniv med proptrækkeren, som der var tale om at bytte bort imod den, blev taget frem til sammenligning.

"Hvorfor vil du hellere have en krog end en proptrækker?" sagde Deronda.

"For jeg kan få fat i alting mod en krog. Men en proptrækker kan ikke gå ind i andet end propper. Men De kan godt bruge den, for De kan trække propper op."

"Du vil altså bytte med mig?" sagde Deronda, der lagde mærke til, at bedstemoderen lyttede fornøjet til.

"Hvad andet har De i lommen?" sagde Jacob med eftertænksom alvor.

"Tys, ti dog stille, lille Jacob," sagde bedstemoderen, og respekterende disciplinen svarede Deronda:

"Jeg tror ikke, jeg må fortælle dig det. Det var knive, vi skulle gøre forretninger om."

Jacob så ham et øjeblik forskende op i ansigtet, lod til at fatte sin beslutning og sagde: "Jeg vil bytte," hvorpå han rakte proptrækkerkniven til Deronda, som med passende alvor puttede den i lommen.

Straks efter løb Sems lille søn ind i værelset ved siden af, hvor man hørte ham i ivrig passiar, og derpå tilbage igen, og da han så sin fader træde ind, greb han en lille fløjlshat, som lå på en stol, satte den på og nærmede sig ham. Cohen beholdt sin hat på og tog ingen notits af den fremmede gæst, men stod stille, mens de to børn gik hen til ham og omslyngede hans knæ; derefter lagde han sine hænder først på det ene barns og så på det andet barns hoved og udtalte sin hebraiske velsignelse, hvorpå hans hustru, der netop havde taget det lille barn op af vuggen, bragte det hen til sin mand og holdt det hen under hans udstrakte hænder, for at han også kunne velsigne det. I det øjeblik fandt Deronda, at den af sit kald så stolte pantelåner dog ikke var helt prosaisk.

"Nå, sir, jeg håber, at min familie har taget vel imod Dem," sagde Cohen, idet han tog sin hat af og igen blev som før. "Og De har været præcis. Nå, lad os så se."

"Her er den ring, jeg talte om," sagde Deronda og tog ringen af fingeren. "Jeg tror, den har kostet hundrede pund sterling, så den vil vel nok kunne tjene som pant for halvtreds. Jeg vil sandsynligvis indløse den om en månedstid eller så."

Cohens blinkende øjne syntes at komme lidt nærmere sammen, idet han så på denne naive unge herre, der syntes at antage, at pantelånere var glade over, at folk indløste panterne.

Han tog ringen, undersøgte den og leverede den tilbage, idet han i en ligegyldig tone sagde: "Godt, det vil vi tale om, når vi har spist. Hvis De ikke har noget imod det, vil De måske spise med? Jeg og min kone ville betragte det som en ære, og det vil moder med – ikke sandt, moder?"

Indbydelsen blev tiltrådt af begge de pågældende, og Deronda modtog den med glæde. Alle samlede sig nu om bordet. Der sås for øjeblikket kun et eneste fad, der var dækket med en serviet, og mrs. Cohen havde stillet et porcelænsvandfad hen i nærheden af sin mand, for at han kunne vaske sine hænder i det. Men efter igen at have sat sin hat på gjorde han en pause og råbte højt: "Mardokai!"

Mon det hører med til en eller anden religiøs ceremoni? tænkte Deronda, der var spændt på, hvorfor man påkaldte den gamle helt. Men han hørte et "ja" fra værelset ved siden af, hvilket bragte ham til at se hen imod den åbne dør, og til sin forbavselse så han der den gådefulde jøde, som han samme dag havde truffet i antikvarbogladen. Deres øjne mødtes, og Mardokai så lige så overrasket ud som Deronda, men ingen af dem viste i deres overraskelse noget tegn på, at de genkendte hinanden. Da Mardokai satte sig for bordenden, bøjede han sit hoved for gæsten på en kold og fremmed måde, som om den skuffelse, han havde haft om formiddagen, gjorde synet af ham lidt ubehageligt for ham.

Cohen vaskede nu sine hænder, mens han fremsagde nogle hebraiske ord; derefter tog han den serviet af, som lå over fadet, og i dette sås to lange, flade brød, bestrøet med valmuefrø, et minde om den manna, hvormed forfædrene var blevet bespist på deres ørkenvandring. Han brød nogle små stykker af dem og

gav dem til hver person i familien, indbefattet Adelaide Rebekka, der stod, så lang hun var, på stolen i sin gule kjole, mens hendes lille jødenæse blev endnu længere end sædvanlig, fordi hun i sin bestræbelse for at tage sig godt ud kneb læberne sammen. Cohen fremsagde derpå en ny hebraisk velsignelse, som Jacob med hatten på sagde efter. Derpå blev hovederne blottet, alle satte sig, og måltidet forløb uden nogen ejendommelighed, der interesserede Deronda. Han var sig ikke synderlig levende bevidst, hvad det var for retter, han spiste, fordi han var så optaget af ønsket om at lede samtalen hen i en sådan retning, at han kunne fremsætte et eller andet spørgsmål, der kunne tjene ham til vejledning, og tillige stadig tænkte på Mardokai, som han udvekslede stjålne blikke med.

Mardokai var ikke iført nogen smuk sabbatsklædning, men i stedet for den luvslidte, rustent sorte frakke, han havde haft på om formiddagen, havde han nu en lys, drapfarvet frakke, der så ud, som om den engang havde været en smuk, vid paletot, men var krøbet i vask; og denne forandring af dragt gav hans sorthårede, ivrigt spejdende ansigt, der godt kunne have tilhørt profeten Ezekiel, et endnu mere karakteristisk præg. Det slog Deronda, at de tynde haler af den stegte fisk blev givet til Mardokai, som i det hele fik den part af måltidet, der bliver en fattig slægtning til del.

Mr. Cohen holdt samtalen ved lige med meget liv og talte navnlig (jøden er stolt af sin loyalitet) om dronningen og den kongelige familie, kejseren og kejserinden af Frankrig – emner, som både bedstemoderen og hans hustru med iver talte med om. Mrs. Cohen den yngre lagde en stærk hukommelse for dagen med hensyn til fornemme folks fødselsdage, og den

ældre mrs. Cohen hjalp sin søn med at underrette deres gæst om, hvad der foregik, da kejseren og kejserinden for ti år siden var i England og besøgte City.

"De ved vist meget bedre besked med det end vi, sir," sagde Cohen gentagne gange som indledning til en udførlig meddelelse.

"Vor lille pige har fået navnene Eugenie Esther," sagde den unge mrs. Cohen livligt.

"Det er mageløst, hvor kejseren i ansigtet ligner en fætter af mig," sagde bedstemoderen; "det slog mig lige straks, da jeg så ham."

"Moder og jeg var henne for at se kejseren og kejserinden i Krystalpaladset," sagde mr. Cohen. "Det var ordentlig besværligt at passe på moder; det var ikke langt fra, at hun var blevet trykket helt flad, skønt hun allerede dengang var næsten lige så korpulent, som hun nu er. Jeg sagde til mig selv, at om jeg så havde hundrede mødre, ville jeg aldrig mere tage en af dem hen at se kejseren og kejserinden i Krystalpaladset, og meget mindre kan man da gøre det, når man kun har én moder – om man så havde hendes liv aldrig så højt forsikret." Han klappede kærligt sin moder på skulderen og lo så småt over sin vittighed.

"Deres moder har måske længe været enke," sagde Deronda. "Det har gjort det så meget nødvendigere, at De tog Dem af hende."

"Ja, det er mange *Jahrzeit*'er, siden jeg blev nødt til at sørge både for hende og for mig selv," sagde Cohen hastigt. "Jeg kom tidligt til det. Men stadig slibning gør kniven skarp."

"Hvad er det, der gør kniven skarp, fader?" sagde Jacob, hvis kinder var stærkt opsvulmede af bagværk.

Faderen blinkede til sin gæst og sagde: "At din næse bliver lagt til slibestenen Note 7)."

Jacob sprang ned fra sin stol med et stykke kage i hånden, og idet han gik lige hen til Mardokai, som hidtil havde tiet ganske stille, sagde han: "Hvad skal det betyde, at min næse skal lægges til slibestenen?"

"Det skal betyde, at du pænt skal være rolig," sagde Mardokai og så velvilligt på det lille ansigt tæt ved hans. Jacob stak hjørnet af kagen ind i Mardokais mund, ligesom for at opfordre ham til at tage en mundfuld, og mens han sagde: "Ja, men det kan jeg ikke være," holdt han sine øjne fæstede på kagen for at se, hvor stort et stykke der gik med ved denne prøve på hans gavmildhed. Mardokai tog en mundfuld og smilede, åbenbart i den hensigt at gøre den lille fyr til behag, og denne lille episode gjorde, at de nu begge to så mere elskværdige ud. Deronda indså imidlertid med lidt ærgrelse, at han ikke havde opnået synderligt resultat ved sit spørgsmål.

"Hos Dem skal man nok søge hen for at lære noget," sagde han til Mardokai; "De har vel studeret meget?"

"Ja, jeg har studeret," lød det rolige svar. "Og De? – De kan tysk, siden De købte den bog."

"Ja, jeg har studeret i Tyskland. Beskæftiger De Dem i almindelighed med boghandelen?" spurgte Deronda.

"Nej, jeg går blot hver dag hen i mr. Rams butik for at passe den, mens han spiser," sagde Mardokai, der nu så på Deronda med noget af sin oprindelige interesse. Efter en kort pause sagde han: "Måske De kan hebraisk?"

"Nej desværre, det kan jeg slet ikke."

Mardokai blev noget lang i ansigtet; han slog sine øjne ved, så på sine hænder, der lå korslagte foran ham, og sagde ikke mere. Deronda havde nu mere end ved deres tidligere samtale lagt mærke til en kortåndethed, som han antog måtte være et tegn på brystsyge.

"Jeg har haft andet at bestille end at søge boglig lærdom," sagde mr. Cohen. "Jeg har måttet skaffe mig indsigter i nyttige ting. Jeg kender ædelstene godt" – med disse ord pegede han på Derondas ring. "Jeg er ikke bange for at købe Deres ring der efter min egen vurdering. Men nu," tilføjede han og sænkede sin stemme til en sagtere, mere fortrolig næselyd, "hvad vil De have på den?"

"Halvtreds eller tres pund," svarede Deronda i en lidt vel ligegyldig tone.

Cohen tav lidt, stak sine hænder i sine lommer, fæstede et par funklende små øjne på Deronda og sagde: "Det kan jeg ikke. Jeg vil med fornøjelse gøre Dem en tjeneste, men så vidt kan jeg ikke gå. Fyrre pund – ja, fyrre pund – det vil jeg lade Dem få på den."

Deronda var sig bevidst, at Mardokai igen havde set op, da han hørte, at der var tale om en pengeforretning, og nu atter betragtede ham, mens han sagde: "Meget vel; jeg skal indløse den igen om en måned eller så."

"Godt. Jeg skal udfærdige beviset om lidt," sagde Cohen ligegyldigt. Derpå hævede han sin finger op som tegn på, at samtalen måtte udsættes. Han, Mardokai og Jacob satte deres hatte på, og Cohen begyndte en takkebøn, som fortsattes med responser, indtil Mardokai til sidst alene fremsagde den

vidtløftige bøn i en lidt syngende tone med sin hage en lille smule hævet og sine magre hænder foldede foran sig. Ikke blot hans stemme og tonefald, men også hans mangel på den selvbevidsthed, der søger andres bifald, dannede en meget stærk modsætning til den jøde, der stod ved den anden ende af bordet. Det var en uforklarlig fremtoning, at der mellem disse simple, velstående handelstyper befandt sig en mand, der, skønt han var udmagret og fattigt klædt, fyldte Deronda med en vis ærefrygt og gjorde ham helt forlegen, fordi han ikke svarede til hans forventninger.

Aldrig så snart var Mardokai færdig med bønnen, førend han rejste sig, bøjede hovedet let for den fremmede og gik tilbage i sit værelse, hvor han lukkede døren efter sig.

"Det lader til at være en ganske mærkelig mand," sagde Deronda til Cohen, som trak på skuldrene, stak sin tunge lidt frem og pegede på sin pande. Det var øjensynlig hans mening, at Mardokai ikke var ganske ved sin forstand.

"Er han i familie med Dem?" sagde Deronda.

Denne tanke syntes at forekomme både damerne og Cohen meget komisk, og de vekslede smilende blikke.

"Nej," sagde Cohen. "Det er bare af barmhjertighed, at han er her. Han arbejdede for mig, og da han blev svagere og svagere, tog jeg ham ind til os. Han ligger os til byrde, men han bringer velsignelse over vort hus, og han underviser drengen. Desuden reparerer han urene og smykkerne."

Deronda kunne næppe lade være at smile over denne blanding af goddædighed og ønsket om at retfærdiggøre den som stemmende med fornuftig beregning; men han kunne ikke komme til at tale mere om Mardokai, hvis karakter ved disse

nye oplysninger trådte i et endnu mere gådefuldt og i interessant lys for ham. Mr. Cohen ledte straks talen hen på lånet, som også var en barmhjertighedsgerning, og gav sig til at udfærdige beviset, tage de fyrre pund sterling frem, og række Deronda begge dele i bytte for ringen. Deronda indså, at det ikke ville være stemmende med god takt at trække besøget længere ud, da den forretning, som var påskuddet for det, var blevet afgjort, og måtte altså tage afsked uden at have opnået andet resultat end at få et lån på fyrre pund og et lånebevis, som kunne give ham anledning til at se derhen igen, når han efter jul kom tilbage til London. Han var bestemt på, at han da ville søge at vinde lidt mere indblik i Mardokais karakter og livshistorie; af ham kunne han da måske også få noget bestemt at vide om Cohens – f.eks. hvorfor man ikke måtte spørge den ældre mrs. Cohen, om hun havde nogen datter.

Note 7: **At lægge næsen til slibestenen:** Engelsk udtryk for at arbejde hårdt og ihærdigt. *Red.anm.*

Femte bog

Mardokai

35

Den 29. december hørte Deronda, at Grandcourts var kommet til abbediet, men han så ikke noget glimt af dem, førend han gik ind i sit værelse for at klæde sig på til middag. Der var faldet en del sne, så at børnene havde den sjældne glæde at kunne trykke snebolde og lave snemænd, og i juleferien var Mallingers pigebørn aldrig fornøjet ved nogen adspredelse, når ikke "fætter", som de altid havde kaldt Deronda, var med og førte dem an. Efter denne motion i det frie havde han spillet billard, og således var tiden gået, uden at han havde tænkt videre over, at han skulle træffe sammen med Gwendolen ved middagsbordet. Ikke desto mindre interesserede dette møde ham, og da han, lidt træt og varm af den anstrengende morskab, gik op på sit værelse, inden der endnu var ringet første gang, begyndte han at tænke på det og spekulere lidt over, hvad indflydelse hendes giftermål med Grandcourt havde haft på hende, og over sandsynligheden af, at der var foregået nogen kendelig forandring med hende, siden han så hende på Diplow, ligesom der da var sket, siden han første gang så hende i Leubronn.

Der var indbudt et forskelligartet selskab for at være sammen med det nygifte par. Det gamle aristokrati var repræsenteret af lord og lady Pentreath; det gamle "gentry" af den unge mr. og mrs. Fitzadam af Fitzadam'ernes Worcestershire-linje; politikken og de offentlige interesser, særlig interesserne i ciderindustrien, af mr. Feen, parlamentsmedlem for West Orchards, ledsaget af sine to døtre; lady Mallingers familie af hendes broder, mr. Raymond, og hans hustru; det nyttige

ungkarleelement af den udmærkede sagfører mr. Sinker, og af mr. Vandernoodt, hvis bekendtskab sir Hugo havde fundet så behageligt i Leubronn, at han havde holdt det ved lige i England.

Alle havde samlet sig i salen, inden det nygifte par trådte ind. Imidlertid tilbragtes tiden navnlig med at se på og tale med børnene – forskellige små Raymonder, nevøer og niecer af lady Mallinger, og hendes egne tre pigebørn, der altid fik lov til at komme ind ved denne tid. De ydre omgivelser var meget smukke; i det cedertræs panel var der indfattet legemsstore portrætter, langs det høje loft sås våbenskjolde i rige farver, fra egebålet i kaminen og de rundt om anbragte vokslys kastedes der et mat skær hen over dem; det bløde gulvtæppe forhøjede den stilhed, der altid hersker i fornemme engelske huse, hvor god tone forbyder gæsterne at tale højt, og den brogede blanding af forskellige aldre, lige fra den hvidhårede lord og lady Pentreath indtil den fireårige Edgar Raymond, gav de levende grupper en egen vekslende ynde. Den kønne trivelig, blåøjede lady Mallinger vandrede rundt i sin sorte fløjlskjole og bar på armen en lille hvid hund som en slags supplement til hendes dragt; børnene var spredte mellem damerne, mens de fleste af herrerne stod temmelig afsides og konverserede med den temmelig middelmådige livlighed, som er et særkende for de lange minutter før bordet. Deronda stod lidt udenfor kredsen i samtale med mr. Vandernoodt, en mand af det bedste hollandske blod, der var indført under revolutionen, for øvrigt en af de i selskabslivet meget bekvemme personer, der i og for sig ikke er noget specielt, men antages at være bekendte med de mest ansete mænd i alle retninger. Tætklippet, lysøjet,

nonchalant i sit væsen, så god en modsætning, som man kunne tænke sig, til at fremhæve Derondas livlige kolorit og intelligente fysiognomi.

Han talte om de nygifte, som ventedes snart at ville indfinde sig. Mr. Vandernoodt var en ivrig samler af personalia og kunne sandsynligvis fortælle alt om en stor filosof eller fysiker undtagen hans teorier eller opdagelser; han gav nu at forstå, at han havde fået meget at vide om Grandcourt, siden de havde truffet ham i Leubronn.

"Mænd, der har prøvet en hel del af livet, ender ikke altid med at træffe et så godt valg af deres hustru. Han har haft en temmelig broget historie – har, doven som han er, tømt nydelsernes bæger til bunds. Men De ved naturligvis besked med det alt sammen."

"Nej," sagde Deronda i en ligegyldig tone, "jeg ved virkelig ikke stort mere om ham, end at han er sir Hugos nevø."

Men nu gik døren op og forhindrede mr. Vandernoodt fra yderligere at vise sin meddelsomhed.

Omgivelserne var vel skikkede til at fremhæve enhver person med et distingveret ydre, og da mr. og mrs. Grandcourt trådte ind, kunne ingen nægte, at de havde et sådant ydre. Brudgommen var lige så elegant klædt, i besiddelse af et ligeså fuldstændig roligt ansigtsudtryk som før brylluppet. Han gjorde nu som da det indtryk, at han ikke ville nøjes med mindre end det bedste af alt, hvad ydre udstyr angår, hustruen inklusive, og den hustru, han havde under armen, var en sådan, som man kunne have ventet af ham, at han ville vælge. "Jeg tror sandelig, at hun om muligt er endnu smukkere end før!" sagde mr. Vandernoodt. Og Deronda var af samme mening, men

sagde intet. Den hvide silkekjole og diamanterne – for underligt nok bar hun virkelig diamanterne om halsen, i ørene og på håret – bidrog måske til at give hendes skønhed dette nye, imponerende præg, der slog ham som mere utvivlsomt, om end ikke mere absolut tiltalende, end da han første gang havde set hende ved spillebordet. Det går med visse i deres skønhed ejendommelige ansigter som med originale kunstværker: første gang, man ser dem, er man næsten altid i tvivl om dem. Men da Deronda havde set Gwendolen på Diplow, havde han hos hende opdaget mere, end han havde ventet, af den milde, tiltalende ynde, som vi kalder for kvindelig. Var der siden foregået en ny forandring med hende? Han ville ikke rigtigt stole på sine indtryk; men da han så hende modtage folks hilsner med en egen stolt og kold ro og et overlegent smil, syntes den samme dæmoniske magt, hun havde været besat af, da hun kastede et trodsigt blik på ham, idet hun efter at have tabt sine penge vendte sig bort fra spillebordet, atter at være fremherskende hos hende. Der var ikke tid til flere betragtninger – ja, ikke engang tid for ham til at hilse på hende, inden man gik til bords. Han sad næsten lige overfor hende ved bordet og kunne stundom høre, hvad hun svarede sir Hugo, der førte en overordentlig livlig konversation med hende; men skønt han så på hende i den hensigt at bukke for hende, gav hun ham i nogen tid ingen lejlighed til det. Endelig sagde sir Hugo, der måske troede, at de allerede havde talt med hinanden: "Deronda, det vil vist more dig at høre, hvad mrs. Grandcourt fortæller om din yndling Klesmer."

Gwendolen havde slået øjnene ned, og Deronda syntes, da han så på hende, at mærke, at det kostede hende nogen

overvindelse, da hun var nødt til at slå dem op og besvare hans ugenerte buk og smil med et smil, der kun ytrede sig ved en lille bitte krusning af læberne. Det varede kun et øjeblik, så vedblev sir Hugo:

"Arrowpoints har forsonet sig med partiet, og han tilbringer julen med sin kone på Quetcham."

"Han vil sagtens være glad over det for sin kones skyld, ellers ville han sikkert ikke have taget sig videre nær, at der var indtrådt et spændt forhold imellem dem," sagde Deronda.

"Det er en slags trubadurhistorie," sagde lady Pentreath, en behagelig gammel dame med en dyb stemme; "det glæder mig, når jeg hører, at der er lidt romantik tilbage blandt os. Det forekommer mig, at vore unge mennesker nutildags bliver alt for verdenskloge."

"Det viser imidlertid, at Arrowpoints er fornuftige folk, siden de har fundet sig i det passerede efter alt det ståhej, der har været i bladene," sagde sir Hugo. "Og at forskyde sit eneste barn for en mesalliances skyld er noget lignende som ikke at ville vedkende sig sit eget øje; alle ved dog, at det er ens barn, og man har ikke noget andet at sætte i stedet."

"Hvad mesalliancen angår, så er der jo ikke adeligt blod på nogen af siderne," sagde lady Pentreath. "Gamle admiral Arrowpoint var som bekendt en af Nelsons matroser – en doktorsøn. Og vi ved alle, hvorfra moderens penge har deres oprindelse."

"Hvis der her skulle være tale om mesalliance, så måtte den efter min mening være på Klesmers side," sagde Deronda.

"Nå, du mener, at det er en af de udødelige, der gifter sig med en dødelig. Hvad mener De?" sagde sir Hugo og så på

Gwendolen.

"Jeg tvivler ikke om, at hr. Klesmer anser sig for udødelig. Men hans kone vil såmænd nok brænde så meget røgelse for ham, som han forlanger," sagde Gwendolen. Hun havde genvundet al den fatning, hun måske havde tabt.

"Synes De ikke om, at en kone brænder røgelse for sin mand?" sagde sir Hugo skæmtende.

"Å jo," sagde Gwendolen, "om så blot for at få andre til at tro på ham." Hun gjorde en kort pause og sagde så mere muntert: "Når hr. Klesmer beundrer sit eget geni, falder lidt af det urimelige bort, såfremt hans kone siger Amen."

"Jeg mærker, at Klesmer ikke er i Deres kridthus," sagde sir Hugo.

"Jeg forsikrer Dem, jeg nærer meget høje tanker om ham," sagde Gwendolen. "Hans geni er fuldstændig hævet over min dom, og jeg ved, at han er et særdeles godt menneske."

Hun talte med den pludselige alvor, hvormed man ofte søger at gøre et urimeligt udfald godt, for i sit stille sind nærede hun en bitterhed imod Klesmer, som hun godt vidste, at hun ikke kunne retfærdiggøre. Deronda spekulerede på, hvad han ville have tænkt om hende, hvis han aldrig før havde hørt hende omtale; sandsynligvis ville han have antaget, at hun påtog sig et koldt og trodsigt væsen for at skjule en eller anden pinefuld følelse. Men hvorfor viste hun sig så uvenlig imod ham?

For at lede samtalen hen på noget andet, sagde sir Hugo til hende: "Er det ikke et smukt værelse? Det har i sin tid været en del af abbediets refektorium. Det var delt i midten ved de søjler der og de tre buer, og skillemuren er senere opført. Her, hvor vi nu sidder, burde der egentlig sidde rækker af

benediktinermunke. Sæt, at vi pludselig så lysenes flammer svinde ind og de gamle munkes ånder opstige bag alle vore stole!"

"Å, for Guds skyld, tal ikke således!" sagde Gwendolen med en spøgende gysen. "Det er meget pænt at bo, hvor ens forfædre eller munke før har boet: men de bør vide, hvor de nu hører hjemme, og holde sig under jorden. Jeg ville være ganske bange for at gå alene rundt her i huset. De gamle slægter må bestemt være vrede på os, fordi vi har foretaget så store forandringer."

"Å, spøgelserne kan jo høre til alle politiske partier," sagde sir Hugo, "og de, der gerne ville forandre forholdene, mens de levede, og ikke kunne gøre det, må være på vor side. Men hvis De ikke har lyst til at gå ene rundt i huset, så vil De forhåbentlig synes om at gøre det i selskab. De og Grandcourt bør se det hele. Og vi vil bede Deronda om at gå rundt med os; han er mere lærd med hensyn til sådan noget, end jeg er." Baronetten var i sit allermest forekommende humør.

Gwendolen kastede et stjålent blik på Deronda, der måtte have hørt, hvad sir Hugo sagde, for han havde sit ansigt vendt imod dem, mens han tog noget på en asiet; men han så så rolig ud som et maleri. Ved ytringen om, at Deronda skulle vise hende og Grandcourt om på det sted, som siden skulle være deres, men som rimeligvis kunne have været hans (hvis andre mennesker havde båret sig anderledes ad), var der hos hende opstået visse tanker, som hun ofte før havde haft, men som nu trængte sig ind på hende med særlig styrke og i en ny form. Hun var sig bevidst, at der i hendes blik var noget stjålent og forlegent, som sir Hugo måtte have lagt mærke til, men med sin sædvanlige lethed i at finde på udveje for at undgå at røbe sig

sagde hun spøgende: "De ved ikke, hvor bange jeg er for mr. Deronda."

"Hvad kommer det af? Er det, fordi De tror, at han er for lærd?" sagde sir Hugo, hvis opmærksomhed hendes ejendommelige blik ikke var undgået.

"Nej, jeg har været bange for ham, lige siden jeg første gang så ham i Leubronn, fordi jeg begyndte at tabe fra det øjeblik han stillede sig hen for at se på rouletten. Han så på mit spil med et ondt øje, han kunne ikke lide det, det har han selv sagt mig. Og nu er jeg bange for, at han skal se på alt, hvad jeg foretager mig i hans nærværelse, med et ondt øje."

"Ja, jeg er såmænd selv bange for ham, når han misbilliger noget," sagde sir Hugo med et blik på Deronda; men derpå vendte han sig om til Gwendolen og sagde med sagtere stemme: "Forresten tror jeg ikke, at damerne i almindelighed har noget imod, at hans øjne hviler på dem." Baronettens behagelige spøg var i dette øjeblik næsten lige så generende for Gwendolen, som den undertiden kunne være for Deronda.

"Jeg kan ikke udstå kritiske blikke," sagde hun i en kold, høj tone og med et kast med nakken. "Er der mange af disse gamle værelser tilbage i abbediet?"

"Ikke mange. Der er en smuk gård med buegange og et langt galleri ovenover, men det smukkeste af det hele er omdannet til stalde. Det er en del af den gamle kirke. Da jeg restaurerede bygningen, gjorde jeg så meget, som jeg formåede, ud af alle de andre partier, men det var mig ikke muligt at få staldene forandret, så hestene står endnu i det smukke gamle kor. De må gå hen og se det."

"Det vil være mig kært at se både hestene og bygningen," sagde Gwendolen.

"Å, jeg har ikke nogen videre besætning. Grandcourt vil se med foragt på mine heste," sagde sir Hugo. "Jeg har opgivet at jage og vandrer livets bane i jævnt luntetrav, som det sømmer sig en gammel herre med døtre. Sagen er den, at jeg i grunden har anvendt alt for meget på dette sted. Vi boede alle sammen på Diplow i to år, mens forandringerne her blev foretaget. Synes De om Diplow?"

"Ikke synderligt," sagde Gwendolen i en ligegyldig tone. Man skulle have troet, at den unge dame hele sit liv igennem havde haft flere familiegodser, end hun brød sig om, at tage til.

"Nej, det tager sig nok ikke ud, når man kommer fra Ryelands," sagde sir Hugo vel fornøjet. "Grandcourt flyttede jo derhen for jagtens skyld, men han fandt der noget så langt bedre," tilføjede baronetten med sagtere stemme, "at det intet under ville være, om han foretrak det for ethvert andet sted på jorden."

"Det har én tillokkelse for mig," sagde Gwendolen, idet hun gled hen over baronettens kompliment med et koldt smil, "nemlig at det ligger så nær ved Offendene."

"Det kan jeg godt forstå," sagde sir Hugo og lod dermed sagen falde.

Deronda havde ikke hørt meget af denne samtale, da hans opmærksomhed havde været optaget andetsteds; men hvad han havde set og hørt af Gwendolen, bestyrkede det indtryk at der var noget nyt og kunstlet ved hende.

Ud på aftenen satte Deronda sig efter anmodning ned ved fortepianoet og sang. Senere indtog mrs. Raymond hans plads,

og da han rejste sig, lagde han mærke til, at Gwendolen havde forladt sin plads og var kommet hen i denne ende af værelset, ligesom for at høre sangen bedre, men nu stod med ryggen til alle og så på et lille kunstværk i elfenben. Han havde stor lyst til at gå hen og tale med hende. Hvorfor skulle han ikke følge en sådan indskydelse, som han ville have gjort overfor enhver anden dame i værelset? Og dog betænkte han sig nogle øjeblikke og rørte sig ikke af stedet, men så på hendes smukke, graciøse figur.

Har man nogen grund til ikke at nære et ønske om at tale med en smuk dame, så skal man ikke se længe på hendes ryg, for det gør kun ønsket om at se, hvad den skjuler, endnu stærkere. Deronda gik til sidst hen til det lille bord, hvor Gwendolen stod, men inden han kunne tale, havde hun sendt ham et så bedrøvet og bedende blik, at han ikke formåede at åbne munden. En kort tid så de på hinanden, så sagde han:

"Vil De ikke synge lidt?"

At udtrykket i hendes blik havde været uvilkårligt, fremgik at den forandring, der foregik i hendes ansigt, da hun tvang sig til roligt at svare: "Jeg glæder mig ved at høre på andre."

"Er De ikke musikalsk?"

"Jeg har ofret en del tid på sang og musik, men jeg har ikke så meget talent, at det i og for sig er umagen værd. Jeg vil aldrig mere synge."

"Men hvis De holder af at synge, så er det altid værd at gøre det privat for Deres egen fornøjelse. Jeg bestræber mig således for at være tilfreds med mine middelmådige præstationer," sagde Deronda smilende; "det er altid tilgiveligt, når man blot ikke forlanger, at andre skal finde dem udmærkede."

"Jeg kan ikke følge Deres eksempel," sagde Gwendolen, der nu havde genvundet sin kunstlede, livlige tone. "At være noget middelmådigt er for mig ensbetydende med at være kedelig, og den væsentligste indvending, jeg har at gøre imod verden, er, at den er kedelig. Trods Deres misbilligelse holder jeg på hasardspil som en tilladelig adspredelse; det er et middel imod kedsomhed."

"Jeg kan ikke indrømme berettigelsen af denne betragtning," sagde Deronda. "Jeg tror, at når vi finder verden kedsommelig, så skriver det sig fra en sygelig disposition hos os selv. Hvorledes kunne ellers nogen finde livet overmåde interessant? og det er der virkelig mange, der gør."

"Ja, jeg forstår Dem nok; de fejl, jeg finder hos verden, er mine egne fejl," sagde Gwendolen smilende. Efter et øjebliks tavshed så hun igen op på det lille elfenbenskunstværk, der hang over bordet, og sagde: "Har *De* aldrig noget at udsætte på verden eller på andre mennesker?"

"Å jo, når jeg er gnaven."

"Og hader De aldrig nogen? Tilstå kun, at De hader folk, når de står Dem i vejen – når deres vinding er et tab for Dem! Det er et udtryk, som De selv har brugt."

"Vi står tit hinanden i vejen, uden at vi kan gøre for det. Jeg finder det tåbeligt at hade folk af den grund."

"Men hvis de nu gør Dem uret, skønt de kunne have undgået det?" sagde Gwendolen med en iver og et eftertryk, som var noget forunderlige i sådan en let, tilfældig konversation.

Deronda undrede sig over de emner, hun valgte, og et pinligt indtryk holdt et øjeblik hans svar tilbage; men til sidst sagde

han i en dybere og alvorligere tone: "Så vil jeg dog hellere være i mit end i deres sted."

"Det tror jeg, at De har ret i," sagde Gwendolen med en tvungen latter og gik derpå hen til gruppen ved fortepianoet.

Deronda så sig om efter Grandcourt for at se, om han fulgte sin unge kones bevægelser med nogen opmærksomhed; men det var temmelig naivt af ham at tro, at han kunne komme efter det. Grandcourt havde en egen skuffende måde til at iagttage alt, hvad der havde interesse for ham, omtrent som visse havdyr, der ligger tilsyneladende dvaske hen med halvt lukkede øjne, mens de lurer på deres bytte. For øjeblikket sad han nedsunken i en lænestol og blev konverseret af mr. Vandernoodt, der øjensynlig fandt, at det nok var umagen værd at dyrke bekendtskabet med en sådan ung ægtemand, og en uforsigtig person kunne godt have antaget, af man uden fare kunne telegrafere hemmeligheder lige for hans øjne. Det var dog en stor vildfarelse. Hvad Grandcourt brød sig om at se, det så han, og han vidste fuldstændig godt, hvor hans kone var, og hvad hun foretog sig. Stod han i begreb med at blive en skinsyg ægtemand? Deronda bildte sig det ind, men hans indbildningskraft var lige så meget på vildspor med hensyn til Grandcourt, som den ville have været det med hensyn til et uundersøgt land fuldt af ejendommelige dyrearter. Han tænkte sig ikke, at han kunne være genstand for mandens skinsyge eller give noget påskud for den, men mistanken om, at en kone ikke er lykkelig, bringer én ganske naturligt til at grunde over mandens private færd. Da klokken var over ét om natten, greb Deronda sig i, at han sad ganske andægtig med en hebraisk grammatik i hånden (for af hensyn til Mardokai var han

begyndt at studere hebraisk), og at han havde siddet således i næsten en time, men ikke havde tænkt på andet end Gwendolen og hendes mand.

"Hvad kan det alt sammen nytte?" tænkte Deronda, idet han kastede sin grammatik fra sig og begyndte at klæde sig af. "Jeg kan ikke gøre noget for at hjælpe hende – det kan ingen gøre, hvis hun allerede har opdaget sin fejltagelse. Og hvem ved desuden, om der ikke er en dæmon i hende, som kan tage det op med den værste mand? Hun var øjensynlig et forkælet, forfængeligt pigebarn, og det kan godt være, at hun er en kokette."

Deronda besluttede ikke med sin gode vilje at udsætte sig for nogen *tête-à-tête* med Gwendolen i de få dage, hun blev på abbediet, og han var i stand til at udføre en beslutning, hvor megen lyst han end havde til det modsatte.

Næste dag sagde sir Hugo til hende ved morgenbordet: "Det er i dag et prægtigt vejr ude, skulle vi så ikke gå ud og se stalden og de andre gamle dele af bygningen?"

"Jo, med fornøjelse," svarede Gwendolen. "Du har vel nok lyst til at se stalden, Henleigh?" tilføjede hun og så på sin mand.

"Ja, det vil jeg overmåde gerne," sagde Grandcourt med en ligegyldighed, der syntes at give hans ord en ironisk klang. Det var første gang, Deronda havde hørt dem tale til hinanden siden deres ankomst, og han syntes, at de blikke, de vekslede, var så kolde og ceremonielle, som om det hele kun var en formssag imellem dem. Men englænderne er jo i reglen meget tilbageholdne, og Grandcourts overordentlige tilbageholdenhed kunne derfor også betragtes som et yderliggående udtryk for en almindelig national tilbøjelighed.

"Hvem andre har lyst til at gøre turen med?" sagde sir Hugo. "Damerne må pakke sig godt ind, for vi kan ikke blive færdige før lige ved solnedgang. Du går jo med, Dan, ikke sandt?"

"Jo," sagde Deronda i en let tone, for han vidste, at sir Hugo ville tage enhver undskyldning ilde op.

"Så mødes alle i biblioteket, når de er parate – f.eks. om en halv time," sagde baronetten. Gwendolen gjorde sig mærkværdig hurtigt i stand og kom efter ti minutters forløb ned i biblioteket i sin pelsværkskåbe, sin fjerhat og sine små tyksålede støvler. Så snart hun trådte ind i salen, så hun, at der allerede var én, og det var netop, hvad hun havde håbet. Deronda stod med ryggen vendt imod hende i den anden ende af salen og læste i en avis. Hvorledes kunne små støvler gøre nogen støj på et Axminstertæppe? Og at hoste ville have set ud som en forsætlig tilkendegivelse af sin nærværelse, som hun ikke kunne nedlade sig til. Hun undså sig også ved at gå hen til ham og lade ham vide, at hun var der, skønt det var hendes brændende attrå efter at tale med ham, som havde ladet hendes fantasi udmale sig denne mulighed for at træffe ham og havde bragt hende til at ile ned, ligesom fugle flagrer omkring det vand, som de ikke tør drikke af. Hun nærede altid en ængstelig tvivl med hensyn til hans dom om hende, og i dag var hun særlig ængstelig for, at han skulle foragte hende som en kvinde, der triumferede over, at hun var Grandcourts hustru og engang skulle være frue på dette sted. Der var ikke det fjerneste spor af koketteri i den måde, hun betragtede ham på; han var for hende enestående blandt mænd, fordi han havde gjort det indtryk på hende, at han ikke var hendes beundrer, men var hende overlegen.

Og nu ville han ikke vende sig om og se, at hun var der! Avisen raslede i hans hånd, hans hoved bevægede sig op og ned, mens blikket gled hen over disse dumme spalter, og han strøg sig om skægget, som om der ikke var nogen sorg eller kvide til her i verden. Naturligvis ville hele resten af selskabet snart komme ned, og lejligheden til, at hun kunne sige nogle ord, som udslettede indtrykket af hendes kåde ord den foregående aften, ville da være omme. Han var helt syg af sindsbevægelse, og der var i hendes ansigt kommet det ejendommelige udtryk, som hidrører fra en ydmygelse, man ikke kan lette ved at græde.

Endelig kastede han avisen og vendte sig om.

"Hvad, er De allerede her?" sagde han, idet han trådte et par skridt frem: "så må jeg nok skynde mig op og få min overfrakke på."

Han vendte sig om til siden og gik ud af salen. Det var en temmelig slem opførsel, høfligheden ville dog have budt ham at blive og veksle nogle ord med hende, inden han gik. Rigtignok kom et øjeblik efter Grandcourt derind med sir Hugo, så at der kun kunne have været tale om nogle ganske enkelte, rent almindelige og ubetydelige ord. Da de kom ind, så de ham gå ud ad biblioteksdøren.

"Du – du ser noget dårlig ud," sagde Grandcourt, idet han gik lige hen til hende, stillede sig foran hende og så hende ind i øjnene. "Tror du, at du kan tåle at gå med?"

"Ja, det vil jeg gerne," sagde Gwendolen uden ringeste bevægelse, bortset fra en trækning ved munden.

"Vi kan opsætte at se os om i huset og kun spadsere uden døre," sagde sir Hugo venligt, mens Grandcourt vendte sig til siden.

"Å nej, gør blot ikke det!" sagde Gwendolen i en bestemt tone; "lad os ikke opsætte noget. Jeg trænger til en lang spadseretur."

Resten af det selskab, der ville gå med – to damer og to herrer foruden Deronda – havde nu samlet sig, og Gwendolen, der havde genvundet sin ro, gik ved siden af sir Hugo og syntes at høre med lige megen opmærksomhed på de oplysninger, Deronda efter opfordring gav om de forskellige stilarter, og på sir Hugos grunde for, at han ikke gjorde noget forsøg på at råde bod på den iøjnefaldende blanding af det moderne og det antikke, som efter hans mening kun gjorde stedet så meget mere ægte historisk. På vejen til fadeburet og køkkenet gik de udenom huset og blev stående foran en smuk spidsbuet døråbning, der var den eneste gamle levning i den østlige facade.

"Efter min mening," sagde sir Hugo, "er den meget interessantere, således som den der sidder mellem bygværk, der tydeligt er fire hundrede år yngre, end om hele fløjen var opført i det trettende århundredes stil. Tilbygninger bør bære præget af den tid, hvor de gøres. Det kunne ikke falde mig ind at ødelægge levninger fra fortiden, men den herskende tilbøjelighed til at reproducere det gamle forekommer mig at være en fejl. Hvad skal enden desuden blive, når man vil gå den vej? Man kommer til at lave glughuller, som man slet ikke har i sinde at se ud ad. Så kan man lige så gerne forlange af mig, at jeg skal slide huller i stenene ved at knæle ned på dem; hvad siger De, Grandcourt?"

"Det er en fordømt uskik," sagde Grandcourt i sin vante drævende tone. "Jeg kan ikke udstå fyre, der har lyst til at tude

litanier – de er de gyseligste plageånder, der nogensinde har eksisteret."

"Ja, det må folks romantik føre til," sagde sir Hugo i en fortrolig, samstemmende tone – "det vil sige, hvis de udfører den i dens logiske konsekvenser."

"Jeg tror, at hvis man således ville ræsonnere imod alle systemer, fordi de kunne overdrives, så ville man snart bringe livet til at stå stille," sagde Deronda. "Vi må i alt, hvad vi foretager os, beregne, hvor vi skal stoppe."

"Holder De da af at bevare de gamle moder, mr. Deronda?" sagde Gwendolen, idet hun blev lidt tilbage, mens sir Hugo og Grandcourt gik videre.

"Nogle af dem. Jeg kan ikke indse, hvorfor vi ikke skulle bruge vort skøn overfor dem ligesom overfor alt andet, eller hvorfor enten ælde eller nyhed i og for sig skulle være et argument for eller imod. At glæde sig over at gøre noget, fordi vore forfædre har gjort det, er meget godt, når det ikke udelukker noget bedre. Det udvider området for vor hengivenhed – og hengivenhed er den ypperste grundvold for det gode i livet."

"Jeg tror ikke rigtig, jeg forstår det," sagde Gwendolen og løftede sit hoved på sin gamle skælmske måde. "Jeg tror ikke, jeg er synderlig kærligt anlagt; det er måske Deres mening, at det er grunden til, at jeg ikke kan opdage meget godt i livet?"

"Nej, det var just ikke min mening; men jeg indrømmer, at jeg ville mene det, hvis jeg troede, hvad De siger om Dem selv," sagde Deronda alvorligt.

Sir Hugo og Grandcourt vendte sig nu om og blev stående.

"Jeg kan aldrig få mr. Deronda til at sige mig en kompliment," sagde Gwendolen. "Jeg er nysgerrig efter at se, om der ikke kan

lokkes en smule smiger ud af ham."

"Nej," sagde sir Hugo med et blik på Deronda, "jeg skal sige Dem, det er en håbløs gerning at ville smigre en ung kone, og vi opgiver det i fortvivlelse. Hun er blevet så overøst med smukke talemåder, at alt, hvad vi siger, tager sig smagløst ud."

"Det er ganske sandt," sagde Gwendolen, idet hun bøjede sit hoved med et smil. "Grandcourt vandt mig ved at sige mig net anbragte komplimenter. Havde et eneste ord været forkert anvendt, ville det være gået ilde."

"Hører De det?" sagde sir Hugo og så på manden.

"Ja," sagde Grandcourt uden at forandre en mine; "men det er fordømt besværligt i længden."

Alt dette forekom sir Hugo at være en ganske naturlig skæmtende tale mellem en sådan mand og en sådan kone; men Deronda undrede sig over de idelige forandringer i Gwendolens væsen, som i det ene øjeblik vakte hans sympati ved barnlig snaksomhed, i det andet øjeblik frastødte ham ved stolt kulde. Han søgte at holde sig borte fra hende ved at hellige sig miss Juliet Fenn, en ung dame, hvis profil var blevet så uheldigt dannet ved forhold, som hun ikke var herre over, at Gwendolen for nogle måneder siden havde anset det for umuligt, at hun kunne blive skinsyg på hende. Ikke des mindre var alle de herligheder, de så i køkkenet – en fuldstændig vel bevaret del af den oprindelige bygning – forspildte for hende, og sir Hugos forklaring af dem faldt hende ligefrem til besvær, fordi Deronda afgav sin forklaring til de andre damer og holdt sig borte fra hende. Det havde intet at betyde, at de andre herrer benyttede lejligheden til at være i nærheden af hende; hvad i alverden kunne deres beundring nytte, når hun havde en pinlig følelse af,

at der i Derondas sind var en målestok, som gjorde hende meget lille, når hun blev målt med den?

De gik videre gennem forskellige gårde hen til det smukke gamle kapel, som nu var forvandlet til hestestald. Der hvilede endnu over dets indre en egen højtidelig stemning, som forhøjedes ved, at vintersolens matte stråler faldt ind gennem de øverste støvede vinduer og spillede på levningerne af de gamle malerier og englefigurer. Loftet hvælvede sig højt og smukt, uberørt af den moderne vandalisme, og når af og til en af hestene stampede imod fliserne, rullede lyden som en torden gennem kirken og besvaredes af hundeglam udenfor.

"O, det er prægtigt!" udbrød Gwendolen, glemmende alt undtagen det umiddelbare indtryk. "Jeg ville blot ønske, at der var en hest i hvert af spiltovene. Jeg ville ti gange hellere have denne stald end den på Ryelands."

Men aldrig så snart havde hun sagt dette, førend hun blev slået af en tanke og uvilkårligt så om på Deronda, der forunderligt nok havde taget sin filthat af og stod og holdt den foran sig, som om han var trådt ind i en virkelig kirke. Ligesom andre så han tilfældigvis på hende, og deres øjne mødtes – til stor ærgrelse for hende, for det forekom hende, at hun ved at se på ham havde røbet sine tankers retning, og hun mærkede, at hun rødmede. Hun overdrev det indtryk, som både sir Hugo og Deronda måtte have af den taktløshed, hun havde begået ved at omtale besiddelsen af noget på abbediet; hvad Deronda angik, havde hun uden tvivl bragt ham til at foragte hende. Hendes ærgrelse over den forvirring, som hun antog måtte være iøjnefaldende, berøvede hende den sædvanlige evne til at slå det hele hen i spøg, og idet hun vendte sit ansigt op imod loftet,

drejede hun sig rundt på hælen i denne stilling. Havde nogen lagt mærke til hendes rødme, havde de dog ganske sikkert ikke fortolket den i overensstemmelse med hendes hemmelige følelser. En rødme er intet sprog; den er kun et tvivlsomt flagsignal, der kan betyde to stik modsatte ting. Kun Deronda havde en svag anelse om en del af hendes følelser; men mens han stod og holdt øje med hende, var han selv genstand for iagttagelse.

"Tager De Deres hat af for hestene?" sagde Grandcourt i en spottende tone.

"Hvorfor ikke?" sagde Deronda, idet han tog hatten på. Han havde virkelig ganske automatisk taget hatten af, og havde han været en grim mand, ville sagtens ingen have lagt mærke til det; men om den smukke antager man gerne, at han har lyst til at vise sin skønhed frem.

Efter at man havde beset stalden, sagde sir Hugo, at selskabet nu måtte hen og se på klostergården, den smukkeste og bedst bevarede del af hele bygningen. Gwendolen blev lidt tilbage for at se på de store lænkehunde, men Grandcourt ventede på hende.

"Det er bedst, at du tager min arm," sagde han i sin sagte, bydende tone; og hun tog den.

"Det er rædsomt at blive slæbt således rundt uden at få en cigar," sagde Grandcourt.

"Jeg troede, at du havde lyst til det."

"Lyst til det? Vorherre bevares! Og så sådanne damer! – At invitere én til at se på slige uhyrer! Og den nar Deronda –"

"Hvorfor kalder du ham en nar? Har du så meget imod ham?"

"Imod ham? Nej. Hvad bryder jeg mig om, at han er en nar? Det er mig den ligegyldigste ting på jorden. Jeg kan gerne invitere ham til Diplow igen, hvis du har lyst."

"Jeg tror ikke, han ville komme. Han er for begavet og kundskabsrig til at bryde sig om os," sagde Gwendolen, som fandt det hensigtsmæssigt privat at lade sin mand vide at der var en mulighed for, at nogen kunne føle sig ham overlegen.

"Jeg har aldrig hørt, at det gør stor forskel hos en mand. Enten er han gentleman, eller han er det ikke," sagde Grandcourt.

At et nygift ægtepar benyttede lejligheden til et øjebliks *tête-à-tête*, var let forståeligt og undskyldeligt, og resten af selskabet gik forud for dem, indtil de alle blev stående i klostergården, hvor vi for tretten år siden så en dreng mellem de affaldne rosenblade blive bekendt med sin første sorg. Gwendolen havde sluppet sin mands arm og sluttet sig til de andre damer, som Deronda forklarede bygningsstilens ejendommeligheder for.

"De holder bestemt grumme meget af dette sted," sagde miss Fenn i al uskyldighed uden at tænke på arvespørgsmålet. "Der er så mange huse, der er som tyve andre, men dette er enestående, og det lader til, at De kender hver en vrå af det. De kunne sikkert aldrig holde så meget af noget andet hjem som af dette."

"Å, jeg tager det med mig," sagde Deronda roligt. "For de fleste mennesker er deres ungdomshjem ikke andet end erindringen om deres første leveår, og det billede udslettes aldrig. Mindet er ikke udsat for skuffelser, og éns overdrivelser er altid på den gode side."

Gwendolen var vis på, at han talte således af taktfuldt hensyn til hende og Grandcourt, fordi han vidste, at de hørte på ham og fordi han sandsynligvis troede om hende, at hun var en egenkærlig person, der kun brød sig om, hvad hun selv besad. Men hvad han end sagde, måtte det have været en hemmelig kummer for ham, at forholdene ved hans fødsel havde udelukket ham fra at arve sin faders stilling, og hvis han antog, at hun hoverede over, at den skulle tilfalde hendes mand, hvad andet kunne han da føle for hende end en med foragt blandet medynk? Ja, det forekom hende klart, at han skyede hende og foretrak at tale med andre – og det var i grunden ikke smukt af ham.

En blanding af stolthed og frygtsomhed afholdt hende fra at tale til ham igen, og mens de så på de lange rækker af sirlige portrætter i galleriet ovenover buegangene, vedblev hun at give sig mine af, at det interesserede hende, og gjorde sine livlige bemærkninger uden at henvende dem direkte til Deronda. Men til sidst var hun træt af den påtagne oprømthed, og da Grandcourt begav sig ind i billardværelset, gik hun ind i det smukke boudoir, som var anvist hende, og lukkede sig inde der for uforstyrret at hengive sig til sine melankolske betragtninger.

Stakkels Gwendolen var sig bevidst, at der foregik en forvandlingsproces med hende. Hele hendes gamle natur var rystet i sin grundvold, hendes håb var ødelagt, men endnu søgte hun efter evne at stride imod. Efter hver en ny ydmygelse gjorde hun et forsøg på igen at vinde fodfæste, på at gribe, hvad der hidtil havde holdt hende oppe, tilliden til, at nye afvekslinger, ny spænding ville lade livet gå hen uden synderlig

tænkning. Håbet om, at en eller anden handling, hvorved de forurettede fik oprejsning, kunne befri hende fra hendes selvbebrejdelser og skærme hende imod en ubestemt, altid på ny fremtrædende angst for en eller anden gyselig katastrofe. Hun stolede på, at vanen ville hærde hende og gøre hende ligegyldig for sin ulykke.

Ja – ulykke. Denne smukke, legemligt sunde unge dame med sine toogtyve år og sin tilfredsstillede ærgerrighed følte sig ikke længere oplagt til at kysse sit glade billede i spejlet; hun så på det med forundring over, at hun kunne være så ulykkelig. Én tro, der havde fulgt hende gennem hendes liv som ung pige som en smigrende overtro, opmuntret ved, at alle hendes omgivelser underordnede sig hende – troen på hendes magt til at herske – var totalt forsvundet. På syv korte uger, der forekom hende som en halv levetid, havde hendes mand vundet et herredømme over hende, som hun lige så lidt kunne unddrage sig, som hun kunne have unddraget sig den bedøvende virkning ved berøringen af en elektrisk rokke. Hun havde truffet en vilje, der lignede en krabbes eller en *Boa constrictors*, der kniber og knuser uden ophævelser, uden støj. Grandcourt vidste nøje, hvorledes et sådant herredømme skulle vindes; han havde et overraskende skarpt blik til at opdage de åndelige rørelser hos Gwendolen, ved hvilke han kunne gøre hendes stolte og genstridige sind stumt og hjælpeløst.

Hun havde brændt Lydia Glashers brev i en øjeblikkelig angst for, at andre øjne skulle se det, og havde vedholdende skjult for Grandcourt, at der var nogen anden årsag til hendes heftige nervøse anfald end bryllupsdagens sindsbevægelse og anstrengelse. "Spørg mig ikke," havde hun sagt; "det var min

sindsbevægelse, den pludselige forandring fra livet i hjemmet, som var skyld i det." Men ordene i hint brev gentog sig atter og atter for hende og tyngede på hendes samvittighed som et profetisk varselsråb. Hun gennemlevede idelig igen optrinnet ved *De hviskende stene* og frygtede, for, at Grandcourt skulle få noget at vide om det. Den mulighed, hun engang havde beroliget sig ved, at hun nemlig kunne tale med ham om mrs. Glasher og hendes børn og skaffe dem rig erstatning for den uret, der var begået imod dem, var nu forsvundet. Enhver lidelse forekom hende nu lettere at bære end den dybe ydmygelse, det ville være, om hun tilstod for ham, at hun vidste alt, inden hun giftede sig med ham, og at hun ved at tage ham til ægte havde brudt sit ord. Alle de grunde, hun havde søgt at retfærdiggøre sin færd med, da giftermålet med Grandcourt fristede hende, alle hendes drømme om en vordende magt over hendes mand, hvorved hun ville formå ham til at handle mere liberalt, end han ellers ville være tilbøjelig til, var nu så tomme og intetsigende som de udbrændte lys, der havde tjent til at oplyse en børnekomedie. Hendes følelse af, at hun havde handlet uforsvarligt, skærpedes yderligere ved både en bestemt og en ubestemt frygt. Den bestemte frygt var for, at hemmelighedssløret skulle falde mellem hende og Grandcourt og give ham ret til at behandle hende med overlegen ringeagt. Med læsningen af hint brev var hendes mands herredømme over hende begyndt.

Og hendes mand vidste det hele tiden meget godt. Han havde vel ikke nogen bestemt kundskab om, at hun havde brudt et givet løfte, og ville ikke have anslået virkningen på hendes samvittighed af et sådant løftebrud synderlig højt; men han

vidste ikke blot, hvad Lush havde fortalt ham om mødet ved De hviskende Stene, men havde også en sikker formodning om, hvad årsagen var til Gwendolens pludselige nerveonde. Han var overbevist om, at Lydia havde lagt noget ved diamanterne, og at dette noget, hvad det end var, havde gjort, at Gwendolen på ny følte sig stødt bort fra ham, men ikke turde lægge det for dagen. Han tog sig det ikke, som mangen anden mand ville have gjort, videre nær, at hans forhåbninger om ægteskabelig lykke var forspildte; han havde ønsket at blive gift med Gwendolen, og han var ikke den mand, der var til sinds at angre sine handlinger. Hvad han navnlig følte, var, at der var foregået en forandring med hensyn til vilkårene for hans herredømme, som langt fra at rokke det, tværtimod kunne yderligere befæste det. Og det blev befæstet. Han indså, at han ikke havde giftet sig med en tåbenakke, som ikke kunne indse, at det var hende umuligt at slippe bort; han havde tværtimod giftet sig med en pige, der havde ånd og stolthed nok til ikke at gøre sig til nar ved at forspilde alle fordelene ved en stilling, som havde øvet sin tiltrækning på hende; og hvis hun behøvede nogle eftertrykkelige vink for at hjælpe hende til at komme på de rette tanker, så skulle han ikke forholde hende dem.

Trods alle samvittighedsnag havde Gwendolen ikke noget øjeblik været i tvivl om, at det tilkom hende at bære sin sorg med værdighed og give sig mine af at være, hvad der kaldes lykkelig. I en åbenbaring af sin skuffelse eller sorg så hun ikke andet end en ydmygelse, der ville have været som eddike for hendes sår. Hvad end hendes mand til sidst måtte blive for hende, agtede hun at bære sit åg således, at hun ikke blev genstand for verdens beklagelse. For hun tænkte på de

kommende år med bange anelser; hun var angst for Grandcourt. Hendes små frivillige eller ufrivillige koketterier havde virket på Grandcourt, mens han gjorde kur til hende, og ladet ham vise sig for hende som en person, hun kunne forstå og regere; men ægteskabet havde straks forandret forholdet, og Grandcourt var blevet noget aldeles ubestemt for hende, undtagen for så vidt som han ville gøre akkurat, hvad han selv ville, og at hun ikke til sin rådighed havde midler hverken til at bestemme hans vilje eller til at unddrage sig den.

Hvad der var forefaldet mellem dem med hensyn til diamanterne, var i så henseende karakteristisk. En aften, kort førend de tog til abbediet, skulle de til middag på Brackenshaw Castle. Gwendolen havde sagt til sig selv, at hun aldrig ville gå med de diamanter; der klæbede ved dem gyselige ord som fra en ond drøm, hvis billeder stadig svævede for hendes øjne. Hun kom ned i hvid kjole med en enkelt guldstribe og med et halsbånd af smaragder, som Grandcourt havde foræret hende, om halsen og små smaragdstjerner i ørene.

Grandcourt stod med ryggen til kaminen og så på hende, da hun trådte ind.

"Er jeg nu ganske, som du vil have det?" sagde hun i en ret munter tone. Hun var ganske glad over, at hun skulle over til Brackenshaw Castle i sin nye værdighed, ligesom mænd, hvis affærer befinder sig i en bedrøvelig uorden, gerne vil spise ude mellem folk, om hvilke det er sandsynligt, at de lever under en behagelig misforståelse med hensyn til dem og deres forhold.

"Nej," sagde Grandcourt.

Gwendolen følte sig straks uhyggelig til mode og var angst for, hvad der nu ville komme. Hun var ikke uforberedt på en

kamp om diamanterne; men sæt at han i sin sagte, hånlige tone sagde til hende: "Du er ikke i nogen henseende, som jeg ville have det." Det var meget slemt for hende, at hun hadede ham i sit stille sind; men det ville være meget værre, hvis han gav det første tegn til, at han hadede hende.

"O Gud!" udbrød hun efter en pause så lang, at hun til sidst ikke kunne udholde den længere, "hvorledes skal jeg bære mig ad for at blive anderledes?"

"Tag diamanterne på," sagde Grandcourt og så hende lige ind i ansigtet med sine sammenknebne øjne.

Gwendolen tav en stund, bange for at lægge nogen sindsbevægelse for dagen og dog på det rene med sig selv om, at der foregik en forandring i hendes blik, da det mødte hans. Men hun var nødt til at svare og sagde så ligegyldigt, som hun formåede: "Nej, det er ikke værd. Jeg tror ikke, diamanter klæder mig."

"Det kommer slet ikke sagen ved, hvad du tror," sagde Grandcourt i sin sagte, bydende tone. "Jeg ønsker, at du skal have diamanterne på."

"Å nej, lad mig være fri; jeg holder så meget af disse smaragder," sagde Gwendolen, som, på trods af at hun havde været forberedt på dette optrin, dog nu blev bange. Den hvide hånd, han stod og strøg sig om bakkenbarten med, bildte hun sig ind ville være i stand til at gribe hende om halsen og true med at kvæle hende; hendes frygt for ham, som blandede sig med den ubestemte anelse om en eller anden gengældende ulykke, der svævede over hendes liv, havde formelig nået en overtroisk højde.

"Vær så god at sige mig, af hvad grund du ikke vil tage diamanterne på, når jeg ønsker det," sagde Grandcourt. Hans blik var fremdeles fæstet på hende, og hun mærkede, at hendes øjne lukkede sig halvt for dette blik ligesom for at lukke en smerte ude.

Hvad kunne det nytte, at hun satte sig til modværge? Hun kunne ikke sige noget, der ikke ville såre hende endnu dybere, end om hun underkastede sig. Idet hun langsomt vendte sig om, gik hun ind i sit toiletteværelse. Da hun tog diamanterne frem, faldt det hende ind, at hendes ulyst til at gå med dem måske allerede havde vakt en mistanke hos Grandcourt om, at hun vidste noget om dem, som han ikke havde sagt hende. Hun bildte sig ind, at der i hans øjne var et udtryk, som tydede på, at det var ham en glæde at pine hende. Hvor kunne hun trodse ham? Hun havde intet at sige, som ville gøre indtryk på ham – intet, som ikke ville give ham endnu større magt over hende.

"Det er ham en glæde at gøre sine hunde og heste angst og bange; det er hans halve fornøjelse ved at kalde dem sine," sagde hun til sig selv, idet hun skælvende og bevæget åbnede juvelskrinet, "således vil det også gå med mig; jeg vil også i min angst krybe for ham. Hvad andet er der for mig at gøre? Jeg vil ikke sige til verden: Beklag mig!"

Hun ville lige til at ringe på sin kammerpige, da hun hørte døren blive åbnet bagved sig. Det var Grandcourt, der kom ind.

"Du vil have en til at sætte dem fast," sagde han, idet han gik hen til hende.

Hun svarede ikke, men stod stille og lod ham tage smykkerne frem og anbringe dem som han ville. Det var klart, at han havde været vant til at anbringe dem på en anden. Med bitter spot

over sig selv tænkte Gwendolen: "Hvilket herligt privilegium det er, som jeg har berøvet en anden kvinde!"

"Hvorfor fryser du således?" sagde Grandcourt, da han havde sat den sidste ørenring i hendes øre. "Du må tage meget pelsværk på. Jeg kan ikke udstå at se en dame komme ind i en stue og se forfrossen ud. Hvis du overhovedet skal vise dig som nygift kone, så må det ske således, som det sømmer sig."

Det var just ikke nogen videre kærlig tiltale af en ung ægtemand, men den vakte Gwendolens stolthed og bevirkede, at hun blev herre over sin bevægelse. Ordene fra den slemme drøm stod endnu skrevet på diamanterne, men kun for hende selv; for andre var det brillanter, der ganske passede for hende, og Grandcourt bemærkede i sit stille sind, at hun lystrede tøjlerne.

"Ja, Mama, jeg er rigtig lykkelig," havde Gwendolen sagt, da hun kom tilbage til Diplow. "Ryelands har ganske svaret til mine forventninger. Det er en meget smukkere herregård end denne – større i alle måder. Men trænger du ikke til flere penge?"

"Ved du ikke, at mr. Grandcourt sendte mig et brev på din bryllupsdag? Jeg får otte hundrede pund om året. Han ønsker, at jeg foreløbig skal beholde Offendene, mens I er på Diplow. Men hvis der var et eller andet smukt hus at få i nærheden af parken på Ryelands, så kunne vi jo leve billigt der, og så ville jeg måske have dig størstedelen af året."

"Det må vi overlade til Grandcourt, Mama."

"Ja naturligvis. Det er overordentlig smukt af ham, at han vil betale lejen for Offendene til juni. Vi kan komme meget godt ud af det og behøver ikke nogen anden tjener end Crane. Vor gode Merry bliver hos os og hjælper mig at styre huset. Det er ganske

naturligt, at Grandcourt ønsker, at jeg skal leve på en tålelig elegant fod i din nærhed, og jeg kan ikke sige nej til hans tilbud. Han har altså ikke fortalt dig noget om det?"

"Nej; han har formodentlig villet have, at jeg skulle høre det af dig."

Gwendolen havde virkelig længtes meget efter at få at vide, hvad der ville blive gjort for hendes moder, men hun havde aldrig kunnet overtale sig til at bringe sagen på tale til Grandcourt. Nu havde hun imidlertid en erkendtlighedsfølelse, som ikke lod hende have ro, førend hun havde sagt til ham: "Det er smukt af dig, at du således sørger for moder. Du har påtaget dig en stor byrde ved at gifte dig med en pige, der ikke ejede andet end pårørende."

Grandcourt, der sad og røg, svarede blot i en ligegyldig tone: "Naturligvis kunne jeg ikke lade hende leve som en skovfogeds moder."

"Han er i alt fald ikke pengegerrig," tænkte Gwendolen, "og moder har fået det bedre, fordi jeg har giftet mig."

Hun forfulgte ofte denne sammenligning mellem, hvorledes det ville have været, hvis hun ikke havde giftet sig med Grandcourt, og hvorledes det nu var, og søgte at overtyde sig om, at livet i almindelighed var glædetomt, og at hun, hvis hun havde valgt anderledes, nu måske ville have set tilbage med en lige så bitter følelse som den, hun nu søgte at argumentere bort. Moderens sørgmodighed, som før havde irriteret hende, var hun nu tilbøjelig til at forklare som det sædvanlige resultat af kvinders erfaringer. Sandt nok, hun mente endnu, at hun ville "mage tingene anderledes end Mama", men det ville blot sige, at hun ville bære sin kummer med frejdigt mod og ikke

lade nogen ane den. Hun lovede sig selv, at hun ville vænne sig til sine hjertesorger og søge at finde spændende og bedøvende midler, der kunne føre hende gennem livet, ligesom en skarp galop førte hende gennem nogle af formiddagstimerne. Der var f.eks. hasardspillet. Hun havde i Leubronn hørt historier om elegante damer, der spillede på allehånde måder. På afstand forekom det hende vel nu kedsommeligt. Men måske kunne lidenskaben vågne, hvis hun begyndte at spille igen. Og så var der den fornøjelse at gøre effekt ved sin optræden i selskabslivet; hvad bestilte feterede skønheder i London, hvis deres mænd havde råd til at lade dem optræde med glans? Alle mænd fortrylledes af dem; de havde ekvipager og rige toiletter, spadserede på offentlige steder, bukkede til alle sider og gav de sædvanlige svar, og gik så igen; måske havde de også visse liebhaverier, købte sjældent porcelæn og uddannede deres talenter. Kunne hun blot føle en stærk higen efter sådanne adspredelser – kunne hun blot tro på adspredelser, således som hun før havde gjort! Talenter havde ophørt at have den tillokkelse for hende, at de lovede hende en fremragende stilling, og hvad de fortryllede herrer angik – tilbedere, der sværmede om hende med smægtende blikke og bragte afveksling ind i det ægteskabelige liv ved den slags hemmelighedsfulde, lidenskabelige og farlige romantik, som hendes franske læsning havde givet hende noget begreb om – så var der den fatale omstændighed ved det, at hun slet ikke kunne tænke sig fortryllet af dem, men stadig betragtede dem i belysning af sin utilfredshed med livet. For at finde trøst i på forhånd at tænke os et eller andet, må vi have en forsmag på glæden ved det i form af lyst til det; men Gwendolen havde tabt

al lyst. Hvorledes hun end tænkte sig sit livs muligheder, kom der stadig en dunkel skygge, der kuede hende. Hendes selvtillid var blevet til anger og frygt; hun stolede hverken på sig selv eller på sin fremtid.

Denne skjulte hjælpeløshed forøgede den magt, Deronda fra første færd af havde vundet over hendes sind, som en mand, der havde en egen målestok, han bedømte hende efter. Havde han en måde at betragte tingene på, som kunne give hende et nyt fodfæste, være hende et indre værn imod mulige tildragelser, som hun frygtede som en gengældelse for hendes færd? Det er en af hemmelighederne ved den forandring i vor åndelige habitus, der ganske passende er blevet benævnt omvendelse, at for mange af os har hverken Himlen eller Jorden noget at åbenbare, førend en eller anden personlighed kommer i berøring med os og udøver en ejendommelig indflydelse på os, som vækker modtagelighed hos os. Gwendolen havde plejet at betragte de personer, der omgav hende, som gamle, forslidte bøger, som hun kendte alt for godt til, at de kunne være interessante. Deronda havde vakt hendes opmærksomhed, vakt en ny følelse hos hende, og hans indflydelse havde sin part i hendes selvbebrejdelse, hendes frygt for fremtiden.

"Jeg ville ønske, at han kunne få alt at vide, uden at jeg behøvede at fortælle ham det," var en af hendes tanker, mens hun sad bøjet over endestykket på en sofa med hånden under kinden og så sig selv i et spejl – ikke beundrende, men ligesom seende på en lidelsesfælle. "Jeg ville ønske, at han vidste, at jeg ikke er så foragtelig, som han anser mig for – at jeg er inderlig bedrøvet og gerne ville være bedre, hvis jeg kunne." Uden hjælp af nogen hellig ceremoni eller nogen gejstlig dragt havde

hendes følelser forvandlet denne mand, der kun var nogle år ældre end hun, til en præst. En ung mands eller kvindes ærefrygt for en jævnaldrende er meget stærk i sine virkninger; fristelserne er de samme for begge, og den, der hæver sig op over dem, betragtes derfor som værende i besiddelse af en større styrke, en virkelig overlegenhed, der ikke kan mistænkes for at være frugten af en livstræt verdenserfaring.

Men virkningen kan stundom være allerstørst på den, som er genstand for ærefrygten. De, der sætter deres lid til os, bidrager til vor udvikling. Og måske ville hin Gwendolens ideale betragtning af Deronda også med tiden kunne bidrage til hans udvikling og opdragelse.

36

Imidlertid havde mr. Vandernoodt, der havde lyst til en spadseretur, en cigar og en passiar, fået fat i Deronda og var trukket af med ham. Da vi ikke godt kan fortælle en mand hans egne hemmeligheder, avler nødvendigheden af at være sammen med vedkommende ofte et ønske om at skaffe sig luft i samtale med en anden person, der ikke kender ham så godt. Og mr. Vandernoodt sagde nu:

"Hvad den Grandcourt er for en udlevet, blaseret person. Men er han en god ven af Dem, tager jeg min bemærkning tilbage."

"Nej, ikke i mindste måde," sagde Deronda.

"Det tænkte jeg nok. Det forbavser én, hvorledes det er gået til, at han igen har haft et heftigt anfald af lidenskab, og det må han have haft, siden han har giftet sig således. Lush, hans gamle følgesvend, giver rigtignok at forstå, at det var af bare stædighed, at han giftede sig med det pigebarn. På ære, det er en meget forklarlig stædighed. En mand kunne godt beslutte sig til at gifte sig med hende uden at være ansporet til det af andres indvendinger. Men det må være en temmelig dyr historie for ham."

"Jeg kender intet til hans affærer."

"Hvad for noget! De ved ikke noget om den anden husholdning, han har?"

"På Diplow? Jo, naturligvis. Det har han lejet af sir Hugo, men kun for et år."

"Nej, vist ikke nej, ikke på Diplow, men på Gadsmere. Jeg tør indestå for, at sir Hugo nok kender det."

Deronda sagde ingenting. Han begyndte virkelig at blive noget nysgerrig, men han tænkte nok, at Vandernoodt ville fortælle ham, hvad han havde at sige, uden at han behøvede at nedlade sig til at udspørge ham.

"Lush ville naturligvis ikke rigtigt ud med sproget. Han er Grandcourts fortrolige og mellemmand. Men jeg har det fra den bedste kilde. Sagen er den, der er en anden dame med fire børn på Gadsmere. Hun har domineret ham i de sidste ti år eller mere og gør det nok, så vidt jeg kan forstå, endnu. Hun løb i sin tid bort fra sin mand for hans skyld og rejste med ham allevegne. Nu er hendes mand død; jeg traf for nylig en mand, der havde tjent i samme regiment som han og havde kendt mrs. Glasher, inden hun fløj bort. Det var en ildfuld, sortøjet kvinde – i sin tid en renommeret skønhed – han troede, at hun var død. Man siger, at hun endnu kan kommandere Grandcourt, og det er mærkværdigt, at han ikke har giftet sig med hende, for de har en meget smuk dreng, og efter sigende kan Grandcourt gøre ganske, hvad han vil, med sine godser. Det har Lush fortalt."

"Hvad ret havde han da til at gifte sig med denne unge pige?" sagde Deronda indigneret.

Mr. Vandernoodt lagde dækbladet til rette på enden af sin cigar, trak på skuldrene og stak sine læber frem.

"*Hun* kan umuligt vide noget om det," sagde Deronda med eftertryk. Men på denne bestemte forsikring fulgte straks det stiltiende spørgsmål: "Mon hun har vidst noget om det?"

"Det er et ganske pikant billede," sagde mr. Vandernoodt – "Grandcourt mellem to lidenskabelige kvinder. For De kan være vis på, at denne blonde frue har ikke lidt af en djævel i sig, det

kom jeg på det rene med mig selv om i Leubronn. Det er så omtrent som Jason mellem Medea og Kreusa; Gud ved, hvordan Grandcourt vil skille sig ved den rolle; den er ikke behagelig. Jeg hører i tankerne Ristori sige: 'Jasone! Jasone!' Disse smukke fruentimmer får gerne fat i et tossehoved."

"Grandcourt kan vist nok bide fra sig," sagde Deronda. "Han er intet tossehoved."

"Nej, jeg mente Jason. Jeg kan ikke rigtigt blive klog på Grandcourt, men han er et godt hoved, har en usædvanlig smuk figur, og får han alle disse godser, er der ingenting i vejen for, at de kunne deles. Miss Harleth, hvis familie, efter hvad man siger, var blevet bragt til tiggerstaven, kan prise sig lykkelig ved, at hun har fået ham. Jeg vil ikke fælde nogen hård dom om manden, fordi han har haft sådan en kærlighedshistorie; men han kunne gerne være lidt mere behagelig. I aftes sad jeg og fortalte ham en mageløs historie, og ligesom jeg var midt i den, rejste hun sig op og gik sin vej. Jeg havde den største lyst til at give ham et spark med på vejen. Tror De nu, at det var distraktion eller uforskammethed?"

"Å, en blanding af begge dele. Han iagttager i reglen formerne, men han hører ikke synderligt efter," sagde Deronda. Efter et øjebliks pause vedblev han: "Jeg tror, der må være nogen overdrivelse eller unøjagtighed i, hvad De har hørt om den dame på Gadsmere."

"Nej, ikke i mindste måde, det kan De stole på. Det er en gammel historie, så folk har rent glemt den, men der er reden, og i den er fuglene. Jeg ved også, at Grandcourt kommer der; men det kommer ingen andre ved end ham selv."

"Det undrer mig, at De har hørt så meget om det," sagde Deronda noget tørt.

"Å, der er en mængde mennesker, som har vidst fuld besked med det; men slige historier bliver pakket bort ligesom gamle breve. Mig interesserer de. Jeg kan nok lide at kende min tids samfundsforhold, og jeg sætter mere pris på sladderhistorier fra nutiden end fra tiden før Syndfloden. Disse lærde fyre skaffer sig et stort navn ved at grave en eller anden lille skandalehistorie op om Semiramis eller Nitokris, og så får vi skrevet tusind og ét digte om den af alle både store og små poeter. Men jeg bryder mig ikke en døjt om mumiernes *faux pas*. Det er sandt, det gør De jo. De er et af disse historiske mennesker, der føler størst interesse for en dame, når hun har fået dødningehoved og skeletarme. Kan det også tiltale Deres fantasi?"

"Å ja; har hun haft sorger af sin kærlighed, så er det jo altid en trøst at vide, at hun er kommet vel ud af dem."

"Nå, De tænker nok på Medea."

Deronda pegede på nogle vældige ege, som det nok var værd at se på, som de stod der med deres nøgne grene. Han følte også interesse for den moderne skandalehistorie, som havde været genstand for deres samtale, men han var vis på, at Vandernoodt ikke havde mere at fortælle om sagen, og derfor ledte han talen hen på noget andet.

Siden de unge år, da han forsøgte at tænke sig sammenhængen med sin egen herkomst, havde han måske aldrig haft så travlt med at opstille allehånde sandsynligheder med hensyn til noget privat anliggende, som han nu var begyndt på i anledning af Gwendolens giftermål. Kunne hun

have fået noget at vide om Grandcourts forhold til en anden dame og derfor have trukket sig tilbage fra partiet, men havde trangen til sidst bragt hende til at overvinde sin uvilje? Han mindedes næsten hvert ord, hun havde sagt til ham, og nogle af disse ord syntes at tyde på en bevidsthed hos hende om, at hun havde gjort en eller anden uret imod nogen. Erfaringen fra hans eget åndsliv lod ham stærkt føle, hvilken uret der kunne tilføjes de ikke anerkendte børn og deres moder. Nagedes mrs. Grandcourt trods sin bestræbelse for at give sig en vel fornøjet mine af en dobbelt eller tredobbelt sorg – selvbebrejdelse, skuffelse, skinsyge? Han dvælede særligt ved alle de små tegn på selvbebrejdelse og var tilbøjelig til at dømme hende mildt, til at undskylde og beklage. Han troede nu, at han havde fundet en nøgle, ved hvis hjælp han bedre kunne forklare hendes væsen; hvor godt kunne man ikke tænke sig, at en ung kvinde, der havde lænket sit friske håb til gamle hemmeligheder, nu søgte at skjule sin elendighed ved ydre glans! Han troede nu, at han grant så, hvorfor sir Hugo aldrig havde ladet noget vink falde til ham om denne sag, og billedet af mrs. Glasher vakte hos ham pinefulde tanker om hemmeligheden ved hans egen fødsel. Havde Gwendolen vidst besked med denne kvinde og hendes børn og dog ikke blot giftet sig med Grandcourt, men også vist sig tilfreds, ville hun i hans øjne have været et modbydeligt væsen; men når Gwendolen nu prøvede angerens bitterhed, fordi hun havde bidraget til at gøre dem uret, så kunne han ikke andet end sympatisere med hende. Var det tilfældet, så de med samme øjne på visse af livets onder, som en kvinde sjældent kan dømme om med retfærdighed eller billighed; for efter skik og brug kunne Gwendolen gerne have betragtet sin mands

ægteskab med hende som en indtrædelse på dydens vej, mens mrs. Glasher repræsenterede den synd, han havde forsaget og Deronda var ganske naturligt indigneret på Hagar'ernes og Imael'ernes vegne.

Unægtelig skrev Derondas stigende bekymring for Gwendolen sig navnlig fra hendes ejendommelige væsen overfor ham. Ét tegn på, at hans interesse for hende havde skiftet karakter, var, at han lod al tanke fare om, at hun var en kokette, der satte snarer for at lokke ham til at gøre kur til hende, og at han besluttede ikke oftere at unddrage sig enhver lejlighed til at tale med hende. Han havde skilt sig af med mr. Vandernoodt og havde i tusmørket opsøgt sig en ensom krog; men en halv time var lang tid nok til at gennemtænke hine muligheder med hensyn til Gwendolens stilling og sindstilstand, og da han tog den beslutning ikke mere at sky hende, kom han i tanker om, at hun rimeligvis var ved teen i salen med de andre damer. Hans gisning var sand, for skønt Gwendolen havde besluttet, at hun ikke ville gå ned i de første fire timer, indså hun allerede, da én time var gået, at hun ved at lukke sig inde gik glip af alle muligheder for at se og høre, og der var nu kun to dage tilbage af hendes besøg. Hun rejste sig, lagde sit ansigt i de tvungne folder og gik ned for at være behagelig. Der var kun damer til stede, og lady Pentreath morede dem med beskrivelsen af en kur under Regentskabet og af den figur, damer og herrer gav i 1819, det år, hun blev præsenteret ved hoffet – da Deronda trådte ind.

"Må jeg komme ind?" sagde han. "Det er måske bedre, at jeg går tilbage og ser efter de andre herrer. De er vist i billardstuen."

"Nej, bliv blot, hvor De er," sagde lady Pentreath. "Damerne var lige ved at blive kede af mig; lad os nu høre, hvad De har at sige."

"Det er lidt vanskeligt at svare på en sådan opfordring," sagde Deronda, idet han trak en stol hen ved siden af lady Mallingers ved tebordet. "Jeg tror, jeg vil benytte lejligheden til at omtale vor lille sangfugl," tilføjede han og så på lady Mallinger – "medmindre De allerede har gjort det."

"Nå, den lille jødepige!" sagde lady Mallinger. "Nej, jeg har ikke omtalt hende. Det faldt mig ikke ind, at her var nogen, som kunne ønske sangtimer."

"Alle damer kender en eller anden, som nok vil have sangtimer," sagde Deronda. "Jeg har tilfældigvis truffet på en udmærket sangerinde." Ved disse ord vendte han sig om til lady Pentreath. "Hun bor hos nogle damer, som jeg står i venskabeligt forhold til – moderen og søstrene til en mand, som var min kontubernal i Cambridge. Hun har optrådt i Wien, men hun ønsker at forlade teaterbanen og ernære sig ved at give undervisning."

"Der er, så vidt jeg ved, masser af den slags folk," sagde den gamle frue. "Skal hendes timer være meget billige eller meget dyre? Begge dele bruges som lokkemiddel."

"De, som hører hende, vil føle sig tillokket ved noget andet," sagde Deronda. "Hendes sang er efter min mening noget ganske usædvanligt. Hun har fået en fortrinlig uddannelse – eller rettere, hun er kommet til uddannelsen med sådanne anlæg, at hendes sang gør indtryk, som om den var lutter natur."

"Hvorfor gik hun da fra teatret?" sagde lady Pentreath. "Jeg er for gammel til at tro på, at personer, som virkelig er i besiddelse af usædvanlig dygtighed, opgiver de bedste chancer, de kan have."

"Hendes stemme var for svag. Det er en yndig stemme i en salon. De, som finder det ganske tåleligt, når jeg synger Schubert, vil blive henrykt over hendes sang," sagde Deronda og så på mrs. Raymond. "Og jeg antager ikke, hun ville have noget imod at synge ved private selskaber eller koncerter. Det egner hendes stemme sig fortrinligt til."

"Jeg skal få hende til at synge i et selskab hos mig, når vi kommer ind til London," sagde lady Mallinger. "Så kan De høre hende. Jeg har selv endnu ikke hørt hende; men jeg stoler på Derondas anbefaling. Jeg har i sinde, at mine pigebørn skal have timer hos hende."

"Er det en godgørenhedsaffære?" sagde lady Pentreath. "Jeg kan ikke udstå godgørenhedsmusik."

Lady Mallinger, som ikke bevægede sig meget let i konversationen og anså sig forpligtet til ikke at meddele noget af Mirahs historie, havde et forlegent smil i ansigtet og så på Deronda.

"Det kan på en vis måde gerne kaldes en godgørenhedsaffære, men i den forstand, at udbyttet bliver på deres side, som ønsker at lære, hvorledes kvindelig sang virkelig bør være," sagde Deronda; "og jeg tror nok, at alle, som har et fint øre, vil have godt af det. Hvis De hørte miss Lapidoth" – med disse ord så han på Gwendolen – "ville De måske opgive Deres beslutning om at lade sangen fare."

"Jeg antager snarere, at jeg ville blive bestyrket i min beslutning," sagde Gwendolen. "Jeg kan ikke følge Deres råd om at glæde mig ved min egen middelmådighed."

"For mit vedkommende," sagde Deronda, "får jeg altid, når jeg hører eller ser folk gøre noget godt, lyst til også at forsøge. Det ypperlige er efter mit skøn i det hele en opmuntring i livet, for det viser, hvilken åndelig rigdom verden besidder."

"Men hvis vi nu ikke kan efterligne det? – Så viser vort eget liv sig blot så meget ubetydeligere for os," sagde Gwendolen.

"Det kommer an på, hvorledes vi se på det," sagde Deronda. "Livet ville være temmelig fattigt, hvis vi ikke havde anden glæde end vore egne præstationer. Ved selv at efterligne det fortrinlige forbereder vi os til ret at nyde det, som kun nogle få kan udføre for os. Jeg tror, at miss Lapidoth er en af disse få."

"Hun må være en meget lykkelig person, tror De ikke?" sagde Gwendolen med et let anstrøg af sarkasme, idet hun vendte hovedet om imod mrs. Raymond.

"Jeg ved ikke," svarede bemeldte selvstændige dame; "jeg må høre noget mere om hende, før jeg vil dømme om det."

"Hun er vel sagtens over sine bedste år," sagde lady Pentreath med sin dybe stemme.

"Nej, tværtimod," sagde Deronda, "hun er kun tyve år."

"Og meget smuk," tog lady Mallinger ordet med elskværdig iver for at komme Deronda til hjælp. "Og hun skal have et nydeligt væsen. Desværre er hun en meget ortodoks jødinde, men skønt jeg ellers ikke holder af det, så kommer det jo unægtelig ikke hendes sang ved."

"Nå, siden hendes stemme er for svag til at skråle meget op, skal jeg sige til lady Clementina, at hun skal få fat i hende til

mine ni sønnedøtre," sagde lady Pentreath, "og jeg håber, at hun vil overbevise de otte af dem om, at de ikke har stemme nok til at synge noget andet sted end i kirken. Jeg er af den mening, at mange af vore unge piger nu til dags trænger til undervisning i den kunst at lade være at synge."

"Det har jeg fået undervisning i," sagde Gwendolen og så på Deronda. "De ser, at lady Pentreath er på mit parti."

Mens hun talte, kom sir Hugo ind med nogle af herrerne, deriblandt Grandcourt, og idet han gik hen til gruppen ved det lave tebord, sagde han:

"Hvad for historier fortæller Deronda nu damerne, siden han alene har listet sig herind?"

"Han vil have os til at tro, at en obskur person står over alle berømtheder," sagde lady Pentreath – "en smuk syngende jødepige, der skal forbavse disse unge mennesker. De og jeg, der har hørt Catalani i hendes glansperiode, lader os ikke så let forbavse."

Sir Hugo hørte på hende med sit godmodige smil, mens hans kone rakte ham en kop te, og sagde så: "En liberal er forpligtet til at tro, at der også har været sangerinder siden Catalanis tid."

Deronda, som havde veget sit sæde for at give plads for andre og indså, at man for øjeblikket ikke havde brug for ham, gik hen og satte sig lidt afsides. Han så nu, at Gwendolen, da gruppen havde opløst sig, havde unddraget sig mr. Vandernoodts opmærksomheder og var gået hen til fortepianoet, hvor hun stod og bladede i noderne. Kan nogen undre sig over, at Deronda antog, at hun ønskede, at han skulle komme hen til hende? Måske ville hun gøre bod for den ubehagelige tone, hun havde afvist hans anbefaling for Mirah i, for han havde lagt

mærke til, at hun ofte uden at tænke over det sagde noget, som hun senere ønskede at tage tilbage. Han gik hen til hende og sagde:

"Har De skiftet mening om musikken og ser efter noget, som De kan spille eller synge?"

"Jeg ser ikke efter noget, men jeg har virkelig skiftet mening," sagde Gwendolen i en spagfærdig tone.

"Tør jeg vide, hvad grunden er?"

"Jeg vil gerne høre miss Lapidoth og tage undervisning af hende, siden De sætter så stor pris på hende. Det vil naturligvis sige, når vi kommer ind til London. Jeg vil gerne lære at glæde mig over hendes fortrin og føle mine egne mangler," sagde Gwendolen og så på ham med et mildt, åbent smil.

"Det vil virkelig være mig kært, om De vil se og høre hende," sagde Deronda og gengældte venligt hendes smil.

"Er hun lige så fuldendt i alt andet som i sin sang?"

"Det kan jeg ikke indestå for, dertil kender jeg hende for lidt. Men jeg har ikke set noget af hende, som jeg kunne ønske anderledes. Hun har haft et ulykkeligt liv. Hendes sorger begyndte, da hun endnu var barn, og hun er opvokset i meget sørgelige omgivelser. Men jeg tror, De vil indrømme, at ingen nok så gunstige forhold kunne have bibragt hende større ynde eller mere sand dannelse."

"Hvad art sorger har hun da egentlig haft?"

"Jeg ved det ikke så ganske; men det ved jeg, at hun var lige på nippet til at drukne sig i fortvivlelse."

"Og hvorledes blev hun forhindret fra det?" sagde Gwendolen hastigt og så på Deronda.

"Der kom en eller anden lysstråle, der bragte hende til at indse, at hun burde leve – at det var godt at leve," svarede han roligt. "Hun har et fromt gemyt og synes i stand til at underkaste sig alt, hvad der fremstiller sig for hende som en pligt."

"Sådanne folk er ikke at beklage," sagde Gwendolen utålmodigt. "Jeg har ingen deltagelse for kvinder, der altid gør det rette. Jeg tror ikke på deres store lidelser." Hun bladede hastigt rundt i noderne.

"Det er sandt nok," sagde Deronda, "at bevidstheden om at have handlet urigtigt er af en dybere og bitrere art. Vi fejlfulde skabninger kan vistnok aldrig føle så meget for de ulastelige som for dem, der ved egen skyld har modtaget stød og skrammer i livets kamp. Historien med det fortabte får er meget gammel, men den dukker dagligt op på ny."

"Det er blot en talemåde – den holder ikke stik i det virkelige liv," sagde Gwendolen med bitterhed. "De beundrer miss Lapidoth, fordi De anser hende for ulastelig, for fuldkommen, mens De ville foragte en kvinde, der havde gjort noget, som De anså for meget urigtigt."

"Det ville ganske bero på, hvorledes hun selv betragtede det, hun havde gjort," sagde Deronda.

"De ville sagtens være tilfreds, hvis hun var rigtigt ulykkelig?" sagde Gwendolen heftigt.

"Nej, ikke tilfreds, tværtimod bedrøvet. Det var ikke min mening, at den ædlere natur ikke skulle være mere beundringsværdig; jeg mente, at personer, der ellers ikke ville vække synderlig interesse hos os, kan blive værdigere til vor deltagelse, når de gør noget, som vækker stærk anger hos dem.

Livets skole er forskellig for de forskellige. Der gives mennesker, som aldrig ville få deres øjne opladte, hvis ikke følgerne af deres egne handlinger bibragte dem et eller andet heftigt stød. Og når de da lider, må man nære større deltagelse for dem end for personer, der lever i en hyggelig selvtilfredshed." Deronda glemte alt for sine gisninger om, hvilke livserfaringer Gwendolen sandsynligvis havde gennemgået, og betaget af inderlig deltagelse lod han sine øjne og sin stemme udtrykke al den interesse, han virkelig følte for hende.

Gwendolen havde sat sig ned på klaverstolen og så på ham med et smertefuldt udtryk i øjnene som et såret dyr, der bad om hjælp.

"Søger du at overtale mrs. Grandcourt til at spille for os, Dan?" sagde sir Hugo, idet han trådte hen og lagde sin hånd på Derondas skulder med et let, advarende tryk.

"Jeg kan ikke lade mig overtale," sagde Gwendolen og rejste sig.

Andre var fulgt med sir Hugo, og dermed var al mulighed for yderligere fortrolige tankeudvekslinger på den dag afskåret. Men næste aften var det nytårsaften, og i malerigalleriet skulle der afholdes et stort bal, som godsets vigtigste forpagtere var indbudt til, og hvor der altså ville være så mange til stede, at der sagtens kunne blive anledning til igen at samtale i fortrolighed. Da Gwendolen gjorde sit toilette, havde hun stor lyst til som en erindring om Leubronn ikke at tage noget andet smykke på end det gamle turkishalsbånd, men hun turde ikke støde sin mand ved at vise sig så tarvelig ved en lejlighed, da han netop ville forlange af hende, at hun skulle udfolde al sin pragt. På en eller anden måde ville hun dog have det mindeværdige halsbånd på,

og hun lavede det derfor om til et armbånd og slyngede det tre gange om armen.

Dette bal på nytårsaften var en gammel familiefest, der var vedblevet at være så uforandret, som vore omvæltningstider overhovedet vil tillade. På trapperne var der bredt røde tæpper, drivhusplanter og stedsegrønne buske var opstillet på forskellige steder i galleriet, og de gamle portrætter på væggene dannede en pikant række tilskuere. Nogle af egnens større og mindre landejendomsbesiddere var indbudt, og det var i det hele en lejlighed, da en tilkommende herre og frue på Abbot's og King's Topping kunne se deres vordende herlighed i et tiltalende lys som et provinsielt supremati med en jordebogsindtægt, der var repræsenteret i de mest velhavende forpagteres personer. Sir Hugo ventede, at Grandcourt ville føle sig smigret, fordi han var blevet indbudt til abbediet på en tid, da denne fest til ære for familiegodserne fandt sted; men han håbede også, at hans eget sunde, kraftige udseende ville gøre det indtryk på hans efterfølger, at der sandsynligvis ville gå lang tid hen, inden han kom til at succedere ham, og at han derfor gjorde klogest i straks at modtage en stor sum penge for at give afkald på et mindre gods, som han dog måtte vente på. Alle tilstedeværende, lige til den mindst vigtige forpagters datter, vidste, at de skulle se "den unge Grandcourt", sir Hugos nevø, den præsumptive arving og vordende baronet, der nu efter mange års fraværelse besøgte abbediet med sin unge kone, efter at al kulde mellem onkel og nevø sagdes at have veget pladsen for venskabelig varme. Da den unge kone åbnede ballet med sir Hugo, var hun ganske naturligt genstand for alles blikke, og kunne for mindre end et år siden et eller andet tryllespejl have

ladet Gwendolen se sig selv i den stilling, hun nu indtog, ville hun have bildt sig ind, at hun følte sig stolt og glad i bevidstheden om, at hun i sine hænder holdt et liv fuldt af gunstige chancer, som hun med sin ånd sagtens ville vide at benytte. Og nu undrede hun sig over, at hun kun kunne afvinde den høje sociale stilling, hun så pludseligt var blevet opløftet til fra de små huslige forhold, hun havde bevæget sig i som ung pige mellem en mangfoldighed af mindre søstre, så liden glæde. Hun ville have været glad, om hun blot uden virkelig grund havde været stolt over sin stilling og havde kunnet glemme alt undtagen øjeblikkets smigrende ydre kår; men hun var som den, der kaster sig på lejet og anråber søvnen om at komme, men på hvem tanker vedbliver at myldre ind som drillende plageånder.

Optaget af disse betragtninger skred hun gennem rækker af beundrende tilskuere i den kontradans, som det var skik at åbne ballet med, og betragtedes af de fleste af sit eget køn som en misundelsesværdig kvinde. Man lagde mærke til, at hun førte sin person mærkværdig stolt i betragtning af, at hun ikke havde været noget specielt og ikke havde ejet en hvid; om hun så havde været en hertugdatter eller en af de kongelige prinsesser, kunne hun ikke i højere grad have modtaget aftenens hyldest som en selvfølge. Stakkels Gwendolen! Det ville mere og mere blive en egen art dygtighed, som hun vænnede sig til, at bære dette sidste store spilletab med en fuldkomment selvbeherskende mine.

Par efter par fulgte efter: Deronda med lady Pentreath, Grandcourt med lady Mallinger og så fremdeles. Senere ud på aftenen sad Gwendolen på en af stolene i den mindre stærkt

oplyste del af galleriet, og Grandcourt stod i nærheden af hende. De talte ikke med hinanden; hun lænede sig tilbage i sin stol, og han lænede sig op til muren. Deronda, som tilfældigvis lagde mærke til det, gik hen for at spørge hende, om hun havde besluttet ikke at danse mere. Da han selv på denne måde havde fuldt ud gjort sin pligt mellem gæsterne, syntes han, at han nok kunne have lov til for en kort tid at trække sig tilbage, og han havde næsten ikke talt med Gwendolen siden deres samtale ved fortepianoet dagen i forvejen. Grandcourts nærværelse ville gøre det så meget lettere for ham som tegn på sit venskabelige sindelag at vise, at det morede ham at tale med hende selv om trivialiteter, og han syntes, at hun så ud, som om hun kunne trænge til nogen opmuntring. Der gik et smil henover hendes ansigt, da hun så ham komme, og hun rejste sig op fra sin tilbagelænede stilling. Grandcourt havde brummet over, at de skulle blive så længe ved dette dumme bal, og foreslået, at de i al stilhed skulle forsvinde; men hun havde modsat sig det af høflighedshensyn, omend hun ikke var fri for at være lidt bange for, at han i sit stille sind var vred på hende for det. Hun havde sine grunde til at blive, skønt hun havde begyndt at tvivle om, at hun ville få den lejlighed, for hvis skyld hun havde slynget det gamle halsbånd om sit håndled. Men nu var endelig Deronda kommet.

"Ja, jeg vil ikke danse mere. Glæder det Dem ikke?" sagde hun muntert. "De kunne måske ellers have anset Dem for forpligtet til at engagere mig, og jeg er vis på, at De allerede har danset mere, end De skøtter om."

"Det vil jeg ikke benægte," sagde Deronda, "siden De har danset så meget, som De har lyst til."

"Men vil De vise mig en anden artighed og skaffe mig et glas frisk vand?"

Deronda havde kun et par skridt at gå efter vandet. Gwendolen var indsvøbt i en meget let, blød, hvid burnus, hun holdt sine hænder skjult under. Mens han var borte, havde hun trukket sin med kniplingsstrimmel kantede handske af, og da hun rakte sin hånd op for at tage imod glasset og førte det til munden, faldt det af halsbåndet lavede armbånd, der med sin tredobbelte slyngning tog sig temmelig klodset ud, nødvendigvis i øjnene. Grandcourt så det og så også, at det vakte Derondas opmærksomhed.

"Hvad er det for en afskyelig tingest, du har om armen?" sagde hendes mand.

"Det?" sagde Gwendolen rolig og pegede på turkiserne, mens hun endnu holdt glasset i hånden – "det er et gammelt halsbånd, som jeg holder meget af at gå med. Jeg tabte det engang, og der var én, som fandt det til mig."

Med disse ord gav hun igen glasset til Deronda, som straks bar det bort, og da han kom tilbage, sagde han for at føre talen hen på noget andet:

"De skulle gå hen og se ud ad et af vinduerne på den anden side. Månen skinner aldeles fortryllende på stenpillerne og de ophøjede ornamenter, mens vinden af og til jager skygger hen over dem."

"Det vil jeg gerne se. Vil du gå med?" sagde Gwendolen og så op på sin mand.

Han så ned på hende, og idet han sagde: "Nej, Deronda følger dig nok derhen," rejste han sig langsomt op fra sin tilbagelænede stilling og gik lige så langsomt sin vej.

Et øjeblik gik der et flygtigt udtryk af ærgrelse hen over Gwendolens ansigt; hun harmedes over, at han åbenlyst viste hende en sådan ligegyldighed. Også Deronda blev lidt ærgerlig på hendes vegne, men med en hurtig følelse af, at det ville være det bedste for hende at lade, som om der ikke var hændet noget specielt, sagde han: "Vil De tage min arm og gå derhen, mens der ikke er andre end tjenere derhenne?" Han troede, at han forstod, hvorfor hun havde henledet hans opmærksomhed på halsbåndet; hun ville derved betyde ham, at hun havde underkastet sig hans tilrettevisning og ikke bar mindste nag for den. Den tillid, hun åbenbart viste til, at han ville forstå hende, gjorde indtryk på ham som et særligt krav til ham.

Mens de gik sammen, havde Gwendolen en følelse af, at det ærgerlige optrin, der netop var forefaldet, havde fjernet endnu en skranke imellem dem, og at hun havde mere ret end før til at være så åben imod ham, som han ønskede. Hun talte dog ikke, førend de stod ved vinduet og så ud på den månebelyste borggård. Rundt om vinduet var der anbragt træer fra drivhuset, som gjorde pladsen der til en slags aflukket lysthus. Idet hun slap hans arm, foldede hun sine hænder i sin burnus og trykkede sin pande imod ruden. Han trådte lidt til side og ytrede ikke et ord for ikke at forstyrre hende i hendes betragtninger. Han havde en rigtig følelse af, at ethvert ligegyldigt ord ville skurre i hendes øren, og at det ville være hende en pine at vedligeholde en tom, høflig konversation. Hvad der var foregået i de sidste minutter, var trådt i baggrunden for tidligere tanker, som nu trængte sig frem til hendes læber. I en sagte tone sagde hun, ligesom om hun fortsatte en tidligere samtale:

"Sæt at jeg havde spillet igen og atter tabt halsbåndet, hvad ville De så have tænkt om mig?"

"Så ville jeg have haft værre tanker om Dem, end jeg nu har."

"Så tager De fejl af mig. De ville ikke have, at jeg måtte gøre det – jeg måtte ikke således skaffe mig vinding ved andres tab – og jeg har gjort det, som er meget værre."

"Jeg kan godt tænke mig, hvilke fristelser der kan have været," sagde Deronda, "og jeg forstår måske nok, hvad De mener. I alt fald kan jeg sætte mig ind i, hvad selvbebrejdelse vil sige." Uagtet han til en vis grad havde været forberedt, var han dog næsten ængstelig over den fortrolighed, som Gwendolen så pludseligt viste ham, og som stod i så stærk modsætning til hendes sædvanlige stolte tilbageholdenhed.

"Hvad ville De gøre, hvis De var i mit sted – hvis De følte, at De havde gjort uret, hvis De var ulykkelig og angst for alt, hvad fremtiden gemmer i sit skød?" Det lod til, at hun ville benytte lejligheden til at tale ganske rent ud.

"Det kan der ikke rådes bod på ved en enkelt ting – der hører mange ting til," sagde Deronda bestemt.

"Hvad mener De?" sagde Gwendolen hastigt, idet hun tog panden bort fra ruden og så på ham.

Han så hende til gengæld lige ind i øjnene med et, som hun syntes, strengt blik. Han følte, at han i dette øjeblik ikke burde være blød, ikke burde sky at fremsætte en streng mening.

"Jeg mener, at der er mange tanker og handlinger, som kan hjælpe til at bære en uundgåelig sorg. Der er mangfoldige mennesker, som må bære en sådan."

Hun vendte igen panden om imod vinduet og sagde utålmodigt: "Så må De sige mig, hvad jeg skal tænke og gøre;

hvorfor lod De mig ikke ellers blive ved at gøre, som jeg havde lyst, uden at blande Dem i det? Var jeg blevet ved at spille, kunne jeg måske have vundet igen og havde ikke behøvet at få andre sorger. De ville ikke lade mig gøre det. Hvorfor måtte jeg ikke have lov til at gøre, hvad jeg havde lyst til, uden at tænke videre over det? Det kunne dog andre folk." Stakkels Gwendolens tale udtrykte ikke synderlig klart andet end hendes irriterede stemning.

"Jeg tror ikke, at De nogensinde kan lade være at tænke over, hvad De gør. De er hverken slet nok eller dum nok til det. Der gives folk, som kan gøre andre folk uret uden at føle noget samvittighedsnag over det; men når man nu føler samvittighedsnag? De kunne efter min mening umuligt føre et fordærveligt liv – og ethvert letsindigt levned er fordærveligt – uden at angre og fortryde det."

"Så sig mig da, hvad bedre jeg kan gøre," sagde Gwendolen i en indstændigt bedende tone.

"Meget. Se ikke blot på Deres eget, men også på andre folks liv. Se, hvilke sorger de har, og hvorledes de bærer dem. Forsøg at få interesse for noget andet i denne store, store verden end tilfredsstillelsen af Deres egne små, egenkærlige ønsker. Forsøg at interessere Dem for de ædleste tanker, de bedste handlinger – noget, som er godt uden at stå i forbindelse med Deres egne tilskikkelser."

I nogle øjeblikke tav Gwendolen. Så tog hun igen panden fra ruden og sagde:

"De mener, at jeg er egenkærlig og uvidende."

Han så hende først stift ind i øjnene og svarede da bestemt:

"De vil ikke blive ved at være egenkærlig og uvidende."

Hun vendte ikke sit blik bort og slog ikke sine øjne ned, men der kom en forandring i hendes ansigt – den ejendommelige, fine forandring i nerver og muskler, som stundom kan give selv den ældre et barnligt udtryk.

"Skal jeg føre Dem tilbage?" sagde Deronda mildt og bød hende igen sin arm. Hun modtog den tavst, og i tavshed nærmede de sig til Grandcourt, der gik langsomt frem og tilbage i nærheden af deres tidligere plads.

Gwendolen gik hen til ham og sagde: "Nu har jeg ikke noget imod at gå. Mr. Deronda vil nok undskylde os til lady Mallinger."

"Ja, med fornøjelse," sagde Deronda. "Lord og lady Pentreath forsvandt for nogen tid siden."

Grandcourt gav uden at ytre et ord sin kone armen, idet han nikkede over skulderen til Deronda, og Gwendolen vendte sig også kun halvt om for at bukke og sige "tak". Mand og kone forlod galleriet og gik i tavshed gennem korridorerne. Da de var kommet ind i boudoiret, og døren var lukket, kastede Grandcourt sig i en stol og sagde i en sagte, bydende tone: "Sæt dig ned." Hun havde allerede i forventning om noget ubehageligt med nervøs hast kastet burnussen af sig og adlød øjeblikkeligt. Idet han vendte sine øjne om imod hende, begyndte han:

"Må jeg bede dig for fremtiden ikke at bære dig ad som et galt fruentimmer i en komedie."

"Hvad mener du?" sagde Gwendolen.

"Jeg formoder, at der er en eller anden hemmelig forståelse mellem dig og Deronda med hensyn til den tingest, du har om armen. Har du noget at sige til ham, så sig det. Men hold ikke

en telegrafforbindelse vedlige med ham, om hvilken det antages, at andre folk ikke kan se den. Det er fordømt simpelt."

"Du kan godt få at vide alt, hvad der er med dette halsbånd," sagde Gwendolen, hvis fortørnelse og stolthed vandt overhånd over den knugende angst.

"Jeg bryder mig ikke om at vide noget. Behold for dig selv alt, hvad du har lyst til," – Grandcourt gjorde en pause mellem hver sætning, og med hvert ord, han sagde, syntes hans stemme at få en mere bestemt klang. "Hvad jeg bryder mig om at vide, skal jeg nok skaffe mig at vide, uden at du behøver at fortælle mig det. Kun må jeg bede dig om at bære dig således ad, som det sømmer sig for min kone. Gå ikke og gør dig til spot og skam."

"Har du noget imod, at jeg taler med mr. Deronda?"

"Jeg bryder mig ikke en døjt om Deronda eller nogen anden indbildsk person, der løber dig i hælene. Du kan tale med ham så meget, som du har lyst. Han skal ikke komme til at indtage min plads. Du er min hustru, og enten må du udfylde din plads, som det sømmer sig – overfor verden og overfor mig – eller du kan gå pokker i vold."

"Jeg har aldrig tænkt på andet end at udfylde min plads på en sømmelig måde," sagde Gwendolen med den bitreste ydmygelse i sin sjæl.

"Du slyngede den tingest om din arm og skjulte den for mig, til du ønskede, at han skulle se den. Kun tosser indlader sig på den slags døvstumme tegnsprog og bilder sig ind, at de ikke bliver opdaget. Jeg beder dig erindre, at du ikke må kompromittere dig. Opfør dig ordentligt. Det er alt, hvad jeg har at sige."

Med disse ord rejste Grandcourt sig, vendte ryggen til kaminen og så ned på hende. Hun var stum. Der var ingen bebrejdelse, som hun vovede at slynge imod ham til gengæld for disse fornærmelige påmindelser, hvis fornærmelige karakter hun følte, netop fordi de stemmede så fuldkomment med, hvad hendes egen stolthed bød hende. Hvad hun allermindst ville udsætte sig for, var at gøre sig til nar og kompromittere sig. Det var ørkesløst og overflødigt at forsøge på at forklare, at Deronda også kun havde advaret hende – advaret hende så stærkt som nogen. Grandcourt ringeagtede hende, han var ikke skinsyg på hende, og i sin ringeagt for hende var han sikker på al den underkastelse, han brød sig om. Hvorfor skulle hun ikke sætte sig op imod ham og trodse ham? Hun havde den største lyst til at gøre det, men hun kunne lige så godt have forsøgt på at trodse sine nerver eller sit hjertes slag. Hendes mand havde bag sig en forfærdelig spøgelseshær, der kunne omringe hende, hvor hun end vendte sig hen. Hun sad i sin prægtige dragt som et marmorhvidt billede på hjælpeløshed, og han syntes at godte sig ved at se på hende. Hun kunne ikke engang lette sit hjerte ved et lidenskabeligt udråb eller ved at slå ud med sine arme, således som hun ville have gjort i sine pigedage. Følelsen af hans ringeagt holdt hende stille.

"Skal jeg ringe?" sagde han, da en tid, der forekom hende uendelig lang, var forløbet. Hun nikkede bekræftende, og da han havde ringet, gik han ind i sit værelse.

Visse ord nagede hendes hjerte. "Den uret, De har tilføjet mig, vil blive til forbandelse for Dem selv." Da han lukkede døren, kom de bitre tårer hende i øjnene, og de nagende ord fremkaldte et svar: "Hvorfor har du slået dine kløer i mig og

ikke i ham!" Hun hviskede disse ord, mens hendes øjne i stilhed fyldtes med tårer; men et øjeblik efter trykkede hun sit lommetørklæde imod øjnene og betvang sin tilbøjelighed til at græde.

Næste dag, då hun havde fattet sig efter dette aftenoptrin, besluttede hun at benytte den tilladelse, som Grandcourt så hånligt havde givet hende, og tale med Deronda så meget, som hun havde lyst; men der frembød sig ingen lejlighed, og alle de små planer, hun kunne udtænke for at fremkalde en sådan, forkastedes af hendes stolthed, der nu var dobbelt årvågen, skønt ikke af hensyn til Deronda selv, for hun var slet ikke bange for, at han skulle finde nogen mangel på sømmelighedsfølelse i hendes åbenhjertighed. Det hørte med til den magt, han havde over hende, at hun troede ham fri for al misforståelse med hensyn til den måde, hun appellerede til ham på; at han skulle kunne mistyde hendes færd, faldt hende ikke engang ind. Men den sidste morgen kom, og endnu havde hun ikke været i stand til at optage deres samtales slupne tråd, og hun så ingen udvej til det. Hun og Grandcourt skulle rejse klokken tre. Det var dog virkelig irriterende, at skønt der i Derondas påhør var blevet lagt planer til en spadseretur, indfandt han sig ikke for at tage del i den. Grandcourt var taget med sir Hugo til King's Topping for at se den gamle herregård, andre af herrerne var på jagt, og hun var fordømt til at gå og se på lokkefuglene, ænderne og alt andet, som hun ikke brød sig det mindste om at se, med damerne, med den gamle lord Pentreath, der altid opvartede med anekdoter, og med mr. Vandernoodt, hvis beundring var hende ligefrem utålelig. Irritationen blev hende for stærk; uden at tænke videre over det

benyttede hun en omdrejning af vejen til at blive lidt tilbage fra det øvrige selskab, og da man ikke kunne se hende, næste løb hun tilbage til huset. Hun gik ind ad en sidedør, og biblioteket var til venstre for hende; Deronda, vidste hun, var ofte der; hvorfor kunne hun ikke lige så gerne gå derind som ind i noget andet værelse i huset? Hun var engang blevet ført derind for at se det kolorerede stamtræ og andre mærkelige ting – var det da ikke ganske naturligt, at hun kunne have lyst til at se dem en gang endnu? Hvad der var mest grund til at frygte for, var, at Deronda var gået igen, for døren stod på klem. Hun skød den op og så sig om. Han var der og skrev ivrigt ved et bord i den anden ende med ryggen imod døren – sir Hugo havde nemlig bedt ham om at besvare nogle breve fra vælgere, der krævede hurtigt svar. En vældig brændeild i forbindelse med ruslæderslugten fra bøgerne gjorde det store værelse så lunt og hyggeligt som et privat kapel, hvori der for nylig var svinget med røgelseskarrene. Det forekom hende for dristigt at gå ind – for ubehøvlet at tale og forstyrre ham; men ikke desto mindre gik hun ind på det tykke tæppe, hvor intet skridt hørtes, og stod stille i to eller tre minutter, indtil Deronda var blevet færdig med et brev og skubbede det til side, for at sir Hugo kunne underskrive det. Han lænede sig tilbage for at tænke over, om der var mere, han skulle bestille, eller om han nu kunne gå ud for at se at møde selskabet, hvori Gwendolen befandt sig, da han med ét hørte hendes stemme sige: "Mr. Deronda."

Han studsede, rejste sig hastigt op og vendte sig om, hvorpå han med et iøjnefaldende udtryk af overraskelse skød sin stol fra sig:

"Har De noget imod, at jeg er kommet herind?" sagde Gwendolen.

"Jeg troede, De var langt borte på Deres spadseretur," sagde Deronda.

"Jeg vendte om," sagde Gwendolen.

"Har De ikke i sinde at gå ud igen? Hvis De tillader det, kan jeg nu følge med."

"Nej; jeg har noget at sige Dem, og jeg kan ikke blive længe," sagde Gwendolen hurtigt og i en sagte tone, mens hun trådte nærmere og hvilede sine arme og sin muffe på ryggen af den stol, han havde skubbet bort fra sig. "Jeg vil gerne sige Dem, at det virkelig forholder sig således – jeg kan ikke lade være at føle samvittighedsnag, fordi jeg har gjort andre uret. Det var det, jeg mente, da jeg sagde, at jeg havde gjort noget værre end at spille igen og pantsætte halsbåndet igen. Og jeg kan ikke gøre det om. Jeg får nu min straf, men jeg kan ikke gøre det om. De sagde, at jeg kunne gøre mange ting. Sig det igen. Hvad ville De gøre – hvilke følelser ville De have, hvis De var i mit sted?"

Den ligefremhed og hast, hun talte med, den hos hende usædvanlige ydmyghed, der tydede på, at det kun var hende om at gøre at få et svar, som kunne tjene hende til vejledning, gjorde hendes appel til Deronda usigelig rørende.

Deronda sagde: "Jeg ville føle noget lignende, som De føler – dyb sorg."

"Men hvad ville De gøre?" sagde Gwendolen i en hurtig og indtrængende tone.

"Jeg ville indrette mit liv således, at jeg så vidt muligt kunne gøre den begåede uret god og aldrig mere begik nogen uret,"

sagde Deronda, der var enig med hende i, at tiden til at tale var kort.

"Men jeg kan ikke – jeg kan ikke, jeg er nødt til at blive ved, som jeg bar begyndt," sagde Gwendolen i en lidenskabelig, halvt hviskende tone. "Jeg har skubbet andre til side – jeg har skaffet mig en vinding ved deres tab – eller rettere forsøgt på at gøre det – ja, forsøgt at gøre det. Og nu er jeg inde på en bane, hvor jeg ikke kan vende om. Jeg kan ikke forandre, hvad der er sket."

Det var umuligt øjeblikkelig at svare på dette. Hendes ord havde bekræftet hans formodning, og alle de pågældendes stilling viste sig i hurtigt vekslende billeder for hans indre blik. Hans deltagelse for dem, som var blevet "skubbet til side", lod ham finde hendes samvittighedsnag fuldt begrundet; han kunne ikke forsøge på at udslette det, og dog var hans hjerte fuldt af medynk med hende. Så snart han kunne, svarede han:

"Man kan ikke tænke sig noget bitrere end følelsen af, at vi har gjort uret imod andre. Men hvad om De underkastede Dem denne ulykke, ligesom man resigneret kan finde sig i at være krøbling eller have en livsvarig, uhelbredelig sygdom? Og hvad om De i den uret, som De ikke kan forandre, så en opfordring til at udrette noget godt, der til en vis grad kunne danne en modvægt til det onde? Den, der har begået uoprettelige fejl, kan netop ved bevidstheden om det tilskyndes til en vandel, der hæver sig over almindelige menneskers. Det findes der mange eksempler på. Følelsen af, hvad det vil sige at have ødelagt ét liv, kan nok vække længsel hos os efter at frelse andre liv fra at blive ødelagt."

"Men De har ikke forurettet nogen, ikke ødelagt nogens liv," sagde Gwendolen hastigt, "det er andre, der har forurettet

Dem."

Deronda rødmede svagt, men sagde straks: "Den stærke følelse for os selv kan vistnok også skærpe vor følelse for andre, når vi under vor lidelse betænker, at der er andre, som gennemgår lignende prøvelser. Så bliver det først rigtigt en frugtbar anger. Forstår De, hvad jeg mener?"

"Ja, nu tror jeg nok, at jeg forstår det," sagde Gwendolen. "Men De havde ret – jeg er egenkærlig. Jeg har aldrig tænkt synderlig på andres følelser, når jeg undtager moders. Jeg har ikke holdt af mine medmennesker. – Men hvad skal jeg gøre?" vedblev hun hurtigere. "Jeg må jo stå op om morgenen og gøre det samme som alle andre mennesker. Det hele er som en forud arrangeret dans. Det forekommer mig, at jeg kan se hele fremtiden for mig – og jeg væmmes ved det, er led og ked af det. Verden er for mig et helt kaos," vedblev hun med et udtryk af modbydelighed. "De siger, at jeg er uvidende. Men hvad kan det nytte at forsøge på at lære mere, når livet ikke har større værd?"

"Jo, det kan nytte," sagde Deronda med et udtryk af indigneret strenghed, som han var tilbøjelig til at påtage sig som et værn for sig selv, "for livet vil da få større værd for Dem; en vis virkelig kundskab vil give Dem en interesse for verden, der strakte sig ud over de personlige ønskers lille drama. Det er forbandelsen ved Deres liv – tilgiv, at jeg siger det – og ved så mange menneskers liv, at al den åndelige kraft ødes på dette snævre område, fordi der mangler tanker og følelser, som kunne skabe den en større virkekreds. Er der nogen enkelt åndelig beskæftigelse, som De føler en virkelig levende glæde ved eller blot en selvstændig interesse for?"

Deronda gjorde en pause, men Gwendolen, der så ud, som om der var faret et elektrisk stød igennem hende, sagde intet, og han vedblev i en mere indtrængende tone:

"Jeg nævner som et lille eksempel, hvad De sagde om musikken – det passer nemlig også på alle større og vigtigere ting – De vil ikke dyrke den for selv at glæde Dem ved den. Hvordan skulle nogen jord eller himmel kunne have en åndelig rigdom for sjæle, som er blevet forarmet ved uvirksomhed? Når ét firmament ikke kan vække vor opmærksomhed og ærefrygt, indser jeg ikke, hvorledes fire firmamenter skulle kunne gøre det. Vi ville præge enhver tænkelig verden med vor egen fladhed og tomhed, der er absolut syndig, uden tro og uden følelse for vore medmennesker. Den tilflugt, De trænger til for Deres sorger, er et højere, religiøst liv, som kan vække begejstring for noget andet og mere end tilfredsstillelsen af vore lyster og vor forfængelighed. Nogle enkelte mennesker kan nå derhen blot gennem følelsen; men for os, der må kæmpe for at sejre, går vejen til det højere liv og dets kærlighed gennem tankens rige."

Derondas halvt indignerede og bebrejdende tone skrev sig snarere fra den vane, han havde til at anstille filosofiske betragtninger, end fra nogen strenghed overfor Gwendolen; men den havde en gavnligere virkning på hende end alle milde og trøstende talemåder. Hun følte sig for øjeblikket til mode som et barn, der er blevet hårdt tiltalt, og hvis klager har forvandlet sig til ærefrygt og hun sagde ydmygt:

"Jeg skal forsøge det; jeg skal tænke over det."

De stod begge tavse et minut, som om der var en tredje person til stede, der lagde bånd på deres tale, for også Deronda befandt sig under det tryk, som kan komme, når vore egne

bevingede ord synes at svæve rundt om os; men endelig tog Gwendolen igen ordet:

"De sagde, at kærlighed var den bedste trøster, men jeg kender næsten ikke denne følelse – i alt fald har jeg ingen i min nærhed, som jeg rigtigt holder af. Kunne det lade sig gøre, ville jeg gerne have moder hos mig; men det er umuligt. Alt er blevet så forandret, og det på så kort tid. Hvad jeg før ikke syntes om, længes jeg nu efter. Jeg tror næsten, jeg kommer til at holde af de gamle ting, nu da de er borte." Hendes læber bævede.

"Betragt Deres nuværende sorger som en pinefuld indladen af lyset i Deres liv," sagde Deronda mildere. "De har allerede nu bevidstheden om adskilligt, som ligger udenfor Deres egne tilbøjeligheders område – De ved mere besked om den forbindelse, der er mellem Deres og andres liv. Jeg tror ikke, at De kunne have undgået denne smertelige omdannelsesproces under en eller anden form."

"Men det er en meget grusom form," sagde Gwendolen og stampede i gulvet med fornyet heftighed. "Jeg er bange for alt. Jeg er bange for mig selv. Når mit blod kommer i kog, kan jeg gøre forvovne ting – gøre et hvilket som helst spring; men netop det gør mig bange for mig selv." Hun så ikke på noget specielt ude i gården; men hendes øjne var rettet på vinduet, var vendt bort fra Deronda, der forstod hende og sagde:

"Så lad Deres frygt blive Dem et værn, idet De særlig retter den på alt, hvad der kunne forøge den anger, som allerede hviler så tungt på Dem. Vi er ikke altid i en ophidset stemning, og når vi er rolige, kan vi ty til vore erindringer og lidt efter lidt forandre karakteren af vor frygt, ligesom vi kan forandre vor smag. Benyt Deres frygt som et værn. Den er som en skarp

hørelse. Den kan lade følgerne af det ene og det andet fremtræde skarpt og tydeligt for Deres indre blik. Forsøg at blive herre over Deres stærke følsomhed, og brug den, som om den var en særlig evne til at se skarpere, end andre mennesker formår." Deronda udtalte hver sætning i en mere indtrængende tone; han havde en følelse, som om der var en svag mulighed for, at han kunne fri hende for en eller anden ubestemt fare.

"Ja, jeg forstår nok, hvad De mener," sagde hun i en hviskende tone uden at vende sine øjne bort, men løftede samtidig sin lille behandskede hånd op og gjorde en bevægelse med den, som for at antyde, at det ikke var nogen let sag at følge dette råd. "Men når nu visse følelser opstår – had og vrede – hvorledes skal jeg så kunne være god, når de bliver ved at dukke frem? Og hvis der nu kom et øjeblik, da jeg var lige ved at kvæles og ikke kunne udholde det længere – –" Hun afbrød sig selv og så med bævende læber på Deronda, men udtrykket i hans ansigt fremkaldte en helt ny følelse hos hende. Han syntes med bedrøvelse at se, at alt, hvad han havde forestillet hende, var trængt bort i tankens tågede baggrund ved et udbrud af hendes sædvanlige heftige sindsbevægelse. Det var, som om han så hende drukne, mens han var bundet på hænder og fødder. Den smertefulde deltagelse, hans ansigt var præget af, mens han så på hende, vakte en så stærk anger hos hende, som hun aldrig før havde følt, og i en forandret, bønfaldende tone sagde hun:

"Jeg gør Dem sorg. Jeg er utaknemmelig. De *kan* hjælpe mig. Jeg skal tænke over det alt sammen. Jeg skal forsøge at gøre, som De har sagt. Sig mig, er det Dem pinligt, at jeg har vovet at tale til Dem om min sorg? Den skriver sig fra det øjeblik, da De satte mig i rette." Der var et melankolsk smil på hendes læber,

da hun sagde dette. Men hun tilføjede i en endnu mere bønlig tone: "Er det Dem pinligt?"

"Ikke, hvis der herved kan gøres noget for at frelse Dem fra en kommende ulykke," sagde Deronda med stort eftertryk; "ellers vil det være en stadig sorg for mig."

"Nej – nej – det skal ikke ske. Det kan blive – det *skal* blive bedre med mig, fordi jeg har lært Dem at kende." Hun vendte sig straks om og gik ud af stuen.

Da hun kom til den første trappeafsats, gik sir Hugo gennem vestibulen over imod biblioteket og fik øje på hende. Grandcourt var ikke med ham.

Da baronetten trådte ind, stod Deronda i sin sædvanlige stilling med hånden sluttet om frakkekraven og med sin ryg imod bordet, og i hans ansigt var der det ubestemmelige udtryk, der betegner, at vedkommende endnu befinder sig under indflydelse af et optrin, som han netop har gennemgået. Han tog sig imidlertid i det og begyndte at lægge brevene i orden.

"Har mrs. Grandcourt været her inde?" sagde sir Hugo.

"Ja, hun har."

"Hvor er de andre?"

"Jeg tror, hun gik fra dem et sted ud i parken."

Efter et øjebliks tavshed, under hvilken sir Hugo så på et brev uden at læse det, sagde han: "Jeg vil håbe, at du ikke leger med ilden, Dan – du forstår mig nok."

"Ja, jeg tror nok, jeg forstår dig." sagde Deronda efter en kort betænkning, hvori der var en vis bekæmpet vrede. "Men din lignelse passer ikke – der er ingen ild og altså heller ingen fare for, at jeg skulle blive brændt."

Sir Hugo så forskende på ham og sagde så: "Så meget bedre. For mellem os sagt, jeg bilder mig ind, at der er en skjult mine i det hus."

37

Trods Derondas grunde til at ønske snart igen at komme ind til byen – grunde, hvori hans interesse for Mirah var blandet med nysgerrighed efter at lære den gådefulde Mardokai nærmere at kende – lykkedes det ham dog ikke at komme derind før samtidig med sir Hugo, der rejste før sin familie for at være til stede ved Parlamentets åbning den 6. februar. Deronda flyttede ind i lejligheden i Park Lane, da han vidste, at Hans Meyrick allerede havde lagt beslag på hans værelser. Det havde han været forberedt på; men der var andet, som ikke ganske svarede til hans forventninger

Hans første indtryk var fornøjelse over at finde sin dagligstue omdannet til et atelier, hvor gulvet var bestrøet med allehånde tegninger og indholdet af to kister fra Rom, mens den nederste halvdel af vinduerne var blændet med grønt tøj, og den blonde Hans præsiderede som det uryddelige steds genius. Hans hår var endnu længere end i gamle dage, der var endnu flere lunefulde trækninger i hans ansigt, og hans høje stemme blev som sædvanlig endnu højere af den bevægelse, hans hastige tale satte ham i. De to unge mænd havde bevaret et varmt venskab siden de mindeværdige universitetsår, og det oprindelige tillidsforhold på den ene side og overbærenhedsforhold på den anden side var blevet udviklet i praksis, som tilfældet gerne er, når der er begyndt med en sådan udveksling af åndelige lån.

"Jeg tænkte, at du nok kunne have lyst til at se mine afstøbninger og oldsager," sagde Hans, efter at de første hjertelige hilsener og spørgsmål var udvekslet, "derfor tog jeg ikke i betænkning at pakke mine kister ud her. Men jeg har

fundet to værelser i Chelsea ikke mange hundrede meter fra min moder og mine søstre, så jeg vil snart være parat til at opslå mine pauluner der – når de får skrabet væggene og bragt noget nyt lys derind. Det er det eneste, jeg venter på. Men jeg venter ikke så længe med at begynde på at bestille noget; du begriber ikke, hvad for en stor karl jeg er i begreb med at blive. Udødelighedens frø har spiret i mig."

"Bare det ikke er svampesporer – en åndelig lungesyge," sagde Deronda, der var vant til at behandle Hans på broderlig vis. Han gik hen imod nogle tegninger, som var opstillet på kanten af hans bogreol; det var fem let skitserede hoveder – det samme ansigt, set fra forskellige sider. Han stod i passende afstand fra dem uden at gøre nogen bemærkning. Hans tav også et øjeblik, tog derpå sin palet og begyndte at gøre nogle strøg på det billede, der stod på hans staffeli.

"Hvad synes da om dem?" sagde han endelig.

"*En face*-billedet forekommer mig for massivt; ellers er ligheden god," sagde Deronda med et koldere udtryk, end han plejede.

"Nej, det er ikke for massivt," sagde Hans bestemt. "Jeg har lagt nøje mærke til det. Man bliver altid lidt forundret, når man ser noget *en face*, som man er vant til at se i profil. Men jeg vil tage det i større målestok til Berenice. Jeg er i færd med at lave en Berenice-serie – se på skitserne der – og nu falder det mig ind, at du netop er den model, jeg har brug for til Agrippa." Med pensel og palet i hånden var Hans, mens han sagde dette, gået hen ved siden af Deronda, men tilføjede hastigt, som om han var sig bevidst, at han havde begået en buk: "Nej, det er sandt, det havde jeg glemt; du holder jo ikke af at sidde for en maler.

Men jeg har fået en mageløs Titus. Der skal være fem billeder i rækken. Det første er Berenice, der omslynger Cassius Florus' knæ og bønfalder ham om at skåne hendes folk; det har jeg på staffeliet. Så kommer det, hvor hun står på terrassen med Agrippa og bønfalder folket om ikke at skade sin sag ved modstand."

"Agrippas ben kunne umuligt gå an," sagde Deronda.

"Fra et realistisk synspunkt er benene gode," sagde Hans med nogle komiske ansigtstrækninger; "offentlige mænd er ofte rystende på benene. Men bryd dig nu blot ikke om benene. Den tredje skitse i rækken er Berenice, der hoverer over udsigten til at blive kejserinde i Rom, da der er indløbet efterretning om, at Vespasian er blevet udråbt til kejser og hendes elsker Titus til hans efterfølger."

"Du må give hende en papyrusrulle i munden, ellers vil folk ikke forstå det. Du kan ikke fremstille det i et maleri."

"Så vil det bringe folk til at føle deres uvidenhed – det er en fortræffelig æstetisk virkning. Det fjerde billede forestiller Titus, som sender Berenice bort fra Rom, efter at hun har levet i hans palads i ti år – begge to bedrøvede, begge to uvillige til at skilles – *invitus invitam*, som Suetonius siger."

"Vil du så fremstille Berenice som halvtreds år gammel? For så gammel må hun have været."

"Nej, der skal bare gøres et par strøg i ansigtet for at antyde, at der er forløbet en tid. Sortøjede skønheder holder sig godt, navnlig en skønhed som hun. Men her er nu det femte: Berenice, der sidder i ensomhed på Jerusalems ruiner, det er ren fantasi, men det kan jo forresten gerne være, at det har fundet sted. Ingen ved, hvad der blev af hende – det er fint

antydet derved, at billedrækken hermed er forbi. Jeg afbryder den på homerisk vis. Historien afklippes så at sige, og taber sig i et intet – *le néant*; kan noget være mere sublimt? Hoben ville sagtens gerne se hende som lig, være med ved hendes begravelse, måske høre hendes testamente oplæst og se hendes linned uddelt. Men kom nu her hen og se på billedet på staffeliet. Det er lidt mere udført."

"Denne bønfaldende stilling er virkelig god," sagde Deronda efter et øjebliks betragtning. "Du har været meget flittig i juleferien, for jeg antager, at du har taget emnet for, efter at du er kommet til London." Ingen af dem havde endnu nævnt Mirahs navn.

"Nej," sagde Hans, idet han gjorde et par strøg på sit maleri, "jeg havde allerede tidligere tænkt på dette emne, og jeg betragter dette heldige tilfælde som et varsel om, at jeg vil præsentere mig for verden som en stor maler. Jeg traf en dag en prægtig kvinde i Trastevere, og af hendes hoved skal jeg vise dig en skitse, når jeg kan finde den."

"Hun ville vist være en mere passende model for Berenice," sagde Deronda, der ikke rigtigt vidste, hvorledes han skulle udtrykke sin misfornøjelse.

"Nej, på ingen måde. Trasteverinerinden er nok halvt jødinde, men den model, jeg skal bruge, må være den skønneste jødinde i verden, og hende har jeg fundet."

"Har du forvisset dig om, at hun ville synes om at figurere som Berenice? Jeg bildte mig ind, at ingen kvinde ville være hende modbydeligere. Ved hun også rigtigt, hvad det er, du tager dig for?"

"Ja, fuldstændig. Jeg fik hende til at kaste sig ned akkurat i denne stilling. Lille moder måtte agere Cassius Florus, og Mirah omslyngede hendes knæ." – Ved disse ord gik Hans lidt bort for at se, hvad virkning hans penselstrøg havde gjort.

"Jeg er vis på, at hun ikke ved noget om Berenices historie," sagde Deronda, der i sit stille sind var mere indigneret, end han egentlig med rette kunne være.

"Jo, hun gør – det vil sige således, som damer kan kende den slags ting. Berenice var opfyldt af en glødende fædrelandskærlighed, men blev af kærlighed og ærgerrighed forledt til at træde i forhold til sit folks dødsfjende. Derfor ramte Nemesis hende også. Mirah betragter det som en tragisk parabel og græder ved tanken om, hvad den angergivne Berenice må have lidt, da hun drog tilbage til Jerusalem og sad ene og forladt imellem dets ruiner. Det er hendes egne ord. Jeg kunne ikke nænne at fortælle hende, at jeg havde opfundet denne del af historien."

"Vis mig din trasteverina," sagde Deronda, navnlig for at undgå at sige noget andet.

"Har du lyst til at gennemblade denne portefølje?" sagde Hans. "Der er alle mine studiehoveder. Men de ligger hulter til bulter."

Efter nogen bladen fandt Deronda trasteverinerinden, lukkede porteføljen og lod skitsen af hende blive ude. Derpå tog han fat i sin frakkekrave, og idet han vendte sig om imod Hans, sagde han: "Mine betænkeligheder er måske overdrevne, Meyrick, men jeg må bede dig gøre mig den tjeneste at opgive dette indfald."

Hans satte sig i en tragisk position og råbte: "Hvad for noget! min serie – min udødelige Berenice-serie! Betænk dog, hvad du siger, mand – at ville, som Milton siger, ødelægge ikke blot et liv, men en udødelighed. Vent, inden du svarer, for at jeg kan lægge min kunsts redskaber fra mig og gøre mig rede til at rive håret ud af mit hoved."

Hans lagde pensel og palet fra sig, kastede sig tilbage i en stor stol, og idet han hang ud over siden på den, rystede han sit lange hår halvt ned over sit ansigt, løftede sine krummede fingre op på hver side af hovedet og så op på Deronda med et så komisk udtryk af rædsel, at denne ikke kunne lade være at smile, mens han sagde:

"Mal så mange Berenicer, som du har lyst, men jeg ville ønske, at du ligesom jeg kunne indse – og ved nærmere eftertanke vil du måske indse det – at du må vælge en anden model."

"Hvorfor det?" sagde Hans, idet han rejste sig og atter så alvorlig ud.

"Fordi hun måske kan komme i en sådan stilling, at man vil kunne genkende hendes ansigt. Mrs. Meyrick og jeg ville gerne have, at hun skulle blive bekendt som en udmærket sangerinde. Det er i sin orden, at hun selv tjener sit udkomme, og det ønsker hun også selv. Hun har fortrinlig udsigt til det. Én god introduktion er allerede sikret, og jeg har i sinde at tale med Klesmer om hende. Det kan hænde, at hendes ansigt vil blive meget vel kendt, og – men når du ikke har samme følelse som jeg, kan det ikke nytte, at jeg vil forklare mig nærmere. Jeg tror, at når Mirah rigtigt indså, hvad talen er om, ville hun bestemt modsætte sig at blive fremstillet på denne måde – hun ville da

ikke gå ind på at blive benyttet som model for en heltinde af denne art."

Mens Hans stod med sine tommelfingre i bæltet på sin bluse og hørte på denne tale, udtrykte hans ansigt en stigende forundring, og til sidst brast han i latter; men da han så, at Deronda lod til at blive fornærmet over det, tvang han sig til at sige: "Undskyld, at jeg ler, Deronda, men tror du virkelig, at jeg kunne få mine fem malerier ophængt i række på et iøjnefaldende sted og omhyggeligt studerede af publikum? Nej, min gode ven, så indbildsk er jeg ikke. Mine malerier ville vedblive at være en så privat sag, som den allerfineste delikatesse kan ønske. Men selv om jeg blev overrendt af folk, der ville se mine billeder, kan jeg ikke erkende, at din betænkelighed er begrundet. Alle kendte malere har malet det ansigt, de beundrede mest, så hyppigt, som de kunne. Det er en del af malerens sjæl, som på denne måde strømmer ud i hans malerier. Det, han hader, karikerer han; det, han tilbeder, giver han en eller anden hellig eller heroisk skikkelse. Hvis en mand kunne male den kvinde, han elsker, tusinde gange som *Stella Maris* for at indgyde søfolk ombord på tusinde skibe mod, da ville han kun gøre hende så meget større ære. Er det ikke bedre end at male en eller anden halvt uanstændig kvinde og give hende et helligt navn?"

"Fra et sådant almindeligt synspunkt kan sagen ikke ses, Hans," sagde Deronda i en bestemt tone. "Om jeg end indrømmede rigtigheden af alle dine almindelige bemærkninger, kunne jeg dog derfor gerne misbillige, at du vil bruge Mirah som model til Berenice. Du må indse, at hendes stilling for øjeblikket er af en meget kilden beskaffenhed, og

indtil den er blevet mere uafhængig, bør man værne så omhyggeligt om hende som om et stykke venetiansk glas. Du må undskylde mig, Hans; men den omstændighed, at jeg har fundet hende, gør det til pligt for mig at våge over hende. Forstår du, hvad jeg mener?"

"Ja, fuldstændig," sagde Hans med et godmodigt smil. "Du mener, at der er den største rimelighed for, at jeg slår alt det glas i stykker, som jeg træffer på, og mit eget hoved oven i købet. Du mener, at jeg er forelsket i Mirah op over ørene, og at jeg vil spolere det hele. Men skønt du har ret, hvad forelskelsen angår, så tager du dog fejl i resten. Jeg er så forsigtig, som nogen mand kan være; spørg blot lille moder."

"Min kære ven," sagde Deronda, "du gør blot dig selv ulykkelig. Selv om hun elskede en kristen, ville hun ikke gifte sig med ham. Har du nogensinde – ja, det har du vel sagtens – hørt hende tale om sit folk og sin religion?"

"Det kan ikke blive ved i længden," sagde Hans. "Hun finder aldrig nogen jøde, som kan forekomme hende blot tålelig. Alle mandlige individer af den race er ligefrem utålelige – tænk blot på deres næser!"

"Hun kan måske komme tilbage til sin familie; det er det, hun længes efter. Hendes moder og broder er sandsynligvis ortodokse jøder."

"Hvis hun ønsker det, så bliver jeg proselyt," sagde Hans leende.

"Kom nu ikke med sådant noget nonsens, Hans. Jeg troede, du mente det alvorligt med din kærlighed," sagde Deronda, der blev noget hidsig.

"Det gør jeg også. Du anser den for fortvivlet, men det gør jeg ikke."

"Jeg ved naturligvis ikke, hvad der er hændt, og vi må ganske sikkert være forberedte på overraskelser. Men jeg kan næppe tænke mig nogen større overraskelse, end at der skulle have vist sig noget i Mirahs følelser for dig, som du skulle kunne grunde et romantisk håb på."

"Jeg grunder ikke mit romantiske håb på en kvindes følelser," sagde Hans, der var tilbøjelig til at blive så meget lystigere, jo alvorligere Deronda talte. "Min romantik har en videnskabelig og filosofisk grund. Naturen har ligefrem bestemt Mirah til at forelske sig i mig. Amalgameringen af de forskellige racer kræver det – kontrasternes affinitet byder det. Jeg danner den størst mulige modsætning til Mirah – en afbleget kristen, der ikke kan synge en eneste tone. Hvem kan have nogen chance imod mig?"

"Nå, nu mærker jeg, at det hele er spøg," sagde Deronda i en hjertelig og beroliget tone. "Det var også tosset af mig at svare dig alvorligt."

"På ære, jeg mener det ganske alvorligt," svarede Hans. "Det er et skriftemål, jeg aflægger. Jeg havde i sinde at sige dig det, så snart du kom. Moder siger, at du er Mirahs formynder, og hun betragter sig som ansvarlig for hvert åndedrag, der rammer Mirah i hendes hus. Nu vel, jeg elsker hende – jeg tilbeder hende – jeg vil ikke fortvivle – jeg har i sinde at vinde hende."

"Det går ikke, min kære ven," sagde Deronda. "Det ville være urigtigt af mig, om jeg ikke advarede dig om, at det er Don Quixotiske forventninger, du nærer."

"Nå, så vil jeg selv kun lide under dem. Jeg agter ikke at sige noget til hende, førend jeg er sikker på hendes svar. Men jeg vil hellere prøve min lykke dér og tabe, end være sikker på at vinde andetsteds. Og jeg har ikke lyst til at sluge fortvivlelsens gift, skønt det synes dig så magtpåliggende at indgive mig den. Jeg drikker ikke længere vin, lad mig du så beruse mig lidt i et måske forfængeligt håb."

"Ja, med fornøjelse, hvis det kan more dig," sagde Deronda i en tone, som han bestræbte sig for at gøre venlig, men som ikke kom fra hjertet. Sine sande følelser tav han om.

Da Deronda kom til Chelsea, blev han ikke så fornøjet, som han burde være blevet, over at finde mrs. Meyrick ganske beroliget med hensyn til sin elskede, men uberegnelige søn. Mirah syntes livligere end før, og for første gang så han hende le, da de talte om Hans og hans mange komiske indfald. Efter at de havde talt sammen i nogen tid, meddelte han, at han dagen i forvejen havde talt om Mirah med den bekendte pianist Klesmer.

"Ja så?" sagde mrs. Meyrick fornøjet. "Tror De, at han vil hjælpe hende?"

"Jeg håber det. Han er meget optaget, men har lovet at bestemme en tid til at modtage og høre miss Lapidoth, som vi må vænne os til at kalde hende" – ved disse ord smilede Deronda til Mirah – "hvis hun er villig til at komme til ham."

"Jeg vil være ham meget taknemmelig," sagde Mirah roligt. "Han vil høre mig synge for at kunne dømme om, hvorvidt jeg fortjener at hjælpes."

Hendes forstandige blik på disse praktiske sager slog Deronda.

"Jeg håber slet ikke, det vil være generende for Dem, hvis mrs. Meyrick vil være så god at følge med Dem til Klesmer."

"Nej, slet ikke; sådan har jeg gjort hele mit liv – det vil sige, jeg har måttet underkaste mig andres dom, og det har sommetider været hårdt nok. Er Klesmer en streng mand?"

"Han er noget egen, men jeg kender ham ikke nok til at vide, om han egentlig er, hvad De kalder streng. Jeg ved derimod, at han har godt hjerte, hvilket lægger sig for dagen i handlinger om end ikke i ord."

"Jeg har været vant til at se rynkede pander og ikke få nogen ros," sagde Mirah.

"Apropos, Klesmer er meget tilbøjelig til at rynke panden," sagde Deronda, "men der er tit samtidig et smil i hans øjne. Uheldigvis går han med briller, så De må se ham i den rette belysning for at få øje på smilet."

"Han skal ikke gøre mig bange," sagde Mirah. "Om han så var som en brølende løve, vil han jo dog kun have mig til at synge, og jeg skal gøre, hvad jeg formår."

"Så vil De vel heller ikke have noget imod at blive anmodet om at synge i et selskab hos lady Mallinger?" sagde Deronda. "Hun agter at rette en sådan anmodning til Dem i næste måned og vil indbyde en hel del damer, som måske vil lade deres døtre få timer hos Dem."

"Det går rask," sagde mrs. Meyrick fornøjet. "De havde nok aldrig tænkt på at vinde et navn så hurtigt, Mirah."

"Jeg er lidt bange for navnet miss Lapidoth," sagde Mirah uroligt og rødmede. "Kan det ikke gå an, at jeg kalder mig Cohen?"

"Jeg forstår Dem nok," sagde Deronda, "men jeg forsikrer Dem, det går ikke an, at De kalder Dem Cohen; det er et navn, som umuligt kan passe for en sangerinde. Det er en af de småting, vi må føje os efter folks fordomme i. Men vi kunne vælge et andet navn – som sangerinder jo gerne gør – et eller andet italiensk eller spansk navn."

Mirah tænkte sig lidt om og sagde så: "Nej, når jeg ikke kan hedde Cohen, så vil jeg beholde det navn, jeg før har haft. Jeg vil ikke skjule mig. Jeg har venner, som vil beskytte mig. Og hvis nu min fader var meget ulykkelig og trængte til hjælp – nej," sagde hun og så på mrs. Meyrick, "så kunne jeg dog ikke nænne at skjule mig for ham. Han har ingen, som står ham nær, undtagen mig. Andre, der har været gode venner med ham, har altid forladt ham."

"Gør, hvad De anser for det rette, mit kære barn," sagde mrs. Meyrick. "Jeg vil ikke overtale Dem til at handle anderledes." For sit personlige vedkommende havde hun dog ingen medlidenhed med denne fader og ville ikke have taget sig det nær, om han end var nok så ulykkelig.

38

Vigtige ting hændte Deronda samme aften, som han besøgte det lille hus i Chelsea og diskuterede det navn, Mirah burde optræde offentligt under. Men for den der samlede familiegruppe indtraf det, der syntes at være hovedkonsekvensen af besøget, to dage efter. Omtrent klokken fire holdt der en vogn foran døren, og et øjeblik efter bankedes der på den. Alle de unge piger var hjemme, og døren stod åben mellem de to værelser for at give plads til et langt broderi, som mrs. Meyrick syede på i den ene ende, Mab i midten og Amy i den anden ende. Mirah, hvis præstationer i retning af syning omtrent stod i niveau med skrædderfuglens, da hendes opdragelse i så henseende var blevet meget forsømt, sad på en feltstol og læste højt for selskabet, mens hun samtidig tjente Kate som model til en titelvignet. Mens alle var således beskæftigede, bankede det som sagt stærkt på gadedøren.

"Gud!" udbrød mrs. Meyrick, "mon det skulle være lady Mallinger? Er det en elegant ekvipage, Amy?"

"Nej, det er blot en droske. Det må være en herre."

"Premierministeren f.eks.," sagde Kate tørt. "Hans siger, at den fornemste mand i London godt kan køre i en droske."

I det samme kom den gamle pige ind med et visitkort, og da hun i distraktion lod døren ud til gangen stå åben, sås der, bukkende for mrs. Meyrick, en skikkelse, der var meget forskellig fra den agtede premierministers – en høj mand med et massivt ansigt, flagrende lokker og guldbriller, kort sagt, som mrs. Meyrick så af visitkortet, *Julius Klesmer*.

Den "lille moder" var straks på det rene med situationen og ganske glad over, at den store mand var kommet til Mirah i stedet for at forlange, at hun skulle komme til ham, for det var et tegn på virkelig interesse. Men da han trådte ind, skrumpede værelserne sammen til små huller, fortepianoet forekom Mab som et latterligt stykke legetøj, og alle omgivelser tog sig så små ud som en musefamilies bolig i Tuilerierne. Klesmers personlighed, navnlig hans måde at se sig om på, henledte straks tanken på mægtige scener og masser af tilhørere, men selv mindedes han med glæde et lignende lille hjem i udkanten af Bøhmen, hvor han også havde haft lejlighed til at gøre bekendtskab med den romantik, som hører med til små indkomster. Med den største ærbødighed sagde han til mrs. Meyrick:

"Jeg håber, at De tilgiver mig den frihed, jeg har taget mig. Da jeg var her i nabolaget, tillod jeg mig for at spare tid at køre herhen. Vor ven mr. Deronda omtalte til mig, at jeg kunne have den ære her at gøre bekendtskab med en ung dame – miss Lapidoth."

Klesmer havde i virkeligheden straks, da han trådte ind, set, hvem der var Mirah, men med fin høflighed så han sig om og bukkede for de tre søstre, som om han var i uvished om, hvilken af damerne der var den rette.

"Det er mine døtre, og det er miss Lapidoth," sagde mrs. Meyrick med en håndbevægelse hen imod Mirah.

"Ah," sagde Klesmer og bukkede med et venligt smil for Mirah, der ikke i mindste måde så overrasket eller forstyrret ud, men tværtimod havde et roligt og fornøjet udtryk i ansigtet.

Hun kunne godt lide Klesmers udseende og var vis på, at han ville skænde på hende som en stor musiker og en god mand.

"De har vel ikke noget imod at indlede vort bekendtskab med at synge for mig?" tilføjede han, da han indså, at det ville være en lettelse for dem alle, hvis de undgik præliminærer.

"Det vil være mig særdeles kært. Det er smukt af Dem, at De vil høre på mig," sagde Mirah, idet hun flyttede sig hen til fortepianoet. "Skal jeg akkompagnere mig selv?"

"Ja vel," sagde Klesmer, idet han på mrs. Meyricks opfordring satte sig på et sted, hvor han kunne have godt overblik over den syngende. Den snilde lille kone sagde nemlig til sig selv: "Han vil synes bedre om sangen, når han ser på hende."

Alle de kvindelige hjerter undtagen Mirahs bankede af ængstelse, mens Klesmer sad og hørte på hende med rynket pande, og turde kun se i smug på ham. Hun derimod syntes at befinde sig i allerbedste velgående, mens hun sang et stykke af Leopardis store ode til Italien. Da hun var færdig, sagde Klesmer efter et øjebliks tøven:

"Det er gamle Joseph Leos musik."

"Ja, han var min sidste lærer – i Wien; så hidsig og så god," sagde Mirah med et tungsindigt smil. "Han profeterede, at min stemme ikke ville du til scenen. Og han havde ret."

"Vær så artig at synge videre," sagde Klesmer, idet han stak sine læber frem og begyndte at gøre nogle løjerlige bevægelser med sine lange fingre.

De tre unge piger var enige om, at de ikke kunne udstå ham, fordi han ikke sagde et rosende ord. Mrs. Meyrick var lidt ængstelig til mode.

Mirah, som simpelthen var opsat på at gøre, hvad Klesmer ønskede, og antog, at han nu måske kunne lide at høre hende synge noget tysk, sang fyrst Radzivills melodier til Gretchens sange i *Faust* den ene efter den anden, uden at han afbrød hende ved noget spørgsmål. Da hun var færdig, rejste han sig, vandrede hen til den anden ende af det lille værelse og gik derpå tilbage til fortepianoet, hvor Mirah, der også havde rejst sig op, nu stod og så på ham med foldede hænder, ydmygt ventende sin dom. Pludselig glattedes rynkerne i hans pande, og med strålende øjne rakte han sin hånd ud og sagde kort: "Lad os give hinanden hånden; De er musiker."

Mab var lige ved at græde af glæde, og alle de tre unge piger fandt Klesmer tilbedelsesværdig. Mrs. Meyrick drog et langt, lettende suk.

Men straks kom rynkerne i panden igen, den lange hånd blev med bagen opad udstrakt på en helt anden måde for med fingerspidsen at berøre bagen af Mirahs hånd, og med fremstående læbe sagde han:

"Ikke til store opgaver. Ingen høje tage. Vi er ingen lærker. Vi må være beskedne." Klesmer gjorde en pause, og Mab hørte op at finde ham tilbedelsesværdig, idet hun i sit stille sind sagde: "Ret som om Mirah havde vist ringeste tegn på indbildskhed!"

Mirah tav, da hun vidste, at hun kunne vente en særlig meningstilkendegivelse, og straks efter vedblev Klesmer:

"Jeg vil ikke tilråde – ikke opmuntre Dem til at synge i noget større lokale end en privat selskabssal. Men der vil Deres stemmemidler slå til, og her i London er det en af de bedste løbebaner, der findes. Dermed følger altid undervisning. Vil De komme og synge ved en privat koncert hos mig på onsdag?"

"Ja, jeg vil være Dem overordentlig taknemmelig for det," sagde Mirah og foldede andægtigt sine hænder. "Jeg vil langt hellere tjene mit brød på den måde end ved mere offentlige optrædender. Jeg skal søge at uddanne mig mere. Hvad skal jeg mest lægge vind på?"

Klesmer gav et foreløbigt svar, der lød som itubidte ord, som han slugte igen, inden de kom halvt ud af munden, gjorde nogle bevægelser med fingrene og sagde så i en tydeligere tone: "Jeg skal forestille Dem for Astorga; han er fosterfaderen til god sang og vil give Dem fornødent råd." Derpå vendte han sig om til mrs. Meyrick og tilføjede: "Min kone vil med Deres tilladelse besøge Dem inden onsdag."

"Det vil være os en stor ære," sagde mrs. Meyrick.

"De må synge for hende," sagde Klesmer, idet han atter henvendte sig til Mirah. "Hun er meget musikalsk dannet og har et finere øre end de fleste musikere. Deres sang vil glæde hende.

Vor den Wissenden sich stellen –

Resten kender De nok?"

"Sicher ist's in allen Fällen,"

sagde Mirah ufortøvet. "Schön!" sagde Klesmer og rakte hende hånden til afsked.

Han havde visselig valgt den fineste måde at rose Mirah på, og de unge miss'er Meyrick havde nu skænket ham deres fulde agtelse. Men man kan tænke sig, hvorledes Mab blev til mode, da han pludselig fæstede sine øjne på hende og sagde i en bestemt tone: "Den unge dame der, ser jeg, er musikalsk." Hendes ansigt var i et nu som et dryppende blod.

"Ja," sagde Mirah på hendes vegne. "Hun har et meget smukt foredrag."

"Å, tal ikke således, Mirah, om mit fuskeri," sagde Mab, gyselig angst for, at dette skrækkelige menneske, der således kunne gætte – den skinbarlige Djævel i grå benklæder – skulle beordre hende til at sætte sig hen til fortepianoet. Hendes hjerte var som smeltet voks. Men til hendes forundring og glæde vendte Klesmer sig om til mrs. Meyrick og sagde i en velvillig tone: "Har hun lyst til at følge med miss Lapidoth og høre på koncerten på onsdag?"

"Der ville næppe kunne bydes hende en større fornøjelse," sagde mrs. Meyrick. "Det vil være hende overordentlig kært at modtage Deres venlige indbydelse."

Derpå bukkede Klesmer for de tre søstre, den ene efter den anden, mere ceremonielt, end der nogensinde før var blevet bukket for dem, og gik ud. Mrs. Meyrick kunne ikke lade være at følge ham ud og lukke døren efter sig. Han forstod hende og sagde med et nik:

"Hun kommer nok efter det; hvis hun ikke forsøger for meget, og hendes stemme holder ud, kan hun sagtens tjene sit udkomme. Jeg ved, at det for hende er hovedsagen, det har Deronda sagt mig. De tager Dem af hende. Hun ser ud til at være en god pige."

"Hun er en engel," sagde den varmhjertede kvinde.

"Nej," sagde Klesmer med et spøgende nik, "hun er en smuk jødinde; men jeg tror, hun har fundet en skytsengel," tilføjede han. Og med disse elskværdige ord bukkede han og gik.

De fire unge piger havde set på hinanden i tavshed, indtil gadedøren smækkedes i, og mrs. Meyrick igen trådte ind. Så

kom der en eksplosion. Mab klappede i hænderne og dansede rundt i stuen; mrs. Meyrick kyssede Mirah og velsignede hende. Amy sagde ivrigt: "Vi kan umuligt skaffe en ny kjole færdig til hende til på onsdag!" og Kate udbrød: "Det er et rent held, at I ikke har væltet mit bord."

Mirah havde sat sig igen på klaverstolen uden at tale, og tårerne trillede ned ad hendes kinder, mens hun så på sine veninder.

"Så, Mab!" sagde mrs. Meyrick, "sæt dig nu ned, og lad os tale fornuftigt sammen."

"Ja, lad os tale sammen," sagde Mab hjerteligt, idet hun igen gik hen til sin lave stol og slog hænderne om sine knæ. "Mirah, hvorfor ser De så bedrøvet ud?"

"Jeg er alt for lykkelig," sagde Mirah. "Jeg er Dem alle så inderligt taknemmelig, og han var så venlig imod mig."

"Ja, til sidst" sagde Mab. "Men han kunne gerne før have sagt nogle opmuntrende ord. Jeg fandt ham grumme fæl, da han sad og rynkede panden og ikke sagde andet end: Bliv ved!"

"Å snak, Mab, han har en udmærket smuk profil," bemærkede Kate.

"Ja, *nu*, men ikke *dengang*. Jeg tilgiver ham imidlertid alt," vedblev Mab højmodigt, "fordi han har indbudt mig til at følge med. Gud ved i grunden, hvorfor han netop pillede mig ud som den musikalske."

"Det må have været formedelst den måde, hvorpå du hørte på sangen, barn," sagde mrs. Meyrick. "Du kan være vis på, han har magiske briller og kan se alt gennem dem. Men nu skal vi til at tale om, hvad kjole Mirah skal have på på onsdag."

"Jeg bryder mig ikke om andet i denne sorte merinos kjole," svarede Mirah, idet hun rejste sig, "og så et par hvide handsker og nogle nye støvler."

"Der kommer Hans," sagde mrs. Meyrick; "bliv stående stille og lad os høre, hvad han siger om kjolen. Kunstnere er de bedste til at rådføre sig med om slige ting. Hans," vedblev hun, da hendes søn trådte ind, "vi vil høre din mening om Mirahs dragt. Her er forefaldet en stor begivenhed. Klesmer har været her, og hun skal synge i hans hus på onsdag for fornemme folk. Hun mener, at hun nok kan møde i denne dragt."

"Lad mig se," sagde Hans. Mirah vendte sig på sin barnlige måde om imod ham for at underkaste sig hans eftersyn, mens han gik lidt bort og knælede ned på en måtte med det ene knæ for at se på hende.

"Det vil blive betragtet som en meget god dragt," sagde hun, "til at optræde i en rolle, hvor jeg skal være en fattig jødinde, der synger for elegante kristne."

"Den vil være ret effektfuld," sagde Hans med en tankefuld mine; "den vil danne en passende kontrast til alle de elegante pjalter. Men den er dog måske lovlig teatralsk. Vi kan ikke lade Dem spille en fattig jødindes eller overhovedet en jødindes rolle."

"Men det er jeg nu en gang og bliver aldrig andet," sagde Mirah. "Jeg føler mig stadig som jødinde."

"Men den følelse har vi ikke," sagde Hans. "Hvad gør det til sagen, om en fuldendt kvinde er jødinde eller ej?"

"Men det var kjolen, vi skulle komme på det rene med," sagde Amy. "Når denne ikke kan gå an, hvorledes skal vi så skaffe en anden til onsdag? I morgen er det søndag."

"Den går såmænd mok an," sagde Mirah bedende, "hvad mener De, mr. Meyrick?"

"Nej, den går ikke," sagde Hans bestemt. "Du må springe i en droske med hende, lille moder, og køre til Regent Street. Det er rigeligt tidsnok til at få alt, hvad du vil have – en sort silkekjole mage til dem, de elegante damer går med. Hun må ikke betragtes som en genstand for medlidenhed. Hun har talenter, som er egnet til at bringe folk i gæld til hende."

"Jeg tror også nok, mr. Deronda vil have, at hun skal have en smuk kjole på," sagde mrs. Meyrick grundende.

"Naturligvis," sagde Hans i en noget skarp tone. "Du kan trygt stole på, hvad jeg siger."

"Jeg vil gerne gøre, hvad mr. Deronda ønsker," sagde Mirah, da mrs. Meyrick så hen til hende, mens Hans drejede sig om på hælen og gik hen til Kates bord for at se på hendes tegning, som om hans interesse trængte til at få en ny retning.

"Kunne du ikke have lyst til at tage en studie af Klesmers hoved, Hans?" sagde Kate. "Du har vel tit set ham?"

"Set ham!" udbrød Hans og kastede straks sit hoved og sine lange lokker tilbage, mens han satte sig ned ved fortepianoet, så sig om, som om han lod blikket glide hen over et amfiteater, og holdt sine fingre lodret på tangenterne. Men et øjeblik efter snurrede han rundt på stolen, så på Mirah og sagde halvt frygtsomt: "De holder måske ikke af den slags mimik; De må endelig altid stoppe mine uglspilstreger, hvis De ikke synes om dem."

Mirah havde smilet ad den i hast gjorte kopi, og hun smilede endnu, men der lå i dette smil noget andet end morskab over Hans' løjer. "Tak," sagde hun, "men De har aldrig gjort noget,

som jeg ikke syntes om. Jeg tror næppe, han kunne gøre det, siden han er Deres søn," tilføjede hun og så på mrs. Meyrick.

På denne måde fik Hans næring for sit håb. Hvad kan rosen gøre ved, at flere bier i træk betragter dens søde duft som et tegn på personlig hengivenhed?

39

Deronda kom ud fra det lille hus i Chelsea i en stemning, som gjorde, at han længtes efter en god motion, der kunne bringe hans sind i den vante ligevægt. Han gik hen ad City til, og synet af Chelsea Stairs med de både, som lå der, bestemte ham straks til at undgå det irriterende døseri i en droske ved at leje en båd.

Hans ærinde var at aflægge et besøg i Rams boglade, hvor han dagen i forvejen var kommet for sent til at træffe Mardokai på hans middagsvagt og havde fået den besked, at han altid kom der igen imellem klokken fem og seks. Deronda ønskede meget at stifte nærmere bekendtskab med dette mærkelige medlem af Cohens familiekreds, inden han indløste sin ring. Da båden nærmede sig til Blackfriar's Bridge, hvor Deronda havde i sinde at gå i land, var klokken halv fem, og den nedgående sol kastede sine stråler hen over floden og dens mange vekslende genstande. Deronda var nu ganske varm, hvorfor han gav færgemanden åren og trak sin Inverness-kappe sammen om sig. Mens han knappede den øverste knap, løftede han sit hoved op, og hans øjne faldt da på et ansigt, som han mindedes så godt, og som stirrede ned på ham over brystværnet på broen. Det var Mardokai, som også havde fået øje på båden og var vedblevet at se efter den, i begyndelsen simpelthen fordi den kom nærmere, senere fordi den hos ham ligesom vakte nogle ubestemte anelser, indtil endelig skikkelsen i den opløftede sit ansigt og vinkede ad ham. Mardokai tog sin hue af og vinkede igen, og tre minutter efter var Deronda sprunget i land, havde betalt færgemanden ug stod ved siden af Mardokai.

"Det var mig meget kært at se Dem stå her," sagde Deronda, "for jeg ville netop hen i bogladen og se efter Dem igen. Jeg var der i går – måske er det blevet sagt Dem?"

"Ja," sagde Mardokai; "det var grunden til, at jeg kom her til broen."

Dette svar, som han gav med simpel alvor, forekom Deronda mærkværdigt mystisk. Stod denne mands særheder virkelig, som Cohen havde ladet et vink falde om, i forbindelse med en art sindsforvirring?

"De vidste jo ikke, at jeg var i Chelsea?" sagde han et øjeblik efter.

"Nej, men jeg ventede, at De skulle komme ned ad floden. Jeg har ventet på Dem i fem lange år." Mardokais dybtliggende øjne var med et kærligt, på én gang rørende og højtideligt udtryk fæstet på den unge mand.

"Det skal glæde mig, om jeg kan være Dem til nogen nytte," svarede Deronda meget alvorligt. "Skal vi stå op i en droske og køre – ja, hvor ønsker De at køre hen? De har sandsynligvis spadseret nok i dag, så kortåndet som De er."

"Lad os gå til bogladen. Det er snart ved den tid, at jeg skal være der. Men se engang op ad floden," sagde Mardokai i en bevæget og dog rolig tone. "Se på himlen med dens langsomt svindende lys. Jeg har altid elsket denne bro; jeg stod på den, da jeg var lille dreng; her lyttede jeg til budskaber fra jord og himmel; og da jeg blev større, stod jeg her og så på stjernerne og den dybe himmel. Men denne tid, lige før solnedgang, var den, som jeg altid holdt mest af. Den er blevet en del af mit væsen, har fæstet bo i mig – dette svindende, langsomt svindende lys, der var som mine egne kræfters aftagen; det tøvede – det

ventede, indtil det til sidst bragte mig mit nye liv – mit nye Jeg – som vil leve, når al min ånde er udåndet."

Deronda talte ikke. Han følte sig sælsomt bevæget. Den første mistanke, han havde haft om, at Mardokai var tilbøjelig til fikse ideer, veg pladsen for ærbødighed for denne mand, der, når han talte, omgaves af en egen højhed, der lod en glemme hans ydre armod. Da de havde stået stille et øjeblik, sagde Mardokai: "Lad os nu komme afsted," og da de gik, tilføjede han: "Vi vil stå af ved enden af gaden og gå hen til bogladen. De kan se på bøgerne, mr. Ram vil da snart gå og lade os være ene."

Mens de rullede afsted i drosken, var Mirah endnu i Derondas tanker, men han forudså, at samtalens gang ville blive bestemt af Mardokai og ikke af ham. Ti minutter efter befandt de to mænd sig alene i den lille butik og vendte ansigterne imod hinanden, som om de følte trang til ret at se på hinanden. Mardokai lænede sig til disken, mens Deronda stod op til den anden væg et par meter derfra. Der var i den førstes af brystsygen prægede ansigt og i hans ejendommeligt glansfulde øjne et udtryk som hos den døende moder, når hendes eneste, elskede søn kommer hen til hendes seng, og glæden endnu engang blusser op hos hende, mens hun siger: "Min søn!" Den unge mand, der stod lige overfor ham, havde ikke noget mere udpræget orientalsk ansigt, end man kan se hos mange personer af de såkaldte latinske racer; men der var et præg af mandig ro over ham, som gav den ærbødighed, hvormed han betragtede hin armodens mystiske søn, der gjorde krav på ham som en længe ventet ven, dobbelt værd. Han følte intet, der kunne kaldes tro på gyldigheden af Mardokais indtryk med hensyn til ham eller på sandsynligheden af, at der

ville komme noget særdeles mærkeligt resultat ud af deres bekendtskab; men hvad han følte, var en stærk modtagelighed for et råb fra en anden sjæls dyb. Denne følelse prægede sig i dette øjeblik i Derondas ansigt og gav det et udtryk, som bestyrkede Mardokais tillid. Han begyndte at tale.

"De kan ikke vide, hvad der har ledet mig til Dem og ført os sammen i dette øjeblik. De undrer Dem."

"Jeg er ikke utålmodig," sagde Deronda. "Jeg er rede til at høre efter alt, hvad De ønsker at meddele mig."

"De ser nogle af de grunde, hvorfor jeg trængte til Dem," sagde Mardokai med en ro, som om han ønskede at spare på sine kræfter. "De ser, at jeg er dødssyg. De ser, at jeg er som en person, der står forskudt og foragtet ved vejkanten og kun ville fremkalde en medlidende hovedrysten, hvis han talte til nogen. Dagen hælder – lyset svinder – snart ville vi ikke have kunnet skelne hinanden. Men De er kommet i rette tid."

"Det glæder mig, at jeg er kommet rette tid," sagde Deronda hjerteligt. Han ville ikke sige: "Jeg vil håbe, at De ikke tager fejl af mig," for selve ordene "tager fejl" forekom ham i dette øjeblik at ville være en grusomhed.

"De skjulte grunde til, at jeg trænger til Dem," sagde Mardokai, "ligger langt tilbage; de skriver sig fra mine unge år, da jeg studerede i et andet land. Tanker, dyrebare tanker opstod da hos mig, fordi jeg var jøde. De pålagde mig et stort hverv, fordi jeg var jøde. De var en indskydelse fra oven, fordi jeg var jøde og følte mit folks hjerte banke i mig. De var mit liv; jeg var ikke ret født før da. Dette hjerte, dette åndedrag og denne min højre hånd" – Mardokai havde højtideligt trykket sin hånd imod brystet og strakte sine tynde fingre frem for sig – "min søvn og

mine vågne timer, det arbejde, jeg ernærede mit legeme ved, og de syner, som frydede mine øjne – alt betragtede jeg kun som brændsel for den guddommelige flamme. Men jeg havde gjort som den, der flakker om og rister sine tanker i udørkenens klipper, og inden jeg kunne forandre min livsbane, kom kummer, møje og sygdom og spærrede mig vejen og lænkede mig med den lænke, der gnaver sig ind i sjælen. Da sagde jeg til mig selv: Hvorledes skal jeg frelse livet inden i mig fra at kvæles sammen med dette kvalte åndedrag?"

Mardokai holdt inde for at hvile det stakkels bryst, der var blevet sat på en hård prøve ved den stigende bevægelse, han talte med, og tillige for at lægge bånd på denne bevægelse. Deronda turde ikke tale; selve stilheden i det snævre rum forøgede hans ærefrygt og inderlige deltagelse for den mand, hvis ord havde en så forunderlig, gribende klang. Lidt efter fortsatte Mardokai:

"Men De må ikke misforstå mig. Jeg taler ikke som en uvidende drømmer – som en person, der er opdraget i de ensomme dale, som tænker gamle tanker om igen og ikke ved, at de er gamle, som aldrig har stået ved de store strømme, hvor verdens kundskab iler frem og tilbage. Engelsk er mit modersmål, England er dette legemes fødeland, dette legeme, der kun er som den skrøbelige lerkrukke om det frugtbærende træ, hvis frøkorn ville kunne bringe glæde ud i ørkenen. Men mit sande liv opfostredes i Holland ved fødderne af min moders broder, en rabbi, der var vel forfaren i alskens lærdom; og da han døde, tog jeg til Hamborg for at studere og bagefter til Gøttingen for at få et videre blik på mit folk og på den ikke-jødiske verden og drikke kundskab ved alle kilder. Jeg var et

ungt menneske; jeg følte mig fri; jeg besøgte den jødiske tros hovedsæder i Tyskland; for da var jeg endnu ikke så helt nedsunken i armod. Jeg havde lært et håndværk; for jeg havde sagt til mig selv: Jeg vil ikke tage mig nær, om min lod bliver som Josva Ben Chananjos; efter den sidste ødelæggelse tjente han sit brød ved at lave nåle, men i sin ungdom havde han været sanger på templets trin og bevarede mindet om, hvad der havde været, forinden herligheden forsvandt. Jeg sagde: Lad mit legeme færdes i armod og mine hænder være som arbejdernes; men lad min sjæl være som et mindernes tempel, hvor kundskabens skatte samles, og hvis allerhelligste er håbet. Jeg vidste, hvad jeg valgte. De sagde: 'Han nærer sig af syner', og jeg benægtede det ikke, for syner er verdens skabere og opretholdere. Jeg ser på verden, som den er, og jeg ser den skabes på ny. Den mand, De lytter til, lader ikke sin ånd forvirret svæve højt over sine medmenneskers liv og vandel."

Mardokai holdt inde, og Deronda, der følte, at han burde sige noget, ytrede: "De må endelig ikke tro, at jeg skulle være tilbøjelig til at kalde Deres ord forvirrede. Jeg hører fordomsfrit på Dem for at lære af Dem. Jeg har haft erfaringer, som giver mig en levende interesse for beretningen om et åndeligt kald, der er valgt med fri vilje og valgt i ungdomsårene."

"Et åndeligt kald, valgt med fri vilje – i ungdomsårene!" gentog Mardokai. "Det var sjælen, som fuldtud fødtes i mig, og det skete allerede i mine drengeår. Den førte med sig sin egen verden – en middelalderlig verden, i hvilken der var mænd, som kaldte det gamle sprog til live igen i nye landflygtighedssalmer. De havde optaget hedningernes filosofi i jødernes tro, og de higede endnu med længsel hen imod et midtpunkt for vort folk.

En af deres sjæle var igen født i mig og vågnet midt i minderne om deres verden. Den vandrede til Spanien og Provence; den diskuterede med Aben-Ezra: den drog bort med Jehuda-ha-Levi; den hørte korsfarernes vilde råb og det martrede Israels klageskrig. Og da dens tavse tunge løsnedes, talte den dens tale, som de havde vakt til live med deres trosivers, deres sorgs og deres martyriums nye blod; den sang med deres tonefald."

Mardokai gjorde igen en pause og sagde i en hæs, hviskende tone:

"Så længe ånden er fængslet i mit legeme, vil den aldrig lære noget andet sprog."

"Har De da udelukkende skrevet på hebraisk?" sagde Deronda, der mindedes det spørgsmål, Mardokai engang tidligere havde stillet ham om hans kendskab til dette sprog.

"Ja – ja," sagde Mardokai i en dybt bedrøvet tone; "i min ungdom vandrede jeg ud i denne ensomhed uden at føle, at det var en ensomhed. Jeg havde de store afdødes rækker om mig; martyrerne flokkedes og lyttede, men snart mærkede jeg, at de levende var døve for mig. I begyndelsen så jeg mit liv for mig som en lang fremtid; jeg sagde til mig selv: En del af min jødiske arvelod er en ubøjelig tålmodighed; en anden del er evnen til at søge forskellige udveje og finde fodfæste, hvor andre fortvivler. Men der kom nye sendebud fra den Evige. Jeg måtte bøje mig under det åg, der tynger på os alle, som er født af kvinden: Familiesorger lagde beslag på mig – jeg måtte arbejde, sørge, ikke for mig selv alene. Jeg blev dog atter ene; men da havde dødens engel allerede vendt sig om til mig og vinket ad mig, og jeg så stadig dens flagrende klædebon på min vej. Jeg opgav imidlertid ikke derfor mine bestræbelser. Jeg anråbte om,

at man ville låne mig øre og hjælpe mig. Jeg gik til mænd af vort folk – til dem, som var rige på magt eller kundskaber, til dem, som var rige på guld. Men jeg fandt ingen, som hørte på mig og forstod mig. Man foreholdt mig, at mine anskuelser var vildfarende, og bød mig en lille sum penge som almisse. Og det var intet under. Jeg så fattig ud; jeg bar et bundt hebraiske manuskripter med mig; jeg sagde, at vore første lærere ledte vort folks håb på urette vej. Både lærde og købmænd havde for travlt til at høre på mig. Foragt stod som tolk mellem mig og dem. Den ene sagde: 'Mormons bog ville aldrig have kunnet gå på hebraisk, og hvis du har i sinde at henvende din tale til vore lærde, er det ikke rimeligt, at du kan lære dem noget.' Der var noget sandt i denne bemærkning."

I den hæse tone, hvormed de sidste ord fremførtes, var der en iøjnefaldende ironisk klang.

"Men skønt De havde vænnet Dem til at skrive på hebraisk, kunne dog vistnok få benytte det engelske sprog bedre," sagde Deronda, der herved ville antyde, at han skulle søge trøst i en ny bestræbelse, som han ville jævne vejen for.

Mardokai rystede langsomt på hovedet og svarede:

"For sent – for sent. Jeg kan ikke skrive mere. Hvad jeg skrev, ville blive som dette gispende åndedræt. Men åndedrættet kan vække medlidenheden – det kan forfattervirksomheden ikke. Hvis jeg nu kunne skrive og skrev på engelsk, ville jeg være som en person, der slår på et bræt for at kalde på dem, der ikke har været vant til noget andet signal end en klokke. Min sjæl har øre for sin egen tales fejl. Nye skrifter af mig ville blive som dette legeme" – Mardokai udbredte sine arme – "i dem kunne der gerne være *ruach-ha-kodesch* – guddommelige tankers åndepust

– men folk ville smile ad det og sige: 'Det er en stakkels jøde!' – og de værste spottere ville være af mit eget folk."

Mardokai lod tungsindigt sine hænder falde og sit hoved synke ned på brystet; for øjeblikket havde han mistet alt hold i håbet. Hans egne ord havde gjort ham modløs, og han var sunket hen i midlertidigt mørke.

"Jeg føler inderlig deltagelse for Dem," sagde Deronda med en klar, dyb stemme, der, rent bortset fra de sympatetiske ord, i og for sig var en opmuntring og trøst. "Men – tilgiv mig, om det er overilet tale – det, De allerede har skrevet, behøver De da ikke at begrave helt og holdent. Det er ikke så vanskeligt at få det udgivet. Hvis De vil betro Dem til mig, indestår jeg Dem for, at alt fornødent skal komme i stand."

"Det er ikke nok," sagde Mardokai hurtigt og så atter op med et glimt af fornyet tillid og genvakt erindring. "Det er ikke alt, hvad jeg venter af Dem. De må være mig ikke blot em hånd, men en sjæl – tro min tro – lade Dem lede af mine grunde – håbe mit håb – se det syn, jeg peger på – skue herligheden, hvor jeg skuer den!" Mardokai var trådt et skridt nærmere, mens han talte, og lagde nu sin hånd med et fast tag om Derondas arm; i hans ansigt, der kun var lidt over en fod fra Derondas, var der ligesom en flamme, en intensiv tillid og fortrøstning, der gjorde samme virkning som et bydende krav, mens han vedblev: "De skal være mit liv; det skal plantes på ny; det skal vokse. De skal tage arven; der er samlet på den i lange tider. Slægter flokkes i mit ringe liv som på en bro; det forbigangne og det tilkommende mødes der; og broen er i begreb med at briste. Men jeg har fundet Dem. De er kommet i rette tid. De vil

modtage den arv, som den lavsindede søn forkaster; De vil modtage jødens hellige arv."

Deronda var blevet lige så bleg som Mardokai. Hurtigt som angsten for en oversvømmelse eller en ildebrand vågnede der hos ham ikke blot en medlidende frygt for at betage dette medmenneske, der bad som en mand på dødslejet, modet og håbet, men også den modsatte frygt for at nære en illusion og vække forhåbninger, som han måske siden måtte skuffe. Den ejendommelige appel til hans kærlighed besejrede den uvilje, som de fleste af os føler, når en anden tiltager sig et herredømme over os. Vanskeligheden for ham bestod i at bringe dette fyrige, lidende medmenneske, der satte så meget af sit væsen ind i et øjebliks blinde fortrøstning og håb, til at betænke sig og tvivle. Med fint instinkt lagde Deronda, inden han åbnede sin mund, sin hånd sagte på Mardokais – en handling, som netop i det øjeblik var mere værd end mange ord. Og da han havde gjort det, sagde han ganske sindigt, som om han var sig bevidst, at han måske havde uret:

"Har De glemt, hvad jeg sagde Dem, da vi første gang så hinanden? Husker De ikke, at jeg da sagde Dem, at jeg ikke hørte til Deres folk?"

"Det kan ikke være tilfældet," hviskede Mardokai uden noget tegn på forfærdelse. Den sympatetiske hånd, der endnu hvilede på hans, bestyrkede en følelse, der var stærkere end de benægtende ord. Der indtrådte en pause, da Deronda ikke vidste, hvad han skulle svare på en sådan påstand. Mardokai, som var alt for optaget af forholdet mellem ham og Deronda til at vælge sine ord med synderlig omhu, føjede straks til denne

påstand en ny, der kom ham på læberne som et naturligt udtryk for en længe næret overbevisning:

"De er ikke vis på, hvor De stammer fra."

"Hvor ved De det fra?" sagde Deronda og trak uvilkårligt sin hånd til sig, hvorfor også Mardokai slap sit tag og sank tilbage i sin tidligere stilling, lænet til disken.

"Jeg ved det – jeg ved det; hvad ville mit liv ellers være?" sagde Mardokai i en dæmpet, men stærkt bevæget tone. "Sig mig alt; sig mig, hvorfor De benægter den rette sammenhæng."

Han havde ingen anelse om, hvad denne begæring var for den, som den blev rettet til – hvor stærkt den berørte mange års sky for at omtale disse forhold, og hvorledes den uvished, han byggede sit håb på, altid for Deronda havde været en truende mulighed for pinefulde afsløringer om hans moder. Men øjeblikket havde sine nye og mægtige krav for Deronda; ville han unddrage sig det krævede svar, kunne det senere vise sig, at han derved havde unddraget sig et hverv, der var pålagt ham; og i ethvert tilfælde ville det være grusomt imod et væsen, der appellerede til ham som det sidste håb inden enden. Efter nogle øjeblikkes tøven gjorde han med stor anstrengelse vold på sig selv, og med den beslutning at sige hele sandheden i al korthed svarede han:

"Jeg har aldrig kendt min moder. Jeg har ingen kundskab om hende. Jeg har aldrig kaldt nogen mand fader. Men jeg er overbevist om, at min fader er en englænder."

Derondas dybe stemme skælvede, da han afgav denne tilståelse, og samtidig var der hos ham en understrøm af forbavselse over de sælsomme forhold, han afgav den under. Det lod til, at Mardokai ikke meget overvurderede sin evne til at

bestemme den vens færd, som han på en så forunderlig, hemmelighedsfuld måde havde udkåret sig.

"Det vil vise sig – det vil blive opklaret," sagde Mardokai triumferende. "Verden vokser, og dens ydre form sammenknyttes af den voksende sjæl; først er alt tåge, lutter tåge, så bliver det klarere og klarere, bevidstheden skelner fjerne rørelser. Ligesom tanker bevæger sig dunkelt hos os og griber os, inden vi endnu til fulde kan skelne dem – således går det også med begivenheder, med levende væsener; de knyttes til os under verdens vækst. De er dukket op hos mig som en endnu ikke fuldt klaret tanke; min sjæl gribes, inden den endnu ser alt; men resten vil komme – det vil komme."

"Vi må ikke tabe den kendsgerning af syne, at tildragelserne ikke altid har været en fuldbyrdelse af selv den fasteste tro," sagde Deronda i en tone, hvis tøvende fald hidrørte fra de indbyrdes modstridende tanker om ikke at tilføje Mardokai noget hårdt stød og på den anden side ikke give hans fortrøstning en bekræftelse, der måske i fremtiden kunne medføre det allerhårdeste stød.

Mardokais ansigt, der havde strålet med en triumferende glans, da han udtalte sin fortrøstning, skiftede udtryk ved Derondas ord, men blev derfor ikke modløst; kun blev udtrykket stædigt i stedet for triumferende.

"De mener, at jeg befinder mig under en illusion – at vort folks historie har været fuld af skuffede illusioner. Men det er mig ligegyldigt." Mardokai gjorde en pause, bøjede så sit hoved lidt fremad og sagde med sin hæse hvisken: "Således kunne det gå med min fortrøstning, hvis De ville gøre den til en illusion; men det vil De ikke gøre."

Selve den måde, hvorpå disse ord ligesom fo'r igennem Deronda, bestyrkede den følelse hos ham, at der var indtrådt en krise, hvorunder han måtte være fast og bestemt.

"Hvorledes min herkomst har været, beror ikke på min vilje," svarede han. "Min følelse af, hvilke krav der påhviler mig, kan ikke være uafhængig af min kundskab om den. Og jeg kan ikke love Dem, at jeg vil søge at fremskynde en afsløring. Følelser, der har slået rod hos mig mit halve liv igennem, kan vedblivende afholde mig fra at gøre, hvad jeg endnu aldrig har været i stand til at gøre. Der må ventes på alt. Jeg må vide mere om, hvorledes det forholder sig med mit eget liv, og jeg må vide mere om, hvorledes det ville blive med det, hvis det blev bragt i en så nøje forbindelse med Deres, at det blev som en del af det."

Mardokai havde atter lagt sine arme over kors, mens Deronda talte, og svarede nu med samme bestemthed, om end med besværligt åndedræt:

"De skal få det at vide. Hvorfor har vi mødt hinanden, undtagen for at De skulle få det at vide? Deres tvivl ligger så lette som støv på min tro. Jeg kender nutidens og svundne tiders filosofiske systemer; havde jeg lyst, kunne jeg møde og træde i kamp for deres katedre. Jeg kunne bringe den tro til tavshed, som er min sjæls naturlige tungemål, og tale med et systems kunstige, tillærte fraser. Kan ikke et menneske bekæmpe sin ærefrygt og sin kærlighed og lægge sig efter at finde grunde, som andre begærer? Men når nu hans kærlighed ligger dybere end alle de grunde, der kunne findes? Min forventning om Dem skulle være vokset, som falske forhåbninger vokser? Det tror De? Nej, min forventning var der, og De kom. Der gives mennesker, som er døde af tørst; men jeg

var tørstig, og vandet væder mine læber. Hvad er tvivl for mig? I den stund, da De kommer til mig og siger: 'Jeg har intet med din sjæl at gøre; jeg ved, at jeg ikke er jøde; vi har ingen lod fælles' – så vil jeg ikke tvivle. Jeg vil være sikker – sikker på, at jeg er blevet ført bag lyset. Men den stund vil aldrig komme."

Deronda følte en ny streng dirre i denne tale; den var snarere bydende end bedende – der var i den mere af bevidst myndighed end af den længselsfulde trang, der før havde virket på ham som et knugende tag. I reglen ville en sådan forandring, skønt han var lige det modsatte af stridbar, have formindsket hans tilbøjelighed til at indrømme berettigelsen af noget krav. Men i nærværende tilfælde var der noget, som dannede en modvægt til hans modstandslyst. Denne kraftige mand, hvis blik var så roligt, hvis blegrøde negle vidnede om ét sundt legeme, som var forfaren i filosofiske ræsonnementer og havde ord for at være overordentlig selvstændig, følte sig dog trykket og tvunget af den hårdnakkede sikkerhed hos det skrøbelige menneske, der stod for ham, og hvis gustne næsebor var udspilede af anstrengelse, mens han trak vejret tungt efter den ivrige tale. Hos Deronda havde i dette øjeblik ønsket om at undgå noget, der kunne medføre pinefulde forlegenheder, ikke større udsigt til at bestemme hans handlemåde, end dovenskabens tilskyndelser har til at vinde indpas hos den, for hvem flid er en daglig lov. Han svarede simpelt og naturligt:

"Jeg vil gerne imødekomme og opfylde Deres ønsker, når som helst det er mig muligt. Det er i alt fald sikkert, at jeg ikke undervurderer Deres lidelser og Deres møje. Meddel mig Deres tanker. Men hvor kan vi mødes?"

"Det har jeg tænkt over," sagde Mardokai. "Det er vel ikke forbundet med nogen vanskelighed for Dem at komme her i nabolaget senere om aftenen? Det har De jo gjort en gang før."

"Nu og da kan jeg nok indrette det således. De bor jo hos Cohens?"

Inden Mardokai kunne svare, kom mr. Ram ind igen og indtog sin plads bag disken. Det var en gammelagtig Abrahams søn, hvis barndom var faldet i de onde tider ved dette århundredes begyndelse, og som midt i den nuværende livlige og vel oplærte slægt vedblev at være som et balsameret eksemplar, der var helt gennemtrukket med virkningen af den fattigdom og ringeagt, som var de fleste engelske jøders fælles arvelod omkring år 1800. Mr. Ram handlede med bøger på samme måde, som han ville have handlet med dåser med præserveret kød eller andre lignende varer – det vil sige uden kundskab om eller ansvar for, hvorvidt indholdet var frisk eller fordærvet. Men han troede på Mardokais lærdom som noget vidunderligt, og han havde ikke noget imod, at samtale med ham søgtes af en boglærd herre, hvis besøg to gange var endt med, at han havde købt noget. Han hilste på Deronda med en egen tvær velvilje, og idet han tog et par store sølvbriller på, syntes han straks at fordybe sig i sine regnskaber.

Men Deronda og Mardokai var snart ude på gaden sammen og gik uden nogen egentlig aftale hen ad Ezra Cohens butik til.

"Vi kan ikke mødes der; mit værelse er for lille," sagde Mardokai, idet han optog samtalens tråd der, hvor de havde sluppet den. "Men der er et vinhus her i nærheden, hvor jeg sommetider kommer i en klub. Det er 'Hånden og Banneret' i

den første sidegade herfra, det femte sted fra hjørnet. Der kan vi næsten hver aften få et værelse for os selv."

"Vi kan jo gerne forsøge det for en gang," sagde Deronda. "Men De vil måske tillade, at jeg sørger for et logi til Dem, hvor De kan have mere frihed og hygge end der, hvor De nu er?"

"Nej, jeg trænger ikke til noget. Mit livs ydre vilkår har intet at betyde. Jeg vil ikke modtage nogen ringere gave af Dem end Deres åndelige broderskab. Jeg vil endnu ikke tænke på noget andet. Men det glæder mig, at De er rig. De trængte ikke til at få penge på den diamantring. De havde en anden bevæggrund til at komme med den."

Deronda var lidt forvirret over denne skarpsindighed; men inden han kunne svare, tilføjede Mardokai: "Det er lige meget, havde De trængt til penge, ville det også have ført til, at vi mødtes igen. Men De er rig?" sagde han i en spørgende tone.

"Ikke rig, undtagen for så vidt som enhver er rig, der har mere, end han strengt taget behøver til sig selv."

"Jeg ville så gerne have, at Deres liv skulle være frit," sagde Mardokai drømmende. "Mit har været en stadig trældom."

Det var tydeligt, at han ikke havde nogen interesse for Derondas besøg hos Cohens, undtagen for så vidt hans eget formål derved fremmedes. Deronda begyndte at tvivle om, at han kunne lede samtalen hen på den sag, han ønskede at vide besked om, og besluttede derfor lige ud at spørge om det.

"Kan De sige mig," sagde han, "hvorfor man ikke må tale til den gamle mrs. Cohen om hendes datter?"

Mardokai svarede ikke straks, og Deronda troede, at han ville blive nødt til at gentage spørgsmålet. Mardokai havde dog hørt hans ord, men han måtte have nogen tid til at vende sine tanker

fra den genstand, der hidtil udelukkende havde beskæftiget dem, til et nyt emne. Efter nogle øjeblikkes forløbs svarede han med samme omhu for at udtrykke sig korrekt, som han ville have vist, hvis nogen havde spurgt ham om vejen til Holborn:

"Jeg kender grunden, men jeg vil ikke tale selv om ubetydelige familieanliggender, som jeg har hørt i familiens kreds. Jeg bor i dens telt som i en helligdom. Dens historie er, for så vidt den ikke skader andre, udelukkende dens ejendom."

Deronda mærkede, at blodet steg ham op i kinderne ved en sådan tilrettevisning, som han ikke havde været vant til, og det ærgrede ham også lidt, at han måtte opgive håbet om ad denne vej at få bestemt besked. Skønt han havde pengene i lommen til at indløse sin ring, havde han ikke lyst til at besøge Cohens, da han ikke blot vidste lige så lidt som før, men også havde mindre udsigt til at få mere at vide.

"Nu vil jeg skilles fra Dem," sagde han, lige før de kom til Cohens butiksdør. Mardokai standsede og så op på ham med et træt, bekymret udtryk.

"Hvornår kommer De tilbage?" sagde han langsomt og med stærk betoning på de enkelte ord.

"Det kan jeg ikke så godt bestemme. Kan jeg ikke spørge efter Dem i Cohens butik hver aften, når De er færdig med at passe bogladen? Der er vel ikke noget i vejen for, at de får at vide, at De og jeg kommer sammen?"

"Nej, slet ikke," sagde Mardokai, "men de dage, jeg nu venter, er længere end årene i min kraftige alder. Livet skrumper ind; hvad der før kun var en tiendedel, er nu halvdelen. Mit håb står til Dem."

"Jeg skal nok holde ord," sagde Deronda. "Jeg skal komme den første aften, det er mig muligt, efter klokken syv; måske på lørdag eller mandag. Stol på mig!"

Han rakte sin hånd ud, som han havde trukket handsken af. Mardokai greb den ivrigt, og det var som om der ved dette håndtryk strømmede ny tillid ind i ham. Med fornyet energi sagde han: "Begyndelsen er gjort, resten vil også komme."

Og dermed skiltes de.

Sjette bog

Åbenbaringer

40

"Hvis der gives forskellig rang i lidelse, så har Israel forrangen blandt alle nationer – hvis varigheden af sorger og den tålmodighed, hvormed de bæres, forædler, så hører jøderne til hvert lands aristokrati – hvis en litteratur kaldes rig, når den er i besiddelse af nogle enkelte klassiske tragedier, hvad skal vi da sige til en folketragedie, der har varet i femten hundrede år, og hvori digterne og skuespillerne også var heltene?"

Deronda havde for nylig læst dette sted hos en bekendt forfatter, det randt ham i hu for modsætningens skyld, da han fire dage efter var på vej til Cohens, der ganske vist ikke havde noget iøjnefaldende præg af højhed i sorgen eller af nogen som helst form af aristokrati. Ezra Cohen var ikke iklædt martyrens sublime patos, og hans smag for at tjene penge syntes at begunstiges af det held, der på dette område har fulgt jøderne i alle deres adsplittelsesår. Denne pantelåner var ikke noget symbol på den store jødiske tragedie; og dog, var der ikke noget typisk i den kendsgerning, at et liv som Mardokais – en skrøbelig, trangbrystet inkorporation af den nationale bevidsthed – var omgivet af Cohen'ernes selvgode, uvidende velvære?

Strålende var glæden i deres ansigter, da Deronda atter viste sig iblandt dem. Selv Cohen benyttede lejligheden til at erklære, at skønt diamantringen, hvis den havde fået lov til at stå lidt længere hos ham, ville have givet ham flere penge, brød han sig ikke om det – ikke en døjt – når han tænkte på, hvor glade kvinderne og børnene var ved at se en ung herre, hvis første

besøg havde været så behageligt, at "de ikke havde gjort andet end tale om det lige siden".

Den unge mrs. Cohen var meget bedrøvet over, at den mindste lille sov, men var på den anden side meget glad over, at Adelaide endnu ikke var gået i seng, og hun bad Deronda om ikke at blive i butikken, men gå med ind i stuen for at tale med "moder og børnene". Han modtog redebont indbydelsen, da han på forhånd havde forsynet sig med nogle små foræringer, et sæt papirsdukker til Adelaide og en bilboquet til Jacob.

Bedstemoderen havde en bunke kort liggende foran sig og lavede "spejl" til børnene. Der var lige blevet kastet et spejl ned, og det havde holdt sig helt.

"Stop!" sagde Jacob og løb hen til Deronda, da denne trådte ind, "træd ikke på mit spejl. Bliv stående, mens jeg kaster det op i luften igen."

Deronda opfyldte hans anmodning, idet han vekslede et smil med bedstemoderen, og spejlet blev flere gange kastet til vejrs, inden det gik i stykker; så fik den fremmede lov til at komme nærmere og sætte sig, han lagde mærke til, at den dør, Mardokai var kommet ud af, da han var her forrige gang, nu var lukket, men han ønskede at vise sin interesse for familien Cohen, inden han røbede en endnu stærkere interesse for deres forunderlige husfælle.

Først da han havde fået Adelaide op på skødet og lod papirsdukkerne danse på bordet, mens Jacob allerede øvede sig i brugen af bilboqueten, sagde han:

"Er Mardokai hjemme?"

"Hvor er han, Addy?" sagde Cohen, der havde benyttet en pause i forretningerne til at komme ind og se, hvorledes det

gik.

"Han er inde i værkstedet," sagde hans kone og nikkede hen imod den lukkede dør.

"Ja, ser De," sagde Cohen, "vi ved ikke rigtigt, hvad der er gået af ham i de sidste dage. Han er altid lidt sær" – ved disse ord pegede Cohen på sin pande – "ikke sådan rigtig fornuftig som De og jeg; men han er for det meste mageløst ordentlig og flittig, for så vidt sådan et stakkels menneske kan være det, og han er så glad ved drengen der, som noget menneske kan være. Men i de sidste dage har han vandret om som en søvngænger eller siddet så stille som en voksfigur."

"Det er sygdom, det stakkels kære menneske," sagde bedstemoderen i en kærlig tone. "Jeg tvivler om, at han gør det meget længere."

"Nej, jeg tror blot, det er noget, han har fået i hovedet," sagde den yngre mrs. Cohen. "Han har stadig siddet og bladet i beskrevne papirer, og når jeg taler til ham, tager det lang tid, inden han hører, hvad jeg siger, og svarer på det."

"De finder måske også os lidt svage," sagde Cohen undskyldende. "Men min kone og moder ville ikke af med ham, om har også lå os endnu mere til byrde. Det er ikke, fordi vi ikke nok ved, at det ikke betaler sig, men det er nu vort princip. Der gives tosser, som gør forretninger med tal uden at vide af det, men af den slags er jeg ikke."

"Mardokai fører velsignelse med sig," sagde bedstemoderen.

"Ja, der er noget i vejen med Mardokai," sagde Jacob. "Han sagde, at han ikke kunne tale med mig, og han ville ikke have et stykke bolle."

"Jeg undrer mig på ingen måde over den deltagelse, De har for ham," sagde Deronda; "jeg har tværtimod allerede selv noget af samme følelse. Jeg har for nylig talt med ham i Rams boglade og lovede at besøge ham her, for at vi kunne gå en tur med hinanden."

"Se der har vi forklaringen!" sagde Cohen og slog sig på knæet. "Han har ventet på Dem, og det er det, han har spekuleret over. Han taler sagtens om sin lærdom til Dem. Det er overmåde smukt af Dem, sir, at De vil høre på ham; for jeg tror ikke, at den er synderlig bevendt, ellers ville han nok være kommet videre. Men nu er der nogen i butikken." Cohen ilede ud, og Jacob, som havde stået og hørt efter i en generende nærhed af Derondas albue, sagde med forekommende fortrolighed til ham: "Jeg skal kalde på Mardokai, hvis De vil have det."

"Nej, Jacob," sagde hans moder; "luk døren op for herren, og lad ham selv gå derind. Tys! Du må ingen støj gøre."

Den snilde Jacob lod til at gå ind på spøgen og drejede låsen på døren ganske lydløst om, mens Deronda fulgte efter og blev stående på dørtærsklen. Det lille værelse var kun oplyst af en hendøende ild i kaminen og et enkelt lys med skærm over. På en under vinduet opslået hylde lå der spredt forskellige juvelerarbejder, og i en krog af hylden lå der opstablet nogle bøger. Mardokai sad på en høj stol ved dette arbejdsbord med ryggen til døren, med sine hænder hvilende på bordet og med et ur hængende på et stativ foran sig. Han var i samme sygelige spænding som en fange, der lytter efter, at befrielsens længe ventede time skal slå; da hørte han Derondas stemme sige: "Nu er jeg her efter Dem. Er De parat?"

Han vendte sig straks om uden at sige et ord, greb sin pelsværkshue, der lå i nærheden, og gik hen til Deronda. Et øjeblik efter var de begge to i dagligstuen, og da Jacob lagde mærke til forandringen i hans vens udtryk, greb han ham ved armen og sagde: "Se min bilboquet!" idet han samtidig slog kuglen næsten helt op i ansigtet på Mardokai som noget, der ville kunne opmuntre en rekonvalescent. Det var et tegn på, at spændingen i Mardokais sind havde tabt sig, at han kunne smile og sige: "Den er rigtig smuk!"

"De har glemt Deres overfrakke og halstørklæde," sagde den unge mrs. Cohen, idet hun gik ind i Mardokais værelse og hentede disse klædningsstykker.

"Der er kommet liv i ham igen, kan De se?" sagde Cohen, der atter var kommet ind i stuen, i en sagte tone. "Jeg sagde Dem det nok; jeg har som oftest ret." Derpå tilføjede han i sin sædvanlige tone: "Nå, nu vil vi ikke opholde Dem, sir; men jeg håber, at det ikke er sidste gang, vi ser Dem."

"Kommer De igen?" sagde Jacob, idet han trådte hen til Deronda. "Se, jeg kan gribe kuglen; jeg tør vædde på, at når De kommer igen, skal jeg gribe den hundrede gange i træk."

Deronda tænkte ved sig selv; "Jeg får aldrig noget bestemt at vide om disse folk, førend jeg rent ud spørger Cohen, om han har mistet em søster ved navn Mirah, da hun var seks år gammel." Det forekom ham dog endnu lidt vanskeligt at fremsætte et sådant spørgsmål. For øvrigt følte han sig ikke længere så frastødt som straks ved sit første møde med dem af disse folks simpelhed. Hvor lidet dannet deres væsen og tale end var, måtte han dog erkende, at der var noget særdeles agtværdigt i den måde, de behandlede den brystsyge arbejder

på, hvis åndelige overlegenhed nærmest gjorde indtryk på dem som et uskadeligt, stille vanvid.

"Cohens synes at holde meget af Dem," sagde Deronda, så snart han og Mardokai var kommet ud på gaden.

"Og jeg af dem," var dennes øjeblikkelige svar. "De har israelittens hjerte, skønt de er som hesten og muldyret og ikke forstår noget udenfor den smalle vej, de vandrer ad."

"Jeg er bange for, at jeg har voldet Dem nogen uro," sagde Deronda, "fordi det varede så længe, inden jeg indfriede mit løfte. Jeg ville have været herhen i går, men det var mig umuligt."

"Ja – jeg stolede på Dem. Men det er sandt, at jeg har været urolig, for min ungdoms ånd er vakt hos mig, og dette legeme er ikke stærkt nok til at tåle dens vingeslag. Jeg er som en mand, der i lange år har været fængslet og lænket, og som pludselig bliver givet fri; han græder, han vakler. Glæden inden i ham truer med at sønderbryde og kuldkaste kødets tabernakel."

"De må ikke tale for meget i aftenluften," sagde Deronda; "hold Deres uldtørklæde for munden. Vi går vel hen til 'Hånden og Banneret', og der kan vi vel være i enrum."

"Nej, det er netop ulykken, og det er derfor, jeg er så ked af, at De ikke kom i går. I aften er det nemlig klubaften, og så kan vi måske ikke få et minut for os selv før meget sent, når alle de andre er gået. Det er måske bedre, at vi opsøger et andet sted. Men jeg er kun vant til dette. På nye steder trykker yderverdenen på mig og indskrænker sjælens syn. Folkene der er jeg vant til at se."

"Jeg bryder mig ikke om, at klubben er der, hvis jeg kan få lov til at komme med derind," sagde Deronda. "Det er mig nok, at

De synes bedst om det sted. Hvis vi ikke får tid nok til at tale sammen, så kan jeg komme igen. Hvad slags klub er det?"

"Den kalder sig 'Filosofferne'. Den består af nogle få medlemmer – få som Libanons cedre – fattige mænd, hvis lyst det er at hengive sig til tænkning. Ingen af dem er dog så fattig som jeg, og nu og da er der også blevet indført gæster af højere verdslig rang. Vi har lov til at indføre en ven, som interesserer sig for vore emner. Hver forlanger et glas øl eller andre drikkevarer som betaling for værelset. De fleste af dem ryger tobak. Jeg kommer der, når jeg kan, for der kommer også andre mænd af min race, og stundom har jeg også talt. Jeg har glædet mig ved at finde en svag lighed mellem disse fattige filosoffer og mestrene, der bevarede vor races ophøjede tanker – de store mænd, der arbejdede med deres hænder for det knappe daglige brød, men bevarede og forøgede for os mindets arv og frelste Israels sjæl som en sæd mellem gravene. Hjertet fryder sig ved svage ligheder."

"Det vil være mig kært at komme blandt dem, hvis De ikke har noget imod det. Et sådant møde kunne jeg nok ønske at være med til," sagde Deronda, der i virkeligheden følte sig lidt lettet ved udsigten til, at han ikke lige straks skulle have sin næste private samtale med Mardokai.

Tre minutter efter havde de åbnet glasdøren med det røde gardin og befandt sig i den lille stue på ikke stort mere end femten kvadratfod, hvor der svævede en let tåge, igennem hvilken lyset fra gasblussene faldt på en for Deronda ganske ny og interessant scene. Et halvt dusin mænd af forskellige aldre, fra imellem tyve og tredive indtil halvtreds, alle fattigt klædte, de fleste af dem med kridtpiber i munden, hørte med spændt

opmærksomhed på en mand med en grå dragt, blond hår, kort næse, bred pande og almindelig statur, der, holdende sin pibe lidt opløftet i den venstre hånd og slående sig på knæet med den højre, netop stod i begreb med at fuldende et citat af Shelleys "Den ubundne Prometheus".

De nyankomnes indtrædelse bragte nogen forstyrrelse i forsamlingen og krævede en omordning af stolene i den alt for snævre halvkreds om kaminen og bordet, hvorpå glassene, reservepiberne og tobakken fandtes. Det var den ædrueligste klub, man kunne tænke sig; men alligevel måtte den, der vildt indtage en passende plads i selskabet og debatten, nødvendigvis have sin pibe og et glas af et eller andet. Mardokai modtoges med velkomsthilsner, hvori der var et let tonefald af medlidenhed, men naturligvis vendte alles blikke sig straks til hans ledsager.

"Jeg har taget en ven med, som interesserer sig for vore diskussionsemner," sagde Mardokai. "Han har rejst og studeret meget."

"Er herren anonym? Er han en stor ubekendt?" sagde den mand med det brede bryst, der havde citeret Shelley.

"Mit navn er Daniel Deronda. Jeg er ubekendt, men ikke i nogen betydning af ordet stor." Det smil, der gik hen over den fremmedes alvorlige ansigt, da han sagde dette, var så behageligt, at der opstod en almindelig, utydelig mumlen, der trådte i stedet for "Hør, hør!" og den bredskuldrede mand sagde:

"De er velkommen, sir. Kom herhen i denne krog, Mardokai, hen til mig," tilføjede han, idet han åbenbart ønskede at give den, som trængte mest til det, den hyggeligste plads.

Deronda var vel tilfreds med at få plads på den modsatte side, hvorfra han havde et godt overblik over selskabet, derunder også indbefattet Mardokai, som vedblev at være et særdeles iøjnefaldende led af denne gruppe af skarpt karakteriserede figurer, af hvilke mere end én forekom selv den i fysiognomiske studier lidet øvede Deronda sandsynligvis at være af jødisk herkomst.

Rent engelsk blod (hvis ellers igle og lancet kan skaffe os et sådant produkt) var overhovedet ikke stærkt fremtrædende i det for øjeblikket forsamlede selskab. Den bredskuldrede mand, der hed Miller og var en undtagelse blandt antikvarboghandlere, idet han kendte mere til bøgerne end deres bind, havde i det mindste bedsteforældre, der kaldte sig tyske, og muligvis fjerne forfædre, der benægtede, at de var jøder; Pash, urmageren, var en lille livlig, sortsmudset jøde med stærkt udpræget jødisk fysiognomi; Gideon, den optiske instrumentmager, var en jøde af den rødhårede, gemytlige typus, der let kan gå for englændere med usædvanligt hjertelige manerer; og Croop, den sortøjede skomager, var sandsynligvis mere keltisk, end han selv vidste af. Kun tre af de tilstedeværende ville alle vegne have været kendelige som englændere, nemlig den vel proportionerede dekupør Goodwin med det åbne ansigt og den behagelige stemme, den blomstrende laboratorieassistent Marrables og den blege, nette kopist Lilly.

Miller, der fungerede som en slags præsident, præsenterede selskabet for Deronda og fortsatte så: "I aften har vor ven Pash der bragt fremskridtets lov på bane, og vi kom derved ind på statistikken. Lilly der sagde så, at vi meget godt, inden vi gjorde

det op, vidste, at der i den samme samfundstilstand ville hænde den samme slags ting, og at det ikke var mere underligt, at kvantiteten blev den samme, end at kvaliteten blev den samme, for i forhold til samfundet er tal kvaliteter – antallet af drukkenbolte er en kvalitet i samfundet – tallene bringer os kun til at overveje årsagerne til forskelligheden mellem forskellige sociale tilstande. Da Lilly sagde det, gik vi over til årsagerne til sociale forandringer, og da De kom ind, var jeg i færd med at udtale mig om ideernes magt, som jeg holder for er den vigtigste omdannende årsag."

"Deri er jeg ikke enig med Dem, Miller," sagde dekupøren Goodwin, der var mere opsat på at fortsætte diskussionen end på at vente på et ord fra den nye gæst. "For enten mener De så mange slags ting, når De taler om ideer, at jeg ikke får mere at vide ved, hvad De siger, end om De sagde, at lyset var en årsag; eller også mener De en speciel sort ideer, og så finder jeg, at Deres udtryk er alt for begrænset. Ser man sagen fra én side, så er jo alle handlinger, som mennesker lægger en smule tanke i, ideer – f.eks. at så sæd eller lave en båd eller tørre ler; og sådanne ideer arbejder sig ind i livet og bliver ved at udvikle sig med det, men de kan ikke tages bort fra det stof, som bragte dem i virksomhed og udgør mediet for dem. Det er den egenskab ved træ og sten, at de giver efter for kniven, som fremkalder tanken om at forme dem, og med meget træ og megen sten kan det lade sig gøre. Jeg mener, at sådanne ideer, som er blandet med alle de andre livselementer, er mægtige med dem. Jo langsommere blandingen er, desto mindre kraft har de. Og hvad angår årsagerne til den sociale omdannelse, så betragter jeg den på følgende måde: – Ideerne er en slags

parlament, men der er et borgerligt samfund udenfor, og en god del af dette samfund arbejder på forandring uden at vide, hvad parlamentet foretager sig."

"Men hvis De betragter let blanding som et bevis på magt," sagde Pash, "så stikker nogle af de mindst praktiske ideer alt andet. De udbreder sig uden at blive forstået og optages i sproget, uden at man tænker på dem."

"De kunne måske virke ved at forandre luftarternes fordeling," sagde Marrables; "nu til dags har man så fine instrumenter, at man måske kan komme til at dokumentere udbredelsen af en teori ved iagttagelsen af forandringer i atmosfæren og tilsvarende forandringer i nerverne."

"Ja," sagde Pash med en noget diabolisk glæde i sit sortsmudsede ansigt, "der er f.eks. nationalitetsideen; jeg er vis på, at de vilde æsler lugter den og derfor går mere sammen i flok."

"De billiger ikke denne idé?" sagde Deronda, der fandt en pikant uoverensstemmelse mellem Pash's spot og det stærke racepræg i hans ansigt.

"Sig hellere, at han ikke har denne ånd," sagde Mardokai, der havde set på Pash med et bedrøvet blik. "Når nationalitetsbegrebet ikke er en følelse, hvad magt kan det så have som idé?"

"Det er indrømmet, Mardokai," sagde Pash ganske godmodigt. "Og da nationalitetsfølelsen er i begreb med at dø hen, så betragter jeg ikke ideen som stort bedre end et spøgelse, der allerede er på vej for at melde dødens komme."

"En følelse kan synes at være døende og dog blusse op igen til kraftigt liv," sagde Deronda. "Nationer er vågnet til nyt liv. Vi

kan måske opleve at se et nyt stort udbrud af kraft hos araberne."

"Amen, amen," sagde Mardokai og så på Deronda med en glæde, der var begyndelsen til fornyet energi; hans holdning var rankere, udtrykket i hans ansigt mindre mat.

"Det kan måske holde stik hos lidet fremskredne folk," sagde Pash, "men hos os i Europa er nationalitetsfølelsen bestemt til at uddø. Den vil vare lidt længere i lande, hvor der endnu ikke er frihed, men andetsteds ikke. Hele fremskridtets strøm går imod den."

"Nu vel," sagde Buchan i en hastig, spinkel, skotsk accent, der var som indslippelsen af en kold luftstrøm i samtalen, "lad os undersøge den sag noget nøjere. Vi er alle enige om, at samfundene forandrer sig – ikke altid og allevegne – men i det hele og i længden. Med al agtelse for andre ærede herrer tillader jeg mig at bemærke, at vi må undersøge beskaffenheden af indtrædende forandringer, inden vi har ret til at kalde dem fremskridt, hvilket ord antages at betegne en forbedring, skønt det efter min mening er slet valgt, eftersom en slet og ret fremadskridende bevægelse godt kan føre os til en sump eller en afgrund. De spørgsmål, jeg ønsker at fremsætte, er tre: Går al forandring i retning af fremskridt? Hvis ikke, hvorledes skal vi da skelne, hvilken forandring der er fremskridt og hvilken ikke? Og for det tredje, hvorvidt og på hvad måde kan vi indvirke på forandringstendensen for at fremme den, hvor den er gavnlig, og hæmme den, hvor den er skadelig?"

Men Buchans forsøg på at bringe sin metode ind i samtalen mislykkedes. Lilly sagde straks:

"Forandring og fremskridt går til sammen op i begrebet udvikling. Man er i færd med at opdage udviklingens love, og forandringer, som foregår efter dem, er nødvendigvis fremskridt; det vil sige, hvis vi forestiller os noget, der strider imod dem, som fremskridt eller forbedring, så tager vi fejl."

"Jeg kan ikke indse, hvorledes De kan komme til en sådan vished med hensyn til forandringer blot ved at kalde dem udvikling," sagde Deronda. "Der vil dog altid være fare for, at vi fejlagtigt anser en tendens, som vi burde modsætte os, for en uundgåelig lov, som vi må rette os efter, hvilket forekommer mig at være så slem en overtro og så falsk en guddom som nogen anden, der er opstillet uden alle filosofiske omsvøb."

"Det er sandt," sagde Mardokai. "Ve de mænd, der ikke tror, at der kan og bør gøres modstand i vor tid! Jeg tror på en vækst, en udvikling og en ny udfoldelse af et rigere, guddommeligere liv. Et folks liv vokser, i glæde og sorg, i tanke og handling; det optager andre nationers tanker i sine egne former og giver verden tanken tilbage som en ny skat: det er en magt og et organ i nationernes store legeme. Men der kan indtræde en standsning, minder kan kvæles, og kærligheden kan blive svag af mangel på dem, eller minder kan skrumpe sammen til hensmuldrede levninger – et folks sjæl, som det føler sig som en enhed ved, kan synes døende af mangel på fælles virksomhed. Men hvem vil sige: 'Dets livs kilde er udtørret, det vil for stedse ophøre at være en nation'? Hvem vil sige det? Ikke den, der føler sit folks liv røre sig i sit eget liv. Vil han sige: 'Den vej, begivenhederne går, vil jeg ikke modsætte mig'? Hans hele sjæl er modstand, den er som en ildsæd, der kan tænde talløse mængders sjæle og bane en ny vej for begivenhederne."

"Jeg benægter ikke tilværelsen af patriotisme," sagde Gideon, "men vi ved alle, at De har Deres egne meninger, Mardokai. De kender sagtens Mardokais tænkemåde," sagde Gideon til Deronda, der sad ved siden af ham, men uden at vente på svar vedblev han: "Jeg er selv jøde af den rationelle retning. Jeg betragter mig som stående i en slags familieforhold til mit folk og er stemt for at opretholde vor gudsdyrkelse på en fornuftig måde. Jeg billiger ikke, at vore folk lader sig døbe, fordi jeg ikke tror på, at en jøde kan omvendes til den ikke-jødiske del af kristendommen. Og nu, da vi har politisk frihed, er der ingen undskyldning for det. Men jeg ønsker, at vi skal komme af med al vor overtro og eksklusivitet. Der er nu ingen grund til, at vi ikke gradvis skulle smelte sammen med de befolkninger, vi lever iblandt. Det er dagsordenen for fremskridtet. Jeg vil lige så gerne se mine børn gifte sig med kristne som med jøder, og jeg hylder den gamle grundsætning: En mands fædreland er der, hvor han har det godt."

"Det land er ikke let at finde, Gideon," sagde Pash med et skuldertræk og en grimasse. "De tjener ti shilling om ugen mere end jeg og har kun halvt så mange børn. Hvis nogen vil etablere en rask handel med ure på Jerusalem, så vil jeg også tage derhen – hvad siger De, Mardokai?"

Deronda, der var lutter øre for de vink, der faldt om Mardokais anskuelser, undrede sig i sit stille sind over, at han kunne blive ved at komme i denne klub. For en entusiast er det stadig at møde ligegyldighed hos mænd, der er fortrolige med emnet for hans entusiasme, det samme som at underkaste sig et langsomt martyrium, ved siden af hvilket den missionærs skæbne, der dræbes af de vilde, uden at disse har rigtig

forestilling om hans lærdomme, var for en bagatel at regne. Men Mardokai gav intet tegn til, at han krympede sig ved der; det var et øjeblik, da hans sjæl var fuldt optaget af sit emne, og han brød sig mere om at bekende sin tro end om straks at se den antaget. Med varme svarede han Pash:

"Jeg siger, lad hver mand holde sig borte fra det broderskab og den arv, han foragter. Tusinder og atter tusinder af vor race har blandet sig med ikke-jøder som kelter med saksere, og de vil måske få lod i den velsignelse, som tilhører dem. De kan ikke følge deres eksempel. De hører med til de talrige skarer her på jorden, som må vandre blandt folkene og kendes som jøder, mens de på deres læber har ord, som betyder: 'Jeg ville ønske, at jeg aldrig var født som jøde, jeg vedkender mig ikke noget bånd, der knytter mig til min slægts langvarige stræben, jeg vil overgå dem, der ikke er jøder, i at spotte over vor ejendommelighed,' og som dog hele tiden føler på sig foragtens åndepust, fordi de er jøder, og derfor selv udsender en endnu giftigere ånde. Kan et nyt tilvirket borgerretsklædebon straks trænge ind i kødet og forandre atten århundreders langsomme aflejring? Hvad er den mands borgerret, der vandrer blandt et folk, som han ikke har noget hjerteligt frændskab og broderskab med, og som har tabt broderskabsfølelsen for sin egen race? Kun en ret til at tilfredsstille en egennyttig begærlighed. Han er en fremmed og udlænding i ånden, hvad han end måtte være i formen; han udsuger menneskeslægtens blod, han er ikke nogen mand. Han har ikke lod i nogen kærlighed, i nogen ærefrygt, og derfor spotter han alt. Er det ikke sandhed, jeg siger, Pash?"

"Ikke ganske, Mardokai," sagde Pash, "hvis De tror, at jeg har ringe tanker om mig selv, fordi jeg er jøde. Hvad jeg takker vore

fædre for, er, at der er færre dumrianer blandt os end blandt andre racer, men måske De har ret i den tro, at de kristne ikke synes så godt om mig af den grund."

"Katolikker og protestanter har ikke syntes stort bedre om hinanden," sagde den gemytlige Gideon. "Vi må vente tålmodigt, til fordommen er uddød. Mange af vore folk står på samme trin som de bedste, og der er blandet en god del af vort blod i fornemme familier. Jeg stemmer for, at vi skal basere vore forventninger på et fornuftigt grundlag."

"Det gør jeg med," sagde Mardokai hurtigt og bøjede sig fremad med en iver som en mand, der taler sin sag i en afgørende krise, mens han holdt sine lange, tynde hænder foldede på sit skød. "Jeg gør også krav på at være en fornuftig jøde. Men hvad er det at være fornuftig – hvad er det at føle den guddommelige fornufts lys blive stærkere både indeni og udenfor os? Det er at se klarere og klarere de skjulte bånd, der gør, at en forandring kun er en udvikling af det bestående. Fortiden er min fader, og fremtiden strækker børns bedende arme imod mig. Er det fornuftigt at udtørre den livssaft, der gør de menneskelige familier rige på indbyrdes udvekslede skatte og mangfoldige som skovene, hvor cedre og palmer veksler? Når det bliver fornuftigt at sige: 'Jeg kender ikke min fader eller min moder, lad mine børn blive fremmede for mig, for at ingen af mine bønner skal dreje sig om dem', så vil det også være fornuftigt for jøden at sige: 'Jeg vil søge ikke at erkende nogen forskel mellem mig og ikke-jøden, jeg vil ikke frede om vor nationalitets profetiske bevidsthed – lad hebræeren ophøre at være til, og lad alle hans erindringer være antikvariske snurrepiberier, døde som en sagnslægts

vægmalerier, men lad dog hans søn lære på remse grækerens tale, hvori han besværger sine medborgere ved deres tapperhed, som kæmpede forrest ved Marathon – lad ham lære at sige, at det var ædelt talt af grækeren, at det er den ånd, der gør en nation udødelig! Men jøden har ingen erindringer, der forpligter ham til stordåd; lad ham le af, at hans nation er fornedret; lad ham betragte sin ophøjede lov, der i sig indeslutter den største sociale retfærdighed, den dybeste barmhjertighed og de reneste forskrifter for familielivet – lad ham betragte profeternes kraft, de store mestres tålmodige omhu, mange lidende slægters styrke som et blot og bart forelæsningsemne. Jødens opgave er i alle ting at være lige med den rige kristne."

Mardokai kastede sig tilbage i sin stol, og der indtrådte et øjebliks tavshed. Ikke ét medlem af klubben delte hans synsmåde eller hans dybe sindsbevægelse; men hele hans personlighed og tale havde på dem samme virkning som en dramatisk forestilling, hvori der var mange gribende momenter, men som ingen praktiske følger kunne have; og i reglen bar man på én gang over med ham og sagde ham imod. Deronda tænkte på, hvad det kunne have været for et tragisk tryk af ydre vilkår, som havde hindret denne mand, der ikke kunne andet end imponere ham, fra at skabe nogen verden for sin tanke i andres sind, så at han var som en digter blandt et folk med et fremmed tungemål, der vel kan have en selvstændig poesi, men ikke har øre for hans rytmer, ikke har hjerte for hans opdagelser af skjulte skønheder i hans modersmål.

Den koldsindige Buchan var den, der først tog ordet og lod et vink falde om, at man spildte tiden. "Jeg vil gøre opmærksom

på," sagde han, "at selskabet strejfer bort fra det spørgsmål, jeg rejste om fremskridtet."

"Det foretager et strejftog til Østerland, Buchan," sagde Miller, der gerne ville være vittig og ikke ville have haft noget imod at blive kaldet en voltairianer, "men det er det samme; lad os få en jødisk aften; det er længe siden, vi har haft en sådan. Lad os føre diskussionen på jødisk grundlag. Jeg går ud fra, at vi her ingen fordom har; vi er alle filosoffer, og vi holder så meget af vore venner Mardokai, Pash og Gideon, som om de ikke var mere i slægt med Abraham end vi andre. Vi er alle sammen i familie med hinanden gennem Adam, indtil det modsatte måtte blive godtgjort, og betragter man historien, så har vi alle nogle mindre priselige forfædre. Jeg mener derfor ikke noget ondt med det, når jeg siger, at jeg ikke nærer synderlig høje meninger om den rolle, det jødiske folk har spillet i verden. Jeg er endvidere af den mening, at jøderne i forbigangne tider er blevet uretfærdigt behandlede. Og jeg antager ikke, vi her ønsker, at noget menneske bliver mishandlet, enten det så er hvidt, sort, brunt eller gult – jeg ved, at jeg for nylig har udredet en halv krone for at modvirke det. Det minder mig om en kuriøs gammel tysk bog fra 1715, som jeg har, og som handler om fordommene imod jøderne og de historier, der fortaltes om dem. Det hedder deri, at de er straffet med, at deres legemer har en egen stram lugt, og det, siger forfatteren, er sandt; derimod er det ikke sandt, at lugten går af dem, når de bliver døbt, og at hver af de ti stammer, fordi de alle ti tog del i korsfæstelsen, har fået sin egen specielle straf foruden lugten; på én skulle således den højre arm være en håndsbred kortere end den venstre, en anden skulle have

svineører osv. Hvad synes selskabet om det? Der er gjort mange løjer med rabbinernes fabler, men jeg tror nok, at det er *eins Bier* alle vegne. Imidlertid er jeg som sagt enig med filosofferne i vort århundrede i, at jøderne ikke har spillet nogen stor rolle som folk, skønt Pash påstår, at de er så kløgtige, at de kan stikke alle andre. Hvis så er, så gad jeg nok vidst, hvorfor de ikke har gjort det."

"Af samme grund, som de klogeste folk i landet ikke skaffer sig selv eller deres ideer indgang i Parlamentet," sagde Pash, "fordi dumrianerne er for mange for dem."

"Det er et ørkesløst spørgsmål," sagde Mardokai, "om vort folk overgår verdens andre folk. Hver nation har sin gerning at udføre og er medlem af det store verdenssamfund, der beriges ved hvert enkelt folks virksomhed. Men det er sandt, hvad Jehuda-ha-Levi først sagde, at Israel er menneskeslægtens hjerte, hvis vi ved hjerte forstår den inderlige slægtskabsfølelse, der sammenknytter en race og de til den hørende slægter i kærlighed, og den ærbødighed for det menneskelige legeme, som opløfter vort animalske livs behov i religionens sfære, og den godhed, der øver barmhjertighed imod den fattige og svage og imod det umælende dyr, der bærer åget for os."

"Jøderne står ikke tilbage for noget folk i indbildskhed," sagde Lilly, "og når de er kommet bagud, er det ikke, fordi de har været overdrevent beskedne."

"Å, alle folk har nogen tilbøjelighed til at prale," sagde Miller.

"Men hvad jøderne end i sin tid har ydet," sagde Lilly, "så er de dog nu et stillestående folk. De er en typus på hårdnakket vedhængen ved det forældede. De kan måske lægge gode evner

for dagen, hvis de tilegner sig liberale anskuelser, men som race besidder de ingen udviklingsevne."

"Det er usandt!" sagde Mardokai, idet han atter bøjede sig fremad med sin tidligere iver. "Lad deres historie blive kendt og undersøgt; lad frøet blive sigtet, lad dets oprindelse blive sporet tilbage til ørkenens urt – så meget herligere vil den kraft erkendes at være, som omformede det. Hvor findes der vel nogen anden nation, om hvem det med så megen sandhed kan siges, at dens religion og lov og sædelige liv blandede sig sammen som blodstrømmen i hjertet og blev ét – hvor er der noget andet folk, som har bevaret og forøget sine åndelige skatte på en tid, da det joges med et had så bittert og glødende som skovbranden, hvormed det vilde dyr jages ud af sit leje? Der er et sagn om en romer, som, mens han svømmede for at frelse sit liv, holdt mellem tænderne rullen med sine skrifter og således frelste dem fra vandet. Men kan ikke langt mere med sandhed siges om vor race? Jøderne kæmpede for at bevare deres plads blandt folkene som helte – ja, når hånden var hugget af, klamrede de sig fast med tænderne; men da ploven og harven var gået hen over de sidste synlige tegn på deres nationale forbund, og deres lands frugtbarhed var kvalt ved sædemændenes og planternes blod, sagde de: 'Ånden lever, lad os gøre den til en varig bolig – varig, fordi den er bevægelig – så at den kan føres fra slægt til slægt, og vore ufødte sønner kan blive rige på fortidens skatte og besidde et håb, bygget på en uforanderlig grundvold.' Således talte de, og de gjorde, som de havde sagt, skønt de ofte kun åndede svagt som i en ligkiste eller som sårede, der ligger mellem dynger af dræbte. Skønt jaget og skræmt som den herreløse hund, vakte hebræeren

misundelse ved sin rigdom og kløgt, og man tappede dem af ham for at fylde hedensk overdådigheds badekar; han optog i sig og udbredte i vide kredse kundskaber; hans adsplittede race var et nyt Fønikien, der bearbejdede Grækenlands miner og bragte dets produkter rundt i verden. Vor traditions ånd bød os ikke at stå stille, men bruge det overleverede som et sædekorn og uddrage lovens og profetiens deri indesluttede kræfter; og mens de fremmede, der havde sagt: 'Hvad der er eders, er vort og ikke længere eders', læste vor lovs bogstav som en mørk indskrift eller lavede dens pergamentsruller til skosåler for en af sanselig attrå og grusomhed beruset hær, forøgede vore mestre endnu vore åndelige skatte ved nye fortolkninger. Men vort folk blev spredt viden om, og undertrykkelsens åg var ikke blot tungt, men også fuldt af pigge; den landflygtige blev jaget langt ud mellem rå og dyriske folk, hvor hans stammebevidsthed ikke var klarere for ham end solens skin for vore fædre under den romerske forfølgelse, da de havde deres skjulested i en hule og kun kunne se, at det var dag, ved at deres lys brændte dunklere. Hvad under da, at masser af vort folk er uvidende, kortsynede og overtroiske? Hvad under, at det er således?"

Mardokai, der sad nærmest ved kaminen, rejste sig ved disse ord og lænede sin arm på den lille kaminhylde; hans sindsbevægelse var tiltaget, skønt hans stemme, der fra begyndelsen havde været usædvanlig kraftig, begyndte at blive hæsere.

"Hvad under? Natten er over dem, så at de intet kan se; i deres mørke er de ikke i stand til at ane det guddommelige lys; solen er gået ned over profeterne, og himlen er mørk ovenover

dem; deres ceremonier er som navnløse fortidslevninger. Men hvilken selv blandt de ypperste af de fremmede nationer har ikke en uvidende mængde? De foragter vort folks uvidende ceremonitjeneste; men den mest fordømmelige uvidenhed er den, som slet ingen gudsdyrkelse har – som er sunket ned til rævens snedige grådighed, for hvilken al lov kun er en fælde eller den forfølgende hunds gøen. Der gives en fornedrelse, som står langt, langt under den tradition, der er visnet hen til overtro. Hos de masser af uvidende mennesker på tre kontinenter, der iagttager vor ritus og bekender den guddommelige enhed, er judaismens sjæl ikke død. Kald det organiske centrum til live igen; lad Israels enhed, der har givet dets religion form og vækst, blive en ydre virkelighed. Når vort til alle verdenshjørner spredte folk kan skue hen til et land og et statssamfund, så vil det opnå den anseelse, der tilkommer et nationalt liv, vil få en stemme med blandt Østens og Vestens folk og befæste vor races klogskab og dygtighed, så at den ligesom i gamle dage kan blive et medium for kundskabers udbredelse. Lad dette ske, og den levende varme vil udbrede sig til de svage udkanter af Israel, og overtroen vil forsvinde, ikke i renegatens lovløshed, men i glansen af store bedrifter, der udvider følelsen og gør al kundskab levende som dyrebare minders unge spire."

Mardokais øjne var dybt liggende, men der var en egen hektisk glans ved hans blik, som gjorde det mærkeligt udtryksfuldt. Hans usædvanlige sindsbevægelse skyldtes ganske sikkert Derondas nærværelse; det var til Deronda, han talte, og øjeblikket havde for ham en testamentarisk højtidelighed, som bragte ham til at samle alle sine kræfter.

Men de andre mænds nærværelse bidrog dog også til det, for de repræsenterede indifferentismen og æggede ham derfor til at udtale sig med så meget større kraft og bestemthed. Han så for øvrigt ikke på Deronda; han syntes ikke at se noget umiddelbart omkring sig, og hvis nogen havde taget ham i armen, ville han sandsynligvis slet ikke have mærket det. Atter randt de ord Deronda i hu: "De må dele mit håb – se det syn, jeg peger på – skue en herlighed, hvor jeg skuer den."

Alle øjne var fæstede på Mardokai, da han igen satte sig ned, og i intet af dem var der noget uvenligt udtryk; men det traf sig så, at den, der var mest venligt stemt, var den, der først tog ordet imod ham. Det var den milde, fornuftige Gideon, der også havde en vis følelse af, at han talte til aftenens gæst. Han sagde:

"De har Deres egen måde at betragte tingene på, Mardokai, og De finder naturligvis Deres måde forstandig. Jeg ved nok, at De ikke tænker Dem jøderne ført tilbage til Judæa ved et mirakel; men De ved lige så godt som jeg, at der både af jøder og af kristne er blandet en hel del nonsens ind i den sag. Og hvad vort folks gamle forbindelse med Palæstina angår, så er den af overtroen blevet bragt ind i et så forkert spor, at den er lige så demoraliserende som den gamle fattiglov. Alle slags dårlige personer drager derhen for at blive underholdt som arbejdsføre fattiglemmer og være sikre på, at englen Gabriel tager dem i sin specielle varetægt, når de dør. Det kan ikke hjælpe at bestride kendsgerninger. Vi må se, hvad de peger hen på; det kalder jeg en fornuftig fremgangsmåde. De lærdeste og mest liberale mænd blandt os, som er vor religion hengivne, er stemt for at rense vor liturgi for alt sådan noget som en

bogstavelig opfyldelse af profetierne om jøderigets genoprejsning og deslige. Vil man blot beskære vor religion for nogle unyttige ceremonier og bogstavelige fortolkninger af denne art, så er den den simpleste af alle religioner og danner ingen skranke, men tværtimod et bindemiddel mellem os og den øvrige verden."

"Så simpel som en pigkæp," sagde Pash med en ironisk latter. "Man tager det lille træ op med roden, tager blade og bark af, snitter knortene bort og glatter det foroven og forneden; så kan man gerne sætte det, hvor man vil, det gør dog ingen skade og skyder ingen skud. Man kan kroge det til stok eller kaste det på ilden med andet ros. Jeg kan ikke indse, hvorfor vort ros skal holdes mere helligt end braminismens eller buddhismens."

"Nej," sagde Mardokai, "nej, Pash, det kan De ikke indse, fordi De har mistet jødens hjerte. Jeg priser ikke nogen overtro, jeg priser en forædlende tros levende kilder. Hvad er fremvækst, udvikling, fuldstændiggørelse? De begyndte med dette spørgsmål, og jeg vil give det anvendelse på vort folks historie. Jeg siger, at virkningen af vor afsondring ikke vil blive fuldt nået og få sin højeste udvikling, med mindre vor race igen antager karakteren af en nationalitet. Det er fuldbyrdelsen af den religiøse fortrøstning, som dannede den til et folk, hvis levnedsløb har skabt halvdelen af verdens åndsliv. Hvad har det at betyde for mig, at de to stammer er sporløst forsvundet, eller at masser af Judas børn har blandet sig med de andre folk som en flod med andre floder? Se engang på vort folk, som det endnu er! Dets grænser spreder sig videnom; det er sønderrevet, besudlet og nedtrampet, men det har et juvelsmykket brystharnisk. Lad de rige mænd,

handelskongerne, de, som er forfarne i al lærdom, de, som er dygtige i alle kunster, de talere og statsmænd, der i deres årer har det hebraiske blod, som har bevaret sin kraft i alle klimaer, og den hebraiske ånds smidighed, for hvilken ordet vanskelighed er ensbetydende med nye udveje – lad dem sige: 'Vi vil opløfte et banner, vi vil forene os til en gerning, vanskelig, men herlig som Moses' og Esras, en gerning, der vil være en værdig frugt af den lange lidelse, gennem hvilken vore forfædre hævdede deres selvstændighed og vægrede sig ved at nyde løgnens gode dage.' De har rigdom nok til at tilbagekøbe jorden fra fordærvede og forarmede erobrere; de har statsmandens dygtighed til at udkaste planer, talerens tunge til at vinde hjerterne. Og er der ingen profet eller digter iblandt os, som kan tordne for det kristne Europa, så det skammer sig over den forargelige kristne kiv, som tyrken ser på som på en dyrekamp, han har udlånt en arena til? Der er visdom nok hos os til at grunde en ny jødisk statsform, storslået, simpel og retfærdig ligesom den gamle – en republik, hvor alle har lighed for loven, en lighed, der lyste som en stjerne på vort gamle samfunds pande og gav det mere end Vestens frihedsglans blandt Østens despotier. Da vil vort folk have et organisk midtpunkt, et hjerte og en hjerne, og den forurettede jøde vil have et værn i folkeretten ligesom den forurettede englænder eller amerikaner. Og verden vil vinde ved det ligesom Israel. For der vil da være et samfund i Orientens forgård, der bærer alle store nationers kultur og sympatier i sit skød; der vil være et land, som danner et bolværk imod fjendtlige strømninger, et neutralt territorium for Østen, ligesom Belgien er det for Vesten. Man vil sige, at der er vanskeligheder ved det. Ja, jeg ved nok, at der

er vanskeligheder; men når blot en stordådsånd vil røre sig blandt de ypperste af vort folk, så vil der også blive taget fat på værket."

"Ja, det kan vi sagtens indrømme, Mardokai," sagde Pash. "Hvis børsmatadorer og højtflyvende professorer lod sig omvende til Deres lære, så ville vanskelighederne forsvinde som dug for solen."

Deronda, som af naturen var tilbøjelig til at tage deres parti, som spotten rettede sine pile imod, kunne ikke lade være at tage til genmæle imod Pash's kåde tale og sagde:

"Hvis vi ser tilbage på gangen i bestræbelser, der har fremkaldt store forandringer, så er det forbavsende, hvor mange af dem der i begyndelsen er forekommet folk, som var vidne til dem, håbløse. Lad os tage som et eksempel, som vi alle har set og hørt noget om, enhedsbestræbelsen i Italien, som vi sikkert snart vil se gennemført i dens fuldeste udstrækning. Læs engang Mazzinis beretning om, hvorledes han, da han endnu var dreng, higede efter et nyt, frit, genfødt og stort Italien, og hvorledes han som ung mand søgte at vække de samme følelser hos andre unge mænd og få dem til at arbejde på national enhed. Næsten alt syntes at være imod ham; hans landsmænd var uvidende eller ligegyldige, regeringerne var fjendtligt stemte og Europa vantro. Naturligvis syntes spotterne ofte at være de vise. Og dog ser De nu, at han har haft det rette seerblik. Så længe der er en rest af national bevidsthed, vil vistnok ingen nægte, at der kan vågne minder og forhåbninger, som kan begejstre til kæk dåd."

"Amen," sagde Mardokai, for hvem Derondas ord var som en oplivende drik. "Hvad der trænges til, er surdej – hvad der

trænges til, er ildsæden. Israels arv banker i millioners pulsårer; den lever hos dem som en naturmagt ligesom hjordenes jubel ved morgenens komme; den er en medfødt erindring, der bevæger sig som i drømme mellem indskrifter på murene, som den dunkelt ser, men ikke kan udlægge i tale. Lad et synligt samfunds fakkel blive tændt! Lad Israels åndelige dygtighed åbenbare sig i en stor ydre dåd, og lad der ske en ny folkevandring, lad der fattes en ny beslutning af Israel om at være en nation, hvis medlemmer fremdeles kan færdes til jordens fjerneste egne ligesom Englands og Tysklands sønner, der føres langt bort af foretagelsesånd, men som dog har et nationalt hjemsted og en national domstol. Vil nogen sige: Det kan ikke ske? Baruch Spinoza havde ikke noget trofast jødisk hjerte, skønt han havde indsuget sit åndsliv fra den jødiske tradition. Han blottede sin faders nøgenhed og sagde: 'De, som foragter ham, besidder den højere visdom.' Og dog vedgik Baruch Spinoza, at der efter hans mening intet var i vejen for, at Israel igen kunne blive et udkåret folk. Hvem siger, at vort folks historie og litteratur er døde? Er de ikke lige så levende som Grækenlands og Roms historie og litteratur, der har fremkaldt revolutioner, optændt Europas tanke og bragt de uretfærdige magthavere til at skælve? De var en arv, som blev hentet op af graven. Vor arv er en sådan, der aldrig har ophørt at leve og røre sig i millioner af menneskelige skikkelser."

Mardokai havde strakt sine arme i vejret, og hans lange, tynde hænder rystede et øjeblik i luften, efter at han havde hørt op at tale. Gideon var ganske vist noget bevæget, for skønt det ikke varede længe, inden han kom med en indvending, var hans tone mildere og mere undskyldende end før. Pash derimod

kneb sine læber sammen, gned sit sorte hoved med begge hænder og trak sin pande sammen i horisontale rynker med et udtryk, som syntes at tilkendegive, at han var uenig med alle de talende, men ikke fandt det umagen værd at sige det. Der gives en art menneskelig dej, som, når den kommer i nærheden af begejstringens ild, kun bages til en hårdere skorpe.

"Det kan være godt nok at tillægge vore minder og vor arv så stor betydning, som De gør, Mardokai," sagde Gideon: "men der er også en anden side af sagen. Det er ikke lutter taknemmelighed og uskyldig stolthed, der rører sig hos os. Vort folk har også arvet en god portion had. Der suser endnu omkring os en masse forbandelser og meget indædt nag, som vi har taget i arv fra forfølgelsens tider. Tror De virkelig, at man kan beholde én art erindringer og kaste de andre bort? Der står slemme gældsposter på begge sider."

"Jeg tror, at man selv kan træffe sit valg," sagde Mardokai. "Jeg attrår og begærer intet andet for det jødiske folk end goder, som ville være til bedste for alle folk. Ånden i vort religiøse liv, der er ét med vort nationale liv, er ikke had til noget andet end det, der er uret. Mestrene har sagt, at en fornærmelse imod mennesket er værre end en fornærmelse imod Gud. Men hvad under, om der er had i jøders bryst, som er børn af de uvidende og undertrykte – hvad under, da der også er had i kristnes bryst? Vort nationale liv var i sin tid et stedse voksende lys. Lad ilden blive tændt igen, og lyset vil række viden om. De fornedrede og foragtede i vort folk ville lære at tænke på deres hellige land, ikke som et sted, hvor hellige tiggere venter på døden i jammerlig ørkesløshed, men som en republik, hvor den jødiske ånd åbenbarer sig i en ny samfundsorden, der er

grundet på den gamle, renset, beriget med den erfaring, som vore største sønner har høstet af mange tiders liv. Hvor længe skal det vare? Det er kun to århundreder siden, at et skib bar over verdenshavet begyndelsen til den store nordamerikanske nation. Folket voksede som floder, der møder hinanden – det var forskelligartet i sædvaner og i tro – der kom en tid, for et århundrede siden, da det trængte til en statsordning, og der opstod fredshelte blandt det. Hvad andet havde de til at skabe en statsordning med end erindringer fra Europa, korrigerede ved deres klarsyn? Lad vore vise og rige mænd vise sig som helte. De har erindringerne fra Østen og Vesten, og de har det klarsyn, som behøves til deres benyttelse. Et nyt Persien med en renset religion blev stort i kunst og alskens visdom. Det samme vil blive tilfældet med et nyt Judæa, der er stillet mellem Østen og Vesten som et forsonende bindeled. Vil nogen sige, at vort folks profetiske syn er blevet håbløst blandet med tåbelighed og bigotteri – at fremskridtsenglen ikke har noget budskab til jødedommen, der er som en halvt begravet stad, som lønnede arbejdere må udgrave – at tidens strømme løber forbi den som en øde mark? Jeg siger, at den væsentligste betingelse for fremskridtet er menneskets frie valg. Judæ sønner må selv vælge, på det at Gud igen kan vælge dem. Den messianske tid er den tid, da Israel fast beslutter igen at rejse det nationale banner. Nilen svømmede over sine bredder og brusede fremad; ægypteren kunne ikke forhindre vandtilstrømningen, men han arbejdede og gravede kanaler for det frugtbargørende vand, og Ægypten blev det rige kornland. Skal mennesket, hvis sjæl har fået det frie skøns og den frie beslutnings kongeret, fornægte sin rang og sige: Jeg er tilskuer, forlang intet valg og ingen

beslutning af mig? Det er vor tids gudsbespottelse. Vort folks guddommelige princip er handling, kæk beslutning, trofasthed imod fortidens minder. Lad os modsige hint blasfemiske udsagn og beslutte at ville en bedre fremtid for os selv og en bedre fremtid for verden – ikke give afkald på vor højere gave og sige: 'Lad os være, som om vi ikke var blandt folkene', men tage vor fulde arv, kræve vort folks samfundsret og indføre i det et nyt samfund med de andre nationer. Det er det syn, jeg ser; det vil gå i opfyldelse."

Med den sidste sætning, der fremførtes næsten hviskende, lod Mardokai sin hage synke ned på sit bryst og lukkede øjnene. Ingen talte. Det var ikke første gang, han havde fremsat disse ideer, men han viste sig i aften i en ny skikkelse. Hans sædvanlige rolige udvikling var lige så forskellig fra hans nuværende eksalterede stemning, som den mand, der i en privat samtale udvikler, hvorfor der må indtræde en revolution, til hvilken ingen tegn spores, er fra den mand, der selv medvirker i en allerede begyndt revolution. Derondas nærværelse havde virket på Mardokai som en bebudelse af hans håbs opfyldelse, og han havde af sin sindsbevægelse hentet kraft til at fremsætte sin sjæls brændende tanker med en iver og en hast, som om han befandt sig i en krise, han ikke måtte lade unyttet. Men med trætheden var der nu kommet en slags tankefuld undren over, at han havde talt – en betragtning af sit liv som en rejse, hvor han endelig var kommet til dette grænseskel. Mens hans hoved hvilede mat på hans bryst, vandrede hans tanke ad ungdommens veje og færdedes mellem alle de forhåbninger, hvis resultat havde været, at han befandt sig på dette sted.

Alle følte, at samtalen var til ende, og at der ikke nu kunne begyndes på en flegmatisk diskussion efter Mardokais stærkt bevægede, højtidelige tale. Det var, som om de var kommet sammen for at høre schofar'en [Note 8)] og nu ikke havde andet at gøre end at sprede sig. Der begyndte en almindelig udvandring, og mindre end ti minutter efter var Mardokai og Deronda ene tilbage i stuen. Der var blevet sagt godnat til Mardokai, men det var åbenbart, at han ikke havde hørt det, for han var blevet siddende ubevægelig og med lukkede øjne. Deronda ville ikke forstyrre denne hvile, som han nok kunne trænge til, og ventede på, at Mardokai af sig selv skulle røre sig.

Note 8: **Schofar:** Det horn, hvori der blæses til nytårsfesten i synagogen.

41

Efter nogle minutters forløb var den usædvanlige stilhed gået op for Mardokais bevidsthed, og han så op på Deronda, ikke i mindste måde forvirret og overrasket, men med et blik fuldt af rolig tilfredshed. Deronda rejste sig og trak sin stol nærmere hen til ham, for at han ikke skulle tro, at han var nødt til at hæve sin stemme. Mardokai modtog denne handling, som en patient modtager en venlig håndsrækning fra sygeplejersken, der glatter folderne på hans hovedpude. Han begyndte at tale i en sagte tone, som om han kun tænkte i artikulerede lyde og ikke gjorde forsøg på at blive hørt af noget auditorium.

"Efter Kabbalas lære fødes sjæle atter og atter i nye legemer, indtil de er fuldkomne og rensede, og en fra et udslidt legeme frigjort sjæl kan slutte sig til søskendesjælen, der trænger til den, for at de i forening kan fuldkommengøres og deres jordiske gerning kan blive fuldbragt. Så vil de drage bort fra støvets egne og give plads for nye sjæle, som fødes ud af mængden i det evige skød. Det er ufuldkommenheden hos de sjæle, der allerede er født i støvets lande, som forhindrer fødslen af nye sjæle og forberedelsen af den messianske tid. Således har tanken givet det skjulte form og har talt sandhed, om end kun i en parabel. Når min længe vandrende sjæl befris fra dette mødige legeme, vil den forene sig med Deres, og dens værk vil blive fuldbragt."

Den pause, Mardokai gjorde, forekom Deronda som en appel, hans følelse forbød ham at lade ubesvaret. Han forsøgte at svare ganske oprigtigt; men Mardokai kunne ikke undlade at se en mening i svaret, som slet ikke lå i det. Han sagde blot:

"Alt, hvad jeg med god samvittighed kan gøre for at gøre Deres liv nyttigt for samfundet, det skal jeg gøre."

"Det ved jeg," sagde Mardokai i den rolige og sikre tone, som gør alle yderligere forsikringer ufornødne. "Jeg har hørt det. De ser det alt sammen. De er ved min side på Åbenbarelsens Bjerg og skuer de fuldbyrdelsens veje, hvis tilværelse andre benægter."

Han tav et par øjeblikke og fortsatte så:

"De vil fortsætte mit liv fra det punkt, hvor det afbrødes. Jeg kan så tydeligt sætte mig tilbage til den dag, da det skete. Morgensolens stråler spillede på kajen – det var i Triest – de brogede klædebon på mænd af alle nationer skinnede som juveler – bådene skød ud fra kysten – det græske skib, der skulle sætte os i land i Beirut, skulle sejle om en time. Jeg skulle følge med en købmand som hans sekretær og rejsefælle. Jeg sagde til mig selv: Jeg vil få Østens lande og folk at se, og jeg vil da kunne tale om dem med fuldere forståelse. Dengang åndede jeg ligesom De uden besvær; jeg havde ungdommens lette gang og udholdenhed; jeg kunne faste, jeg kunne sove på den hårde jord. Jeg havde taget fattigdommen til ægte, og jeg elskede min brud – for fattigdom var for mig det samme som frihed. Mit hjerte svulmede af fryd, som om det havde været Moses ben Maimons hjerte, opfyldt af tre snese års styrke. Det var første gang, jeg havde været i Syden; min sjæl fornam sin sol fra svundne tider; og mens jeg stod på kajen, hvor selve den jord, jeg stod på, syntes at udsende lys, og skyggerne havde et eget azurskær som af ånder, der var blevet synlige, følte jeg mig optaget i en herlighedens livsstrøm, hvori min egen lille, stakkede tilværelse syntes at smelte hen, så at jeg ikke vidste noget om den; og det var mig, som om salighedens vande slog

op om mig, og jeg kunne næppe ånde. Således stod jeg der og ventede på min rejsefælle; men jeg så ham ikke, førend han sagde: 'Ezra, jeg har været på posthuset, og her er brevet til Dem.'"

"Ezra!" udbrød Deronda overrasket og bevæget.

"Ja, Ezra," gentog Mardokai, optaget af sine erindringer. "Jeg ventede et brev, for jeg skrev stadig til min moder. Og lyden af mit navn var som berøringen med en tryllestav, der kaldte min ånd tilbage til legemet, hvorfra den havde været frigjort ligesom for at dykke ned i menneskelivets ocean, fri for de trykkende legemlige bånd. Jeg åbnede brevet, og navnet lød igen som et råb, der ville have nået til mig selv i Himlens Paradis og vakt min længsel efter at komme derhen, hvor sorgen boede: – 'Ezra, min søn!'"

Mardokai gjorde atter en pause, mens han i ånden dvælede ved hint længst forsvundne øjeblik. Deronda var til det yderste spændt på, hvad der nu ville komme. En sælsom mulighed havde pludselig vist sig for ham. Mardokai havde slået sine øjne ned og sad nogle øjeblikke i dybe tanker, så fortsatte han:

"Det var en moder, om hvem det med sandhed kunne have været sagt: 'Hendes børn skal stå op og kalde hende velsignet.' Hun bragte mig til at forstå, hvad hin gamle vismand mente, da han ved at høre sin moders fodtrin rejste sig op og sagde: 'Den Eviges majestæt nærmer sig!' Og hint brev var et råb fra angstens og fortvivlelsens dyb – råbet fra en moder, der havde mistet sit barn. Jeg var hendes ældste barn. Døden havde taget fire spæde, den ene efter den anden. Så kom endelig min lille søster, der mere end alle de andre var sin moders fryd og glæde; og brevet var et hjerteskærende råb til mig: 'Ezra, min søn, jeg

har mistet hende. Han har taget hende fra mig og efterladt mig i skam. De vil aldrig komme tilbage.'" – Mardokai løftede ved disse ord pludselig sine øjne op, lagde sin hånd på Derondas arm og sagde: "Min lod var som Israels. For faderens synd måtte min sjæl vandre i landflygtighed. For faderens synd blev min gerning afbrudt og fuldbyrdelsens dag udsat. Hun, som havde båret mig under sit hjerte, var forladt, ulykkelig, blottet for alt. Jeg vendte tilbage. Jeg vendte øjeblikkelig om – hendes ånd og hendes fædres ånd – mænds ånd, der havde brave jødiske hjerter – rørte sig hos mig og drog mig hen til hende. Gud, i hvem hele verden bor, var i mig som lydighedens kraft. Jeg vendte om og rejste med møje og besvær for at spare på de knappe penge, som hun nu ville have behov. Jeg forlod den varme sol og rejste i bidende kulde. På den sidste station tilbragte jeg en nat under åben himmel i kulde og sne. Det var begyndelsen til denne langsomme død."

Mardokais blik flakkede om i værelset, og han tog sin hånd bort fra Deronda. Denne betvang de spørgsmål, der trængte sig frem hos ham. Mens Mardokai var i en så bevæget tilstand, kunne det ikke hjælpe at søge nogen anden fortrolighed end den, der kom frivilligt; ja, Deronda følte selv en beslægtet sindsbevægelse, der gjorde ham bange for sine egne ord.

"Men jeg arbejdede. Vi var yderligt fattige – alt var blevet taget fra os. Og hun var syg; sorgen havde taget et for stærkt tag i hende, og hun kæmpede med en snigende sygdom. Stundom kunne hun ikke udholde sit hjertes slag, og hendes hjerne omtumledes af syner, hvori hun så min søster opdraget i det onde. I nattens mulm hørte jeg hende græde for sit barn. Så stod jeg op, og vi løftede i forening vore hænder imod himlen og

bad. Vi udøste vore sjæle i ønsket om, at Mirah måtte blive befriet fra det onde."

"Mirah?" gentog Deronda, der ville forvisse sig om, at han havde hørt rigtigt. "Sagde De Mirah?"

"Det var min lille søsters navn. Når vi havde bedt, fandt min moder en stund hvile. Det varede næppe fire år, og i minutterne førend hun døde, bad vi den samme bøn – jeg højt, hun sagte. Hendes sjæl svang sig da bort på sine vinger."

"Har De aldrig siden hørt noget om Deres søster?" sagde Deronda så roligt, som han formåede.

"Nej, aldrig. Aldrig har jeg hørt, om hun blev friet fra det onde, som vi bad om. Jeg ved det ikke, jeg ved det ikke. Hvem kan sige, hvor vejene går? Den ondes giftige vilje er stærk. Den har forgiftet mit liv – den kvæler langsomt dette åndedræt. Døden udfriede min moder, og jeg følte det som en velsignelse, at jeg var ene i lidelsens vintre. Men hvad er vel vintrene nu? – De er langt borte" – ved disse ord lagde Mardokai atter sin hånd på Derondas arm og så på ham med den glæde, der hos en brystsyg patient vækker vor bedrøvelse – "der er ingen grund til at klage over, at mit legeme visner hen. Min gerning vil blive bedre gjort. Engang sagde jeg: Det er min gerning at gøre begyndelsen, det er jeg født til. Nu vel, jeg vil også gøre den. Jeg vil leve i Dem. Ja, jeg vil leve i Dem."

Hans tag var blevet krampagtigt, og Deronda, der var så bevæget, som han aldrig før havde været, idet visheden om, at dette var Mirahs broder, gav hans eget sælsomme forhold til Mardokai et nyt, højtideligt præg, følte, at hans stærke unge hjerte slog hurtigere, og at hans læber blev blege. Han vovede ikke at tale. Han var bange for under Mardokais nuværende

eksalterede tilstand, der allerede tog så stærkt på hans svage kræfter, med et ord at hentyde til, hvor Mirah var. Han var også bange for i sit svar at skuffe de højt spændte forventninger, der var som en opblussende flamme fra en hendøende ild, som vækker frygt hos dem, der iagttager den, for, at de skal se den så meget hurtigere slukkes helt. Han gjorde derfor, som han havde gjort engang før; han lagde sin bløde hånd fast på den hånd, der knugede hans arm. Uvilkårligt slap Mardokai sit tag, de to hænder mødtes, og idet de trykkede hinanden, vågnede Mardokai til bevidsthed om sine omgivelser og sagde:

"Lad os nu gå. Jeg kan ikke tale længere."

Og de skiltes virkelig ved Cohens dør uden at have talt med hinanden igen – blot med et nyt håndtryk.

Deronda følte en byrde hvile på sit sind, der var halvt glæde, halvt ængstelse. Glæden over i Mirahs broder at finde en mand, der var mere end værdig til at stå i så nært slægtskabsforhold til hende, var blandet med en højtidelig og bedrøvet stemning, for denne genforening af broder og søster var i virkeligheden det første stadium til en sidste adskillelse – ligesom det afskedskys, der ligner en velkomsthilsen, ligesom det sidste kærlighedsblik, der efterlader den dybeste smerte. Dertil kom den naturlige ængstelse for, hvorledes han skulle give dem begge den nødvendige meddelelse, og for de foranstaltninger, det ville være ønskeligt at træffe på forhånd. Den lettelse, han selv følte ved, at de andre Cohen'er – godmodige som de for øvrigt var – ikke stod i noget slægtskabsforhold til Mirah, vakte den beslutning bos ham, at han om muligt ville holde dem i baggrunden for hende, indtil hendes bekendtskab med dem kunne gøres under indtrykket af den taknemmelighed, hun

skyldte dem for den godhed, de havde vist hendes broder. I ethvert tilfælde ønskede han at give Mardokai omgivelser, som ikke blot passede bedre for hans skrøbelige legemstilstand, men også mindre var til hinder for et let samkvem med ham, selv bortset fra den sikre udsigt til, at Mirah ville flytte sammen med sin broder og pleje ham i den dyrebare rest af hans liv.

Atter tænkte han på mrs. Meyrick som den, der først og fremmest måtte hjælpe ham. Hende måtte han først gøre bekendt med opdagelsen af Mirahs broder, og med hende måtte han rådslå om alle indledende skridt til at bringe de to gensidigt for hinanden tabte sammen igen. Uheldigvis lå det bedste kvarter for en brystsvag patient ikke langt fra det lille hus i Chelsea, og det første hverv, Deronda havde at udføre for denne hebraiske profet, der gjorde krav på, at han skulle være hans åndelige arving, ville være at skaffe ham et sundt logi. Verdens helte har ikke altid selv ejet deres gulvtæpper og tekopper; men Deronda havde i tankerne travlt med at give et lejet logi en svag lighed med et elegant hjem ved at plyndre sine egne værelser for sine bedste gamle bøger i pergamentsbind, sin mageligste lænestol og basreliefferne af Milton og Dante.

Men skulle Mirah ikke også bo der? Hvilket bohave kan give et værelse en sådan hygge som et kærligt kvindeligt ansigt? Og gives der nogen farveharmoni, der kan vække sådan glæde som en kvindelig stemmes bløde tonefald? Det er dog i alt fald, tænkte han, ét gode, Mardokai opnår ved, at han har sat sin hu til mig. Han har genvundet en udmærket søster, hvis kærlighed venter på ham.

42

Og Gwendolen? – hun tænkte meget mere på Deronda, end han tænkte på hende, og grundede tit over, hvilke ideer han havde om det ene og det andet, og hvorledes hans liv gik. Men en skødehund kan umuligt danne sig nogen forestilling om hundeslægtens færd og tanker i det hele, og Gwendolen var lige så langt fra at forestille sig, at Deronda kunne være optaget af spekulationer over jødernes historiske skæbne, som at han kunne fare til Himlen på en malmhest og forsvinde fra hendes synskreds i form af en blinkende stjerne.

Hvor stærk en følelse hun end havde fået af sin egen underlegenhed, kunne hun dog ikke lade være at tro, at hun havde en større plads i hans tanker, end hun i virkeligheden besad. De personer må være meget gamle og kloge, der ikke er tilbøjelige til at se deres egne bekymringer eller glæder afspejlet i andres sind; og man må undskylde Gwendolen, om hun, der var så ung og så ene, dvælede ved de tegn på interesse for hende, som hun mente at have fundet hos den eneste person, der havde formået at vække en følelse af ydmyghed hos hende, og om hun tillagde disse tegn en anden og større betydning, end de havde.

Imidlertid, hvad mon han ville pålægge hende at tage sig for? "Han sagde, at jeg måtte se at få større deltagelse for andre og lære noget mere, og at jeg måtte interessere mig for det bedste i verden – men hvorledes skal jeg begynde?" Hun grundede over, hvilke bøger han vel ville råde hende til at tage op på sit eget værelse, og kaldte tilbage i tankerne de berømte forfattere, hvis bøger hun enten ikke havde åbnet eller fundet mest ulæselige,

og hun ønskede halvt smilende, at hun spydigt kunne spørge Deronda, om det ikke var de bøger, der kaldtes "lægedom for sindet". Men så fortrød hun sin uartighed, og da ingen så det, slæbte hun afsted med et broget udvalg fra biblioteket – Descartes, Bacon, Locke, Butler, Burke og Guizot – idet hun som en dannet og begavet ung dame vidste, at disse forfattere var prydelser for menneskeslægten, og var vis på, at Deronda havde læst dem, samt håbede, at hun ved at gøre et flygtigt bekendtskab med dem med sin hurtige opfattelsesevne ville hæve sig til en betragtning af forholdene i verden, som var nærmere ved hans standpunkt.

Men det var forbavsende, hvor lidt tid hun fik til disse uhyre åndelige ekskursioner. Hun skulle stadig være på scenen som mrs. Grandcourt og måtte bestandig føle sig iagttaget i denne rolle af en fordringsfuld mand, der satte sin glæde i at tvinge hende til at gøre netop som han ønskede. Og for sit eget vedkommende var hun også, hvor megen oprørslyst hun end i sit stille sind var betaget af, meget bestemt imod at gøre fiasko i denne rolle. Ingen følelse hos hende havde endnu noget øjeblik forsonet hende med nogen handling, noget ord eller nogen mine, der ville være en tilståelse for verden; og hvad hun mest frygtede, var, at hun skulle lade sig henrive til noget skridt, der var en ufrivillig tilståelse. Det var hendes faste beslutning om i øvrigt at være ganske tavs, som havde bragt hende til så uforbeholdent at betro sig til Deronda, som hendes tanke stadig vendte sig til for at søge hjælp. På sine rideture, på jagten, når hun aflagde eller modtog besøg, trådte denne stræben efter at bevare det ydre skin altid i stedet for livsnydelse og ungdommelig glæde, og i de uger, hun boede på

Diplow kort efter nytår, fandt alle, at mrs. Grandcourt var meget stolt af sin nye værdighed.

"Hun skjuler denne stolthed under en mine af, at hun betragter alt en som selvfølge," sagde mrs. Arrowpoint. "En fremmed kunne let antage, at hun havde nedladt sig til at tage Grandcourt og ikke omvendt. Jeg har altid lagt mærke til denne dobbelthed hos hende."

For sin moder søgte Gwendolen først og fremmest at give sig mine af, at hun var fuldstændig tilfreds, og stakkels mrs. Davilow lod sig virkelig således narre, at hun betragtede den uventet ringe opmærksomhed, der vistes hende, uagtet Grandcourt på en så smuk måde havde sørget for hende, som en ligegyldighed fra hendes datters side, nu da hendes giftermål havde givet hende nye interesser. Nu og da blev hun hentet til frokost eller middag sammen med Gascoignes, og blev kørt hjem næste morgen, og en enkelt gang aflagde Gwendolen et kort besøg hos hende, mens hendes mand ventede på hende udenfor enten til hest eller til vogns, men det var også al den omgang, moder og datter havde med hinanden.

Sagen var den, at anden gang Gwendolen havde foreslået at indbyde sin moder sammen med mr. og mrs. Gascoigne, havde Grandcourt først været tavs og havde derpå i sin drævende tone sagt: "Vi kan ikke have *de folk* altid hos os. Gascoigne taler for meget. Landsbypræster er altid nogle kedsommelige personer med deres fordømte ophævelser over alting."

Det var varslende ord for Gwendolen. At hun måtte se sin moder henført under "de folk", var nok til at bestyrke hendes tidligere frygt for at bringe hende i for stor nærhed af dem. Ikke desto mindre kunne hun ikke anføre de sande grunde – hun

kunne ikke sige til sin moder: "Grandcourt ønsker at se så lidt til dig som muligt; og desuden er det bedst, at du ikke ser alt for meget af mit ægteskabelige liv, ellers kunne du let opdage, at jeg er ulykkelig." Hun slog derfor enhver hentydning til denne sag hen så let som muligt, og da mrs. Davilow igen lod et vink falde om, at hun kunne have lyst til at have et hus i nærheden af Ryelands, sagde Gwendolen: "Det ville ikke være så behageligt for dig som at være her i nærheden af præstegården, moder. Vi ville måske være meget lidt på Ryelands. Du ville savne tante og onkel."

Men mens dette hendes mands hånlige veto imod al fortrolig omgang med hendes familie gjorde, at hun vel vogtede sig for at lade dem få udseendet af at være et besværligt påhæng, vakte det samtidig i hendes hjerte en varmere følelse for dem. Hun havde aldrig været så venligt stemt imod sin onkel, så tilbøjelig til at mindes hans livlige, deltagende iver og hjælpsomhed, selv når den tog fejl, som langt, langt behageligere end den ligegyldige stolthed, der hver dag gennemisnede hende. Herved opnåede hun måske ubevidst noget af den udvidelse af hendes åndssfære, som det var vanskeligt at opnå ved nu og da at kigge i ikke let forståelige forfatteres værker, der i stedet for at blande sig med og mildne hendes daglige sorger krævede af hende, at hun rent skulle lade dem fare.

Det var en behagelig overraskelse en dag, da mr. og mrs. Gascoigne var på Offendene, at se Gwendolen komme ridende uden sin mand, kun ledsaget af en rideknægt. Alle, derunder indbefattet de fire pigebørn og miss Merry, sad i spisestuen ved frokosten og kunne se hende komme, og selv de ældre delte til en vis grad Isabellas romantiske mening, at den smukke søster

på den prægtige brune hest, der holdt sit hoved så smukt, som om den var stolt af at bære hende, var en slags Harriet Byron eller miss Wardour, der fra deres evigt lykkelige nye hjem aflagde et besøg i det gamle hjem.

Hendes onkel gik hen til døren for at give hende hånden, og hun sprang af hesten med en så munter mine, at den nok kunne bestyrke troen om, at hendes lykke var sikret; for Gwendolen var den dag særlig bestemt på at berolige sin moder, og den usædvanlige følelse af frihed, som hun havde, fordi hun kunne aflægge dette besøg alene, satte hende i stand til at holde modet oppe under det tryk af pinefulde kendsgerninger, der hvilede på hende. De syv familiekys var ikke så kedelige, som de plejede at være.

"Grandcourt er taget bort, derfor besluttede jeg at udfylde tiden ved at besøge dig, moder," sagde Gwendolen, idet hun lagde sin hat fra sig og satte sig hos sin moder. Derpå så hun på hende med en spøgende, formanende mine og sagde: "Det skal du have til straf, fordi du ikke har en kønnere kappe på; du troede ikke, at jeg skulle komme og opdage dig – så forskrækkeligt ligegyldig, som du er med dig selv, mama!" Hun klappede kærtegnende moderen på kinden.

"Skænd kun på mig, barn," sagde mrs. Davilow, hvis fine, af sorgen medtagne ansigt rødmede af glæde. "Men jeg ville ønske, at der var noget, du kunne spise efter din ridetur, i stedet for disse levninger. Lad Jocosa lave dig en kop chokolade på din gamle maner. Det plejede du at holde af."

Miss Merry rejste sig straks og gik ud, skønt Gwendolen sagde: "Å nej, lad mig blot få et stykke brød eller en af de hårde

tvebakker. Jeg har ingen lyst til at spise. Jeg er kommet for at sige farvel."

"Hvad for noget! Tager I igen til Ryelands?" sagde mr. Gascoigne.

"Nej, vi tager ind til byen," sagde Gwendolen, idet hun begyndte at brække et stykke brød i stykker, men ikke tog et eneste stykke i munden.

"Det er temmelig tidligt at tage ind til byen," sagde mrs. Gascoigne, "især da mr. Grandcourt ikke er medlem af Parlamentet."

"Å, der er kun én dags jagt tilbage, og Henleigh har nok nogle forretninger i byen med sine prokuratorer," sagde Gwendolen. "Jeg glæder mig til at komme ind til byen."

"Så vil du få jeres hus på Grosvenor Square at se," sagde mrs. Davilow. Hun og pigebørnene slugte med øjnene hver bevægelse af deres gudinde, der nu snart skulle forsvinde fra dem.

"Ja," sagde Gwendolen i en tone, der udtrykte en passende interesse for den forestående indflytning til byen. "Og der er så meget andet at se og gøre i London."

"Jeg ville ønske, min kære Gwendolen," sagde mr. Gascoigne i en hjertelig rådgivertone, "at du ville benytte din indflydelse på mr. Grandcourt til at formå ham til at søge sæde i Parlamentet. En mand i hans stilling bør øve sin indflydelse i politikken. Folk, der ved bedst besked, påstår, at ministeriet vil blive nødt til at appellere til vælgerne angående reformspørgsmålet, og mr. Grandcourt burde holde sig parat til at benytte lejligheden. Jeg er ikke ganske vis på, at hans og mine anskuelser i alle måder harmonerer; jeg har ikke hørt ham udtale sig synderlig

udførligt. Men jeg ser ikke sagen fra det synspunkt. Jeg tænker på den stilling, din mand indtager i landet, og han er nu kommet til det stadium i livet, da en mand som han tør tage del i det offentlige liv. En kone har stor indflydelse på sin mand. Brug din indflydelse i den retning, mit barn."

Præsten følte, at han ved at tale således opfyldte en pligt og gav sin nieces giftermål karakteren af en for det almene gavnlig handling. For Gwendolen havde den hele tale en bitter, ironisk klang. Havde hun været oplagt til det, måtte hun have lét ad sin onkels ytring om, at han ikke havde hørt Grandcourt udtale sig udførligt om sine politiske anskuelser. Og så konens store indflydelse! Almindelige grundsætninger om mænd og hustruer syntes ikke at finde anvendelse her. Gwendolen havde selv engang tænkt på sin vordende indflydelse som en uindskrænket magt til at styre – hun vidste ikke ret hvad. Men for øjeblikket drejede hendes tanker sig væsentligt om, hvorledes hun skulle give et svar, der ville blive anset for passende.

"Det ville være mig meget kært, onkel. Men jeg tror ikke, Grandcourt ville have det besvær, der følger med et valg – i alt fald ikke, undtagen han kunne slippe for at holde taler. Jeg bilder mig ind, at kandidater altid må holde taler."

"Å, det er ikke nødvendigt, i alt fald ikke i nogen stor udstrækning," sagde mr. Gascoigne. "En mand af social betydning kan komme frem uden mange taler. Et medlem for et landdistrikt behøver ikke at gøre sig megen ulejlighed i den retning, og både i huset og udenfor det ser man helst, at han ikke er alt for ordrig. Det kan du sige til mr. Grandcourt fra mig."

"Nå, der kommer nok Jocosa med chokolade til mig," sagde Gwendolen, der på denne måde snoede sig fra at love at overbringe sin mand en meddelelse, der ganske sikkert ville blive modtaget på en helt anden måde, end den gode sognepræst havde tænkt sig. Denne skubbede imidlertid sin stol lidt ud fra bordet, lagde benene over kors og så ud til at være overmåde vel tilfreds med sig selv og de erfarne råd, han havde givet. Mr. Gascoigne var kommet til det resultat, at Grandcourt var en stolt mand, men hans egenkærlighed, der var mildnet under livets gang ved bevidstheden om hans eget værd og hans personlige fortrin, var ikke så irritabel, at han ikke skulle ønske og håbe det bedste for sin nieces mand, om denne end noget arrogant holdt sin kones onkel i lovlig stor afstand. En vis overlegenhed måtte man finde sig i hos repræsentanten for en gammel familie. Men mrs. Gascoigne var mere krænket på sin mands vegne og lagde til en vis grad skylden på Gwendolen for Grandcourts hovmodige adfærd.

"Din onkel og Anna vil rimeligvis komme ind til byen ved påsketid," sagde hun i en lidt misfornøjet tone. "Vor kære Rex håber til den tid at få sin eksamen og blive stipendiat, og han vil gerne have, at hans fader og Anna skal træffe sammen med ham i London, for at de kan have det lidt gemytligt, som han siger. Det skulle ikke undre mig, om lord Brackenshaw indbød dem til sig; han har været så overmåde artig imod os, siden han kom tilbage til herregården."

"Jeg håber, at onkel vil lade Anna bo på Grosvenor Square," vovede Gwendolen at sige, men ønskede i virkeligheden, at hun aldrig oftere skulle blive nødt til at bringe nogen af sin familie

hen i Grandcourts nærhed. "Det glæder mig meget, at det går Rex så godt."

"Vi må ikke forhaste os og glæde os alt for meget på forhånd," sagde præsten, for hvem dette emne var det kæreste i verden, hvad han ikke lagde dølgsmål på, nu da den lille affære med Gwendolen havde fået et så tilfredsstillende udfald. "For øvrigt har jeg stået i brevveksling med upartiske dommere, der nærer de største forhåbninger for min søn og betegner ham som en ualmindelig vel begavet ung mand. Om hans fortræffelige karakter og grundsætninger har jeg også fået de bedste vidnesbyrd."

"Vi vil nok opleve, at han bliver en stor jurist," sagde mrs. Gascoigne.

"Det er rigtig glædeligt," sagde Gwendolen med en skjult skepticisme med hensyn til alt glædeligt i almindelighed.

"Vi talte før om lord Brackenshaws venlighed," sagde mrs. Davilow; "du gør dig ingen forestilling om, hvor god han har været, Gwendolen. Han har bedt mig om at betragte mig som hans gæst i dette hus, indtil jeg kan få et andet, som jeg synes om – han gjorde det på den nydeligste måde af verden. Men nu har jeg kig på et hus. Gamle mr. Jodson er død, og hans hus kan vi få. Det er netop, som jeg har brug for det; det er lille, men der ikke noget ved det, som gør et frastødende indtryk. Og det ligger kun en god spadseretur fra præstegården. Du husker nok det lave, hvide hus, der ligger næsten skjult af træer, lige som vi drejer op ad vejen til kirken?"

"Ja, men du har ingen møbler, stakkels moder," sagde Gwendolen i en melankolsk tone.

"Nå, dem sparer jeg penge sammen til. Du ved nok, hvem der har gjort mig næsten rig, barn," sagde mrs. Davilow og lagde sin hånd på Gwendolens. "Og Jocosa kan få så lidt til at slå til i huset – det er helt mærkværdigt."

"Å, må jeg gå op ovenpå med dig og sætte min hat, moder?" sagde Gwendolen, idet hun pludselig tog sig op til hovedet med hånden og måske med forsæt bragte sin hat af lave. Hendes hjerte svulmede, og hun var lige ved at briste i gråd. Hendes moder måtte absolut have været værre faren, hvis Grandcourt ikke havde hjulpet hende. "Jeg får sagtens aldrig mere alt dette at se," sagde Gwendolen og så sig om, da de trådte ind i det sorte og gule sovekammer, hvorpå hun segnede ned på en stol foran spejlet med et lille suk, som om hun var træt. Under sin anstrengelse for at bekæmpe gråden var hun blevet meget bleg.

"Du er vist ikke rask, barn?" sagde mrs. Davilow.

"Nej, jeg er blevet dårlig af den chokolade," sagde Gwendolen og rakte sin hånd op til sin moder.

"Jeg må have lov til at komme og passe dig, hvis du bliver syg," sagde mrs. Davilow noget frygtsomt, idet hun trykkede hånden til sit bryst. Der var i dag noget, som havde forvisset hende om, at hendes datter elskede hende – trængte til hende så meget som nogensinde.

"Ja, naturligvis," sagde Gwendolen, der lænede sit hoved op til sin moder, mens hun forsøgte at tale i en let tone. "Men du ved nok, at jeg aldrig er syg. Jeg er så stærk, som noget menneske kan være, og du må endelig ikke græmme dig for min skyld, men se at blive så lykkelig, som du kan, med pigebørnene. De er bedre børn imod dig, end jeg har været." Hun vendte sit ansigt op imod hende med et smil.

"Du har altid været god, mit eget barn. Jeg mindes ikke noget andet."

"Hvad andet godt har jeg nogensinde gjort dig end at gifte mig med Grandcourt?" sagde Gwendolen, idet hun rejste sig med en fortvivlet beslutning om at påtage sig en fornøjet mine og holde sig borte fra sindsbevægelsens farlige rand. "Og *det* ville jeg ikke have gjort, hvis jeg ikke selv havde villet." Hun slog hovedet lidt bagud og begyndte at ordne på sin hat.

"Nej, Gud forbyde det, barn. Jeg ville rigtignok ikke have haft, at du skulle gifte dig for min skyld. Din lykke er min halve lykke."

"Godt," sagde Gwendolen, mens hun vedblev at pusle med sin hat, "vil du så behage at betragte dig som halvt lykkelig, hvilket er mere end jeg er vant til at se dig." Med disse ord vendte hun sig igen om til sin moder med sit gamle spøgefulde smil. "Nu er jeg færdig; men hør, moder, Grandcourt giver mig så mange penge, som han vil have, at jeg skal give ud, og jeg kan ikke finde på, hvorledes jeg skal bære mig ad med det, for du ved nok, at jeg ikke kan udstå fattigskoler og den slags ting; her er tredive pund. Jeg ville så gerne have, at pigebørnene skulle bruge dem for mig til nogle småting til dem selv, når du flytter hen i det nye hus. Sig det til dem." Gwendolen lagde banknoterne i sin moders hånd og vendte i hast øjnene om til den anden side, mens hun gik hen ad døren til.

"Gud velsigne dig, barn," sagde mrs. Davilow. "Det vil rigtigt glæde dem, at du specielt har tænkt på *dem*."

"Å, det er nogle besværlige små væsener; men nu falder de ikke *mig* til besvær," sagde Gwendolen, idet hun vendte sig om og nikkede spøgende. Hun var ikke ganske på det rene med sig

selv om, hvad det var for en følelse, som havde dikteret denne handling imod hendes søstre, men i ethvert tilfælde ønskede hun ikke, at den skulle ses fra noget alvorligt synspunkt. Hun var glad over, at hun var kommet ud af sovekammeret uden at vise flere tegn på sindsbevægelse, og hun bevarede under resten af sit besøg, og da hun sagde farvel til dem alle, en så rolig selvbeherskelse, at hun, da hun red bort, ironisk sagde til sig selv: "Jeg tror nok, jeg bliver en meget dygtig mrs. Grandcourt."

Hun troede, at hendes mand den dag var taget til Gadsmere – hun havde gisnet det, ligesom hun for længe siden havde gisnet, hvem det var, der boede på det sted, han havde beskrevet som "et hundehul i en forrøget egn"; og de underlige stridende følelser i hendes sind havde haft den virkning på hende, at hun var taget til Offendene med en endnu fastere beslutning om at holde sig tappert under afskeden.

Hun undrede sig over de modsigelser, der fandtes hos hende. Hvorfor græmmede hun sig over, at Grandcourt viste interesse for de væsener, for hvis skyld han selv led samvittighedsnag? Havde hun ikke før sit bryllup i sit stille sind besluttet at tale og handle til deres bedste? Og eftersom han for nylig havde ladet en antydning falde om, at han ville ind til byen, fordi han var i begreb med at træffe visse anordninger med hensyn til sit testamente, burde hun have været glad over ethvert tegn til, at hans samvittighed ikke slumrede med hensyn til dem på Gadsmere. Og dog, nu, da hun var hans hustru, var den følelse, det vakte, at Grandcourt var taget til Gadsmere, lig den, som opstår, når et brændt sår kommer nær ved en stærk hede. Hun havde selv bragt over sig denne skam, denne ydmygelse, at hun måtte tie stille af angst for, at hendes mand skulle opdage, hvad

hun havde vidst, da hun giftede sig med ham; hun måtte, som hun havde sagt til Deronda, gå videre på den engang betrådte vej. Efter de stærkeste anfald af hemmeligt had til denne mand, som fra det første øjeblik af havde kuet hende, kom altid det åndelige tryk igen, som gjorde underkastelse uundgåelig for hende. Der kunne ikke tænkes nogen stræben efter frihed, som ikke ville medføre en ny og dybere ydmygelse. Trods al hendes selvbebrejdelse forekom det hende endnu, at det værste resultat af hendes ægteskab ville være, om hun på nogen måde gjorde skandale, og hendes ydmygelse lettedes noget ved tanken om, at mrs. Glasher var den eneste, der var bekendt med den kendsgerning, som havde forårsaget den. Gwendolen havde nemlig aldrig haft nogen anelse om, at det var Lush, der havde foranlediget samtalen ved De hviskende Stene; hendes tilbøjelighed til at gribes af en ubestemt angst iklædte enhver for hende ulykkebringende magt en mærkelig allestedsnærværelse og forhindrede hende fra at spekulere over de veje, ad hvilke meddelelsen var blevet bragt til hin kvinde. Gwendolen troede hemmeligheden indskrænket til mrs. Glasher, og der var ord i det forfærdelige brev, som antydede, at denne var lige så bange som den mrs. Grandcourt, som indtog hendes plads, for, at sagen skulle blive åbenbaret for hendes mand.

Også noget andet troede Gwendolen mere skjult for sin mand, end det i virkeligheden var, nemlig den kamp, hun måtte kæmpe for at betvinge sin attrå efter at gøre en fortvivlet modstand. Grandcourt kunne ganske vist ikke fuldt ud forestille sig, hvilken virkning det ene eller det andet havde på Gwendolen; han havde intet begreb om noget andet hos hende,

end hvad der tilfredsstillede hans egne ønsker; men med hensyn til dette havde han et instinktmæssigt skarpsyn. Grandcourt kunne ikke være ufejlbar i sin dom om en kvinde, der ledes af mange dunkle kræfter, som ikke eksisterede for ham. Han forstørrede hendes modstandslyst, men det formindskede ikke hans tilfredshed over, at han formåede at besejre den.

43

Grandcourts kom tids nok til deres hus på Grosvenor Square til at modtage en indbydelse til lady Mallingers musikalske soiré, idet nemlig sir Hugo for visse årsagers skyld på forhånd vidste, at hans ikke overdrevent kære nevø kom ind til byen til den tid. Soireen skulle finde sted den tredje aften efter deres ankomst, og Gwendolen gjorde kun et temmelig flygtigt bekendtskab med sine nye lofter og sit nye bohave, da hun var stærkt optaget af visheden om, at hun igen skulle tale med Deronda og ligeledes se den miss Lapidoth, der havde gået så meget igennem og var i stand til "at bøje sig for alt, der fremstillede sig for hende som en pligt". Gwendolen mindedes næsten hvert ord, Deronda havde sagt om Mirah, navnlig dén ytring, som hun gentog for sig selv med en vis bitterhed, da hun var sig dunkelt bevidst, at hendes underkastelse var af en helt anden art. Havde nogen sagt det til hende, havde hun måttet indrømme, at det, hun bøjede sig for, ikke havde karakteren af en pligt, men at hun bøjede sig under et åg, som hun selv havde pålagt sig ved en handling, som hun skammede sig over, og bar af egennyttige bevæggrunde, ikke af pligtfølelse.

Selskabssalene i Park Lane, der alle var dekorerede med hvidt, guld og lyserødt, var hyggeligt møblerede og ikke overfyldte af gæster, da mr. og mrs. Grandcourt kom. En halv times tid var gået med instrumentalmusik, og så havde folk spadseret rundt og passiaret. Klesmer var der med sin kone, og i sin velvillige interesse for Mirah havde han tilbudt at akkompagnere hende, når hun efter hans råd foredrog Leos *O patria mia*, som efter hans skøn lå særlig godt for hende. Han

sad allerede ved fortepianoet, og Mirah stod der i en meget iøjnefaldende stilling, da Gwendolen med sin lysegrønne fløjls kjole og sine diamanter, ved hvilke der klæbede så bitre minder, blev ført hen til en hædersplads, hvorfra hun havde et godt overblik over dem. Hun havde en ualmindelig evne til hurtigt at skelne personer og ting, når hun kom ind i et fuldt værelse, og mens hun vendte blikket imod Mirah, forsømte hun ikke i forbigående at veksle et buk og et smil med Klesmer. Smilet forekom dem begge som et glimt tilbage på den formiddag, da det havde været hendes ærgerrighed at stå, som "den lille jødepige" nu stod, og fra sit talents høje stade lade blikket glide hen over et fornemt auditorium – men i stedet for dette var hun en af den sædvanlige hob i silke og ædelstene, der ikke havde anden opgave end at beundre eller kritisere. "Han mener, at jeg nu er på den rette hylde," sagde hun med en vis skjult bitterhed til sig selv.

Gwendolen havde ikke fået øje på Deronda på sin vej, og mens hun sad og passiarede med sir Hugo, så hun sig roligt om i værelset og hilste så på den ene og så på den anden, bange for, at hendes mand skulle lægge mærke til det, hvis hun spejdede alt for ivrigt efter Deronda, og siden rive hende det i næsen som "fordømt simpelt". Men al rejsen, selv om det blot er et blik, der langsomt vandrer rundt i et værelse, udsætter én for møder, som man ikke skøtter om, og blandt de øjne, der mødte Gwendolens og tvang hende til en let hovedbøjning, var mr. Lush's, som sir Hugo vedblev at finde nyttig som en bastard blandt gentlemen. Han stod i nærheden af hendes mand, der imidlertid vendte den ene skulder til ham og tilsyneladende hørte på lord Pentreath. Hvoraf kom det sig, at i dette øjeblik

for første gang den tanke fløj som en ubehagelig fornemmelse gennem Gwendolen, at denne mand vidste fuld besked med hendes mands liv? Han var efter hendes ønske blevet bandlyst fra hendes blik, og dermed havde hun givet sig tilfreds; han var trådt fuldstændig i baggrunden af hendes tanker, skjult for hende af de gribende skikkelser, der udførte et sjæledrama, hvori Lush ikke havde nogen plads. Pludselig viste han sig atter ved siden af hendes mand, og i samme nu vågnede der hos hende som en i en drøm fremdukkende erindring en ubestemt følelse af, at han stod i forbindelse med de hemmeligheder, der gjorde hende ulykkelig. Hun mærkede, at det kostede hende anstrengelse at vende hovedet bort fra ham og fortsætte sin øjenvandring rundt i værelset, som om hun ikke havde set noget af større betydning end maleriet på væggen, indtil hun opdagede Deronda. Men han så ikke hen ad hende til, og hun vendte sine øjne fra ham uden at have fået nogen hilsen, men trøstede sig med, at han måtte have set hende komme. Han stod ikke langt fra døren med Hans Meyrick, som han havde sørget for at få med på lady Mallingers invitationsliste. De var begge to lidt mere ængstelige, end det egentlig var behageligt, for, at Mirahs stemme ikke skulle tage sig rigtigt ud. Deronda var endog lige på nippet til at røbe en vis sindsbevægelse, da Mirahs nærværelse nu hos ham fremkaldte en mængde billeder af fortiden og fremtiden, som alle koncentrerede sig på den broder, han snart skulle gøre hende bekendt med. Så snart han havde kunnet, var han flygtet fra lady Pentreath, der med sin violoncelstemme havde sagt:

"Deres jødinde er køn – det kan ingen nægte, men hvor er den jødiske frækhed henne? Hun ser jo så blufærdig ud som en

nonne. Det må hun sagtens have lært på teatret."

Han begyndte på Mirahs vegne at føle noget lignende, som han havde følt for sin egen person i drengeårene, da sir Hugo spurgte ham, om han ikke havde lyst til at blive en stor sanger – nemlig indignation over, at der taltes så frit om hende, som om hun var en importeret vare, det elegante publikum hånligt erlagde sin betaling for. Han krympede sig så meget mere ved det, fordi han vidste, at Mardokai ville føle, at navnet "jødinde" betragtedes som en slags stempel ligesom bogstaverne på kinesisk silketøj. I denne pirrelige sindsstemning så han Grandcourts træde ind og blev straks spurgt af Hans om, hvem "den smukke Vandyck-hertuginde" var. Man må undskylde Deronda, når han i det øjeblik atter i forbigående fornemmede noget af sin første uvilje imod Gwendolen, som om hun og hendes skønhed og hendes svagheder var skyld i, at Mirah undervurderedes som kvinde. Hans, der udtrykte sin beundring for Gwendolen med sin sædvanlige overdrivelse, svarede han med en ikke ganske godmodig spot:

"Jeg troede ikke, du kunne beundre nogen anden type af kvinder end din Berenice."

"Den type tilbeder jeg – den beundrer jeg ikke," sagde Hans. "Andre kvindelige typer kunne jeg gøre noget galt, noget forrykt for, men for Berenice kunne jeg – ja, for hende kunne jeg gøre noget godt, hvilket er meget vanskeligere."

"Tys!" sagde Deronda under påskud af, at sangen skulle begynde. Han var ikke så fornøjet med Hans' svar, som man skulle have ventet, og følte sig ganske lettet, da Hans gik noget længere frem i salen.

Deronda havde aldrig før hørt Mirah synge Leopardis smukke ode til Italien, men hun opfyldte alle hans forventninger. Mens det almindelige bifald lød, gav Klesmer hende et mere påskønnet vidnesbyrd, som kun hun kunne høre: "Godt, godt – Deres crescendo var bedre end før." Men hvad det dog navnlig kom hende an på, var, at hun havde tilfredsstillet Deronda; var det gået galt for hende i aften, ville det have bedrøvet hende som en særlig fornærmelse imod ham. Hun skyldte ham alle sine fremtidsudsigter, og når hun nu tilmed sang i det hus, der var hans hjem, så stilledes der et stærkere krav til hende. Hun så i afstand hen til ham, og han lagde godt mærke til det; men han blev stående, hvor han var, og så på den strøm af ivrige beundrere, der flokkedes om hende, indtil den skiltes for at give plads for Gwendolen, som mrs. Klesmer fulgte hen til hende. Da Deronda nu var mere beroliget med hensyn til "den lille jødepige", blev han også mildere stemt overfor stakkels Gwendolen i hendes glans og herlighed, og idet han fortrød sin forbigående hårdhed, mindedes han alle de vidnesbyrd, der pegede hen på, at hun også trængte til en hjælpende hånd, og at det var langt vanskeligere at bringe hende den hjælp, hun havde behov, end det havde været at hjælpe den unge pige, der flakkede om ved floden. Det tavse spørgsmål: "Er det ikke fejt af den grund at vende hende ryggen?" var den form, han gav sin beslutning om at nærme sig til hende ved første givne lejlighed og trods sir Hugos advarsler vise hende, at han ikke ville svigte den tillid, hun havde vist ham.

Klesmer, som havde rejst sig op for at hilse på Gwendolen, da hun nærmede sig, og af hende blev draget med ind i hendes

første samtale med Mirah, blev en kort stund stående i nærheden af dem med et smil, fremkaldt ved den pikante modsætning mellem de to indtagende unge kvinder, der sad på den røde sofa.

"Tillad mig at udtrykke min erkendtlighed for Dem," sagde Gwendolen. "Jeg havde hørt af mr. Deronda, at jeg ville få en nydelse ved at høre Dem synge, men jeg havde ingen anelse om, hvor stor den ville være."

"De er alt for artig," svarede Mirah, der var stærkt optaget af at se på Gwendolen. Det var for hende som en slags ny scenisk erfaring at være i nærheden af virkelige fornemme damer med ægte brillanter og usminkede kinder, og de gjorde et ubestemt indtryk på hende som personer i et eller andet ukendt drama, hvis roller måske blev mere tragiske, efterhånden som det udviklede sig.

"Vi ville allesammen gerne tage undervisning af Dem – jeg i det mindste vil gerne," sagde Gwendolen. "Jeg synger meget dårligt, som mr. Klesmer kan bevidne" – ved disse ord så hun noget skælmsk op på bemeldte autoritet og vedblev så – "men jeg har fået skænd, fordi jeg ikke ville nøjes med at blive noget middelmådigt, når jeg ikke kunne blive mere. Det er nok forresten en anden lære end Deres?" Hun så atter op på Klesmer. Som hurtigt sagde:

"Ikke, hvis De dermed mener, at det nok er umagen værd for Dem at uddanne Dem videre og for miss Lapidoth at have den fornøjelse at hjælpe Dem." Dermed gik han sin vej, og Mirah, der tog alt med naivt alvor, sagde:

"Hvis De mener, at jeg kan undervise Dem, vil det være mig særdeles kært. Jeg vil så gerne give undervisning, men jeg er

lige begyndt med det for nylig. Hvis jeg kan gøre det ordentligt, må det være, fordi jeg erindrer, hvorledes min lærer bar sig ad med at undervise mig."

Gwendolen var i virkeligheden alt for lidt sikker på sig selv til at være forberedt på dette naturlige og redebonne svar af Mirah, og for at føre samtalen hen på noget andet sagde hun med mindre god smag, end da hun begyndte samtalen:

"De har nok ikke været længe i London? Men De har måske lært mr. Deronda at kende i udlandet?"

"Nej," sagde Mirah; "jeg har aldrig set ham, førend jeg kom til England forrige sommer."

"Men han har set Dem tit og hørt Dem synge meget, ikke sandt?" sagde Gwendolen, dels tilskyndet af ønsket om at høre noget om Deronda, dels formedelst den kejtethed, som kan findes selv hos den mest opvakte dame, når hun skal føre en samtale og mangler stof til den. "Han omtalte Dem for mig i de mest rosende udtryk. Han syntes at kende Dem særdeles godt."

"Jeg var fattig og trængte til hjælp," sagde Mirah i en følelsesfuld tone, "og mr. Deronda har skaffet mig de bedste venner i verden. Jeg havde ingen venner, da jeg kom hertil. Jeg var i sorg og nød. Jeg skylder ham alt."

Stakkels Gwendolen, der selv havde tænkt på at bryde sig en kunstnerbane, kunne ikke desto mindre ikke lade være at have en fornemmelse af, at en måde at spørge på, som ville have været temmelig rå, hvis den var blevet anvendt imod hende, var en elskværdig nedladenhed imod denne jødinde, der var villig til at give hende undervisning. Som enhver omtale af Deronda øvede den ingen anden virkning på Mirah end hos hende at

vække ærbødig taknemmelighed og iver for at udtale, at hun stod i den dybeste erkendtlighedsgæld til ham.

Men både han og Hans, der i nogen afstand holdt øje med de to damer, ville have været temmelig indignerede, hvis de havde vidst, at samtalen havde ført til, at Mirah fremstillede sig i et sådant trængende lys. Hun tilskyndedes imidlertid til at udtale sig, som hun gjorde, ved en egen fin takt, som hun måske ikke kunne have gjort nøjagtigt rede for – en følelse af, at hun ikke burde lade nogen formode, at Deronda stod i noget andet forhold til hende end som en mand, der højmodigt interesserede sig for hende. Hendes svar glædede Gwendolen; hun tænkte ikke på andet end den hjælpsomme deltagelse, som hun i en anden form havde sat sin lid til og fundet; og da der gaves tegn til, at Klesmer ville spille, forlod hun særdeles vel fornøjet Mirah uden nogen som helst anelse om, at denne jødiske protegé nogensinde kunne komme til at spille en mere vigtig rolle i hendes liv end at bringe hende til at synge bedre – hvis ellers en mrs. Grandcourt kunne have tid og lyst til at modtage anden undervisning end den temmelig kostbare, som verden gav hende.

Med sin vante springen fra skrupuløs iagttagelse af alle ydre former til ubetænksom eftergivenhed for øjeblikkets indskydelse undlod hun at vende tilbage til sin tidligere plads og satte sig under påskud af, at hun helst ville længere bort fra instrumentet, på en kanapé, hvor der kun kunne sidde én foruden hende. Hun var nærmere ved Deronda end før; var det da så underligt, at han kom hen for at hilse på hende, inden musikken begyndte, eller at han, da han havde stået en stund ved den tomme ende af kanapeen, og da nu bassen og

diskanten flød sammen i en tonestrøm, der syntes at reducere alt, hvad små dødelige foretog sig, til bagateller, under påvirkning deraf lod sig glide ned på den ledige plads?

Men da Klesmers spil var forbi, og den almindelige samtale begyndte, under hvilken Gwendolen havde håbet, at hun kunne komme til at tale ugenert med Deronda, lagde hun mærke til, at mr. Lush stod lænet op til væggen så nær ved dem, at han kunne høre alt, hvad de sagde. Hun kunne ikke forhindre, at harmen jog blodet op i kinderne på hende, men hun søgte at påtage sig en høflig, ligegyldig mine, da hun sagde:

"Miss Lapidoth er i alle henseender, som De beskrev hende."

"Det har De meget hurtigt opdaget," sagde Deronda ironisk.

"Jeg har ikke opdaget alle de fortræffelige egenskaber, som De talte om – det mener jeg ikke," sagde Gwendolen. "Men hendes sang er nydelig og hun selv med. Hun er meget smuk og slet ikke simpel, så jeg tror bestemt, hun vil gøre megen lykke."

Denne tale irriterede Deronda, og han ville ikke svare på den, men så alvorligt hen for sig. Hun så godt, at han var misfornøjet med hende, og hun begyndte at blive så utålmodig over Lush's nærhed, der forhindrede hende i at sige, hvad hun helst ville sige, at hun spekulerede på et eller andet fortvivlet skridt for at blive ham kvit og ligeledes tav stille. Denne tvungne tavshed syntes at vare en lang tid, under hvilken hverken Gwendolen eller Deronda så på hinanden, indtil Lush endelig langsomt befriede væggen fra sin byrde og gik hen til en anden herre et stykke derfra.

Gwendolen sagde da øjeblikkelig: "De foragter mig, fordi min tale er kunstlet."

"Nej," sagde Deronda og så koldt på hende; "jeg tror, at det stundom er meget undskyldeligt. Men jeg tror ikke, at det, De sidst sagde, var helt kunstlet."

"Der var noget i det, som mishagede Dem," sagde Gwendolen. "Hvad var det?"

"Det er umuligt at forklare den slags," sagde Deronda. "Man kan ikke beskrive visse finheder, som beror på følelsen, men som udtrykker sig i tale og væsen."

"De mener, at jeg ikke vil kunne forstå Dem?" sagde Gwendolen med en let skælven i stemmen, som hun søgte at bekæmpe. "Har jeg vist mig så tungnem overfor alt, hvad De har sagt?" Der var et ubeskriveligt udtryk af tilbagetrængt gråd i hendes øjne, som hun fæstede på ham.

"På ingen måde," sagde Deronda i en noget blidere tone. "Men livserfaringen er forskellig hos de forskellige mennesker. Vi føler os ikke alle afficerede af det samme. Jeg har haft mangfoldige beviser på, at De ikke er tungnem." Han smilede til hende.

"Men man kan føle, hvorledes et og andet bør gøres, men dog ikke være i stand til at gøre det," sagde Gwendolen, som for sit vedkommende ikke smilede – hun følte sig alt for bedrøvet over den kløft, Derondas ord syntes at drage imellem dem. "Jeg begynder at tro, at vi kun kan blive bedre, når vi har folk om os, der fremkalder gode følelser hos os. De må ikke undres over noget hos mig. Jeg tror, det er for sent til, at jeg kan forandre mig. Jeg ved ikke, hvorledes jeg skal bære mig ad med at blive klog, som De forlangte af mig, at jeg skulle være."

"Jeg har sjældent gjort nogen gavn ved min prædiken. Jeg havde gjort bedst i ikke at blande mig i Deres anliggender,"

sagde Deronda, som lidt bedrøvet tænkte på, at det, at han havde blandet sig i den ulykkelige halsbåndshistorie, måske til sidst kun ville bringe ham bekymring, når han så hende henfalden til en anden slags spil end rouletten.

"Det må De ikke sige," ytrede Gwendolen hastigt, idet hun indså, at det måske var hendes eneste mulighed for at få lettet sit hjerte, og frygtede for sin tiltagende sindsbevægelse. "Hvis De opgiver håbet om mig, så vil jeg fortvivle. Deres ytring om, at jeg ikke ville vedblive at være egennyttig og uvidende, har holdt mit mod oppe. Når De siger, at De ville ønske, at De ikke havde givet Dem af med mig – så vil det sige, at De tvivler om mig og opgiver mig. Og så bestemmer De, at jeg ikke skal være god. Det er Dem, som afgør det; for De kunne have gjort mig anderledes ved at stå mig bi og tro på mig."

Hun havde ikke set på ham, mens hun talte, men på håndtaget af viften, som hun holdt lukket. Ved de sidste ord rejste hun sig og gik hen til sin gamle plads, som var blevet stående tom, mens alle tav for at høre på Mirah, der et øjeblik efter sang: *Per pietà, non dirmi addio* Note 9).

I Derondas øre var melodien i det øjeblik en fortsættelse af Gwendolens inderlige bøn. Hun var en mærkelig blanding af på den ene side stolthed og tro på egen verdenserfaring, på den anden side uskyldig og naiv indiskretion. Sir Hugos vink havde åbnet hans øjne for farer, som han måske ellers ville have overset; men at Gwendolens fortrøstning til ham ikke var parret med nogen anelse om, at han kunne misforstå hende, var så klart som dagen, og denne overbevisning måtte danne en modvægt imod hans følelse af øjeblikkets farer og hans anelse om, at der i hendes sind dannede sig et stærkere og stærkere

krav på ham. Han forudså, at der kunne indtræde en pinlig kollision. På den ene side følte han taget af Mardokais døende hånd og så for sig alle de ideale syner, det fremmanede; på den anden side stod denne smukke kvinde i silke og ædelstene med sit skjulte hjertesår og sin angst for sig selv, og gjorde en tillidsfuld anstrengelse for at læne sig til én, der ville og kunne støtte hende. Det var, som om han så én besværge ham med udstrakte arme og høje råb, mens han selv blev grebet af bølgerne og tvunget til at ty op i et skib, der var bestemt til et fjernt land. Sådanne var de tanker og følelser, der opstod hos ham under Mirahs sang; men da den hørte op, rejste han sig fra sin plads og sagde til sig selv, at han havde overdrevet sin betydning og været latterligt villig til at gå ind på Gwendolens betragtning af ham, som om han virkelig kunne have nogen afgørende magt over hende.

"Hvad du er for et misundelsesværdigt menneske," sagde Hans til ham, "således at kunne sidde på en sofa sammen med den unge hertuginde og have en interessant lille skærmydsel med hende."

"Skærmydsel med hende?" gentog Deronda lidt ærgerlig.

"Ja, om teologi formodentlig. Hun sagde dig sin mening rent ud og forlod dig så med en mageløst fornem mine. Er hun antinomist? Så må du endelig præsentere mig for hende som en antinomistisk maler. Jeg havde lyst til at male hende og hendes mand. Han kunne passe ypperligt til hertugens rolle i *Lucrezia Borgia*."

Deronda håbede af ganske hjerte, at Hans' beretning om det indtryk, samtalen med Gwendolen havde gjort på en beskuer,

der befandt sig i nogen afstand, blot var en af hans sædvanlige fantastiske overdrivelser.

Gwendolen selv var ikke uden bekymring for, at hendes mands øjne kunne have hvilet på hende og fundet noget at sætte hende i rette for – et eller andet, der stred imod hendes værdighed som hans kone, idet hun nemlig var sig bevidst, at hun ikke havde bevaret den fuldstændig rolige mine, som også var hendes ideal, når nogen så på hende. Men Grandcourt gjorde ingen bemærkning om hendes opførsel. Alt, hvad han sagde, da de kørte hjem, var:

"Lush spiser til middag hos os i morgen sammen med de andre. Vær så god at behandle ham høfligt."

Gwendolens hjerte begyndte at banke voldsomt. Hvad hun havde lyst til at sige, ligesom man har lyst til at give et ørefigen tilbage, var: "Du bryder dit løfte til mig – det første løfte, du nogensinde gav mig." Men hun turde ikke sige det. Hun var lige så bange for en strid, som om hun forudså, at den ville ende med, at han greb hende i struben for at kvæle hende. Efter en pause sagde hun i en snarere spagfærdig end krænket tone:

"Jeg troede ikke, det var din hensigt, at han oftere skulle komme i vort hus."

"Jeg har brug for ham i øjeblikket. Han kan gøre mig nytte, og han må behandles høfligt."

De tav begge. Der kan komme et øjeblik, da selv en fortræffelig ægtemand, der, mens han gjorde kur, i henhold til et halvt eller helt løfte har hørt op med at ryge tobak, for første gang sender en sky af cigarrøg ud mellem sig og sin kone i den stiltiende overbevisning, at hun kommer til at finde sig i det. Mr. Lush var så at sige en meget stor cigar.

Note 9: **Per pietà, non dirmi addio:** "Hav medlidenhed og forlad mig ikke" – Ludvig van Beethovens koncertarie "Ah Perfido". *Red.anm.*

44

Tiden var kommet til at forberede Mardokai på, at han ville få sin søster at se igen, og til at foretage den forandring af bolig, som var ønskelig, inden Mirah førtes sammen med sin broder. Mrs. Meyrick, som Deronda havde betroet alt undtagen det ejendommelige forhold, Mardokai havde stillet sig i til ham, havde ivrigt hjulpet ham med at finde et passende logi i Brompton, ikke mange minutters gang fra hendes hus, så at hun let kunne skænke broder og søster sin moderlige omhu. Det gjaldt nu blot om at bringe sagen på bane på en sådan måde, at det ikke sårede familien Cohen. Efter moden overvejelse skrev Deronda til Mardokai, at han gerne næste aften ville tale med ham i hans eget hjem, hvis Cohens ikke havde noget imod det. Han håbede på denne måde at vække en vis forventning, der kunne tjene som en forberedelse på den meddelelse, han havde at gøre.

Han blev modtaget med den sædvanlige venlighed, men med en vis højtidelig, undrende mine. De ældre tav imidlertid stille, men da han havde sagt: "Mardokai er vel hjemme?" gik Jacob, der havde lagt mærke til, hvad familien havde talt om indbyrdes, lige hen til ham og sagde: "Hvad vil De tale med Mardokai om?"

"Noget, som er af stor interesse for ham," sagde Deronda og kneb drengen i øret, "men det kan du ikke forstå."

Derpå gik han ind i Mardokais værelse og lukkede døren efter sig. Mardokai rejste sig for at hilse på ham med en højtidelighed, som om der ligefrem havde stået i Derondas brev, at han kom for at give ham en meddelelse om den

forsvundne søster. Ingen af dem talte, førend Deronda havde trukket en stol hen og sat sig ved siden af Mardokai. Da sagde denne med en egen sikkerhed i tonen:

"De er kommet for at sige mig noget, som min sjæl længes efter."

"Det er sandt, at jeg har noget meget vigtigt at meddele Dem, noget, som jeg er vis på, at De vil glæde Dem over," sagde Deronda, der var på sin post imod det sandsynlige tilfælde, at Mardokai havde forberedt sig på noget helt andet.

"Det er alt sammen åbenbaret – det er blevet klart for Dem," sagde Mardokai ivrigere og bøjede sig fremad med foldede hænder. "De er som min broder, der har diet min moders bryst – arven er Deres – der er ingen tvivl, som står os imellem."

"Jeg har ikke erfaret noget om mig selv," sagde Deronda. Skuffelsen var uundgåelig; det var bedst ikke at spænde Mardokai længere ved en falsk forhåbning.

Mardokai sank tilbage i sin stol og var i øjeblikket ude af stand til at bekymre sig om, hvad der nu ville komme. Hele dagen havde hans sind været i spænding med hensyn til ét bestemt håb, og reaktionen gjorde en dyb, mattende virkning på ham, så at han lukkede sine øjne.

Efter en pause fortsatte Deronda: "Men jeg er ikke desto mindre virkelig for nogen tid siden kommet i en anden art af skjult forhold til Dem foruden det, De taler om."

Øjnene blev ikke åbnet, men øjenlågene skælvede.

"Jeg har gjort bekendtskab med en person, som De interesserer Dem for."

Mardokai åbnede sine øjne og fæstede dem med et roligt, fast blik på Deronda.

"En person, som er i nær slægt med Deres afdøde moder," vedblev Deronda i den hensigt kun lidt efter lidt at meddele, hvad han havde at sige; men da han så, at der gik en gysen gennem Mardokai, tilføjede han: "Og som De og hun havde inderligt kær."

Pludselig fo'r Mardokai op og greb Deronda krampagtigt om håndleddet, som betaget af en heftig skræk. Deronda anede, hvilke hans følelser var, og hans klare stemme rystede lidt, da han sagde:

"Deres bønner er blevet hørt; Mirah er blevet frelst fra det onde."

Mardokais tag løsnedes lidt, men brystet bevægede sig voldsomt, som om han hulkede uden at kunne fælde nogen tåre.

Deronda vedblev: "Deres søster er den moder værdig, som De har holdt så højt i ære."

Han tav, og Mardokai kastede sig tilbage i sin stol, lukkede igen sine øjne og mumlede i nogle minutter hebraiske bønner, hvorpå hans ansigt antog et roligt og lykkeligt udtryk. For første gang syntes Deronda, at han skelnede en familielighed med Mirah.

Da Mardokai nu var i stand til at høre efter, blev resten fortalt. Men da Deronda gjorde rede for Mirahs flugt, gjorde han beretningen om faderens opførsel så ubestemt som muligt og lagde eftertrykket på hendes længsel efter at komme til England, hvor hun håbede at finde sin moder. Han talte intet om, at Mirah havde haft i sinde at drukne sig, og at han havde frelst hende, men beskrev blot det hjem, hun havde fundet hos venner af ham, i hvis interesse og bestræbelser for hende han

havde haft del. Hvad han sidst dvælede ved, var Mirahs følelse for sin moder og broder; og med hensyn til dette gjorde han sig umage for at med dele alle enkeltheder.

"Det var for at søge efter Dem," sagde Deronda smilende, "at jeg kom ind i dette hus; navnet Ezra Cohen var netop dengang det, der interesserede mig mest i verden. Jeg tilstår, at jeg længe var noget bange. Måske De nu vil tilgive, at jeg stillede Dem det spørgsmål om mrs. Cohens datter? Det lå mig stærkt på sinde, hvorledes Mirahs slægtninge ville vise sig at være, men da jeg erfarede, at hendes Ezra var skjult under navnet Mardokai, så vidste jeg, at jeg havde fundet en broder, der var hende værdig."

"Mardokai er virkelig mit navn – Ezra Mardokai Cohen."

"Er der noget slægtskab mellem denne familie og Deres?" sagde Deronda.

"Kun Israels frændskab. Min sjæl klynger sig til disse folk, der har givet mig husly og hjælp formedelst den kærlighed, der bor i jødiske hjerter. Det er godt for mig at leve i kredsen af deres uvidenhed og at være knyttet til dem ved taknemmelighed, for at jeg kan mindes den jødiske store mængdes åndelige armod."

"Men De føler Dem vel ikke forpligtet til at blive hos dem, nu da der er et stærkere bånd, som drager Dem?" sagde Deronda, ikke uden frygt for, at han ville have en hindring at besejre. "Det forekommer mig naturligt – ikke sandt? – at De bor sammen med Deres søster, og jeg har sat et hjem i stand til Dem i nærheden af hendes venner, for at hun kan flytte ind til Dem. Føj mig i dette ønske. Det vil sætte mig i stand til at være hos Dem ofte i de timer, da Mirah er nødt til at forlade Dem. Det er min egenkærlige grund. Men hovedgrunden er dog, at Mirah naturligvis gerne vil pleje Dem, og at De bør give hende den

beskyttelse, der ligger i, at hun har en broder i sin nærhed. De vil der have bøger til læsning. Jeg vil gerne lære af Dem og vil på den anden side også gerne føre Dem ud for at lade Dem se floden og de grønne træer, og De vil få den hvile og omhu, som De mere og mere trænger til. Nu, da vi har fundet hinanden, stiller jeg dette krav til Dem."

Deronda talte i en kærlig og bedende tone, som han kunne have talt til en højt agtet, ældre broder. Mardokais øjne var fæstet på ham med et lyttende udtryk, og han tav en kort stund efter, at Deronda havde hørt op at tale. Derpå sagde han i en næsten bebrejdende tone:

"Og De vil have, at jeg skal tvivle om, at De er født jøde! Har vi ikke fra det første øjeblik af stået i forbindelse med hinanden ved usynlige nerver – har vi ikke levet sammen som bladene fra en fælles stængel og en fælles rod? Jeg ved, hvad mit ydre menneske er – jeg er et enkelt individ i de fattiges store skare – jeg er syg og døende. Men vore sjæle kender hinanden. De stirrede på hinanden i tavshed som mænd, der længe har været adskilt og mødes igen, men da de genvandt mælet, blev de beroliget, for de forstod hinandens tale. Israels liv er i Deres årer."

Deronda sad ganske stille, men mærkede, at der gik en sitren gennem hans ansigt. Det var umuligt enten at sige Ja eller Nej. Han ventede i det håb, at Mardokai snart ville give ham et mere direkte svar. Efter en tankefuld pause sagde han i en fast tone:

"Hvad De ønsker, vil jeg gøre. Vor moder – gid den Eviges velsignelse være med hende i vore sjæle! – ville også have ønsket det. Jeg vil modtage, hvad Deres kærlighed har beredt, og Mirahs hjem skal være mit." Han tav et øjeblik og tilføjede da i

en mere melankolsk tone: "Men jeg vil sørge over at skilles fra disse forældre og de små. De må sige det til dem, for mit mod ville svigte mig."

"Jeg har nok tænkt på, at De helst ønskede, at jeg skulle meddele det. Skal vi straks gå ind til dem?" sagde Deronda, meget lettet ved denne bestemte indvilgelse i hans forslag.

"Ja, lad os ikke opsætte det. Det må ske," sagde Mardokai og rejste sig med en mine som en mand, der skal opfylde en pineful pligt. Som en tanke, der først senere var faldet ham ind, tilføjede han: "Men dvæl ikke mere end nødvendigt ved min søster."

Da de trådte ind i dagligstuen, sagde han til den kvikke Jacob: "Bed din fader om at komme herind, og sig til Sarah, om hun vil passe butikken. – Min ven har noget at sige Dem," vedblev han, idet han vendte sig om til den ældre mrs. Cohen. De to kvinder bad Deronda at tage plads.

Da Cohen trådte ind med en pen bag øret, gned han sine hænder og sagde fornøjet: "Det glæder mig, sir, at De gør os den ære igen at gæste vort hus. Vi bor ganske rart her, ikke sandt?" Han så sig om med et selvtilfreds smil.

"Jeg har i dette øjeblik fortalt Mardokai om en begivenhed, som gør en stor forandring i hans liv," begyndte Deronda, "men jeg håber, at De vil være enig med mig i, at den er glædelig. Da han betragter Dem som sine bedste venner, ønsker han, at jeg straks på hans vegne skal meddele Dem det."

"Er det pengeforhold, sir?" udbrød Cohen, der mærkede en evne for forudsigelser, som han ikke kunne lade være straks at lægge for dagen.

"Nej, ikke ganske," sagde Deronda smilende. "Men en meget dyrebar slægtning ønsker at blive genforenet med ham – en god og kærlig søster, som i alle måder vil sørge for ham."

"Er hun gift, sir?"

"Nej, ugift."

"Men hun har sit gode udkomme?"

"Hun har talenter, som ville sikre hende udkommet. Der er allerede sørget for et hjem til Mardokai."

Der herskede nogle øjeblikkes tavshed, og så sagde bedstemoderen i en klagende tone:

"Så De tager fra os, Mardokai?"

"Et sted hen, hvor der ingen børn er således som her?" sagde moderen ligeledes i en bedrøvet tone.

"Ingen Jacob og ingen Adelaide og ingen Eugenie," klagede bedstemoderen igen.

"Ja, alt, hvad Jacob har lært, vil dunste bort. Han må i skole. Det vil blive drøjt for Jacob," sagde Cohen i en resigneret tone.

I Jacobs vidt åbne øren lød hans faders ord som en straffedom, og han brast i gråd. Adelaide Rebekka græd altid, når hendes broder græd, og stak nu i at tude; den lille vågnede ligeledes og skreg op, så at hun måtte tages op af vuggen. Al denne gråd gik Mardokai dybt til hjertet, han rakte sine arme ud imod Jacob, trykkede ham op til sig og lagde uden at tale sin kind på det lille sorte hoved. Men Cohen, som følte, at familiens overhoved måtte gøre nogen undskyldning for al denne svaghed, og at lejligheden opfordrede ham til at holde en tale, vendte sig om imod Deronda, lagde en hånd på hvert af sine knæ og sagde med hævet stemme:

"Det er ikke, fordi vi er folk, der misunder andre deres lykke, sir. Jeg er ikke nogen misundelig mand, og hvis nogen tilbød at etablere Mardokai i en forretning af min art to huse herfra, ville jeg ikke skære ansigter over det. Jeg har ikke så dårlige meninger om mig selv, at jeg skulle være bange for, at nogen anden fik lejlighed til at tjene noget. Og skønt De, om jeg må udtrykke mig således, tager nogle af vore gode gerninger fra os, hvilket er af den slags gods, der bærer renter, så vil jeg dog ikke påstå, at vi ikke kan undvære dem, skønt min moder og min kone gerne havde set, at de måtte få lov til at pleje Mardokai til det sidste; en jøde må ikke være som et tyende, der arbejder for løn. Og hvad angår skolepengene, så er jeg hverken fattig eller gerrig – jeg ville ikke hænge mig for seks pence og heller ikke for en halv krone. Men sagen er den, fruentimmerne og børnene hænger ved Mardokai. De kan nok selv tænke Dem, hvordan det forholder sig. En mand er pligtig til at takke Gud, som vi gør hver sabbat, fordi han ikke er blevet kvinde, og en kvinde skal takke Gud, fordi han har skabt hende efter sin vilje. Og vi ved alle, hvorledes han har skabt hende – et kærligt, frugtbart væsen er vort folks kvinde. Hendes børn er som oftest stærke og raske, som De sagtens vil indrømme, at Addys børn er, og hun har et ømt hjerte. Derfor må De undskylde de her tilstedeværende, hvis de ikke straks er glade. Og hvad denne unge dame angår – for efter hvad De siger, må hun jo være en fin, ung dame" – Cohen lagde ved disse ord noget større eftertryk i sin tone – "så vil vi alle sammen med tiden, når vi har fået gjort regnskabet op og har set, hvordan det står med os, for Mardokais skyld glæde os over, at han har fundet hende."

Inden Deronda kunne give noget svar på denne løjerlige, blandede tale, udbrød Mardokai:

"Mine venner, mine venner! Med hensyn til føde, klæder og husly ville jeg ikke have attrået noget bedre, end I har givet mig. I har forsødet mit brød med kærlighed, og hvad jeg tænkte på som en glæde, jeg ville beholde selv i mine svindende kræfters sidste måneder, var at blive ved at undervise drengen. Men nu er jeg som den, der på forhånd havde iført sig sit ligklæde og vænnet sig til tanken om graven som sit leje, men til hvem det guddommelige bud lyder: 'Stat op og gå; natten er endnu ikke kommet!' Ikke for nogen ubetydelighed ville jeg have givet afkald på jeres godhed for at modtage en andens. Men det er blevet lært os, som I ved, at lønnen for én pligts opfyldelse er evnen til at opfylde en anden – sålunde talte Ben Azai. I har gjort jeres pligt imod en af de fattige blandt jeres brødre til glæde for jer og for mig, og jeres løn skal være, at I også i fremtiden vil have glæden af lignende gerninger. Og kan ikke Jacob komme og besøge mig?"

Mardokai havde ved dette spørgsmål vendt sig om til Deronda, der sagde:

"Det kan sagtens lade sig gøre. Det er ikke længere borte end i Brompton."

"Jeg håber," sagde bedstemoderen med et resigneret suk, "at der ikke vil være noget i vejen for, at De kan få kosherkød, Mardokai. De kommer jo til at stole på dem, som De bor hos."

"Det er i orden, det kan du være vis på, moder," sagde Cohen for at afskære alle spørgsmål om sager, med hensyn til hvilke han var uvis om den stilling, hans gæst indtog til dem. "Det var altså," tilføjede han, idet han vendte sig om til Deronda, "noget

bedre end lærdom, De havde at tale med Mardokai om. Jeg har tit spekuleret over den ting og tænkte nok, at der var noget andet, som førte Dem til ham."

"Mardokai vil måske forklare Dem, hvad det kom sig af, at jeg opsøgte ham," sagde Deronda, som indså, at han nu gjorde bedst i at gå, og rejste sig for at sige farvel.

Det blev aftalt, at han skulle komme igen om et par dage, og at flytningen så skulle foregå; men da han ville gå, bad Mardokai om tilladelse til at følge med ham hen til enden af gaden og tog sin overfrakke og sit uldne halstørklæde på. Det var en marts aften, og Deronda ville ikke gerne lade ham gå langt med, men han kunne godt sætte sig ind i Mardokais ønske om efter den sidste times sindsbevægelse at være en kort tid ude af huset og dér i tavshed kunne hengive sig til sine betragtninger. Der veksledes ikke et ord mellem dem, førend Deronda foreslog, at de nu skulle sige hinanden farvel. Han tilføjede:

"Mirah vil vist gerne takke Cohens for deres godhed, og De ønsker vel også nok, at hun skal komme hen og besøge dem?"

Mardokai svarede ikke straks, men efter en pause sagde han:

"Jeg ved det ikke rigtigt. Der er en familiesorg, og synet af min søster kunne let for dem være som oprivningen af et sår. Der er en datter og søster, der aldrig vil komme således tilbage som Mirah. Men hvem kender Guds veje?"

Deronda trykkede hans hånd, og de skiltes.

Til den aftalte tid kom Deronda og førte Mardokai til hans nye bolig. Mardokai gjorde ingen spørgsmål om Mirah, men fandt sig i alt, hvad Deronda anordnede, ja iførte sig endog på hans begæring nye klæder og sad så sammen med Deronda og

ventede på sin søster. Deronda havde skrevet til mrs. Meyrick og bedt hende om at underrette Mirah om det passerede, samt at følge med hende hen til hendes broder. Da det ringede på gadedøren, gik Deronda ud for at tage imod Mirah og blev noget forbavset ved at se, at hun havde den hat og kåbe på, han første gang havde set hende i – den mindeværdige kåbe, der engang var blevet dyppet i floden for at tjene som liglagen. Hun var kommet ned fra sit værelse således påklædt, og da mrs. Meyrick i en spørgende tone sagde: "Vil De gå derhen i denne dragt, barn?" svarede hun "Min broder er fattig, og jeg vil gerne ligne ham så meget som muligt, ellers vil han måske føle sig frastødt af mig."

Da Deronda lukkede døren op for Mirah, havde Mardokai rejst sig og vendt sine øjne om imod døren med et ivrigt, forskende blik. Mirah gjorde kun to eller tre skridt og stod så stille. De så på hinanden uden at røre sig. De følte mindre deres egen nærværelse end en andens; de mødtes først i erindringer, der knyttede dem nærmere sammen end noget andet. Mirah brød først tavsheden.

"Ezra," sagde hun ganske i samme tone, som når hun havde fortalt, hvorledes hendes moder kaldte på ham.

Med en pludselig bevægelse trådte Mardokai frem og lagde sine hænder på hendes skuldre. Han var et hoved højere end hun og så kærligt ned på hende, mens han sagde: "Det var vor moders stemme. Du kan huske, hvorledes hun kaldte på mig?"

"Ja, og hvorledes du svarede: 'Moder!' – så følte jeg, at du elskede hende." Mirah slyngede sine arme om sin broders hals, foldede sine små hænder bag på den, trak hans ansigt ned til

sig og kyssede ham varmt. Hendes hat faldt ned på gulvet, så at man kunne se alle hendes lokker.

"Ak, det er det samme kære hoved!" sagde Mardokai i en sagte, kærlig tone og lagde mildt sin magre hånd på hendes lokker.

"Du er meget syg, Ezra," sagde Mirah og så bedrøvet på ham.

"Ja, kære barn, jeg vil ikke blive længe hos dig med legemet," var det rolige svar.

"O, jeg vil holde så meget af dig, og vi vil tale med hinanden," sagde Mirah, fra hvis læber ordene strømmede som fuglekvidder. "Jeg vil fortælle dig alt, og du må undervise mig – lære mig at blive en god jødinde – således som hun ville have ønsket, at jeg skulle blive. Jeg vil altid være hos dig, når jeg ikke arbejder. For nu har jeg arbejde. Jeg kan nok tjene så meget, at vi kan leve. O, jeg har haft sådanne gode venner."

Hidtil havde Mirah rent glemt, at der var nogen andre til stede, men nu vendte hun sig om med den ene hånd på sin broders arm og så på mrs. Meyrick og Deronda. "Se på denne kære dame," vedblev hun. "Jeg var en fremmed, en stakkels omvandrende skabning, og hun troede på mig og har behandlet mig som en datter. Vil De ikke række min broder hånden?" tilføjede hun bedende, idet hun tog mrs. Meyricks hånd og lagde den i Mardokais, hvorpå hun trykkede dem begge mellem sine hænder og løftede dem op til sine læber.

"Den evige Gud har været med dig," sagde Mardokai. "De, frue, har bidraget Deres til, at vor moders bøn er gået i opfyldelse."

"Skal vi ikke gå nu og komme igen siden?" sagde Deronda og lagde sagte sin hånd på mrs. Meyricks arm. Han var bange for,

at der skulle blive hentydet til noget ham selv vedrørende, som han havde tiet stille om til Mardokai, og han nærede nu ingen bekymring for, hvorledes det ville gå, når broderen og søsteren var alene sammen.

45

Grandcourts betydning som britisk undersåt var af den passive art, som består i at have arvet et større jordegods. Politiske og sociale bevægelser berørte ham kun, for så vidt de påvirkede hans jordebogsindtægter, og hans omhyggeligste biograf kunne spare sig alt studium over Slesvig-Holsten, Bismarcks politik, fagforeninger, hemmelig afstemning og handelskriser. Han gennemlæste de bedste bladartikler om disse emner, men henførte alle tyskere, alle handelsmænd og alle smudsige vælgere under den almindelige kategori "bæster" og tog ikke nogen aktiv del i de omtalte spørgsmåls behandling, undtagen for så vidt han så med halvt lukkede øjne på enhver, der bragte dem på bane, og vedligeholdt en tavshed, der forvirrede den pågældende.

Men indenfor sin egen interessesfære lagde Grandcourt nogle af de egenskaber for dagen, der har bragt diplomatiet triumfer.

Ingen bevægelse af Gwendolen overfor Deronda undgik hans opmærksomhed. Han ville have benægtet, at han var skinsyg, fordi der i skinsyge ville have ligget nogen tvivl om hans egen magt til at forhindre, hvad han ikke ville tåle. At hans kone havde mere tilbøjelighed for en anden mands selskab end for hans, voldte ham ingen sorg; hvad han forlangte, var, at hun skulle være sig fuldt bevidst – så fuldt bevidst, som hun ville være om et aflåset håndjern – at hendes tilbøjelighed var fuldstændig ude af stand til at beslutte noget, der stred imod hans vilje. Hvor vankelmodig han end havde været med hensyn til indtrædelsen i ægteskabet, var der ingen tvivl eller vaklen i

hans fortolkning af de bånd, det pålagde. Han havde ikke fortrudt sit giftermål: det havde givet ham noget at tænke på, skaffet ham nye genstande at udøve sin vilje på; og han havde ikke fortrudt sit valg. Han var kræsen, men Gwendolen tilfredsstillede hans smag. Da han nu imidlertid havde påtaget sig en ægtemands rolle, ville han ikke i nogen henseende holdes for nar eller blive genstand for beklagelse. Således var hans stemning – skinsyge var det ikke; men hans adfærd lignede i visse retninger skinsyge så meget, som den ene gule farve ligner den anden, – en farve, der som bekendt kan være en virkning af meget forskellige årsager.

Han var kommet til byen tidligere, end han plejede, for at tale med sine sagførere om sine testamentariske dispositioner, om ombytning af nogle pantesikkerheder og om den forretning med sir Hugo angående arveretten til Diplow, som den snildt udhængte madding af rede penge endelig havde formået ham til at gå ind på. Ved siden af dette havde han et andet formål med at tage ind til byen, idet han nemlig længtes efter at præsentere sig selv med sin smukke unge kone, og i dette øjemed gav han glimrende selskaber, kørte og red ud og viste sig med hende ved enhver lejlighed, hvor de kunne vække opsigt. Han ønskede, at hun skulle blive søgt; han kunne godt lide, at unge mennesker kappedes om at tale med hende og eskortere hende, når han så på det; ja, han ville end ikke have haft noget imod et vist stolt koketteri fra hendes side. Men hvad han ikke syntes om, var den måde, hun stillede sig på overfor Deronda.

Det var karakteristisk for ham, at han efter det musikalske selskab hos lady Mallinger, da han lige så nøje som Hans havde

iagttaget samtalen på kanapeen, talte om at invitere Deronda sammen med Mallingers, idet han bestemt ville undgå enhver antydning af, at Derondas nærværelse eller fraværelse kunne være af den ringeste betydning for ham. Han gjorde ej heller nogen direkte bemærkning til Gwendolen om hendes opførsel den aften, for at han ikke skulle komme til at udtrykke sin uvilje på en stærkere måde, end det stemmede med hans stolthed. Men nogle dage efter ytrede han uden nogen særlig anledning:

"Der er ingenting, der tager sig mere kejtet ud hos en dame, end når hun sidder og ser efter folk og ikke kan beherske sig i andres påsyn. En dame må have et elegant væsen, ellers er det utåleligt at vise sig med hende."

Gwendolen forstod godt, hvad han mente, og var ikke uden bekymring ved tanken om, at hun bar sig kejtet ad. Men følelsen af, at en irettesættelse truede hende, forhøjede kun den spænding, hun imødeså ethvert sammentræf med Deronda med. Hendes londonske liv var så rigt på afveksling som en hastig udenlandsrejse, på hvilken man jager fra sted til sted og stadig ser noget nyt; hvor forknyt hun end kunne være, var der stadig et program, som skulle udføres, og som kildrede hendes forfængelighed. Men de forholdsvis sjældne lejligheder, da hun kunne veksle nogle ord med Deronda, øvede en dybere tiltrækning på hende, og jo sjældnere de kunne samtale med hinanden, desto større pris satte hun på det, og desto større betydning troede hun også, at det havde for ham. Hvad kunne Deronda gøre ved det? Han skyede hende ganske vist ikke, ja han ønskede endog på en fin, indirekte måde at overbevise hende om, at hendes tillid til ham ikke havde været uberettiget, og at hun ikke var sunket i hans agtelse ved de fortrolige

meddelelser, hun havde givet ham. Han syntes ydermere om at være i hendes nærhed – hvorledes kunne det være andet? Hun var noget mere end et problem; hun var en elskværdig ung dame, hvis skæbne han interesserede sig for, og med hensyn til hvis fremtid han følte et vist ansvar, måske dobbelt stærkt, fordi han, når han vovede at tænke på sin egen fremtid, så den ligge langt borte fra dette glimrende, ulykkelige væsen, i hvis veje han engang efter en pludselig indskydelse havde grebet ind, ligesom han kunne have grebet hende i armen, når hun stod i begreb med at sætte sin fod på et farligt sted, og som derfor havde vendt sig til ham med et stadigt, bedende krav.

Et tilfælde, da Grandcourt opmuntrede en følelse hos Gwendolen, som han helst ville have undertrykt, uden at det mærkedes, at han brød sig om det, stod i forbindelse med Mirah. Gwendolen tænkte jævnligt på at tage sangundervisning, fordi hun derved fulgte et råd af Deronda, men den ene dag gik efter den anden, uden at det blev til noget. Folk, der ikke have noget bestemt arbejde og følgelig heller ikke nogen bestemt fritid, bilder sig jo altid ind, at de aldrig har tid. Det, at hun var nødt til stadig at befinde sig i Grandcourts nærværelse og under hans tilsyn, bidrog også til at trykke enhver åndelig rørelse hos hende ned i niveau med den flade blaserthed, hans væsen var et udtryk for; hans negative natur bredte sig som en tåge, der lægger sig over alle genstande og gør enhver berøring ubehagelig.

Men en morgen, da de sad og spiste, fik Gwendolen et anfald af sin gamle uafhængighedsånd, og mens hun legede med rejerne på sin tallerken uden at spise dem, sagde hun:

"Jeg har tænkt på at uddanne mig, mens vi er i byen, og tage sangtimer."

"Hvorfor det?" sagde Grandcourt i en mat tone.

"Hvorfor?" gentog Gwendolen spidst; "fordi jeg ikke kan spise gåseleverpostej til at blive søvnig af og ikke kan ryge tobak og ikke kan gå i klubben for at få lyst til at komme hjem igen – jeg trænger til en ny form af *ennui*. Hvornår er det belejligst for mig, mens du har travlt med dine prokuratorer og andre personer, at tage undervisning af den lille jødinde, hvis sang gør sådan furore?"

"Når som helst du behager," sagde Grandcourt, idet han skubbede sin tallerken bort og lænede sig tilbage på sin stol, mens han så på hende med sit mest firbenagtige udtryk og legede med ørerne på den lille fine bologneserhund, der lå på hans skød. (Gwendolen var kommet til at hade hunde, fordi de logrede for ham.)

Derpå sagde han mat: "Jeg kan ikke indse, hvorfor en dame skal synge. Dilettanter gør sig til nar. En dame kan ikke på den måde vove sit gode navn i selskab. Og man er også helst fri for at høre den skrålen hjemme."

"Jeg kan godt lide oprigtighed; det forekommer mig at være en kardinaldyd hos en ægtemand," sagde Gwendolen, idet hun slog med nakken og vendte sine øjne fra ham, mens hun tog en reje op og så på dens store kogte øjne, som hun syntes at foretrække for hans firben-blik. "Men," tilføjede hun efter at have slugt den hende tilføjede fornærmelse, "Du har vel i alt fald intet imod at miss Lapidoth synger i vort selskab den fjerde? Jeg har tænkt på at engagere hende. Hun har sunget både hos lady Brackenshaw og hos Raymonds, der er meget kræsne med,

hvad musik de vil have. Mr. Deronda, der selv er musiker og en udmærket dommer, siger også, at ingen sang passer så som hendes for en salon. Jeg tror, at han er en autoritet i det spørgsmål."

Det var hendes mening på den måde at kaste en lille sten på sin mand.

"Det er meget upassende af Deronda at gå rundt og rose den pige," sagde Grandcourt i en ligegyldig tone.

"Upassende!" udbrød Gwendolen rødmende og så igen på ham, betaget af forundring og ude af stand til i det øjeblik at tænke over, at hendes mand sandsynligvis gjorde sig skyldig i en usandhed – "at gå rundt og rose hende!"

"Ja; navnlig da lady Mallinger patroniserer hende. Han burde tie bomstille om hende. Vi mænd kan nok se, hvilket forhold han står i til hende."

"Mænd, der dømmer andre efter sig selv," sagde Gwendolen, idet hendes rødme afløstes af bleghed, men hun blev straks efter grebet af skræk over sine egne ord.

"Naturligvis, og en dame bør stole på deres dom – ellers udsætter hun sig for at tage bemærkelsesværdigt fejl," sagde Grandcourt, der godt vidste, at han udøvede en art tortur imod denne marmorhvide skabning. "Du antager sagtens Deronda for en helgen."

"Nej, på ingen måde!" sagde Gwendolen, der med en fortvivlet anstrengelse fremmanede sin næsten vidunderlige selvbeherskelse og talte i en høj, hård tone. "Han er blot ikke slet så stort et uhyre som visse andre."

Hun rejste sig op, skubbede uden hast sin stol bort og gik ud af værelset omtrent lige så forsigtigt som en mand, der er

bange for at vise, at han har drukket mere vin, end han plejer. Hun lukkede døren til sit toiletteværelse i lås indvendig fra og satte sig ned, i nogen tid lige så bleg og rolig, som da hun gik ud af det værelse, hvor hun havde spist. Selv i de øjeblikke, der fulgte på læsningen af det giftsvangre brev fra mrs. Glasher, havde hun næppe haft mere martrende følelser end nu. Ganske i modsætning til, hvad hun havde troet om Deronda, stod hans billede nu for hende som et hæsligt syn. Det havde grebet hende som en smerte, inden hun kunne tænke over, om det var digt eller sandhed, og til yderligere at hæmme hendes modstandskraft bidrog også den pludseligt opstående tanke om, hvor ubetydelig grund hun havde til at fæste lid til Deronda – hvor lidt hun vidste om hans liv – hvor barnagtigt hun havde handlet ved at betro sig til ham. Hans strenge tilrettevisninger til hende begyndte at forekomme hende modbydelige, og hans ansigts alvorlige skønhed syntes hende at være den ubehageligste maske, der kunne dække et menneskes simple livsvaner.

Alt dette tumlede rundt i hendes hoved med en feberdrøms hast, og da hun endelig fo'r sammen og begyndte at samle tankerne, var det, som om hun vågnede op. Pludselig brød der en solstråle gennem skyerne og spredte varme og lys over hende, som hun sad der i forstenet tavshed. Hun bevægede sig sagte og så sig om – der var en verden udenfor denne slemme drøm, og drømmen beviste intet; hun rejste sig, idet hun strakte sine arme opad og foldede hænderne, som hun plejede at gøre, når hun søgte lindring fra en knugende følelse, og gik rundt i værelset i det rige sollys.

"Det er ikke sandt! Hvad gør det, om *han* tror det eller ej?" Det var, hvad hun gentog for sig selv – men det var ikke hendes gamle tillid, der var kommet tilbage igen; det var kun en fortvivlet bøn om fornyet tillid, fordi hun ikke kunne udholde at kvæles. Og hvorledes kunne hun leve dagen igennem i denne tilstand? Hendes fantasi udkastede allehånde vilde planer, hvorved hun ville overbevise sig om, hvad hun ønskede; hun ville tage hen til lady Mallinger og udspørge hende om Mirah; hun ville skrive til Deronda og bebrejde ham, at verden for hans skyld viste sig for hende som falsk, ond og håbløs – for ham turde hun nok udøse hele sin sjæls bitre harme. Nej; hun ville begive sig til Mirah. Det lod sig lettere gøre, og hun kunne til sidst ikke modstå trangen til at gøre dette skridt, lige meget hvad resultatet blev. Hun havde til påskud, at han ville bede Mirah om at synge ved hendes selskab den 4. Hvad andet skulle hun sige? Hvorledes skulle hun skaffe sig at vide, hvad hun ønskede? Hun anede det ikke og kunne ikke vente for at tænke nærmere over det. Havde den tanke, der var nær ved at gøre hende gal, været et levende væsen, ville hun have været tilbøjelig til at kvæle det uden at tænke over, hvad følgen ville blive. Hun ringede og spurgte, om mr. Grandcourt var gået ud. Da svaret lød bekræftende, forlangte hun sin vogn og begyndte at klæde sig på til køreturen. Derpå gik hun ned og vandrede op og ned i den store sal som en stum, fængslet person uden at se sit eget billede i panelspejlene, uden at lægge mærke til noget omkring hende i det forgyldte fængsel. Hendes mand ville sandsynligvis opdage, hvor hun havde været, og tugte hende på en eller anden måde – men det var det samme, i dette øjeblik kunne hun ikke

være bange for noget og ikke attrå noget andet end visheden om, at hun ikke havde taget fejl i sin tillid.

Hun havde Mirahs adresse og var snart på vej til hende med hele det elegante ydre udstyr, som hun måtte gå og bære på sit stakkels urolige hjerte, hvis banken afhang af et eller andet svar på et spørgsmål, som hun ikke vidste, hvorledes hun skulle stille. Hun ænsede så lidt, hvad der foregik, inden hun erfarede, at miss Lapidoth var hjemme, som en person, der er på vej til en retssal, lægger mærke til de gange og korridorer, han kommer igennem. Intet ænsede hun, førend hun stod i et værelse med fløjdøre og hørte Derondas stemme indenfor dem. Uden tvivl bidrog de tanker, der havde rørt sig hos hende, til, at hun straks genkendte den, men hun var så vis på, at det var hans stemme, som om hun havde set ham for sine øjne. Hun var bange for sin egen sindsbevægelse og begyndte at knappe sine handsker op og at knappe dem i igen, samt at bide sig i læberne. Da gik døren op, og Mirah kom ud med en fuldstændig rolig holdning og et venligt smil. Der var noget lettende ved synet af hendes ansigt, og Gwendolen tvang sig til at smile igen, mens hun i tavshed rakte sin hånd ud. Da hun satte sig ned, mens hin stemme stadig lød i hendes øren, kom der nogen energi tilbage hos hende tillige med en dunkel bevidsthed om, at sagen ikke kunne forholde sig således, som hun var bange for. Mirah trak sin stol tæt hen til hende, som om hun havde en følelse af, at deres samtale skulle føres i en sagte tone, og så spørgende på sin gæst, mens Gwendolen sagte og ligesom undselig begyndte:

"De undrer Dem måske over at se mig her – jeg burde måske have skrevet – men jeg havde noget specielt at bede Dem om."

"Det glæder mig, at De er kommet selv i stedet for at skrive," sagde Mirah, der undrede sig over det forandrede udseende og væsen hos "hertuginden", som Hans havde lært hende at kalde Gwendolen. Hendes eget rolige ansigt med den prægtige teint dannede en stærk modsætning til den blege, bevægede skønhed med den fjersmykkede hat.

"Jeg tænkte," vedblev Gwendolen "eller jeg håbede, at De ikke ville have noget imod at synge i vort hus den 4. – om aftenen – ved et selskab ligesom lady Brackenshaws. Jeg ville være Dem særdeles forbunden, hvis De ville det."

"Det skal være mig en fornøjelse at synge hos dem. Klokken halv ti eller ti?" sagde Mirah, mens Gwendolen syntes snarere at blive mere end mindre forlegen.

"Tak, klokken halv ti," svarede hun; hun gjorde en pause, da hun følte, at hun ikke havde mere at sige. Men hun kunne ikke gå. Det var hende umuligt at rejse sig og sige farvel. Hun hørte stadig Derondas stemme. Hun måtte sige det – hun kunne ikke finde på at sige andet end:

"Mr. Deronda er inde i værelset ved siden af."

"Ja," sagde Mirah i sin tidligere tone. "Han læser hebraisk med min broder."

"Så De har en broder?" sagde Gwendolen, der nok havde hørt det af lady Mallinger, men dengang ikke havde taget videre notits af det.

"Ja, en kær broder, som er syg – brystsvag, og mr. Deronda har vist sig som den bedste ven for ham ligesom for mig," sagde Mirah, drevet af den følelse, der ikke tillader os at omtale et menneske, som man har rigtig kært, på en ligegyldig måde.

"Sig mig," sagde Gwendolen næsten hviskende, idet hun lagde sin hånd på Mirahs – "sig mig den rene sandhed. De er vis på, at han er god? De ved ikke noget ondt om ham? Alt ondt, som folk siger om ham, er usandhed?"

Kunne den stolte kvinde have båret sig mere barnagtigt ad? De forunderlige ord vakte dog kun en egen højtidelig harmfølelse hos Mirah. Med en pludselig glans i sine øjne og med skælvende stemme sagde hun:

"Hvem er det, der taler ilde om ham? Jeg ville ikke tro noget ondt om ham, om så en engel kom og fortalte mig det. Han fandt mig, da jeg var så ulykkelig – jeg ville drukne mig – jeg så så fattig og forladt ud – De ville have anset mig for en tiggerkvinde. Men han behandlede mig, som om jeg havde været en kongedatter. Han bragte mig til den bedste blandt kvinder, han fandt min broder for mig. Og han ærer min broder, skønt også han var fattig – ja, næsten så fattig, som han kunne være. Og min broder ærer ligeledes ham. Det har ikke lidt at betyde" – ved disse ord kom der et eget stolt udtryk i Mirahs tone, og hun hævede hovedet – "thi min broder er meget lærd og meget højsindet. Mr. Deronda siger, at der findes få, som er hans lige." Der havde været nogen jødisk trods i hendes taknemmelighed og indignation, og det kunne ikke være andet end, at hendes vrede også vendte sig imod Gwendolen, fordi denne havde syntes at tvivle om Derondas godhed.

Men Gwendolen var som et menneske, som tørsten har pint, og som drikker det friske vand, der kvæger og forfrisker hele legemet. Hun lagde ikke mærke til, at Mirah var vred på hende; hun var sig ikke noget andet tydeligt bevidst, end at Deronda og hans levned ikke mere lignede hendes mands beskrivelse, end

den lyse morgensol, der stiger op i horisonten, ligner dagskæret på byens gader, når det blander sig med gaslygternes lys. Selv Mirahs ord syntes at smelte hen i en uklar, tåget stemning. Hun kunne ikke have gentaget dem eller nærmere forklaret den forandring, som var foregået med hendes følelse. Hun trykkede Mirahs hånd og sagde hastigt og hviskende: "Tak, tak!" – derpå rejste hun sig og tilføjede næsten uden at vide, hvad hun sagde: "Nu må jeg gå, jeg ser Dem altså den 4. – jeg er Dem meget forbunden," og automatisk hilsende gik hun ud, mens Mirah, der lukkede døren op for hende, undrede sig over den pludselige overgang til stolt kulde, der syntes at være foregået hos hende.

Gwendolen var virkelig ude af stand til at udgyde sit hjerte i taksigelser til hende, der havde skaffet hende lindring. Aldrig så snart havde hun fået tilfredsstillet sin heftige trang til at høre Grandcourts dom om Deronda blive modsagt, førend hun længtes efter at komme afsted; hun begyndte at blive sig bevidst, at hun spillede en forkert rolle, og at blive bange for, at Deronda skulle se hende. Og da hun først var kommet op i sin vogn igen, så hun grant for sine øjne, hvad der ventede hende hjemme. Da hun kørte op for døren på Grosvenor Square, kom hendes mand just gående med en cigar mellem fingrene. Han kastede den fra sig og hjalp hende ud, og fulgte hende op ad trappen. Hun gik ind i stuen, for at han ikke skulle følge hende længere og berøve hende lejligheden til at trække sig tilbage til sit eget værelse; derpå satte hun sig ned med en træt mine, trak sine handsker af, strøg sig med hånden over panden og ænsede så lidt som muligt hans nærværelse. Men han satte sig også ned, og det ikke langt fra hende – lige foran hende, så at hun

ikke uden ligefrem at vende hovedet til siden kunne undgå at se på ham.

"Må jeg spørge, hvor du har været henne på denne usædvanlige tid?" sagde Grandcourt.

"Ja; jeg har været hos miss Lapidoth for at bede hende om at komme og synge for os," sagde Gwendolen, idet hun lagde sine handsker på det lille bord ved siden af sig og så ned på dem.

"Og for at spørge hende om hendes forhold til Deronda?" sagde Grandcourt med en så kold spot som muligt i sin stemme, der i stakkels Gwendolens øre lød helt diabolisk.

For første gang siden deres giftermål tog hun bladet rigtigt fra munden. Idet hun så ham lige ind i øjnene, sagde hun i en bidende tone:

"Ja; og det, du fortalte, er usandt – en lumpen, ondskabsfuld usandhed."

"Det fortalte hun dig altså?" genmælede Grandcourt med endnu finere spot.

Gwendolen tav. Den dristige vrede hos hende var forvandlet til stumt raseri. Hvilke grunde kunne hun anføre for sin tro? Alle de grunde, der forekom hende så stærke og levende, dem så hun skrumpe ind for hendes mands giftige ånde. Der kunne ikke anføres noget andet bevis end hendes personlige indtryk, der ville forekomme ham som dårskab. Hun vendte hastigt sit hoved bort fra ham og så vredt hen imod udgangen; hun ville have rejst sig, hvis han ikke havde siddet hende i vejen.

Grandcourt indså, at han havde fordelen på sin side. "Det er lige meget for hendes sangs vedkommende," sagde han i sin overlegne, dræbende tone. "Du kan gerne lade hende synge her, hvis du har lyst." Efter en pause tilføjede han derpå i sin

sagteste, mest bydende tone: "Men vil du behage at erindre, at du ikke oftere kommer i nærheden af det hus. Som min kone må du rette dig efter, hvad jeg finder passende for dig. Da du gik ind på at blive mrs. Grandcourt, påtog du dig en forpligtelse til ikke at gøre dig til nar. Du har i dag gjort dig til nar, og blev du ved, som du har begyndt, ville der snart blive talt om dig i klubberne på en måde, som du ikke ville skøtte om. Hvad forstår *du* dig på verden? Du har giftet dig med *mig* og må lade dig bestemme af min mening."

Hver en langsomt udtalt sætning i denne tale havde i sig en forfærdelig kuende virkning på Gwendolen. Hvis det havde været en læge, der sagde hende, at hun havde alle symptomer på en farlig sygdom, og forudsagde hele dens gang, kunne hun ikke have været mere hjælpeløs. Men nu fik hun lov til at gå, og hendes mand hentydede ikke oftere til, hvad der var forefaldet den formiddag. Han vidste godt, hvilken styrke der lå i hans ord. Hvis denne mand med de fine, hvide hænder og den lodrette profil var blevet sendt ud for at styre en vanskelig koloni, ville han måske have vundet berømmelse blandt sine samtidige. Han var ganske vist i besiddelse af dygtighed; han ville have indset, at det var sikrere at udrydde folk, som man havde berøvet deres ejendom, end at smigre for dem, og ville ikke have haft skrupler ved at bringe forholdene i orden på den vis.

Ikke desto mindre opgav Gwendolen ikke sin genvundne tro og tillid; tværtimod holdt hun så meget ivrigere fast på den, ligesom i gamle dage en protestant holdt sin bibel eller en katolik sit krucifiks skjult, alt efter som den verdslige magt hældede til den ene eller til den anden side; og det var

karakteristisk for hende, at når undtages det indtryk med hensyn til Deronda, som hun havde fået på hint besøg, beskæftigede hendes tanker sig overmåde lidt med Mirah eller den lovpriste broder. Det hovedresultat, hun havde vundet, var, at Deronda havde handlet som en højsindet velgører, og talen om, at han "læste hebraisk", var gået forbi hendes øre uden at efterlade mere indtryk end en ensom stork, der var fløjet forbi hende uden at vække nogen som helst betragtning over dens naturhistorie.

Men resultatet af dette besøg med hensyn til hendes forhold til sin mand bidrog til at vedligeholde en stadig indre strid hos hende og var årsag til en ydre forandring, som måske ikke bemærkedes af nogen anden end Deronda. Da han i løbet af nogle uger af og til kom til at tale med hende, syntes han at bemærke, at hendes stolte og tvungne væsen tiltog på en måde, som gjorde de pludselige udbrud af sindsbevægelse hos hende endnu mere iøjnefaldende og foruroligende.

Sagen var den, at hun gennemgik en slags disciplinering for sin genstridighed, der så lidt som muligt lignede omvendelse og vel kuede det halve Jeg, men gjorde det andet halve Jeg endnu stridigere. Grandcourt havde på fornemmelsen, at hun havde lyst til at sætte sig op imod ham, og hvad der var hændet med Mirah, skærpede hans mistanke om, at denne lyst tiltog, når hun tilfældigt kom sammen med Deronda; der var nok noget "fordømt nonsens" imellem dem; han troede just ikke, at det var egentligt koketteri, men der var som sagt noget nonsens, der holdt en stadig småkogen ved lige i hendes sind – en indre åndsvirksomhed, der kunne antage ubehagelige ydre former. Man har hørt tale om, at mænd i gamle dage led under

et uheldigt hang hos deres koner til bigotteri, der først viste sig i ubestemte former som en særhed i væsen, men endte i den milde form af en sindssygeanstalt, der kaldes et nonnekloster. Grandcourt havde en dunkel fornemmelse af, at der truede med at indfinde sig en humørsyge hos Gwendolen, som det efter hans anskuelser om ægteskabet var hans pligt af al magt at bekæmpe. Blandt de midler, han valgte til det, var ét ganske ejendommeligt og mindre snildt beregnet end de taler, vi før har hørt.

Han besluttede, at hun skulle gøres bekendt med hovedindholdet af det testamente, han stod i begreb med at gøre, men han kunne ikke selv meddele det, fordi det var baseret på hans forhold til mrs. Glasher og hendes børn, og det var ham stærkt imod, at der mellem Gwendolen og ham var nogen åben vedgåelse af denne kendsgerning. Som alle stolte, indesluttede naturer havde han en stærk sky for udførlige forklaringer, selv om bagateller, når de angik ham personligt; en kammertjener måtte f.eks. være meget tilbageholdende overfor ham med hensyn til hans støvler og strømper. Og ethvert sammenstød var ham utåleligt; han plejede at fjerne enhver kollision ved sit herredømmes massive tryk, men han ønskede, at Gwendolen skulle vide, at inden han friede til hende, var det ingen hemmelighed for ham, at hun kendte hans forhold til Lydia, idet hendes tidligere viden om dette var en undskyldning for, at han nu bragte sagen på bane for hende. Nogle mænd kunne i hans sted have besluttet at skrive, hvad han ønskede, at hun skulle vide, i form af et brev, men Grandcourt hadede alt skriveri; selv det at skrive en billet var ham en plage, og han havde længe været vant til, at Lush

besørgede alt hans skriveri for ham. Det er bekendt, at der gives folk, som hellere ville skade deres egne åbenbare interesser end skrive breve, og det er ikke rimeligt, at den slags folk skulle give sig af med papir, blæk og grammatik for at skåne en andens følelser. Grandcourt faldt det ikke engang ind, at han skulle, ville eller kunne tilskrive Gwendolen den omhandlede meddelelse; og det eneste medium for en sådan, som han kunne bruge, var Lush. Men også på dette punkt havde Grandcourt visse forbehold og ville ikke have ytret et ord, som kunne antages at ville opmuntre Lush til en uforskammet sympati med nogen, som han anså for forurettet ved et giftermål, som han havde misbilliget. Grandcourt havde altid ladet Lush vide besked med sine ydre anliggender uden forskel, sine uregelmæssigheder, sin gæld, sin trang til rede penge; derimod havde han taget visse forbehold med hensyn til, hvad han ville tillade sin fortrolige at sige til ham, og han havde vænnet sig således til dette menneskelige redskab, at han blev ganske beroliget ved tanken om, at han havde ham i sin nærhed i London. Det er en selvfølge, at Lush kendte alle bestemmelserne i testamentet nøjere end testator selv.

Grandcourt tvivlede ikke om, at Gwendolen, da hun var en kvinde, der kunne lægge to og to sammen, vidste eller anede, at Lush var den, der havde arrangeret hendes samtale med Lydia, og at det var grunden til, at hendes første begæring gik ud på, at han måtte blive jaget bort. Men en kvindes betragtninger over blandede emner, der vækker blandede lidenskaber, bestemmes ikke af hendes evne til at foretage et simpelt additionsstykke, og i dette punkt savnede Grandcourt det eneste, der kunne have friet ham fra at tage fejl, nemlig nogen

erfaring om de pågældende blandede lidenskaber. Han havde ganske rigtigt gættet sig til den ene halvdel af Gwendolens angst – alt, hvad der vedrørte hendes personlige stolthed og hendes følelse af, at hans vilje måtte besejre hendes; men selv om han havde vidst noget om, at hun havde brudt et løfte, så var han så fuldstændig ude af stand til at gøre sig nogen idé om den anden, angergivne halvdel, som han var til at forestille sig, hvorledes den anden side af månen så ud. Hvad han antog, at hun følte for Lydia, var blot en skinsyge, med hensyn til hvilken hendes tunge var bunden, og hvad han troede, at Lydia havde skrevet med juvelerne, var den kendsgerning, at hun engang havde været vant til at gå med dem, samt visse andre behageligheder, som han troede, at skinsyge kvinder plejede at udveksle med hinanden. Han havde den triumferende vished, at han kunne skærpe skinsygen og dog tvinge den til at være fuldstændig stum. Hans formål var at få hele sin kones egoisme over på samme side som hans, og ved at benytte Lush havde han ikke i sinde at fornærme hende; hun burde kunne indse, at han var den eneste, han kunne sende til hende. Grandcourts anskuelse om det ene og det andet var betydeligt begrænset af hans almindelige følelse af, at det, der konvenerede ham, måtte andre finde sig i. Ingen kan unddrage sig det vitterlige faktum, at mangel på sympati fordømmer os til en vis stupiditet. Blev Mefistofeles kastet ud i det virkelige liv og nødt til selv at styre sine intriger, ville han ufejlbarligt gøre dumheder.

En formiddag gik han med hat og handsker på ind til Gwendolen i boudoiret bagved salen, og mens han stod foran hende og så ned på hende, som hun sad der med en bog på

skødet, sagde han med sin mest forekommende, drævende stemme:

"Hm! – Gwendolen, der er nogle ejendomsaffærer, som må forklares for dig. Jeg har bedt Lush at komme og tale med dig om det. Han ved besked med alle den slags ting. Jeg går nu ud, og så kan han jo komme herop. Han er den eneste, der kan forklare det. Du har vel ikke noget imod det?"

"Du ved godt, at jeg har noget imod det," sagde Gwendolen vredt og fo'r op. "Jeg tager ikke imod ham." Hun ville ile hen imod døren, men Grandcourt kom før hende og stillede sig med ryggen op til døren. Han var forberedt på hendes vrede og gjorde ikke gengæld, men sagde i samme tone, hvori han ville have gjort hende forestillinger med hensyn til en vægring ved at spise til middag ude:

"Det kan ikke nytte at gøre ophævelser. Der er mange ubehagelige personer i verden, som man er nødt til at tale med. Folk med nogen *savoir vivre* gør ikke ophævelser over slige ting. Der gives visse forretninger, som må besørges, men som man ikke kan vente at få behagelige folk til at besørge. Når jeg benytter Lush, så gør du bedst i at betragte det som noget selvfølgeligt og ikke gøre ophævelser over det, ikke slå med nakken og bide dig i læberne for sådanne personers skyld."

Den langsomme tone og de pauser, dette blev fremsat med, gav Gwendolen tid til at betænke sig og besejre sin modstandslyst. Hvad var det, som skulle meddeles hende om hendes mands formueforhold? Dette ord havde for hende visse tankeforbindelser, først med hendes moder, derefter med mrs. Glasher og hendes børn. Hvad kunne det nytte, hvis hun vægrede sig ved at tale med Lush? Kunne hun bede Grandcourt

om selv at sige hende det? Det kunne let blive utåleligt, selv om han gik ind på det, hvilket han ganske sikkert ikke ville gøre, når han havde taget en modsat beslutning. Ydmygelsen ved at stå som arrestant, mens hendes mand spærrede døren for hende, var ikke til at holde ud længere, og hun trådte et skridt til siden for at læne sig til et konsolskab, mens Grandcourt igen gik hen imod hende.

"Jeg har aftalt med Lush, at han skal komme herop nu, mens jeg er ude," sagde han efter en lang pause, hvor Gwendolen ikke gjorde nogen som helst gestus eller bevægelse. "Må jeg sige til ham, at han kan komme herop?"

Der indtrådte dog endnu en pause, inden hun med ansigtet vendt på skrå imod ham og med nedslagne øjne kunne sige "Ja".

"Jeg kommer så betids hjem, at vi kan ride, hvis du har lyst," sagde Grandcourt. Intet svar. "Hun er rasende," tænkte han. Men hendes raseri var tavst og derfor ikke ubehageligt for ham. Det er en selvfølge, at han tog hende om hagen og kyssede hende, mens hun stadig holdt sine øjne nedslagne og ikke løftede dem op, førend døren var vel lukket efter ham.

Hvad skulle hun gøre? Hvor hun end søgte i sin samvittighed, fandt hun intet, som kunne retfærdiggøre en klage. Da hun giftede sig med denne mand, havde hun ikke haft andre romantiske illusioner end håbet om, at hun skulle kunne gøre med ham, som hun ville. I stedet for gjorde han med hende, som han ville. Hun sad og ventede på Lush's komme som på en smertefuld operation, hun skulle gennemgå. De kendsgerninger, der forbitrede hendes sind, var dobbelt pinefulde, når hun tænkte på, at han var bekendt med dem.

Lush var hverken ganske fornøjet eller ganske misfornøjet med det ham overdragne hverv. Grandcourt havde endt sin instruks til ham med følgende ord: "Gør Dem ikke ubehageligere, end De efter hele Deres væremåde er nødt til."

"Det kommer an på," tænkte Lush. Men han sagde: "Jeg vil skrive en kort ekstrakt, som mrs. Grandcourt kan læse." Han lod intet vink falde om, at han ville gøre hele meddelelsen skriftligt, hvilket var et bevis på, at han dog ikke havde så meget imod at komme sammen med hende.

Der var i testamentet indsat en bestemmelse til fordel for ham, og han havde ingen grund til at være i dårligt humør, selv om dårligt humør havde været noget almindeligt hos ham. Han var aldeles overbevist om, at han havde gennemtrængt alle situationens hemmeligheder; men han følte ingen diabolisk glæde derved. Han havde kun en smule egenkærlig tilfredshed ved at se, at dette ægteskab svarede til, hvad han havde forudset, idet det ikke var så lykkeligt, som den stolte unge dame havde ventet, og som Grandcourt ville give det udseende af, at det var. Han havde ikke noget stærkt nag, kun så meget, som der hører til at give en skandalehistorie krydderi. Ligesom han ikke besad nogen virksom deltagelse og velvilje, således havde han heller ikke nogen virksom ond vilje; hans tid gik væsentligt med at gøre sig livet behageligt. Og han hadede ikke noget andet end det, som lagde hindringer i vejen for hans fornøjelser – alt andet hørte ligesom det sidste mord og den nyeste *opera buffa* med til de ting, man taler om. Ikke desto mindre var han ikke ligegyldig ved udsigten til at blive uhøfligt behandlet af en smuk kvinde eller ved den modsatte kendsgerning, at hans nuværende hverv lagde i hans hænder en

officiel magt til at ydmyge hende. Det var ikke hans agt at bruge den uden nødvendighed; men der gives visse personer, der er så begavede i sammenligning med os, at der synes at ligge en fornærmelse alene i den måde, de siger Goddag på.

Da mr. Lush blev meldt, havde Gwendolen mandet sig op til en bitter beslutning om, at han ikke skulle se hende røbe det mindste af sine følelser, hvad han end kunne have at sige hende. Med fornem ro bad hun ham at sidde ned. Hvad var i grunden denne mand for hende? Han lignede ikke i mindste måde hendes mand. Hendes evne til at hade en simpel, påtrængende person med store, klodsede hænder var nu formindsket ved den intensitet, hvormed hun hadede en mand, der var ham helt modsat.

Han holdt et lille stykke papir sammenrullet i hånden, idet han sagde:

"Jeg behøver næppe at sige Dem, at jeg ikke ville have indfundet mig her, hvis mr. Grandcourt ikke havde ytret et stærkt ønske om det, som han uden tvivl har sagt Dem."

Fra nogle personer ville disse ord have lydt særdeles ærbødige, ja endog frygtsomt undskyldende. Lush havde ikke til hensigt, at de skulle lyde anderledes, men for Gwendolens øre havde hans ord lige så megen uforskammethed i sig som hans fremstående øjne, og pronominet "De" var alt for familiært. Han skulle have talt til portieren og talt om hende som mrs. Grandcourt. Hun bukkede en lille bitte smule, og Lush vedblev noget forlegen:

"Det, at jeg har været mr. Grandcourts fortrolige i femten år eller mere – lige siden han var et ganske ungt menneske – giver mig naturligvis en ejendommelig stilling. Han kan tale med

mig om sager, som han ikke kunne omtale til nogen anden, og i denne sag kunne han vitterligt ikke have benyttet nogen anden end mig. Jeg har modtaget dette hverv af venskab for ham; det må tjene mig til undskyldning, såfremt De ville have foretrukket en anden."

Han holdt inde, men hun gjorde intet tegn, og for at samle sine tanker og genvinde sin fatning efter det mislykkede forsøg på at gøre undskyldning åbnede han det sammenrullede papir og så på det med et ubestemt blik, inden han atter begyndte at tale.

"I dette papir findes nogen oplysning om mr. Grandcourts testamente, et uddrag af en del af det, som han ønskede, at De skulle kende – hvis De vil være så god at løbe det igennem. Men der er noget, jeg først må sige Dem, og som jeg håber, De vil tilgive mig, hvis det ikke er ganske behageligt." Lush fandt, at han kom bedre fra det, end han havde ventet, og havde ingen forestilling om, hvor fornærmeligt ordene "ikke ganske behageligt" blev optaget.

"Behag at sige, hvad De har at sige, uden at gøre undskyldninger," sagde Gwendolen med samme mine, hvormed hun ville have betragtet en hundetyv, der kom for at kræve findeløn for den hund, han havde stjålet.

"Jeg må kun minde Dem om noget, som forefaldt før Deres forlovelse med mr. Grandcourt," sagde Lush, der til gengæld for den foragt, hun viste ham, begyndte med forsæt at blive noget uforskammet. "De mødte, som De vil erindre, i Cardell Chase en dame, der talte til Dem om hendes forhold til mr. Grandcourt. Hun havde børn med sig, blandt andet en meget smuk dreng."

Gwendolens læber var næsten lige så blege som hendes kinder; hun havde ingen våben til at værge sig med. Ord var i dette tilfælde aldeles unyttige. Denne mands tale var som en skarp kniv, hun blev flænset med; men selv hendes harme over det hverv, Lush havde påtaget sig at udføre, begyndte at fortrænges af en mængde andre følelser, dunkle og ængstende som en åndeskare.

"Mr. Grandcourt vidste, at De på forhånd var bekendt med denne ulykkelige affære, og han anser det for rigtigt, at hans stilling og hensigter bliver ganske klare for Dem. Det gælder en disposition over hans formue, og hvis De har noget at indvende imod den, så vil De måske være så god at sige det til mig – det er en sag, som han naturligvis helst selv vil være fri for at tale om – altså er De måske så artig at læse dette igennem?" Med disse ord rejste Lush sig og rakte hende papiret.

Da Gwendolen besluttede, at hun ikke ville lægge nogen sindsbevægelse for dagen i denne mands nærværelse, havde hun ikke forberedt sig på at høre, at hendes mand var bekendt med, hvilke vilkår hun i tavshed var gået ind på, da hun giftede sig med ham. Hun turde ikke hæve sin hånd for at modtage papiret, for at det ikke skulle ses, at den rystede. Et øjeblik stod Lush og holdt det hen imod hende, og hans stirrende blik forekom hende som en fornærmelse, indtil hun endelig i en stolt, sagte tone sagde:

"Læg det på bordet, og vær så god at gå ind det andet værelse."

Lush adlød og tænkte ved sig selv, da han satte sig i en lænestol i værelset ved siden af: "Det kniber betydeligt for mylady. Hun vidste ikke, hvad prisen ville være for den

superfine artikel, mr. Henleigh Grandcourt." Men det forekom ham ikke desto mindre, at hun af en uformuende pige at være havde gjort det bedre, end hun havde haft ret til at vente, og at hun havde været ualmindeligt fiffig efter sin alder og sin stilling. Hendes ord til Lydia havde ikke haft noget at betyde, og det, at hun var løbet bort, havde sandsynligvis hørt med til hendes plan. Det havde vist sig at være et mesterstykke.

Imidlertid søgte Gwendolen at fatte sig så meget, at hun kunne læse det pågældende papir. Hun måtte læse det. Hele hendes væsen, hendes stolthed, hendes frihedsdrømme, hendes angergivne samvittighed, hendes frygt for nye hjemsøgelser – alt gjorde det nødvendigt for hende at vide, hvad papiret indeholdt. Men straks var det just ikke nogen let sag for hende at gøre sig ordenes mening klar. Da det var lykkedes hende, fandt hun ud af, at i tilfælde af, at der ikke kom nogen søn af hendes ægteskab, havde Grandcourt gjort den lille Henleigh til sin arving; – det var alt, hvad hun brød sig om med bestemthed at få ud af papiret. De andre meddelelser om, hvad hun i samme tilfælde ville få, ilede hun let hen over og fik kun et utydeligt indtryk af nogle tusinder og Gadsmere. Det var nok. Hun kunne nu sende manden i det andet værelse bort med den trodsige energi, som var vågnet igen hos hende ved tanken om, at det havde været hensigten med at bringe dette arvespørgsmål frem at fuldende hendes ydmygelse og trældom.

Hun stak papiret ind mellem bladene i sin bog, som hun tog i hånden, og gik med sin stolteste mine ind i værelset ved siden af, hvor Lush straks rejste sig for at tage imod hende. Da hun var fem skridt fra ham, stod hun et øjeblik stille, målte ham med øjnene og sagde i en stolt tone:

"Sig til mr. Grandcourt, at han har ordnet alt netop således, som jeg ønskede." Derpå gik hun langsomt ud og gav ikke Lush tid til at blande nogen beundring over hendes smukke figur med den ærgrelse over hendes frejdige uforskammethed, som han gav til kende ved at trække øjenbrynene i vejret og stikke spidsen af sin tunge ud mellem tænderne. Han brød sig i grunden ikke om, at hun skulle blive hårdere straffet, og han var glad ved tanken om, at det nu var på tide, at han gik hen og spiste frokost i klubben, hvor han havde i sinde at forlange en hummersalat.

Hvad tænkte Gwendolen på? Da hendes mand kom hjem, fandt han hende i ridedragt, færdig til at ride ud med ham. Hun ville ikke igen være hysterisk eller gå i seng og sige, at hun var syg. Det var den stiltiende beslutning, som lagde hendes ansigt i bestemte folder, da hun gik ud af værelset og lod Lush blive tilbage. Hun ville handle i samme ånd som det svar, hun sendte sin mand, og ikke give sig tid til at tænke nærmere efter. Hun ringede på sin kammerpige og skiftede med sædvanlig omhu dragt.

Hendes mand havde utvivlsomt haft i sinde at øve en stor virkning på hende; med tiden ville hun måske lade ham se, at virkningen havde været helt modsat den tilsigtede; men for øjeblikket kunne hun ikke gøre andet end vise en trodsig tilfredshed over, hvad man havde antaget ville være hende ubehageligt. Det var snarere et instinkt end nogen nærmere eftertanke, der sagde hende, at det ville være den værste selvydmygelse, hvis hun viste noget tegn, der kunne udlægges som skinsyge, efter at hun netop på en fornærmelig måde var blevet mindet om, at hun med åbne øjne var gået ind på de

vilkår, hun levede under. Hun sagde til sig selv, at hun ikke havde tid til i dag at komme på det rene med, hvad han ville gøre i fremtiden; alt, hvad hun kunne blive klar på, var, at hun ikke ville give sin mand noget efter i at lade uvidende om, at der var nogen speciel grund til vrede. Hun ikke blot red ud med ham, men tog også ud med ham til middag og gjorde intet for at forandre deres sædvanlige forhold til hinanden, der ikke udmærkede sig ved nogen synderligt livlig samtale; kuriøst nok kasserede hun endog et lommetørklæde, hvorpå hendes kammerjomfru ved en fejltagelse havde kommet en forkert parfume – en parfume, som hendes mand engang havde erklæret, at han ikke kunne udstå. Gwendolen ville nødig vække ligefrem modbydelighed hos denne mand, som hun hadede; hun ville have, at hele modbydeligheden skulle være på hendes side.

Men at ville jage tanken bort på denne måde var noget lignende som at forsøge på at snakke sig fra susen for ørerne. Den tanke, der er nær sammenknyttet med vor lidenskab, er lige så gennemtrængende som luften – alt er porøst for den; buk, smil, samtale, vittige svar er som lutter honningkager, i hvilke en sådan tanke uhindret suser ind, just ikke altid med en smag af honning. Og uden at lukke sig inde i ensomhed syntes Gwendolen efter ni eller ti timers forløb at have gennemvandret en hel labyrint af betragtninger, at have repeteret en hel række af fremtidsudsigter, forkastet en mængde udveje og gyst tilbage for en hob nødvendigheder. Følelsen af, at hun stadig bevogtedes af øjne, der udelukkende så hendes forbigangne handlinger i hendes laveste bevæggrundes lys, udøvede allerede en vis forhærdende virkning på hende. Hun satte sig tilbage til

den tid, da han gjorde kur til hende, og tænkte på den med den nye, bitre bevidsthed om, hvad Grandcourt havde tænkt og vidst. Med sin nuværende erfaring om ham var hun vis på, at han havde følt en særlig triumf ved at besejre hendes tavse modstand, og at han lige siden deres giftermål i sit stille sind havde hoveret over, at han kendte hendes formentlige hemmelighed. Hendes fantasi overdrev alle de tyranniske tilbøjeligheder hos ham. "Jeg vil forlange skilsmisse fra ham," var hendes første flygtige beslutning; hendes næste tanke var: "Jeg vil forlade ham, enten han samtykker i det eller ej. Når denne dreng bliver hans arving, har jeg gjort den begåede uret god."

Men hverken i mørke eller ved dagens lys kunne hun, når hun tænkte sig de scener, der måtte følge med udførelsen af disse beslutninger, samle mod nok til at underkaste sig den. Hvorledes kunne hun løbe bort til sin familie, bringe nød og elendighed ind i den og gøre sig selv til genstand for forargelse i det selskab, hun havde forladt? Hvad fremtid kunne hun vel tænke sig som en mrs. Grandcourt, der var taget tilbage til sin moder, når denne igen blev fattig ved den voldsomme ophævelse af et ægteskab, for hvilket en hovedundskyldning havde været den, at det havde forskaffet bemeldte moder et sorgfrit udkomme? Hun havde for nylig talt med sin onkel og Anna i London, og skønt deres ønske om at blive hos Rex, der ikke ville udsætte sig for at træffe sammen med hende, havde befriet hende for den gene at indbyde dem til at bo hos sig, havde dog de flygtige besøg, de havde aflagt hos hende, bidraget til nu at give billedet af, hvad det ville være for hende at tage sin tilflugt til sin egen familie, en stærkere farve. Hvad

kunne hun sige for at retfærdiggøre sin flugt? Hendes onkel ville opfordre hende til at vende tilbage. Hendes moder ville græde. Hendes tante og Anna ville se på hende med forundring og bekymring. Hendes mand ville have magt til at øve tvang imod hende. Hun kunne aldeles intet anføre imod ham, som ville have nogen betydning i upartiske eller juridiske øren. "Forlange skilsmisse!" Det var ingen sag at stille de ord sammen; men når de skulle antage karakteren af en handling, som var rettet imod Grandcourt, var udførelsen omtrent lige så lidt mulig, som det var muligt at gøre ham til en føjelig mand, der rettede sig efter andres meninger. Hvorledes skulle hun begynde? Hvad kunne hun sige, uden at det blev en fordømmelse af hendes egen færd? "Skal jeg dog være ulykkelig," var hendes tumultuariske drømmes bitre refræn, "så lad mig helst beholde en ulykke, som jeg ikke behøver at betro andre." Desuden sagde hendes redelighedssans hende atter og atter, at hun ingen ret havde til at beklage sig over den af hende med fuld bevidsthed indgåede kontrakt eller at unddrage sig dens opfyldelse.

Og blandt de billeder, der tilskyndede hende til underkastelse, var også altid billedet af Deronda. Når hun tænkte sig skilt fra sin mand, fik Deronda samtidig en forandret, pinefuld stilling i hendes bevidsthed; instinktmæssigt følte hun, at skilsmissen fra hendes mand også ville blive en skilsmisse fra ham. Og fremtidssynerne af hende selv som en ensom kvinde, der betragtedes med blikke af tvivlsom beskaffenhed, vakte hos hende en sitrende følelse af undseelse ved erindringen om, hvorledes hun havde stillet sig overfor ham. Det var en utålelig idéassociation. Og hvad ville

han sige, hvis han viste alt? Sandsynligvis, at hun burde finde sig i, hvad hun selv havde forskyldt, med mindre hun var sikker på, at hun kunne blive en bedre kvinde ved at følge nogen anden fremgangsmåde. Og hvad slags kvinde ville hun blive, selv om hun kunne drømme om at opnå denne triste frihed? Ene, ked af livet, betragtet med en mistænksom art medlidenhed. Den "bortløbne" mrs. Grandcourt ville være en ynkværdigere skabning end Gwendolen Harleth, hvis denne havde været nødt til at undervise biskoppens døtre og underkaste sig mrs. Momperts tilsyn.

Et karakteristisk træk i hendes opførsel fortjener at omtales. Hun ville ikke se en gang til på det papir, Lush havde givet hende, og inden hun ringede på sin kammerjomfru, lukkede hun det ned i en rejsepult, som stod lige ved hånden, stolt bestemt på ikke af nysgerrighed at lade sig forlede til at se efter, hvad der var bestemt for hende foruden Gadsmere. Hun følte sig brændemærket i sin mands og hans fortrolige vens øjne med et stempel af lavhed som den, der ville gifte sig rigdom til på hvilke som helst betingelser, hvor vanærende og ydmygende de end var.

Den ene dag efter den anden gik hendes tanker efter samme mønster. Der indtraf intet, som forandrede situationen – der kom ingen nye elementer ind i billedet – kun en stadig gentagelse, som indprentede det dybere. Maj afløstes af juni, og endnu befandt mrs. Grandcourt sig i det ydre på samme standpunkt, præsenterede sig, som det ventedes af hende, i de vante optrin med den vante dragt, ynde og skønhed; hun vandrede fra kirken i begyndelsen af ugen gennem den hele skala af selskabelige adspredelser til operaen ved ugens

slutning. Kirkegangen udmærkede sig ikke i hendes tanker særligt fra andre former for selvpræsentation, for ægtestanden havde ikke bragt hende nogen lærdom, der satte hende i stand til at bringe liturgi og prædiken i forbindelse med nogen højere verdensorden end de uforklarede og måske uforklarlige sociale moders. Mens en priselig iver arbejdede på at bringe Guds lovs lys op ad de snævre gyder, hvor loven væsentligt er kendt som politibetjenten, befandt den strålende mrs. Grandcourt, der var nedladende imod en modepræst og var sig bevidst, at hendes kvindelige ynde gjorde sin virkning på en lærd dekan, sig med hensyn til sjælesorg og religiøs samfundsfølelse i lige så fuldstændig ensomhed som en mand i et fyrtårn.

En formiddag, da hun red på Rotten Row med Grandcourt ved siden af sig, så hun stående ved stakittet lige ved en omdrejning af vejen en sortøjet dame med en lille pige og en blondhåret dreng, som hun straks genkendte som de væsener, det af alle i den hele, vide verden var hende pinligst at skue. Hun og Grandcourt havde lige sat deres heste i skridtgang, og da han red på ydersiden, var han nærmest ved det uvelkomne syn. Gwendolen havde ikke åndsnærværelse nok til at gøre noget som helst andet end at vende blikket bort fra de mørke øjne, der sendte hende et gennemborende blik, hen imod Grandcourt, der red forbi gruppen uden at forandre en mine eller ved noget tegn give til kende, at han kendte de pågældende.

Med den undseelse, hun følte for sit eget vedkommende, blandede der sig straks en stærk forbitrelse på ham, og de ord: "Du kunne i alt fald gerne have taget hatten af for hende" trængte sig med heftighed frem til hendes læber – men kom

ikke ud over dem. Når han som hendes mand og i hendes selskab behagede at ignorere disse skabninger, som hun selv havde udelukket fra den plads, hun indtog, hvorledes kunne så hun dadle ham for det? Hun tav.

Det var ikke tilfældet, men en bestemt plan, som havde ført mrs. Glasher derhen med sin søn. Hun var kommet til London under påskud af at ville gøre indkøb, især anskaffe undervisningsapparater til børnene, og havde haft flere samtaler med Lush, hvorunder han ikke havde undladt at mildne hendes urolige sind ved at fremstille forholdene, som om der var en overvejende sandsynlighed for, at hun til sidst ville gå af med sejren, hun skulle bare forholde sig rolig, så ville hun nok opleve at se det ægteskab opløst på den ene eller den anden måde – Lush lod et vink falde om flere måder – mens arveretten var sikret hendes dreng. Hun havde også haft en samtale med Grandcourt, der som sædvanlig havde sagt til hende, at hun skulle bære sig ad som en fornuftig kvinde, og truet hende med straf, hvis hun faldt ham til besvær, men også som sædvanlig havde vist, at karrighed ikke hørte med til hane slette egenskaber, hvilket han så meget lettere kunne nu, da de penge, han fik fra sir Hugo for afståelsen af arveretten til Diplow, opmuntrede hans tilbøjelighed til at være rundhåndet. Trøstende sig med de af Lush omtalte, for hende gunstige sandsynligheder slugte Lydia sin magtesløse vrede og stak pengene til sig; men hun kunne ikke lade være at unde sig selv at vise sig som en Medusa for Gwendolen, idet hendes hævngerrighed og skinsyge fandt en lise i at udspy denne gift, skønt den var lige så uskadelig som den gift, en hugorm udspyr, efter at den allerede er kastet over på den anden side af gærdet.

Efter at hun af Lush havde fået at vide, på hvilken tid Gwendolen plejede at ride, havde hun i nogle dage stået på post på dette sted uden at bryde sig om Grandcourts sandsynlige vrede. Hvorfor skulle hun ikke lade lille Henleigh komme ud i parken?

Medusasynet gjorde endnu stærkere virkning, end Lydia havde ventet, formedelst det stød, der gik igennem Gwendolen, da hun så Grandcourt lade, som om han ikke så denne kvinde, der engang havde været ham nærmest i verden, sammen med de børn, hun havde født ham. Den mørke skygge, der således kastedes over en kvinde, som savnede en anerkendt stilling i samfundet, bredte sig også over Gwendolens fremtidssyner, idet hun tænkte på, at hendes lod kunne blive som denne kvindes. Hun gyste for at indlade sig på nogen ensidig handling. Hvilken frelse kunne der tænkes fra denne forhadte trældom, som hun ikke vovede at flygte fra, så lidt som nogen ville vove at flygte fra en plet jord, når ilden regnede ned fra himlen uden om den. Hvad anden frelse var der end døden? Men ved døden tænkte hun ikke på sin egen død. Gwendolen var ikke en kvinde, der lettelig kunne tænke på sin egen død som en nærliggende virkelighed, eller for sit eget vedkommende gå frejdigt hen imod den dunkle indgang til det uprøvede og usynlige. Det syntes mere muligt, at Grandcourt kunne dø – og dog, sandsynligt var det ikke. Hans tyranniske magt forekom hende som en evne til at leve til trods for alle ønsker om, at han skulle dø. Tanken om, at hans død var den eneste mulige frelse for hende, var enstydig med tanken om, at frelse aldrig ville komme – den dobbelte frelse fra den stadige bebrejdelse over en uret, hun havde øvet, og fra det åg, hun

havde bragt på sin nakke. Nej, hun forudså, at han ville leve altid og beherske hendes liv, idet dog hendes unge erfaringers "altid" ikke strakte sig ud over de få nærmeste år, der forekom hende med hendes lidenskabelige utålmodighed umådeligt lange. Tanken om hans død ville ikke tabe sig; men med et pludseligt spring som i en drøm forvandlede den sig til en rædsel for, at hun skulle dø med hans kvælende fingre om hendes hals, når han hævnede denne tanke. Fantastiske billeder tumlede sig i hendes indre som spøgelser uden at møde nogen hindring.

En aften eller to efter mødet i parken var der en stor koncert hos Klesmer, der nu boede ganske prægtigt i et af de store huse på Grosvenor Square som en fyrste og patron blandt musiklærere. Gwendolen havde imødeset denne koncert som en lejlighed, hvor hun var sikker på at træffe sammen med Deronda, og hun havde tænkt over, hvorledes hun skulle stille ham et spørgsmål, der uden at indeholde et ord, som det ville være hende ubehageligt at ytre, dog var så tydeligt, at han kunne forstå det. Kampen af indbyrdes modstridende følelser ville ikke tillade hende at slå sig til ro ved hendes instinktive indtryk af, at selve Derondas forhold til hende frarådede ethvert fortvivlet skridt henimod frihed. Det næste følelsens bølgeslag var en længsel efter et ord af ham, der kunne fremtvinge en bestemt beslutning. Det faktum, at hun altid måtte gribe lejligheden til at føre en samtale med ham i store selskabers såre tvivlsomme ensomhed, bragte hende til på forhånd at gennemleve disse lejligheder mange gange, idet hun udmalede sig, hvorledes de ville frembyde sig, og hvad hun ville sige. Når der så ingen lejlighed kom, blev hun ganske naturligt irriteret,

og denne aften hos Klesmer indbefattede hun Deronda i sin vrede, fordi han stod ganske roligt et stykke fra hende uden at tage notits af hende, mens hun var i fare for at røbe sin utålmodighed til enhver, som talte med hende. Hun søgte at dække sig bag en stolt kulde, som fremkaldte den bemærkning af mr. Vandernoodt, at mrs. Grandcourt snart ville kunne stikke sin mand i fornemhed. Da aftenens tilfældigheder endelig bragte Deronda hen i nærheden af hende, var sir Hugo og mrs. Raymond tæt ved og kunne høre hvert ord, hun sagde. Lige meget: hendes mand var ikke i nærheden, og hendes irritation forvandlede sig ufortøvet til en dristighed, der gav hende hendes vante sikkerhed og selvbeherskelse tilbage. Deronda var der endelig, og hun ville tvinge ham til at gøre, hvad hun fandt for godt. Uden nogen særlig anstrengelse var der allerede noget særdeles fornemt i hendes holdning, som hun stod der i sin hvide kniplingskjole med grønne blade, og hun lagde en kongelig nedladenhed i den måde, hvorpå hun sagde: "Jeg så gerne, at De kom og besøgte mig i morgen mellem klokken fem og seks, mr. Deronda."

I det øjeblik kunne han ikke undlade i en lydig tone at svare: "Det skal jeg."

Senere tænkte Deronda på at skrive en billet og undskylde sig. Han havde altid skyet af aflægge noget besøg hos Grandcourts, men han kunne efter nærmere overlæg ikke nænne at gøre noget skridt, der ville såre hende, og enten hans undskyldning blev taget for ligegyldighed eller for affektation af ligegyldighed, ville det være lige sårende. Han holdt sit løfte. Gwendolen havde sagt Nej til at ride ud under foregivende af, at hun følte sig ilde tilpas, og havde udsat dette afslag til det sidste

øjeblik, da hestene snart ville komme for døren, ikke uden ængstelse for, at hendes mand skulle sige, at han så også ville blive hjemme. Hun var blevet næsten overtroisk med hensyn til hans mistænksomme spådomsgave og tænkte på, hvad hun i så tilfælde ville gøre – nemlig lade tjeneren sige til Deronda, at hun ikke befandt sig vel og derfor ikke kunne tale med ham. Men Grandcourt modtog uden nogen bemærkning hendes undskyldning og red bort.

Men da Gwendolen befandt sig ene og havde sendt den ordre ned, at hun ikke var hjemme for nogen anden end mr. Deronda, begyndte hun ikke desto mindre at blive urolig over, hvad hun havde gjort, og at føle en voksende bevægelse ved tanken om, at han snart ville indfinde sig, og at hun snart ville være nødt til at tale, og det ikke om bagateller, som om hun ikke havde haft nogen alvorlig bevæggrund til at bede ham om at komme; for det, hun i timer havde besluttet at sige ham, begyndte det nu at synes hende umuligt at komme frem med. For første gang lagde frygtsomhed bånd på hendes uimodståelige lyst til at rette en appel til ham; og nu, da det var for sent, gjorde muligheden af, at han ville finde hendes indbydelse upassende, et isnende indtryk på hende. I så fald ville hun være sunket i hans agtelse. Men hun bekæmpede straks denne utålelige frygt som skrivende sig fra den smittende virkning af hendes mands tænkemåde. At *han* ville sige, at hun gjorde sig til nar, var snarest en grund til, at en sådan dom ville ligge fjernt fra Derondas sind. Men at hun ikke kunne frigøre sig for dette pludselige anfald af kvindelig tilbageholdenhed, viste sig i en handlemåde der aldrig før var faldet hende ind. I sin stræben efter at bekæmpe sin sindsbevægelse gik hun op og ned gennem

to sale, i hvilke et langt spejl i dem ene ende gengav billedet af hende i den sorte kjole, som hun tidligt om morgenen halvt med forsæt havde valgt netop af hensyn til den forestående sammenkomst. Men ovenover denne sorte dragt tog hendes hoved på den slanke hvide hals sig fortræffeligt ud. Bevidstheden om dette gjorde, at hun hastigt vendte sig om og ilede ind i sit boudoir, hvor der også var et spejl, men tillige, kastet over en stol, et kniplingstørklæde, som hun snappede og bandt over sit baghår, så at det ganske skjulte hendes hals og kun lod ansigtet træde frem af den sorte ramme. Ved denne åbenbare bestræbelse for at undgå al ydre jagen efter at vise sin skønhed, bildte hun sig ind, at hun muligvis ville kunne frigøre sig for den nervøsitet, der plagede hende; men de sorte kniplinger borttog ikke det urolige udtryk fra hendes øjne og læber.

Hun stod midt i værelset, da Deronda blev meldt, og da han nærmede sig til hende, så hun, at han også af en eller anden grund var forskellig fra, hvad han plejede at være. Hun kunne ikke have beskrevet den foregåede forandring på anden måde end ved at sige, at han så mindre lykkelig ud, end han plejede, og at det syntes at koste ham nogen anstrengelse at tale til hende. Og dog talte han kun overmåde lidt. De sagde begge to ganske kort goddag, og i stedet for at sætte sig ned gik Gwendolen lidt bort og lænede sine arme på en høj stoleryg, mens Deronda blev stående, hvor han var, med hatten i den ene hånd og et greb i frakkekraven med den anden hånd. Det faldt dem begge vanskeligt at sige mere, skønt det, der optog hans tanker, var uendelig fjernt fra, hvad Gwendolen bildte sig ind. Hun så ganske naturligt i hans forlegenhed en afspejling af

hendes egen. Da hun var nødt til at tale, svigtede al hendes øvelse i selvbeherskelse og forstillelse hende, og hun begyndte frygtsomt og kejtet:

"Det undrer Dem sikkert, at jeg har bedt Dem om at komme herhen. Jeg ville gerne spørge Dem om noget. De sagde, at jeg var uvidende. Det er sandt. Og hvad andet kan jeg da gøre end at spørge Dem til råds?"

Men i dette øjeblik var det hende aldeles umuligt at stille de spørgsmål, hun havde haft i sinde. Noget nyt i hendes nervøse væsen vakte Derondas bekymring for, at der måske var indtrådt en ny krise. Han sagde med kærlig bedrøvelse i sin stemme:

"Min eneste bekymring er, at jeg ikke kan være Dem til synderlig nytte." Disse ord og den tone, de blev sagt i, berørte en ny streng hos hende, og hun vedblev mere frit, men dog fremdeles uden at sige noget af det, hun havde bestemt, hastigt talende for således måske snarere at finde de rette ord.

"Jeg ville sige Dem, at jeg altid har tænkt over Deres råd, men er det nogen nytte til? – Jeg kan ikke blive anderledes, fordi de forhold, jeg lever under, fremkalder slette følelser – og jeg må blive ved – jeg kan ikke gøre nogen forandring – det nytter ikke."

Hun tav et øjeblik med den bevidsthed, at hun ikke kunne finde de rette ord, men begyndte igen hastigt: "Men hvis jeg bliver ved, bliver jeg værre. Jeg vil nødig blive værre. Jeg ville så gerne være, som De ønsker. Der gives folk, som er gode og glæder sig over, hvad der er stort og ædelt – jeg ved, at der gives sådanne folk. Jeg er en foragtelig skabning. Jeg er til mode, som om jeg kunne blive ond af at hade andre. Jeg har forsøgt at tænke mig, at jeg ville flygte bort fra alle. Men jeg kan ikke, der

er så mange ting, som forhindrer mig i det. De tror måske, at jeg ikke tager mig det nær; men det gør jeg. Jeg er bange for alt. Jeg er bange for at blive ond. Sig mig, hvad jeg skal gøre."

Hun tænkte i dette øjeblik ikke på andet end på det billede af hendes hjælpeløse elendighed, som hun søgte mere ved antydninger end ved bestemte, tydelige ytringer at oprulle for Deronda. Der var ingen tårer i hendes store, prægtige øjne, men dog et udtryk af heftig smerte; der var en undertrykt gråd i hendes stemme, som blev mere og mere tilsløret, indtil den til sidst næsten kun var en hvisken. Hun holdt sine fingre så tæt sammenknugede og pressede ind imod sit hjerte, at de juvelbesatte ringe på dem efterlod dybe mærker.

De følelser, Deronda i disse øjeblikke var betaget af, erklærede han senere for forfærdeligt pinefulde. Ord forekom ham ikke at kunne yde mere frelse, end om han for sig havde set et skib i havsnød – et stakkels skib med mange angstfulde, levende væsner omtumlet af stormen, som det ikke kunne slippe bort fra. Hvor kunne han gribe ind i denne unge skabnings stadigt voksende sjælekval? Hvor kunne han standse og forvandle denne udvikling ved et ord, et bud? Han var bange for sin egen stemme. De ord, der trængte sig frem i hans tanke, forekom ham i deres svaghed ikke stort bedre end en fortvivlelse, der havde fået mæle, eller end den ufølsomhed for en andens sorg, der tror at kunne stille smerten ved bestemte forskrifter. Han havde en følelse af, at han holdt en mangfoldighed af ord bundet indenfor sine læber, som om det at slippe dem løs ville være en krænkelse af den skyldige ærefrygt overfor vor menneskelige skæbnes mysterier. Den tanke, der trængte sig frem i forreste række, var: "Tilstå alt for

Deres mand, lad intet forblive skjult" – men selv denne tanke ville have krævet et langt fyldigere udtryk, hvis Gwendolen skulle have forstået den, og inden han fik begyndt at ytre disse korte sætninger, gik døren op, og manden trådte ind.

Grandcourt var med forsæt taget ud og var kommet tilbage for at klare en mistanke. Og nu så han Gwendolens af angst opfyldte ansigt i en sort ramme som en nonnes, mens Deronda stod fem alen fra hende med samme sorgfulde udtryk i sit blik som det, han ville have set på en elsket genstands dødskamp med. Uden at lægge nogen overraskelse for dagen nikkede Grandcourt til Deronda, tilkastede Gwendolen endnu et blik og gik så hen og satte sig i ro og mag lidt borte, idet han lagde sine ben over kors, tog sit lommetørklæde frem og viftede med det med en fornem mine.

Der var gået en gysen gennem Gwendolen, da hun så ham, og hun havde forandret sin stilling, men havde for øvrigt ikke rørt sig af pletten. I det øjeblik kunne hun ikke affektere noget; den lidenskabelige bevægelse, hun var kommet i ved sine sidste ord, var endnu for stærk hos hende. Desuden havde hun en mørk, fortvivlet følelse af, at hendes samtale med Deronda nu var forbi; et forhæng var faldet ned imellem dem. Men han tilskyndedes ganske naturligt til at gøre vold på sig selv og beherske sig af hensyn til, hvad følgen kunne blive af, at hendes mand havde set hende i denne bevægede tilstand; og da han indså, at ethvert påskud fra hans side for at forlænge sit besøg blot ville forøge Grandcourts mulige formodninger om, at der bestod et tvetydigt forhold mellem ham og Gwendolen, sagde han blot:

"Nu vil jeg ikke blive længere. Farvel."

Han rakte sin hånd ud, og hun lod ham trykke hendes små kolde fingre; men hun sagde ikke farvel.

Da han var gået ud af værelset, kastede Gwendolen sig mørk og fortvivlet ned på en stol og ventede på, at hendes tugtelse nu skulle komme, men Grandcourt tog ingen notits af hende; han var tilfreds med, at han havde vist hende, at hun ikke havde ført ham bag lyset, og bevarede en tavshed, der gjorde et frygteligt indtryk af alvidenhed. Om aftenen tog han ud og modtog uden så meget som en spottende ytring hendes foregivende om, at hun befandt sig ilde.

Næste morgen tidlig, da de sad ved kaffebordet, sagde han: "Jeg agter at tage på en tur med min yacht i Middelhavet."

"Hvornår?" sagde Gwendolen, hvis hjerte begyndte at banke af håb.

"I overmorgen. Yachten ligger i Marseille. Lush er taget derned for at gøre alting i orden."

"Skal moder så bo hos mig?" sagde Gwendolen, i hvis tanke den nye, pludselige mulighed for en kort fredens og kærlighedens periode viste sig som en stråle af morgenens sol.

"Nej, du følger med mig."

46

Da Deronda skiltes fra Gwendolen, havde han undladt at sige: "Jeg vil ikke se Dem igen i lang tid; jeg tager bort," for at Grandcourt ikke skulle tro, at han betragtede det som en for hende betydningsfuld kendsgerning.

Han stod virkelig i begreb med at rejse bort under forhold, der var så vigtige for ham selv, at han, da han begav sig hen for at indfri sit løfte om at besøge hende, allerede var betaget af en sindsbevægelse, der berørte hans dybeste sjælelige livserfaringer.

Sir Hugo havde ladet ham kalde til sig ved følgende billet: "Kom straks. Der er hændt noget" – en forberedelse, der gjorde, at han følte sig noget lettet, da han ved sin indtrædelse i baronettens værelse modtoges med kærlig alvor og ikke med den sorg, han havde frygtet.

"Det er ikke noget, som volder dig sorg," sagde Deronda i en tone, der mere var et udtryk for fornyet tillid end egentlig spørgende, idet han modtog den hånd, der blev rakt ham. Der var et usædvanlig inderligt udtryk i sir Hugos blik og en bekæmpet bevægelse i hans stemme, da han sagde:

"Nej, Dan, nej. Sæt dig ned. Jeg har noget at sige dig."

Deronda adlød med en vis højtidelig forudfølelse. Det var overordentlig sjældent, at sir Hugo lagde så megen følelse og alvor for dagen.

"Nej, min dreng, det er ikke noget, som jeg har grund til at sørge over, med mindre det skulle bedrøve dig for meget. Men jeg havde ikke ventet, at dette – netop dette – nogensinde skulle hænde. Der har været grunde til, at jeg aldrig har

forberedt dig på det. Der har været grunde til, at jeg aldrig har meddelt dig noget om dine familieforhold. Men jeg har på alle måder bestræbt mig for, at der ikke derved skulle ske dig nogen uret."

Sir Hugo tav, men Deronda kunne ikke tale. Han kunne ikke sige: "Jeg har aldrig følt, at det var nogen uret." Selv om det havde været sandt, kunne han ikke have stolet så meget på sin stemme, at han kunne sige noget som helst. Langt mere, end nogen anden end han selv kunne vide, var afhængigt af dette øjeblik, da hemmeligheden skulle afsløres. Sir Hugo havde aldrig set det prægtige ansigt, der var hans fryd og glæde, så blegt, dets læber sammenpressede med et sådant udtryk af smerte. Han ved blev med en ængstelig ømhed, som om han var bange for at såre ham på ny:

"Jeg har handlet efter din moders ønsker. Hemmeligholdelsen var hendes ønske. Men nu vil hun selv have, at den skal ophøre. Hun ønsker at se dig. Jeg vil give dig dette brev, som du ved lejlighed kan se på. Det vil blot sige dig, hvad hun ønsker, at du skal gøre, og hvor du vil finde hende."

Sir Hugo rakte Deronda et brev, skrevet på noget udenlandsk papir, som han stak i sin brystlomme med en følelse af lettelse over, at det ikke forlangtes af ham, at han skulle læse noget straks. Bevægelsen i Derondas ansigt havde forplantet sig til baronetten og bragte ham øjensynlig ud af fatning. Det faldt sir Hugo vanskeligt at sige mere, og Derondas hele sjæl var optaget af et spørgsmål, som var det vanskeligste i verden at fremsætte, og dog kunne han ikke opsætte det. Det var et helligt øjeblik. Hvis han lod det gå unyttet hen, kunne han ikke på ny skabe den stemning, hvor det var muligt at udtale ordene og få svar. I

nogle minutter holdt han sine øjne nedslagne, og det forekom dem begge, som om luften imellem dem var opfyldt af tanker. Men endelig så Deronda på sir Hugo og sagde med skælvende ærbødighed i sin stemme, bange for indirekte at fremsætte den bebrejdelse, som hans kærlighed i mange år havde bekæmpet:

"Lever min fader også?"

Svaret kom straks i en sagte, men bestemt tone:

"Nej."

I de blandede sindsbevægelser, der fulgte på dette svar, var det umuligt at skelne glæde fra sorg.

Der var i denne samtale også for sir Hugo faldet noget nyt lys på fortiden. Efter en tavshed, hvor Deronda følte sig til mode som en mand, der har mistet sin tro, inden han har vundet en anden, sagde baronetten i en tone, som om han aflagde et skriftemål:

"Måske var det uret af mig, Dan, at påtage mig, hvad jeg lovede. Og måske var jeg for villig til det, fordi jeg således fik dig helt og holdent for mig selv. Men hvis du har haft nogen sorg, som jeg er skyld i, så beder jeg dig at tilgive mig."

"Jeg har for længe siden tilgivet," sagde Deronda. "Min hovedsorg har været for en anden, som jeg aldrig har kendt, og som jeg nu skal lære at kende. Den har ikke forhindret mig i at nære en inderlig hengivenhed for Dem, som har spillet en stor rolle i alt, hvad jeg mindes af livet."

Som efter en fælles indskydelse trykkede de to mænd et øjeblik hinandens hænder.

Syvende bog

Moderen og sønnen

47

Det brev, sir Hugo lagde i Derondas hænder, lød således:

> "Til min søn Daniel Deronda.
> Min og din gode ven, sir Hugo Mallinger, har sagt dig, at jeg ønsker at se dig. Mit helbred er nedbrudt, og jeg ønsker ufortøvet at meddele dig, hvad jeg længe har forholdt dig. Lad derfor intet forhindre dig fra at indfinde dig i *Albergo dell' Italia* i Genua den 14. i denne måned. Vent på mig der. Jeg er ikke vis på, hvornår jeg vil kunne gøre rejsen fra Spezzia, hvor jeg da vil opholde mig. Det vil bero på flere omstændigheder. Vent på mig – fyrstinde Halm-Eberstein. Bring med dig den diamantring, som sir Hugo gav dig. Jeg vil gerne se den igen.
>
> Din ubekendte moder
>
> *Leonora Halm-Eberstein."*

Dette brev med dets farveløse affattelse gav ikke Deronda nogen nøgle til, hvad der var ham forbeholdt; men han kunne ikke undlade at respektere sir Hugos tavshed, der syntes at antyde, at han havde en vis forpligtelse til ikke at foregribe moderens meddelelser; og den opdagelse, at han hele sit liv igennem havde taget fejl i sine gisninger, afholdt ham fra at gætte sig yderligere frem. Deronda kunne ikke forhindre sin fantasi i at flyve hastigt igennem forskellige muligheder, men han vogtede sig for at betragte nogen af dem som mere rimelig end enhver anden, for at han ikke skulle fatte et bestemt ønske om ét eller en bestemt uvilje imod noget andet, i stedet for

simpelthen at forberede sig på med fasthed at møde de faktiske forhold, hvorledes de end måtte være.

I denne sindsstemning kunne han ikke meddele nogen grunden til sin fraværelse, som han var nødt til på forhånd at omtale på enkelte steder; allermindst kunne han sige den til Mardokai, som den ville gøre et lige så stærkt indtryk på som på ham selv, kun på en helt anden måde. Hvis han gik hen og sagde: "Jeg skal nu have sandheden at vide med hensyn til min fødsel," ville Mardokai komme i en måske farlig spænding. For at holde alle formodninger borte omtalte han sin rejse, som om den fandt sted efter sir Hugos ønske, og lagde så stor ligegyldighed, som han formåede, i den måde, han bebudede den på, idet han sagde, at han ikke nøje vidste, hvor længe den ville vare, men at den måske ville blive meget kort.

"Jeg vil bede om, at Jacob må blive hos mig," sagde Mardokai, der trøstede sig på denne måde, efter straks at have set bedrøvet på Deronda.

"Jeg vil køre hen og bede mrs. Cohen, om han må komme herhen," sagde Mirah.

"Bedstemoderen vil ikke nægte Dem noget," sagde Deronda. "Det glæder mig, at både De og jeg tog fejl," tilføjede han med et smil til Mardokai. "De troede, at den gamle mrs. Cohen ikke ville kunne holde ud at se Mirah."

"Jeg undervurderede hendes hjerte," sagde Mardokai. "Hun er i stand til at glæde sig over, at en andens plante blomstrer, skønt hendes er visnet."

"Ja, det er gode mennesker; jeg har en følelse, som om vi alle sammen hørte hinanden til," sagde Mirah med lidt skælmeri i sit smil.

"Hvorledes ville De have været til mode, hvis dén Ezra havde været Deres broder?" sagde Deronda, lidt ærgerlig over, at hun straks havde fået så venlige følelser for folk, der havde voldt ham så megen bekymring for hendes skyld.

Mirah så et øjeblik lidt forundret på ham og sagde så: "Han er ikke noget slet menneske – jeg tror aldrig, han ville svigte nogen." Men da hun havde ytret disse ord, rødmede hun dybt, og idet hun kastede et frygtsomt blik på Mardokai, vendte hun sig bort for at tage fat på noget arbejde. Hendes tanker faldt på hendes fader, og det var et emne, hendes broder og hun havde en fælles bekymring med hensyn til.

"Hvis han kom og fandt os!" var en tanke, der stundom for Mirah gjorde gaden ved højlys dag så mørk som en fortryllet skov, hvor hun ved hver omdrejning var bange for at møde et spøgelse.

Deronda følte, hvad hun havde sigtet til, og forstod hendes rødme. Hvor kunne det falde ham vanskeligt at forstå følelser, der nu syntes at ligge hans egne følelser nærmere end nogensinde? Ordene i hans moders brev syntes jo at tyde på, at hans sønlige forhold ville være undergivet visse pinefulde vilkår; ja, mærkeligt nok, havde dette brev, der havde ført hans moder nærmere til ham som en levende virkelighed, fjernet hende fra ham, hvad hjertebåndet imellem dem angik. Han havde altid tænkt sig sin moder som et væsen, der havde været ulykkeligt, fordi hun savnede hans kærlighed og omhu; men nu lod det til, at det billede, han havde udkastet af sin moder, ikke stemmede mere med virkeligheden end hans tidligere gisninger om sir Hugo. Da han begav sig på rejsen til Genua,

tænkte han i virkeligheden ikke så meget på sin moder som på Mardokai og Mirah.

"Gud velsigne dig, Dan!" havde sir Hugo sagt, da de tog afsked med hinanden. "Hvad for forandringer der end kan foregå med dig, så står det fast, at jeg er den ældste ven, du har haft, og den, der hele tiden har næret størst interesse for dig. Jeg kunne ikke have holdt mere af dig, hvis du havde været min egen søn – kun ville det have været mig en større fornøjelse altid at tænke mig dig som den vordende herre på abbediet i stedet for min rare nevø; så ville du også have indset, at det var nødvendigt for dig at slå dig på politikken. Men det får nu gå, som det kan."

Da Deronda kom til *Albergo dell' Italia* i Genua, var der ingen fyrstinde Halm-Eberstein; men da han havde været der en dag, fik han et brev, som meldte, at hun måske kom om en uge, måske først om fjorten dage eller endnu længere tid; forholdene gjorde det umuligt for hende at bestemme sin rejse nøjere, og hun bad ham at vente så tålmodigt, som han kunne.

Den er dag gik efter den anden, og det var, som om man formelig kunne mærke på luften, at der var erklæret Østrig krig, og at tiden med hurtige skridt ilede hen imod det verdenshistoriske slag ved Sadowa [Note 10)]. Imidlertid blev i Genua middagene hedere, vejene udenom byen mere hvide af støv, oleandrene i haverne så mere ud som trætte feriegæster, og de smukke aftener blev den egentlige spadseretid. Deronda begyndte at blive ked af al beskæftigelse, og selv nogle bøger, som han havde taget med for at have noget at bestille, begyndte at forekomme ham ulæselige.

Mange nætter igennem stirrede han fra det åbne vindue i sit værelse ud på det mørke hav og den mørke himmel, ofte kæmpende med den trykkende skepticisme, der fremstillede hans liv og skæbne som en flygtig drøm. Endelig kom hun dog. En morgen i den tredje venteuge lød der en ny slags banken på hans dør. En tjener i jægerlivré trådte ind og bragte på fransk det bud, at fyrstinde Halm-Eberstein var kommet, at hun ville hvile sig om dagen, men at det ville være hende kært, hvis monsieur ville spise tidligt til middag, så at han kunne være parat klokken syv, da hun ville kunne modtage ham.

Note 10: **Slaget ved Sadowa (Königgrätz):** Det afgørende slag i krigen mellem Østrig og Preussen den 3. juli 1866. *Red.anm.*

48

Da Deronda indfandt sig ved døren til sin moders værelse i *Italia*, følte han sin barndom med dens tidlige sindsbevægelser atter leve op hos sig. De to tjenere i forgemakket så stift på ham, lidt forundrede over, at den læge, som deres frue var kommet for at konsultere, var denne elegante unge herre, hvem selv en sort kjoles strenge linjer klædte helt godt. Men Deronda lagde ikke mærke til noget, førend den anden dør åbnedes, og han befandt sig ansigt til ansigt med en skikkelse, der stod i den anden ende af det store værelse og ventede på hans komme.

Med undtagelse af hendes ansigt og en del af hendes arme var hun indhyllet i et sort slør, der hang løst ned fra hendes gråsprængte baghår til hendes kjoles lange slæb. Hendes arme, der var blottede fra albuen med undtagelse af nogle prægtige armbånd, var korslagte på brystet, og den elegante måde, hun holdt sit hoved på, lod det synes smukkere, end det i virkeligheden var. Men Deronda fik ikke tid til at se nærmere på hende, inden han stod lige foran hende, tog den hånd, hun havde rakt frem til ham, og løftede den til sine læber.

Hun blev ved at holde sin hånd i hans og så forskende på ham, mens hans hovedindtryk var, at hendes blik var gennemborende og hendes ansigt så bevægeligt, at hun et øjeblik efter kunne se ud som en helt anden person, for endnu mens hun så på ham, var der et skiftende minespil ved hendes pande og næsebor, der var som et helt tavst sprog. Deronda turde ikke røre sig, da han ikke var i stand til at forestille sig, hvorledes hun helst ville have, at han skulle lægge sine følelser

for dagen; men han mærkede, at han skiftede farve som en ung pige, og undrede sig dog over, at han ikke var mere rørt. Han havde i tankerne haft mange ideale møder med sin moder, og de var alle forekommet ham mere virkelige end dette. Han kunne ikke engang gisne, i hvilket sprog hun ville tale til ham. Han antog ikke, det ville være engelsk. Pludselig slap hun hans hånd og lagde begge sine hænder på hans skuldre, mens der gik et glimt af beundring hen over hendes ansigt, som lod alle de gamle træk forsvinde og syntes at give hende hendes ungdom tilbage.

"Du er et smukt menneske!" sagde hun med en sagte, melodisk stemme, hvis enkelte toner havde en fremmed, men behagelig klang. "Jeg var vis på, at du var smuk." Derpå kyssede hun ham på begge kinder, og han besvarede hendes kys. Men det var som en hilsen mellem kongelige personer.

Hun tav et øjeblik, mens de markerede træk kom tilbage i hendes ansigt, og sagde da i en koldere tone: "Jeg er din moder; men du kan ikke nære nogen kærlighed til mig."

"Jeg har tænkt mere på dig end noget andet væsen i verden," sagde Deronda med en nervøs skælven i stemmen.

"Jeg er ikke således, som du havde tænkt dig, at jeg var," sagde moderen bestemt, idet hun tog sine hænder bort fra hans skuldre og atter lagde armene over kors på brystet og så på ham, som om hun opfordrede ham til at tage sig i øjesyn. Han havde ofte i fantasien udmalet hendes ansigt som lignende hans; han så også nu nogen lighed, men blandet med endnu mere iøjnefaldende uligheder. Hun var en mærkelig kvinde at se til. Hvad var det, som gav hendes søn en pinefuld følelse af, at der var en længere afstand imellem dem end før? Der var i

hendes falmede skønhed noget fremmed, som om hun ikke var en rigtig menneskelig moder, men en Melusina, der var knyttet til en verden, som var uafhængig af den, vi lever i.

"Jeg tænkte mig ofte, at du var lidende," sagde Deronda, som det frem for alt var magtpåliggende ikke at såre hende. "Jeg ønskede så meget, at jeg kunne hjælpe og trøste dig."

"Jeg er også lidende, men den lidelse kan du ikke råde bod på," sagde fyrstinden i en hårdere tone end før og gik hen til en sofa, hvor der omhyggeligt var blevet lagt nogle puder til rette for hende. "Sæt dig ned." Hun pegede på en stol i nærheden af hende, og da hun så et bedrøvet udtryk i Derondas ansigt, sagde hun mildere: "I dette øjeblik lider jeg ikke. Nu har jeg det godt. Jeg kan godt tale."

Deronda satte sig og ventede på, at hun igen skulle sige noget. Det forekom ham mere, som om han befandt sig overfor et mystisk fatum end i en længselsfuldt ventet moders nærværelse. Fra den åndelige afstand, hun havde lagt imellem dem, begyndte han at betragte hende med en vis forundring.

"Nej," tog hun ordet, "jeg har ikke ladet dig kalde hid, for at du skulle trøste mig. Jeg kunne ikke på forhånd vide, ja, jeg ved ikke endnu, hvilke følelser du vil nære for mig. Jeg nærer ikke den tåbelige indbildning, at du kan elske mig, blot fordi jeg er din moder, når du i hele dit liv aldrig har set eller hørt noget til mig. Men jeg har ment, at jeg har valgt en bedre lod for dig end at være hos mig. Jeg tror ikke, at jeg har berøvet dig noget, som det var værd at have."

"Du vil da ikke have, at jeg skal mene, at det ikke var værd at være genstand for din kærlighed?" sagde Deronda, som

mærkede, at hun gjorde en pause, som om hun ventede, at han skulle give hende et eller andet svar.

"Det er ikke min hensigt at tale ilde om mig selv," sagde fyrstinden stolt og heftig; "men jeg havde ikke megen kærlighed at give dig. Jeg var ligegyldig over for kærlighed, for jeg var blevet overøst med den. Jeg længtes efter at leve fuldt ud det liv, der rørte sig hos mig, og ikke at blive besværet med andre liv. Du undrer dig måske over, hvad jeg var. Jeg var dengang ikke fyrstinde." Hun rejste sig pludselig og stod, som hun havde stået før. Deronda rejste sig ligeledes straks og kunne næppe trække vejret af spænding.

"Nej, jeg var ikke fyrstinde og levede ikke det flove, kedsommelige liv, som jeg nu lever. Jeg var en stor dramatisk sangerinde. Alle de andre var ubetydelige i sammenligning med mig. Mænd fulgte mig fra det ene land til det andet. Jeg levede en myriade af liv i mit ene liv. Jeg havde ikke trang til noget barn."

Der var et lidenskabeligt selvforsvar i hendes tone. Hun syntes at kaste de sidste ord ud for at værge sig imod en mulig bebrejdelse fra hendes søn, der måtte stå og høre på dem, knugende sin frakkekrave, som om han holdt sig oven vande ved den, og med en lignende følelse af bevægelse i blodet, som om han havde set hende gennemgå en eller anden forunderlig ritus i en religion, der gav brøden et præg af hellighed. Hvad mere havde hun at sige ham? Hun vedblev med samme heftighed og en egen mat glans i ansigtet:

"Jeg ville ikke gifte mig, men jeg blev tvunget til det af min fader – det vil sige, jeg kunne til sidst ikke modstå min faders ønsker og befalinger, og desuden var det den bedste måde, jeg

kunne få nogen frihed på. Jeg kunne beherske min mand, men ikke min fader. Jeg havde ret til at være fri. Jeg havde ret til at søge befrielse fra en trældom, som jeg hadede."

Hun satte sig igen, mens der var en fin bevægelse ved hendes øjne og lukkede læber. Der så ud, som om hun i tankerne vedblev at tale. Deronda fortsatte at stå op, og nogle øjeblikke efter så hun op på ham med et mildere udtryk, idet hun sagde:

"Og den trældom, jeg selv hadede, den ville jeg gerne forskåne dig for. Hvad bedre kunne den kærligste moder have gjort? Jeg friede dig fra den trældom at være jøde."

"*Er* jeg da en jøde?" udbrød Deronda med en energi i sin dybe stemme, der bragte hans moder til at trykke sig lidt tilbage imod sine puder. "Var min fader jøde, og er du jødinde?"

"Ja, din fader var min fætter," sagde moderen og så på ham med et forandret udtryk, som om hun så noget, hun havde grund til at være bange for.

"Det glæder mig," sagde Deronda heftigt og i lidenskabens tilslørede tone. Han kunne ikke på forhånd have tænkt sig, at han kunne komme til at sige noget, hvis mulighed han hidtil aldrig havde indrømmet. Han kunne ikke have drømt om, at han instinktivt ville stille sig i opposition til sin moder. Han var betaget af en vrede, som intet overlæg i hast kunne dæmpe, imod denne moder, der syntes at have været ærgerlig over hans fødsel, med forsæt havde stillet sig i et aldeles fremmed forhold til ham og nu måske halvt imod sin vilje gav sig til kende for ham. Den sidste mistanke syntes at sprede nogen klarhed over hendes ord.

Men moderen var ligeledes betaget af vrede, og hun var i sin skrøbelige tilstand mindre i stand til at lægge bånd på den. Hun

rystede, og hendes øjne så endnu større ud, mens hendes kinder var ligblege, da hun heftigt sagde:

"Hvorfor siger du, at det glæder dig? Du er en engelsk gentleman. Det har jeg sørget for."

"Du ved ikke, hvad det var, du sørgede for. Hvor kunne du vælge min fødselsret for mig?" sagde Deronda, idet han atter næsten ubevidst kastede sig hen til siden i sin lænestol og hvilede sin arm på ryggen, mens han vendte blikket bort fra moderen.

Han var optændt af en utålmodighed, der var fremmed for hans naturel, men han søgte nu med iver at blive herre over sin bevægelse og at tie stille. Han var blevet grebet af angst for, at han i dette epokegørende øjeblik i sit liv skulle sige noget, som han senere ville fortryde. Der indtrådte en pause, inden hans moder igen talte, og da hun talte, var hendes fint modulerede stemme blevet mere fast og bestemt.

"Jeg valgte for dig, hvad jeg ville have valgt for mig selv. Hvor kunne jeg vide, at min faders ånd ville være i dig? Hvor kunne jeg vide, at du ville elske, hvad jeg hadede – hvis du ellers virkelig så gerne vil være jøde." Der var i de sidste ord en sådan bitterhed, at enhver, der havde hørt dem, kunne have troet, at der var opstået hadefulde følelser mellem moderen og sønnen.

Men Deronda havde imidlertid genvundet sin fulde fatning. Han søgte at forestille sig, hvad livet havde været og endnu var for hende, hvis bedste år var henrundet, og som med tegn på legemlig lidelse nu anstrengte sig for at fortælle ham om en fortid, som ikke blot var hans, men også hendes. Hans sædvanlige undseelse for at betragte begivenheder, som om de kun kom ham ved, kom ham også her til hjælp. Da han i tavshed

så på sin moder efter hendes sidste ord, fik hans ansigt noget af sin kontemplative ro tilbage; men dog syntes det at øve en forunderlig, bevægende indflydelse på hende; hendes øjne var fæstet på ham med en art fortryllelse, men ikke med nogen stille moderkærlighed.

"Tilgiv mig, hvis jeg har talt overilet," sagde han med frygtsom alvor. "Hvorfor har du nu besluttet at åbenbare mig, hvad du har sørget for, at jeg blev opdraget i uvidenhed om? Hvorfor har du gjort det, da det dog lader til, at du er vred, fordi meddelelsen har glædet mig?"

"Ja, hvorfor gør vi det og det?" sagde fyrstinden med et spottende tonefald. "Når du bliver så gammel, som jeg er, vil det ikke forekomme dig at være et så simpelt spørgsmål: 'Hvorfor gjorde du det?' Folk taler om deres bevæggrunde, som om de var noget selvfølgeligt. Enhver kvinde antages at have den samme kreds af bevæggrunde eller i modsat fald at være et uhyre. Jeg er ikke noget uhyre, men jeg har dog ikke haft ganske de samme følelser, som andre kvinder har eller siger, at de har, af frygt for, at man skal finde dem forskellige fra andre. Når du i dit hjerte bebrejder mig, at jeg har sendt dig bort, så mener du, at jeg burde sige, at jeg følte for dig, som andre kvinder siger, at de føler for deres børn. Men det følte jeg *ikke*. Jeg var glad over at blive fri for dig. Men jeg handlede til dit bedste og gav dig din faders formue. Ser det måske nu ud til, at jeg vil gøre tingene om? Nu vel, jeg har mine grunde dertil. Jeg føler meget, som jeg ikke kan forstå. En svær sygdom har udviklet sig hos mig i løbet af et år. Jeg vil sandsynligvis ikke leve et år til. Jeg vil ikke nægte noget af, hvad jeg har gjort. Jeg vil ikke give mig ud for at føle en kærlighed, som jeg ikke føler. Men der samler sig mørke

skygger rundt om mig. De hidrører fra sygdommen. Hvis jeg har forurettet de døde, så har jeg kun liden tid tilbage til at udrette, hvad jeg hidtil har forsømt."

De overgange i tonen, disse ord ytredes med, var så fuldendte, som den ypperste skuespillerinde kunne have gjort dem. Hendes tale var i virkeligheden, hvad man kunne kalde et stykke naturlig skuespilkunst. Hos denne kvinde blev al følelse – særlig når den var både virkelig og tragisk – straks genstand for bevidst fremstilling; hendes prøvelser antog øjeblikkelig en dramatisk form, og hun lod sine sindsbevægelser komme til udbrud med en vis scenisk effekt. I mindre grad er det ikke noget ualmindeligt, men hos fyrstinden var det minespil, den tone og gestus, hun spillede sin rolle med, sjældent fuldendte. Det ville ikke være sandt, hvis man sagde, at hun følte mindre på grund af denne dobbelthed; tværtimod gennemgik hun i grunden en dobbelt følelsesproces, idet hver sorg eller glæde medførte en spænding, en slags åndelig beruselse, der på én gang anspændte kræfterne og svækkede dem. Men Deronda anstillede ingen betragtninger af denne art. Alle hans tanker var optaget af, hvad meningen var med hans moders tale; den tone og det minespil, hun talte med, bidrog vel til hans sindsbevægelse, men uden at han var sig det bevidst. Han ønskede inderligt, at hun ville meddele ham noget om den forunderlige åndelige konflikt, det lod til, at han var bragt til verden under; men der lå en så dyb smerte, en sådan bekendelse af, at hun havde fejlet, i hendes sidste ord, at hans medfølelse forbød ham at fremsætte noget spørgsmål, da hun tav og blev siddende med rynket pande, hovedet vendt lidt bort fra ham og sine store øjne ligesom fæstede på noget ulegemligt.

Han måtte vente, til hun selv igen ville tale. Pludselig fo'r hun sammen, vendte sine øjne om imod ham og sagde hurtigere:

"Sir Hugo har skrevet meget om dig. Han siger, at du er mærkværdigt godt begavet – du kan sætte dig ind i alt – du er klogere end han med alle hans tres år. Du siger, at det glæder dig at erfare, at du er født jøde. Jeg vil ikke give det udseende af, at jeg har skiftet mening i så henseende. Dine følelser strider imod mine. Du takker mig ikke for, hvad jeg har gjort. Vil du forstå din moder – eller blot dadle hende?"

"Af mit inderste hjerte ønsker jeg at forstå hende," sagde Deronda, idet han med et højtideligt udtryk mødte hendes skarpe, stirrende blik. "Det ville være uhyre tungt for mig, om min længsel efter hende skulle vende sig til dadel. Hvad jeg i femten år mest af alt har stræbt efter, er at forstå folk, hvis tankegang er forskellig fra min."

"Så er du i den henseende forskellig fra din bedstefader," sagde moderen, "skønt dit ansigt er som en ung kopi af hans. Han forstod mig aldrig, eller hvis han gjorde det, tænkte han kun på at tvinge mig til lydighed. Jeg skulle under straf af hans forbandelse være, hvad han kaldte en ægte jødisk kvinde. Jeg skulle føle alt, hvad jeg ikke følte, og tro alt, hvad jeg ikke troede. Jeg skulle føle ærefrygt for den lille stump pergament i mazuzaen over døren; jeg skulle være angst for, at en smule smør kom i berøring med et stykke kød; jeg skulle finde det herligt, at mændene bandt tephillin på sig og fruentimmerne ikke, kort sagt, jeg skulle beundre visdommen i alle disse forskrifter, hvor tåbelige de end forekom mig at være. Jeg skulle være begejstret for de lange bønner i den grimme synagoge, for al deres skrålen og pludren, for den rædsomme faste, de

kedsommelige højtider og for min faders uendelige sludder om 'vort folk', der var som en tom buldren uden mening i mine øren. Jeg skulle i al evighed interessere mig for, hvad Israel havde været, og jeg brød mig slet ikke om det. Jeg brød mig om den vide verden og alt, hvad jeg kunne udrette i den. Jeg kunne ikke udstå at leve under min faders strenge tugt. Denne præken, evig og altid præken – 'sådan skal du være', 'sådan må du ikke være' – trykkede på mig som en ramme, der blev snævrere og snævrere, efterhånden som jeg voksede. Jeg higede efter at leve frit og uafhængigt, at kunne gøre, hvad alle andre gjorde, at blive ført med af verdens store strøm uden at være nødt til at se til højre eller venstre. Du glæder dig over at være født jøde," sagde hun, idet hendes tone pludselig blev bitter og bidende; "det siger du. Det er, fordi du ikke er blevet opdraget som jøde. Denne afspærring fra den øvrige verden tiltaler dig, fordi jeg har frelst dig for den."

"Da du besluttede det, var det jo din mening, at jeg aldrig skulle lære min herkomst at kende," sagde Deronda. "På det punkt har du i alt fald skiftet mening."

"Ja, det var min hensigt, og jeg holdt fast ved den. Det kan heller ikke med sandhed siges, at jeg har skiftet mening; men forholdene har forandret sig imod min vilje. Jeg er endnu den samme Leonora" – hun pegede med fingeren på sit bryst – "her indeni mig findes det samme ønske, den samme vilje, den samme anskuelse; *men*" – hun rakte sine hænder ud til begge sider, idet hun gjorde en pause og kneb læberne sammen med et bittert udtryk, og derpå sænkede hun stemmen og vedblev hastigt og halvt hviskende – "begivenheder kommer over os som en ond trolddom; og tanker, følelser, syner i mørket er

begivenheder – er de ikke? Jeg føjer mig ikke villigt efter dem, for vi går kun villig ind på, hvad vi holder af. Jeg bøjer mig for en tyrannisk magt" – hun udstrakte atter sine hænder – "jeg er nødt til at visne hen, til at føle smerte, til at undergå en langsom død. Holder jeg måske af det? På samme måde har jeg været nødt til at adlyde min afdøde fader. Jeg har været nødt til at sige dig, at du er en jøde, og overlevere dig, hvad han bød mig at overlevere."

"Jeg beder dig indstændigt at sige mig, hvad der bevægede dig, dengang du var ung, til at følge den bane, som du valgte," sagde Deronda, der ved denne hentydning til fortiden søgte at bringe hende bort fra den fortvivlede stemning, som lidelse og trods i forening havde fremkaldt. "Så vidt jeg kan skønne, satte min bedstefader sig imod, at du blev kunstnerinde, skønt min egen erfaring går i helt modsat retning, kan jeg dog nok sætte mig ind i, hvor pinefuld denne kamp har været for dig. Jeg kan godt forestille mig, hvor tungt det må have været at blive tvunget til at opgive, hvad du havde mest lyst til."

"Nej," sagde fyrstinden, idet hun rystede på hovedet og med en bestemt mine lagde sine arme over kors på brystet, "du er ikke nogen kvinde. Du kan forsøge på det – men du kan i virkeligheden aldrig forestille dig, hvad det vil sige at have en mands kraft og ånd i sig og dog lide under den trældom at være en pige. Du kan ikke tænke dig, hvorledes det er at have et bestemt mønster for sig, som det forlanges af én, at man skal rette sig efter: – 'Sådan er den jødiske kvinde; sådan må du være; sådan er din opgave; en kvindes hjerte må være så stort og ikke større, ellers må det presses sammen ligesom kineserindernes fødder; hendes lykke skal laves ligesom kager

efter en bestemt opskrift.' Det var, hvad min fader ville have. Han ønskede, at jeg havde været en søn, og betragtede mig kun som en tarvelig erstatning. Hans hjerte hang ved jødedommen. Han kunne ikke udstå, at den kristne verden betragtede jødiske kvinder som en handelsvare, der kunne laves sangerinder og skuespillerinder af. Ret som om det ikke netop var en stor fordel! Det giver dog udsigt til at slippe ud af trældommen."

"Var min bedstefader en studeret mand?" spurgte Deronda, ivrig for at få alle enkelte omstændigheder at vide, som han var bange for, at hans moder skulle forbigå.

Med en utålmodig håndbevægelse svarede hun: "Ja vel var han det – han var en dygtig læge – og han var også en god mand; jeg nægter ikke, at han var god. Han var en mand, som man ville beundre i et drama – storslået, med en jernvilje, ligesom den ældre Foscari. Men slige mænd gør deres hustruer og døtre til slaver. De ville gerne beherske verden, hvis de kunne; men da de ikke kan beherske den, lægger de hele deres viljes åg på kvinders nakker og sjæle. Naturen spiller dem dog af og til et puds. Min fader havde intet andet barn end sin datter, og hun var som han selv."

Hun havde igen lagt sine arme over kors og så ud, som om hun var parat til at trodse et eller andet truende forsøg på at gøre sig til herre over hende.

"Din fader var ganske anderledes. Han var i modsætning til mig lutter mildhed og kærlighed. Jeg vidste, at jeg kunne beherske ham, og førend jeg giftede mig med ham, tog jeg det hemmelige løfte af ham, at han ikke ville lægge nogen hindring i vejen for, at jeg blev kunstnerinde. Min fader lå på sit dødsleje, da vi blev gift; han havde lige fra første færd af sat sin hu til, at

jeg skulle giftes med min fætter Efraim. Og når en kvindes vilje er lige så stærk som den mands, der vil styre hende, så må hendes halve styrke ligge i forstillelse. Jeg havde i sinde at sætte min vilje igennem, men det kunne kun ske ved, at jeg lod, som om jeg adlød. Jeg havde stor ærefrygt for min fader, det var umuligt andet. Jeg kunne ikke udstå denne følelse og ønskede, at jeg kunne have trodset ham åbenlyst; men det kunne jeg ikke. Jeg kunne ikke tænke mig muligheden af åbent at byde min fader trods og på den måde sætte min vilje igennem; og at det skulle gå galt, ville jeg ikke udsætte mig for."

Den sidste sætning udtaltes med stærk betoning, og hun gjorde derefter en pause, som om hendes ord havde fremkaldt en hel hob erindringer, der forhindrede hende i at tale. Hendes søn hørte på hende med mere og mere blandede følelser. Hans første indignation over den kulde, hans moder havde omtalt sit forhold til ham med, veg efterhånden for hans bestræbelse efter at yde hende fuld retfærdighed og hans beundring for den kraftige natur, i hvis fejl der var noget storslået, som ville have vakt hans sympati, hvis hun havde været en fremmed og ikke hans moder. Det var ham dog umuligt at være ganske rolig og lidenskabsløs; han skælvede for, at det næste, hun havde at sige, ville støde ham endnu mere, end hvad hun før havde sagt; han var bange for den forunderlige trang til at afsløre sit liv, hun syntes at befinde sig under; han ønskede næsten, at han kunne sige: "Fortæl mig blot det absolut nødvendige", men betoges da igen af den fortryllelse, der bragte ham til med spændt opmærksomhed at lytte til hvert af hendes ord. Han forsøgte igen at føre hende ind på enkeltheder ved at spørge:

"Hvor boede min bedstefader?"

"Han boede her i Genua, da jeg blev gift, og hans familie havde boet her i flere slægtled. Men min fader havde for øvrigt opholdt sig i forskellige lande."

"Du har da bestemt boet i England?"

"Min moder var engelsk – en jødinde af portugisisk herkomst. Min fader blev gift med hende i England. Der var visse omstændigheder ved det giftermål, som skabte hele striden i mit liv; ved det krydsede min fader sine egne planer. Min moders søster var sangerinde og blev siden gift med en englænder, som var associé af et handelshus her i Genua, og de kom herned og boede her i elleve år. Min moder døde, da jeg var otte år gammel, og så lod min fader mig bestandig være hos min tante Leonora og lod mig opdrage under hendes tilsyn uden at ænse faren ved, at hun kunne opmuntre mit ønske om at blive sangerinde, ligesom hun havde været. Men således var det altid – jeg iagttog det idelig hos min fader – han var ligegyldig for følgerne af sine handlinger, fordi han var vis på, at han til enhver tid kunne forhindre dem, når han ville. Inden min tante forlod Genua, havde jeg lært nok til, at mit medfødte talent for sang og skuespilkunst var kommet for en dag. Min fader vidste ikke alt, hvad der foregik; men han vidste, at jeg lærte musik og sang, og han kendte min tilbøjelighed. Det var ham ligegyldigt; han mente, at jeg skulle bøje mig for hans vilje. Og han var bestemt på, at jeg skulle giftes med min fætter Efraim, den eneste af min faders familie, som han kendte. Jeg ville ikke giftes. Jeg anstillede alle mulige spekulationer over, hvorledes jeg skulle sætte mig imod det, men til sidst opdagede jeg, at jeg kunne regere min fætter, og så samtykkede jeg i det. Min fader døde tre uger efter, at vi var blevet gift, og så fik jeg

min vilje!" Hun sagde disse ord næsten hoverende, men efter en kort pause kom der et andet udtryk i hendes ansigt, og hun sagde i en bidende tone: "Det har imidlertid ikke holdt ud til enden. Nu får min fader sin vilje."

Hun begyndte igen at se mere tankefuldt på sin søn og sagde så:

"Du ligner ham – men du ser mildere ud – der er noget af din faders udtryk hos dig; og han gjorde det til sin livsopgave at ofre sig for mig. Han trak sig ud af sin veksel- og bankforretning og levede kun for at gøre mig til behag – han handlede imod sin samvittighed for min skyld. Ligesom jeg elskede mit kunstnerliv, således elskede han mig. Lad mig igen se på din hånd – hånden med ringen på. Det har været din faders ring."

Han trak sin stol nærmere hen til hende og gav hende sin hånd. Vi ved, hvad slags hånd det var; hendes egen var af samme form, men meget mindre. Da han følte hendes lille hånd om sin, da han så nær ved sig det ansigt, der lignede hans og var ældet, ikke af tiden, men af heftige sindsbevægelser, gjorde hans naturs stærke tilbøjelighed til sønlig kærlighed sig gældende over alle andre indtryk, og i sin inderligste tone sagde han:

"Moder! giv os alle rum i dit hjerte – de levende og de døde. Tilgiv alt, hvad der har såret dig i fortiden. Modtag min sønlige hengivenhed."

Hun så mere beundrende end kærligt på ham, kyssede ham så på panden og sagde bedrøvet: "Jeg afviser intet, men jeg har intet at give," hvorpå hun slap hans hånd og mat lænede sig tilbage på sine puder. Deronda blegnede ved således at se sin

kærlighed forsmået. Hun lagde mærke til det smertelige udtryk hos ham og sagde med en melodiøs melankoli i stemmen:

"Det er bedst således. Vi må snart skilles, og du skylder mig ingen sønlig hengivenhed. Jeg nærede intet ønske om at se dig født, og jeg skilles villigt fra dig. Da din fader døde, besluttede jeg, at jeg ikke ville have andre bånd end sådanne, som jeg kunne fri mig fra. Jeg var den signora Alcharisi, som du sikkert har hørt tale om; der var i dette navn en tryllemagt overalt, hvor det kom hen. Jeg omsværmedes af beundrere, og sir Hugo Mallinger var en af dem, der ønskede at blive gift med mig. Han var dødeligt forelsket i mig. En dag spurgte jeg ham: 'Gives der nogen mand, som er i stand til af kærlighed til mig at gøre noget uden at vente noget til gengæld?' Han sagde: 'Hvad er det, De ønsker gjort?' Jeg sagde: 'Tag min dreng og opdrag ham som englænder, og lad ham aldrig få noget at vide om sine forældre.' Du var da ikke stort mere end to år gammel og sad ved hans fødder. Han erklærede, at han ville give mange penge til, at han havde sådan en dreng. Jeg havde ikke tænkt synderligt over planen i forvejen, men så snart jeg havde talt om det, betog den mig som noget, jeg absolut måtte sætte igennem. Straks troede han ikke, at det var mit alvor, men jeg overbeviste ham om det, og han var en af de mænd, der aldrig bliver overraskede over noget. Han indrømmede, at et sådant arrangement ville være til dit bedste, det heldigste, der kunne vederfares dig. En stor sangerinde og skuespillerinde er en dronning, men hun giver ikke sin søn nogen kongeværdighed. Alt dette foregik i Neapel. Senere indsatte jeg sir Hugo til værge for din formue. Således handlede jeg, og det var mig en glæde at gøre det. Min fader havde tyranniseret mig; han brød sig mere om en kommende

dattersøn, end han brød sig om mig; jeg blev ikke regnet for noget. Du skulle være lige sådan en jøde som han; du skulle være, hvad han ønskede. Men du var min søn, og nu havde jeg ret til at sige, hvad du skulle være. Jeg sagde, at du ikke skulle have at vide, at du var jøde."

"Og i flere måneder har begivenhederne forberedt mig til at glæde mig over, at jeg *er* jøde," sagde Deronda, hvis oppositionslyst på ny blev vakt. "Det ville altid have været bedre, at jeg havde kendt sandheden. Jeg har altid græmmet mig over den hemmelighed, der hvilede over mig og så ud, som om der var en plet på min fødsel. Det er ingen skam at have jødiske forældre, men det er en skam ikke at ville vedgå det."

"Du siger altså, at jeg må skamme mig, fordi jeg søgte at skjule din herkomst," sagde hans moder med et glimt af ny vrede. "Nej, jeg har ingen grund til at skamme mig. Jeg skaffede mig blot af med de jødiske pjalter og det jødiske kragemål, der bringer folk til at puffe til hinanden, når de ser os, som om vi var tatoverede under klæderne, skønt vore ansigter er lige så glatte som deres. Jeg befriede dig fra den forsmædelige foragt, den jødiske isolerethed fra omverdenen idelig er udsat for. Jeg skammer mig ikke over, at jeg gjorde det. Det var det bedste for dig."

"Men hvorfor har du da nu røbet hemmeligheden, skønt virkningerne af den aldrig kan udslettes? Hvorfor har du nu ladet mig kalde hid for at fortælle mig, at jeg er en jøde?" sagde Deronda med en næsten bitter halsstarrighed. Det så ud til, at hendes ord havde kaldt hans races stivsindethed til live hos ham.

"Hvorfor? – ja hvorfor?" sagde fyrstinden, idet hun hastigt rejste sig og gik hen til den anden side af værelset, hvor hun vendte om og langsomt nærmede sig til ham, mens han også rejste sig. Da begyndte hun igen at tale i en mere tilsløret tone. "Jeg kan ikke forklare det; jeg kan kun sige, hvorledes det forholder sig. Jeg holder ikke mere af min faders religion nu, end jeg dengang gjorde. Da jeg giftede mig anden gang, blev jeg gift for således at blive som de folk, jeg levede iblandt. Jeg havde ret til at gøre det; jeg var ikke forpligtet til som et umælende dyr blot at følge med min hjord. Jeg har ikke angret det; jeg vil ikke sige, at jeg har angret det, og dog" – hun var nu kommet nær hen til sin søn og gjorde en pause; derpå trådte hun igen lidt tilbage og stod stille, som om hun var bestemt på ikke at give mere efter for en stærk indre drift; men efterhånden som hun talte, blev hun heftigere bevæget, og hendes stemme blev sagtere og sagtere. "Det er sygdom, jeg tvivler ikke om, at det er sygdommen, der har kuet mig – min ånd er blevet svag; det er over et år siden, at det begyndte. Du ser, hvor mit hår er gråt, og hvor dårlig jeg ser ud; det er alt sammen kommet hurtigt. Somme tider lider jeg stor pine – jeg er vis på, at jeg vil få en slem nat. Så er det, som om det liv, jeg har valgt, alle mine tanker, al min vilje svigtede mig og kun lod mig beholde nogle spredte erindringer, som jeg ikke kan komme bort fra; smerten syntes at binde mig til dem. Min barndom – min ungdom – min bryllupsdag – min faders dødsdag – det er alt, hvad jeg mindes; siden den tid synes alt at være tomt. Da betages jeg af en heftig rædsel; hvad ved jeg om livet eller døden? Hvad min fader kaldte 'retten' er måske en magt, der lægger hånd på mig – nu griber den mig og tvinger mig. Ja, jeg vil opfylde hans

ønske. Jeg kan ikke vandre ind i evighedens nat uden at opfylde hans ønske. Jeg har skjult, hvad der var hans. Jeg tænkte engang på at brænde det, men jeg har ikke brændt det. Jeg takker Gud, fordi jeg ikke har brændt det."

Hun kastede sig igen, synligt udmattet, tilbage på sine puder. Deronda, som hendes lidelser gjorde alt for stærkt indtryk på, til at andre følelser kunne vinde rum hos ham, nærmede sig til hende og sagde bedende:

"Vil du ikke skåne dig i aften? Lad os gemme resten til i morgen."

"Nej," sagde hun bestemt. "Jeg vil tilstå det hele, nu da jeg er i færd med det. Når jeg har det godt, svinder alt dette ofte bort af erindringen, og hele mit gamle Jeg kommer da tilbage. Men jeg ved godt, at det atter vil forsvinde, og at det andet Jeg vil komme, – de stakkels ensomme og forladte rester af et Jeg, der ikke kunne gøre nogen modstand. Det lå i min natur at gøre modstand og sige: 'Jeg har ret til at gøre modstand.' Det siger jeg endnu, når jeg har nogen styrke. Du har hørt mig sige det, og jeg vil ikke tage mine ord tilbage. Men når mine kræfter svinder, så trænger en anden ret sig ind på mig som et sværd i en ubønhørlig hånd, og selv, når jeg er nogenlunde rask, begynder der nu at vise sig spøgelser for mig ved højlys dag. Du har gjort det endnu værre for mig," sagde hun med pludselig tilbagevendende heftighed; "men jeg vil dog have den trøst, at jeg har fortalt dig alt. Hvad bebrejdelse kan der også gøres mig," tilføjede hun med bitterhed, "siden jeg har gjort dig glad ved at være jøde? Joseph Kalonymos satte mig i rette; han sagde, at du var blevet en stolt englænder, der ikke kunne tåle, at en jøde rørte ved dig. Gid det var så vel!" sagde hun med en ny mærkelig

forandring i tonen. Det var, som om hun havde to sind, der stod i strid med hinanden og hvert ville drive hende til sin side.

"Hvem er Joseph Kalonymos?" sagde Deronda, hos hvem pludselig en erindring dukkede frem om den jøde, som havde rørt ham ved armen i synagogen i Frankfurt.

"En hævnende magt har sendt ham tilbage fra Orienten, for at han skulle få dig at se og komme og overøse mig med bebrejdelser. Han var min faders ven. Han vidste besked med din fødsel; han vidste også, at min mand var død, og engang, for tyve år siden, da han havde været borte i Orienten, kom han og besøgte mig for at spørge efter dig. Jeg sagde til ham, at du var død, for jeg ønskede virkelig, at du skulle være død for hele min barndoms verden. Hvis jeg havde sagt, at du var levende, ville han have blandet sig i mine planer; han ville have erklæret sig for min faders repræsentant og ville have søgt at få mig til at gøre det om, som jeg havde gjort. Hvad andet kunne jeg da gøre end sige, at du var død? Sagen var nu engang ordnet. Hvis jeg havde fortalt ham om det, ville der blot være kommet hurlumhej og skandale af det; for han ville have gjort sit yderste for at få bugt med mig, uden at det dog ville være lykkedes ham. Jeg var dengang stærk, og jeg ville have sat min vilje igennem, om jeg også havde måttet kæmpe en drøj kamp. Jeg foretrak at få min vilje uden kamp. Jeg kunne ikke skønne, at jeg i virkeligheden førte ham bag lyset; thi for ham kom det omtrent ud på ét, om du var død eller blev opdraget udenfor jødedommen, ja det sidste var vel snarest værre. Han troede mig og bad mig at udlevere til ham det skrin, som min fader havde pålagt mig og min mand at levere til vor ældste søn. Jeg vidste godt, hvad der var i det skrin – ting, som man havde

tudet mig ørene fulde med, lige siden jeg havde kunnet forstå dem – ting, der var blevet mig påtvunget, så at de for mig havde været som en mur om mit liv – dette liv, der var så rigt på indre fylde som skovens træ. Engang, da min mand var død, havde jeg i sinde at brænde skrinet. Men det var vanskeligt at brænde det, og at brænde et skrin med dokumenter kunne desuden se ud som en skammelig handling. Jeg har ikke begået nogen sådan – undtagen hvad jøder ville kalde med dette ord. Jeg havde gemt skrinet og gav det til Joseph Kalonymos. Han forlod mig bedrøvet og sagde: 'Hvis du gifter dig igen, og hvis der fødes en ny dattersøn af den hedengangne, vil jeg udlevere skrinet til ham.' Jeg bøjede hovedet i tavshed. Jeg tænkte ikke på at gifte mig igen – lige så lidt som jeg tænkte på at blive den syge og svage kvinde, som jeg nu er."

Hun hørte op at tale, og hendes hoved sank mat tilbage, mens hun stirrede med et åndsfraværende blik ud i rummet. Hendes tanke gennemvandrede fortiden, og da hun igen begyndte at tale, var hendes stemme svag og bedrøvet.

"Men for nogle måneder siden," sagde hun, "så denne Kalonymos dig i synagogen i Frankfurt. Han så dig siden gå ind i hotellet, og han gik derind for at spørge om dit navn. Der var ingen anden i verden, hvem det navn ville have bragt i tanker om mig."

"Det er altså ikke mit virkelige navn?" sagde Deronda, på hvem også denne ubetydelige del af den hemmelighedsfuldhed, hans liv havde været omgivet med, gjorde et smerteligt indtryk.

"Å, det er lige så virkeligt som ethvert andet navn," sagde hans moder i en ligegyldig tone. "Jøderne har idelig skiftet navne. Min faders familie havde beholdt navnet Charisi, og min mand

var en Charisi. Da jeg optrådte som sangerinde, lavede vi det om til Alcharisi. Men der havde været en gren af familien, som min fader havde tabt af syne, og som kaldte sig Deronda, og da jeg skulle have et navn til dig, og sir Hugo sagde: 'Lad det blive et udenlandsk navn', så kom jeg i tanker om Deronda. Men Joseph Kalonymos havde hørt min fader tale om Derondaerne, og navnet bestyrkede hans mistanke. Han begyndte at ane, hvad der var sket. Det var, som om alt var blevet hvisket til ham i luften. Han skaffede sig oplysning om, hvor jeg var, foretog en rejse til Rusland for at tale med mig og fandt mig svag og syg. Hans hår var hvidt og hans sjæl opfyldt af forbitrelse imod mig. Han sagde, at jeg ville gå i graven med en troløshed og et rov på min samvittighed – en troløshed imod min fader og et rov imod mit eget barn. Han dadlede mig hårdt, fordi jeg havde forholdt dig kundskab om din herkomst og ladet dig opdrage, som om du var en engelsk gentlemans søn. Det kunne ikke benægtes, og for tyve år siden ville jeg have påstået, at jeg havde haft ret til at gøre det. Men nu kan jeg ikke hævde noget. Jeg har ikke nogen fast tro og selvtillid. Det kan godt være, at min fader har Gud på sin side. Denne mands ord var hvasse som en løves tænder, og min faders trusler nager min sjæl og forøger min pine. Når jeg siger alt – når jeg udleverer alt – hvad mere kan der da forlanges af mig? Jeg kan ikke tvinge mig til at elske det folk, jeg aldrig har elsket – er det ikke nok, at jeg er gået glip af det liv, som jeg elskede?"

Hun havde bøjet sig lidt fremad, mens hun med sagte stemme fremførte denne undskyldning, der lød som et kvalt skrig, og hendes arme og hænder var besværgende udstrakte i deres fulde længde. Derondas sjæl var optaget af inderlig

bekymring og medlidenhed. Han kunne nu ikke tænke på, at han før var blevet afvist. Hans medlidenhed bragte ham til at tilgive alt. Uvilkårligt knælede han med hos hende og tog sagte hendes hånd mellem sine, mens han sagde i en mild, kærlig tone, som vidnede om den varmeste deltagelse for den lidende:

"Moder, trøst dig!"

Hun syntes nu ikke tilbøjelig til at skyde ham fra sig, men så ned på ham og lod ham roligt trykke hendes hænder mellem sine. Der kom tårer i hendes øjne, men hun trykkede dem bort med sit lommetørklæde og lænede sin kind imod hans pande, som om hun helst ville have, at de ikke skulle se på hinanden.

"Er det ikke muligt, at jeg oftere kan være hos dig og trøste dig?" sagde Deronda. Han var grebet af den dybe medlidenhed, der tilskynder os til at bringe ofre.

"Nej, det er ikke muligt," svarede hun, idet hun igen løftede sit hoved op og trak sin hånd tilbage, som om hun ønskede, at han skulle gå bort fra den plads, han nu indtog. "Jeg har en mand og fem børn. Ingen af dem er vidende om din eksistens."

Deronda følte sig pinligt berørt. Han rejste sig og gik lidt bort fra hende.

"Du kan sagtens ikke begribe, hvorfor jeg giftede mig," vedblev hun, som grebet af en ny tanke. "Jeg havde ikke tænkt på at gifte mig igen. Jeg ville være fri og leve for min kunst. Jeg havde skilt mig af med dig, og ingen bånd tyngede på mig. I ni år var jeg en dronning. Jeg nød det liv, jeg havde higet efter, i fulde drag. Men så ramtes jeg af et pludseligt uheld. Det var som et anfald af hukommelsestab. Jeg begyndte at synge falsk, og folk sagde mig det. En anden kvinde begyndte at trænge sig frem på den plads, jeg havde indtaget. Jeg kunne ikke udholde

tanken om, at det skulle gå tilbage for mig; den var mig gyselig." Hun gyste og løftede sine hænder op som for at skærme sig imod noget truende ubekendt. "Det bragte mig til at gifte mig. Jeg lod, som om jeg hellere ville være en russisk adelsmands kone end den største dramatiske sangerinde i Europa; jeg lød, som om det var mit ønske – det var kun en rolle, jeg spillede. Det var, fordi jeg følte min storhed tabe sig, som jeg nu føler mit liv svinde. Jeg ville ikke vente, til folk sagde: 'Hun gjorde bedst i at trække sig tilbage'."

Hun sank atter ned på sin plads og så ud på aftenhimlen, mens hun vedblev: "Jeg fortrød det. Det var en beslutning taget i fortvivlelse. Min stemmes falske klang var kun som et forbigående sygdoms anfald; den tabte sig igen. Jeg fortrød, hvad jeg havde gjort, men da var det for sent. Jeg kunne ikke gøre det om. Alt forhindrede mig i det – alt."

Der var atter kommet et uendelig træt udtryk i hendes ansigt, men hendes søn ville ikke anden gang opfordre hende til at opsætte alle yderligere meddelelser til næste dag, for det var åbenbart en åndelig lindring for hende at udøse sit hjerte således, som hun aldrig før havde kunnet gøre. Han stod stille, mens hun tav længere, end hun selv vidste, og det begyndte kendeligt at skumre. Endelig vendte hun sig om imod ham og sagde:

"Jeg kan ikke tåle mere nu." Hun rakte sin hånd ud, men trak den igen hastigt tilbage og sagde: "Bliv lidt. Hvor kan jeg vide, om jeg vil få dig at se mere? Jeg kan ikke tåle, at nogen ser mig, når jeg lider."

Hun tog en tegnebog frem, og idet hun af den udtog et brev, sagde hun: "Dette brev er til det bankierhus i Mainz, hvor du

kan hente din bedstefaders skrin. Det er skrevet af Joseph Kalonymos; hvis han ikke er der selv, vil hans ordre i alt fald blive adlydt."

Da Deronda havde taget imod brevet, sagde hun med besvær, men i en mildere tone end før: "Knæl ned igen, og lad mig kysse dig."

Han adlød, og idet hun tog hans hoved mellem begge sine hænder, kyssede hun ham højtideligt på panden. "Du ser selv, jeg havde ikke så megen livskraft tilbage, at jeg kunne give dig min kærlighed," sagde hun halvt hviskende. "Men du kan vente en stor formue. Sir Hugo skulle bestyre den for dig. Jeg gav dig alt, hvad din fader efterlod sig. De kan aldrig beskylde mig for, at jeg har plyndret dig."

"Hvis du havde trængt til noget, ville jeg have arbejdet for dig," sagde Deronda, bedrøvet over, at det, han havde længtes så meget efter, havde vist sig at være en skuffelse, og at hans ungdoms kærlige drømme aldrig skulle gå i opfyldelse.

"Jeg trænger ikke til noget, som menneskets dygtighed kan give mig," sagde hans moder, der endnu stadig holdt ham om hovedet og studerede hans ansigtstræk. "Men måske dit ansigt nu, da jeg har opfyldt min faders vilje, vil træde i stedet for hans – dit unge, kærlige ansigt."

"Men du vil vel tale med mig igen?" sagde Deronda ængsteligt.

"Ja – måske. Vent, vent! Gå nu fra mig."

49

Blandt Derondas breve næste morgen var der et fra Hans Meyrick på hele fire sider, skrevet med den smukke håndskrift, der var et særkende for familien Meyrick.

"Min kære Deronda!

Til gengæld for din korte skildring af den italienske bevægelse og din betragtning af verdens gang i almindelighed kan jeg sige, at her hjemme er den forstandigste mening om virkningerne af de forhåndenværende årsager den, at 'tiden vil vise det'. Imidlertid trøster jeg mig over din fraværelse ved at sidde hos vor hebraiske profet og tage en studie af hans hoved i de timer, da han plejede at beskæftige sig med dig. Jeg gælder hos ham for en dannet ung hedning, der gerne ville have været jøde, hvis jeg kunne være blevet det, og jeg er enig med ham i det almindelige princip, at alt, hvad der er bedst, af den grund er jødisk. Jeg har aldrig haft min styrke i ræsonnementer, men jeg indser dog nok, at når alt det, som er bedst, er A, og B tilfældigvis *er* det bedste, så må B være A, hvor lidt man end på forhånd har haft nogen anelse om det. Efter det princip har jeg kunnet fatte logikken i en brochure, som jeg engang har læst, og som gik ud på at godtgøre, at al god kunst var protestantisk. Imidlertid er vor profet en ualmindelig god model – bedre, end Rembrandt havde den til sin rabbi – og jeg forlader ham aldrig uden at have gjort en ny opdagelse. Det undrer mig f.eks. stadig, at han trods al sin glødende følelse for sit

folk og dets traditioner ikke er nogen snæverhjertet jøde, der spytter efter ordet kristen og glæder sig ved udsigten til, at de hedenske tænder forgæves vil løbe i vand efter en skive af den stegte Leviathan, mens Israel kan række sine tallerkener frem efter mere ad libitum. (Du ser, at mine studier have lært mig, hvad jeg kan vente af den ortodokse jøde.) Jeg tilstår, at jeg altid før havde været vantro med hensyn til din beretning om Mardokai og havde antaget, at den hidrørte fra din almindelige tilbøjelighed til at se forholdene fra et antidiluviansk synspunkt for ikke at gøre megatheriet [Note 11)] nogen uret. Men nu, da jeg har gjort hans bekendtskab i egen person, ser jeg, at han virkelig er en slags filosofisk-allegorisk-mystisk troende, der hurtigt kan bringe mine barnlige ræsonnementer til tavshed. Jeg nærer helt venskabelige følelser for den af Mardokai udtalte anskuelse, at en hel kristen er tre fjerdedel jøde, og at lige fra den alexandrinske tid til dato de dybeste gemytter har været jødiske; for jeg har stærkt i sinde at udvikle for Mirah, at på det arabiske og nogle andre småting nær er der i virkeligheden ikke stor forskel mellem mig og Maimonides. Hvis Mirahs måde at være på tillod én at sige sin mening rent ud, og hvis det ikke var en så himmelsk fryd at være i hendes nærhed og iagttage hende, ville jeg for længe siden have kastet mig for hendes fødder og bedt hende om mere bestemt at sige mig, om hun ønskede at jeg skulle skyde mig en kugle for panden. Jeg har et lille håb, der er lige så godt som ekspektance på et gods, når man blot kan modstå fristelsen til at forvandle det til en vished, som måske kan spolere det hele. Mit håb

vandrer om blandt blomstrende frugttræer, hvis sne drysser ned på det i solens skin, og tvivler ikke om noget; men når det får øje på visheden i det fjerne, viser der sig for det en hæslig guddom med Janushoved, der blinker på en egen tvetydig måde, og så vender det sig straks bort. Men du med din mageløse fornuftighed og abstraktion og forberedthed på det værste – du kender ikke noget til håbet, denne dejlige, udødelige ungmø, som kun tåber har kaldet bedragerisk, ret som om det var håbet, der kom med skuffelsens bæger, og ikke tværtimod dets dødsfjende visheden.

Jeg er ikke så helt overbevist om, at mit selskab erstatter Mardokai din nærværelse, men af og til kommer der en anden substitut i form af Jacob Cohen. Det er umagen værd at lægge mærke til vor profets udtryk, når han har denne mærkværdige typus af det unge Israel på sit skød og med en ophøjet mine af tungsindig tålmodighed og fromhed indgiver ham en eller anden semitisk inspiration. Stundom falder det Jacob ind, at hebraisk vil være mere opbyggeligt for ham, når han holder sig for ørene med hænderne og efterligner de ærværdige lyde, således som han hører dem gennem dette medium. Når Mardokai sagte tager de små hænder ned og holder fast på dem, kommer der et overordentligt liv i Jacobs ansigt, omtrent som om han gik gennem et menageri og forsøgte at efterligne alle dyrene, det ene efter det andet, men var heldigst med uglen og det mexicanske svin. Mig behandler han med den flotteste fortrolighed og synes i almindelighed at betragte mig som en kristen

marskandiservare, der nok vil falde i pris, idet han gør sine bemærkninger om mine mindre gode egenskaber med en oprigtighed, der synes at tyde på, at han tænker på engang i tiden at købe mig. Det er imidlertid smukt at se den forandring, der foregår med ham, når Mirah tilfældigvis kommer ind. Så bliver han pludselig barn – i reglen forekommer ellers hans alder en at være ligesom israelitternes klæder i ørkenen, måske næsten fyrre år, men dog med et udseende, som om de netop var tilvirkede. Når han er sammen med Mirah, minder han mig derimod om de hunde, der er opdraget af damer og kun kan styres af dem. Ikke desto mindre holder hunden også af Mardokai og bringer sukkerkugler med for at dele dem med ham; han propper da sin egen mund så fuld, at den er nær ved at sprænges, mens han nysgerrigt ser på, hvorledes Mardokai klarer sig med et mindre kvantum. At dømme efter denne moderne, seksårige Jacob, undrer det mig blot, at hans race ikke har opkøbt os alle sammen for længe siden som en slump slavegods. Der er én jødinde, som jeg ikke ville have noget imod at være slave for. Men jeg bilder mig forresten ind, at Mirah er blevet lidt mere bedrøvet og hele tiden søger at skjule det. Det er jo ganske naturligt, da hun må se på, hvorledes denne broder, som hun tilbeder således, at jeg kunne ønske mig i hans sted, dag for dag går sin opløsning i møde.

I øvrigt har vi det lidt gemytligere, end vi plejer. Rex Gascoigne – du husker nok et hoved, som du beundrede blandt mine skitser, en fyr med en smuk overlæbe, der sad og læste i en juridisk bog – har nu fået nogle værelser i

London ikke langt fra os, og i de sidste fjorten dage har han haft en søster (også med en smuk overlæbe) hos sig. Jeg har forestillet dem begge for min moder og pigebørnene, der har fået ud af miss Gascoigne, at hun er kusine til din Vandyck'ske hertuginde!!! Jeg sætter tre udråbstegn for at tilkendegive den overraskelse, som denne meddelelse straks forårsagede mig med mine svage begreber. Ved nærmere overvejelse opdagede jeg, at der ikke var mindste grund til overraskelse, med mindre jeg på forhånd havde troet, at ingen kunne være nogens kusine, uden at jeg vidste det. Denne slags overraskelse, tror jeg nok, hidrører fra en vis livlighed i rygmarven i forbindelse med en større eller mindre mangel på virksomhed i hjernen.

Dette kusineforhold til hertuginden kom tilfældigvis frem en dag, da Mirah var hjemme hos dem, og de talte om Mallingers. Apropos, jeg begynder at få sådan betydning, at jeg har indbydelser til flere steder. Gascoigne vil have mig til at tage med ned til hans faders præstegård i august og se egnen der omkring. Men jeg tror, at vel forstået egenkærlighed vil føre mig til Topping Abbey, for sir Hugo har indbudt mig og foreslået mig – Gud velsigne ham for hans letsindighed! – at jeg skulle male hans tre døtre, siddende på en bænk, i Gainsboroughs stil. Han var forleden oppe i mit atelier og rådede mig til at lægge mig efter portrætmaleriet. Naturligvis ved jeg godt, hvad det vil sige. – 'Min go'e ven, dine forsøg i historie og genremaleri er ynkelige. Din pensel passer derimod udmærket for en portrætmaler – der er lidt sandhed og

megen usandhed ved den – din idealisme duer ikke for guder, gudinder og heroer. Men den kan gøre sig udmærket gældende i form af smiger imod de dødelige. Skæbnen, min ven, har gjort dig til et af baghjulene – *rota posterior curras, et in axe secundo* – løb bagved, da du dog ikke kan undgå det.' Hvilken anstrengelse det åbenbart koster vore venner at sige os deres mening så oprigtigt! Men sir Hugos måde at sige én på, at éns gaver ikke er af første rang, er så overordentlig godmodig og behagelig, at jeg begynder at betragte det som en fordel, at jeg ikke er blandt de stakkels fyre øverst på stigen. Og hans godhed imod mig smager dobbelt godt, fordi den skriver sig fra hans hengivenhed for dig. Apropos, han fortalte mig, at din Vandyck'ske hertuginde er taget med sin mand ud på en tur med deres yacht i Middelhavet. Jeg tænkte straks ved mig selv, at det er muligt både at gå i land fra en yacht og at gå ombord i en yacht fra land.

Undskyld dette brevs korthed. Du er jo ikke vant til at få mere fra mig end en simpel beretning om kendsgerninger uden kommentarer eller digressioner. Én kendsgerning har jeg dog forbigået, nemlig at Klesmers, inden de rejste, har vist sig overordentlig rundhåndede imod Mirah og overøst hende med østerlandske gaver.

Hvilken lykke det vil være, hvis du kommer tilbage og præsenterer dig på abbediet, mens jeg er der! Jeg har i sinde at opføre mig overordentlig smukt og vinde folks gode omdømme. Men nu og da vil jeg gøre en sviptur ind til byen for at kigge lidt ind i Gan Eden. Du ser, hvor langt jeg er kommet i hebraisk kundskab. Ville Mirah have det,

ville jeg gå helt til bunds i den. Men så længe hendes broder lever, har jeg en mistanke om, at hun ikke vil høre på nogen elsker, selv en sådan, hvis 'hår er som en flok geder på Gileads bjerg' – og jeg smigrer mig med, at få hoveder ville passe bedre til denne dristige lignelse end mit. Derfor vandrer jeg fremdeles med mit håb under de blomstrende frugttræer.

Din hengivne

Hans Meyrick."

Der var i dette brev kun én sætning, der hos Deronda vakte nogen ængstelse, nemlig Hans' mistanke om, at Mirah gik og bar på en skjult kummer. Var der hændt noget under hans fraværelse, som var årsag til dette, eller skyldtes den blot en tiltagende frygt for en eller anden begivenhed? Hidrørte den måske fra noget i den nye stilling, han havde skabt hende, og kunne det forandres? Eller havde Mardokai imod formodning meddelt hende de ejendommelige forhåbninger, han nærede om Deronda, og var hendes fine, følsomme natur blevet betaget af frygt for, at der var mere medynk end agtelse i Derondas forhold til ham? I denne sidste gisning tog Deronda dog fejl. Endnu havde Mardokai ikke betroet nogen anden sjæl, hvorledes forholdet mellem dem var, eller hvilke sikre formodninger han havde om sin vens herkomst. Ikke blot var disse emner for hellige for ham, til at han uden grund ville omtale dem; men han havde også lagt mærke til, at Deronda helst undgik enhver omtale af hans fødsel, og den diskretion, der havde afholdt Mardokai fra at besvare et spørgsmål om

Cohens private familieforhold, gjorde sig endnu stærkere gældende i dette tilfælde.

"Hvor kan det være, Ezra," sagde Mirah en dag til ham, "at jeg altid er lige ved at tale om mr. Deronda, som om han var en jøde?"

Han smilede roligt til hende og sagde: "Det er formodentlig, fordi han behandler os, som om han var vor broder. Men han vil helst være fri for, at man taler om den slags ting."

"Han har aldrig boet hos sine forældre, siger Hans," vedblev Mirah, som dette spørgsmål naturligvis interesserede meget.

"Du skal ikke søge at få den slags at vide af Hans," sagde Mardokai alvorligt, idet han, som han plejede, lagde sin hånd på hendes lokker. "Hvad Daniel Deronda vil have, at vi skal vide om ham, må han selv sige os."

Mirah følte sig irettesat, som Deronda engang havde følt sig, men hun var ganske stolt over en sådan irettesættelse fra Mardokai.

"Jeg kender ikke noget menneske, der kan måle sig med min broder," sagde hun en dag til mrs. Meyrick, da hun på vejen hjem aflagde et besøg i Chelsea og, som hun havde håbet, fandt den lille moder alene. "Det er vanskeligt at tænke sig, at han hører til samme verden som de folk, jeg tidligere har levet iblandt. Jeg har før sagt Dem, at i de menneskers selskab forekom jorden mig som et galehus; men når jeg er sammen med Ezra, lærer han mig, at livet er et stort gode, skønt han har lidt så meget, ganske anderledes end jeg, der ville dø, fordi jeg havde lidt en smule. Jeg får i hans nærhed samme slags følelse, som jeg fik i går, da jeg var træt og gik hjem gennem parken, efter at der var faldet sådan en dejlig, mild regn, og solen

skinnede på græsset og blomsterne. Alt på himlen og på jorden så så rent og smukt ud, at min smule tåbelige sorg kun forekom mig som en, uendelig lille del af det hele, og jeg blev igen tålmodigere og forhåbningsfuldere."

Der var en blid melankoli i disse ord, som bragte mrs. Meyrick til at se forskende på Mirah, i hvis ansigt hun nu syntes at opdage et nyt udtryk af bekæmpet lidelse.

"Hviler der nogen ny kummer på Deres sind, barn?" sagde mrs. Meyrick, idet hun lagde sit sytøj fra sig for at høre rigtigt efter.

Mirah betænkte sig, inden hun sagde: "Jeg tror, at jeg er alt for tilbøjelig til at tale om mine sorger. Det er ikke rigtigt af mig at plage andre med dem, når jeg ikke er sikker på, at jeg derved kan forebygge noget større onde. Jeg er måske også unødvendigt angst."

"De kan ganske roligt betro Dem til mig; mødre er nu engang skabt til at høre på børnenes sorger. Er det, fordi De har så få sangtimer, og fordi der er udsigt til, at de vil tage yderligere af, når sæsonen er forbi? Man kan ikke gøre regning på lige straks at have held med sig i sådanne ting." Mrs. Meyrick troede ikke, at det, hun omtalte, var den virkelige årsag til Mirahs sorg; men når hun fremsatte en gisning, som kunne rettes, åbnede hun derved en lettere adgang for den unge pige til at betro sig til hende.

"Nej, det er ikke grunden," sagde Mirah og rystede på hovedet. "Jeg har nok følt mig noget skuffet, fordi der var så mange damer, der sagde, at de ville have mig til at give dem selv eller deres døtre undervisning, men aldrig siden lod høre fra sig. Men efter ferien vil jeg måske få timer i nogle skoler, og

desuden er jeg jo nu så rig som en prinsesse. Jeg har ikke rørt ved de hundrede pund, som mrs. Klesmer gav mig, og så længe vi har mr. Deronda, er jeg ikke bange for, at Ezra skal komme til at mangle noget."

"Så er der altså noget andet, De er bange for, barn. Har De da virkelig mere grund til at være ængstelig nu, en De havde for en måned siden?"

"Ja, jeg har," sagde Mirah. "Jeg har ikke turdet sige det til Ezra, men jeg kan ikke lade være at betro mig til Dem. For fem dage siden er jeg ganske vis på, at jeg så min fader."

Der gik en let gysen gennem mrs. Meyrick, og hun trykkede sine arme tæt ind imod brystet for ikke at komme til at sige noget rigtig slemt om denne fader.

"Han er blevet en del forandret i det forløbne år," vedblev Mirah. "Hans ansigt er mere indfaldent, og han var lurvet klædt. Han var i følge med en mand, der så endnu meget værre ud, og som bar på noget, og de skyndte sig afsted efter en omnibus."

"Han så vel ikke Dem, barn?"

"Nej; han nåede snart omnibussen og forsvandt for mig. Jeg kunne ikke lade være at føle mig ganske lettet ved, at han således var forsvundet uden at vide, at jeg var i hans nærhed. Men siden kunne jeg ikke undlade at tænke, at det var en grim følelse hos mig, og at det var min pligt som datter at gøre mit bedste for min fader og måske forhindre ham fra at gøre noget slemt. Jeg ved ikke, hvorledes det gik til, at jeg kaldte på en droske. Jeg mindes blot, at jeg sad i den, da jeg begyndte at tænke: Det kan jeg ikke sige til Ezra; han må ikke få det at vide."

"De er bange for at bedrøve ham?" spurgte mrs. Meyrick, da Mirah gjorde en lille pause.

"Ja, det er jeg, og desuden," sagde Mirah, "tænker jeg med gru på, hvorledes min fader, hvis han kom sammen med Ezra, ville blues for ham. Jeg ved ikke, om det er rigtigt af mig, men jeg synes bestandig, at jeg hellere ville underholde min fader i al hemmelighed end lade ham mødes med min broder."

"Den følelse må De ikke opmuntre, Mirah," sagde mrs. Meyrick, "for den kan let blive farlig."

"Men skal jeg da sige til Ezra, at jeg har set fader?" spurgte Mirah.

"Nej, det er måske ikke nødvendigt," svarede mrs. Meyrick i en tvivlende tone. "Deres fader kan måske forsvinde lige så hurtigt, som han er kommet. Det er slet ikke sagt, at han er kommet her for at opsøge Dem, og tager han igen bort, så vil De ved at tie stille skåne Deres broder for en unødvendig ængstelse. Men hvis Deres fader ser Dem – hvis han på nogen måde igen får fat i Dem – så må De love mig, at De vil lade os det vide. Lov mig det højtideligt, Mirah. Jeg har ret til at forlange det."

Mirah betænkte sig lidt, hvorpå hun bøjede sig frem for at lægge sine hænder i mrs. Meyricks og sagde: "Siden De forlanger det, så lover jeg Dem det. Jeg vil finde mig i denne skamfølelse, men skammen over min fader piner mig mere, når jeg tænker på, at han kan træffe sammen med Ezra." Hun tav et øjeblik og sagde da i en ny, bevæget tone: "Og vi er hans børn – han har engang været ung ligesom vi og min moder har elsket ham. O, jeg kan ikke lade være at finde, at jeg i grunden bærer mig grusomt ad."

Note 11: **Megatheriet:** En uddød art af kæmpedovendyr. *Red.anm.*

50

Inden Deronda blev kaldet til en ny samtale med sin moder, var der gået en dag, i hvilken hun kun havde ladet ham vide, at hun ikke var rask nok til igen at modtage ham; men på den tredje morgen fik han en billet. Der lød således: "Jeg rejser i dag. Kom straks og besøg mig."

Han blev vist ind i det samme værelse som før, men lyset i det var stærkt dæmpet ved persienner og gardiner. Fyrstinden var der ikke, men trådte et øjeblik efter ind, iført en løst siddende klædning af blødt, orangefarvet silketøj; fra hendes hoved bølgede atter det sorte kniplingsslør ned, og under hendes vide ærmer sås hendes blottede arme. I den dæmpede belysning så hendes ansigt endnu mere bestemt og bydende ud, hendes øjne endnu større, hendes hele skikkelse endnu mere imponerende. Man kunne have antaget hende for en troldkvinde, der ville udstrække sin vidunderlige hånd og arm for at blande ungdomsdrikke til andre, men forsmåede at blande dem til sig selv, fordi hun havde haft nok af ungdom.

Hun lagde straks sine arme på sin søns skuldre og kyssede ham på begge kinder, hvorpå hun satte sig mellem sine puder med en sikkerhed og værdighed, der var temmelig forskellig fra hendes urolige væsen ved deres første sammenkomst, og bad Deronda at tage plads ved siden at hende. Han adlød og sagde: "Jeg håber, at du nu befinder dig bedre?"

"Ja, nu har jeg igen ro. Er der noget mere, du kunne ønske at spørge mig om?" sagde hun mere med en dronnings end med en moders væsen.

"Kan jeg finde det hus i Genua, hvor du som ung pige boede hos min bedstefader?" sagde Deronda.

"Nej," sagde hun med en afvisende håndbevægelse, "det er revet ned – det kan ikke findes. Men om vor familie, og hvor min fader til forskellige tider opholdt sig, vil du finde alle mulige oplysninger, langt bedre end jeg kan give dem, blandt papirerne i den omtalte kiste. Min fader var, som jeg sagde dig, læge; min moder var en Morteira. Alle den slags ting gik forbi mine øren, uden at jeg hørte videre efter. Jeg var født iblandt dem uden min vilje, og så snart jeg kunne, jog jeg dem ud af tankerne."

Deronda søgte at skjule den pinefulde følelse, der atter betog ham, og sagde: "For øvrigt ønsker jeg ikke at få andet at vide af dig, end hvad det kan være en tilfredsstillelse for dig selv at meddele mig."

"Jeg tror, at jeg har sagt dig alt, hvad der kan forlanges af mig," sagde fyrstinden i med et koldt og eftertænksomt udtryk. Det så ud til, at hun havde udtømt al sin sindsbevægelse i deres tidligere samtale. Sagen var den, at hun havde sagt til sig selv: "Nu har jeg opfyldt min pligt og tilstået alt. Jeg vil ikke gøre det om igen. Jeg vil skåne mig selv for al yderligere sindsbevægelse." Og hun søgte nu at udføre denne beslutning.

Men for Deronda var det nærværende øjeblik grusomt; det gjorde hans livs sønlige længsel til en ørkesløs pilgrimsgang til et alter, hvor der ikke længere fandtes hellige symboler. Det lod til, at hele det kvindelige instinkt, der savnedes hos hende, var til stede hos ham, da han med nogen rysten i stemmen sagde:

"Vi skal altså skilles, og jeg vil aldrig blive noget for dig?"

"Ja, det er det bedste," sagde fyrstinden i en blødere, mildere tone. "Selv om det var muligt, at du kunne indtage min søns plads, ville det dog blot blive en tung og trykkende pligt, der bandt dig til mig; for elske mig ville du ikke. Du kan ikke nægte det," sagde hun kort og holdt hånden i vejret. "Jeg ved, hvorledes det forholder sig. Du synes ikke om, hvad jeg har gjort. Du er vred på mig. Du finder, at jeg har berøvet dig noget. Du tager parti for din bedstefader og vil altid have en fordømmelse over mig i dit hjerte."

Deronda var ude af stand til at bryde tavsheden. Han rejste sig fra sin plads ved siden af hende, da han foretrak at stå op, når han skulle adlyde hendes bestemte pålæg om ikke at vise hende nogen sønlig hengivenhed. Men moderen så nu op på ham med et nyt beundrende blik og sagde:

"Det er uret af dig, at du er vred på mig. Du er meget bedre stillet formedelst det, jeg har gjort." Efter en kort pause tilføjede hun kort: "Og sig mig nu, hvad du vil gøre."

"Mener du nu, straks," sagde Deronda, "eller i fremtiden?"

"Jeg mener i fremtiden. Hvad forskel vil det gøre for dig, at jeg har underrettet dig om din herkomst?"

"Det vil gøre en meget stor forskel," sagde Deronda med eftertryk. "Jeg kan næppe tænke mig noget, der ville kunne gøre større forskel."

"Hvad vil du da gøre?" sagde fyrstinden i en skarpere tone. "Vil du træde i din bedstefaders fodspor – blive, hvad han ønskede – gøre dig til jøde ligesom ham?"

"Nej, det er umuligt. Virkningen af min opdragelse kan aldrig udslettes. De kristne sympatier, jeg er opvokset med, kan aldrig uddø hos mig," sagde Deronda med voksende bestemthed.

"Men jeg anser det for min pligt – det tilskynder min følelse mig til – så vidt muligt at identificere mig med det folk, jeg stammer fra, og hvis jeg kan skønne, at der kan gøres noget for det, som jeg kan yde legemlig eller åndelig bistand til, så vil jeg gøre det."

Hans moder holdt sine øjne fæstede på ham med et undrende udtryk og studerede hans ansigt, som om hun troede, at hun ved anspændt iagttagelse ville kunne læse et vanskeligt sprog deri. Han fandt sig roligt i hendes forskende blik, bestemt på ikke mindste måde at give efter for hende. Til sidst bøjede hun sig lidt hen imod ham og sagde med eftertryk:

"Du er forelsket i en jødinde."

Deronda rødmede og sagde: "Mine grunde er uafhængige af ethvert sådant forhold."

"Nej, det ved jeg bedre. Jeg har set, hvorledes mændene er," sagde fyrstinden bestemt. "Sig mig sandheden. Det er en jødinde, som ikke vil give nogen anden end en jøde sit Ja. Der gives nogle enkelte af den slags," tilføjede hun med et hånligt tonefald.

Deronda havde den ulyst til at svare, som vi alle har kendt, når vi har talt med personer, der er alt for sikre på deres egne fortolkninger til at lade sig oplyse af noget af, hvad vi siger. Men desuden var det umiddelbart foreliggende spørgsmål et sådant, som han ikke gerne ville hverken benægte eller bekræfte. Han tav derfor, og hun sagde da:

"Du elsker hende, som din fader elskede mig, og hun leder dig, som jeg ledede ham."

Disse ord berørte Derondas sønlige indbildningskraft, og en vis ømhed i hans blik betragtedes af hans moder som en

indrømmelse. Hun vedblev med stigende heftighed: "Men jeg ledte ham i en anden retning. Og nu får din bedstefader sin hævn."

"Moder," sagde Deronda, "lad os ikke se således på sagen. Jeg indrømmer, at jeg måske kan have nogen fordel af den opdragelse, du valgte for mig. Jeg vil hellere tænke på det med taknemmelighed end bære nag over den uret, der samtidig blev begået imod mig. Jeg tror, at det ville have været rigtigt, om jeg var blevet opdraget med bevidstheden om, at jeg var jøde, men det må altid have været et gode for mig, at jeg har fået fyldige kundskaber og en udvidet synskreds. Og nu, da du har givet mig min arvelod tilbage – hændelsen har gjort denne restitution endnu fyldigere, end du kunne have gjort den – og da du således er blevet forhindret i at berøve mit folk min tjeneste og mig en pligt, kan du da ikke overtale dig til med hele din sjæl at billige min betragtning?"

Deronda gjorde en pause, og hans moder så lyttende på ham, som om kun hans stemmes tonefald lød i hendes øren, men rystede derefter langsomt på hovedet. Han tog atter ordet i en endnu mere indtrængende tone:

"Du har sagt, at du søgte, hvad du anså for at være det bedste for mig; vend derfor også dit hjerte med kærlighed til min bedstefader, der kun søgte, hvad han anså for at være det bedste for dig."

"Nej, ikke for mig," sagde hun, idet hun mere bestemt rystede på hovedet og lagde armene over kors på brystet. "Jeg siger dig, han har aldrig tænkt på sin datter undtagen som et viljeløst redskab. Fordi jeg havde andre ønsker end hans, skulle jeg spændes i spændetrøje og martres. Hvis det er den rette lov for

verden, så vil jeg ikke sige, at jeg elsker den. Hvis det, jeg gjorde, var uret – hvis det er en Gud, der kræver af mig, at jeg skal udlevere, hvad jeg holdt tilbage, og som straffer mig, fordi jeg narrede min fader og ikke sagde til ham, at jeg ville undlade at udføre det hverv, han pålagde mig – nu vel, så har jeg jo nu sagt alt. Jeg har gjort, hvad jeg kunne. Og *du* går jo ind på det. Det er nok. Jeg har så dog været det redskab, min fader ønskede sig. 'Jeg ønsker en dattersøn med et ægte jødisk hjerte. Enhver jøde burde opdrage sin familie, som om han håbede, at der kunne fremgå en befrier af den'."

Da fyrstinden ytrede de sidste ord, kneb hun sine øjne sammen, rokkede op og ned med hovedet, og talte langsomt og med en egen bryststemme, som om hun uvilkårligt citerede en andens ord.

"Var det min bedstefaders ord?" spurgte Deronda.

"Ja, det var, og du vil finde dem skrevet ned. Jeg ville ikke fremme hans planer," sagde fyrstinden med et pludseligt udbrud af den lidenskabelige heftighed, som hun havde lagt for dagen i deres tidligere samtale. Derpå tilføjede hun langsommere og roligere: "Du vil have, at jeg skal elske, hvad jeg har hadet, lige fra jeg var så stor" – hun holdt sin venstre hånd en halvanden alen fra gulvet – "men det kan aldrig ske. Hvad gør det også til sagen? Hans åg har hvilet på mig, enten jeg syntes om det eller ej. Du er den dattersøn, han ønskede sig. Du taler således, som mænd gerne taler – som om du havde slugt alverdens visdom. Og hvad har så det hele at betyde?"

Hendes tone var kort og hånlig, og Deronda måtte gøre sit yderste for ikke at glemme, hvilket slægtskabsforhold han stod i

til hende, for at hans ord ikke skulle blive hårde og bitre. Han begyndte i en dyb, bedende tone:

"Sig ikke, moder, at jeg bilder mig ind, at jeg besidder nogen visdom. Vi omgives her i verden af tvivl og vanskeligheder, og jeg ser ingen anden udvej til at vinde klarhed end ved at være oprigtig – ved ikke at dølge kendsgerninger, der kan, ja bør medføre en forpligtelse, og som derfor bør være en ledetråd for os. Det er intet under, om slige kendsgerninger kommer for en dag, hvor meget der end lægges vind på at dølge dem. Hvad mange slægtled har forberedt, vil efter al rimelighed sejre over en stræben efter at lempe det efter sit eget personlige ønske. Din vilje var stærk, men det hverv, som du modtog af min bedstefader, men ikke udførte – det, du kalder hans åg – er et udtryk for noget stærkere, hvis rødder går dybere ned, breder sig videre, er befæstede i den for alle mennesker fælles hellighedens grundvold. Du gav afkald på mig – du forstøder mig endnu – som søn" – der var en uvilkårlig klang af indignation i Derondas stemme – "hint stærkere Noget har villet, at jeg på trods deraf skulle blive den dattersøn, som du også gerne ville tilintetgøre."

Hans moder så stift på ham, og atter kom der et udtryk af beundring i hendes ansigt. Efter et øjebliks tavshed sagde hun i en sagte, indsmigrende tone: "Sæt dig ned igen."

Han adlød og satte sig hos hende, hvorpå hun lagde sin hånd på hans skulder og vedblev:

"Du sætter mig i rette. Nu vel – jeg har trukket det korteste strå. Og du er vred, fordi jeg forstøder dig. Hvad andet kunne du gøre for mig end at sætte din tålmodighed på prøve? Din moder er et vrag af en kvinde. Min livsfølelse er ikke stort andet

end en følelse af fortiden – undtagen når jeg har min anfald af heftige smerte. Du bebrejder mig, at jeg skiltes fra dig. Dengang havde jeg glæde nok uden dig. Nu er du kommet tilbage til mig, men jeg kan ikke have nogen glæde af dig. Har du i dig jødens hang til at udtale forbandelser? Er du ikke i stand til at tilgive mig? Vil du glæde dig ved tanken om, at jeg straffes, fordi jeg ikke har været en jødisk moder for dig?"

"Hvor kan du spørge mig om sådan noget?" sagde Deronda. "Har jeg ikke bedt dig inderligt om, at jeg i alt fald nu måtte blive en søn for dig? Det er min sorg, at du har erklæret mig ude af stand til at trøste dig. Jeg ville opgive meget, som er mig dyrebart, hvis jeg derved kunne lindre dine sorger og bekymringer."

"Du skal ikke opgive noget," sagde hans moder med en hast, der tydede på stærk sindsbevægelse. "Du skal være lykkelig. Du må lade mig tænke på dig som lykkelig. Jeg kan ikke have gjort dig nogen skade. Du har ingen grund til at forbande mig. Du må føle for mig, som de føler for de døde, de beder for – du må ønske, at jeg vil blive befriet for al min lidelse, for al min straf. Og jeg vil herefter se dig for mine øjne i stedet for altid at se din bedstefader. Er der vederfaret ham noget ond, fordi der er gået elleve år, hvor der ikke er blevet sagt noget *Kaddish* for ham? Jeg ved det ikke – hvis du tror, at *Kaddish* kan hjælpe mig – så bed, bed! Du vil træde imellem mig og den døde. Når jeg er i dine tanker, så vil du se ud, som du nu ser ud – du vil altid se ud, som om du var en kærlig søn, og som om jeg altid havde været en kærlig moder."

Hun syntes bestemt på, at hendes sindsbevægelse ikke skulle få magt over hende, men han mærkede, at hendes hånd, der

hvilede på hans skulder, rystede. Dyb, inderlig medfølelse forhindrede ham i at tale. Med et bedende blik lagde han sin arm om hendes liv og trykkede sin kind imod hendes. Således sad de i nogle øjeblikke. Da løftede hun igen sit hoved op og rejste sig fra sin plads med et dybt suk, som om hun i dette suk sendte en hel hob tanker bort. Deronda, som stod foran hende, følte, at afskedsstunden var nær. Men der var atter foregået en af de hurtige forandringer med hans moder.

"Er hun smuk?" sagde hun pludselig.

"Hvem?" sagde Deronda og skiftede farve.

"Den kvinde, du elsker."

Der var ikke tid til vel overlagte forklaringer; han var nødt til at sige "Ja".

"Hun er ikke ærgerrig?"

"Nej, det tror jeg ikke."

"Det er ikke en kvinde, som absolut vil gå sin egen vej?"

"Jeg tror ikke, hun er tilbøjelig til at stille store krav."

"Hun ligner ikke dette portræt?" sagde fyrstinden, idet hun af sin vadsæk fremtog et med diamanter besat miniaturportræt og holdt det hen foran sin søn. Det var et portræt af hende selv i al ungdommens ild og glans, og da Deronda så på det med et beundrende og bedrøvet udtryk, sagde hun: "Havde jeg ikke et retmæssigt krav på at blive noget mere end slet og ret datter og moder? Min stemme og mit talent svarede til mit ydre. Hvad uret jeg end for øvrigt kan have begået, så må du indrømme, at jeg havde ret til at blive kunstnerinde, skønt det var min fader imod. Naturen havde givet mig fribrev til det."

"Det indrømmer jeg," sagde Deronda, idet han fra miniaturportrættet så op i hendes ansigt, der, blegt og

medtaget af lidelser, som det var, endnu besad et udtryk af levende kraft, som ingen pensel havde kunnet gengive.

"Vil du have dette portræt?" sagde fyrstinden mere mildt. "Hvis hun er en god kvinde, så lær hende at tænke venligt på mig."

"Jeg vil være grumme taknemmelig for portrættet," sagde Deronda, "men jeg bør sige dig, at jeg ikke har nogen vished for, at hun, som jeg elsker, også vil elske mig. Jeg har hidtil ikke sagt noget til hende."

"Hvem og hvad er hun?" sagde moderen. Hendes spørgsmål lød som en befaling.

"Hun er blevet opdraget til dramatisk sangerinde," sagde Deronda modstræbende. "Hendes fader tog hende tidligt fra hendes moder, og hendes liv har været ulykkeligt. Hun er meget ung – kun tyve år. Hendes fader ønskede at opdrage hende i ringeagt for hendes jødiske herkomst, men har med hele sit hjerte hængt ved mindet om sin moder og følelsen af et samfundsfællesskab med sit folk."

"Ah, ligesom du. Hun sværmer for den jødedom, som hun ikke kender," sagde fyrstinden. "Det er poesi – skikket til at vare en operaforestilling igennem. Holder hun af sit kunstnerliv – er hendes sang værd at høre på?"

"Hun synger udmærket smukt, men hendes stemme egner sig ikke for scenen. Jeg tror, hun har fået afsky for kunstnerlivet."

"Nå, så er hun jo som skabt for dig. Sir Hugo har fortalt mig, at du med stor heftighed afviste tanken om at blive sanger, og så vidt jeg kan skønne, vil du aldrig lade dig således styre af en kone, som din fader gjorde."

"Jeg gentager," sagde Deronda med eftertryk, "at jeg ingen sikkerhed har for hendes kærlighed til mig eller for mulighed af, at vi nogensinde kan få hinanden. Der er måske forbeholdt mig noget helt andet. Jeg har altid følt, at jeg burde forberede mig på at resignere og ikke sætte mig fast i hovedet, at mit ønske vil gå i opfyldelse. Men det gælder om lykken i det hele taget. Enten den kommer eller ej, bør man altid søge at forberede sig på at kunne undvære den."

"Har du sådanne følelser?" sagde hans moder, idet hun lagde sine hænder på hans skuldre og så ham forskende ind i ansigtet, mens hun talte i en sagte, tankefuld tone og gjorde en pause mellem hver sætning. "Stakkels dreng! Gud ved, hvordan det ville være blevet, hvis jeg havde beholdt dig hos mig ... om du så ville have vendt din hu til den gamle mod mit ønske ... om det ville være kommet til en strid imellem os ... om din bedstefaders ånd ville have være over dig, og du ville have forbitret mit liv ved at vise dig som en ung spire af den gamle rod."

"Jeg tror sikkert, at min hengivenhed for dig ville have bestået enhver prøvelse," sagde Deronda mere og mere vemodigt, "og at min nærværelse ikke ville have forbitret dit liv, men gjort det rigere."

"Dengang ikke, nej, dengang ikke ... da følte jeg ingen trang til det ... nu kunne jeg måske have glædet mig over det," sagde moderen med bitter melankoli, "hvis jeg ellers kunne have glædet mig over noget."

"Men du elsker vel dine andre børn, og de elsker vel dig?" sagde Deronda bekymret.

"Å ja," svarede hun, som om hans spørgsmål gjaldt noget selvfølgeligt, idet hun samtidig atter lagde sine arme over kors. "Men," tilføjede hun i en dybere tone, "jeg er ikke af naturen skabt til kærlighed, det er sagen. Det at elske er et eget talent – og det har jeg savnet. Andre har elsket mig, og jeg har fremstillet kærligheden på scenen. Jeg ved meget vel, hvorledes kærligheden virker på mænd og kvinder – den bringer dem til at bøje sig under en andens vilje, lader dem i en anden se en ypperligere gengivelse af deres eget Jeg. Jeg har aldrig været villig til at underkaste mig nogen mand, mens mænd villigt har bøjet sig for mig."

"Måske var dog den mand, der bøjede sig for dig, lykkeligere end du," sagde Deronda – ikke med et smil, men med en bedrøvet og alvorlig følelse af det savn, der havde været i hans moders liv.

"Måske – men jeg *var* lykkelig – i nogle år var jeg lykkelig. Hvis jeg ikke havde været bange for, at jeg skulle blive fordunklet, kunne jeg været blevet ved at være det. Jeg gjorde en fejl regning. Og hvad så? Det hele var forbi. Et andet liv! Folk taler om 'et andet liv', som om det først begyndte på den anden side af graven. Det er længe siden, at jeg begyndte på et andet liv." Ved de sidste ord løftede hun sine arme op, så at de var blottede til albuen, hun trak sin pande sammen, så at en dyb rynke lagde sig helt over den, hendes øjne var lukkede, hendes stemme kvalt; i sin ejendommelige, luefarvede dragt så hun ud som en ånd fra de dødes verden.

Derondas sindsbevægelse steg til en sådan højde, at han ikke længere var herre over sig selv. Han hulkede hørligt. Hans

moder åbnede øjnene, og idet hun atter lod sine hænder hvile på hans skuldre, sagde hun:

"Farvel, min søn, farvel. Vi vil ikke høre mere om hinanden. Kys mig."

Han slog sine arme om hendes hals, og de kyssede hinanden.

Deronda vidste ikke, hvorledes han kom ud af stuen. Han havde en følelse, som om han var blevet mange år ældre. Alle hans længselsfulde drømme og bekymringer for hans moder fra drengeårene var forsvundet. Han havde gennemgået en tragisk erfaring, der for bestandig måtte give hans liv et højtideligere præg og forøge betydningen af de handlinger, hvorved han knyttede sig til andre.

51

Madonna Pia, hvis mand, da han følte sig forurettet af hende, førte hende til sin borg midt i Maremmas sumpede sletter og skaffede sig af med hende der, danner en rørende figur i Dantes skærsild. Vi ved ikke synderligt om grundene til gensidig misfornøjelse hos det siennesiske par, men vi kan temmelig sikkert slutte os til, at manden aldrig havde været nogen synderlig behagelig omgangsfælle, og at hans ubehagelige egenskaber i Maremmas sumpe havde en baggrund, der lod dem fremtræde med mærkelig styrke, så at forholdene, da han ønskede at straffe sin kone på det strengeste, var ham så meget imod, at han, idet han befriede sig for hende, ikke kunne undgå at gøre befrielsen gensidig. Uden at vise nogen hårdhed imod den stakkels toskanske dame, der for længe siden er blevet befriet, har man dog en vis ret til at tænke på hende med mindre sympatetisk interesse end på den bedre bekendte Gwendolen, som i stedet for at være udfriet fra sine vildfarelser på jorden og renset for virkningen af dem i skærsilden netop befinder sig på højdepunktet af sin indfiltring i de skæbnesvangre masker, der er tættere vævet indvendig end udvendig og ofte gør den indre kval ganske anderledes stor, end man kan slutte sig til af de ydre årsager.

Da Grandcourt tog sin kone med sig på en lystsejlads, havde han ikke i sinde at skaffe sig af med hende; tværtimod ønskede han at skaffe både sig og hende en mere sikker følelse af, at hun var hans, og at han kunne gøre med hende, hvad han ville, desuden holdt han selv meget af lystsejlads; det drømmende, absolutte driverliv, som ikke generedes af sociale krav,

stemmede med hans tilbøjelighed, og han betragtede det ikke i mindste måde som et ækvivalent for Maremmas glædesløse ensomhed. Han havde sine grunde til at føre Gwendolen bort fra London, men det var ikke grunde, der kunne tage sig sorte ud i en simpel beretning. Han havde mistanke om, at der var en tiltagende oppositionslyst hos hende, og hans følelse med hensyn til den sentimentale tilbøjelighed, hun røbede for Deronda, var, hvad han hos en anden mand ville have kaldt skinsyge. Hos ham selv syntes det blot at være en beslutning om at gøre ende på sådanne tåbeligheder som dem, der måtte have knyttet sig til Derondas forud aftalte besøg, hvilket han havde haft en anelse om og forstyrret.

Grandcourt kunne have anført til sit forsvar, at han var fuldt berettiget til at sørge for, at hans kone opfyldte de forpligtelser, hun havde påtaget sig. Hendes ægteskab var en kontrakt, i hvilken alle de iøjnefaldende fordele var på hendes side, og en af disse fordele var det, at hendes mand kunne bruge sin myndighed til at forhindre hende i al kompromitterende og usømmelig adfærd. Han vidste meget vel, at hun ikke havde giftet sig med ham af kærlighed til ham personligt; han havde vundet hende ved den rang og herlighed, han kunne give hende, og den havde hun fået; han havde opfyldt sin del af kontrakten.

Og Gwendolen var sig, som vi ved, situationen fuldstændig bevidst. Hun kunne ikke undskylde sig med at sige, at der på hendes side havde været en stiltiende betingelse, som ikke var opfyldt, nemlig at hun skulle regere og sætte sin vilje igennem. Trods al sin ungdommelige eftergivenhed for sin tilbøjelighed til at dominere var hun dog ikke en af de uforstandige kvinder,

der hele livet igennem betragter alle deres egenkærlige krav som rettigheder og enhver fordring på dem som en uret. Samvittigheden sagde hende besked, og skærsildsprocessen var for hende begyndt på den grønne jord; hun vidste, at hun havde handlet urigtigt.

Men lad os nu sætte os ind i tankegangen hos denne unge kvinde, mens hun befandt sig skilt fra verden ved det blå Middelhav på en yachts lille plankeø, den mands ejendom, som hun følte, at hun havde solgt sig til, og som hun havde fået den forlangte betaling af – ja, mere, end hun havde vovet at forlange, for så vidt han også havde givet hendes moder en rundelig understøttelse – den mand, hun havde solgt sin oprigtighed og retfærdighedsfølelse til, så at han holdt dem bundet i tavshed og tvang hende til at vidne, hvad han ville, uden indsigelse.

Hvad havde hun at beklage sig over? Yachten var så smuk, som hun kunne forlange det; kahytten var udmærket udstyret, duftende af cedertræ, vel polstret, forsynet med silkegardiner og prægtige spejle; besætningen passede for et elegant stykke legetøj, ja en af matroserne havde endog lange lokker, bronzefarvet hud og smukke, hvide tænder, og mr. Lush var ikke med, for han var rejst hjem til England, så snart han havde fået dem vel ombord. Ydermere holdt Gwendolen selv af søen; hun var ikke søsyg; og at studere skibets takkelage og forud at udspekulere de forskellige evolutioner var en adspredelse, der under almindelige forhold kunne have tiltalt hendes virkelyst og fantasi. Vejret var smukt, og de sejlede langs kysten mod syd, hvor selv den af regnen furede og af heden revnede lerjord er som en ædelsten med purpurskygger, og hvor man kan drive

hen mellem den blå himmel og det blå hav i en vågen drøm om, at der ikke mere er nogen sorg på jorden.

Men hvad kan stille den hjertets hunger, som gør øjet uimodtageligt for skønhedsindtryk og gør et sødt duftende *dolce far niente* modbydeligt for os? Mens Gwendolen, tronende på sine puder om aftenen og skuende havets og himlens herlighed, der ligesom bredte sig om hende med uendelig kærlighed, håbede, at Grandcourt i sin gang op og ned ad dækket ikke ville stå stille hos hende, ikke ville se på hende eller tale til hende, lyttede mangen en kvinde under en røgtung himmel, skønt hun var nødt til at tage hensyn til prisen på æggene, når hun lavede sin middagsmad, efter de fodtrin, hvis komme var hendes fryd, og mangt et par, der sad bøjet med kind imod kind over et stykke arbejde, som var udført af den ene og var den andens glæde, udregnede den fortjeneste, der ville gøre dem rige nok til at tilbringe en lille ferie mellem tornblad og lyng.

Havde Grandcourt mindste forestilling om, hvad der foregik i hans kones bryst? Han indså nok, at hun ikke elskede ham; men var det også nødvendigt? Hun var under hans myndighed, og han var ikke vant til, som tilfældet er med mange livsglade personer, at smigre sin forfængelighed med, at han var almindelig afholdt, og det med rette. Men hvad han aldeles ikke havde nogen anelse om, var, at hun kunne have nogen speciel modbydelighed for ham personligt. Hvor kunne hun det? Han vidste selv så godt som nogen, hvad det ville sige at nære personlig modbydelighed for folk; han var rigt udstyret med en følelse af, hvilke gyselige individer hans medmennesker var, både mandlige og kvindelige, hvor ubehageligt familiære og

affekterte folk kunne være, hvilken afskyelig måde de havde til at vifte med deres lommetørklæder, hvor deres dragt var smagløs, hvor de lugtede af simpel parfume, hvor deres øjne var dumme, og hvor tåbeligt de søgte at gøre sig behagelige ved bemærkninger, som ingen havde bedt dem om. I denne kritiske betragtning af menneskeslægten var der et åndeligt slægtskab mellem ham og Gwendolen før deres bryllup, og vi ved, at hans blaserede væsen havde øvet tiltrækning på hende. Han forstod derfor også så godt hendes uvilje imod Lush. Men hvorledes skulle han kunne forstå eller tænke sig hendes nuværende modbydelighed for Henleigh Grandcourt? Han havde hele sit liv igennem haft grund til smigrende antagelser om sin egen tiltrækningskraft og til at stille sig i modsætning til de mænd, som han straks indså måtte støde en dame med smag. Han havde ingen idé om en moralsk uvilje, og selv om det var blevet sagt ham, kunne han ikke have troet, at der kan gives en bitter følelse, der lidt efter lidt kan gøre skønhed endnu afskyeligere end grimhed ved af vække harme over, at forhadte egenskaber kan iklæde sig et så tiltalende ydre.

Hvorledes kunne altså Grandcourt ane, hvad der foregik i Gwendolens bryst?

Deres adfærd imod hinanden vakte ikke forargelse hos nogen iagttager – ikke engang hos den søstærke udenlandske kammerpige eller hos Grandcourts egen erfarne kammertjener, endsige da hos det maleriske skibsmandskab, der betragtede dem som et mønsterpar af den elegante verden. Deres samværen bestod væsentligt i velopdragen tavshed. Grandcourt gjorde ingen spøgende bemærkninger, som Gwendolen kunne undlade at smile ad, kom ikke med den slags pjat, der kan give

anledning til små trætter. Han lagde med fuldendt opmærksomhed et overstykke om hende, når hun trængte til det, og rakte hende enhver genstand, som han så, at hun ønskede, og det kunne ikke falde hende ind hverken at modtage eller afslå slige opmærksomheder på en simpel måde.

Grandcourt tog sin kikkert og sagde: "Der er en sukkerplantage ved foden af den klippe; har du lyst til at se den?"

Gwendolen sagde "Ja tak" i den tanke, at hun måtte forsøge at interessere sig for sukkerrør som noget, der ikke berørte hendes personlige anliggender. Så gik Grandcourt i lang tid op og ned ad dækket og røg, mens han nu og da standsede for at udpege en sejler i horisonten, og til sidst satte han sig ned og så på Gwendolen med sine små, ubevægelige, stirrende øjne, som om hun var en del af den komplette yacht, mens hun, som var sig bevidst, at han så på hende, anstrengte sin opfindsomhed for ikke at møde hans blik. Ved middagsbordet gjorde han en bemærkning om, at frugten begyndte at blive fordærvet, og at de måtte lægge til land et eller andet sted for at få en ny forsyning; eller, hvis han lagde mærke til, at hun ikke drak vin, spurgte han hende om der var en anden slags, hun hellere ville have. En dame var nødt til at svare på disse ting på en sømmelig måde, og selv om det ikke af andre grunde havde været hende hårdt imod at skændes, var det at skændes med Grandcourt en umulighed; hun kunne lige så gerne have gjort nogle vrede bemærkninger til en slange, der uopfordret havde skudt sig op i sirlige bugter i hendes kahyt. Og hvad slags trætte kunne en dame, der holdt på sin værdighed, begynde på ombord på en yacht?

Grandcourt var overmåde tilfreds med at føre sin kone rundt som en fange på denne vis; det gav deres liv efter en lille målestok et vist kongeligt præg og en offentlighed, hvori man var fri for al fortrolighed. Hver især af dem måtte gøre, hvad forholdene bød, lige meget om de protesterede imod det i deres stille sind – en sådan protest, så længe den blot fremsattes i stilhed, gjorde blot despotiet endnu mere pikant. Og Gwendolen vovede ikke at sætte sig op imod det. Tavse, ubestemte bønner opsteg ofte fra hendes sjæl i nattens stilhed, der ikke afbrødes ved andet end hendes mands åndedræt eller bølgernes skvulpen eller masternes knagen. Men når tanken om hjælp nogensinde antog en bestemt form, så var det Deronda, hvis ord og nærværelse, hvis deltagelse og vejledning skulle frelse hende. Fristelsen viste sig ind imellem for hende med glødende øjne og mordlystne fingre, men netop efter et sådant dæmonbesøg kunne hun have sine bedste øjeblikke, hvor hun stille græd og klyngede sig til håbet om en kommende frelse. Så kunne hun ligge i sin seng med åbne øjne, hvori de fremvældende tårer syntes en velsignelse, og den tanke: "Jeg vil ikke bryde mig om noget, når jeg blot kan bekæmpe mine onde tilbøjeligheder", syntes at være et svar på hendes bøn.

Således gik dagene, og lette briser bragte dem først til de Baleariske Øer, derefter til Sardinien og så hen imod Korsika. Men denne glødende, af milde vinde bårne tilværelse med dens tilsyneladende fredelige indvirkninger blev snart så slem som et trykkende mareridt for Gwendolen.

"Hvor længe skal vi sejle således?" vovede hun at spørge en dag, efter at de havde anløbet Ajaccio, og da den smule forandring, det var at komme i land, havde givet hende lise for

nogle af de tanker, der nu syntes at klynge sig fast i skibets takkelage, blande sig med luften i den røde, silkepolstrede kahyt og gøre selv den friske luft fra søen modbydelig.

"Hvad skulle vi ellers gøre?" sagde Grandcourt. "Jeg er ikke træt af det. Jeg kan ikke indse, hvorfor vi ikke skulle blive ude en god stund endnu. Det er mindre kedsommeligt end det meste andet i verden. Og hvor ville du tage hen? Jeg er led og ked af udenlandske stæder, og Ryelands får vi såmænd nok af. Ville du hellere være på Ryelands?"

"Å nej," sagde Gwendolen ligegyldigt, for alle steder forekom hende i virkeligheden lige lidt attråværdige, så snart hun tænkte sig sammen med sin mand på dem. "Jeg tænkte blot på, hvor længe du ville synes om dette."

"Jeg kan længere holde ud at sejle end noget andet," sagde Grandcourt, "og i fjor fik jeg slet ingen sejltur. Du begynder sagtens at blive træt af det? Damer er så fordømt lunefulde. De venter, at alt skal rette sig efter dem."

"Nej, på ingen måde," sagde Gwendolen i en spids tone. "Jeg venter aldrig, at *du* skal rette dig efter mig."

"Hvorfor skulle jeg også det?" sagde Grandcourt i sin dæmpede tone og tog derpå en appelsin – for de sad netop til bords.

Hun belavede sig på at sejle rundt i det uendelige; men næste dag efter en byge, som for første gang havde gjort hende temmelig søsyg, kom han ned til hende og sagde:

"Det har været et satans vejr i nat. Skipperen siger, at vi kommer til at ligge en uge ved Genua for at få alting bragt i orden."

"Har du noget imod det?" sagde Gwendolen, der lå og så meget bleg ud i sin hvide morgendragt.

"Ja, det skulle jeg mene. Hvem gider gå og blive stegt i Genua?"

"Det er altid en forandring," sagde Gwendolen, der i sin matte tilstand var noget uforsigtig.

"*Jeg* bryder mig ikke om nogen forandring. Desuden er det en utålelig by, og man kan ikke færdes på landevejen. Jeg vil, som jeg før har plejet, gå ud med en sejlbåd og styre den selv. På den måde kan man dog få nogle timer til at gå hver dag i stedet for at kvæles i et nederdrægtigt hotel."

Det var en udsigt, hvorved der dog var noget håb. Gwendolen tænkte på timer, da hun ville være ene, da Grandcourt dog næppe ville tage hende med i den omtalte båd, og i sin glæde over denne uventede lise udkastede hun allerede en mængde fantastiske planer om, hvad hun ville gøre med sin frihed. Snart tænkte hun, trods alt, hvad hun selv så mange gange havde indvendt imod det, på at "løbe bort", og snart havde hun lignende syner som fangen, der drømmer om, at nattevinden kan blæse fængselsmuren ned og således skaffe ham en lovlig frihed, der ikke er vundet ved slette midler.

Den friske tankestrømning genoplivede hendes åndskraft og satte hende i stand til at tage alt med en fornøjet mine, som ikke kunne undgå hendes mands opmærksomhed. Hun så på stjernerne og månen med en mindre stærk følelse af ensomhed, end hun plejede – ja, med et ubestemt indtryk af, at frelsen var nær. Hvorfor ikke? Vejret havde jo netop været på hendes side. Denne mulighed for at håbe, efter at hun så længe var blevet

omtumlet af angst og kummer, var som når en patient, der længe har smægtet, første gang begynder at blive sulten igen.

Hun vågnede næste morgen ved, at der blev kastet anker i Genuas havn – vågnede fra en underlig blandet drøm, i hvilken hun syntes, at hun tog flugten op over Mont Cenis og undrede sig over at finde det varmere der oppe på sneen i måneskinnet, indtil hun pludselig mødte Deronda, som sagde til hende, at hun skulle vende om.

En times tid efter denne drøm mødte hun virkelig Deronda. Men det var på *Italia*s prægtige trappe, hvor hun følte sig varm i sin lette uldne kjole og sin stråhat, og hendes mand var ved siden af hende.

Det gav et sæt af overraskelse hos Deronda, inden han kunne tage hatten af og gå videre. Øjeblikket syntes ikke at være gunstigt til nogen intimere hilsen, og de forhold, under hvilke de sidst var skiltes fra hinanden, vakte hans tvivl om, hvorvidt Grandcourt ville være høfligt stemt imod ham.

Tvivlen kunne snart være blevet forvandlet til en ubehagelig vished, for da Grandcourt så Deronda på en så uforklarlig måde vise sig netop i Genua, forsøgte han straks at tænke sig, hvorledes der kunne være truffet nogen aftale om dette mellem ham og Gwendolen. Vel indså han, inden de nåede deres værelser, hvor vanskeligt det var med nogen som helst sandsynlighed at træffe en sådan aftale, idet han var for koldsindig til straks at finde det troligt, at Gwendolen ikke blot, mens hun var i London, havde skyndt sig at underrette Deronda om den forestående lystsejlads, men også havde sendt ham et brev med posten fra Marseille eller Barcelona, hvori hun rådede ham til i tide at rejse til Genua for måske at møde hende

der eller få et brev fra hende, som underrettede ham om, hvad anden bestemmelse der var taget – hvilket alt sammen måtte have forudsat en vidunderlig fremsynethed hos hende, og hos Deronda en fuglelignende lethed til at flyve om og slå sig ned på det første det bedste sted. Men ikke desto mindre var han der, og skønt Grandcourt ikke ville gøre sig til nar ved kombinationer, som andre kunne kalde urimelige, var han ikke desto mindre ikke tilbøjelig til fuldstændigt at indrømme, at Derondas nærværelse var et rent tilfælde, der ikke i mindste måde vedkom Gwendolen. Det var en højst fortrædelig kendsgerning, det var nok, og uden tvivl var hun overmåde glad over det. En gnaven mand venter ikke på beviser, inden han overfor alle ting, både levende og livløse, får en følelse af, at de er sammensvoret imod ham, men pisker straks løs på sin hest eller sparker sin hund. Grandcourt havde en stemning imod Gwendolen og Deronda, som om han vidste, at de konspirerede imod ham, og tilfældet stod her i pagt med dem. Hvad han anså for aldeles sikkert – og deri tog han ikke fejl – var, at Gwendolen nu gjorde regning på at få en samtale med Deronda, så snart hendes mand vendte hende ryggen.

Mens han sad og drak sin kaffe i en krog, hvorfra han havde let ved at holde øje med hende, lagde han mærke til noget hos hende, som han var vis på hidrørte fra en lønlig glæde, en vis lethed i hendes tale og bevægelser, et ejendommeligt udtryk i hendes øjne, hvad hun end så på. Hendes sorger havde ikke skadet hendes skønhed. Mrs. Grandcourt var smukkere end Gwendolen Harleth; de åndelige rørelser, hun havde gennemgået, havde givet hendes ansigtsmuskler mere liv, havde fremkaldt nye stillinger, både når hun var i bevægelse, og

når hun var i hvile; over hendes hele person var der dette ubeskrivelige *noget*, som ofte gør en kvinde mere interessant efter brylluppet end før dette, mindre sikker på, at alt forholder sig, som hun mener, og dog mindre sky, mere fuldstændig et menneskeligt væsen.

På denne morgen syntes de gode virkninger af rejsen pludselig at åbenbare sig i en ny elasticitet i hele hendes person. Da hun rejste sig fra bordet og, som hun plejede, lagde begge sine juvelbesatte hænder om halsen, smilede hun med et udtryk af glad forventning, ligesom en mand, når han har i sinde at gå ud, finder det lettere at være elskværdig imod familien et kvarter i forvejen. Det er ikke umuligt, at en terrier ville lægge mærke til slige elskværdige tegn og forstå deres betydning – ville vide, hvorfor dens herre stod på en egen måde, talte ivrigt og endog havde en egen glans i sine øjne, så at den ved den mindste bevægelse hen imod døren ville springe op for at komme med. Og på hundevis udspejdede Grandcourt tegnene på Gwendolens forventningsfulde sindsstemning og udlagde dem med den snæverhjertede korrekthed, for hvilken en hel verden af følelser er en ubekendt kendsgerning.

"Å, vær så god at ringe og bede Gibbs at bestille vor middagsmad til klokken tre," sagde Grandcourt, idet han også rejste sig, tog en cigar op af sit futteral og rakte hånden ud efter hatten, som lå tæt ved. "Jeg vil sende Angus ud for at se at få fat på en lille sejlbåd, som vi kan gå ud med, en, som jeg selv kan regere, når du sidder ved roret. Disse smukke aftener er ualmindelig behagelige – sådan en sejltur er det mindst kedsommelige, vi kan tage os for."

Der gik en kuldegysning gennem Gwendolen; ikke blot var det en grusom skuffelse for hende, men hun fik også straks den overbevisning, at hendes mand havde besluttet at tage hende med, fordi han ikke ville lade hende ude af syne, og sandsynligvis var denne dualis-ensomhed i en båd dobbelt tiltrækkende for ham, fordi den ville være pinefuld for hende. De var ikke på plankeøen, og derfor forekom det hende mere muligt at indlade sig på en kamp. Men den strålende tilfredshed var bortdød hos hende. Der var foregået en forandring med hende, som på en gletsjer efter solnedgang.

"Jeg vil helst være fri for at tage ud i den båd," sagde hun. "Tag en anden med dig."

"Godt – når du ikke tager med, så tager jeg heller ikke ud," sagde Grandcourt. "Så vil vi blive her og kvæles."

"Jeg kan ikke tåle at sejle i en båd," sagde Gwendolen vredt.

"Det er en pludselig forandring, der er foregået med dig," sagde Grandcourt med en let spot. "Men siden du ikke har lyst, så bliver vi hjemme."

Han lagde igen sin hat fra sig, tændte sin cigar og gik op og ned i værelset, mens han nu og da stod stille for at se ud af vinduerne. Gwendolen var i humør til at stå fast. Hun vidste nu meget vel, at Grandcourt ikke ville tage ud uden hende; men om hun end måtte finde sig i, at han tyranniserede hende, skulle han dog ikke få lov til at øve sit tyranni netop på den måde, som han havde lyst til. Hun ville tvinge ham til at blive i hotellet. Uden at sige mere gik hun ind i det tilstødende soveværelse og kastede sig i en stol med sin vrede uden at se noget mål eller nogen frelse, kun med følelsen af, at ulykkens bølge var strømmet tilbage over hende og havde trukket hende bort fra

det sted, hvor hun havde håbet for et øjeblik at kunne trække vejret.

Grandcourt kom kort efter ind med hatten på, men kastede den af og satte sig sidelæns på en stol næsten lige foran hende, idet han i sin arrogante, drævende tone sagde:

"Har du betænkt dig? Eller finder du det behageligt at være gnaven? Du gør virkelig livet ualmindeligt tiltalende for mig."

"Hvorfor vil du gøre *mig* livet ubehageligt?" sagde Gwendolen, der nu igen blev hjælpeløs og mærkede, at de hede tårer kom hende i øjnene.

"Vil du være så artig at sige, hvad du har at beklage dig over?" sagde Grandcourt, idet han så hende ind i øjnene og talte i sin mest dæmpede tone. "Er det, fordi jeg bliver hjemme, når du gør det?"

Hun kunne ikke svare. Den sandhed, der kunne tjene som nogen undskyldning for hendes vrede, kunne hun ikke komme frem med. Under den kamp, som fortvivlelsen og den krænkede æresfølelse kæmpede, begyndte hun at hulke, og tårerne trillede ned ad hendes kinder – en form af sindsbevægelse, som hun aldrig før havde vist i sin mands nærværelse.

"Jeg håber, det vil have sin nytte," sagde Grandcourt et øjeblik efter. "Men det er fordømt ubehageligt, det er vist og sandt. Hvad fruentimmerne kan falde på, er aldeles ubegribeligt. *Du* bilder dig naturligvis ind, at du kan opnå noget ved det. Men jeg ser ikke andet resultat af det, end at vi vil sidde her og kukkelure, mens vi kunne have været ude på en behagelig sejltur."

"Så lad os da komme afsted," sagde Gwendolen heftigt. "Vi vil måske drukne." Og hun begyndte igen at hulke.

Denne usædvanlige adfærd, der åbenbart stod i et vist forhold til Derondas tilsynekomst, gav Grandcourts slutninger større bestemthed. Han trak sin stol helt hen foran hende og sagde i en sagte tone: "Vær nu stille og hør efter, vil du det?"

Der syntes at være en magisk virkning i hans umiddelbare nærhed. Gwendolen fo'r sammen og holdt op at græde. Hun holdt sine øjne nedslagne og knugede sine hænder tæt sammen.

"Lad os forstå hinanden," sagde Grandcourt i samme tone. "Jeg ved meget vel, hvad dette tosseri betyder, men hvis du tror, at jeg vil lade dig gøre mig til nar, så gør du bedst i straks at slå den tanke ud af hovedet. Hvad venter du dig af fremtiden, hvis du ikke kan opføre dig således, som det sømmer sig for min kone? Du kan blive til spot og skam, hvis du har lyst til det. Men andet vil du ikke opnå; og hvad Deronda angår, så er det ganske klart, at han ikke vil have noget med dig at gøre."

"Det er lutter usandhed!" sagde Gwendolen bittert. "Du har ikke mindste anelse om, hvad der foregår i mit sind. Jeg har set nok til den skam og spot, som følger med dig, så du gjorde bedst i at lade mig tale med hvem jeg har lyst til. Det ville være bedre for dig."

"Det må du tillade mig at dømme om," sagde Grandcourt, idet han rejste sig og gik hen imod vinduet, men blev stående der og pillede ved sine bakkenbarter, som om han ventede på noget.

Gwendolens ord havde for hende selv en så klar og forfærdelig betydning, at hun troede, at den også måtte være gået op for Grandcourt, og aldrig så snart havde hun udtalt dem, førend hun blev bange for virkningen af dem. Men hans

sjæl var pansret imod slemme anelser og ængstelser; han havde det mod og den tillid, som følger med magten, og han følte sig i det øjeblik aldeles overbevist om, at han holdt sin kone med stramme tøjler. Når de havde været gift et år, ville hun nok høre op at være balstyrig. Han vedblev at stå med sin ligegyldige mine, indtil hun fik sin sædvanlige kvælende følelse af, at der var en hindring i hendes liv, som ikke kunne fjernes, en slags mare, der spærrede hende vejen, skønt hele verden lå åben for hende.

"Hvad beslutning er du kommet til?" sagde han nu og så på hende. "Hvilke ordrer skal jeg give?"

"Å, lad os tage afsted," sagde Gwendolen. Murene var begyndt at blive hende et fængsel, og så længe der var liv i denne mand, ville han have herredømmet over hende. Hans ord havde samme magt som tommelskruer og som den kolde berøring med pinebænken. At sætte sig til modværge var at bære sig ad som et dumt dyr, der var ude af stand til at beregne virkningen af sine handlinger.

Båden blev altså bestilt. Hun gik endog ned til kajen med ham igen for at se den før middag. Grandcourt havde genvundet en fuldstændig sindsro og følte en hånlig tilfredshed over den opmærksomhed, som sømandsgrupperne viste *Milord*, ejer af den smukke yacht, som var kommet ind for at undergå en reparation, og som, da han var en englænder, naturligvis var så hjemme på søen, at han kunne manøvrere med et sejl lige så let, som han kunne tumle en hest. Den hoverende glæde, som han havde opdaget hos Gwendolen om formiddagen, den syntes hun nu, at hun kunne skelne hos ham, og han havde virkelig også sat sin hu til denne sejltur og sat sin vilje igennem.

Da de kom ned igen klokken fem, påklædt til deres sejltur, var synet af dem lige så godt som en teaterforestilling for alle tilskuere. Dette smukke, blonde engelske par, der lagde deres nations sædvanlige excentricitet for dagen, som begge var stolte, blege og rolige, uden et smil i deres ansigter, og bevægede sig som skabninger, der udførte en overnaturlig mission – det var noget at gå ud og se på, noget at male. Mandens bryst, ryg og arme viste sig meget tydeligt i hans stramme dragt, og konen erklæredes for at være som en statue.

Der faldt nogle vink om, at der muligvis ville komme omslag i vejret, og at man måtte være forsigtig med at vende, men Grandcourt gav ved sin måde at være på de velmenende rådgivere at forstå, at de var for tjenstivrige, og at han vidste bedre besked end de.

Mens de gik bort fra stranden, arbejdede Gwendolens fantasi ivrigt, skønt hun beholdt sin urokkeligt rolige mine. Hun var ikke bange for nogen ydre fare – hun var bange for sine egne ønsker, der antog en mængde mulige og umulige former som en sky af djævleansigter. Hun var bange for sit had, der ved det isnende tag, som i dag var taget i hende, havde fået en egen, stærk intensitet. Mens hun sad og drejede rorpinden i sin mands påsyn og gjorde netop, hvad han sagde til hende, var striden i hendes indre som en stræben efter at slippe bort fra sit eget Jeg. Hun klyngede sig til tanken om Deronda; hun sagde til sig selv, at han ikke ville tage bort, så længe hun var der – han vidste jo, at hun trængte til hjælp. Følelsen af, at han var der, ville frelse hende fra at handle efter sine onde indskydelser. Men hurtigt, hurtigt myldrede ikke desto mindre onde billeder

og planer frem, billeder, der ville komme igen om natten som furier, der forberedte den dåd, som de straks ville hævne.

De blev båret ud af havnen og østefter af en let brise, nogle skyer dæmpede sollyset, og tiden nærmede sig mere og mere til den dejlige solnedgang. Større og mindre sejlere vekslede ideligt deres stillinger som fornuftige væsener og afgav et opmuntrende, snart nærmere, snart fjernere selskab. Den store by viste sig snart i mere ubestemte omrids, bjergene sås ovenover den, og der var en stilhed som i en helligdom. Men pludselig lod Gwendolen sine hænder falde og sagde i en næppe hørlig tone: "Gud hjælpe mig!"

"Hvad er der i vejen?" sagde Grandcourt, som ikke kunne skelne ordene.

"Å, ingenting," svarede Gwendolen, idet hun vågnede af den forbigående distraktion og igen tog fat på tovene.

"Finder du det ikke behageligt?" sagde Grandcourt.

"Jo særdeles."

"Du indrømmer nu, at vi ikke kunne have gjort noget bedre?"

"Ja, jeg ser ikke noget bedre. Jeg tænker, at vi vil blive således ved i al evighed ligesom den flyvende hollænder," sagde Gwendolen bittert.

Grandcourt tilkastede hende et af sine forskende blikke og sagde så: "Hvis du har lyst, kunne vi sejle til Spezzia i morgen og lade dem tage os op der."

"Nej, jeg ønsker intet bedre end dette her."

"Godt, så gør vi det samme i morgen. Men vi må snart se at komme ind efter. Jeg vil nu vende."

52

Da Deronda mødte Gwendolen og Grandcourt på trappen, var hans sind optaget af alvorlige tanker. Han var netop blevet kaldt til den anden samtale med sin moder.

To timer efter, at han havde taget afsked med hende, erfarede han, at fyrstinde Halm-Eberstein havde forladt hotellet, og for så vidt angik formålet med hans rejse til Genua, kunne han selv have begivet sig på vejen til Mainz for at aflevere brevet fra Joseph Kalonymos og komme i besiddelse af familieskrinet. Men blandede følelser, der ikke formede sig til bestemte grunde, afholdt ham fra at tage bort. Da den stadige ringen med en klokke mindede ham om, at det var på tide at belave sig på afrejsen, tænkte han på at se efter i Bradshaws rejsehåndbog og træffe de korte, nødvendige forberedelser til at tage bort med næste tog – tænkte på det, men gjorde intet skridt til at udføre sin tanke. Nogle af hans ønsker vandrede til Mainz og det, han der skulle komme i besiddelse af – til London og de væsener der, som han var knyttet til med hjertets stærkeste bånd; men der var andre ønsker, som i disse øjeblikke klyngede sig til Genua, og de bragte ham til at blive, hvor han var, ligesom man kan føle sig tvunget ved en uimodståelig indre magt til at søge et møde, skønt man har en forudfølelse af, at det vil lede til et sidste farvel eller til en alvorlig sorg. Deronda sagde ikke lige frem: "Jeg vil blive i nat over, fordi det er fredag, og jeg har lyst til at gå til aftengudstjenesten i synagogen, og fordi jeg desuden måske kan få Grandcourts at se igen." Men i stedet for at pakke sit tøj, ringe på opvarteren og forlange sin regning, sad han simpelthen og foretog sig slet intet, mens hans tanker vandrede

til synagogen, hvor han så ansigter, som sandsynligvis var lidet forskellige fra dem, som havde færdedes der på hans bedstefaders tid, og hørte den spansk-hebraiske liturgi, der havde bevaret sig gennem omvankende slægter ligesom en plante, hvis frø bæres af vinden til fjerne lande og der vækker mindet om den landflygtiges hjem, – og mens andre tanker vendte sig til Gwendolen med ængstelig erindring om, hvad der var forefaldet imellem dem, og et kun halvt vedgået indtryk af, at det ville være hårdhed af ham med beråd hu at rejse bort straks uden at gøre noget forsøg på trods Grandcourts sandsynlige uvilje at lægge for dagen, at han havde bevaret sin sympati for hende efter den bratte skilsmisse mellem dem i London.

I denne sindsstemning udsatte han afrejsen, spiste sin middagsmad uden ret at vide, hvad han spiste, rejste sig hurtigt fra bordet for at finde synagogen, og spurgte i forbigående portneren, om mr. og mrs. Grandcourt endnu boede på hotellet, og hvad nummer deres værelse havde. Portneren opgav ham nummeret, men tilføjede, at de var taget ud på en sejltur. Denne meddelelse havde, hvoraf det nu end kom sig, magt nok over Deronda til at dele hans tanker med de minder, som vaktes blandt de spredte bedesjaler og mørke, markerede ansigter i synagogen, så at han skyndte sig bort fra den, så snart han passende kunne gøre det, og valgte at lægge sin aftenpromenade ned mod kajen, som han altid holdt meget af, men som nu forekom ham særligt tiltrækkende, fordi han muligvis kunne komme i rette tid til at se Grandcourts komme hjem fra deres lystsejlads. I så tilfælde besluttede han, at han ganske frejdigt ville gå hen og hilse på dem og lade uvidende

om alle de grunde, som manden måske kunne have til at ønske ham andetsteds hen.

Solen var gået ned bag en skybanke, og kun et svagt, gult lysskær gav bølgerne, der sattes i bevægelse af en frisk brise, sine afskedskys. Da Deronda langsomt kom drivende således, at han kunne se, hvad der foregik ved stranden, lagde han mærke til, at grupperne der koncentrerede deres opmærksomhed på en sejlbåd, som hurtigt kom indad imod land, roet af to mand. Folk talte i munden på hinanden i forskellige sprog, og i stedet for at spørge sig for anså Deronda det for det sikreste middel til at skaffe sig noget at vide at puffe sig frem i forgrunden og således selv se, hvad der var på færde. Folk så ud på båden med kikkerter og fortalte, at den kom ind med en, som var druknet, en sagde, at det var den *milord*, som var taget ud med en sejlbåd; en anden påstod, at den liggende skikkelse, man kunne skelne, var *miladi*; en franskmand, der ingen kikkert havde, mente, at det var *milord*, som sandsynligvis efter national skik havde taget sin kone ud for at drukne hende, mens en engelsk skipper bandede på, at det var løgn, og at det var en dame, der lå i båden. Omtumlet af ængstelser og bekymringer fulgte Deronda med spænding ethvert åretag, mens der forbi hans øjne drog syner af allehånde mulige og umulige tildragelser, der kunne have fremkaldt dette resultat eller dette brudstykke af et resultat, hvis værre halvdel endnu var uafsløret, såfremt ellers denne kvinde, der øjensynlig var revet op af bølgerne, virkelig var mrs. Grandcourt.

Men snart var der ingen tvivl længere; båden blev trukket til land, og han så Gwendolen halvt løftende sig op på sine hænder ved sin egen anstrengelse under det tunge dække af tjærede

presenninger og pjækkerter – bleg som et genfærd, gysende, med vådt, flagrende hår, et vildt, forbavset udtryk i øjnene, som om hun var vågnet op i en verden, hvor en eller anden dom truede hende, og hvor de væsner, hun så rundt om sig, kom for at gribe hende. Den af folkene i båden, der først sprang i land, var også gennemblødt og løb sin vej; de søfolk der stod tæt omkring båden, hindrede Deronda i at nærme sig, og han kunne kun se til, mens Gwendolen kastede angstfulde blikke om sig og syntes at gyse af skræk, da hun kærligt og omhyggeligt blev hjulpet op af båden og støttet af de jævne, brune mænds kraftige arme, mens de våde klæder sluttede sig tæt om hendes lemmer og forøgede den besværlighed i gangen, som allerede i og for sig var en naturlig følge af hendes svage tilstand. Pludselig faldt hendes omflakkende øjne på Deronda, der stod foran hende, og ret som om hun havde ventet ham og set efter ham, forsøgte hun straks at udstrække sine arme, som de folk, der understøttede hende, holdt fast på, og sagde med sagte stemme:

"Det er sket, det er sket! Han er død!"

"Tys, tys!" sagde Deronda i en myndig tone; "søg at fatte Dem." Derpå vendte han sig til de mænd, der hjalp hende, og sagde: "Jeg kender godt denne dames mand. Hvis De blot så hurtigt som muligt vil få hende op på *Italia*, skal jeg sørge for alt andet."

Han blev tilbage og erfarede da af den anden sømand, at hendes mand var gået til bunds for aldrig at komme op mere, og at hans båd flød tom derude. Han og hans kammerat havde hørt et skrig, havde set damen springe ud efter sin mand og

havde fået hende trukket så hurtigt op, at hun ikke kunne have taget videre skade.

Efter at have modtaget disse oplysninger ilede Deronda til hotellet for at forvisse sig om, at der blev sørget for den bedste lægehjælp, og da han var blevet beroliget i så henseende, telegraferede han det passerede til sir Hugo, som han bad om straks at komme til Genua, og til mr. Gascoigne, hvis præstegårds adresse han kendte, og ved hvis hjælp han antog bedst at kunne bringe underretningen til Gwendolens moder. Visse ord, som Gwendolen engang i fortiden havde ytret, var dukket op for hans erindring som ved en inspiration; i øjeblikke, da hun havde aflagt sine bevægede bekendelser, havde hun talt om, at hendes moders blotte nærværelse måske kunne være hende en hjælp, hvis hun kunne opnå den.

53

Deronda tog ikke sine klæder af den nat. Gwendolen havde absolut villet se ham igen, inden hun ville gå ind på at lade sig klæde af, men havde været fuldstændig rolig og havde kun hviskende og med tilbagetrængt ivrighed bedt ham om at love, at han ville komme til hende, når hun sendte bud efter ham om morgenen. Muligheden for, at der kunne foregå en forandring med hende, faren for, at der kunne indfinde sig feber, og mistanken om, at noget i den netop stedfundne katastrofe udøvede en virkning på hende, der kunne røbe sig i eksalterede ord, påbød ham forsigtighed. Han sagde til hendes kammerpige, at han ville holde sig parat til at komme, såfremt der indtrådte foruroligende symptomer, og han gav alle vedkommende at forstå, at han havde sat sig i forbindelse med hendes pårørende i England og følte sig forpligtet til foreløbig at tage sig af hende – en stilling, som han så meget lettere kunne indtage, da han var vel kendt af Grandcourts kammertjener, det eneste gamle tyende, der var fulgt med på rejsen.

Men da Deronda endelig faldt i søvn af træthed efter dagens forunderligt afvekslende sindsbevægelser, forstyrredes han kun af morgendrømmene, der kom som et indviklet væv af gårsdagens tildragelser og til sidst vækkede ham med et billede, som stammede fra hans ængstelige fantasi.

Det var morgen, og der havde ikke været bud efter ham – et heldigt varsel, der opmuntrede ham, mens han gjorde sit toilette og spekulerede på, om det var for tidligt at lade høre til Gwendolen. Senere erfarede han, at hun havde ligget vågen det

meste af natten, men dog havde været tåleligt rolig, og at hun nu endelig var faldet i søvn. Han undrede sig over den sjælsstyrke, hvormed denne kvinde, selv når hun havde fået en alvorlig fysisk rystelse, formåede at bekæmpe alle ydre symptomer på en sindstilstand, som det var hende magtpåliggende at skjule. For sit eget vedkommende troede han, at hans følelser var sløvede ved, hvad han havde gennemgået under sammenkomsten med sin moder; det forekom ham, at han nu kun handlede, som han gjorde, for at opfylde en pligt, mens hans varmere medfølelse endnu slumrede.

Imidlertid sørgede han for at få en bestemt, legalt konstateret beretning af de fiskere, der havde trukket Gwendolen op af vandet. Der kom ikke mange nærmere oplysninger for dagen. Den båd, Grandcourt var taget ud i, var fundet drivende med løst sejl og var bugseret ind i havn. Fiskerne anså det for sandsynligt, at han var blevet slået overbord af det flagrende sejl, mens han var i begreb med at vende, og at han ikke havde kunnet svømme; men skønt de var i nærheden, var deres opmærksomhed først blevet vakt ved et råb, der syntes at komme fra en mand, som var i nød, og mens de i hast roede hen til stedet, hørte de et skrig fra en dame og så hende springe ud.

Da Deronda kom tilbage til hotellet, blev det sagt ham, at Gwendolen var stået op og ønskede at tale med ham. Han blev vist ind i et værelse, hvis lys var dæmpet ved persienner og gardiner, og hvor hun sad med et hvidt sjal svøbt om sig og så hen imod døren med et længselsfuldt ventende blik. Men hendes lange hår var omhyggeligt friseret, og de små blå

stjerner havde beholdt deres plads i hendes øren. Da hun instinktivt fo'r op i sin fulde højde, indhyllet i sit hvide sjal og med ikke mindre hvide kinder og hals, med en mørk ring om øjnene, halvåbne læber og et fortvivlet og hjælpeløst udtryk, så hun ud som et ulykkeligt genfærd af den Gwendolen Harleth, som Deronda havde set med sammenknebne læber og stolt selvbeherskelse vende sig bort fra spillebordet, hvor hun havde tabt sine penge. Dette syn vakte hans inderlige medlidenhed, og virkningerne af hele deres tidligere forhold til hinanden begyndte atter at gøre sig gældende hos ham.

"Jeg beder Dem endelig at blive siddende – ikke at rejse Dem," sagde Deronda, det han nærmede sig til hende; og hun adlød og lod sig igen falde tilbage i sin stol.

"Vil De sætte Dem i nærheden af mig?" sagde hun. "Jeg vil helst tale ganske sagte."

Hun sad i en stor lænestol, og han trak en lille stol tæt hen til hende. Heftigt bevæget vendte hun da sit blege ansigt om imod hans, som var meget nær ved hendes, og sagde i en ganske sagte, næppe hørlig tone: "De ved jo nok, at jeg er en brødefuld kvinde?"

Deronda selv blev blegere, da han sagde: "Jeg ved intet." Han vovede ikke at sige mere.

"Han er død." Hun sagde dette i samme sagte, men faste tone.

"Ja," sagde Deronda, der i sin ængstelige spænding havde møje med at få noget ord frem.

"Hans ansigt vil ikke mere blive synligt over vandet," sagde Gwendolen i en lige så sagte, men mere indtrængende tone, mens hun holdt begge hænder knyttede.

"Nej."

"Ikke for nogen anden – kun for mig – et dødt ansigt – det vil altid stå for mine øjne."

Der var en dyb fortvivlelse i hendes stemme, da hun sagde disse sidste ord, mens hun så bort fra Deronda hen imod noget et stykke fra hende på gulvet. Så hun den hele tildragelse – hendes egne handlinger medindbefattede – gennem en rædslens tåge, der forstørrede alt? Befandt hun sig i en tilstand af vildelse, hvori hun troede, at hun havde noget at skjule, noget, som hun måtte tvinge sig til at beholde for sig selv? Sådanne tanker fløj gennem Deronda som et slags håb. Men man kan tænke sig, hvilke indbyrdes modstridende følelser, der bandt hans tunge. Hun var tilbøjelig til en bekendelse, og han var bange for at høre hendes bekendelse. Imod sin bedre vilje gyste han tilbage for den opgave, der var stillet ham; han ønskede, at hun skulle begrave sine hemmeligheder i sin egen barm, men bebrejdede sig igen dette ønske som en fejhed. Han var ikke præst og skriftefader. Han ræddedes for den byrde, det ville være, hvis denne kvinde udøste sit hjerte for ham og påkaldte hans bistand. Men hun talte atter hastigt og bevæget, mens hun så på ham:

"De vil jo ikke sige, at jeg bør meddele verden alt? De vil ikke sige, at jeg bør finde mig i den skam, der ville følge med? Jeg kan ikke gøre det; jeg kan ikke udholde det. Moder må ikke engang få det at vide; nej, selv om jeg var død, måtte hun ikke få det at vide. Jeg må sige Dem det, men De vil ikke forlange, at nogen anden skal have det at vide."

"Da jeg er ganske uvidende om alt," svarede Deronda bedrøvet, "kan jeg ikke sige andet, end at jeg gerne vil hjælpe

Dem."

"Jeg sagde Dem det fra begyndelsen – så snart jeg kunne – jeg sagde Dem, at jeg var bange for mig selv." Deronda hørte den sagte, bønfaldende hvisken, men så ikke på hendes ansigt, for det gjorde et alt for stærkt indtryk på ham. "Jeg følte hos mig et had, der som en ond ånd indgav mig allehånde slette tanker. Alt, hvad jeg kunne gøre for at blive fri for den trældom, jeg levede i, dukkede op for mig; og det blev stadig værre og værre med mig. Derfor var det, at jeg bad Dem om at komme til mig i London. Jeg havde dengang i sinde at sige Dem åbent, hvor slemt det var fat med mig, og jeg forsøgte på det, men jeg kunne ikke sige alt. Og så kom han jo ind."

Hun gjorde en pause, mens en gysen gennemfo'r hende, men fortsatte snart:

"Nu vil jeg sige Dem alt. Troede De, at en kvinde, der græd og bad og kæmpede for at vinde magt over sine onde tanker, kunne blive morderske?"

"Gud i Himlen'" sagde Deronda i en dyb, forfærdet tone, "pin mig ikke uden nødvendighed. De har ikke myrdet ham, De kastede Dem i vandet for at frelse ham. Fortæl mig resten en anden gang. Dette dødsfald var en ulykkeshændelse, som De ikke kunne have forhindret."

"De må endelig høre tålmodigt på mig." Den skælvende tone, disse bønfaldende ord blev udtalt i, nødte Deronda til at vende sit hoved om og se på hendes ansigt. De stakkels bævende læber vedblev: "De sagde engang, at De følte mest sympati for dem, som havde gjort noget galt og var ulykkelige; De sagde, at de kunne blive bedre – at de kunne optugtes til noget bedre. Hvis De ikke havde talt således, ville alt have været værre. Jeg

huskede alt, hvad De havde sagt til mig. Det randt mig altid lå hu. Jeg mindedes det i det sidste øjeblik – det var grunden til, at jeg – men hvis De ikke kan bære over med mig, når jeg siger Dem alt – hvis De vender Dem bort fra mig og svigter mig, hvad skal jeg da gøre? Er jeg værre, end jeg var, da De traf mig og ville gøre mig bedre? Alt det forkerte, jeg har gjort, var dengang i mit sind – ja mere, meget mere og det ville have vist sig, hvis De ikke var kommet og havde båret over med mig. Og nu – vil De nu svigte mig?"

Hendes hænder, som hun nogle minutter før havde holdt knyttede, hvilede nu skælvende på stolearmene. Hendes bævende læber blev stående halvt åbne, da hun hørte op at tale. Deronda kunne ikke svare; han var nødt til at vende blikket bort. Han tog en af hendes hænder og trykkede den, som to børn kunne tage hinanden i hånden, når de ville spadsere sammen; det var den eneste måde, hvorpå han kunne svare: "Jeg vil ikke svigte Dem." Og hele tiden havde han en følelse, som om han satte sit navn på et ubeskrevet stykke papir, der kunne fyldes med skrækkelige ting.

Dette tryk af hans hånd var for Gwendolen en helt ny erfaring; hun havde aldrig før fra nogen mand fået et sådant tegn på ømhed, som hendes hele væsen havde trængt til, og hun udlagde dets stærke virkning på hende som et tilsagn om uudtømmelig tålmodighed og bestandighed. Den strømning af ny styrke, der gik igennem hende, gjorde det muligt for hende at blive ved, som hun havde begyndt, med sin fragmentariske bekendelse.

"Der dukkede alle slags planer op i mit sind – men de var alle sammen så vanskelige at udføre. Og jeg kæmpede imod dem –

jeg var forskrækket over dem – jeg så hans døde ansigt" – ved disse ord sank hendes stemme næsten ned til en hvisken lige ved Derondas øre – "ja, for længe siden så jeg det, og jeg ønskede, at han var død. Og dog blev jeg bange for det. Det var, som om jeg bestod af to forskellige væsener. Jeg kunne ikke tale – jeg følte trang til at dræbe – den var så stærk hos mig som em brændende tørst – jeg havde en følelse af, at jeg havde gjort noget rædsomt, noget, der ikke kunne forandres, og som ville gøre mig til en ond ånd. Og det kom – ja, det kom."

Hun tav et øjeblik eller to, som om hendes erindring havde tabt sig i et væv, hvis masker snørede sig sammen om hende.

"Det havde alt sammen været i mine tanker, da jeg første gang talte med Dem – dengang vi var på abbediet. Jeg havde da gjort noget, som jeg ikke kunne sige Dem. Det var det eneste, jeg gjorde til udførelsen af mine tanker. De var ellers kun skrækkelige drømme på én nær. Én handling gjorde jeg mig skyldig i – det var allerede, mens vi var på Ryelands. Der var noget, som mine fingre følte sig uimodståeligt hendraget til, mellem de smukke nipssager i skabet i mit boudoir – en lille, skarp tingest som et pileblad i en sølvskede. Jeg lagde den i skuffen i mit toiletskrin og lukkede skuffen i lås. Jeg kunne ikke lade være at tænke på den og på, hvorledes jeg skulle bruge den. Jeg så mig i tankerne lægge den under min hovedpude. Men jeg gjorde det aldrig. Jeg så aldrig mere på den. Jeg turde ikke lukke skuffen op; der var en særlig nøgle til den; og for nylig, mens vi var ude at sejle med yachten, kastede jeg nøglen ud i dybet. Jeg ville af med den for således at give mig hen i hans vold. Men senere begyndte jeg at tænke på, hvorledes jeg kunne åbne skuffen uden nøglen, og da jeg hørte, at vi skulle blive i Genua,

faldt det mig ind, at jeg kunne få den åbnet i al hemmelighed i hotellet. Men da vi gik op ud trappen, mødte jeg Dem; og så håbede jeg at få en samtale med Dem i enrum, hvor jeg ville sige Dem dette – sige Dem alt, hvad jeg ikke kunne betro Dem i London; men så blev jeg tvunget til at sejle med ud i båden."

Ved de sidste ord begyndte hun at hulke og sank tilbage i sin stol. Erindringen om hin bitre skuffelse syntes for øjeblikket at udslette mindet om, hvad der siden var hændt. Deronda så ikke på hende, men sagde i en indtrængende tone:

"Og det er alt sammen vedblevet at være fantasibilleder. Det er kun foregået i Deres tanker. De har til det sidste modstået fristelsen?"

Der herskede tavshed. Tårerne trillede ned ad hendes kinder, hun aftørrede dem med sit lommetørklæde og søgte at mande sig op, og idet hun atter bøjede sig lidt hen imod Deronda, begyndte hun hviskende:

"Nej, nej; jeg vil sige Dem alt, så sandt Gud kender det. Jeg vil ikke sige Dem nogen usandhed; jeg vil meddele Dem den fulde sandhed. Hvad andet skulle jeg gøre? Der var en tid, da jeg troede, at jeg aldrig kunne blive slet. Jeg tænkte på slette mennesker, som om de var langt borte fra mig. Men siden er jeg selv blevet slet. Jeg har haft onde tanker, og alt har været en pine for mig – alt, hvad jeg plejede at ønske mig. Det er, som om det var blevet gloende. Selve dagslyset har ofte været mig en pine. Jeg burde jo ikke have giftet mig. Det var begyndelsen til ulykken. Jeg forurettede en anden. Jeg brød mit løfte. Det var min hensigt at opnå en behagelighed for mig selv, og det blev alt sammen til elendighed. Jeg ville skaffe mig vinding ved en andens tab – De husker det nok? – det var som ved rouletten –

og pengene brændte mig. Jeg kunne ikke beklage mig, det var, som om jeg havde bedt om, at en anden skulle tabe og jeg vinde, og jeg havde vundet. Jeg vidste det alt sammen – jeg vidste, at jeg var skyldig. Mens vi var ude på søen og jeg lå vågen om natten i kahytten, havde jeg undertiden en følelse af, at alt, hvad jeg havde gjort, var vitterligt for hele verden og i dens øjne ikke kunne undskyldes – hvor kunne noget udelukkende være kendt af mig? Det var Guds røst, der talte til mig; alt – selv den natlige stilhed – var en tugtelse og en pine for mig – alt, undtagen De. Jeg antog stedse, at De ikke ville ønske mig straffet – De ville søge at hjælpe mig på bedre vej. Og denne tanke var min eneste støtte. De vil ikke skifte sind – De vil ikke nu ønske at tugte mig?"

Atter begyndte hun at hulke.

"Gud forbyde det!" sagde Deronda i en dybt bekymret tone, men blev siddende ubevægelig.

Denne lange vandring med den stakkels, samvittighedsbetyngede skabning gennem hendes fortid var såre tung, men han turde ikke på ny bringe hende bort fra den ved et spørgsmål. Han måtte lade hende gøre, som hun følte trang til. Ubevidst lod hun indtræde pauser og mellemrum i sit tilbageblik, idet hun ikke klart skelnede imellem, hvad hun sagde, og hvad der kun viste sig for hendes indre syn. Hendes næste ord kom efter en sådan pause.

"Alt dette gjorde det så hårdt for mig, da jeg blev tvunget til at gå ombord i båden. For da jeg så Dem, var det en uventet glæde, og jeg tænkte, at jeg ville kunne sige Dem alt – fortælle Dem om den aflåsede skuffe og om alt, hvad jeg ikke havde sagt Dem før. Når jeg havde sagt Dem det og vidste, at det var bekendt for

Dem, håbede jeg sikkert, at det ville have mindre magt over mig. For trods alle mine sjælekampe, al min gråd, betoges jeg dog altid igen af had og forbitrelse, og onde længsler og fristelser gjorde mig angst og bange. Skuffelsen over, at jeg ikke kunne få Dem i tale, men blev tvunget til at gå i båden, bragte nu alle de onde tanker tilbage, som om jeg var lukket inde med dem i et fængsel, og ikke kunne slippe bort. Og nu forekommer det mig at være så længe siden, jeg gik i båden. Jeg ville i det øjeblik have givet alt i verden for, at jeg havde kunnet udslynge det takkede lyn og dræbe ham."

Noget af den betvungne lidenskab, hun fremdrog i erindringen, kunne spores 1 hendes dæmpede tale. Efter en kort tavshed sagde hun hastigt og bevæget:

"Hvis han var her igen, hvad skulle jeg så gøre? Jeg kan ikke ønske ham herhen – og dog kan jeg ikke udholde at se hans døde ansigt. Jeg var fej. Jeg burde have fundet mig i verdens foragt, jeg burde have forladt ham – burde hellere være vandret om som en tiggerkvinde end være blevet hos ham med mit dæmoniske had. Men hvorhen jeg end vendte mit blik, var der noget, jeg troede ikke at kunne udholde. Undertiden bildte jeg mig ind, at han ville dræbe *mig*, hvis jeg satte mig imod hans vilje. Men nu – nu ser jeg hans døde ansigt for mig, og jeg kan ikke holde det ud."

Pludselig slap hun Derondas hånd, fo'r op, strakte sine arme i vejret i deres fulde længde og sagde jamrende:

"Jeg har været en grusom kvinde! Hvad andet kan *jeg* gøre end anråbe om hjælp? *Jeg* synker. Dø – dø – du er forladt – synke, synke ned i mørket. Forladt – ingen barmhjertighed – alt svigter mig."

Hun sank igen ned i sin stol og brast i heftig gråd. Selv Deronda havde i det øjeblik ingen plads i hendes bevidsthed. Han var yderst bedrøvet. Mens han havde troet, at hans seneste erfaringer havde sløvet hans modtagelighed for nye sindsbevægelser, forekom det ham nu tværtimod, at denne unge kvinde, hvis hurtige overgang fra en livsglad og overmodig ungdom til de heftigste samvittighedskvaler han havde måttet se på uden at kunne hjælpe hende, vakte en så meget dybere deltagelse hos ham, fordi det, der nu foregik, kom umiddelbart efter, at han havde lært en anden tung sjælekamp at kende. Han var i et af de øjeblikke, da en stærk medynk tilskynder os til den beslutning, at vi aldrig mere vil søge livets glæder, men kun leve for de syge og sorgfulde. Han havde rejst sig fra sin stol, mens han var vidne til dette udbrud af fortvivlelse, der gjorde så meget stærkere indtryk, fordi hun selv i den heftigste bevægelse vedblev at tale med en sagte stemme som den, der aflægger et hemmeligt skriftemål. Til sidst kunne han ikke lade være at vende ryggen til hende og gå lidt bort.

Men straks efter indtrådte der stilhed. Hun var vågnet til bevidsthed om, at han var gået bort fra hende. Da Deronda vendte sig om for igen at nærme sig til hende, så han hendes ansigt bøjet hen imod ham med opspilede øjne og halvt åbne læber. Hun var et billede på bønlig fortvivlelse – alt for frygtsom til at bede med ord, så længe han holdt sig borte fra hende. Var hun allerede forladt af ham? Men hans øjne mødte hendes med et bedrøvet udtryk – det var første gang, siden hun havde sagt: "De ved, at jeg er en brødefuld kvinde" – og dette bedrøvede blik syntes at sige: "Jeg ved det nok, men så meget mindre vil jeg

svigte dig." Han satte sig igen ned hos hende i samme stilling som før uden at vende sit ansigt om imod hende og uden på ny at tage hendes hånd.

Ligesom det var sket engang på abbediet, således vakte hans bekymrede ansigt også nu hos Gwendolen et mindre egoistisk samvittighedsnag end det, der tilskyndede hende til at afgive sin bekendelse, og hun sagde i en kærlig og bedrøvet tone:

"Jeg gør Dem meget ulykkelig."

Deronda fo'r sammen og forandrede sin stilling lidt, men mandede sig snart op til klart og bestemt at sige: "Der er ikke tale om enten at være lykkelig eller ulykkelig. Hvad jeg i dette øjeblik mest ønsker, er det, som vil hjælpe Dem mest. Sig mig kun alt, som det er en lettelse for Dem at meddele mig."

Venlige og opofrende som disse ord var, udvidede de dog afstanden imellem dem, og hun fandt det vanskeligere at tale. Hun havde en ubestemt trang til at komme nærmere til den medynk, der syntes at betragte hende fra en overlegen højde, og denne trang vakte hos hende en tilbøjelighed til at ydmyge sig endnu mere. Hun var rede til at kaste sig på knæ for ham, men betvang sin tilbøjelighed og sad stille og ubevægelig. Hendes tavshed bragte endelig Deronda til at sige:

"De er måske alt for træt. Skal jeg gå min vej og komme tilbage, når De sender bud?"

"Nej, nej," sagde Gwendolen, som frygten for, at han skulle forlade hende, bragte taleevnen tilbage hos. Hun vedblev i sin sagte, ivrige tone: "Jeg må endelig sige Dem, hvad det var for følelser, der betog mig i båden. Jeg var fuld af forbitrelse over, at jeg var nødt til at tage med, men jeg kunne ikke gøre andet end sidde der som en galejslave. Så gled vi da bort fra byen – ud af

havnen – ud på dybet – og alt var stille – vi så ikke på hinanden, kun han talte for at give mig sine ordrer – det var, som om selve det dagslys, der omgav mig, holdt mig fanget og tvang mig til at sidde stille, som jeg gjorde. Det faldt mig ind, at jeg som barn tit plejede i tankerne at sejle bort til en verden, hvor man ikke var nødt til at leve sammen med nogen, som man ikke syntes om – jeg holdt ikke af, at min stedfader kom hjem. Og nu, tænkte jeg, var lige det modsatte hændt mig. Jeg var gået i en båd, og mit liv var en stadig sejlads – en gliden afsted uden hjælp – altid bort i ensomheden med *ham*, bort fra al frelse. Og fordi jeg følte mig mere hjælpeløs end nogensinde, betoges jeg af onde tanker og længsler, grusomme ønsker og vilde spekulationer. Jeg ville ikke gerne selv dø; jeg var bange for, at vi skulle drukne sammen. Havde det kunnet nytte noget, ville jeg have bedt – bedt til, at noget måtte ramme ham. Jeg ville have bedt til, at han måtte forsvinde for mine øjne, så at jeg blev ene. Jeg vidste ingen måde, jeg kunne dræbe ham på der i båden, men i tankerne dræbte jeg ham."

Hun tav et minut, knuget under byrden af en erindring, som ingen ord formåede at skildre.

"Men hele tiden følte jeg, at jeg blev mere og mere ond i sindet. Hvad jeg så tit havde tænkt på, dukkede i det øjeblik igen op i min tanke – det, De engang sagde om, at jeg skulle være bange for at gøre min uret og min anger større, for da ville jeg ikke kunne nære noget håb. Det stod skrevet med ildbogstaver i mit hjerte. At blive ond, at blive udelukket for stedse fra at vide, hvorledes De og andre gode mennesker levede, var en stor ulykke. Denne betragtning er altid dukket frem hos mig midt iblandt mine slemme tanker – den dukkede

også da frem hos mig – men parret med fortvivlelse, med en følelse af, at den ingen nytte var til – de onde ønsker var for stærke. Jeg mindes, at jeg da slap rorpinden og sagde: 'Gud hjælpe mig!' Men jeg blev tvunget til at tage den igen og blive ved at styre; og de onde længsler, de onde bønner kom igen og hyllede alt andet i en tåge, indtil midt under dem – jeg ved ikke, hvorledes det gik til – han var i færd med at vende – så kom der et vindstød – han blev ramt af sejlet – jeg ved intet bestemt – kun det ved jeg, at jeg så mit ønske opfyldt."

Hun talte nu hastigere og i en mere hviskende tone.

"Jeg så ham synke, og mit hjerte gjorde et hop, som om det fløj ud af mig. Jeg tror ikke, jeg rørte mig. Jeg holdt min hænder foldede. Straks blev jeg glad, men så tænkte jeg, at det var ingen nytte til – han ville nok komme op igen. Og han *var* virkelig kommet op – længere borte – båden var gledet fra ham. Det hele var sket med lynets hast. 'Tovet!' råbte han med en stemme, der var helt forskellig fra, hvad den plejede at være – jeg hører den tydeligt i mine øren – og jeg bukkede mig ned efter tovet – jeg kunne ikke lade være – jeg var vis på, at han kunne svømme, og at han ville komme tilbage, enten jeg ville have det eller ej, og jeg var angst for ham. Det var min hovedtanke – han ville komme tilbage. Men han var igen sunket, og jeg havde tovet i min hånd – nej, der var han igen – hans ansigt var oppe over vandet – og han råbte igen – og jeg blev siddende stille, mit hjerte sagde: 'Dø!' – og så sank han. Jeg følte: 'Det er forbi – jeg har begået en synd, jeg er fortabt!' og jeg holdt tovet i hånden – jeg ved ikke, hvad jeg tænkte – jeg ville springe bort fra mig selv – nu ville jeg gerne have frelst ham. Jeg gjorde et spring for at komme bort fra min brøde, og der var den – lige ved mig, da jeg

dumpede i vandet – der var det døde ansigt – dødt, dødt. Det kan aldrig blive anderledes. Det er, hvad der er sket. Det er, hvad jeg har gjort. Nu ved De det hele. Det kan aldrig ændres."

Hun sank tilbage i sin lænestol, udmattet af den ved erindringen og talen fremkaldte sindsbevægelse. Deronda følte sit sind mindre trykket end ved den tidligere angst. Ordet "brødefuld" havde åbnet muligheden for en fortolkning, der var værre end selve faktum, og netop fordi samvittigheden lod Gwendolen dvæle så meget ved hendes onde tankers bestemmende magt, overbeviste hendes bekendelse ham om, at den hele tiden havde haft en modvægt i hendes bedre vilje, der havde kæmpet for at gøre sig gældende. Det forekom ham næsten sikkert, at hendes mordlystne tanke ikke havde haft nogen ydre virkning – at døden ganske bortset fra den havde været uundgåelig. Han anså det for rimeligt, at Gwendolens samvittighedsnag gjorde hendes brøde større, end den i virkeligheden var, og at hun tillagde det, der kun havde været et øjeblikkeligt glimt af et ønske, karakteren af en afgørende handling. Men hendes anger var et vidnesbyrd om en natur, der kunne udvikles til forsoning; den var kulminationen af den selvbebrejdelse, som havde vakt et nyt liv hos hende; den udmærkede hende fremfor de brødefulde mennesker, hvis eneste sorg er, at det ikke er lykkedes dem at få deres onde ønsker opfyldt. Deronda kunne ikke sige et eneste ord for at forringe denne hellige uvilje imod hendes slette Jeg – trykket af den tornekrone, der hvilede så tungt på hendes bedre åndelige personlighed. Alle disse blandede tanker og følelser holdt ham tavs; al tale var for vigtig til, at han skulle driste sig til at sige noget uden det modneste overlæg. Havde han åbnet sine læber

for at tale, kunne han kun have sagt som hun: "Det kan aldrig ændres – det må vedblive at være, som det er, for at der derved kan fremkaldes forandring i andre henseender." Men han var tavs og ubevægelig – han vidste ikke hvor længe – indtil han endelig vendte sig om for at se på hende og så hende lænet tilbage med lukkede øjne som en fortabt, træt, stormslagen hvid due, der ikke var i stand til at hæve sig og fortsætte sin vildsomme flugt. Han rejste sig op og blev stående foran hende. Denne bevægelse vakte hende til bevidsthed, og hun åbnede sine øjne med en let bæven, der syntes at være et udtryk for en stærk sjæleangst.

"Nu må De hvile Dem. Forsøg at hvile Dem; forsøg at sove. Måske jeg kan tale med Dem igen i aften – i morgen – når De har fået nogen hvile. Lad os nu ikke sige mere."

Hendes øjne fyldtes med tårer, og hun kunne kun svare ved en let bevægelse med hovedet. Deronda ringede på kammerpigen, sagde til denne, at det var påtrængende nødvendigt, at hun fik nogen hvile, og forlod hende så.

54

Om aftenen sendte hun igen bud efter ham. Det var allerede nær ved den tid, da hun aftenen i forvejen var blevet bragt ind fra søen, og skønt persiennerne var trukket op og vinduerne åbne, var der halvmørke i værelset. Hun sad og stirrede stift på søen, hvilende sin kind på hånden, og så mindre fortumlet ud, end da han havde forladt hende; men i hendes øjne var der en dyb melankoli, som, da Deronda nærmede sig til hende, gik over til et udtryk af angst og uro. Hun rakte ikke sin hånd ud, men sagde: "Hvor det er længe siden!" hvorpå hun tilføjede: "Vil De igen sidde lidt ned hos mig?"

Han satte sig ved siden af hende, som han havde gjort før, og da han så, at hun vendte sig om imod ham med det ubeskrivelige udtryk, der tilkendegiver et ønske om at sige noget, ventede han på, at hun skulle tage ordet. Men atter så hun i tavshed hen imod vinduet, og atter vendte hun sig om imod ham med det samme udtryk, uden at et ord endnu kom over hendes læber.

En eller anden frygt holdt hende tilbage, og for at betage hende den vendte Deronda sit ansigt bort. Kort efter udbrød hun i en bønlig tone:

"De forlanger vel ikke, at nogen anden skal vide det?"

"Nej, på ingen måde," sagde Deronda. "Der behøver ikke at gøres noget som helst i anledning af det, der er sket. Der foreligger ingen uret, som på den måde kan gøres god igen. Der er ingen gengældelse, som nogen dødelig med rette ville kunne påbyde."

Hun var under en pause så stille, at hun syntes at holde vejret, inden hun sagde:

"Men hvis jeg ikke i det øjeblik havde været betaget af mordlyst – hvis jeg øjeblikkelig havde kastet tovet ud – så ville det måske have forhindret hans død,"

"Nej, det tror jeg ikke," sagde Deronda langsomt. "Hvis han virkelig har kunnet svømme, så må han være blevet grebet af krampe. Om De så havde været nok så hurtig og anspændt Dem af yderste evne, forekommer det mig umuligt, at De kunne have gjort noget for at frelse ham. Jeg tror ikke, at Deres ønske om hans død kan have forandret begivenhedernes gang. Virkningen af det kan kun spores i Deres eget bryst. For os selv er vor onde vilje af stor betydning, og tidligere eller senere gør den sig også gældende udadtil – enten i den art fordærvelse, der fostrer onde handlinger, eller i en afsky for os selv, der driver os frem til en bedre stræben."

"Jeg er i alt fald fri for at plyndre andre – for der er andre – de vil få alt – de vil få, hvad der tilkommer dem. Jeg vidste det nogen tid, førend jeg tog fra London. De tror da ikke, at jeg med hensyn til de ting nærer slette attråer?" Hun sagde disse ord i en tøvende tone.

"Det havde jeg ikke tænkt på," sagde Deronda; "jeg tænkte for meget på det andet."

"De ved måske ikke rigtigt, hvorledes det hele har udviklet sig fra begyndelsen af," sagde Gwendolen langsomt, som om hun betvang sin ulyst til at tale om det. "Der var en anden, som han burde have giftet sig med, og jeg vidste det, jeg sagde til hende, at jeg ikke ville lægge hindringer i vejen for det. Så rejste jeg bort – det var da De første gang så mig. Men med ét blev vi

fattige, jeg var meget ulykkelig, og jeg blev fristet. Jeg tænkte ved mig selv: 'Jeg vil kunne gøre, som jeg har lyst, og vil sørge for dem.' På denne måde beroligede jeg mine tvivl. Men det blev helt anderledes. Det var alt sammen forfærdeligt. Så vågnede der had og onde tanker hos mig. På den måde kom det hele. Jeg sagde Dem, at jeg var bange for mig selv. Og jeg gjorde, hvad De bød mig – jeg forsøgte at gøre min frygt til et værn imod mine slette tilbøjeligheder. Jeg tænkte på, hvad der ville ske, hvis jeg – –. Jeg følte, hvad der ville komme – hvorledes jeg ville være angst for morgenen, ville ønske, at det altid var nat, mens jeg dog i mørket altid så noget – så døden. Når De ikke ved, hvor ulykkelig jeg har været, så kan De – men det er nu alt sammen ingen nytte til. Jeg kan nu kun stræbe efter, at de andre ikke skal få noget at vide – navnlig ikke stakkels moder, der aldrig har været lykkelig."

Der indtrådte igen tavshed, mens hun med en undertrykt hulken sagde: "De kan ikke finde Dem i at se på mig mere. De synes, at jeg er for slet. De tror ikke, at jeg kan blive bedre – blive noget værd – blive et retskaffent menneske – jeg vil altid være for slet til –" Hendes stemme svigtede hende i hjælpeløs fortvivlelse.

Deronda var heftigt bevæget. Han vendte sine øjne om imod hendes stakkels bønfaldende ansigt og sagde: "Jeg tror, at De kan blive et bedre menneske, end De nogen sinde før har været – værdig til at føre et liv, som kan blive til velsignelse. Intet ondt, som vi har gjort, fælder nogen håbløs dom over os undtagen det onde, som vi elsker, og ønsket om at forblive i det og ikke gøre nogen anstrengelser for at slippe bort fra det. De *har* gjort anstrengelser – De vil blive ved at gøre dem."

"Men De var den, som først kaldte dem til live. De må ikke svigte mig," sagde Gwendolen, idet hun med sine foldede hænder lænede sig på armen af sin stol og så på ham, mens hendes ansigt bar pinefulde spor af den livserfaring, som havde været koncentreret hos hende i de sidste fireogtyve timer – dette nye, skrækkelige liv, der ligger på den anden side af den handling, hvorved et brødefuldt ønske opfyldes. "Jeg vil finde mig i en hvilken som helst bod. Jeg vil leve ganske således, som De siger mig. Men De må ikke svigte mig. De må være i min nærhed. Hvis De havde været mig nær – hvis jeg kunne have sagt alt til Dem, ville jeg have været anderledes. De vil vel ikke svigte mig?"

"Jeg kunne aldrig føle mig tilskyndet til at svigte Dem," sagde Deronda i den ejendommelige tone, der ligesom hans øjne ubevidst havde den virkning at lade hans redebonne deltagelse synes mere personlig og speciel, end den i virkeligheden var. Og i det øjeblik var han selv ikke ganske fri for en anelse om, at det forholdt sig således. Hans stærke følelse for denne sorgbetyngede kvinde kunne ikke forhindre, at billeder af kommende vanskeligheder trængte sig ind på ham. Han vedblev at møde hendes bedende blikke, mens han talte, men det var med en smertelig bevidsthed om, at hans ord måske kunne lyde for hende som et løfte, som han engang i fremtiden kunne synes ikke at have holdt. Ængstelser både for nutiden og for fremtiden myldrede ind på ham, og under påvirkning af dem sagde han efter et øjebliks tavshed:

"Jeg venter, at sir Hugo Mallinger senest i morgen aften vil komme hertil, og jeg nærer noget håb om, at mrs. Davilow vil indtræffe ikke længe efter ham. Hendes nærværelse vil være den

største trøst for Dem – den vil tilskynde Dem til at gøre Deres bedste for at forskåne hende for unødvendig sorg."

"Ja, jeg skal forsøge det. Og De vil ikke tage bort?"

"Ikke førend sir Hugo er kommet."

"Men så vil vi vel alle rejse til England?"

"Ja, så snart som muligt," sagde Deronda, der ikke ønskede at komme ind på enkeltheder.

Gwendolen så igen hen imod vinduet med et udtryk, der syntes at vidne om, at der lidt efter lidt vågnede nye tanker hos hende. Skumringen tiltog kendeligt, men Deronda kunne dog se en bevægelse i hendes øjne og hænder som den, der følger med, at en person, der har været bedøvet, vender tilbage til bevidsthed.

"Nu vil De vel altid være hos sir Hugo?" sagde hun og så på ham. "De vil vel altid bo på abbediet eller på Diplow?"

"Jeg er slet ikke på det rene med, hvor jeg vil bo," sagde Deronda rødmende.

Hans rødmen sagde hende, at hun havde været overilet i sin tale, og hun tav. Kort efter tog hun atter ordet, idet hun så til den anden side:

"Jeg kan ikke tænke mig, hvorledes mit liv skal gå. Jeg synes nu, at det ville være bedre for mig, om jeg var fattig og nødt til at arbejde."

"Efterhånden som tiden går, vil der nok hos Dem vågne en ny lyst til at udrette noget. Når De igen lever blandt Deres pårørende, vil De få øje for nye pligter," sagde Deronda. "Gør det nu til Deres opgave at blive så rolig og fattet, så meget lig Dem selv, som De kan, inden –" Han betænkte sig.

"Inden min moder kommer," sagde Gwendolen. "Ak ja! jeg må være forandret. Jeg har ikke set på mig selv. Ville De have kendt mig," tilføjede hun og vendte sig om imod ham, "hvis De havde mødt mig nu? – Ville De have kendt mig som den dame, De så i Leubronn?"

"Ja, jeg ville have kendt Dem," sagde Deronda bedrøvet. "Den ydre forandring er ikke stor. Jeg ville straks have set, at det var Dem, og at De havde gennemgået en eller anden stor sorg."

"De man ikke ønske, at De aldrig havde set mig – De må endelig ikke ønske det," sagde Gwendolen bønligt, mens hendes øjne fyldtes med tårer.

"Jeg ville foragte mig selv, hvis jeg ønskede det," sagde Deronda. "Vi må se vore pligter i det, der virkelig møder os, ikke i det, vi bilder os ind kunne være sket. Hvis jeg indlod mig på slige tåbelige ønsker, ville jeg ønske – ikke at jeg aldrig havde set Dem, men at jeg havde været i stand til at frelse Dem fra denne sorg."

"De har frelst mig fra det, som er værre," sagde Gwendolen hulkende. "Det ville have været meget værre med mig, hvis De ikke havde været. Havde De ikke været så god, ville jeg have været mere slet, end jeg er."

"Nu er det bedst, at jeg går," sagde Deronda, stærkt betaget af hele dette spændende optrin. "Husk på, hvad vi sagde om Deres opgave – at se at blive rolig og fattet, inden andre venner kommer."

Han rejste sig, mens han talte, og hun rakte ham ydmygt sin hånd. Men da han havde forladt hende, sank hun hysterisk grædende ned på knæ. Afstanden imellem dem var for stor.

Hun var en forstødt sjæl, der så det liv, hun kunne have levet, men som hendes synd havde udelukket hende fra.

Man fandt hende således liggende sammensunken og sønderknust på gulvet. En sådan sorg syntes ganske naturlig hos en stakkels dame, hvis mand var druknet i hendes påsyn.

Ottende bog

Udsæden og frugten

55

En tings udstrækning er som bekendt en meget ufuldkommen målestok, og længden af solens vandring kan lige så lidt sige os, hvor langt livet er skredet frem, som en marks areal kan sige os, hvilke spirende kræfter der er virksomme i den. En mand kan drage syd på, snuble over et ben og give sig til at spekulere over det, indtil han har fundet et nyt udgangspunkt for anatomien; eller øst på og opdage en ny nøgle til et sprog, som kaster et andet blik på menneskeslægtens historie; eller han kan anføre en ekspedition, der åbner nye veje, blive lemlæstet og gennemleve et helt heltedigt af mod og udholdenhed, og efter nogle måneders forløb kan han komme tilbage og finde sine naboer brumme over den samme kommunale ulempe som før eller se den samme gamle herre trippe hen ad gaden i samtale med sig selv, ryste på hovedet ad den samme uvorne slagterdreng og stå stille ved det samme butiksvindue for at se på de samme billeder. Når den hurtigste tænkning har omtrent samme fart som en mynde, må den langsomste antages at bevæge sig som albueskællet ved en tilsyneladende fastklæben, der efter længere tids forløb viser sig at være en ganske ubetydelig fremadskriden. En sådan forskel er der også på det, vi kalder menneskelig erfaring, lige fra den pludselige, revolutionære forandring, der skaber et nyt indre og ydre liv, indtil den rolige tilbagevenden af det bekendte og dagligdags, som ikke har andre epoker end dem, der skyldes sulten og vejret.

Noget af denne modsætning fremtrådte i det års erfaring, som havde forvandlet den strålende, selvtillidsfulde Gwendolen

Harleth fra bueskydningen til den sønderknuste angergivne kvinde, der følte sig drevet til at bekende sin synd til ham, i hvis øje hun så inderligt gerne ville have stået uden plet eller lyde, mens det hos hendes familie på Pennicote kun havde gjort forandring i nogle ydre livsvaner og vænnet den til at lempe sig efter en mindre indtægt og hvad dermed følger. Præstegården var lige så behageligt et hjem som før; de røde pæoner på plænen og stokroserne henne ved gærdet havde lige så godt blomstret i år som i fjor; præsten havde bevaret sin glade tillid til patroners velvilje og sin beslutning om at fortjene den ved omhu i opfyldelsen af sine pligter, hvad enten det var rimeligt, at det ville komme hans patroner for øre eller ej, og han gjorde intet udelukkende med et eventuelt avancement før øje undtagen måske forfattelsen af to kirkelige artikler, som ikke var forsynet med nogen underskrift og derfor tillagdes en anden undtagen af patronerne, som fik tilstillet et særligt eksemplar, og som altså ganske bestemt kendte forfatteren, men ikke læste artiklerne.

Præsten nærede dog ingen mistanke i så henseende; han gjorde notitser i marginen på sine egne eksemplarer for at gøre dem mere interessante ved udlån og var tilfreds med, at ærkediakonen og andre autoriteter ikke havde noget at bemærke til hans argumentation. Til forfatterglæden kom den endnu større glæde over hans yndlingssøn, en lykke, der nok kunne opveje tabet af atten hundrede pund om året. Af hvad beskaffenhed end den skjulte forandring måtte være, som var foregået hos Rex ved den skuffelse, hans første kærlighed havde lidt, så trådte den tilsyneladende helt i baggrunden for den alvorlige ærgerrighed, som skrev sig fra den familien overgåede

ulykke; ja, mr. Gascoigne var tilbøjelig til at betragte den lille affære, der året i forvejen havde voldet ham så megen ængstelse, som en fordampning af overflødig væske, en slags fuldendelse af den bagningsproces, som den menneskelige dej kræver. Rex var netop kommet ned til præstegården på et sommerbesøg, idet han havde fulgt Anna hjem, og mens han var næsten lige så livlig som før i selskab med sine brødre og søstre, vedblev han i sin ferie af studere ivrigt, stod tidligt op om morgenen og gik tidligt ind på sit værelse om aftenen for at arbejde sig igennem det pensum, han havde foresat sig.

"Du fortryder ikke, at du har valgt den juridiske vej, Rex?" sagde hans fader.

"Der er ingen vej, jeg ville foretrække for den," sagde Rex. "Jeg ville gerne ende mine dage som en udmærket dommer og være med til at forfatte en lovbog. Jeg kunne have lyst til at vende om på det gamle ord og sige: Giv mig noget at bestille med at lave lovene, så må for mig, hvem der vil, lave sangene."

"Du må dog vistnok proppe en masse skrammel i hovedet, det er det værste ved det," sagde præsten.

"Jeg skønner ikke, at juridisk skrammel er værre end alt andet skrammel. Det er ikke så slemt som meget af den æstetiske litteratur, folk fylder sig med. Vore vittigste mænd har været jurister. Naturligvis er der meget, som er besværligt, trælsomt, måske irriterende. Men de store priser i livet vindes ikke let – det har jeg allerede mærket."

"Nå ja, min dreng, det bedste varsel om, at en mand vil komme frem, er, at han betragter sin livsstilling som den skønneste i verden. Men således er det vistnok med det meste arbejde, når en mand tager fat på det med en ærlig vilje.

Brewitt, smeden, sagde forleden til mig, at hans lærling ikke var oplagt for sit håndværk, 'og hvad,' sagde han, 'mon en ung fyr egentlig vil, når har ikke har lyst til at være smed?'"

Tidens stille gang i præstegården deltes af den gruppe, der havde ombyttet Offendenes falmede glans med det lille hvide hus en knap fjerdingvej derfra, som var dækket med vedbend og kendt for landsbyfolkene under navnet "Jodsons hus". Mrs. Davilows fine ansigt havde kun et lidt stærkere præg af dets sædvanlige milde melankoli, og der var kun kommet nogle enkelte flere sølvstriber i hendes hår som følge af det sidste års prøvelser; de fire pigebørn havde udfoldet sig lidt mere, fordi de nu ikke stod så meget i skygge; og den gode Jocosa bevarede sin tjenstvillige neutralitet overfor verdens glæder og herligheder som ting, der kun var skabt for folk, som ikke var i en tjenende stilling.

I den lille, lav: dagligstue stod de to karnapvinduer en juli eftermiddag åbne for at lade duften af månedsroser trænge ind i stuen, i haven summede insekterne, og nu og da hørtes lyden af hovslag eller kørende vogne, mens Rex og Anna sad i stuen sammen med dens vante seks beboere. Anna, som altid var meget afholdt af sine små kusiner, havde en hel del at fortælle om alt, hvad hun havde set, og alle de mennesker, hun havde gjort bekendtskab med i London, og da hun ved sit første besøg var ene, blev der stillet hende en mængde spørgsmål om Gwendolens hus på Grosvenor Square, om, hvad Gwendolen selv havde sagt, og hvad alle andre havde sagt om Gwendolen. Havde Anna talt med Gwendolen, efter at hun havde fået at vide, at hun skulle ud at sejle med sin mands lystyacht? Nej: – et svar, som gav fantasien frit spillerum med hensyn til alt, hvad

der angik det interessante ubekendte fartøj. Lige før sin afrejse havde Gwendolen skrevet, at mr. Grandcourt og hun ville foretage en lystsejlads i Middelhavet og senere havde hun skrevet fra Marseille, at hun bestemt ville komme til at synes rigtig godt om at sejle, at kahytterne var meget elegante, og at hun sandsynligvis ikke ville sende noget nyt brev, førend hun havde fået skrevet en hel lang dagbog. Mr. og mrs. Grandcourts udflugt havde også været omtalt "i avisen", så at denne nye fase af Gwendolens fornemme liv i det hele spillede en vigtig rolle i hendes søstres romantiske spekulationer, hvori den romanslugende Isabella indblandede et par korsarer for at få lavet et eventyr, der naturligvis endte godt.

Men når Rex var til stede, kom pigebørnene efter de dem givne pålæg aldrig ind på dette fortryllende emne, og på denne dag var der kun blevet givet livlige beskrivelser af Meyricks og deres mærkværdige jødiske venner, beskrivelser, der havde fremkaldt forskellige forbavsede spørgsmål fra naive gemytter, for hvilke tanken om levende jøder udenfor romanerne vakte en forestilling om noget fra andre mennesker helt forskelligt, en slags underlig race omtrent som de dyr i Plinius' naturhistorie, der kunne sove i skyggen af deres egne øren. Bertha begreb ikke, hvad jøderne nu troede på, og havde en dunkel forestilling om, at de forkastede det gamle testamente, siden det bekræftede det nye; miss Merry antog, at man "aldrig kunne tale fornuftigt med Mirah og hendes broder", og den elskværdige Alice brød sig ikke om, hvad jøderne troede, hun var vis på, at hun "kunne ikke udstå dem". Mrs, Davilow rettede hende og sagde, at de rige jødiske familier, som kom i det gode selskab, var ganske, som de burde være, både i London og Paris,

men indrømmede, at de simple jøder, der ikke var omvendte, var nogle ubehagelige mennesker; og Isabella spurgte, om Mirah talte ligesom de, og om man kunne være sammen med hende uden at opdage, at hun var jødinde.

Rex, som ikke var nogen varm tilhænger af israelitterne, morede sig med at overdrive hver enkelt antagelse, mens Anna forsikrede dem alle sammen, at det kun var hans spøg. På dette punkt afbrødes lystigheden derved, at pigen kom ind med et brev til mrs. Davilow. Er bud var kommet løbende over med det fra præstegården. I det lå et telegram, og da mrs. Davilow atter og atter læste det tavs og bevæget, var alles øjne ængstelige vendt imod hende, men ingen vovede at tale. Endelig så hun op, og da hun så angsten malet i de unge ansigter huskede hun, at de måske kunne tænke sig, at sagen var værre, end den virkelig var, ligesom hun selv straks havde frygtet, så at hun ikke rigtigt havde kunnet forstå, hvad hun læste. Med gråd i stemmen sagde hun derfor:

"Kære børn, mr. Grandcourt –" Hun tav et øjeblik og begyndte så igen: "Mr. Grandcourt er druknet."

Rex fo'r op, som om en bombe pludselig var faldet i stuen. Han kunne ikke beherske sig, og Annas første blik gjaldt ham. Men mens mrs. Davilow læste, hvad præsten havde skrevet på det papir, der lå udenom telegrammet, fattede hun sig og sagde:

"Kan jeg være dig til nogen hjælp, tante? Kan jeg bringe fader nogen besked fra dig?"

"Ja tak. Sig til ham, at jeg skal være parat – han er så god. Han skriver, at han vil følge med mig til Genua – han vil være her klokken halv syv. Jocosa og Alice, hjælp mig med at få alting

i orden. Hun er frelst – Gwendolen er frelst – men hun er bestemt syg. Hun må ganske sikkert være meget syg. Kære Rex – Rex og Anna – gå over og sig til jeres fader, at jeg skal være parat. Jeg ville ikke for alt i verden spilde en nat. Gud velsigne ham, fordi han er rede til at følge med så hurtigt. Jeg kan rejse nat og dag, til vi kommer derhen."

Rex og Anna ilede bort gennem solskinnet, som for dem pludselig havde fået en egen højtidelig karakter, uden at sige et ord til hinanden – hun hovedsageligt optaget af ængstelse for alt, der kunne åbne hans hjertesår igen, han kæmpende med et forvirret mylder af tanker, der imod hans vilje trængte sig ind på ham. Da han stadig var lige så trykket, da de nåede præstegårdsporten, sagde han:

"Anna, jeg vil overlade det til dig at sige alt til fader. Vil han straks tale med mig, så lad mig det vide. Jeg bliver ude i lunden i ti minutter – kun ti minutter."

Hvem har været ganske fri for egoistiske udbrud af fantasien, der har malet billeder af en kommende lykke ved budskabet om en andens ulykke, sorg eller død? Hvor hyppigt fremtræder ikke således forventningen om en forfremmelse eller arv som en frister, der hos én vækker følelser, som man bagefter skammer sig over! Rex skammede sig straks, og det dobbelt, fordi alle håbets drømmebilleder hurtigt forsvandt for én meget væsentlig hindring. Foran billedet af den frie Gwendolen opsteg billedet af den rige, stolte og feterede Gwendolen, og når hun i fordums dage, da de begge to var friske, unge mennesker, med uvilje havde afvist hans kærlighed, hvad grund var der så til at antage, at hendes hjerte i fremtiden ville være mere åbent for ham?

Disse tanker, som han gerne ville gøre sig til herre over, var som en uafbrudt ringen af forskelligt stemte klokker, som han ikke kunne løbe sin vej fra. Den sindsro, som han med møje havde tilkæmpet sig i det sidste år, var med ét forsvundet, og nu gik han op og ned i lunden og søgte at ræsonnere den tilbage.

"Hun ville aldrig elske mig," sagde han til sig selv, "og jeg ville heller aldrig kunne fremtræde for hende som bejler i hendes nuværende stilling. Jeg har ingen betydning i verden og vil næppe få nogen, førend mit hår er blevet gråt, men hvad har det at gøre med sagen? Hun ville ikke have mig under nogen betingelse, og jeg ville ikke fri til hende. Det er lumpent at tænke på det nu – det er næsten lige så galt som at luske om på valpladsen for at plyndre de faldne. Jeg har intet at vinde ad den vej – slet intet ... Men hvorfor kan jeg da ikke træde virkeligheden under øjne og gøre, som den kræver, i stedet for at vække den formodning hos min fader, at der er ting, han ikke kan tale med mig om, skønt jeg kunne hjælpe ham med dem?"

Denne tanke bragte Rex til med faste skridt at gå ind i huset og ind ad den åbne dør til studereværelset, hvor han så sin fader i færd med at pakke en rejsekuffert.

"Kan jeg hjælpe dig, fader?" sagde Rex med nyt mod, da hans fader så op i på ham.

"Ja, min dreng; når jeg er borte, se så på de breve, der kommer til mig, besvar dem, hvis det er nødvendigt, og skriv til mig om alting. Dymock kan nok passe forretningerne i sognet, og du må blive hos din moder eller i alt fald jævnligt tage herud, indtil jeg kommer tilbage, hvornår det så bliver."

"Det varer dog vel sagtens ikke så meget længe," sagde Rex, idet han begyndte at spænde remmen på et rejsetæppe. "Du vil

måske bringe min kusine tilbage til England?" Han tvang sig til for første gang at tale om Gwendolen, og præsten lagde med glæde mærke til det.

"Det kommer an på omstændighederne," svarede han. "Måske hendes moder kan blive der hos hende, og så kan jeg meget snart komme tilbage. Dette telegram lader os i pinlig uvidenhed om adskilligt. Men jeg tvivler ikke om, at der ved det nyligt opsatte testamente er truffet fyldestgørende foranstaltninger, og der kan jo muligvis senere blive født en arving. I hvert fald er jeg overbevist om, at Gwendolen vil være vel, ja glimrende forsørget."

"Det må have været forfærdeligt for hende," sagde Rex, der blev mere rolig og sikker, da han havde taget det første stød. "Han var vel en kærlig mand?"

"Ja, det var han sikkert," sagde præsten i den mest bestemte tone. "Få mænd i hans livsstilling ville have gjort det, han gjorde."

Rex havde aldrig set Grandcourt, ingen af familien havde nogensinde talt til ham om ham, og han vidste intet om Gwendolens flugt for sin bejler til Leubronn. Han vidste blot, at Grandcourt havde været meget forelsket i hende, havde friet til hende i de første uger efter det uheld, der pludselig havde gjort hendes familie fattig, og havde sørget meget smukt for hendes moder og søstre. Det var alt sammen ganske naturligt og noget, som Rex selv gerne ville have gjort. Grandcourt havde været et heldigt menneske og havde dog nydt nogen lykke, inden han druknede. Men Rex kunne dog ikke lade være at spekulere på, om Gwendolen havde været forelsket i den lykkelige bejler eller

blot havde undladt at sige til ham, at hun ikke kunne udstå, at man gjorde kur til hende.

56

Sir Hugo Mallinger var ikke så rask til at begive sig på rejsen til Genua, som mr. Gascoigne havde været, og Deronda ville under ingen omstændigheder tage bort, inden han havde talt med baronetten. Ikke blot Grandcourts død, men også den netop gennemgåede krise i hans eget liv gjorde det ønskeligt, at han talte uforbeholdent med sin gamle ven, for i sine breve havde han ikke formået at meddele noget nærmere om den moder, der var kommet og forsvundet som et drømmesyn. Først på den femte aften ventede Deronda i henhold til et telegram på sir Hugo på jernbanestationen, hvor han skulle ankomme imellem klokken otte og ni, og mens han i tankerne så det vel bekendte, venlige ansigt, der hørte med til hans tidligste erindringer, kunne man trods hans nyligt oplevede sørgelige erfaringer have set noget, der lignede et smil, i hans øjne og på hans læber ved tanken om, hvor glad sir Hugo måtte være over, at han nu var herre over sine godser og kunne efterlade dem til sine døtre eller til en eventuel dattersøn. Vi ville være nogle tølpere, hvis vi ikke kunne glæde os over vore medmenneskers glæde, og heldigvis er vi i stand til at føle taknemmelighed, selv når vi opdager en begået fejl, når denne fejl er begået i en velvillig hensigt. Deronda fandt det højst urigtigt, at sir Hugo havde gjort sig skyldig i et falsum – ja, han kunne ikke give de falske forestillinger, han havde opdraget ham under, noget mildere navn. Men baronetten havde sandsynligvis ikke haft nogen bestemt kundskab om det brud på et givet løfte, som hans moder havde begået, og efter den lette måde, han tog livet på, havde han vel anset det for ganske fornuftigt, at hun gerne så,

at hendes søn blev en engelsk gentleman, eftersom hun i sin excentricitet ikke brød sig om at skilles fra sit barn og være som ikke eksisterende for det. Daniels kærlige taknemmelighed mod sir Hugo lod ham ønske hellere at finde grunde til undskyldning end til dadel; for man kan lige så godt være streng i sine grundsætninger og mild i sin dadel, som man kan ærgre sig over at se noget hænge skævt og dog bære over med den, der har hængt det således, fordi han har set forkert. Med al sin skarpe erindring om den pinefulde indre kamp, han havde gennemgået i drengeårene, mindedes Deronda dog også de mange tegn på, at sir Hugo slet ikke havde haft øje for den. Og efter de sidste ti dages gribende optrin, efter at forhænget var løftet for livshemmeligheder, som var forskellige fra Derondas egne, var han mere end nogensinde tilbøjelig til at være mild i sin dom. Da han så sir Hugos velkendte skikkelse stige ud af jernbanevognen, strømmede den hengivenhed, som han hele sit liv igennem havde følt for sin faderlige ven, ind på ham og skyllede hen over al nyere viden, der måske kunne have forekommet ham at give ham ny grund til bebrejdelser.

"Nå, Dan," sagde sir Hugo alvorligt og greb Derondas hånd. Ingen af dem ytrede et hilsende ord, dertil var begge for stærkt optaget af deres følelser. Efter at have givet drageren sin ordre foreslog han, at de skulle gå langsomt i den milde aften, da det jo ikke hastede med at komme til hotellet.

"Jeg har rejst mageligt og befinder mig overmåde vel," sagde han, da han og Deronda kom ud under den stjernebesåede himmel, hvorpå der endnu var et let dagskær. "Jeg hastede ikke med at tage afsted, fordi jeg først ville forhøre mig lidt om

forholdene, og på den måde fik jeg da også læst dit brev til min kone, inden jeg rejste. Men hvorledes går det nu med enken?"

"Hun begynder at blive roligere og mere fattet," sagde Deronda. "Det lader til, at hun slipper for den sygdom, man kunne have ventet efter hendes spring i vandet og den forfærdelige sindsbevægelse. Hendes onkel og moder kom for to dage siden, og der bliver sørget godt for hende."

"Er der nogen udsigt til, at der kan komme en arving?"

"Efter hvad mr. Gascoigne sagde mig, antager jeg det ikke. Han talte, som om det var et spørgsmål, hvorvidt enken ville få godserne for livstid."

"Tabet af manden vil vel ikke gøre hende så forskrækkeligt ulykkelig?" sagde sir Hugo og så om på Deronda.

"Det pludselige dødsfald har været et stærkt slag for hende," sagde Deronda, idet han således gik udenom det egentlige spørgsmål.

"Jeg gad vidst, om Grandcourt har ladet hende vide, hvilke dispositioner han har truffet i sit testamente?" sagde sir Hugo.

"Ved du, hvad de går ud på?" spurgte Deronda.

"Ja, jeg ved," sagde baronetten hurtigt. "Hvis der ikke er nogen udsigt til en legitim arving, har han efterladt alt til en dreng, som han havde med en mrs. Glasher; du kender sagtens ikke noget til den historie, men hun var i mange år en slags kone for ham, og der er tre ældre børn – pigebørn. Drengen skal antage sin faders navn; han hedder allerede Henleigh, og han skal hedde Henleigh Mallinger Grandcourt. Heldigvis vil navnet Mallinger ikke blive ham til nogen nytte, men fyren vil få mere end nok endda, – han havde ikke behøvet, at jeg havde stoppet diverse huller med mine halvtreds tusinde pund for

Diplow, som han ingen ret havde til. Og imidlertid skal skønheden, den unge enke, nøjes med lumpne to tusinde pund om året og huset i Gadsmere – det ville være en net bandlysning for hende, hvis hun havde lyst til at indespærre sig der, hvilket jeg rigtignok ikke tror hun vil. Drengens moder har boet der i de senere år. Jeg er ganske oprørt over Grandcourt. Jeg kan ikke indse, at jeg er forpligtet til at have bedre tanker om ham, fordi han er druknet, skønt han, hvad mine affærer angår, aldrig i sit liv har gjort noget så godt, som da han forlod det."

"Efter min mening handlede han forkert, da han giftede sig med denne pige – ikke da han efterlod sønnen godserne," sagde Deronda noget tørt.

"Jeg siger intet imod, at han har efterladt drengen jordegodserne," sagde sir Hugo; "men da han havde giftet sig med denne pige, burde han have sørget før, at hun fik en sådan indtægt, at hun kunne leve overensstemmende med den rang, han havde hævet hende til. Hun burde have haft fire eller fem tusinde pund om året og huset i London for sin levetid; det ville jeg have gjort for hende, hvis jeg havde været i hans sted. Da hun ingen formue havde, har hendes familie sagtens ikke kunnet forlange nogen ægteskabskontrakt, men det er forresten forkert at stole på det testamente, som en mand gør, efter at han er blevet gift. Selv en klog mand lader i reglen en eller anden tåbelighed slippe ind i sit testamente – det gjorde f.eks. min fader; og har et menneske tyranniske og hadefulde tilbøjeligheder, så er det højst rimeligt, at han samler en hel del nag i sådan et dokument. Det er ganske klart, at Grandcourt havde i sinde, at hans kone ved hans død skulle forsvinde fra samfundet, hvis hun ikke fødte ham nogen arving."

"Og i modsat tilfælde ville vel alt være blevet omvendt – så ville de uægte børn være forsvundet?" spurgte Deronda noget hånligt.

"Ja netop – så ville *de* have fået Gadsmere og de to tusinde pund. Det er kuriøst. Ærgerligt er det, at Grandcourt har gjort mig til eksekutor; men eftersom han var søn af min eneste broder, kan jeg ikke sige nej til det, og jeg vil tage mig det mindre nær, hvis jeg kan være enken til nogen nytte. Lush tror, at hun ikke var uvidende om den anden familie og om, hvad testamentet gik ud på. Han antyder, at der ikke var nogen særdeles god forståelse mellem disse ægtefolk. Men du er nok den mand, som vidste bedst besked med, hvad mrs. Grandcourt følte eller ikke følte – hvad, Dan?" Sir Hugo fremsatte ikke dette spørgsmål i sin sædvanlige spøgefulde tone, men sagte og i en tone, der vidnede om interesse. Deronda indså, at ethvert forsøg på at slippe bort fra sagen ville blive mistydet. Han svarede derfor alvorligt:

"Hun var ganske sikkert ikke lykkelig. De passede ikke for hinanden. Men hvad angår dispositionen over formuen, så tør jeg nok efter alt, hvad jeg kender til hende, sige, at hun vil være fuldkommen tilfreds med det."

"Så ligner hun såmænd ikke meget resten af sit køn," sagde sir Hugo med et let skuldertræk. "Der må imidlertid være noget overordentligt ved hende, for der er absolut en vis forbindelse mellem dit og hendes horoskop – hvad mener du? Da det forfærdelige telegram kom, var det første min kone sagde: 'Hvor det er mærkeligt, at det netop er Deronda, som sender os det!' Men jeg har oplevet noget lignende. Jeg var engang i et hotel i udlandet, hvor en dame var blevet forladt af sin mand

uden penge. Da jeg hørte tale om det og kom for at hjælpe hende, hvem anden var det så end en gammel flamme, der havde været tosset nok til at gifte sig med en østrigsk baron med lange knebelsbarter og en kort kærlighed? Men det var i mine egne anliggender, at jeg var kommet derhen – det havde ikke mere at bestille med min optræden som vandrende ridder, end din ankomst til Genua havde med Grandcourts."

En kort stund tav de begge. Sir Hugo havde begyndt at tale om Grandcourts som det mindre vanskelige samtaleemne mellem ham og Deronda; men de søgte begge to at besejre en vis ulyst til at tale ganske åbent om de begivenheder, der berørte deres gensidige forhold til hinanden. Deronda følte, at det brev, han havde skrevet efter den første samtale med sin moder, snarere havde gjort isen tykkere end brudt den, og at han burde vente, indtil sir Hugo gjorde begyndelsen. Ligesom de stod i begreb med at tabe udsigten til havnen, vendte baronetten sig om, og idet han gjorde en pause som for at kaste et sidste blik på den, sagde han i en alvorligere og mere følelsesfuld tone:

"Og nu det hovedærinde, du havde i Genua, Dan? Jeg håber da ikke, at noget af, hvad du har erfaret, har voldet dig nogen særdeles stor sorg? Der er vel ikke i det noget, som da mener behøver i nogen måde at forandre din stilling? Du ved, at alt, hvad der hænder dig, må have stor betydning for mig."

"Jeg ønsker at besvare din godhed ved at tale ganske åbenhjertigt med dig," sagde Deronda. "Men jeg kan ikke med sandhed besvare disse spørgsmål hverken ved et simpelt Ja eller ved et simpelt Nej. Meget af, hvad jeg har hørt om fortiden, har bedrøvet mig. Og det har været mig en sorg at mødes med og

skilles fra min moder i hendes lidende tilstand, således som jeg har været nødt til at gøre. Men det, at jeg har fået mine familieforhold at vide, er mig ingen sorg, det er snarere en opklaring af tvivl, som jeg er taknemmelig for. Hvad angår virkningen på min stilling, så vil der ikke indtræde nogen forandring i min taknemmelighed imod dig efter den faderlige omhu og hengivenhed, du altid har vist mig. Men min kundskab om, at jeg er født jøde, kan muligvis få en vigtig indflydelse på mit liv, som jeg i dette øjeblik næppe er i stand til at sige dig."

Deronda udtalte den sidste sætning med en bestemthed, der vidnede om, at han havde besejret sin tidligere ængstelse. Han indså, at forskellen mellem sir Hugos og hans karakter efterhånden måtte åbenbare sig mere bestemt, end det hidtil havde været nødvendigt. Baronetten tilkastede ham et hastigt blik og vendte sig da om for at gå videre. Efter nogle øjeblikkes tavshed, under hvilken han havde gennemgået alt det materiale, han havde i sin erindring, for deraf at udlede en fortolkning af Derondas ord, sagde han:

"Jeg har længe ventet noget bemærkelsesværdigt af dig, Dan, men for Guds skyld, forfald ikke til excentriciteter! Jeg kan finde mig i enhver mands meningsforskel, men han må fremsætte den uden selv at blive til en sindssyg. Som verden nu engang er, må en mand, hvis han vil tages alvorligt, holde sig fri for det melodramatiske. Du må ikke misforstå mig. Jeg mistænker ikke dig for selv at forfalde til galskab. Jeg tror blot, at du let kunne komme til at gå arm i arm med en gal mand, især hvis han trængte til hjælp og støtte. Du har en formelig lidenskab for folk, som andre mennesker skubber til, Dan. Det

kan også gøre mig ondt for dem; men just at vælge deres selskab af den grund, det synes mig at være urimeligt. Imidlertid forlanger jeg ikke af dig, at du, i hvad du har at meddele mig, skal foregribe din tilbøjelighed. Beslutter du dig til noget, som der hører penge til, så har jeg en seksten tusind pund, der er blevet opsparet til dig ud over den rente, du har fået. Og nu, da jeg er kommet, vil du vel helst tage tilbage til England, så snart du kan?"

"Jeg må først tage til Mainz for at hente et skrin, som har tilhørt min bedstefader, og måske tale med en ven af ham," sagde Deronda. "Skønt skrinet har stået der i tyve år, er jeg betaget af en tåbelig, nervøs iver for at få det bort og under min varetægt, som om det nu var mere rimeligt end før, at der kunne tilstøde det noget. Måske er jeg så meget uroligere, fordi jeg blev her, efter at min moder var rejst, i stedet for straks at tage afsted efter det. Imidlertid kan jeg ikke beklage, at jeg var her – ellers ville mrs. Grandcourt ikke have haft anden hjælp end den, tjenestefolkene kunne yde hende."

"Ja, ja vist," sagde sir Hugo lidt kort for hovedet; "jeg håber da, at du ikke sætter en død jøde over en levende kristen."

Deronda rødmede og måtte kæmpe med sig selv for ikke at give et skarpt svar. I samme øjeblik gik de ind ad hotellets dør.

57

Da Deronda afleverede sit brev hos bankieren i Schusterstrasse i Mainz og spurgte efter Joseph Kalonymos, blev han straks vist ind i et indre værelse, hvor den hvidskæggede mand, som han året i forvejen havde set i synagogen i Frankfurt, sad ved et bord og lagde åbne breve tilrette. Han havde sin hat på – det lod til at være den samme gamle filthat som før – og i nærheden af ham stod en pakket vadsæk, ovenpå hvilken lå en overfrakke og et langt uldent tørklæde. Da han så Deronda træde ind, rejste han sig, men gik ham ikke i møde og rakte ham ikke sin hånd. Idet han så på ham med små gennemtrængende øjne, der som sorte ædelstene glimtede frem fra hans gulladne ansigt med det hvide hår, sagde han på tysk:

"Godt! Nu er det Dem, der søger mig, unge mand."

"Ja, jeg søger Dem med taknemmelighed som en ven af min bedstefader," sagde Deronda, "og jeg står i Deres gæld for al den ulejlighed, De har gjort Dem for min skyld."

Kalonymos rakte nu sin hånd ud og sagde hjerteligt: "Nå – så De er ikke længere vred over, at De er noget mere end en englænder!"

"Nej, tværtimod. Jeg takker Dem hjerteligt, fordi De har bidraget til, at jeg ikke er vedblevet at være uvidende om mine familieforhold, og fordi De har taget Dem af det skrin, som min bedstefader efterlod til mig."

"Sid ned, sid ned," sagde Kalonymos hastigt, idet han igen satte sig og pegede på en stol i nærheden af sig. Derpå lagde han sin hat fra sig, så at man så hans tykke, hvide hår, strøg sig om skægget og så forskende på det unge ansigt lige foran ham.

Øjeblikket gjorde et stærkt indtryk på Derondas fantasifulde gemyt. Mens han sad ansigt til ansigt med en mand, der havde været knyttet i inderligt venskab til hans bedstefader, hvis håb havde stundet til ham, inden han endnu var født, og som, skønt død, endnu ville tale til ham gennem de skrevne optegnelser, var det for ham, som om han rørte ved en elektrisk kæde, der stod i forbindelse med hans forfædre, og han udholdt Kalonymos' forskende blik med glad ærefrygt, med en noget lignende fornemmelse som den, man har ved erindringen om for længe siden foretagne handlinger, der udøver deres store indflydelse også på øjeblikkets liv.

Den gamle mand sagde på hebraisk, idet han citerede en af de smukke salmer, der benyttes ved den hebraiske gudstjeneste: "Som din godhed har været stor imod de tidligere slægter, således være den det også imod de senere." Efter derpå at have tiet en kort stund begyndte han: "Unge mand, det glæder mig, at jeg endnu ikke var kommet afsted igen på mine rejser, og at De er kommet så betids, at jeg har kunnet se billedet af min ven, som han var i sin ungdom – ikke længere skyende vort folks samfund – ikke længere unddragende Dem med stolt harme berøringen af den mand, der syntes at gøre krav på Dem som jøde. De kommer med taknemmelighed selv for at kræve det slægtskab og den arv, som onde planer ville have berøvet Dem. De kommer med redebont sind for at erklære: 'Jeg er Daniel Charisis dattersøn.' Er det ikke således?"

"Jo, det er visselig så," sagde Deronda. "Men tillad mig at sige, at jeg ingensinde har været tilbøjelig til at behandle en jøde uhøfligt, blot fordi han var en jøde. De vil kunne indse, at jeg

krympede mig ved at sige til en fremmed: Jeg ved intet om min moder."

"Hvilken synd! Hvilken synd!" sagde Kalonymos, idet han løftede sin hånd op og med uvilje holdt den for øjnene. "Det var et rov imod vort folk, som når vore ynglinge og piger opdrages i den romerske tro. Men det er forhindret. Jeg har forhindret det. Da Daniel Charisi – gid hans klippe og forløser beskærme ham! – var en ung fyr og jeg var en dreng, der kun nåede lidt op over hans skulder, aflagde vi et højtideligt løfte om altid at være venner. Han sagde: 'Lad os binde os ved en forpligtelse, som om vi var sønner af den samme moder.' Det var hans tilbøjelighed fra først til sidst, det, han kaldte at styrke sjælen ved bånd. Han sagde gerne: 'Lad os binde kærligheden med pligten; thi pligten er lovens kærlighed, og loven er den Eviges natur.' Og så indgik vi da en hellig forpligtelse overfor hinanden, og skønt vi i vort senere liv var meget borte fra hinanden, er båndet aldrig blevet brudt. Da han var død, forsøgte de at plyndre ham; men de kunne ikke berøve ham mig. Jeg frelste det af hans efterladenskaber, som han havde sat pris på og gemt til sit afkom. Og jeg har givet ham det afkom tilbage, som de havde berøvet ham. Jeg skal straks bringe Dem skrinet."

Kalonymos gik ud af værelset i nogle minutter og kom tilbage med en kontorist, der bar skrinet, satte det på gulvet, tog et læderovertræk af og gik ud igen. Det var ikke synderlig stort, men svære bånd og håndtag af forgyldt jern gjorde det temmelig tungt. I træet var der udskåret arabiske bogstaver.

"Se så!" sagde Kalonymos, idet han igen satte sig. "Og her er den mærkelige nøgle," tilføjede han og tog nøglen op af en lille læderpose. "Gem den godt. Jeg stoler på, at De er ordentlig og

forsigtig." Han så på Deronda med det påmindende og lidt mistænksomme blik, hvormed alderdommen er tilbøjelig til at betro en hvilken som helst genstand til ungdommens varetægt.

"Jeg skal passe omhyggeligere på den end på alt andet, som jeg ejer," sagde Deronda smilende og stak nøglen i sin brystlomme. "Jeg har aldrig før besiddet noget, som jeg har knyttet så store forhåbninger til, som til denne nøgle. Og jeg skal aldrig glemme, at jeg væsentligt skylder Dem, at jeg er kommet i besiddelse af den. Har De tid til at fortælle mig noget mere om min bedstefader? Eller falder jeg Dem til besvær ved at blive her længere?"

"Bliv kun lidt endnu. Om en time og atten minutter rejser jeg til Triest," sagde Kalonymos og så på sit ur, "og om lidt må jeg tale med mine sønner. Vil De lade mig forestille Dem for dem, for at de kan have den glæde at vist gæstfrihed imod min vens dattersøn? De lever her i velstand og overdådighed, mens jeg foretrækker at føre et omflakkende liv."

"Det vil være mig kært, om De vil anbefale mig til dem, så at jeg engang i fremtiden kan gøre deres bekendtskab," sagde Deronda. "Men nu kalder presserende krav mig tilbage til England – venner, som måske trænger meget til min nærværelse. Uventede omstændigheder har holdt mig alt for længe borte fra dem. Men ønsket om at lære Dem og Deres familie nærmere at kende vil være nok til at føre mig tilbage til Mainz igen."

"Godt! Mig vil De næppe finde, for jeg er over de tre snese og ti, og jeg er en vandringsmand, der fører mit ligklæde med mig. Men mine sønner og deres børn bor her i rigdom og endrægtighed. Forholdene er nu anderledes for os i Mainz, end

dengang vort folk blev myrdet i flok, da det ikke ville lade sig døbe i flok; de er forandrede for os fra den tid, da Karl den Store hentede mine forfædre fra Italien, for at vi kunne bringe vore udannede tyske brødre nogle kundskaber. Jeg og mine samtidige har også gennemgået strenge tider. Vor ungdom faldt i onde dage; men det har vi opnået, at vi nu i tryghed kan forøge vor rigdomme, og at hele Tysklands lærdom næres af jødiske hjerner – om de end ikke altid beholder deres jødiske hjerter. Er De ganske uvidende om Deres folks liv, unge mand?"

"Nej," sagde Deronda, "jeg har i den sidste tid, inden jeg endnu havde nogen sikker formodning om mine slægtskabsforhold, ved en tilfældighed fået lyst til at studere alt, hvad der hører til den jødiske historie, med større interesse end ethvert andet emne. På den måde har jeg uden selv at vide af det beredt mig til nogenlunde at forstå min bedstefader." Han var bange for, at tiden skulle gå hen, uden at de kom tilbage til det emne, han satte størst pris på. Alderdommen har ondt ved at skelne imellem, hvad den føler trang til at omtale, og hvad ungdommen føler trang til at vide; men Derondas sidste sætning førte til det tilsigtede mål.

"Så – De ville måske have været en lignende mand som han, hvis Deres opdragelse ikke havde forhindret det; for De ligner ham i ansigtet, om end ikke ganske, unge mand. Hans ansigt bar præget af en jernvilje; han indgød alle omkring ham forøget kraft. Da han var ganske ung, var der allerede en dyb, lige fure i hans pande. Af sligt ser jeg intet hos Dem. Daniel Charisi plejede at sige: 'Hellere en gal vilje end en vaklende; hellere en viljefast fjende end en usikker ven; hellere en falsk tro end slet ingen tro.' Hvad han foragtede mest, var ligegyldighed."

"Hans viden var dog ikke indskrænket?" sagde Deronda med en hentydning til den sædvanlige undskyldning for vankelmodighed, at den kommer af for megen viden.

"Indskrænket? Nej," sagde Kalonymos og rystede på hovedet med et medlidende smil. "Lige fra sin barndom af inddrak han lærdom lige så let, som planten suger vand til sig. Men han gav sig tidligt til at studere medicin og teorierne for livet og sundheden. Han rejste i mange lande og satte meget af sit væsen ind på at se og lære. Han påstod gerne, at menneskeslægtens kraft og rigdom beroede på ligevægten imellem isolering og samkvem, og han var stærkt imod, at vort folk tabte sig mellem hedningene. 'Det er ikke bedre,' sagde han, 'end om de mange slags korn fra mangfoldigheden vendte tilbage til ensartethed.' Han forbandt i sig mange arter af lærdom, og i så henseende var han som vore arabiske skribenter i deres guldalder. Vi studerede sammen, men han bragte det videre end jeg. Skønt vi var meget fortrolige venner, og han udøste sin sjæl for mig, var vi så forskellige som den indvendige og den udvendige side af en drikkeskål. Jeg søgte ikke at forsvare mine egne anskuelser; jeg betragtede Charisis udsagn på samme måde, som jeg betragtede træernes form; de var der, og der kunne ikke diskuteres om dem. I hovedsagen var vi aldeles enige; vi var begge to troende jøder, taknemmelige over, at vi ikke hørte til de andre folk. Og fra det øjeblik, jeg blev en moden mand, har jeg været, hvad jeg nu er, på alderen nær – har holdt mest af at rejse rundt, gøre forretninger, se alt og ikke tage mig af besværligheder. Charisi tænkte stadig på vort folks fremtid; han lagde hele sin sjæl ind i denne del af vor religion; det gjorde jeg ikke. Når vi blot har frihed, er jeg tilfreds. Vort

folk vandrede om, førend det blev jaget rundt i verden. Unge mand, når jeg er i Østerland, ligger jeg hyppigt på dækket og stirrer op på de større stjerner. Synet af dem er mig en glæde. Jeg kender dem, når de kommer frem på himlen, og tørster ikke efter at vide mere. Charisi var ikke tilfreds med at se noget, men satte det i forbindelse med, hvad der havde været før, og hvad der ville komme senere. Ikke desto mindre holdt vi inderligt af hinanden, og vi gjorde, som han havde foreslået, den gensidige hengivenhed til en gensidig pligt; vi lovede højtideligt at hjælpe og forsvare hinanden til det sidste. Jeg har opfyldt min forpligtelse." Med disse ord rejste Kalonymos sig, hvorefter Deronda også rejste sig og sagde:

"Og ved at være tro imod ham har De bevirket, at der er blevet øvet retfærdighed imod mig. Det ville også have været et rov imod mig, hvis jeg aldrig havde erfaret noget om den arv, der var beredt mig. Jeg takker Dem af hele mit hjerte."

"Vær ham værdig, unge mand. Hvad er Deres livskald?" Dette spørgsmål blev fremsat så hurtigt og pludseligt, at det voldte Deronda nogen forlegenhed, da han ikke anså det for ganske ærligt at anføre sit juridiske studium som et livskald. Han svarede:

"Jeg kan ikke sige, at jeg har noget sådant."

"Så stræb efter at få et. Jøden må være flittig. De vil vel kalde Dem jøde og bekende Deres fædres tro?" sagde Kalonymos, idet han lagde sin hånd på Derondas skulder og så ham stift ind i ansigtet.

"Jeg vil kalde mig jøde," sagde Deronda med overlæg, idet han blev lidt blegere under påvirkning af det gennemborende blik, der hvilede på ham. "Men jeg vil ikke sige, at jeg vil erklære mig

for at tro ganske, hvad mine fædre har troet. Selv vore fædre forandrede deres religiøse synskreds og lærte af andre folk. Men jeg tror, at jeg kan hævde min bedstefaders anskuelse om en med samkvem parret isolation. Jeg er af den mening, at jeg først og fremmest har forpligtelser overfor mit eget folk, og hvis der kan gøres noget for at udvikle og fuldkommengøre dets samliv, så vil jeg gøre det til min livsopgave."

Det hændte i det øjeblik Deronda, som det ofte er hændt andre, at nødvendigheden af at tale gjorde epoke i hans beslutninger. Hans ærbødighed for den mand, han talte med, tillod ham ikke at vægre sig ved at give noget svar, og ved, at han var nødt til at svare, gik sandheden op for ham selv.

"De argumenterer og skuer ud i frem tiden – De er Daniel Charisis dattersøn," sagde Kalonymos og tilføjede en velsignelse på hebraisk.

Dermed skiltes de, og næsten samtidig med, at Deronda var i London, var den gamle mand igen ombord på et skib og så roligt og tankefuldt op på de venlige stjerner.

58

Der var et andet hus foruden det hvide hus i Pennicote, et andet bryst foruden Rex Gascoignes, hvori budskabet om Grandcourts død voldte stærk sindsbevægelse og fremkaldte en bestræbelse efter at bekæmpe den.

Hans Meyrick plejede at sende eller bringe sin moder *Times*, for at hun kunne læse den. Hun var en stor avislæser, lige fra de politiske artikler til listen over ægtevielser, hvilken sidste, sagde hun, lod hende lære enden på de fashionable romaner at kende, uden at hun læste dem, og lod hende se heltene og heltinderne lykkelige, uden at hun fik noget at vide om, hvilke stakkels skabninger de havde været. Om onsdagen var der specielle grunde til, at Hans altid helst selv bragte avisen og gjorde det omtrent ved den tid, da Mirah næsten var færdig med at give Mab den ugentlige lektion, idet han tilstod, at han kom, fordi han gerne ville høre Mirah synge. Men da han på den her omhandlede specielle onsdag som sædvanlig i al stilhed havde lukket sig ind i huset med sin smæklåsnøgle og kom ind i dagligstuen, rystede han *Times* over hovedet, så at papiret raslede, uden at bekymre sig om, at han forstyrrede Mabs forsøg på at gengive Händels arie *Lascia ch'io pianga* med en fjern efterligning af hendes lærerinde. Fortepiano og sang hørte straks op. Mirah, der havde spillet akkompagnementet, fo'r uvilkårligt op og vendte sig om, og Mab sagde:

"Hans dog! hvorfor gør du sådan et spektakel? Det er endnu værre end min sang."

"Hvad i alverden er det for mærkelige efterretninger?" sagde mrs. Meyrick, som var den eneste person foruden de allerede

omtalte, der befandt sig i værelset. "Er der noget om Italien – noget om, at østrigerne opgiver Venedig?"

"Nej, der er ingenting om Italien, men noget *fra* Italien," sagde Hans med et ejendommeligt udtryk og tonefald, der satte hans moders fortolkningsgaver i bevægelse.

"Det er vel ikke noget slemt?" sagde mrs. Meyrick ængsteligt, for hendes tanker faldt straks på Deronda, og Mirahs hjerte var allerede blevet knuget sammen af samme tanke.

"Ikke slemt for nogen, som vi bryder os meget om," sagde Hans hurtigt; "snarere ualmindelig heldigt. Jeg har aldrig før i mine dage hørt, at nogen er død i et så belejligt øjeblik. Når jeg tænker på, hvad for et dyrebart menneske jeg er, så undrer jeg mig til stadighed over, at jeg befinder mig i levende live."

"Å, herregud, Hans," sagde Mab utålmodigt, "hvis du endelig skal tale om dig selv, så lad ingen høre på det. Hvad er det, der er sket?"

"Hertug Alfonso er druknet, og hertuginden er i live, det er det hele," sagde Hans, idet han lagde avisen foran mrs. Meyrick og pegede på en notits. "Men det allermærkeligste er, at Deronda var i Genua i samme hotel som de, og han så hende blive bragt ind af de fiskere, der havde trukket hende så betids op af vandet, at hun ikke var kommet til nogen skade. De så hende nok springe ud efter sin mand – hvilket var en mindre betænksom handling, end jeg havde ventet af hertuginden. Deronda er imidlertid en lykkelig kumpan, siden han netop var der og kunne tage sig af hende."

Mirah var igen sunket ned på klaverstolen med nedslagne øjne og hænderne tæt foldede, og idet mrs. Meyrick rakte avisen til Mab, sagde hun:

"Stakkel! Hun må have holdt meget af sin mand, siden hun således sprang ud efter ham."

"Det var en ubesindighed – et lille anfald af åndsfraværelse," sagde Hans, idet han lagde sit ansigt i skælmske folder og kastede sig på en stol ikke langt fra Mirah. "Hvem kan holde af en skinsyg baryton med iskolde blikke, der altid synger sine replikker afsides? – det, kan du være vis på, var mandens rolle. Intet kan være mere på sin plads, end at han er druknet. Nu har hertuginden frie hænder til at gifte sig med en mand med et smukt hoved og blikke, der vil smelte hende i stedet for at gøre hende til is, og jeg vil blive budt med til brylluppet."

Mirah fo'r ved disse ord op fra sin siddende stilling, og idet hun fæstede sine øjne på Hans med et vredt blik, sagde hun i en indigneret tone:

"Mr. Hans, De burde ikke tale således. Mr. Deronda ville ikke synes om, at De taler således. Hvor kan De sige, at han er lykkelig – hvor kan De bruge sådanne ord om liv og død – når det, som er liv for den ene, er død for en anden? Hvorfra ved De, at det ville være en lykke, om han elskede mrs. Grandcourt? Det kunne jo godt være en stor ulykke for ham. Hun vil drage ham bort fra min broder – det er jeg vis på. Mr. Deronda ville ikke kalde det en lykke at knuse min broders hjerte."

Alle tre blev slået af den pludselige forvandling. Mirahs blege, fortørnede ansigt var ikke langt fra den stakkels Hans, der sad helt bestyrtet ved denne tiltale og rødmede, som om *han* havde været den unge pige, mens han nervøst sagde:

"Jeg er en tosse og et umenneske, og jeg tager hvert et ord tilbage. Jeg vil gå hen og hænge mig ligesom Judas – hvis det

ellers er tilladeligt at nævne ham." Selv i Hans' bedrøvede øjeblikke var der altid noget pudsigt i hans måde at tale på.

Men Mirahs vrede var ikke stillet tilfreds; hvor kunne den være det? Hun var uvilkårligt bristet ud i indigneret tale, ligesom dyr i heftig smerte bider, om det så skal være i deres eget kød, for at gøre deres smerte tåleligere. Hun sagde ikke mere, men idet hun satte sig ned ved fortepianoet, greb hun fat på det nodeblade, der lå foran hende, som om hun tænkte på at begynde at spille igen.

Det var Mab, der talte, mens mrs. Meyricks ansigt syntes at afspejle noget af Hans' bedrøvelse.

"Mirah har fuldkommen ret i at skænde på dig, Hans. Du tager altid mr. Derondas navn forfængeligt. Og det er gyseligt at spøge på den måde med, at han skal giftes med mrs. Grandcourt. Mandfolkene har rigtig nogle sorte sjæle," endte Mab med dyb ringeagt.

"Ja, det har du ret i," sagde Hans sagte, idet han rejste sig og drejede sig rundt på hælen for at gå hen ad vinduet til.

"Det er bedst, at vi fortsætter, Mab," sagde Mirah i en højere tone end sædvanlig. "Vil De synge dette igen, eller skal jeg?"

"Å, vil De ikke synge det for mig?" sagde Mab, glad over ikke at behøve at tage mere notits af, hvad der var sket.

Og Mirah sang straks med ny fylde og kraft *Lascia ch'io pianga* med dens melodiske gråd og skrig. Hans holdt inde med sin gang og lænede sig til kamingesimsen, mens han omhyggeligt holdt sine øjne borte fra sin moders. Da Mirah havde sunget sin sidste tone og anslået den sidste akkord, rejste hun sig og sagde: "Nu må jeg gå hjem. Ezra venter mig."

Hun gav i tavshed mrs. Meyrick hånden; hun turde ikke se på hende og kyssede hende ikke, som hun plejede. Men den lille moder drog Mirahs ansigt ned til sit og sagde kærligt: "Gud være med Dem, barn." Mirah indså, at hun ved den vrede måde, hun havde irettesat Hans på, havde forset sig med mrs. Meyrick, og med resten af hendes kummer blandede sig følelsen af, at hendes færd kunne udlægges som stolt utaknemmelighed, en upassende hævden af egen overlegenhed. Hendes veninde havde anet, hvad der således rørte sig i hendes sind.

Imidlertid havde Hans taget sin grå filthat og stod parat til at åbne døren.

"Nå, Hans," sagde Mab med en søsterlig ømhed i tonen, der stod i strid med ordene, "du vil dog vel ikke gå hjem med Mirah? Det vil hun vist helst være fri for. Du er så forfærdelig ubehagelig i dag."

"Jeg vil tage mig af hende, hvis hun ikke forbyder mig det," sagde Hans og åbnede døren.

Mirah sagde intet, og da han havde åbnet gangdøren for hende og lukket den efter sig, gik han ved siden af hende, uden at hun sagde noget imod det. Hun havde ikke mod til at begynde at tale med ham igen, da hun var sig bevidst, at hun måske havde været upassende streng i sine ord til ham, men dog kun fandt endnu hårdere ord i sit hjerte. Desuden trængte et mylder af tanker sig ind på hende som tolke for en bevidsthed, hun endnu ikke havde ladet træde klart frem for sig.

Hans' sind var ikke mindre optaget. Mirahs vrede havde hos ham fremkaldt en ny iagttagelse og med den en ubehagelig

følelse af, at han var en dosmer, siden han ikke havde set det før. Sæt nu, at Mirahs hjerte var helt optaget af Deronda i en anden egenskab end den af hendes og hendes broders velgører; denne gisning var i Hans' sind forbundet med bekymringer, som – det må man lade ham – ikke var helt egennyttige. Han havde en stærk overbevisning, som kun direkte bevis på det modsatte kunne have rokket, om, at der bestod en alvorlig tilbøjelighed mellem Deronda og mrs. Grandcourt; han havde lagt mange fragmentariske iagttagelser sammen og således lidt efter lidt fattet den tro, som bestyrkedes ved, hvad hans søstre havde hørt af Anna Gascoigne, at ikke blot mrs. Grandcourt var forelsket i Deronda, men at også Derondas pirrelighed med hensyn til hende var et tegn på hemmelig kærlighed. På den anden side mente Hans, at al den uvilje, Deronda havde lagt for dagen imod, at der gjordes kur til Mirah, tilstrækkeligt lod sig forklare af den angivne årsag, nemlig hendes afhængige stilling; for han tiltroede sin ven al mulig uegennyttig bekymring for dem, han kunne frelse eller beskytte. Og Derondas bestemte forsikring om, at Mirah aldrig ville gifte sig med nogen, der ikke var jøde, syntes nødvendigvis også at udelukke ham selv, eftersom Hans delte den almindelige mening, at Deronda var en søn af sir Hugo Mallinger.

Således gik Hans og Mirah tavse ved siden af hinanden; men da de nåede døren til det hus, hvor Mirah boede, og Hans sagde farvel, mens han udrakte sin hånd med et bedende, angergivent blik, så hun mildt og bedrøvet på ham og sagde: "Vil De ikke gå med ind og se til min broder?"

Hans kunne ikke lade være at udlægge denne indbydelse som et tegn på tilgivelse. Han svarede: "Jo, hvis De tillader det," og da

de gik sammen ind i huset, var allerede halvdelen af hans sorg forsvundet, og han lavede en lille roman om, hvorledes hans inderlige hengivenhed kunne gøre ham uundværlig for Mirah i samme forhold, som Deronda skænkede en anden sit hjerte. Det var en fuldstændig ærlig sag, da hans ven jo nu kunne opnå, hvad han attråede; og hvad Mirahs jødedom angik, var Hans fuldstændig beroliget; hvem havde nogensinde hørt tale om, at en kvindes kærlighed lod sig bestemme af hensyn til hendes nationalitet og religion? Muhamedanske og jødiske damer havde jo altid følt sig draget hen imod kristne.

Mardokai så usædvanlig lykkelig ud, da de trådte ind. Han holdt i hånden et sammenlagt brev, og i hans øjne var der et udtryk af stille triumf, der i hans afmagrede ansigt tog sig ud som en sejr over døden. Efter at han og Hans havde hilst på hinanden, lagde Mirah sin arm om sin broders hals og så ned på det brev, han holdt i hånden, uden at have mod til at spørge om dets indhold, skønt hun var vis på, at det var årsagen til, at han var så lykkelig.

"Det er et brev fra Daniel Deronda," sagde Mardokai som svar på hendes blik. "Det er ganske kort og meddeler blot, at han håber snart at komme hjem. Uventede krav har opholdt ham. Budskabet om, at jeg snart igen vil få ham at se, er som en rift i skyen for mig," vedblev Mardokai og så på Hans; "og det må også være en glæde for Dem. For hvem har vel to venner som ham?"

Mens Hans svarede, smuttede Mirah ind i sit værelse, men ikke for at give sig hen til noget udbrud af de heftige følelser, hun bar på i sit hjerte. Hvis de engle, der fordum antoges at holde øje med kvinders toilette, var trådt ind i det lille kammer

med hende og havde ladet hende lukke døren efter dem, ville de kun have set hende tage hatten af, sætte sig ned og trykke sine hænder imod sine tindinger, som om hun pludselig var kommet i tanker om, at hun havde hovedpine. Derefter ville de have set hende rejse sig og stænke koldt vand på sine øjne, sin pande og sit hår, indtil nakkekrøllerne var fulde af krystalperler, samt derpå tørre panden, drage et lettende suk og sidde stille i nogle minutter, hensunket i tanker, og endelig rejse sig med en fattet mine og gå ned for at lave te.

Noget af det gamle liv var kommet igen. Hun havde været vant til at mindes, at hun måtte lære sin rolle, gå til prøve og synge om aftenen, måtte skjule sine følelser for sin fader, og jo mere pinefuldt hendes liv blev, desto mere havde hun været vant til at lægge dølgsmål på dem. Hendes sjælsstyrke havde i lang tid væsentligt vist sig som tålmod, og i dag havde den voldsomme følelse, der straks havde givet sig luft som vrede, hurtigt forvandlet sig til en modig kamp med sorgen, som hun kendte så godt fra sine unge år. Men mens hun gik og talte som sædvanlig, ville en skarp iagttager have kunnet opdage en forskel mellem denne tilsyneladende ro og den milde, naturlige ro fra de første måneder, da hun følte sin barndoms lykke vende tilbage.

59

En dag, da Mirah kom gående fra Knightsbridge efter at have sunget ved en formiddagskoncert i velgørende øjemed i et rigt hus, hvortil hun var blevet anbefalet af Klesmer, og udenfor hvilket der havde været de sædvanlige grupper af nysgerrige, som ville se selskabet tage bort, begyndte hun at blive lidt ængstelig, fordi hun hele tiden bagved sig hørte fodtrin, der holdt skridt med hende. Hun var iført en simpel sort dragt, som hun havde kastet en støvkappe over, så at den ikke kunne gøre hende til genstand for nogen ubehagelig opmærksomhed; men det var heller ikke frygt for dette, som betog hende. Hun kom straks i tanker om sin fader og var lige så bange for at se sig om, som om der havde været et spøgelse efter hende. At vende sig om imod ham ville være det samme som frivilligt at udsætte sig for al den heftige sindsbevægelse, der måtte være følgen af et sådant møde.

Hvis det var hendes fader, måtte det være hans agt at gøre krav på, at hun skulle vedkende sig ham, og han ville da nok tvinge hende til at tale med ham. Hun måtte vente, til hun således blev tvunget. Hun gik videre uden at fremskynde sin gang – hvad nytte var det til? – men udmalende for sig, hvad der stod i begreb med at hænde, som om hun havde fuld vished for, at manden bagved hende var hendes fader. Samtidig beklagede hun, at hun havde givet mrs. Meyrick sit ord på ikke at fortie det, hvis hun traf ham. Hun ville dog forsøge at forhindre, at hendes fader ved pludselig at vise sig for hendes broder voldte denne nogen unødvendig forskrækkelse. Derfor besluttede hun at vende sig om, inden hun nåede sin gadedør,

og således frejdigt møde sin fader. Hun havde allerede nået indgangen til den lille plads, hvor hendes hjem lå, og havde besluttet sig til at vende sig om, men mærkede i samme øjeblik, at personen kom nærmere, smuttede om på siden af hende, greb hende om håndleddet og i en indsmigrende tone sagde: "Mirah!"

Hun standsede straks uden at fare sammen; det var den stemme, hun ventede, og hun så ind i de øjne, hun havde formodet. Hendes ansigt var så alvorligt, som om hun så på sin bøddel, mens hans var lagt i sleske folder. Det havde engang været et smukt ansigt, men var nu gulblegt og rynket, og der var i det det halvt uforskammede, halvt sødladne præg, der kommer af, at vedkommende idelig har søgt andres gunst, men kun opnået deres foragt. Han var let bygget og livlig i sine bevægelser, og der var noget ungdommeligt ved ham, der lod tegnene på alderdom se ud som en maskering; han var i virkeligheden også knap syvoghalvtreds år. Hans dragt var lurvet, som da hun havde set ham forrige gang. Denne uhyggelige faders tilstedeværelse indgød nu mere end nogensinde Mirah en blandet følelse af skam og sorg, af uvilje og medynk.

Langsomt, i en bedrøvet, skælvende tone sagde hun: "Det er dig, fader."

"Hvorfor løb du fra mig, barn?" begyndte han i en stakåndet tone, der skulle lyde mildt bebrejdende, og som ledsagedes af forskellige hurtige fagter, der tog sig ud som et forkortet fingersprog. "Hvad var du bange for? Du vidste jo dog, at jeg aldrig lod dig gøre noget imod din vilje, det var for din egen skyld, at jeg hævede dit engagement ved forstadsteatret, fordi

jeg så, at det ikke stod dig an, og så lønnede du mig ved at forlade mig, så at jeg selv måtte se, hvorledes jeg kunne klare mig. Jeg havde sluttet et bedre engagement for dig ved forstadsteatret i Dresden, men jeg havde ikke sagt dig det, fordi jeg ville overraske dig. Men så lod du mig sidde der og nødte mig til at suge på labben, fordi jeg havde brudt en indgået kontrakt. Det var hårdt for mig, efter at jeg havde opgivet alt for at skaffe dig en opdragelse, der kunne skabe din lykke. Der er ingen fader, der kan have ofret sig mere for sin datter, end jeg gjorde for dig. Du ved, hvor tålmodigt jeg fandt mig i, at din stemme viste sig at være mindre god end formodet, og søgte at gøre det bedst mulige ud af den; og da jeg ikke havde nogen anden end dig og begyndte at blive gammel og forkuet, som en mand sagtens kan blive, når han har måttet kæmpe sig frem med sin hjerne – så valgte du netop det øjeblik til at forlade mig. Hvem anden end mig skyldte du alt? Og hvad hengivenhed viste du mig til gengæld? Jeg kunne gerne være død på landevejen, uden at min datter havde brudt sig om det."

Lapidoth standsede her, ikke af mangel på opfindsomhed, men fordi han var kommet til højdepunktet i en patetisk klimaks, og gav sig pludselig til at hulke som en kvinde, mens han i hast tog et gammelt gult silkelommetørklæde op af lommen. Han bildte sig virkelig ind, at hans datter havde behandlet ham slet – noget, der ikke er ualmindeligt hos samvittighedsløse personer, der fører nøjagtigt regnskab over alt, hvad der skyldes dem, men ganske glemmer at opgøre deres egen debetside i regnskabet. Trods denne hulken havde Mirah kraft nok til ikke at lade ham svæve i den tro, at han førte hende

bag lyset. For første gang i sit liv rettede hun en alvorlig anklage imod ham, idet hun i en fast tone sagde:

"Du ved godt, hvorfor jeg forlod dig, fader, og jeg havde al grund til at nære mistillid til dig, fordi jeg var overbevist om, at du havde bedraget min moder. Hvis jeg kunne have stolet på dig, ville jeg være blevet hos dig og have arbejdet for dig."

"Det var aldrig min hensigt at bedrage din moder, Mirah," sagde Lapidoth, idet han igen stak sit lommetørklæde i lommen, med en tone, der i begyndelsen syntes at kæmpe med gråden. "Det var min agt at føre dig tilbage til hende, men omstændighederne forhindrede mig en tid i det, og så fik jeg efterretning om, at hun var død. Det var bedre for dig, at jeg blev, hvor jeg var, og din broder kunne nok sørge for sig selv. Ingen uden du havde noget krav på mig. Jeg fik meddelelse om din moders død fra en speciel ven, der havde lovet at tage sig af mine sager, og jeg sendte ham penge til at afholde omkostningerne ved begravelsen. Det er jo rigtignok muligt" – Lapidoth havde hurtigt indset, at han måtte være på sin post imod en rigtignok ikke meget sandsynlig mulighed – "at han kan have skrevet en usandfærdig meddelelse til mig for at lokke pengene fra mig."

Mirah svarede ikke; hun kunne ikke bære det over sit hjerte at give det eneste oprigtige svar: "Jeg tror ikke et ord af, hvad du siger" – men tilkendegav ønsket om, at de skulle gå videre, da hun indså, at de ved at stå stille kunne tildrage sig en ubehagelig opmærksomhed. Selv mens de gik, kunne det, at de fulgtes ad, nok have bragt en eller anden forbigående til at vende sig om for at se på dem. Mirah, hvis skønhed fremhævedes ved en engelsk dames simple, men smagfulde

dragt, dannede en forunderlig modsætning til denne lurvede, udenlandsk udseende, ivrigt gestikulerende mand med det strittende grå hår, de små hænder og fødder og den lette gang.

"Det lader til, at du er kommet godt efter det, Mirah? *Du* lider ingen trang, så vidt jeg kan se," sagde faderen, idet han så forskende på hende.

"Gode venner, som fandt mig i nød, har hjulpet mig til at få beskæftigelse," sagde Mirah, der næppe vidste, hvad hun sagde, fordi hun stadig grundede over, hvad hun skulle sige. "Jeg giver undervisning. Jeg har sunget i private huse. Jeg har lige sunget ved en privat koncert." Hun gjorde en pause og tilføjede så med eftertryk: "Jeg har meget gode venner, der kender alle mine forhold."

"OG du ville skamme dig over, at de skulle se din fader i denne tilstand? Det undrer mig ikke. Jeg kom til England uden andre udsigter end muligheden for tilfældigt at træffe på dig. Det var en søgen uden synderlig udsigt til et heldigt resultat; men en faders hjerte føler i sig en magnet, der drager det hen til et bestemt sted. Jeg kunne være kommet meget godt efter det, om jeg var blevet i udlandet; da jeg ikke havde dig at sørge for, kunne jeg sagtens have klaret mig; men det er hårdt at være ene i verden, når man begynder at blive gammel og træt. Og jeg tænkte, at min lille Mirah nok ville fortryde, at hun havde forladt sin fader, når hun tænkte sig rigtigt om. Det har været drøjt for mig at komme igennem her, og jeg ved ikke, hvorledes det skal gå mig i fremtiden. Talenter som mine duer ikke her i landet. Når en mand har huller på albuerne, vil ingen tro ham. Jeg kan ikke få nogen anstændig beskæftigelse, således som jeg

ser ud. Jeg har allerede været nødt til at gå meget langt ned for at tjene en shilling."

Mirah så i tankerne sin fader synke endnu dybere og følte, at det var hendes pligt at forhindre det, hvis hun kunne. Men inden hun kunne svare på hans falske ord, som han ytrede med en tungefærdighed, som om han havde lært dem på remse, tilføjede han:

"Hvor bor du, Mirah?"

"Her, på denne plads. Vi er ikke langt fra huset."

"Bor du til leje?"

"Ja."

"Har du nogen til at tage sig af dig?"

"Ja," sagde Mirah igen og så lige ind i det skarpe ansigt, der var vendt imod hende – "min broder."

Faderen glippede med øjnene, som om der var faret et lyn forbi dem, og der var en lille bevægelse ved hans skuldre. Men efter en næppe mærkelig pause sagde han: "Ezra? Hvorledes vidste du – hvorledes fandt du ham?"

"Der ville kræves lang tid til at fortælle det. Nu er vi ved gadedøren. Min broder kan ikke ønske, at jeg skal lukke den for dig."

Mirah var allerede på dørtrinnet, men vendte sit ansigt imod sin fader, der stod nedenfor på stenbroen. Hendes hjerte var begyndt at banke heftigere ved tanken om, hvad der ville ske i Ezras nærværelse; og mens hun således gav den fader, hun havde været vant til at adlyde, tilladelse til at komme nærmere, og så ham stå dernede og kendeligt krympe sig ved at benytte en adgang, som han indirekte havde bedt om, havde hun en smertelig skamfølelse, som var naturlig hos en kærlig datter.

"Bliv et minut, Liebchen," sagde Lapidoth i en sagtere tone; "hvad slags mand er Ezra blevet?"

"En god mand – en mageløs mand," sagde Mirah langsomt, mens hun søgte at beherske en sindsbevægelse, der gjorde hendes stemme mere skælvende. Hun følte sig opfordret til at forberede sin fader på, at han ville blive fuldstændig gennemskuet. "Men han var meget fattig, da mine venner fandt ham for mig – en fattig arbejder. Engang – for tolv år siden – var han stærk og lykkelig og stod i begreb med at foretage en rejse til Orienten, som han inderligt glædede sig til; men da kaldte min moder ham tilbage, fordi – fordi hun havde mistet mig. Og han begav sig til hende og sørgede for hende i sorg og nød og arbejdede for hende, indtil hun døde – døde i kummer. Og Ezra havde også mistet sit helbred og sine kræfter. Han var blevet forkølet på rejsen hjem til min forladte moder. År for år er han blevet svagere – altid fattig, altid arbejdende – men højsindet og kundskabsrig. Alle, som kommer ham nær, ærer ham. At stå overfor ham er det samme som at stå overfor en Guds profet" – Mirah sluttede med besvær og med bankende hjerte – "løgne kan ikke nytte."

Hun havde slået sine øjne ned for ikke at se sin fader, mens hun sagde de sidste ord, for hun kunne ikke udholde at se det udtryk af skuffelse, der kom i hans ansigt. Men han var ikke desto mindre hurtig til at finde på noget og tage sin beslutning.

"Mirah, Liebchen," sagde han på den gamle, indsmigrende måde, "ville du ikke nok have, at jeg skulle se lidt nettere ud, inden min søn får mig at se? Hvis jeg havde lidt penge, kunne jeg skaffe mig anstændige klæder og komme hjem til dig, som det sømmede sig for din fader, og så kunne jeg søge en

passende plads. Hvis jeg fik en god skjorte og en ordentlig frakke på kroppen, ville folk være glade ved at tage mig i deres tjeneste. Jeg kunne tilbyde at rejse med folk, når jeg ikke så ud som en reduceret markskriger. Jeg ville gerne være hos mine børn, glemme og tilgive. Men du har aldrig før set din fader således. Hvis du havde ti pund ved hånden – eller du ville bringe mig dem til et aftalt sted – så kunne jeg være ordentligt påklædt til i overmorgen."

Mirah var udsat for en fristelse, som hun måtte søge at besejre. Idet hun tvang sig til atter at se på sin fader, svarede hun:

"Jeg vil nødig nægte, hvad du beder om, fader; men jeg har aflagt et løfte om ikke at gøre noget for dig i hemmelighed. Det er hårdt at se dig med et så trængende udseende; men vi må finde os i det en kort tid; så kan du få nye klæder, og vi vil betale for dem." Hendes praktiske sans lod hende nu indse, hvor klogt mrs. Meyrick havde handlet ved at forlange dette løfte af hende.

Lapidoths venlighed tabte sig lidt. Han sagde i en spottende tone: "Du er en stiv ung dame – du har lært nyttige dyder – at holde løfter om ikke at hjælpe din fader med et pund eller to, når du har råd til at klæde dig i silke – din fader, der betragtede dig som en afgud og hengav den bedste del af sit liv for at sørge for dig."

"Det ser grusomt ud – jeg ved nok, det ser grusomt ud," sagde Mirah, som dette øjeblik var endnu værre for, end dengang hun havde i sinde at drukne sig. Hendes læber var pludselig blevet ganske blege. "Men, fader, det er endnu grusommere at bryde de løfter, folk stoler på. Det knuste min moders hjerte – det har også brudt Ezras liv. Du og jeg må nu

tømme den beske kalk fra fortiden. Find dig i det. Find dig i at gå med ind, som du er, og lade os sørge for dig."

"Nå, så vil jeg komme i morgen," sagde Lapidoth, idet han næsten drejede sig helt bort fra denne blege, skælvende datter; men han vendte sig hurtigt igen om, mens han famlede uroligt med hænderne i lommerne, og sagde i sin gamle, bedende tone: "Jeg er noget medtaget af alt dette, Mirah. I morgen vil jeg nok være ved godt mod igen. Hvis du har lidt penge i lommen, så strider det vel ikke imod dit løfte at give mig en bagatel – til at købe en cigar for?"

Mirah kunne ikke gøre sig selv flere spørgsmål – kunne ikke gøre andet end putte sine kolde, rystende hænder ned i lommen efter sin portemonnæ og række den frem. Lapidoth greb den straks med begærlighed, trykkede med det samme hendes hånd og sagde: "Farvel, min lille pige – så ses vi i morgen!" hvorpå han forlod hende. Han havde ikke gjort mange skridt, inden han omhyggeligt undersøgte alle portemonnæens folder og fandt to halve sovereigns og nogle sølvpenge samt, klistret på den indvendige side af den, et lille stykke papir, hvorpå Ezra med smukke hebraiske bogstaver havde skrevet sin moders navn, hendes fødselsdag bryllupsdag og dødsdag, samt bønnen: "Gid Mirah må blive frelst fra det onde." Mirah satte pris på at have denne lille indskrift på mange ting, som hun brugte. Faderen læste den, og han havde et flygtigt syn af sin bryllupsdag og af den livsglade unge fyr fra den tid, der gav undervisning i mange ting, men ventede med tiden at tjene penge lettere ved at skrive, og var grumme indtaget i sin smukke brud Sarah, hvis forskellige følelser han på hin dag med mimisk talent efterlignede, så at han græd, når hun græd, og

smilede, når hun smilede. Lapidoth var kommet langt bort fra bemeldte hans unge Jeg og tænkte på alt, hvad denne indskrift mindede om, med en kold erindring, der var, som når en person, der har mistet følesansen, ser en berøring. Blandt de ting, vi kan sætte over styr i et dovent, egenkærligt liv, er evnen til medlidenhed, anger eller nogen anden uegennyttig sorg, og vi kan komme til at længes efter den, ligesom den, der lider en langsom død, kan længes efter at føle den dræbende kniv i sig, mens vi ikke kan se, at der er et tomt gab, hvor samvittigheden engang var. Mirahs portemonnæ var et smukt stykke – en foræring til hende, som hun gav bort uden at kunne tænke over det – og Lapidoth var snart ude over sine drømme og spekulerede blot på, hvad han kunne få for pungen foruden den sum, den indeholdt, og hvad udsigt der var til, at han kunne få mere ud af sin datter uden at behøve at underkaste sig den pønitense, det måtte være at leve under stadigt tilsyn af den forfærdelige søn.

Imidlertid var Mirah gået ind i huset, og hendes smerte var for stor til, at hun kunne tie stille med, hvad der var hændt hende. Hun fandt sin broder siddende roligt i færd med at læse og undersøge sine egne gamle manuskripter, som han agtede at overdrage til Deronda. Under reaktionen efter den lange bestræbelse for at beherske sig selv, kastede hun sig ned foran ham og omslyngede hans knæ, idet hun hulkede og udbrød: "Ezra, Ezra!"

Han talte ikke. Bekymret søgte han at tænke sig, hvad årsagen var til hendes kummer, der var så meget mere påfaldende, som et sådant voldsomt udbrud var noget ganske nyt hos hende. Men Mirahs egen længsel gik ud på at blive i

stand til at tale og sige ham årsagen. Efter kort tids forløb løftede hun sin hånd op, og stadig hulkende sagde hun i afbrudte sætninger:

"Ezra, fader! vor fader! Han fulgte efter mig. Han ville have, at han skulle gå med ind. Jeg sagde, at du nok ville lade ham komme ind. Men han sagde nej, han ville ikke – ikke nu, men i morgen. Og han bad mig om penge. Jeg gav ham min pung, og så gik han sin vej."

Mirahs ord forekom hende selv at udtrykke al den ulykke, hun følte ved dem. Hendes broder fandt dem mindre sørgelige, end hun havde formodet, og sagde mildt: "Vent, til du bliver rolig, Mirah, og sig mig så alt" – og dermed skød han hendes hat til side og lagde kærligt sine hænder på hendes hoved. Det øvede en beroligende indflydelse på hende, og nogle minutter efter fortalte hun ham så nøje, som hun formåede, alt, hvad der var sket.

"Han kommer ikke i morgen," sagde Mardokai. Ingen af dem sagde, hvad de begge tænkte, nemlig at han måske ville passe Mirah op, når hun gik ud, og igen tigge af hende.

"Ser du," tilføjede han, "vor lod er Israels lod. Sorgen og herligheden er blandet mellem hinanden som røgen og flammen. Det er, fordi vi børn har arvet det gode, at vi føler det onde. Vi er viet til disse ting, som vor fader var viet til vor moder."

Det var i Brompton, at disse ord udtaltes, men den røst, de blev sagt med, kunne gerne have tilhørt en rabbi, som forkyndte en ældre tids sentenser, for at de kunne blive optegnet i *Babli* – et kælent lydende diminutiv, hvorved forstås den mægtige babyloniske Talmud. "Den Allestedsnærværende,"

sagde en rabbi, "er sysselsat med at stifte ægteskaber." Den tilsyneladende letfærdighed i dette ord ligger i dens øre, som hører det; for ved ægteskaber forstod den talende alle de vidunderlige kombinationer i verden, hvis resultat er vor lykke og vor ulykke.

60

Man kan let tænke sig forskellen i Derondas sindsstemning, da han forlod England, og da han kom tilbage dertil. Han havde begivet sig til Genua i fuldstændig uvished om, hvorvidt hans ønsker og følelser ville blive opmuntret – hvorvidt de for ham åbenbarede krav ville drage ham ind på nye veje, langt bort fra de spor, som hans tanker i den senere tid havde fulgt. Han kom tilbage med noget lignende som et nylig opdaget dokument, der stadfæstede den arveret, som hans ærgerrighed var begyndt at attrå; han kom tilbage med noget, der var bedre end frihed – med et pligtens bånd, som hans livserfaring havde forberedt ham til at modtage med glæde, selv om der ikke til det havde været knyttet en forjættelse om opfyldelsen af en hemmelig, lidenskabelig længsel, som han endnu aldrig havde ladet udvikle sig til et håb. Nu vovede han at tilstå for sig selv sin kærligheds skjulte valg. Fra den stund af, da han forlod huset i tavshed og med et fuldt hjerte under indtrykket af Mirahs afskedsblikke og ord, havde den magt, hun udøvede over hans følelser, hjulpet ham til at være ulastelig i ord og handling under de vanskelige forhold, som vi kender. Der syntes ikke at være nogen rimelighed for, at han kunne blive gift med denne kvinde, der var blevet ham kær under tankeforbindelser, der lagde næsten uoverstigelige hindringer i vejen for deres giftermål; og dog havde hun indtaget sin plads i hans sjæl som et elsket billede, der havde gjort al anden fortryllelse afmægtig. Denne indflydelse var stadig vokset. Det havde hørt med til stakkels Gwendolens lod, at hendes ubetingede tillid til Deronda hos ham mere vakte en selvopofrende medlidenheds

entusiasme end personlig kærlighed, mens hans hjertes frie følelser samlede sig om et billede, som boede i det, og som i alle henseender var forskelligt fra Gwendolen. Hans forhold til Mardokai havde bragt ham endnu nærmere til Mirah, skønt der ikke var nogen ydre forandring i hans stilling til hende, og hun havde udgjort et led i alle de tanker, som bragte ham til at ængstes for et resultat, der ville skuffe hendes broder. Denne udviklingsproces var ikke foregået ubevidst hos Deronda; han var sig den bevidst, som vi er os en eller anden attrå bevidste, vi hellere må bekæmpe ved at opmuntre andre tanker end styrke ved at tilstå dens tilstedeværelse endog for os selv; men skinsygens flamme var blusset op ved Hans' tale om sine frem tidsforhåbninger, og da hans moder sigtede ham for at være forelsket i en jødinde, forekom det ham pludselig at ville være utroskab, hvis han søgte at smutte fra det. Hans moder havde tvunget ham til en afgørende vedgåelse af sin kærlighed, ligesom Joseph Kalonymos havde tvunget ham til en bestemt tilkendegivelse af sin beslutning. Han længtes nu efter igen at være sammen med Mardokai og således tillige med Mirah, uden at han behøvede på en iøjnefaldende måde at søge hendes selskab, længtes efter at se hende i lyset af en ny mulighed, efter at tyde hendes blikke og ord fra et nyt synspunkt. Han var ikke synderlig urolig for virkningen af Hans' opmærksomheder, men han havde en anelse om, at hendes følelser for ham fra første færd af havde haft en retning, som ikke let lod sig forandre til kærlighed. At forbavse en kvinde ved at forvandle sig til hendes bejler, når hun kun har tænkt på én som en slags Forsyn, er noget, som en mand ganske naturligt krymper sig ved; han vil gerne søge at skabe en lettere overgang.

Hvad under, at Deronda anså det for rettest at begive sig lige fra den londonske jernbanestation til de to søskendes bolig på den lille plads i Brompton? Ethvert argument talte for, at han ikke burde spilde nogen tid. Han havde lovet at tage ned til abbediet næste dag for at besøge lady Mallinger, og det var allerede aften. Han ønskede at deponere det kostbare skrin hos Mardokai, der ville studere dets indhold både i hans fraværelse og i selskab med ham; og det ville også glæde Mardokai, at han ufortøvet besøgte ham.

Det var aftenen efter den eftermiddag, da Mirah havde haft samtalen med sin fader. Grebet af hendes sorg og af de sørgelige minder, som denne tildragelse havde vakt, havde Mardokai ikke igen taget fat på det arbejde at gennemse sine papirer; nogle af dem var i de første øjeblikkes ængstelse faldet ned på gulvet, og hverken han eller Mirah havde tænkt på at lægge dem i orden igen. De havde siddet ganske stille sammen uden at vide hvor længe, mens taffeluret dikkede på kaminhylden og dagslyset gradvis aftog. Ude af stand til at tænke på det legemlige behov, havde Mirah ikke rørt sig, siden hun havde kastet sin støvkappe af og sat sig ned ved siden af Mardokai med sin hånd i hans, mens han havde lagt sit hoved tilbage med lukkede øjne og tungt åndedrag, efter Mirahs skøn seende således ud, som han ville se ud, når sjælen i ham ikke længere kunne leve i det trange jordiske hjem. Tanken om, at døden måske var nær, hjemsøgte hende stadig, når hun så hans ansigt således uden dets livlige udtryk; og til hendes øvrige sorg kom nu bekymringen over, at hun ikke havde formået at beherske det voldsomme udbrud, som havde gjort så stærkt indtryk på ham. Hun sad og så på ham – hendes kinder var

blege, i hendes øjne sås endnu glansen af tårer, hendes lokker var så uordentlige som et netop vågnet barns – hun sad og så på det udmagrede ansigt, som man kunne tænke sig, at der var draget et slør henover, som aldrig ville blive løftet. I det øjeblik stod livet for Mirah som en gentagelse i forstærket grad af hendes tidligere sorger. Faderen havde atter kastet sin skygge over det, og til sorgen over den levende frygtede hun snart at måtte føje sorgen over en afdød.

Men døren gik op, og uden at nogen trådte ind, sagde en vel bekendt stemme: "Daniel Deronda – må han komme ind?"

"Ja, kom! kom!" sagde Mardokai og rejste sig straks med strålende ansigt og åbne øjne – tilsyneladende så lidt overrasket, som om han havde set Deronda om morgenen og ventet dette aftenbesøg, mens Mirah ligeledes fo'r op, rødmende, forvirret og halvt ængstelig.

Men da Deronda trådte ind, var synet af ham som en klaring efter regnen; ingen kommende skyer kunne holde hint øjebliks oplivende stråle borte. Mens han rakte sin højre hånd til Mirah, der var tæt ved sin broders venstre side, lagde han sin anden hånd på Mardokais højre skulder og stod et øjeblik således, holdende ved dem begge på én gang uden at ytre et ord, men læsende i deres ansigter, indtil han til sidst ængsteligt sagde til Mirah: "Er der sket noget? – nogen ulykke?"

"Tal ikke nu om ulykke," sagde Mardokai, der således friede sin søster fra nødvendigheden af at svare. "Der er glæde i Deres ansigt – lad glæden også være vor."

Mirah tænkte: "Det er over noget, som han ikke kan meddele os." Men de satte sig alle sammen ned, idet Deronda trak en stol tæt hen foran Mardokai.

"Det er sandt," sagde han med et vist eftertryk. "Jeg har en glæde, som vi vil beholde selv i den værste kummer. Jeg fortalte Dem ikke grunden til min rejse til udlandet, Mardokai, fordi – nå, lige meget med det – jeg rejste ud for at få min herkomst at vide, og De havde ret. Jeg er jøde."

De to mænd trykkede hinandens hænder med en bevægelse, der lynede fra Mardokais øjne og gik gennem Mirah som et elektrisk stød. Men Deronda fortsatte uden nogen pause, talende lige så meget ud af Mardokais ånd som af sin egen:

"Vi har det samme folk. Vore sjæle har det samme kald. Vi vil ikke skilles ved livet eller ved døden."

Mardokai svarede på hebraisk og næsten hviskende. Svaret var de liturgiske ord, der udtrykker det religiøse bånd: "Vor Gud og vore fædres Gud."

Følelsen tyngede for meget på den ellers så letvingede tale, der i reglen så hurtigt lempede sig efter enhver åndelig rørelse hos ham.

Mirah faldt på knæ ved siden af sin broder og så op i hans nu så strålende ansigt, der for så kort tid siden havde været dødblegt. Det var et uvilkårligt udbrud af den voldsomme overgang fra forsagthed til en glæde, der kom over hende med en festlighed, som om hun havde overværet en religiøs ritus. For øjeblikket tænkte hun kun på den virkning, meddelelsen kunne have på hendes eget liv gennem den virkning, den havde på hendes broder.

"Og ikke blot er jeg jøde," vedblev Deronda, "men jeg stammer fra en slægt, der med iver har hævdet vor races fællesskab – en slægt af spanske jøder, der har frembragt mange lærde og praktisk dygtige mænd. Og jeg er i besiddelse

af noget, som vil sætte os i en art samfund med dem. Min bedstefader, Daniel Charisi, gemte manuskripter og familiedokumenter, der strakte sig langt tilbage, i håb om, at de ville komme i hans dattersøns hænder. Og nu er hans håb opfyldt trods forsøg på at forspilde det ved at skjule min herkomst for mig. Jeg har det skrin, hvori de ligger tillige med hans egne papirer, og det er her i dette hus. Jeg agter at lade det blive hos Dem, Mardokai, for at De kan hjælpe mig med at studere manuskripterne. Nogle af dem kan jeg sagtens læse – de, der er affattet på spansk og italiensk. Andre er på hebraisk og, så vidt jeg kan skønne, på arabisk; men der synes at være latinske oversættelser. Jeg kunne kun få tid til at se ganske flygtigt på dem, mens jeg opholdt mig i Mainz. Vi vil studere dem sammen."

Der var i Derondas ellers så alvorlige ansigt, da han sagde dette, et lyst smil. Men da hans lykkelige blik vendte sig fra Mardokai for at hvile på Mirah, virkede det som lidt for meget solskin og bragte hende til at forandre sin stilling. Hun havde knælet ned efter en indskydelse, der var fri for al personlig forlegenhed, og som ikke lod rum for nogen tanke om, hvorledes mrs. Grandcourt ville stille sig til denne nye vending af tingene, men Derondas blik vakte denne tanke til live, hun rødmede og rejste sig op for igen at indtage sin plads i sin sædvanlige stilling med korslagte hænder og fødder og bestræbte sig for at se så rolig ud som muligt. Deronda bildte sig ind, at den følelse hos ham, som han var sig bevidst, var kommet for stærkt frem i hans øjne og havde været hende imod. Han var tilbøjelig til at tro, at enhver uventet tilkendegivelse af den kunne gribe forstyrrende ind i hendes

følelse for ham og så ville det være forbi med det dyrebare forhold, han stod i til broder og søster. Hvis Mirah ikke kunne nære nogen kærlighed til ham, ville alle kærlighedsytringer af ham gøre hende ulykkelig formedelst den stadige berøring med ham, som ville vedblive at være uundgåelig.

Mens sådanne følelser pulserede hastigt hos Deronda og Mirah, sagde Mardokai, der i sin vens nærværelse og ord ikke så andet end en velsignet opfyldelse af sine forhåbninger:

"Daniel, fra første færd af kender vi, som jeg har sagt Dem, ikke alle Forsynets veje; men begivenhederne er som et glar, hvorigennem vore øjne skuer nogle af dem. Og når det ser ud til, at menneskers vildfarende og ukærlige vilje har bidraget til at forberede Dem, ligesom Moses blev forberedt, til at tjene Deres folk bedre, så skyldes det en anden orden end den lov, der må lede vore skridt. For menneskets onde vilje bliver kun til lykke for et folk ved, at den sætter menneskets retfærdige vilje i bevægelse, og bag alle de skyer, der omslører vor tanke i dens betragtning af den Evige, ses det klart, at et folk kun kan velsignes ved at have rådgivere og mænd, hvis vilje bøjer sig i lydighed for retfærdighedens og kærlighedens love. Det var Deres kærlige vilje, der banede en hovedvej for Dem og modstod virkningen af det onde; for ved at udføre en broders pligter imod min søster og opsøge hendes broder i kødet er Deres sjæl blevet forberedt til med glæde at modtage det budskab fra den evige: 'Sku dine brødres mængde'."

"Det er ganske sandt, at De og Mirah har været mine lærere," sagde Deronda. "Var denne meddelelse om min herkomst kommet til mig, inden jeg havde lært jer begge at kende, så tror jeg, at mit sind ville have sat sig op imod den. Måske ville jeg da

have ment, at hvis jeg selv kunne have valgt, ville jeg ikke have været jøde. Men nu føler jeg, at hele mit væsen glad går ind på de faktiske forhold. Det har været den overensstemmelse, der gradvis har udviklet sig mellem Deres og min ånd, der har hidført den fuldstændige indvilgelse i det."

Mens Deronda talte, mindedes han grant hin første aften i antikvarbogladen, og hvorledes han havde måttet kæmpe for at få bugt med den kulde, han følte overfor Mardokais profetiske tillid til ham. Det lå i hans natur at glæde sig ved, så vidt han formåede, at tilfredsstille den forventningsfulde sjæl, der syntes at skue frem fra ansigtet foran ham, ligesom den tålmodige udkigsmand, der endelig ser signalilden slå i vejret; og han vedblev med endnu større inderlighed:

"Det er ved Deres inspiration, at jeg har skønnet, hvad der måske kan være min livsopgave. Det er Dem, der har givet det, som jeg tror var en medfødt higen – virkningen af grublende, lidenskabelige tanker hos mange forfædre, tanker, der synes i særlig høj grad at have behersket min bedstefader, en bestemt form. Tænk Dem et stjålet barn af en eller anden bjergstamme, der er opdraget i en by på sletten, eller en mand, der har et medfødt talent for malerkunsten, men er født blind – forfædrenes liv ville dog bo i dem som en dunkel længsel efter ukendte genstande og følelser, og deres nedarvede sjæles tryllebundne attrå ville være som et kunstfærdigt forarbejdet musikalsk instrument, der aldrig spilles på, men i hvilket der nu og da lyder klagende toner fra de skjulte strenge, der under de rette hænder frembringer musik. Noget lignende, tror jeg, har været min livserfaring. Lige fra den stund, da jeg begyndte at læse og danne mig en mening, har jeg altid længtes efter en

eller anden ideal opgave, ved hvilken jeg kunne føle mig som hjerte og hjerne for en mængde – et eller andet socialt førerhverv, der kunne fremstille sig for mig som en pligt, og som jeg ikke behøvede at stræbe efter som en personlig hæder. De har vist mig billedet af et sådant hverv – at sammenknytte vort folk trods alle nuancer i vor tro. De har sagt til mig: 'Vor religion forenede os, førend den skilte os ad – den gjorde os til ét folk, førend den frembragte rabbanitter og karaitter.' Jeg har i sinde at forsøge, hvad der kan udrettes med dette samfund – jeg vil arbejde i Deres ånd. Det vil ikke være en skam for mig, om det ikke lykkes; men det ville være en skam, hvis jeg ikke ville forsøge."

"Som min broder, der har diet ved min moders bryst," sagde Mardokai og sank tilbage i stolen med et udtryk af triumferende fred som efter et fuldendt arbejde.

For ret at vurdere virkningen af denne varme udtalelse fra Deronda må vi erindre hans tidligere tilbageholdenhed, hans omhyggelige sky for ethvert overilet samtykke, enhver bedragerisk opmuntring. Det gav den bestemte måde, hvorpå han nu forpligtede sig til en vis gerning, en egen hellig højtidelighed både for ham selv og for Mardokai. På Mirah var virkningen ligeledes stærk, men på en anden måde; hun følte en overraskelse, som der ikke var spor af hos hendes broder, over den slægtskabsfølelse med dem, der pludselig åbenbarede sig hos Deronda; der syntes ligesom at være et daggry om hende, der måske kunne vise hende andre kendsgerninger, som var forskellige fra hendes tunge anelser i mørket. Men efter et øjebliks tavshed sagde Mardokai atter:

"Det er allerede begyndt – ægteskabet mellem vore sjæle. Det venter kun på, at dette legeme skal gå bort, så vil de, der er trolovede, forenes med et endnu stærkere bånd, og det, som er mit, skal blive dit. Kald intet mit, som jeg har skrevet, Daniel; for skønt vore mestre med rette bød, at alt skal anføres under dens navn, som har sagt det – det er en god og rigtig regel – så udelukker det ikke det af fri vilje indgåede ægteskab, der smelter sjæl sammen med sjæl og gør tanken fyldigere og rigere. For jeg har overvejet, hvad jeg har skrevet, og jeg ønsker, at den legemliggørelse, jeg gav min tanke, må forsvinde, ligesom dette kødelige legeme vil forsvinde; men lad tanken blive født igen af vor fælles, mere fyldige sjæl, der vil blive kaldt Deres."

"De må ikke forlange af mig, at jeg skal love det," sagde Deronda smilende. "Jeg må først overbevises ved særlige grunde for det i selve skrifterne. Og endnu er jeg for lidet uddannet elev. Forlang ikke, at jeg skal fornægte mit åndelige slægtskab i samme øjeblik, som jeg finder nøglen til mit liv i anerkendelsen af mit fysiske slægtskab."

"Jeg vil ikke forlange noget løfte, førend De selv indser det berettigede i det," sagde Mardokai. "Sandt er det, at jeg over en anden ville lyde mesterens regel. Men i mange år har mit håb, ja, min fortrøstning været, ikke det ufuldkomne billede af min tanke, der er som det klodsede arbejde af den ungdommelige billedskærer, der har set noget stort og ophøjet og skælver, mens han stræber efter at efterligne det – ikke at det skulle leve, men at mit syn og min varme skulle gå over i Dem – ja, i Dem; for han, som jeg længtes efter i lange tider, var han ikke Dem, som jeg straks udpegede som min, da De kom mig nær. De skal

imidlertid selv dømme om det. Min sjæl er tilfreds." Mardokai gjorde en pause og begyndte da i en forandret tone, idet han vendte tilbage til en tidligere ytring af Deronda: "Hvad bevægede Deres forældre –?" Men han afbrød straks sig selv og tilføjede: "Nej, jeg forlanger ikke, at De skal fortælle mig noget om andre, med mindre De selv har lyst til det."

"Med tiden – lidt efter lidt – De skal få alt at vide," sagde Deronda. "Men fortæl mig nu noget mere om Dem selv, og hvorledes tiden er gået, siden jeg tog bort. Jeg er vis på, der har været noget i vejen. Mirah har været bedrøvet over et eller andet."

Han så på Mirah, men hun vendte sig straks om imod sin broder, ligesom hun opfordrede ham til at give det vanskelige svar. Hun håbede, at han ikke ville anse det for nødvendigt på en aften som denne at meddele Deronda, hvorledes det forholdt sig med hendes fader. Netop nu, da Deronda var kommet i så nært forhold til dem og havde identificeret sig med hendes broder, var det smerteligt for hende, at han skulle erfare noget om den skam, der klæbede ved dem, og som forekom hende delvis også at være blevet hans. Hun rejste sig for at tage sin hat og sit overstykke og gå ind i sit eget værelse; måske, tænkte hun, ville de tale mere ugenert, når hun var gået fra dem. Men imidlertid sagde Mardokai:

"Vi have haft en sorg i dag. En pligt, som vi troede forsvundet i det fjerne, er kommet tilbage og har meldt sig hos os, og den har ikke vakt nogen glæde – den har tværtimod vakt en ængstelse og bekymring, som vi må finde os i. Men i dette øjeblik er vi fri for noget synligt åg. Lad os da opsætte at tale om det, som om denne aften, der breder sine skygger om os, var

begyndelsen til den fest, hvor vi må bringe vor glædes førstegrøde som offer og blande vor sorg med den."

Deronda havde en anelse om, af hvad art den sorg var, som der sigtedes til, og tav stille om det. Han rejste sig, da han så Mirah rejse sig, og sagde til hende: "Går De? Jeg skal også gå om et øjeblik – når mrs. Adam og jeg har båret det dyrebare skrin herop, og jeg har givet nøglen til Mardokai – nej, Ezra – må jeg nu kalde ham Ezra? Jeg har lært at tænke på ham som Ezra, siden jeg har hørt Dem kalde ham således."

"Ja, kald ham Ezra," sagde Mirah med svag stemme, betaget af en ny ængstelse ved Derondas blik og umiddelbare nærhed. Var der virkelig foregået en forandring med ham, eller bildte hun sig det blot ind? De sidste timers forunderligt vekslende sindsbevægelser havde udtømt hendes kræfter; hun var svag af udmattelse og mangel på føde. Da Deronda lagde mærke til hendes bleghed og skælven, længtes han efter at lægge en varmere følelse for dagen, men turde det ikke. Hun rakte ham sin hånd med en bestræbelse for at smile, og han lukkede døren op for hende. Det var det hele.

En taktfuld og stolt mand krymper sig ved at gøre kur til en kvinde, hvis rigdom eller rang kunne lade det se ud, som om hans færd var anmassende eller fremkaldt af dårlige bevæggrunde; men Deronda så en endnu større vanskelighed i en stilling, der, overfladisk betragtet, var lige det modsatte – skønt den elskede kvinde altid for en brændende, ærbødig kærlighed besidder en slags rigdom og rang, der bringer en mand til at våge nøje over sine ord. Derondas vanskelighed var af den beskaffenhed, at enhver ædelttænkende mand til en vis grad kunne have følt den; men den frembød sig særligt for ham,

fordi han altid havde haft så levende deltagelse for enhver, hos hvem der var en stærk taknemmelighedsfølelse. Han vidste, at Mirah følte sig bundet til ham ved et taknemmelighedens bånd, der måske i hendes øjne kunne give ethvert ønske af ham udseendet af et krav; og hvis hun ikke var i stand til at opfylde det, ville det volde hende en smerte, som stadig ville kaldes til live igen ved deres uundgåelige samkvem i omsorgen for Ezra. Det var en ængstelse, som ikke blot havde sin rod i stolthed, men også i en høj grad af ømhed. I det hele forekom dét at have karakteren af velgører Deronda at være en uoverstigelig hindring for, at han kunne erklære sin kærlighed, med mindre det på en eller anden ubegribelig måde kunne blive ham åbenbaret, at Mirah på forhånd havde givet ham sit hjerte.

Selv en mand, der har øvet sig i kur, indtil hans egen tungefærdighed har gjort ham helt skeptisk, kan til sidst betages af elskerens ærefrygt for den elskede – kan ryste, stamme og vise andre tegn på, at hans følsomhed er vendt tilbage og ikke lader sig beherske af hans ved vane erhvervede talenter; hvor meget mere kan da ikke denne kraftige ængstelse betage en mand, hvis sjælehistorie har næret hans følsomhed i stedet for at sløve den og har bevaret lidenskabens sprog friskt og rodfæstet i hjertedybet, som det yndige grønne om kilden på bakkeskrænten!

Hvad Mirah angik, antog i nattens enlige timer hendes tidligere mistanke en anden form, men forsvandt ikke helt; det var som en grim historie, som man ikke vil tro på, men som dog bliver ved at forfølge én. Alt, hvad hun med sikkerhed vidste om Deronda, syntes at godtgøre, at han ikke var smedet i sådanne lænker, som hun havde troet. Hele hane væsen såvel som hans

ord tydede på, at der ingen skjulte bånd var, som kunne have en bestemmende indflydelse på hans fremtid. Men trods dette fornuftige ræsonnement vedblev der dog at være nogen uro i Mirahs hjerte. Der var ingen grund til at dadle Deronda, men hans tilværelse var så vigtig for mrs. Grandcourt, at alene denne omstændighed måtte give hende noget hold på ham. Og tanken om enhver nær fortrolighed mellem dem bragte den lille, hvasse slange i bevægelse, der længe havde ligget sammenbugtet og uskadelig i Mirahs blide barm.

Men følte hun denne aften lige så fuldstændigt som tidligere, at hendes skinsyge så lidt berørte nogen mulighed for hende selv personligt, som om hendes menneskelige sjæl havde boet i en dåkalv, som Deronda havde frelst fra bueskytterne? Nej, næppe. Der var hændt noget, som hun ikke kunne beskrive, men som gjorde en forskel. Den milde, varme blomsterregn, som var faldet, netop hvor hun var – kom den virkelig, fordi hun var der? Hvilken ånd var skjult mellem grenene?

61

Gwendolen ville ikke gå ind på at blive i Genua mange dage efter hendes moders ankomst dertil. Hendes ønske om at komme bort fra denne havets perle hjalp til at give hende kræfter og mod. For hvilket sted, om det så var Ennas blomsterdal, kan ikke åndens kvaler forvandle til et helvede, hvor blomsterne er som flammetunger, der brænder vore fodsåler?

"Jeg vil aldrig i mit liv ønske at se Middelhavet igen," sagde Gwendolen til sin moder, der bildte sig ind, at hun så godt kunne forstå sit barns følelser, ja endog det, at hun altid undgik bestemt at hentyde til sin afdøde mand.

Skønt mrs. Davilow var nødt til formelt at betragte denne tid som en ulykkens og prøvelsens tid, nød hun faktisk livet mere, end hun nogensinde havde gjort siden sin datters bryllup. Det lod til, at hun havde fået sin kæledægge igen, ikke blot med al den gamle kærlighed, men med en bevidst inderlig attrå efter at have hende i sin nærhed, således som vi kan lægge den for dagen overfor en kær genstand, som vi har været på nippet til at miste.

"Er du der, moder?" udbrød Gwendolen midt om natten (der var blevet redt en seng til hendes moder i samme værelse, hvor hendes seng stod), omtrent som hun ville have gjort som ganske ung pige, når hun havde været bange, fordi hun lå vågen.

"Ja, mit barn; er der noget, du vil have?"

"Nej tak; jeg ville blot så gerne være vis på, at du var der. Er du vred på mig, fordi jeg vækkede dig?" Således ville Gwendolen dog næppe have spurgt som ganske ung pige.

"Jeg sov ikke, min egen pige."

"Jeg kunne ikke gøre mig det rigtig klart, at du var hos mig. Jeg ville gerne have, at det skulle være en levende virkelighed. Når du er hos mig, kan jeg finde mig i meget. Men du må ikke ligge vågen og ængstes for min skyld. Nu må du være lykkelig. Du må nu endelig lade mig gøre dig lykkelig – hvad skal jeg ellers gøre?"

"Gud velsigne dig, barn; min bedste lykke er, at du holder meget af mig."

Men næste aften, da mrs. Davilow hørte at hun sukkede og lå urolig, sagde hun: "Lad mig give dig dine sovedråber, Gwendolen."

"Nej tak, Mama, jeg bryder mig ikke om at sove."

"Du ville have så godt af at sove noget mere, mit barn."

"Du kan ikke sige, hvad jeg vil have godt af, Mama," svarede Gwendolen heftigt. "Du ved ikke, hvad der vil være godt for mig. Du og onkel må ikke sige mig imod og påstå, at noget er godt for mig, når jeg føler, at det ikke er godt."

Mrs. Davilow tav og undrede sig ikke over, at det stakkels barn var irritabelt. Et øjeblik efter sagde Gwendolen:

"Jeg har altid været uartig imod dig, Mama."

"Nej, barn, på ingen måde."

"Jo, jeg har," påstod Gwendolen. "Det er, fordi jeg altid har været slem, at jeg nu er ulykkelig."

Hun brast i voldsom gråd. Hendes beslutning om at tie stille med alle forhold vedrørende hendes ægteskabelige liv og dets slutning reagerede i disse udbrud af gådefuld sindsbevægelse,

Men der begyndte dog at gå et lys op for moderen ved de meddelelser, sir Hugo gav mr. Gascoigne, og denne igen med

nogle udeladelser gav hende. Mens den godmodige baronet traf alle passende forholdsregler i anledning af sin nevøs død og den mulighed, at liget kunne blive skyllet på land, anså han det for rettest at benytte sit nuværende venskabelige samkvem med præsten til på den mildeste måde at underrette ham om indholdet af Grandcourts testamente for at spare ham for den nye, højst ubehagelige overraskelse, han ville få, hvis han rejste hjem med sine illusioner. Måske sir Hugo selv uden dette velvillige motiv ville have været meddelsom nok, men det motiv havde han dog virkelig. Han bragte gradvis den ubehagelige efterretning til præstens kundskab; straks ytrede han kun en frygt for, at enken ikke var så glimrende forsørget, som mr. Gascoigne, ja, som baronetten selv havde ventet; og først senere, efter at han havde gjort nogle ubestemte hentydninger til større krav på Grandcourt, åbenbarede han det forhold, denne tidligere havde stået i, og som, da der uheldigvis ikke fandtes nogen legitim arving, havde bevirket, at al herligheden gik en anden vej.

Præsten var dybt krænket og mindedes mere levende, end han nogensinde før havde gjort, hvor fornærmeligt stolt og kold den afdøde havde været imod ham – mindedes også, at han selv i den interessante periode, der gik umiddelbart forud for ankomsten af den nye beboer til Diplow, havde fået vink om dennes tidligere udskejelser og hang til adspredelser, skønt han ikke havde anet, at frugten af disse adspredelser ville præsentere sig som en flok små levende orme, der fortærede respektable folks sulevarer. Men disse fortidsbetragtninger anstillede han ikke højt, så at sir Hugo kunne høre dem, og han prostituerede sig ikke ved at ytre nogen indignation af rent

personlige grunde, men opførte sig som en verdensmand, der var blevet en samvittighedsfuld præstemand. Hans første bemærkning var:

"Når en ung, rask mand gør sit testamente, gør han i reglen regning på at leve længe. Sandsynligvis troede mr. Grandcourt ikke, at hans testamente nogensinde ville få den virkning, det nu får." Efter et øjebliks tavshed tilføjede han: "Virkningen er i mere end én henseende uheldig. Det er sandsynligt, at den kvindelige moralitet vil lide under, at der gives uægte børn en så iøjnefaldende forret."

"Nå, i grunden talt," sagde sir Hugo på sin gemytlige måde, "siden drengen nu engang er der, så var det i virkeligheden det bedste, han kunne gøre, at testamentere ham godserne. Grandcourt havde ingen nærmere slægtning end sin fætter, og der er noget meget ubehageligt i den tanke, at man går ud af livet bare til bedste for en fætter. En mand har nogen fornøjelse af at gøre sit testamente, når det er til bedste for ens egne små krøltoppe, mens det er ærgerligt at skulle testamentere sine ting til en gammel fyr og en person, som man ikke bryder sig en døjt om. Det er det værste næst efter kun at besidde sine godser på livstid. Nej, den del af testamentet tilgiver jeg Grandcourt. Men, mellem os sagt, hvad jeg ikke tilgiver ham, er den lurvede måde, han har sørget for Deres niece på – vor niece, vil jeg hellere sige – som han ikke har givet nogen bedre stilling, end om hun havde været en doktorenke. Intet irriterer mig mere end sådan testamentarisk karrighed imod en kone. En mand bør have en vis stolthed og ømhed for sin enke. Det ville i alt fald jeg. Jeg anser det for en prøve på en mands karakter, at han tænker med lettere sind på sin død, når han ved, at der er

sørget godt for hans kone og døtre efter den. Jeg kan godt lide, hvad man fortalte om de fyre i Krimkrigen, der var villige til at gå til havsens bund, når der i blot blev sørget for deres enker."

"Det har ganske bestemt overrasket mig," sagde mr. Gascoigne, "så meget mere fordi jeg som den, der var min niece i faders sted, havde vist min tillid til mr. Grandcourts tilsyneladende liberalitet i pengesager ved ikke på forhånd at stille krav til ham. Det forekom mig, at jeg skyldte han det under de daværende omstændigheder. Sandsynligvis finder De, at jeg fortjener dadel for det."

"Å, det vil jeg just ikke sige. Jeg respekterer en mand, fordi han nærer tillid til en anden. Men følg mit råd. I fald De nogensinde igen skulle komme til at gifte en niece bort, om det så var til ærkebiskoppen af Canterbury, så lad ham indgå en bestemt forpligtelse. Er han en skikkelig i fyr, så vil han selv helst ønske at blive bundet ved en kontrakt. Men hvad mrs. Grandcourt angår, kan jeg kun sige, at jeg føler mit slægtskab med hende dobbelt, fordi jeg finder, at hun ikke er blevet godt behandlet, og jeg håber, at De vil tilskynde hende til at stole på mig som en ven."

Således talte den ridderlige sir Hugo i sin harme over, at den unge og smukke enke efter en Mallinger Grandcourt kun havde fået to tusinde pund om året og et hus i et kulminedistrikt. Præsten forekom denne indtægt naturligvis mindre lurvet og mindre ledsaget af pinlige savn; men i denne samtale havde han fået en meget skarpere følelse, end baronetten havde, af den ydmygelse, som var blevet tilføjet hans niece og tillige hendes nærmeste slægtninge ved den iøjnefaldende publikation af hendes mands forhold til mrs. Glasher. Og som alle mænd, der

er gode ægtemænd og fædre, tænkte han ganske særligt på damerne, der ville blive mest afficeret af det, så at hans ærgrelse, da han først hørte tale om, hvorledes det forholdt sig, var langt mindre end den, han følte ved at meddele det til mrs. Davilow, og ved at tænke sig Gwendolens følelser, når hendes moder måtte finde det passende at omtale det til hende. For den gode præst havde en uskyldig overbevisning om, at hans niece var ubekendt med mrs. Glashers tilværelse, idet han med mandlig naivitet argumenterede ud fra, hvad det var rimeligt, at unge piger og hustruer fik at vide, foretog sig og led, og kun havde haft såre ufuldkommen lejlighed til at iagttage den specielle, her omhandlede unge pige og hustru. Anderledes var det med Gwendolens moder, som mente, at hun i de nu oplyste forhold kunne finde en forklaring på meget, der havde været gådefuldt i hendes barns adfærd og tale før og efter hendes forlovelse, og sluttede, at Gwendolen på en eller anden ubegribelig måde havde fået noget at vide om dette ægteskab til venstre hånd og om børnenes eksistens. Hun stolede på, at der før og under deres rejse til England nok i kærlige og fortrolige øjeblikke ville komme en og anden lejlighed for hende til lidt efter lidt at erfare, hvorvidt sagernes virkelige sammenhæng stod klart for Gwendolen, og til i modsat tilfælde at forberede hende på alt, som muligvis kunne være en skuffelse for hende. Men hun blev forskånet for alle sine spekulationer i denne henseende.

"Jeg håber ikke, du venter, at jeg skal blive rig og fornem, Mama," sagde Gwendolen, ikke længe efter præstens meddelelse; "måske vil jeg slet ikke få noget."

Hun var påklædt og havde siddet længe i stille tanker. Mrs. Davilow studsede, men sagde efter et øjebliks betænkning:

"Jo, noget får du, mit barn. Sir Hugo ved fuldstændig besked med testamentet."

"Det afgør ikke sagen," sagde Gwendolen kort.

"Jo, såmænd gør det så; sir Hugo siger, at du skal have to tusinde pund om året og huset i Gadsmere."

"Hvad jeg får, vil bero på, hvad jeg vil modtage," sagde Gwendolen. "Du og onkel må ikke forsøge på at overtale mig og lægge mig hindringer i vejen i så henseende. Jeg vil gøre alt, hvad jeg formår, for at gøre dig lykkelig, men i alt, hvad der vedrører min mand, må jeg have min fri vilje. Er otte hundrede pund om året nok til dig, moder?"

"Mere end nok, mit barn. Du må ikke tænke på at give mig så meget." Mrs. Davilow gjorde en lille pause og sagde så: "Ved du, hvem der skal have godserne og resten af pengene?"

"Ja," sagde Gwendolen og gjorde en håndbevægelse som for at betegne, at hun helst ville være fri for at tale om det emne. "Jeg ved alt. Det er alt sammen ganske i sin orden, og jeg ønsker aldrig at høre mere om det."

Moderen tav, så bort og rejste sig med en let rødme på sine fine kinder for at hente en vifteskærm. Forundret og optaget af allehånde tanker som hun var, skøttede hun ikke om at møde sin datters blikke og satte sig igen bedrøvet ned. Hun grundede på, hvilken kummer hendes barn måske havde gennemgået, og sørgede over, at den, som tilfældet altid havde været, skulle vedblive at holdes dulgt for hende. Men Gwendolen så på sin moder med den nye seergave, som erfaringen havde givet

hende, fortrød, at hun havde været så hastig, og sagde: "Kom hen og sæt dig hos mig, moder, og vær ikke ulykkelig."

Mrs. Davilow fulgte hendes opfordring, men bed sig i læberne, idet hun forgæves bestræbte sig for at holde sine tårer tilbage. Gwendolen lænede sig kærtegnende op til hende og sagde: "Jeg har i sinde at være rigtig fornuftig; det har jeg virkelig. Og god med – å, så god imod dig, du kære, gamle, søde moder, du vil slet ikke kende mig. Men du må endelig ikke græde."

Den beslutning, Gwendolen havde fattet, var, at hun ville spørge Deronda, om hun burde modtage noget af sin mands penge – om hun kunne tage imod så meget, at hun kunne sørge for sin moder. Den stakkels kvinde følte sig stærk nok til at gøre alt, hvad der kunne hæve hende i Derondas omdømme.

Fra sir Hugo fik hun en venlig og indtrængende indbydelse til sammen med mrs. Davilow at følge med ham lige til Park Lane og tage ophold i hans hus, så længe hun i sørgetiden var nødt til at blive i London. Byen, påstod han, var netop da det mest ugenerte opholdssted, og han tilbød straks at drage omsorg for, at alt, hvad der tilhørte Gwendolen, blev flyttet bort fra huset på Grosvenor Square. Intet tilbud kunne have stemmet mere med hendes ønske end det om at opslå sin bolig en kort tid i Park Lane. Det ville være let for hende der at få en samtale med Deronda, når hun blot vidste, hvorledes hun skulle få sendt ham et brev, hvori hun anmodede ham om at komme derhen til hende. På rejsen vovede sir Hugo, da han havde hørt, at hun var bekendt med, hvad hendes mands testamente gik ud på, at tale til hende og i hendes påhør om hendes tilkommende arrangementer, idet han nu og da lod en hentydning falde om,

hvad der kunne gøre hendes udsigter mere tiltalende, og i det hele søgte at kaste et passende opmuntrende lys over hendes enkestand. Det forekom ham virkelig som det heldigste for en enke, om hun kunne genvinde sin sindsligevægt, når hun opdagede, at hendes mand ikke havde behandlet hende så smukt, som han kunne have gjort; det var testators egen skyld, når han kompromitterede al hendes sorg over hans død ved at indrette testamentet således, at det kunne se ud, som om hun sørgede, ikke fordi han havde forladt hende, men fordi han ikke havde sørget ordentligt for hende. Baronetten, hvis venlighed var blevet fordoblet både ved det held, han selv havde haft, og ved den deltagelse, han følte for Gwendolen, var blevet helt faderlig i sin adfærd imod hende, kaldte hende "min kære" og talte i sine samtaler med mr. Gascoigne om Gadsmere og dets forskellige fortrin og mangler om, hvad "vi" kunne gøre for at få det bedst mulige ud af denne ejendom. Gwendolen sad bleg og tavs, mens sir Hugo med ansigtet vendt imod mrs. Davilow eller mr. Gascoigne gisnede, at mrs. Grandcourt måske kunne foretrække at leje Gadsmere ud fremfor at bo der en tid af året, i hvilket tilfælde han antog, at det kunne lejes bort på udmærkede vilkår til en af de personer, der var beskæftiget med kulbrydningen. Sir Hugo kendte stedet godt nok til at vide, at det var så hyggeligt og malerisk et hus som nogen mand kunne ønske sig, såfremt ellers hans ønsker bevægede sig i en kreds af kul.

"Jeg ville selv ikke have noget imod kulstøvet," sagde baronetten med den overlegne ånds sindsro. "Det er overmåde sundt. Og havde man sine forretninger der, ville Gadsmere være et paradis. Det tager sig helt udmærket ud i Scrogg's

topografiske beskrivelse med det lille tårn og den nette lille sø – det er det smukkeste billede i hele bogen."

"Det er sagtens større end Offendene?" sagde mr. Gascoigne.

"Ja, meget større," svarede baronetten bestemt. "Jeg var der engang med min stakkels broder – det er over femogtyve år siden, men jeg husker det meget godt. Værelserne er måske ikke større, men haven og parken er ganske anderledes omfangsrige."

"Vort kære Offendene står fremdeles tomt," sagde mrs. Davilow. "Da det kom til stykket, frasagde mr. Haynes sig det, og siden har der ikke været nogen lejer til det. Jeg kunne lige så gerne have modtaget lord Brackenshaws venlige tilbud om, at jeg kunne blive boende der frit et år til; for jeg ville da have sørget for, at huset blev udluftet og opvarmet."

"Jeg håber, at De har fået en hyggelig bolig i stedet," sagde sir Hugo.

"Ja, men den er unægtelig noget lille," sagde mr. Gascoigne og smilede til sin svigerinde. "Der er ikke megen plads til at røre sig."

Gwendolen havde vendt sig om med et forandret udtryk, da hendes moder talte om, at Offendene stod tomt. Denne samtale forefaldt under en af de lange, uforklarlige pauser, der ofte opstår på udenlandske jernbaner ved en eller anden landstation. Der hvilede en drømmende stilhed over de hegnløse marker, der strakte sig hen til de popler, som begrænsede synskredsen; og for Gwendolen syntes samtalen i vognen kun at udvide synskredsen til en ubestemt kulegn og et gyseligt Gadsmere, som hun aldrig ville besøge, indtil dette tågesyn ved hendes moders ord syntes at opløse sig og vige

pladsen for et mere bestemt skue af Offendene og Pennicote med deres friskere belysning. Hun så klitternes grå rygge, kvæget på markerne, de skyggefulde lunde med de af hjulspor furede veje, hvor fældede træer indbød til sæde, de net klippede hegn på vejen fra præstegården til Offendene, alleen, hvor man opdagede hende fra vinduerne, når hun kom gående, så gangdøren åbne sig og sin moder eller en af de besværlige søstre komme ud for at tage imod hende. Al hendes tidligere korte erfaring om et stille hjem, der engang var forekommet hende så kedeligt, at hun absolut måtte se at komme bort derfra, dukkede nu igen op for hende som et lokkende billede af ro og fred, en hvileplads, hvor hun kunne glæde sig ved den friske morgenluft og fuglenes sang, hvori der ikke lød nogen dadlende røst til hende, efter at hun have gennemlevet en lang djævlemaskerade, hvor hun var blevet hvirvlet ind med en beruset tro på dens masker, mens hun til sidst havde skreget højt af angst for, at hun selv var blevet en af de onde ånder, som lod deres menneskelige mummedragt falde og hvæsede rundt om hende med slangetunger.

På denne måde dvælede Gwendolen ved Offendene, men hun røbede ikke ved noget ydre tegn sin interesse for denne samtale så lidt som før sir Hugos mening om telegrafkablet eller for hendes onkels anskuelser om den nyeste kirkelov. Hvilke emner bliver ikke genstand for vor samtale på en magelig rejse fra Genua til London? Selv fremmede er tilbøjelige til at blive overordentlig fortrolige og at åbne deres åndelige skatkamre med en liberalitet, der truer med at fremkalde et gensidigt indtryk af fattigdom, hvis de senere skulle mødes. Men baronetten og præsten var under et endnu stærkere tryk end

almindelige rejsende med hensyn til gemytlig meddelsomhed; de var som bekendte, der må foretage en lang køretur sammen i en sørgekaret, og som efter først at have gjort en bemærkning om den sørgelige anledning derefter ganske naturligt søger at oplive turen ved den mest forskelligartede samtale. "Jeg tager ikke i betænkning at fortælle Dem det," sagde sir Hugo til præsten, idet han satte ham ind i et eller andet privat forhold, mens præsten uden at sige noget lignende ikke tog i betænkning at fortælle baronetten om sine sønner og om, hvor vanskeligt det var at få dem anbragt i verden. Ved at diskutere alle personer og forhold i omegnen af Diplow arbejdede sir Hugo sig op til en sådan interesse for det tidligere hjem og en sådan overbevisning om, at det var hans behagelige pligt at genvinde og styrke sin personlige indflydelse der på egnen, at han erklærede det for sin agt at tage derned med sin familie i en måned eller to, inden efteråret var forbi, og mr. Gascoigne glædede sig særdeles til denne udsigt. I det hele kom således de mandlige rejsefæller rigtig godt ud af det på hele rejsen.

Imidlertid sad Gwendolen hos dem som en person, der havde aflagt et besøg i åndeverdenen, og var opfyldt af en erfaring, som hun ikke kunne fremsætte, men som kastede et forunderligt, uvirkeligt skær over al den tale, hun hørte om sine egne og verdens anliggender; og mrs. Davilow var hovedsageligt optaget af at forestille sig, hvilke følelser der rørte sig hos hendes datter, og at spekulere på, hvad meningen var med den af hende antydede tvivl om, at hun ville modtage den sum, hendes mand havde testamenteret hende. En eneste tanke fyldte Gwendolen. Hun måtte igen tale med og rådspørge Deronda for at sikre sig imod enhver handling, som han ville

misbillige. Ville hendes anger have beholdt sin magt over hende, eller ville hun have følt sig frikendt ved, at ingen kendte sagens sammenhæng, hvis ikke Deronda havde været en stadig påminder for hendes samvittighed? Det er vanskeligt at sige, hvor meget vi kan tilgive os selv, hvis vi er sikre imod en hård dom af en anden, hvis gode mening er mediet for al vor glæde, og som påtvinger os den dom af den usynlige og allestedsnærværende, som egen smiger og verdens overbærenhed ellers let ville udslette. Denne Derondas mission overfor Gwendolen var begyndt med den dom, som hun havde følt, at han fældede over hende ved spillebordet.

Men Gwendolen havde glemt at spørge ham om hans adresse for det tilfælde, at hun ville skrive til ham, og den eneste måde, hun kunne få et brev besørget til ham, var ved sir Hugos hjælp. Hun var ingenlunde blind for den udlægning, alle, som var vidner til det, kunne give af, at hun røbede sin afhængighed af Deronda og søgte ham mere, end han søgte hende; Grandcourts i irettesættelser havde været tilstrækkeligt oplysende i så henseende. Men hun havde med hele sin karakters styrke og udholdenhed kastet sig ind i dette afhængighedsforhold. Og hun ville lige så lidt slippe sit krav på Derondas hjælp eller nægte sig den samtale, hendes sjæl trængte til, fordi der var vidner, som hun ville have gjort, om hun havde været i fængsel og svævet i fare for en dødsdom. Da hun var i Park Lane og erfarede, at baronetten straks ville tage ud til abbediet for at se sin familie i et par dage, inden han vendte tilbage og gav sig af med Gwendolens anliggender, sagde hun uden betænkning til ham i sin moders nærværelse:

"Sir Hugo, jeg ville gerne tale med mr. Deronda igen så snart som muligt. Jeg kender ikke hans adresse. Vil De meddele mig den eller sige til ham, at jeg gerne vil tale med ham?"

Der gik et hastigt glimt af en tanke hen over sir Hugos ansigt, men det forhindrede ikke, at han med sin vante ro sagde: "På ære, jeg ved ikke, om han for øjeblikket er her i byen eller på abbediet. Men jeg skal nok få fat på ham. Jeg skal straks sende en billet hen i hans lejlighed for at bede ham om at komme herhen til Dem, og hvis han er på abbediet, kan jeg selv bringe ham Deres bud og sende ham herind. Det vil uden tvivl være ham kært at efterkomme Deres ønske," tilføjede baronetten med alvorlig velvilje, som om det forekom ham at være den naturligste og mest passende ting af verden, at hun sendte et sådant bud.

Men han var overbevist om, at Gwendolen nærede en lidenskabelig kærlighed til Deronda, som spiren var blevet lagt til for længe siden, og hans tidligere mistanke om, at hendes følelser kunne lede hende til ubesindige skridt, vågnede med forøget styrke. Den skikkelige sir Hugo var bestemt på, så vidt det stod i hans magt, at værge hende imod dette. Ham forekom det dog at være det bedste, der kunne hænde, om denne skønne kvinde og hans yndling Dan viste sig at være skabt for hinanden, og han fandt, at den uheldige ægtemand i et overordentlig passende øjeblik var forsvundet fra scenen. Sir Hugo så gerne, at en nydelig dame blev så lykkelig som muligt. Hvad der for øjeblikket i denne sag mest pinte ham, var en tvivl, om ikke den stolte og uudgrundelige Dan havde sat sig en eller anden plan i hovedet, der ville vise sig at være ham kærere end den elskværdige mrs. Grandcourt, og forhindre det af

forholdene så net forberedte giftermål med hende. Det var en af de ikke ualmindelige paradokser i følelseslivet, at sir Hugo, der tidligere med faderlig omhu havde advaret Deronda imod for megen ømhed i hans forhold til den unge kone, nu var noget irriteret på ham ved mistanken om, at han ikke var så forelsket i hende, som han burde være. Naturligvis var al denne spekulation fra sir Hugos side overmåde forhastet, da der kun var forløbet en fjorten dages tid siden Grandcourts død. Men det er et puds, som ofte spilles vore spekulationer, at de enten er forhastede eller kommer bagefter.

Imidlertid sendte han den lovede billet til Derondas lejlighed i London, og den traf ham der.

62

Deronda adlød ikke Gwendolens nye opfordring uden en vis sindsbevægelse. Ikke hans forfængelighed, men hans varme deltagelse lod ham se faren for, at en andens hjerte kunne stille stærkere krav til ham, end han ville være i stand til at opfylde; og det var for ham ikke længere en omdiskutabel sag, men en levende bevidsthed, at Gwendolens sjæl klyngede sig til hans med en lidenskabelig trang. Vi diskuterer ikke om tilværelsen i en stemme af den vrede eller foragt, der gennembæver os; vi føler den simpelthen, og den tilsteder ingen gendrivelse. Deronda følte denne kvindes skæbne hængende ved hans over en afgrund af fortvivlelse. Ingen, som kender ham, kan undre sig over hans stiltiende selvbekendelse, at hvis alt dette var hændt for lidt over et år siden, ville han næppe have spurgt sig selv, om han elskede hende; den stærke, afgørende impuls, der ville have ledet hans færd, ville have været at fri hende fra sorg, at skærme hendes liv for stedse imod ensomhedens farer og gennemføre til det sidste det frelsens værk, han havde begyndt, da han som en påmindelse til hende indløste halsbåndet og sendte hende det tilbage. Men nu havde kærlighed og pligt lagt andre bånd på ham, og denne impuls kunne ikke længere bestemme hans liv; ikke desto mindre var den til stede hos ham som en medlidende attrå, en smertelig bæven ved tanken om, at han atter og atter skulle møde hendes bedende blikke, høre hendes bønfaldende ord. Selve styrken af det bånd, der holdt ham bundet, fastheden i den beslutning, der holdt ham borte fra hende, gjorde, at han så på hendes lod med endnu mere smertelig medynk.

Han ventede på hendes komme i salen – det hvide og røde værelse, hvor de havde siddet sammen ved det musikalske aftenselskab, da Gwendolen for første gang havde sagt, at hendes skæbne afhang af, at han ikke svigtede hende, og da hendes appel til ham ligesom var smeltet hen i det melodiske råb: – *Per pietà non dirmi addio*. Men melodien var kommet fra Mirahs dyrebare læber.

Deronda gik rundt i dette værelse, som han i en årrække havde kendt til punkt og prikke, med en stærk følelse af, at der forestod en forvandling i hans eget liv. De vel bekendte genstande omkring ham, lige fra lady Mallingers mildt smilende portræt indtil løvernes ligeledes helt menneskelige og velvillige hoveder på søjlerne ved kaminhylden, forekom ham næsten at tilhøre en tidligere tilværelsesform, som han kun genså i erindringen, ikke i virkeligheden, så dybe og indgribende havde de indtryk været, som han i den sidste tid havde modtaget, så nye var de vilkår, han befandt sig under i det hus, han havde været vant til at tænke på som et hjem – stående med hatten i hånden og ventende på indtrædelsen af en ung kvinde, hvis liv ligeledes var undergået en forvandling – en tragisk forvandling, hvis resultat var usikkert, men til hvilket han med ængstelse følte, at hans egen virksomhed fremdeles måtte være knyttet.

Men Gwendolen var nu kommet ind. Hun så forandret ud, ikke blot fordi hun var sørgeklædt, men også fordi der var en mere tilfreds ro i udtrykket, end han havde set i hendes ansigt i Genua. Tilfredsheden hidrørte fra, at Deronda var der; men de vekslede intet smil, da de mødtes og trykkede hinandens hænder; de var begge optaget af erindringer – optaget af

bekymrede fremtidstanker. "Det var smukt af Dem, at De kom," sagde hun. "Lad os sætte os ned," og hun satte sig straks på den nærmeste stol. Han satte sig lige foran hende.

"Jeg har bedt Dem om at komme, fordi jeg ønsker, at De skal sige mig, hvad jeg skal gøre," tog hun straks ordet. "De må ikke vige tilbage for at sige mig, hvad De anser for det rette, om det end måske synes hårdt. Jeg er på det rene med mig selv om, at jeg vil gøre det. Jeg var engang bange for at være fattig; jeg kunne ikke holde ud at tænke på, at jeg skulle stå under andre; og derfor – derfor giftede jeg mig. Nu har jeg prøvet værre ting. Jeg tror nok, jeg kunne finde mig i at være fattig, hvis De tror, jeg bør være det. Kender De min mands testamente?"

"Ja, sir Hugo har meddelt mig det," sagde Deronda, som allerede gættede sig til, hvad hun ville spørge om.

"Bør jeg modtage noget af, hvad han har efterladt mig? Jeg vil sige Dem, hvad jeg har tænkt på," sagde Gwendolen med mere nervøs iver. "De ved måske ikke, at jeg virkelig tænkte en hel del på min moder, da jeg giftede mig. Jeg var egenkærlig, men hende holdt jeg dog inderligt af, og hendes fattigdom gjorde mig ondt; hvad der trøstede mig mest i begyndelsen, da jeg var ulykkelig, var, at hun var bedre stillet, fordi jeg havde giftet mig. Hvad der nu ville være hårdest for mig, var at se hende igen i fattigdom, og jeg har tænkt på, at hvis jeg modtog så meget, at jeg kunne sørge for hende, og ikke mere – intet til mig selv – så ville det ikke være uret af mig; for jeg var min moder meget kær – og han tog mig fra hende og – og hvis hun havde vidst –"

Gwendolen afbrød sin tale. Hun havde forberedt sig på denne sammenkomst ved næppe at tænke på noget andet end dette spørgsmål om, hvad der var rigtigt overfor hendes moder; men

spørgsmålet havde medført tanker og ræsonnementer, som det var umuligt for hende at ytre, og disse farlige erindringer sværmede mellem hendes ord og gjorde hendes tale mere og mere bevæget og skælvende. Hun så forsagt ned på sine hænder, hvorpå der nu ikke fandtes andre ringe end hendes bryllupsring.

"De skal ikke plage Dem selv ved at tale om det," sagde Deronda kærligt. "Det behøves ikke; sagen er ganske simpel. Jeg tror næppe, jeg kan dømme forkert om den. De rådfører Dem med mig, fordi jeg er den eneste person, De har betroet den smerteligste del af Deres livserfaring, og jeg kan forstå Deres betænkeligheder." Han fortsatte ikke straks, men ventede på, at hun skulle fatte sig. Tavsheden forekom Gwendolen at være præget af den samme kærlige omhu, som hun hørte i hans stemme, og hun havde mod til at hæve sine øjne op og se på ham, da han sagde: "De er Dem noget bevidst, hvilket De føler som en brøde imod en mand, der er død. De mener, at De har forspildt ethvert krav som hustru. De krymper Dem ved at modtage noget, som har været hans. De vil holde Dem fri for at drage fordel af hans død. Deres følelse tilskynder Dem endog til en eller anden streng bod – til at tugte det Jeg, der viste sig ulydigt imod Deres bedre vilje – den vilje, der kæmpede imod fristelsen. Jeg har selv kendt noget lignende. Har jeg forstået Dem rigtigt?"

"Ja – i alt fald vil jeg gerne være god – anderledes, end jeg har været," sagde Gwendolen. "Jeg vil søge at finde mig i, hvad De mener, jeg bør finde mig i. Jeg har gjort mig umage for at meddele Dem alt det slemme, jeg ved om mig selv. Hvad skal jeg gøre?"

"Hvis dette indtægtsspørgsmål ikke angik nogen anden end Dem selv," sagde Deronda, "ville jeg næppe vove at opmuntre Dem til noget, der stred imod Deres angers indskydelse; men nu tager jeg Deres følelse med hensyn til mrs. Davilow, der forekommer mig ganske rigtig, som rettesnor. Jeg kan ikke tro, at Deres mands forpligtelser, selv imod Dem, er tilintetgjort ved nogen af Dem begået handling. Han greb frivilligt ind i Deres liv og påvirkede dets gang på den betydningsfuldeste måde. Men rent bortset fra det, tilkom det ham i hans stilling at sørge for Deres moder, og han indså naturligvis nok, at når dette testamente trådte i kraft, ville hun dele den indtægt, han havde sikret Dem."

"Hun har haft otte hundrede pund om året. Det var min tanke at tage imod dem og lade resten være urørt," sagde Gwendolen. Hun havde så længe i sit stille sind argumenteret for dette som noget, hun nok kunne have lov til, at hun ikke straks kunne komme ind på en anden betragtningsmåde.

"Jeg tror ikke, det er Deres pligt at drage en sådan grænse," sagde Deronda, "Deres færd ville være en pinefuld gåde for mrs. Davilow; en indtægt, som De udelukkede Dem selv fra, måtte få et bittert præg for hende. Og Deres egen færd ville også blive alt for vanskelig. Vi blev i Genua enige om, at ingen bør vide noget om den byrde, der hviler på Deres samvittighed. Deres livs fremtidige vel vil blive bedst fremmet ved, at De forskåner alle andre for den smerte, det ville være dem at være vidende om den. Efter min mening bør De simpelthen lade det forblive ved bestemmelserne i Deres mands testamente og kun lade Deres anger få indflydelse på den brug, De vil gøre af Deres uafhængighed i pekuniær henseende."

Idet Deronda ytrede de sidste ord, tog han uvilkårligt sin hat op, som han havde sat på gulvet ved siden af sig. Gwendolen, der holdt øje med den mindste af hans bevægelser, mærkede, at det gav et sæt i hendes hjerte, som om det ville forhindre ham i at gå sin vej. I samme øjeblik rejste hun sig op fra sin stol, ude af stand til at tænke over, at hun ved denne bevægelse godkendte den hensigt, han øjensynlig havde om at forlade hende; og Deronda rejste sig naturligvis også og gik lidt frem i værelset.

"Jeg vil gøre, hvad De siger," sagde Gwendolen hastigt; "men hvad andet skal jeg gøre?" Kun disse simple ord var det hende muligt at ytre, og selv de var for meget for hende i hendes bevægede sindsstemning. Da de barnlige sætninger faldt fra hendes læber, virkede de på hende som et billede af hendes egen hjælpeløshed, og hun kunne ikke betvinge den hulken, der fyldte hendes øjne med store tårer. Også Deronda blev grebet af en heftig smerte, men han havde øje for, hvilke følger denne samtale kunne føre med sig, og bestræbte sig af yderste evne for at blive herre over sin bevægelse. Da hun havde trykket sine tårer bort, sagde han i en mild, spørgende tone:

"De tager vel sagtens snart med mrs. Davilow på landet?"

"Ja, om en uges tid." Gwendolen ventede et øjeblik, idet hun så hen imod vinduet med et ubestemt blik, som om hun betragtede et eller andet tænkt prospekt. "Jeg vil så gerne være god imod dem alle – de kunne blive lykkeligere, end jeg er. Er det det bedste, jeg kan gøre?"

"Det tror jeg. Det er en pligt, der ikke kan være tvivlsom," sagde Deronda. Han gjorde en lille pause mellem sine sætninger, fordi han følte et ængsteligt tryk ved hvert af sine

ord. "Deraf vil der fremgå andre pligter. At betragte Deres liv som en gæld kan måske på afstand tage sig ud som den tristeste betragtning af forholdene; men i virkeligheden kan det ikke være det. Hvad der gør livet sørgeligt, er manglen på et bestemt formål; men når De først begynder at handle med den angergivne, kærlige attrå, som nu fylder Deres sind, så vil det medføre uventede glæder for Dem – der vil åbenbare sig nye krav, som stadig vil komme og lægge beslag på Dem fra dag til dag. De vil mærke, at Deres liv vokser som en plante."

Gwendolen vendte sine øjne om imod ham med et udtryk som det, den tørstende har, når han hører vandets rislen uden endnu at se det.

Dette blik gjorde en virkning på Deronda, som om hun havde strakt sine arme ud imod ham fra en øde kyst. Hans stemme fik en kærlig, bedende klang, da han sagde:

"Denne sorg, der har taget et så hårdt tag i Dem, har ramt Dem, mens De er så ung – søg at tænke på den ikke som noget, der forspilder Deres liv, men som en forberedelse til ret at begynde det. Lad det være en forberedelse – –" Enhver, der havde hørt hans tonefald, ville have troet, at han bønfaldt om sin egen lykke. "Se! De er blevet befriet for de værste ulykker, der kunne være blevet følgen af Deres giftermål, som De nu føler var en uret. De har set, hvad en egenkærlig færd kan føre til – set, hvor let De kunne være kommet i fordærvelse; tænk Dem, at en streng og alvorlig engel, som så Dem vandre ad vildfarelsens vej, har grebet Dem ved hånden og vist Dem det livs afskyelighed, som De måtte undgå. Og denne engel er kommet til Dem i livets vår. Tænk på det som på en

forberedelse. De kan, De vil være blandt de bedste af kvinder, dem, der gør andre glade over, at de blev født."

Disse ord var som en berøring af en magisk hånd for Gwendolen. Forskellige følelser gennemstrømmede hende med en voldsom styrke; det var som begyndelsen til en ny tilværelse med disse nye kræfter, som rørte sig i hende; et guddommeligt håb om en moralsk genfødsel. Men denne nye tilværelse syntes at være uadskillelig fra Deronda. Ikke at hun tænkte sig, at han elskede hende og ville dele hendes skæbne – en sådan tanke ville være for usandsynlig: det var snarere følelsen af et sjælens åndedrag. For første gang siden det forfærdelige øjeblik på havet bredte en rødme sig på hendes kinder, pande og hals, blev et øjeblik dybrød for så igen langsomt at forsvinde. Hun sagde intet.

Deronda kom hen imod hende og udstrakte sin hånd, idet han sagde: "Jeg må ikke trætte Dem længere."

Hun fo'r sammen ved tanken om, at han var ved at gå, og lagde sin hånd i hans, stadig uden at tale.

"De ser syg ud – De ligner slet ikke Dem selv," tilføjede han, mens han stadig holdt hendes hånd.

"Jeg sover ikke så meget for tiden," svarede hun, og hendes nedslåede udtryk vendte tilbage. "Det hele gentager sig for mig. De kommer tilbage – de vil alle sammen komme tilbage," sluttede hun gysende. Hun mærkede en kold, truende frygt.

"De vil nok efterhånden blive mindre påtrængende," sagde Deronda. Han var ikke i stand til at slippe hendes hånd eller træde pludseligt væk fra hende.

"Sir Hugo siger, at han vil komme og bo på Diplow en tid," sagde Gwendolen pludselig. Hun var egentlig ved at sige noget

helt andet, men tog sig i det. "Det vil De også, ikke sandt?"

"Antagelig," sagde Deronda; men følte straks, at dette ord lød koldt, og tilføjede: "Jo, jeg vil komme," og slap så hendes hånd med et sidste venligt tryk som én, der allerede næsten havde sagt farvel.

"Men De vil vel ikke komme her igen, før jeg tager fra byen?" sagde Gwendolen i en frygtsom, sørgmodig tone. Hun var mere bleg end nogensinde før.

Hvad kunne Deronda vel svare? "Hvis jeg kan være til nogen nytte – hvis De ønsker det – ja, naturligvis vil jeg det."

"Men jeg *vil* ønske det," sagde Gwendolen ivrigt; "De ved, jeg vil ønske det. Hvilken styrke har jeg måske? hvilken anden hjælp findes der?" Atter en antydning af en hulken.

Deronda følte et stød i hjertet, som afspejlede sig i hans ansigt. Han så helt ulykkelig ud, idet han svarede: "Naturligvis vil jeg komme."

Gwendolen så forandringen i hans ansigt, men den intense lettelse ved at vide, at hun kunne forvente, han kom igen, lod sig ikke skubbe til side af nogen anden følelse, og hun blev atter grebet af håb og tillid.

"De må ikke være ulykkelig for min skyld," sagde hun i en kærlig, beroligende tone. "Jeg skal huske på Deres ord – hvert eneste et af dem. Jeg skal huske, hvad De mener om mig; og jeg skal forsøge at gøre, som De har sagt."

Hun så ham fast i øjnene og strakte igen hånden ud, som om hun havde glemt alt, hvad der var sket, siden han havde sagt de ord, hun lovede at huske. Men der var ikke antydningen af et smil på hendes læber. Hun havde i virkeligheden ikke smilet én eneste gang siden sin mands død. Som hun stod der ubevægelig

og tavs, lignede hun en melankolsk statue af den Gwendolen, som engang havde været så lattermild, selv når alle andre var alvorlige.

Det er kun ved at huske på den fortvivlelse, som havde forandret den måde, hvorpå Gwendolen anskuede verden omkring sig, at man kan forstå hendes opførsel overfor Deronda – den ukunstlede ligefremhed, ja, endog påtrængende tryglen, hvormed hun udtrykte sin afhængighed af ham. De overvejelser, som ville have opfyldt tankerne hos en hvilken som helst uinteresseret tilskuer, faldt hende ikke ind, lige så lidt som hun, hvis et flammehav tårnede sig op omkring hende, ville have kastet sig hans åbne favn og slået armene om hans hals, for at blive reddet fra undergangen. For hende var han ensbetydende med den kæmpende genfødselsproces, som var indledt ved hans indgriben. Kan man undre sig over, at hun så sit eget behov afspejlet i hans følelse? Hun befandt sig i den tilstand af ubevidst afhængighed og forventning, som vi ofte oplever, når vi alene er optaget af vore egne bekymringer eller vore egne formål. Vi udbreder vore følelser til andre og regner med at de opfører sig, som om vore motiver var deres. Hun forestillede sig ikke anden fremtidig forening med Deronda end det åndelige bånd, som var blevet stadig stærkere; men hun forestillede sig heller ikke, at der kunne finde nogen fremtidig adskillelse fra ham sted. Kærlighed og ægteskab – hvordan skulle disse ting nu kunne være en del af de forestillinger, stakkels Gwendolens dybeste afhængighed uden videre kunne iklæde sig? Den mægtige kærlighed havde lagt sin hånd på hende; men hvad havde den forlangt af hende? At affinde sig med bebrejdelser – den hårde opgave at tilpasse sit Jeg –

bekendelse – udholdenhed. Hvis hun anråbte ham, hvad så? Hun anråbte ham som et barn, hvis små fødder ikke kan holde skridt – råbte til ham om at tage hende ved hånden, så at hun ikke skulle gå vild.

Dette skrig om hjælp gennemborede Deronda. Hvilken stilling kunne vel have være vanskeligere for en mand, der var så blid af natur, men alligevel i besiddelse af en klart forudseende tanke? Han var det eneste væsen, som kendte den virkelige grund til Gwendolens nød: at trække sig tilbage fra hende ville være at overlade hende til en farlig ensomhed. Han kunne ikke forlige sig med tanken om at være så ond, at han rent ud stødte hende fra sig. Og dog indså han meget godt, at en frigørelse måtte kommer før eller siden, som ville blive så meget mere voldsom, jo mere de ny styrkede det bånd, som bestod imellem dem.

Han var imidlertid nødt til at tage denne risiko. Han kom flere gange til Park Lane, inden Gwendolen tog afsted; men deres samtaler fandt hver gang sted i overværelse af mrs. Davilow, og var derfor nødvendigvis mindre følelsesladede. Efter at Gwendolen havde accepteret at modtage hele arven, havde hun udtænkt et plan, som hun holdt meget af at tale om, nemlig at samle sin moder og søskende om sig igen på Offendene, og, som hun udtrykte det, lidt efter lidt stykke sit liv sammen, som det havde været, dengang de første gang kom dertil, og alting så lyst ud omkring hende, selv om hun ikke dengang havde vidst det. Denne tanke var blevet nævnt for sir Hugo, som ville gøre sit yderste for at få udlejet Gadsmere for en sum, der skulle være mere end nok til at betale lejen for Offendene. Og alt dette blev igen omtalt for Deronda, som var

mere end villig til at dvæle ved et emne, der tilsyneladende kunne beskæftige og trøste Gwendolen. Han sagde intet, og hun spurgte om intet, spurgte ikke om det, som især sysselsatte *hans* tanker. *Hendes* tanker var udelukkende rettet mod hans ankomst til Diplow, før efteråret var gået; hun tænkte ikke på familien Lapidoth eller på, at den lille jødinde og hendes broder var personer, som kunne forandre hendes skæbne. I virkeligheden var stakkels Gwendolens sind lammet, og alt, hvad der befandt sig uden for den smalle sti, der var hendes urolige samvittighed og hendes forsøg på at frigøre sig fra den, lå for hende hen i tåget glemsel.

63

Imidlertid trådte Ezra og Mirah, som Gwendolen ikke indbefattede i sine tanker om Deronda, i et stadig inderligere og klarere forhold til ham.

Den gamle Lapidoth havde forladt sin datter på hendes dørtrin, grebet af den mulighed for at vove noget i spil eller væddemål, som straks åbnede sig for ham, så snart han fik en hvilken som helst sum i hænde, der var større end nødvendigt til at stille hungerens krav, og ikke gav ham tid eller lejlighed til andre tanker og beslutninger. Førend han havde tabt alt, tænkte han ikke et øjeblik på, om han skulle henvende sig til Mirah igen, eller om han skulle træde sin søn under øjne. Straks havde han gyst for at møde Ezra, som han ville have gyst tilbage for enhver anden tvungen og ubehagelig stilling, og besiddelsen af Mirahs pung var nok til at bandlyse tanken om kommende nødvendigheder. Spilleappetitten er mere absolut beherskende end legemlig sult, der kan neutraliseres ved en følelses- eller forstandsanspændelse; men lidenskaben for at prøve lykken sløver modtageligheden for enhver anden anspændelse.

Men enhver form af egenkærlighed, den være nok så abstrakt, kræver støtte af mindst ét måltid om dagen, og skønt Lapidoths appetit efter spise og drikke var yderst mådeholden, var han sunket ned i en lurvet, venneløs tilværelsesform, hvor appetitten ikke kunne tilfredsstilles uden nogle kontante penge. Da han ved et kort besøg i et spillehus havde først fordoblet er par gange og derpå tabt Mirahs tredive shillings, gik han ud med hendes tomme portemonnæ i lommen og overvejede allerede i sit stille sind, om han skulle skaffe sig en

ny øjeblikkelig indsats ved at pantsætte portemonnæen, eller om han skulle gå tilbage til hende og give sig en ærlig mine ved at levere hende portemonnæen tilbage og forsikre, at han havde brugt dens indhold til at betale en gældspost med. Blandt de følelser, der endnu var vedblevet at være stærke hos Lapidoth, var desuden følelsen af hans egne krav, og det forekom ham, at han havde et krav på alt, hvad hans børn måtte besidde, som hans søns vrede ikke kunne måle sig med i berettigelse. Det at opslå sin bolig hos sine børn var, når alt kom til alt, det bedste, han kunne gøre; og jo mere han tænkte på at træffe sammen med Ezra, desto mindre krympede han sig ved det, idet hans fantasi mere beskæftigede sig med udsigten til, at han sikkert og uden besvær kunne få noget i lommen, end med frygten for den ydmygelse, der ventede ham. Lykken havde i den senere tid været ham ugunstig; han ventede, at dens hjul ville vende sig – og kunne ikke denne vending muligvis begynde med, at han fik sit udkomme dels ved, hvad hans datter tjente, dels ved hjælp af de gode venner, hun havde talt om? Lapidoth gjorde regning på, at han nok skulle fortrylle folk ved sit gode hoved – en gammel tanke, som tidligere erfaringer havde stadfæstet; kvinder er ikke de eneste, som ikke ved af, at det er forbi med deres yndigheder, eller bilder sig ind, at de kan skjule alderens rynker.

Resultatet af Lapidoths hastige overvejelse var, at han gik hen imod den lille plads i Brompton i det håb, at han ved at gå og se sig om ville få øje på Mirah, enten når hun gik ud, eller når hun kom hjem, i hvilket tilfælde det ville være lettere for ham at holde sit indtog i huset. Men det var allerede aften – aftenen efter den dag, da han første gang havde talt med hende, og efter

at han havde ventet lidt, indgav træthed ham den tanke, at han kunne ringe på, og hvis hun ikke var hjemme, kunne han spørge, hvornår hun ventedes hjem. Men da han kom i nærheden af huset, kunne han høre hendes sang og vidste altså, at hun var hjemme.

Siddende ved fortepianoet sang Mirah *Herz, mein Herz*, mens Ezra hørte til med lukkede øjne. Da lukkede mrs. Adam døren op og sagde noget forlegen:

"Der er en herre nede i stuen, som siger, at han er Deres fader, miss."

"Jeg skal gå ned til ham," sagde Mirah, der øjeblikkelig fo'r op og så hen til sin broder.

"Nej, det skal du ikke, Mirah," sagde Ezra bestemt. "Lad ham komme op, mrs. Adam."

Mirah stod med sammenknugede hænder og ganske syg af uro, mens hun vedblev at se på Ezra, der også havde rejst sig og åbenbart var meget betaget. Men der var et udtryk i hans ansigt, som hun aldrig havde set før; hans pande var rynket, og det var, som om den strenghed, der luede i hans øjne, også havde forhærdet hans læber.

Da mrs. Adam åbnede døren for faderen, kunne hun ikke lade være at kaste et blik på den hele gruppe, og efter at have set fra den yngre til den ældre mand, sagde hun til sig selv, da hun lukkede døren: "Faderen er det, det er sikkert nok." Der var den lighed i konturer, som altid i det første øjeblik er den mest slående, mens dog udtrykket var himmelvidt forskelligt.

Lapidoth havde på forhånd anlagt et melankolsk udtryk, men der gik en virkelig sitren gennem ham, da han sagde:

"Nå, Ezra, min dreng, du kender mig næppe efter så mange års forløb."

"Jeg kender dig – alt for godt – fader," sagde Ezra med en langsom, bidende højtidelighed, der gjorde selve ordet fader til en hård bebrejdelse.

"Du er ikke fornøjet med mig. Det undrer mig ikke. Jeg har haft skinnet imod mig. Når en mand kommer i forlegenhed, kan han ikke gøre lige, hvad han helst vil, enten med sig selv eller med andre. Jeg har lidt nok, det ved jeg," sagde Lapidoth hastigt. Når han talte, fik han altid en vis tungefærdighed og dristighed tilbage; og idet han nu vendte sig om til Mirah, rakte han hendes portemonnæ ud og sagde: "Her er din lille portemonnæ, mit barn. Jeg antog, at du gerne ville have den tilbage for de ord, der stå skrevet i den. Jeg har, som du ser, tømt den, for jeg havde en regning at betale for mad og logi. Jeg vidste, at du helst ville have, at jeg skulle betale min gæld, og her står jeg – uden en eneste hvid i min lomme – ene stolende på mine børns barmhjertighed. I kan smide mig på døren, hvis I vil, uden at I behøver at hente politiet. Sig blot et ord, Mirah; sig: 'Fader, jeg har fået nok af dig; du forkælede mig og satte alt, hvad du havde, på mig, dengang jeg ikke kunne være kommet frem uden din hjælp; men nu kan jeg komme bedre ud af det uden dig' – sig det, og jeg forsvinder som en gnist. Jeg skal ikke tiere spolere din fornøjelse." Der var som sædvanlig, inden han fik talt til ende, gråd i hans stemme.

"Det ved du godt, at jeg aldrig kunne sige, fader," svarede Mirah, der ikke var mindre urolig, fordi hun følte, at alt, hvad han sagde, var lutter falskhed, undtagen det i hans ord liggende ønske om at blive i huset.

"Mirah, min søster, lad os være ene!" sagde Ezra i en myndig tone.

Hun så rystende og bedende på sin broder – hun bøjede sig for hans beslutning, men dog ude af stand til at gå uden at lægge et godt ord ind for denne fader, der var som noget, der var vokset hende i kødet med smerte, men som hun ikke kunne skære bort uden værre pine. Hun gik tæt hen til sin broder, og idet hun lagde sin hånd i hans, sagde hun med sagte stemme, dog ikke så sagte, at det ikke kunne høres af Lapidoth: "Husk på, Ezra – du sagde, at moder ikke ville have lukket døren for ham."

"Stol kun på mig og gå," sagde Ezra.

Hun gik ud af stuen, men efter at være gået nogle trin ned ad trappen satte hun sig ned med bankende hjerte. Hvis han nu gik sin vej formedelst det, hendes broder sagde til ham –

Lapidoth havde nogen følelse af, hvad der ventede ham fra hans søn, men han begyndte at indrette sig efter situationen og finde et synspunkt, der kunne give ham en koldblodig overlegenhed overfor ethvert forsøg på at ydmyge ham. Denne søn med de hule kinder, der talte som fra en grav, havde for ham det fremmede præg, som den egennyttige letsindighed altid finder hos lidelsen og døden, indtil sygdommen selv uden barmhjertighed slår sine klør i den. Hvad prædiken han end måtte holde, fik han at tage det som noget, der nu engang hørte med til hans natur, ligesom en mand, der søger ly imod en haglbyge i en åben domkirke, tager den smule religiøse tuden, der tilfældigvis foregår derinde, som et ligegyldigt tilbehør.

Lapidoth var ikke født med denne art af hårdhed; han havde gradvis erhvervet den.

"Det hjem, vi har her," begyndte Ezra, "opretholdes dels ved en dyrebar vens ædle understøttelse, dels ved min søsters arbejde, hvorved hun underholder sig selv. Så længe vi har et hjem, vil vi ikke lukke dig ude fra det. Vi vil ikke kaste dig ud som en bold for dine laster, for du er vor fader, og skønt du har brudt dit bånd, anerkender vi vort. Men jeg vil aldrig stole på dig. Du løb bort med penge og lod din gæld uafgjort; du svigtede min moder; du berøvede hende hendes lille barn og knuste hendes hjerte; du er blevet en spiller, og hvor der før var skamfølelse og samvittighed, der findes nu en umættelig attrå; du var rede til at sælge min søster – du havde solgt hende, men du gik glip af betalingen. Den mand, som har gjort sligt, må ikke vente, at man nogensinde mere skal fæste lid til ham. Vi vil dele vor føde med dig – du skal få en seng og klæder, vi vil opfylde denne vor pligt imod dig, fordi du er vor fader. Men stole på dig vil vi aldrig. Du er en ond mand; du gjorde vor moder ulykkelig. At en sådan mand er vor fader er en brand i vort kød, som aldrig vil høre op at svie. Men den Evige har pålagt os denne byrde, og selv om den menneskelige retfærdighed piskede dig for dine forbrydelser, og dit legeme faldt hjælpeløst ned som genstand for den offentlige foragt, så ville vi dog sige: 'Det er vor fader; gør plads, for at vi kan bære ham bort fra jeres blikke'."

Da Lapidoth belavede sig på, hvad der forestod, havde han dog ikke kunnet forudse lynets kraft eller den retning, det ville tage – at det ville slå ned ikke udenfor ham, men igennem ham. Han kunne ikke forudse noget, der var så nyt for ham som denne røst fra hans søns sjæl. Den berørte den hysteriske nervøsitet, som Mirah så tit havde været vidne til hos ham, når

han sad hjemme og hulkede. Da Ezra tav, kastede Lapidoth sig i en stol og græd som en kvinde, idet han lagde sit ansigt på bordet – og underligt nok, mens denne hysteriske gråd var en uundgåelig virkning af hans søns hårde ord, var den tillige en bevidst tilflugt i en vanskelig stilling, ligesom han i gamle dage, da han var en smuk, krølhåret ung mand, havde været vant til at benytte sig af denne fysiske følsomhed til at afvæbne andres vrede og misbilligelse.

Ezra satte sig igen ned og sagde intet – udmattet som han var af den virkning, hans egne ord havde gjort på ham, af dette udbrud af følelser, som han i mange år havde båret på i ensomhed og tavshed. Hans magre hænder rystede på lænestolens arme; han ville næppe have haft kraft til at svare på et spørgsmål, han havde en følelse, som om han havde gjort et skridt henimod den ham vinkende dødsengel. Imidlertid opfangede Mirahs spændt forventningsfulde øre en lyd, som hendes hjerte genkendte; hun kunne ikke blive ude af stuen længere. Men da hun lukkede døren op, var Ezra den, som var genstand for hendes øjeblikkelige ængstelse, til ham gik hun hen og tog hans skælvende hånd i sin, som han trykkede og fandt støtte ved; men han talte ikke og så ikke engang på hende. Faderen, som sad med sit ansigt begravet i hænderne, var sig bevidst, at Mirah var trådt ind, og løftede nu sit hoved op, trykkede sit lommetørklæde imod sine øjne, rakte sin hånd ud imod hende og sagde med hæs og klagende stemme:

"Farvel, Mirah; din fader skal ikke besvære dig oftere. Han fortjener at dø som en hund ved vejkanten, og det vil han gøre. Havde din moder levet, ville hun have tilgivet mig – for fireogtredive år siden satte jeg ringen på hendes finger under

chuppaen, og vi blev ét. Hun ville have tilgivet mig, og vi ville have tilbragt vor alderdom sammen. Men jeg har ikke fortjent det. Farvel."

Han rejste sig op fra stolen, da han sagde det sidste farvel. Mirah havde lagt sin hånd i hans og holdt på ham. Hun græd ikke og sørgede ikke, men hun var slået med forfærdelse, da hun udbrød:

"Nej, fader, nej!" Derpå vendte hun sig om imod sin broder og sagde: "Ezra, du har vel ikke nægtet ham husly? Bliv, fader, bliv, og hør op med at gøre det onde. Ezra, jeg kan ikke holde det ud. Hvor kan jeg sige til min fader: Gå bort og dø!"

"Det har jeg ikke sagt," svarede Ezra med stor anstrengelse. "Jeg har sagt: Bliv her og få husly."

"Så vil du blive, fader – og lade os sørge for dig – følg med mig," sagde Mirah og trak ham hen imod døren.

Det var virkelig, hvad Lapidoth ønskede. Og for øjeblikket følte han en slags velvære ved således på ny at være genstand for Mirahs datterlige pleje, der åbnede ham mulighed for en forandret levevis. Hun førte ham ned i stuen nedenunder og sagde:

"Det er mit værelse, når jeg ikke er hos Ezra, og bagved det er der et soveværelse, som du skal få. Du bliver nok hos os og bliver god, fader. Forestil dig, at du er kommet tilbage til moder, og at hun har tilgivet dig – hun taler til dig gennem mig." Mirahs tone var bedende, men hun kunne ikke give ham noget af sine tidligere kærtegn.

Lapidoth genvandt hurtigt sin fatning, begyndte at tale med Mirah om hendes stemmes udvikling og andre behagelige emner, og da mrs. Adam kom for at dække aftensbordet, gav

han sig i snak med hende for at vise, at han ikke var nogen almindelig person, skønt hans klæder for øjeblikket ikke vidnede til gunst for ham.

Men mens han som sædvanlig lå vågen om natten, kom han til at spekulere på, hvad penge Mirah havde hos sig, og i tankerne gennemlevede han igen de tider, han på Kontinentet havde tilbragt ved rouletten, og gennemgik metoden for sit spil samt de tilfældigheder, der havde gjort, at den ikke var lykkedes. Han havde haft sine grunde til at komme til England, men i de fleste henseender var det et forbandet land.

Det var sådanne tanker, som mest beskæftigede Lapidoth om natten, og billedet af hans syge, harmfulde søn, der udtalte en forfærdelig dom over ham, forstyrrede ham ikke synderligt. Det svævede vel hen over spillebordet, og han kunne høre sønnens ord, men billedet var en ånd uden legeme, og hjertet blev ædt ud af ordene ved tal og bevægelser, der syntes at danne det egentlige væv i Lapidoths bevidsthed.

64

Det var en ubehagelig overraskelse for Deronda, da han kom tilbage fra abbediet, at finde den uhyggelige fader installeret i lejligheden i Brompton. Mirah havde anset det for nødvendigt at tale om Deronda til sin fader, ja endog så fuldstændigt, som hun kunne, at gøre ham bekendt med den måde, venskabet med Ezra var begyndt på, og den gensidige sympati, som havde befæstet det. Hun gik mere let hen over, hvad Deronda havde gjort for hende, forbigik rent, at han havde reddet hende fra at drukne, og talte om det hjem, hun havde fundet i mrs. Meyricks familie, på en sådan måde, at hendes fader gerne kunne tro, at det var gennem disse venner, at Deronda var blevet bekendt med hende. Hun kunne ikke overtale sig til at være mere fuldstændig i sin fortælling; hun kunne ikke lade et åndepust fra hendes faders sjæl gå hen over hendes forhold til Deronda. Og af visse grunde var Lapidoth ikke så meget ivrig i sine spørgsmål om de nærmere forhold ved hendes flugt og ankomst til England. Det interesserede ham derimod særdeles, at hans børn havde en gavmild ven, der syntes at have en høj stilling i verden.

Det var broderen, der fortalte Deronda om dette nye vilkår, der var føjet til deres liv. "Jeg kan nu temmelig roligt finde mig i at se ham," sluttede Ezra, "og jeg bestræber mig for at tro på den mulighed, at min søsters kærlighed og den daglige nydelse af et fredeligt liv kan formå ham til at holde sig borte fra fristelsen. Jeg har pålagt hende ikke at betro ham penge, og hun har lovet mig, at hun skal lade være. Jeg har overbevist hende om, at han kun vil købe sin egen fordærvelse for dem."

Deronda kom først tredjedagen efter Lapidoths ankomst. De nye klæder, der var taget mål til, var endnu ikke færdige, og da han gerne ville gøre et gunstigt indtryk, holdt han ikke af at præsentere sig i de gamle. Han passede på, da Deronda gik, og da han så et glimt af ham fra vinduet, blev han noget overrasket over hans ungdommelighed, som Mirah ikke havde omtalt, og som han af en eller anden grund ikke havde troet, der kunne være tale om hos en person, der havde fattet et alvorligt venskab for og drev skimlede studier med denne gravånd Ezra. Lapidoth begyndte at tro, at Derondas virkelige eller væsentlige motiv måtte være, at han var forelsket i Mirah. Og så meget desto bedre, for bestod der et bånd mellem ham og Mirah, var der større udsigt til, at han ville se igennem fingre med hendes fader, end om han kun var knyttet til Ezra, og Lapidoth var ikke uden håb om, at han nok skulle gøre et godt indtryk på Deronda og udslette alle foruddannede ugunstige meninger hos ham. Han opførte sig overmåde elskværdigt og søgte på alle de måder, der stod til hans rådighed, at blive rigtig godt hjemme hos sine børn – hørte med interesse på Mirahs musik, viste sig føjelig med hensyn til tobaksrygning, som mrs. Adam ikke kunne tåle i sin stue, og gik ud på pladsen med sin pibe og den tobak, Mirah forsynede ham med. Han var for fiffig til straks at vove nogen indsigelse imod hendes vægring ved at give ham penge, som Mirah sagde, at hun højtideligt havde lovet sin broder at blive ved med. Han havde det godt nok til, at han kunne vente.

Næste gang Deronda kom, var Lapidoth, iført sine nye klæder og selv vel fornøjet med sit udseende, i værelset hos Ezra, der som en del af sin hårde pligt øvede sig i at tåle sin faders

nærværelse, når som helst han kom til ham. Deronda var kold og tilbageholdende, idet det første syn af denne mand, der havde gjort sin hustru og sine børn ulykkelige, hos ham vakte en afsky, der havde en ligefrem fysisk virkning. Men Lapidoth lod sig ikke forknytte, bad om tilladelse til at blive og høre dem læse papirerne i det gamle skrin og gjorde sig virkelig nyttig ved at hjælpe med til at dechifrere et vanskeligt tysk manuskript. Dette bragte ham til at bemærke, at det måske ville være ønskeligt at tage en kopi af manuskriptet, og han tilbød sin tjeneste i dette øjemed, ligesom han var villig til at tage kopier af alle andre manuskripter med latinske bogstaver. Mens Ezras unge øjne begyndte at blive svage, ytrede han, var hans endnu stærke, Deronda modtog tilbuddet, idet han fandt, at det dog altid var et fremskridt hos Lapidoth, at han var villig til at lade sig anvende på nyttig måde; og han så også et fornøjet udtryk hos Ezra, som imidlertid sagde: "Lad al afskrivningen foregå her; jeg kan ikke lade papirerne komme mig af syne, for at der ikke skal ske noget uheld ved brand eller deslige." Stakkels Ezra var omtrent til mode, som om han havde en permitteret forbryder under sin varetægt. Med mindre han så sin fader arbejde, var det ham ikke muligt at tro, at han ville arbejde ærligt. Men med dette arrangement pålagde han sig byrden af sin faders nærværelse, der var ham pinefuld ikke blot på grund af de mange års bitre tanker, som knyttede sig til denne fader, men også formedelst hans urolige karakter, der trådte tydeligere for dagen, jo fortroligere han blev med sin stilling, og jo mere han mistede den ærbødige tilbageholdenhed, han straks havde følt overfor sin søn. Sagen var den, at Lapidoth i virkeligheden pålagde sig en stærk tvang, når han for at vinde

Derondas velvilje gav sig af med det arbejde, han havde tilbudt at udføre, og som en mand, der er iført en ubekvem dragt, benyttede han enhver lejlighed til at skubbe arbejdet til side, idet han snart gik ud for at ryge tobak, snart spadserede rundt i værelset og talte med sig selv, snart kastede sig tilbage i sin lænestol og tav stille, men førte en uophørlig stum tale ved ansigtsbevægelser og gestikulationer. Og når Mirah var i værelset, så gav han sig af gammel vane i passiar med hende om deres tidligere liv og omgangsvenner eller citerede vittigheder og andre replikker af de stykker, han havde ladet opføre, i den tro, at han, når han ville, endnu kunne fortælle lige så livligt som i fordums tider. Alt dette var en gyselig plage for Ezra, og når Mirah var hjemme, forsøgte hun gerne at skaffe ham lettelse ved at få sin fader ind i sit værelse og holde vagt over ham der.

Imidlertid havde Lapidoths nærværelse rejst en ny skillevæg mellem Deronda og Mirah, som begge frygtede for hans smudsige indblanding i deres gensidige forhold og begge gav den forøgede tilbageholdenhed, som var betegnende for dette, en fejlagtig udtydning. Men det varede ikke så meget længe, inden Deronda fik noget lys i sagen.

Så snart han kunne, efter at han var vendt tilbage fra sit korte besøg på abbediet, gik han hen for at besøge Hans Meyrick, da han af mere end én grund følte, at han skyldte Hans straks at gøre ham bekendt med, hvad der havde foranlediget hans rejse til Italien, og hvilken forandring i hans livsplaner den havde medført. Hans var ikke hjemme; det blev sagt, at han var taget på landet og blev nogle dage borte. Deronda efterlod en billet og ventede en uge på svar, men da det ikke kom, og han var bange

for, at den uberegneligt pirrelige Hans skulle have følt sig fornærmet over et eller andet, aflagde han endelig et nyt besøg hos ham. Han blev vist ind i hans atelier og fandt der sin ven i en let frakke, uden vest, med det lange hår endnu vådt efter et bad, men med et melankolsk og sygeligt ansigt – alt andet end landligt at se til. Han havde taget sin palet og sine pensler og stod foran sit staffeli, da Deronda trådte ind, men både dragt og stilling syntes at være arrangeret med ganske kort varsel

Da de havde vekslet et håndtryk, sagde Deronda: "Man kan just ikke se på dig, at du har været på landet, min ven. Er det i Cambridge, du har været?"

"Nej," sagde Hans kort og kastede paletten fra sig med en mine, som om han kun ved en fejltagelse havde begyndt at forstille sig; derpå skubbede han en stol frem til Deronda, kastede sig ned på en anden og lænede sig tilbage med hænderne bag om hovedet, mens han vedblev: "Jeg har været, jeg ved ikke hvor – i ingen mands land – og det er et nederdrægtig ubehageligt land."

"Du har dog vel ikke drukket, Hans?" sagde Deronda, der havde sat sig foran ham, og så ængsteligt på ham.

"Nej, gid det var så vel. Nej, jeg har røget opium. Jeg havde altid haft i sinde at gøre det engang for at prøve, hvad lyksalighed man kunne opnå ved det, og da netop nu al anden lyksalighed var mig temmelig fjern, så syntes jeg, at det var hensigtsmæssigt at benytte lejligheden. Men jeg giver dig mit ord på, at jeg aldrig tiere skal tappe lyksalighed af den tønde. Det strider imod min konstitution."

"Hvad har der været i vejen? Du var jo i rigtig godt humør, da du skrev til mig."

"Å, ikke noget specielt. Verden begyndte at se mig så forpisket ud – som en slags kålhave, hvor alle kålhovederne var skåret af," sagde Hans og søgte at lægge sit ansigt i smilende folder; "og jeg blev træt af at være dydig uden at høste nogen løn for det, navnlig i det varme vejr her i London."

"Der var ikke andet på færde? Ikke nogen virkelig græmmelse?" sagde Deronda.

Hans rystede på hovedet.

"Jeg kom for at fortælle dig om mine anliggender, men det kan jeg ikke gøre, når du skjuler dine affærer for mig."

"Jeg har ikke nogen som helst affære i verden," sagde Hans i en let tone, "undtagen noget kævleri med en fyr, der handler med al slags skrammel. Da det nu desuden var første gang i vort liv, du nogensinde har talt til mig om dine affærer, så begynder du jo bare på at afbetale en temmelig betydelig gæld."

Deronda var overbevist om, at der var noget kunstlet i Hans' opførsel, men han stolede på, at den gamle åbenhjertighed nok efterhånden ville vende tilbage, hvis han først betroede sig til ham.

"Du lo ad den hemmelighedsfuldhed, der hvilede over min rejse til Italien, Hans," begyndte han. "Den havde et formål, som havde den allerstørste betydning for min lykke. Jeg havde aldrig vidst noget om mine forældre, og jeg rejste nu til Genua for at træffe min moder. Min fader er død for længe siden – han døde, da jeg var et lille barn. Min moder var datter af en udmærket jøde; min fader var hendes fætter. Mange ting havde gjort, at jeg, allerede inden jeg rejste ud, tænkte mig denne herkomst som næsten sandsynlig. Jeg var så forberedt på resultatet, at jeg var glad over det – glad ved at opdage, at jeg var en jøde."

"Du må ikke vente, at jeg skal se overrasket ud, Deronda," sagde Hans, der havde forandret sin stilling, idet han havde lagt det ene ben over det andet og så på hælen på sin morgensko.

"Du vidste det?"

"Min moder har sagt mig det. Hun var henne hos Lapidoths dagen efter, at du havde været der, og broder og søster fortalte hende det begge to. Du kan nok begribe, at vi ikke kunne være så henrykte derover som de. Men hvad der glæder dig, vil jeg til sidst også glæde mig over – skønt *hvornår* det bliver, kan jeg ikke forudsige," sagde Hans i en sagte tone, der var lige så usædvanlig hos ham, som det var at være gnaven over sin skæbne og dog ikke tilbøjelig til at gøre ophævelser over den.

"Jeg indser meget vel, at du ikke kan dele mine følelser," sagde Deronda, "men jeg kan ikke lade være at tale til dig om noget, der kaster et helt nyt lys over min fremtid. Jeg har adopteret nogle af Mardokais ideer, og jeg vil forsøge at udføre dem, for så vidt det kan lykkes for en enkelt mands bestræbelser. Jeg antager, at jeg om kort tid vil rejse til Orienten og blive borte i nogle år."

Hans sagde intet, men rejste sig op, greb sin palet og begyndte at dyppe sin pensel i farven, stående foran sit maleri med ryggen til Deronda, som Hans' holdning smittede, så at han også begyndte at føle sig forlegen.

Et øjeblik efter sagde Hans uden at vende sig om i den tidligere sagte tone: "Undskyld, at jeg spørger dig om det, men ved mrs. Grandcourt noget om alt dette?"

"Nej, og jeg må bede dig om, Hans," sagde Deronda noget vredt, "at høre op med at spøge med det emne. Alle de ideer, du

i den retning har, er langt borte fra sandheden – ja, lige det modsatte af sandheden."

"Jeg er ikke mere oplagt til at spøge, end jeg vil være ved min egen begravelse," sagde Hans. "Men jeg er slet ikke sikker på, at du ved, hvad for ideer jeg har i så henseende."

"Måske ikke," sagde Deronda. "Men lad mig én gang for alle sige dig, at jeg aldrig har været og aldrig vil blive forelsket i mrs. Grandcourt. Hvis du nogensinde for alvor har fortolket noget, som du har set, på den måde, så har du taget højligt fejl."

En kort stund tav de, og tavsheden var pinlig for dem begge.

"Måske jeg også har taget fejl i en anden formodning," sagde Hans så.

"Hvad er det?"

"At du ikke tænkte på at optræde som bejler til en anden dame, der hverken er gift eller enke."

"Jeg kan ikke give mig mine af, at jeg ikke forstår dig, Meyrick. Det er sørgeligt, at vore ønsker kolliderer. Men jeg håber, at du vil sige mig det, hvis du har nogen grund til at antage, at du ville kunne få et Ja."

"Det forekommer mig at være et temmelig overflødigt spørgsmål af dig, Deronda," sagde Hans lidt irriteret.

"Hvorfor er det overflødigt?"

"Fordi du er ganske sikker i din sag – og sandsynligvis har haft lejlighed til at få de bedste beviser, du kunne ønske dig."

"Jeg vil være mere oprigtig imod dig, end du er imod mig," sagde Deronda, der endnu var noget varm efter den måde, Hans havde lagt sit slette lune for dagen på, og dog samtidig var bekymret på hans vegne. "Jeg har aldrig fået det ringeste

vidnesbyrd om, at jeg vil være den lykkelige. I virkeligheden har jeg kun meget lidt håb."

Hans så hastigt om på sin ven, men vendte sig straks igen om til sit maleri.

"Og i vor nuværende stilling," sagde Deronda, der var krænket ved tanken om, at Hans kunne mistænke ham for mangel på oprigtighed, og lagde et fornærmet eftertryk på sine ord, "indser jeg ikke, hvorledes jeg med roligt overlæg kan gøre hende bekendt med mine følelser. Kan hun ikke besvare dem, vil jeg have forbitret hende den bedste glæde, hun har; for hverken hun eller jeg kan skilles fra hendes broder, og vi ville være nødt til stadig at mødes. Hvis jeg ville gå hen og volde hende den sorg ved at røbe mine følelser, ville jeg ikke være bedre end et ondt dyr."

"Jeg ved ikke af, at jeg nogensinde har røbet mine følelser for hende," sagde Hans, som for at forsvare sig.

"Du mener, at vi står på samme trin; så har du jo ingen grund til at misunde mig."

"Nej, ikke den mindste," sagde Hans med bitter ironi. "Du finder, at min indbildskhed rigeligt opvejer alle dine fordele."

"Jeg er dig til besvær, Meyrick. Det gør mig ondt, men jeg kan ikke gøre ved det," sagde Deronda og rejste sig. "Efter hvad der før var forefaldet mellem os, ønskede jeg at have denne forklaring med dig, og jeg skønner ikke, at mine ønsker i virkeligheden kan have bragt dig i nogen anden situation. Det er ikke rimeligt, at de under de forhåndenværende omstændigheder vil gøre nogen forandring til det bedre i min stilling. Nu er hendes fader der – vidste du af, at hendes fader er der?"

"Ja. Hvis han ikke var en jøde, ville jeg tillade mig at bande ham inderst i et vist sted – i al skikkelighed naturligvis," sagde Hans, men uden noget smil.

"Hun og jeg mødes under større tvang end nogensinde, på denne måde kan det godt blive ved at gå i et par år, uden at jeg får noget indblik i hendes følelser for mig. Således står sagerne, Hans. Ingen af os har, så vidt jeg kan se, gjort den anden nogen skade. Vi må finde os i begge to at nære et håb, som efter al rimelighed vil blive skuffet. Vort venskab kan sikkert nok stå den prøve."

"Nej, det kan ikke," sagde Hans heftigt, idet han kastede pensel og palet, stak sine hænder i sine lommer og vendte sig om imod Deronda, der trådte et skridt tilbage og så forbavset på ham. Hans vedblev i den samme tone:

"Vort venskab – mit venskab – kan ikke tåle, at jeg opfører mig imod dig som en utaknemmelig slubbert og misunder dig din lykke. For du er det lykkeligste menneske i verden. Hvis Mirah elsker nogen højere end sin broder, så er du den, det gælder."

Hans snurrede sig rundt og kastede sig i sin lænestol, idet han så op på Deronda med et alt andet end kærligt blik.

Der gik ligesom et elektrisk stød gennem Deronda, og efter et øjebliks forløb sagde han:

"Det er en godmodig indbildning af dig, Hans."

"Jeg er ikke i nogen godmodig sindsstemning. Jeg forsikrer dig, jeg fandt faktum højst ubehageligt, da jeg opdagede det – navnlig fordi, eller måske på trods af, at jeg troede, at du dengang havde givet hertuginden dit hjerte. Men pokker står i

det, nu viser det sig, at du er forelsket i den rette – er jøde – kort sagt er alt, hvad der kan gøre dig behagelig i hendes øjne."

"Sig mig, hvorledes du er kommet til den overbevisning – så er du et rart menneske," sagde Deronda, der ikke rigtig ville give sig hen til en fryd, som han ikke var vant til.

"Du må ikke spørge mig om det. Min lille moder var vidne til det. Nok er det, Mirah er skinsyg på hertuginden, og jo før du beroliger hende, desto bedre er det. Så, nu har jeg klaret min gæld og kan have lov til at bande dig, fordi du får, hvad du fortjener – hvilket er den allerstørste lykke, jeg kender."

"Gud velsigne dig, Hans!" sagde Deronda, idet han rakte sin hånd frem, som Hans trykkede i tavshed.

65

Derondas længsel efter at tilstå sin kærlighed kunne næppe have fået nogen stærkere spore, end Hans havde givet den ved sin forsikring om, at Mirah trængte til at få sin skinsyge helbredet. Næste gang han gik hen for at besøge Ezra, var det med den beslutning, at han ville benytte en given lejlighed – ja, om fornødent udbede sig en sådan – til at have en samtale med hende under fire øjne. Hvis hun gav ham sit Ja, var han ikke bange for alle de følger, dette kunne have, og som hendes forlovede ville han opnå en ret til at tage sig af hende, der kunne tjene til hendes forsvar under kommende konflikter med hendes fader. Deronda havde ikke opdaget tegn på, at Lapidoth var blevet mere ustadig eller lagde mindre vægt på at insinuere sig; men han havde en anelse om, at der forestod en kamp, en ydmygelse eller en utålelig skærpelse af den huslige bekymring, som han kunne befri Ezra og Mirah fra at blive hjælpeløse ofre for.

Hans anelse ville have vundet i styrke, hvis han havde vidst, hvad der foregik i faderens sind. Hvad Ezra betragtede som ustadighed og mangel på interesse, var for Lapidoth en fortrædelig underkastelse under en tvang, som han kun kunne finde sig i, når han betragtede den som et middel til efterhånden at vinde frihed og gode livsvilkår. Han begyndte med den hensigt at afvente en eller anden rigtig god chance, såsom en lejlighed til at få en betydelig sum af Deronda, men mens han ventede på noget sådant, så han sig nysgerrigt om og forsøgte at opdage, hvor Mirah gemte sine penge og sine nøgler. Den heftige spillelyst, der ved blev at betage ham under

alle andre sysler og skabte et stadigt net af fantastiske drømme, der drog alt andet ind i sine masker, ville næppe have kunnet beherskes i længden, hvis han havde kunnet lægge hånd på nogen sum, som det var umagen værd at bemægtige sig. Men med sin praktiske klarsynethed sørgede Mirah på forhånd for, at det løfte, hun havde givet Ezra, ikke kunne brydes, idet hun afleverede alle de penge, hun ikke havde øjeblikkelig brug for, til mrs. Meyrick, og Lapidoth modtog den samme irriterende rundelige forplejning *in natura* som en patient i et sindssygehospital, hvor der lukkes og låses for alting. At åbne en af Mirahs skuffer og stikke alle de banknoter, han fandt der, i lommen, ville i hans tanker have været et berettiget familiearrangement, som der ikke var nogen skam ved. I virkeligheden fandt Lapidoth, at han blev skammeligt behandlet af sin datter, og mente, at han burde have haft en så stor part af hendes fortjeneste, som han havde brug for, ligesom han fik sin part af æblekagen om middagen. Men han vedblev at være ydmyg og resigneret i sin færd; ja, han følte sig mere fristet til at rette en eller anden anmodning til Deronda end til at trænge ind på Mirah. Snilde personer, der ikke har noget andet at sælge, kan ofte sætte en høj pris på deres fraværelse, og i sine spekulationer over udveje til at skaffe sig penge kom Lapidoth til det resultat, at hans familie ville føle sig lykkeligere uden ham, og at Deronda sikkert ville være villig til at udrede en betydelig sum for at blive ham kvit. Men trods al sin frækhed havde Lapidoth endnu en vis respekt for Ezras ven og udsatte sin plan om at få fingre i hans penge på ubestemt tid.

Den dag, da Deronda kom hen til dem, opfyldt af en glad bevidsthed, som tydeligt røbede sig i hans væsen og tale,

befandt Lapidoth sig i en krise af misfornøjelse og længsel, hvorunder han udkastede den ene plan efter den enden til at få sin frihed, og Derondas venlighed virkede opmuntrende på ham. Denne tankeproces blev til sidst så stærk, at han ikke formåede at vise sin sædvanlige interesse for, hvad der foregik, eller sidde stille og høre på, hvad der blev læst, selv når han ikke kunne følge med. Efter at have siddet en stund gik han ud for at spadsere en tur på pladsen og ryge sin pibe, og de to venner havde det da så meget behageligere. Mirah var ikke hjemme, men hun ville ganske bestemt komme, inden Deronda gik, og hans øjne strålede af et hemmeligt håb; han tænkte, at når han så hende igen, ville han i hendes blik kunne læse følelser, som hans øjne ikke før havde været opladte for. Der var en endnu større, glad hjertelighed, end der plejede at være, i den måde, han behandlede Ezra på.

"Dette lille værelse er for snævert for Dem, Ezra," sagde han, idet han afbrød sin læsning. "Varmen er her undertiden endnu mere trykkende end i Genua, hvor der i de store værelser er skygge og kølighed. De må nu have et bedre hjem. Da jeg er den stærkeste af os to, vil jeg gøre med Dem, hvad jeg har lyst til." Han smilede til Ezra, der sagde:

"Jeg finder ikke mine omgivelser snævre og trange, når blot mit åndedrag var noget lettere. Men De, der kunne være i et rummeligt palads med det store, grønne land udbredt for Deres blikke, betragter naturligvis dette hus som et snævert fængsel. Og dog kan jeg ikke sige til Dem: Gå bort herfra!"

"At bo på landet ville være som en landsforvisning for mig, så længe De er her," sagde Deronda, idet han rejste sig og gik op og ned gennem de to værelser, som dog ikke frembød nogen lang

promenade, mens han lavede en stor vifte af sit lommetørklæde. "Dette er for mig det lykkeligste sted på jorden. Desuden vil jeg bilde mig ind, at jeg er i Orienten, siden jeg dog her bereder mig til engang at komme derhen. Men der vil jeg ikke gå med halstørklæde og med en svær fingerring," tilføjede han og stod stille for at tage disse overflødige genstande af og lægge dem på et lille bord bag Ezra, da det store bord, der stod foran ham, var dækket med bøger og papirer.

"Jeg har gået med denne ring, jeg har til erindring om min fader, lige siden jeg kom hjem," vedblev han, idet han atter satte sig ned. "Men jeg er sådan en sybarit, at jeg altid lægger den fra mig som en byrde, når jeg bestiller noget. Nu kan jeg forstå, hvorfor romerne havde særlige sommerringe. Så, nu vil det gå bedre for mig."

De var snart igen optaget af deres arbejde, Deronda var i færd med under Ezras vejledning at læse noget rabbinsk hebraisk, og de lagde ikke videre mærke til det, da Lapidoth igen kom ind og satte sig noget i baggrunden.

Hans omstrejfende blikke faldt snart på ringen, der funklede på det mørke mahognitræsbord. Mens han havde spadseret på pladsen, havde hans fantasi beskæftiget sig med en fordelagtig chance, som han mente ville kunne tilbyde sig for ham i udlandet, og som blot krævede en kontant sum. Han var vis på, at hvis han i enrum talte om det til Deronda, ville denne straks spørge ham, hvor meget han behøvede, og svaret på dette spørgsmål forekom Lapidoth allervanskeligst, fordi der kunne være fare ved at forlange for meget, mens han ville ærgre sig gyseligt, om han forlangte for lidt. Der var ingen grænse for,

hvad han ønskede, mens han savnede al vejledning med hensyn til grænsen for Derondas villighed til at bringe ofre. Men midt under disse spekulationer strålede ringen, som på Derondas finger havde været en stadig genstand for Lapidoths misundelse, ham pludselig i møde, liggende på det lille bord så nær, at han med lethed kunne stikke den til sig. Dens værdi var ganske vist en del mindre end den mindste af de tænkte summer, som hans plan vaklede imellem, men på den anden side lå den for ham som en sikker kendsgerning, og hans ønske vakte med ét slag den tanke hos ham, at hvis han i al stilhed puttede ringen i lommen og gik sin vej med den, ville han være i stand til at slippe bort fra den nuværende tvang uden besvær og tillige uden fare, for alt, hvad Deronda ejede, var i hans øjne ensbetydende med hans børns ejendom, for så vidt som politiet sikkert ikke ville blive sat i bevægelse imod deres fader, fordi han bemægtigede sig det. Det ene led fulgte så hurtigt på det andet i denne tankerække, at den viste sig for ham som et enkelt, samlet billede. Lapidoth havde aldrig begået tyveri, men tyveri er en tilegnelsesform, der straffes efter loven, og at tage denne ring fra en mand, der så at sige var hans pårørende, og som ville have været villig til at give ham en langt større gave, ville ikke falde ind under begrebet tyveri. Imidlertid var den større gave at foretrække, hvis Lapidoth blot kunne skynde sig at bede om den, og tanken om at bemægtige sig ringen, der vedblev at dukke frem igen som en sagte klingende melodi, reduceredes til en forkastet idé. Han besluttede at gå ned og holde øje med Deronda, når han gik, hvorpå han ville bede om tilladelse til at følge med ham og så dristigt udføre den plan, han havde udtænkt. Han rejste sig og stod og så ud af vinduet,

men samtidig så han i tankerne, hvad der var bagved ham, og forestillede sig, hvor let det var at komme det lille stykke vej hen til døren fra bordet, hvor ringen lå. Imidlertid var han bestemt på at gå ned, men uden at der egentlig indtrådte nogen forandring i denne beslutning, snarest som et uvilkårligt udbrud af hans attrå som tørsten hos drukkenbolten, traf det sig så, at hans fingre, da han gik forbi bordet, kom til uden støj at røre ved ringen, og da han kom ned i gangen, havde han den i hånden. Det er en selvfølge, at han tog hatten på og forlod huset. Muligheden for igen at ty til sine børn veg tilbage i det tågede fjerne, og inden han var ude af pladsen, spekulerede han kun på i hast at komme af med ringen og ombord på et skib.

Deronda og Ezra mærkede lige, at han gik ud, det var det hele. Men snart efter kom Mirah ind og gjorde en virkelig afbrydelse i deres beskæftigelse. Hun havde ikke taget sin hat af, og da Deronda rejste sig og gik hen imod hende for at række hende hånden, sagde hun med en forvirring, som hun ikke ret kunne forklare sig, og som generede hende:

"Jeg kom blot herind for at sørge for, at Ezra fik sin nye mikstur. Jeg må straks gå hen til mrs. Meyrick for at hente noget."

"Tillad mig at følge med Dem," sagde Deronda i en inderlig tone. "Det går ikke an, at jeg trætter Ezra længere, og desuden er min hjerne nær ved at smelte. Jeg skal også hen til mrs. Meyrick; må jeg følges med Dem?"

"Ja gerne," sagde Mirah endnu mere rødmende og med en ubestemt følelse af, at der var noget nyt og usædvanligt ved Deronda. Hun vendte sig om for at hælde Ezras mikstur op, og Ezra lagde imidlertid hovedet tilbage og lukkede sine øjne, ude

af stand til at få tanken bort fra de forestillinger, der havde optaget den under læsningen. Deronda stod et øjeblik uden at tænke på andet end den forestående spadseretur, indtil Mirah igen vendte sig om og kom med miksturen; da kom han pludselig i tanker om, at han havde lagt sit halstørklæde fra sig, og idet han sagde: "Undskyld, at min dragt således er i uorden, jeg havde ikke troet, at De skulle se det," gik han hen til det lille bord, tog sit halstørklæde på og udbrød yderst overrasket: "Men hvor er min ring blevet af?"

Han begyndte at søge efter den på gulvet. Ezra så sig om fra sin stol, mens Mirah fløj hen til det sted, hvor Deronda søgte, og sagde: "Lagde De den fra Dem?"

"Ja," sagde Deronda, som endnu ikke kunne tænke sig nogen anden forklaring, end at ringen var faldet ned og lå et eller andet sted i skygge, så at den ikke kunne ses på det brogede tæppe. Han flyttede møblerne i nærheden og søgte med hånd og øjne på alle mulige og umulige steder.

Men en anden forklaring var faldet Mirah ind og havde jaget farven bort fra hendes kinder. Hun gik hen til Ezra og hviskede til ham: "Var fader herinde?" Han bøjede sit hoved som svar og så på hende med et blik, der viste, at han havde forstået, hvad hun mente. Hun fo'r tilbage til det sted, hvor Deronda endnu så sig om med den håbløse søgen, som vi er tilbøjelige til at fortsætte på et sted, som vi allerede har undersøgt forgæves. "De har ikke fundet den?" sagde hun hastigt.

Da han så hendes forskrækkede blik, blev han ængstelig og svarede: "Måske jeg har puttet den i lommen?" idet han gav sig til at famle efter den der.

Hun stirrede på ham og sagde: "Er den ikke der? De lagde den på bordet?" Der var i hendes stemme et udtryk, som gjorde det umuligt for ham at lade, som om han havde fundet den i sin lomme, og da han svarede benægtende, ilede hun ud af stuen. Deronda fulgte efter hende – hun var gået ind i sit værelse nedenunder for at se efter sin fader – hun lukkede døren til sovekammeret op for at se, om han var der – hun så efter, hvor hans hat plejede at hænge – hun vendte sig om med tæt sammenknugede hænder og blege læber og stirrede fortvivlet ud ad vinduet. Derpå så hun op på Deronda, der ikke havde turdet tale til hende, mens hun var så betaget af sindsbevægelse. Hun så op på ham ude af stand til at sige et ord – blikket syntes at sige, at hun resigneret fandt sig i den ydmygelse, hun følte i hans nærværelse. Men han tog hendes foldede hænder mellem sine og sagde i en ærbødig, øm tone:

"Mirah, lad mig tænke mig, at han også er min fader – at vi ikke kunne har nogen sorg, nogen skam, nogen glæde, som ikke er fælles. Jeg vil hellere gøre Deres sorg til min, end jeg ville dele en anden kvindes mest jublende glæde. Sig til mig, at De ikke vil skyde mig fra Dem – sig, at De vil give mig ret til at dele alt med Dem, lov mig at blive min hustru – ja, lov mig det nu. Jeg har været i tvivl så længe – jeg har så længe måtte skjule min kærlighed. Giv mig lov til nu og stedse i fremtiden at bevise, at jeg nærer den fuldeste kærlighed til Dem."

Den forandring, der var foregået med Mirah, havde været successiv. Hun var ikke straks gået over fra en knugende hjerteangst til den fulde, velsignede bevidsthed om, at Deronda i dette sorgens og skammens øjeblik gav hende det bedste, en mand kan give en kvinde. Ved de første toner og de første ord

havde hun kun en følelse af beroligende trøst, idet hun søgte grunden til Derondas godhed i hans hengivenhed for Ezra. Men lidt efter lidt blev hun grebet af den henrykkende vished om en ikke håbet lykke; hendes ansigt glødede, mens Deronda bøjede sig ned over hende; og dog så hun endnu op på ham med alvorlig inderlighed, som da hun første gang taknemmeligt havde anerkendt, at han havde anset hende for "værdig til det bedste". Og da han havde talt til hende, kunne hun intet sige – hun kunne kun løfte sine læber op imod hans og kysse dem, som om det var det simpleste "Ja". Så stod de da og så kun på hinanden, han med hendes hænder mellem sine – alt for lykkelige til at røre sig, indtil Mirah sagde hviskende: "Lad os gå ind og trøste Ezra."

66

Sir Hugo udførte sin plan om at tilbringe en del af efteråret på Diplow, og i begyndelsen af oktober fremkaldte hans nærværelse nogen gemytlighed der på egnen blandt alle rangklasser og personer, som han kom i berøring med, lige fra de fornemme familier på Brackenshaw og Quetcham indtil de respektable købmandsfolk i Wancester. For sir Hugo var en mand, der holdt af at vise sig og være omgængelig, en liberal af god herkomst, der var fuldstændig forvisset om, at en reform ikke ville gøre nogen alvorlig forandring i engelske anskuelser, blandt hvilke også utvivlsomt hører den, at man gerne vil se samfundet vel omgærdet og prydet med arvelig rang og herlighed. Derfor gjorde han Diplow til et særdeles behageligt hus, idet han udstrakte sine indbydelser til gamle sagførere i Wancester og unge landsbykapellaner, men også viste nogen omhu i sammensætningen af sine selskaber og ikke fodrede alt det simple fjerkræ af på én gang, hvilket ville have gjort, at det ikke ville have betragtet middagen som nogen særlig artighed. Den venlige lord Brackenshaw f.eks. ville ikke have noget imod at komme sammen med prokurator Robinson, men Robinson ville ganske naturligt have følt sig pikeret, hvis han var blevet bedt i selskab med en flok mennesker, der gjaldt for hans ligemænd. I alle disse punkter vidste sir Hugo så god besked, at han sagtens kunne på én gang selv vinde popularitet og fornøje andre – to resultater, der stemmede mageløst med hans tilbøjelighed. Præsten i Pennicote fik nu en helt anden modtagelse på Diplow end den stolte kulde, han var blevet tålt der med under Grandcourts regimente. Ikke blot syntes

baronetten godt om mr. Gascoigne, men han ville også gerne stå i et udpræget venskabeligt forhold til ham af hensyn til mrs. Grandcourt, som sir Hugos ridderlige sind følte sig mere og mere hendraget til. Hvorfor? Hovedgrunden var en, som han ikke engang helt og holdent kunne meddele lady Mallinger – for han ville ikke fortælle, hvad han troede var en dames hemmelighed, til en anden dame, selv om denne anden var hans kone – hvilket viser, at hans ridderlighed indbefattede en sjælden diskretion.

Efter at Deronda var blevet forlovet med Mirah, anså han det for sin pligt at give sir Hugo en fuldstændig meddelelse om sin stilling og sine hensigter, og han valgte at gøre det ved brev. Han havde mere end en anelse om, at hans faderlige ven ville føle nogen utilfredshed, om ikke sorg, over denne vending i hans skæbne. Der er den fordel ved at læse uvelkomne nyheder i stedet for at høre dem, at man undgår en overilet utålmodighedsytring, som man måske senere kan fortryde. Deronda var bange for et sådant mundtligt sammenstød, som kunne give en ellers meget tilgivelig følelse et fornærmeligt præg, der ikke så let ville glemmes.

Sir Hugo var just ikke så særdeles overrasket, men var dog til gavns ærgerlig. Hans øjeblikkelige udvej var at bringe brevet til lady Mallinger, der ganske sikkert ville ytre en forbavselse, som hendes mand kunne tage ordet imod som urimelig, for således at sprede sin misfornøjelse. Og ganske rigtigt, da hun viste sig forbavset og bedrøvet over, at enden på alle hans mageløse talenter og på hendes glæde over at have ham i huset var blevet, at han således var blevet jødegal, sagde baronetten:

"Å snak om en ting, min bedste! Du kan være overbevist om, at Dan ikke vil gøre sig til nar. Han har storslåede forestillinger om jødedommen – politiske udsigter, som du ikke kan forstå. Du skal ikke være bange for, at Dan ikke nok vil holde hovedet i vejret."

Men med hensyn til det forestående giftermål kunne hun ikke tjene som afleder for hans irriterede stemning. Den blide frue bemærkede uden al bitterhed, at hun lidet havde drømt om, hvad der ville ske, dengang hun fik Mirah til at synge ved sit musikalske selskab og lod Arabel tage undervisning hos hende. Efter nogen betænkning tilstod hun, at hun havde tænkt sig, at Daniel, når en passende tid var forløbet, kunne gifte sig med mrs. Grandcourt – fordi det forekom hende så mærkeligt, at han netop var i Genua, da hendes mand druknede – og skønt hun selv ikke holdt af enker, kunne hun dog ikke nægte, at et sådant giftermål ville have været bedre, end at han gik helt op i jøderne. Men sir Hugo var så fuldstændig af samme mening, at han ikke kunne betegne det som en kvindelig vildfarelse, og han kunne således ikke få luft for sit dårlige humør over at hans behagelige gisninger med hensyn til Gwendolen var slået helt fejl. Han bad lady Mallinger ikke at lade et ord falde om sagen, førend hun fik nærmere besked, idet han sagde til sig selv: "Hvis det er et hårdt stød for den stakkel" (han mente Gwendolen), "så er det i hendes nuværende tilstand bedst, jo længere det varer, inden hun får det at vide. Og det er vistnok også bedst, at hun får det at vide af Dan selv." Sir Hugos gisninger havde således blandet sig sammen med hans viden, at han bildte sige ind, at han vidste god besked med hele situationen.

Imidlertid satte hans ophold med sin familie på Diplow ham i stand til vedblivende at vise Gwendolen faderlig opmærksomhed, og skønt lady Mallinger som sagt i reglen ikke holdt af enker, var hun dog i nærværende tilfælde overmåde villig til at assistere ham med dette.

Planen om at flytte tilbage til Offendene var allerede blevet bragt til udførelse, og da de havde bosat sig der, blev Gwendolen roligere, end hendes moder havde turdet håbe.

Hun var i den stille, vemodige stemning, som indtræder, når man har opgivet alle egennyttige krav og betragter tilværelsens almindelige goder, navnlig enhver venlighed, selv af en hund, som noget mere, end man var berettiget til at vente. Klager vel nogen, der har været lige ved at omkomme i en mørk hule, over den friske luft og dagslyset? Det stille, rolige liv, i hvilket morgen og aften dag for dag uforandret vender tilbage, øver sin forsonende og beroligende indflydelse på det ængstede sind. Gwendolen følte dette, mens hun atter og atter i tankerne gennemlevede sine fristelsers historie, lige fra deres første form af skuffende selvbehag, da hun søgte at unddrage sig samvittighedens tag, indtil deres sidste form af et glødende had, der drog hende hen imod dets tilfredsstillelse, mens hun bad og anråbte om hjælp fra den samvittighed, hvis røst hun engang havde søgt at døve. Hun dvælede nu ved hvert trøstende og opmuntrende ord af Deronda, hvert ord, der kunne give hende styrke til at modstå fortvivlelsen.

Men hun blev også holdt oppe ved håbet om snart at se ham igen, og det varede heller ikke længe, inden han kom til Diplow, der lå mere bekvemt og nærmere ved byen end abbediet. Han havde ønsket at udføre i en plan om at bringe Ezra og Mirah

ned til en mild plet ved kysten, mens han satte et andet hjem i stand, som Mirah kunne flytte ind i som hans brud, og hvor de i forening kunne pleje hendes broder. Men Ezra bad om at være fri for at flytte, hvis det ikke var for at følge med dem til Orienten. Alle ydre opmuntringer blev mere og mere en byrde for ham, men hans tanker dvælede ved muligheden af denne rejse med drømmende glæde. Mens Deronda traf sine forberedelser til brylluppet, som han håbede kunne finde sted om højst et par måneder, ville han gerne tale nærmere med sir Hugo om sine anliggender og sine formueforhold, og det var en grund til, at han ikke udsatte sit besøg på Diplow. Men der var også en anden, lige så vigtig grund, nemlig hans løfte til Gwendolen. Selve lyksaligheden over hans egen lod gemte i sig en smertelig bekymring. Det vil måske blive anset for et paradoks, for den elsker, der genelskes, kaldes altid lykkelig, og lykke betragtes som ligegyldighed for al sorg, der ligger uden for den. Men den menneskelige erfaring er i reglen paradoksal, hvis der hermed menes ikke stemmende med fraserne i den gængse tale eller vel endog i den gængse filosofi. Det var ikke noget forræderi imod Mirah, men en del af den sjælelige rigdom, der gjorde hans kærlighed til hende så meget mere værd, at der ved siden af hans glæde over hende kunne være plads til bekymring for en anden. For hvad er selve kærligheden til den, vi elsker højest? – Et bånd, der omslynger en uendelighed af bekymringer, som dog er bedre end alle glæder, kærligheden ingen del har i.

Deronda kom to gange til Diplow og talte to gange med Gwendolen – og dog tog han tilbage til London uden at have sagt hende noget om den forandring, der var indtrådt i hans

skæbne og hans fremtidsudsigter. Han dadlede sig selv for det, men alle vigtige meddelelser, med hensyn til hvilke der er sandsynlighed for, at de vil volde vedkommende smerte, er afhængige af, at de forberedes ved visse ord eller tankeforbindelser, en vis harmoni i den andens sind med den sandsynlige virkning af det, vi har at meddele. Under den første samtale var Gwendolen så optaget af, hvad hun havde at sige ham, så fuld af spørgsmål, som han måtte besvare, om det arrangement, der var truffet for hendes liv, om hvad hun skulle gøre for at lære noget mere, hvordan hun bedst skulle være venlig imod alle, gøre bod for sin egenkærlighed og søge at blive den kvit, at Deronda ikke på nogen måde nænnede at slå det hen, som hun trængte mest til, for at tale om sig selv eller at tilføje hende et sår i disse øjeblikke, da hun lænede sig til ham for at få hjælp på sin vej. Ved det andet møde, som han gik hen til med en ny beslutning om at tvinge samtalen ind i et forberedende spor, fandt han hende i en dybt nedtrykt sindsstemning, overvældet af de ulykkelige erindringer, der påtrængte sig hende som noget mere virkeligt og indgribende end alt det nye stof, hun kunne forme sin fremtid af. Han kunne kun søge efter trøstende og opmuntrende ord, og da hun lidt efter lidt fattede sig og fik det rørende udtryk af fornyet barnlig interesse, som vi se i øjne, ved hvis øjenhår der endnu hænger nogle tåreperler, var det ham umuligt at pålægge hende en ny byrde.

Men tiden gik, og han følte det som en presserende pligt at komme frem med den vanskelige meddelelse. Gwendolen havde ganske vist aldrig tænkt på, at han kunne have noget at bestille, og det var ikke engang nogensinde faldet hende ind at

spørge ham, hvorfor han tilfældigvis havde været i Genua, men netop denne omstændighed ville gøre den pludselige åbenbarelse af anliggender, der var bestemmende for hans livsbane, til et så meget tungere slag for hende, og hvis han lod meddelelsen komme fra personer, som var hende ligegyldige, ville hun finde, at han havde behandlet hende med grusom hensynsløshed. Han kunne ikke give hende meddelelsen skriftligt; hans kærlige sind kunne ikke udholde tanken om, at hun skulle læse hans farvel i ensomhed og måske finde hans ord fulde af glæde over sin egen lod og ligegyldighed for hendes. Han tog igen ned til Diplow med den følelse, at han hellere måtte risikere alt andet end igen at tage bort uden at få hende gjort bekendt med forholdene.

Ved dette tredje besøg fandt Deronda Hans Meyrick installeret med sit staffeli på Diplow, hvor han havde begyndt på sit maleri af de tre døtre, siddende på en bænk, "i Gainsboronghs maner", og til afveksling drev over til Pennicote for at tage skitser af landsbybørnene og gøre nærmere bekendtskab med Gascoignes. Hans syntes at have genvundet sin livlighed, men Deronda lagde mærke til, at der var noget forstilt ved den, ligesom vi kan opdage, at en dames rødme er frembragt ved kunst, når den er for livlig og uforanderlig (for sminke til at frembringe skiftende rødme har man dog endnu ikke set falbudt). Trods alt sit taknemmelige venskab, al sin beundring for Deronda kunne Hans ikke komme bort fra en vis irriteret stemning imod ham, en sådan stemning, som overordentlig uforsigtige, åbenhjertige personer er tilbøjelige til at føle, når en ven bryder sin tidligere tavshed og åbenbarer dem en tingenes tilstand, som de ikke blot ikke har haft nogen

mistanke om, men som er lige det modsatte af, hvad de havde håbet og snildelig gisnet. Vel havde stakkels Hans altid kun brudt sig om at betro sig til Deronda og havde ikke interesseret sig det mindste for at få nogen fortrolig meddelelse til gengæld, men ikke desto mindre var det nu en krænkende tanke for Hans, at mens han hele tiden naivt havde åbnet sit hjerte med hensyn til sine følelser for Mirah, var Deronda i al hemmelighed gået rundt med en medbejlers følelser, der nu åbenbarede sig som en vigtig og afgørende kendsgerning.

"Hvornår er du kommet herned, Hans?" sagde Deronda, da han traf ham ude i parken, hvor han optog en studie af den bænk og de træer, som han skulle bruge til sit maleri.

"Å, for en halv snes dage siden – før den tid, sir Hugo havde bestemt. Jeg tog herned med Rex Gascoigne og blev et par dage i præstegården. Jeg er allerede inde i al sladderen her på egnen – jeg ved, hvordan det står til hos hjulmageren, og jeg har overværet en eksamination i en pogeskole. Søster Anna med den smukke overmund eskorterede mig, ellers ville jeg være blevet gjort til nar af tre unger og en ældre idiot på grund af mit lange hår og et vist almindeligt udseende, der afviger fra den Pennicoteske skønhedstypus. I det hele er landsbyen højst idyllisk. Dens eneste fejl er en sortsmudset kapellan med brede skuldre og vide bukser, der helst burde have slået sig på klædefabrikationen. Gascoignes er mageløse – og de er jo desuden i familie med den Vandyck'ske hertuginde. Jeg så et glimt af hende på afstand i hendes sorte kjole, mens hun ellers ikke viser sig for fremmede."

"Hun opholdt sig vel ikke i præstegården?" sagde Deronda.

"Nej, men jeg blev taget med til Offendene for at se det gamle hus, og derved kom jeg til at hilse på hertugindens familie. Du har sagtens været der og kender dem alle sammen?"

"Ja, jeg har været der," sagde Deronda roligt.

"Det er et smukt gammelt sted, et udmærket tilflugtssted for en enke med en romantisk livsbane. Og det lader til, at hun har haft adskillige romaner. Jeg tror nok, jeg har opdaget, at der har været en lille roman mellem hende og min ven Rex."

"Altså ikke længe før hendes giftermål?" sagde Deronda, som samtalen nu virkelig interesserede; "for de havde kun boet et år på Offendene. Hvorledes har du fået noget at vide om det?"

"Å, da jeg ikke er ganske ubekendt med, hvad det vil sige at være en ulykkelig stymper, har jeg lært at spejde efter tegn på andres ulykke. Jeg har opdaget, at Rex aldrig kommer på Offendene og ikke har set hertuginden, siden hun kom tilbage, og miss Gascoigne lod engang, da vi talte sammen, nogle ord falde om opførelse af charader, hvoraf jeg sluttede, at Rex engang har flagret så nær om sin smukke kusine, at han fik vingerne svedne. Jeg ved ikke, hvilken rolle hun spillede i denne affære. Måske viste hertugen sig da på scenen og bortførte hende. Det sker altid, når en ualmindelig fortræffelig ung mand fatter en stærk kærlighed for en kvinde. Jeg forstår nu, hvorfor Gascoigne taler om at gøre jurisprudensen til sin elskede og vedblive at være ungkarl. Men det er blot ungdommelige griller. Siden det ikke var for din skyld, at hertugen druknede, kan det måske blive for min ven Rex' skyld. Hvem ved?"

"Er det absolut nødvendigt, at mrs. Grandcourt skal gifte sig igen?" sagde Deronda, der var lige ved at tilføje, at Hans hidtil

ikke havde været så heldig i at lægge planer for hendes fremtid, at det kunne opmuntre ham til at gøre noget nyt forsøg.

"Dit uhyre!" genmælede Hans, "vil du have, at hun skal gå i sorg for dig hele sit liv – brænde sig på et stadigt enkebål, mens du er lyslevende og fornøjet?"

Deronda kunne ikke sige noget, men han så så ærgerlig ud, at Hans førte samtalen hen på noget andet og siden, da han var alene, trak på skuldrene og tænkte ved sig selv, at der virkelig havde bestået en stærkere følelse mellem Deronda og hertuginden, end Mirah egentlig ville skøtte om at erfare. "Hvorfor forelskede hun sig ikke i mig?" tænkte Hans leende. "Hun ville da ingen rivalinder have haft. Ingen dame har nogensinde sat pris på at drøfte teologiske spørgsmål med mig."

Det var intet under, at Deronda krympede sig ved den slags lette spøg, der stod i så skærende strid med den sorg og smerte, som han ventede at blive vidne til. Han var imidlertid nu kommet med den faste beslutning ikke tiere at unddrage sig denne prøvelse, og næste dag red han til Offendene. Han havde sendt bud for at melde sin ankomst og spørge, om Gwendolen kunne modtage ham; og han fandt hende ventende på ham i den gamle sal, hvor hun havde gennemgået flere af sit livs kriser. Hun så mindre bedrøvet ud, end han havde set hende siden hendes mands død; der var ikke noget smil i hendes ansigt, men en mild selvbeherskelse, der var helt forskellig fra den sindsstemning, han sidst havde fundet hende i. Hun lagde så meget mere mærke til den bekymring, Derondas udseende var præget af, og aldrig så snart havde de sat sig – han lidt fra hende – førend hun sagde:

"De var bange for at komme og besøge mig, fordi jeg sidste gang var så bedrøvet og fortvivlet, men det er jeg ikke i dag. Jeg har fortrudt det lige siden og har søgt at holde håbet oppe og være så glad, som jeg formår, for ikke at volde Dem nogen kummer for min skyld."

Der var en usædvanlig blidhed i Gwendolens tone og blik, da hun ytrede disse ord, der forekom Deronda at gøre det hverv han stod i begreb med at udføre, dobbelt smerteligt. Men han anså det for sin pligt allerede i det svar, han gav, at begynde løsningen af sin opgave.

"Jeg er virkelig noget bekymret i dag," sagde han og så bedrøvet på hende; "men det er, fordi jeg har noget at sige Dem, som De sagtens vil finde, at jeg burde have sagt Dem før. Det er noget, som berører mit eget liv – min egen fremtid. De vil finde, at jeg dårligt har gengældt den tillid, De har vist mig, når jeg aldrig har ladet Dem ane visse tildragelser, der medfører store forandringer for mig. Men når vi har været sammen, har vi ikke haft tid til at komme ind på emner, som i det øjeblik virkelig var mindre presserende for mig end de prøvelser, De har gennemgået."

Gwendolen så overrasket ud. Således som hun forstod hans ord, gjorde de vel et stærkt indtryk på hende, men uden at volde hende angst. Hun havde straks tænkt sig, at der var foregået en eller anden forandring i hans stilling med hensyn til sir Hugo og dennes formue, og trøstet ved den måde, Deronda havde undskyldt sig på til hende, sagde hun:

"De tænkte aldrig på andet, end hvad De kunne gøre for at hjælpe mig, og jeg faldt Dem så meget til besvær. Hvorledes kunne De fortælle mig noget?"

"Det vil måske forbavse Dem," sagde Deronda, "at jeg først for ganske nylig har fået at vide, hvem der var mine forældre."

Gwendolen var ikke forbavset; hun følte sig så meget mere forvisset om, at hun havde ret i sine forventninger om, hvad der forestod. Deronda vedblev uden at standse:

"Grunden til, at De fandt mig i Italien, var, at jeg var taget derhen for at træffe mim moder. Det var efter hendes ønske, at jeg var opdraget i uvidenhed om mine slægtskabsforhold. Hun skiltes ved mig efter min faders død, da jeg var et lille væsen. Men nu er hun meget syg, og hun følte, at hemmeligheden ikke burde bevares længere. Hovedårsagen til hendes færd havde været, at hun ikke ønskede, jeg skulle vide, at jeg var en jøde."

"En *jøde*!" udbrød Gwendolen i en sagte og studsende tone og med et forvirret blik, som om en eller anden medicin, der omtågede hendes tanker, øvede sin virkning på hende.

Deronda rødmede og talte ikke, mens Gwendolen med sine øjne fæstede på gulvet kæmpede for at famle sig frem i mørket ved hjælp af forskellige erindringer. Hun syntes endelig at være kommet til en eller anden mening, for hun så igen op på Deronda, og ligesom for at nedlægge indsigelse imod moderens adfærd sagde hun:

"Hvad forskel havde det behøvet at gøre?"

"Det har gjort en stor forskel for mig, at jeg har fået det at vide," sagde Deronda med eftertryk; men det var ikke nogen let sag for ham at fortsætte – den afstand, der var mellem hans og hendes ideer, virkede som en forskel i modersmål og gjorde ham usikker om, hvilken vægt hans ord ville have.

Gwendolen tænkte sig igen om og sagde så med hjertelighed: "Jeg håber ikke det er noget, som bedrøver Dem. *De* er jo dog

ganske den samme, som om De ikke var jøde."

Det var hendes hensigt at forsikre ham at slige ydre omstændigheder ikke kunne få indflydelse på den måde, hun befragtede ham på, eller den måde, han kunne påvirke hende. Denne misforståelse hjalp Deronda lidt.

"Opdagelsen var mig langtfra pinefuld," sagde han. "Jeg var gradvis blevet forberedt på den og var glad over den. Jeg var blevet forberedt på den ved at blive bekendt med en overmåde bemærkelsesværdig jøde, hvis ideer har øvet så stor tiltrækning på mig, at jeg tænker på at ofre den bedste del af mit liv for at forsøge på at bringe dem til udførelse."

Atter syntes Gwendolen ude af stand til at forstå ham – atter var der i hendes blik et udtryk af forvirring, men denne gang var det blandet med uro. Hun så på Deronda med halvåbne læber, som når et barn studsende ser op på en voksen. Det var ikke, fordi hun endnu havde sat hans ord i forbindelse med Mirah og hendes broder, men de havde vakt hos hende en frygtelig anelse om, at hendes ånd måtte tilbagelægge lange og besværlige vandringer, inden den kunne nå Derondas. Store ideer i al almindelighed, som hun havde tillagt ham, syntes ikke at åbne noget vidt svælg imellem dem og var ikke så forfærdelige som disse mystisk skitserede specielle ideer. Han kunne ikke ret ane, hvad der foregik hos hende; han kunne kun søge at give sin meddelelse på den mindst bratte måde.

"Det er et formål," sagde han efter et øjebliks betænkning, "som vil nøde mig til at forlade England for nogen tid – for nogle år. Jeg har planer, som vil føre mig til Orienten."

Hans ord var nu noget klarere, men voldte kun Gwendolen så meget stærkere sindsbevægelse. Hendes læber begyndte at

bæve. "Men De kommer jo tilbage?" sagde hun, mens tårerne trillede ned ad hendes kinder, uden at hun tænkte på at tørre dem.

Deronda kunne ikke sidde stille. Han rejste sig, greb sig i frakkekraven og gik hen og lænede sig op til hjørnet af kamingesimsen, hvor hendes øjne ikke hvilede på ham. Men da hun havde trykket sit lommetørklæde imod sine kinder, vendte hun sig om og så op på ham, idet hun ventede et svar.

"Hvis jeg lever," sagde Deronda, "vil jeg *engang* komme tilbage."

De tav begge. Han kunne ikke overtale sig til at sige mere, med mindre hun ved et spørgsmål gav ham anledning til det, og hun grundede åbenbart på noget, som hun havde at sige.

"Hvad agter De at foretage Dem?" spurgte hun endelig meget frygtsomt. "Kan jeg forstå Deres ideer, eller er jeg alt for uvidende til det?"

"Jeg vil rejse til Orienten for at blive bedre bekendt med mit folks vilkår i forskellige lande der," sagde Deronda mildt, villig til at udtale sig udførligt om de upersonlige grunde, der foranledigede, at de måtte skilles fra hinanden. "Den tanke, der optager mig, er ønsket om at gengive mit folk en politisk eksistens, at gøre det til en nation igen, at give det et nationalt centrum, ligesom englænderne har, skønt det er spredt over hele jordens overflade. Det er en opgave, der fremstiller sig for mig som en pligt; jeg er bestemt på at tage fat på den, om end med svage kræfter. Jeg er bestemt på at vie mit liv til denne gerning. Jeg kan måske i alt fald vække nogen bevægelse i andres sind af samme art som den, der er blevet vakt hos mig."

Der indtrådte en lang tavshed imellem dem. Verden syntes at blive større omkring stakkels Gwendolen og hun at blive mere ensom og hjælpeløs i tågen. Tanken om, at han kunne komme tilbage, efter at han var draget bort til Østen, forsvandt for det forvirrede syn af disse store planer, hvori hun følte sig reduceret til et lille atom. Der kommer for mange sjæle et skrækkeligt øjeblik, da verdens store bevægelser, menneskeslægtens lod og bestemmelse i det store, som hidtil har været skjulte for dem, fordi de ikke har forsket efter dem i blade og anden lignende læsning, med ét som ved et jordskælv indtager en plads i deres eget liv – da opvoksende slægters sindige krav forvandler sig til en fjendtlig hærs march eller borgerkrigens uhyggelige våbenklirren, og de grånede fædre ikke ved noget andet at søge efter end deres blomstrende sønners lig, og unge piger glemmer al forfængelighed for at pille charpi og lave bind, der måske kan komme til anvendelse på deres forlovedes sønderskudte lemmer. Da er det, som om den usynlige magt, der har været genstand for tilbedelse med læberne og fornægtelse med læberne, bliver synlig, således som det billedligt skildres af den hebraiske digter, og gør flammerne til sin vogn og rider på vindens vinger, indtil bjergene ryger og sletterne bæver ved hans besøgelse. Ofte synes den gode sag at ligge kastet til jorden af magtens ubarmhjertige torden, martyrerne lever i spot og beskæmmelse, de dør, og ingen engel ses at række dem kronen og palmen. Da er det, at sjælens underkastelse under den Højestes vilje sættes på prøve, og selv i letfærdighedens øjne skuer livet ud fra skuepladsen for menneskelig kamp med pligtens ophøjede åsyn, og der viser sig en religion, som er noget andet end en privat trøst.

Det var en sådan krise, som i dette øjeblik begyndte i Gwendolens lille liv; hun følte for første gang trykket af en mægtig hemmelighedsfuld bevægelse, følte sig for første gang bragt bort fra den tro, at hendes anliggender indtog første plads i hendes verden, og begyndte at ane, at der udenfor hendes synskreds fandtes en tilværelse, som stod i fuldstændig strid med hendes. Trods alle de sorger, hun havde haft som hustru og enke, havde hun dog endnu bevaret det ubevidste indtryk, som var fulgt med hende fra barneårene, at alt, hvad der omgav hende, var på en eller anden måde viet til hendes specielle tjeneste, og det var grunden til, at der ikke var opstået nogen personlig skinsyge hos hende overfor Deronda; hun kunne ikke af egen drift tænke på ham som med rette tilhørende andre mere end hende. Men nu havde hun fået et stød, der virkede dybere end personlig skinsyge – noget dunkelt og forfærdeligt, der lod hende pludselig træde i baggrunden og dog lod al hendes vrede gå op i en ydmyg følelse af egen ringhed.

Der indtrådte en lang tavshed. Deronda stod stille, glad over, at der var en pause, inden han behøvede at sige mere, og Gwendolen sad som en statue med hænderne liggende over hinanden og stirrende frem for sig. Endelig faldt der hende noget ind, som gjorde, at hun vendte sit ansigt om imod Deronda og sagde i en skælvende tone:

"Er det alt, hvad De kan sige mig?"

Dette spørgsmål var for ham som et kastespyd. "Den jøde, jeg netop omtalte," svarede han, også med en vis skælven i stemmen, "den mærkelige mand, der har øvet så stor indflydelse på mit sind, er Dem måske ikke helt ubekendt, i alt

fald af omtale. Han er en broder til miss Lapidoth, som De tit har hørt synge."

En stor erindringsbølge gik hen over Gwendolen og bredte en dyb, pinlig rødme over ansigt og hals. Først mindedes hun optrinnet den formiddag, da hun besøgte Mirah og hørte Deronda læse, og da det blev sagt hende, uden at hun da ænsede det, at han læste hebraisk med Mirahs broder.

"Han er nu meget syg – meget nær ved døden," vedblev Deronda nervøst, men standsede derpå brat. Han følte, at han måtte vente. Ville hun gætte resten?

"Fortalte hun Dem, at jeg kom til hende?" sagde Gwendolen kort og så op på ham.

"Nej," sagde Deronda. "Jeg forstår Dem ikke."

Hun vendte igen sine øjne bort og sad og tænkte sig om. Langsomt svandt farven bort fra ansigt og hals, og hun var lige så bleg som før – denne næsten gulagtige bleghed, der ses efter en stærk, pinlig rødme.

Endelig sagde hun, uden at vende sig om imod ham, i en sagte, afmålt tone, som om hun kun tænkte højt for at forberede sig på, hvad hun ville sige:

"Men kan De gifte Dem?"

"Ja," sagde Deronda, ligeledes i en sagte tone. "Jeg står i begreb med at gifte mig."

Straks indtrådte der ingen forandring i Gwendolens holdning; hun begyndte kun synligt at ryste; derpå så hun frem for sig med opspilede øjne, som om hun så på noget, der lå foran hende, udstrakte da sine arme og udbrød med kvalt røst:

"Jeg sagde nok, at jeg ville blive forladt. Jeg har været en grusom kvinde. Nu er jeg forladt."

Derondas sjælekval var uudholdelig. Han kunne ikke beherske sig. Han greb hendes udstrakte hænder, holdt dem sammen og knælede ned for hendes fødder. Hun var ofret for hans lykke.

"Jeg er også grusom, ja, jeg er grusom," gentog han klagende og så bønligt op på hende.

Hans nærhed og trykket af hans hånd syntes at sprede et gyseligt syn, og da hendes øje faldt på hans opadvendte, bedrøvede blik, var det, som om hun vågnede til bevidsthed efter en besvimelse. Hun så på ham med et udtryk, der viste, at kære minder lidt efter lidt dukkede frem hos hende. Hans bedrøvede mine vakte hos hende erindringen om et øjeblik, der nu forekom hende at ligge en evighed tilbage – det øjeblik, da hun første gang havde set dette udtryk hos ham i bibliotekssalen på abbediet. Hun begyndte at hulke, og store tårer randt ned ad kinderne. Deronda ville ikke slippe hendes hænder – han holdt dem fremdeles fast med en af sine og trykkede selv hendes lommetørklæde imod hendes øjne. Hun fandt sig i det som et barn, hvis sorg er halvt stillet, og gjorde et forsøg på at tale, men kunne ikke for den hulken, hun endnu kæmpede med. Endelig lykkedes det hende i afbrudte sætninger at sige:

"Jeg sagde … jeg sagde … at det ville blive bedre … bedre med mig … fordi jeg havde lært Dem at kende."

Også i hans øjne var der tårer. Hun trak en af sine hænder ud af hans og trykkede nu hans tårer bort.

"Vi vil ikke helt skilles" sagde han. "Jeg skal skrive til Dem så hyppigt, som jeg kan, og De vil nok svare, ikke sandt?"

Han ventede, indtil hun hviskende sagde: "Jeg vil forsøge på det."

"Jeg vil være mere sammen med Dem, end jeg hidtil har været," sagde Deronda mildt og inderligt, idet han slap hendes hænder og rejste sig af sin knælende stilling. "Havde vi været meget sammen før, ville vi have følt forskellighederne i vor karakter mere og ville tilsyneladende være kommet længere bort fra hinanden. Nu vil vi måske aldrig tiere få hinanden at se, men vore sjæle vil dog måske komme hinanden nærmere."

Gwendolen sagde intet, men rejste sig også uvilkårligt. Hendes fortvivlede udtryk – et sådant udtryk, som solen ofte falder på, når persiennerne trækkes op, efter at livets bedste fryd er stedet til den evige hvile – gjorde ham ærgerlig over sine egne ord; de forekom ham at være hårde og ufølsomme, at vise, at han let trøstede sig over hendes sorg. Hun følte, at han stod i begreb med at drage bort, og at intet kunne forhindre det. Følelsen af dette var som en forfærdelig hvisken i hendes øre, der sløvede al anden bevidsthed, og hun havde ikke vidst af, at hun rejste sig fra sin plads.

Deronda kunne ikke tale. Han antog, at de måtte skilles i tavshed, men det var vanskeligt at gøre det første skridt til denne afsked. Da så hun på ham med et blik, som om hun ville sige noget, og det hjalp ham. Han trådte nærmere og rakte hende i tavshed sin hånd, og da hun havde lagt sin hånd i hans, sagde hun, hvad hendes sjæl havde kæmpet med:

"De har været meget god imod mig. Jeg har intet fortjent. Jeg vil forsøge – forsøge at leve. Jeg vil tænke på Dem. Hvad godt har jeg udrettet? Jeg har kun gjort ulykker. Lad mig nu ikke også gøre ulykker imod *Dem*. Det vil være bedre for mig – –"

Hun kunne ikke tale til ende. Det var ikke, fordi hun hulkede, men den overordentlige møje, det kostede hende at tale, gjorde, at hun rystede, så at hun ikke kunne få et ord mere frem. Hendes legeme vaklede under den byrde, det var for hende at vise ham retfærdighed.

Hun bøjede sig fremad for at kysse ham på kinden, og han kyssede også hendes kind. Så så de et øjeblik på hinanden med tæt sammenknugede hænder, og derpå vendte han sig om og gik.

Da han var gået, kom hendes moder ind og fandt hende siddende ubevægelig.

"Kæreste Gwendolen, du ser så grumme dårlig ud," sagde hun, idet hun bøjede sig ned over hende og rørte ved hendes kolde hænder.

"Ja, Mama. Men du skal ikke være bange. Jeg vil leve," sagde Gwendolen og brast i en krampagtig gråd.

Hendes moder overtalte hende til at gå i seng og sad hos hende. Hele dagen og halvdelen af natten fik hun stadig anfald af heftig krampegråd, men mellem dem sagde hun til sin moder: "Du skal ikke være bange. Jeg lever nok. Jeg vil leve."

Endelig faldt hun i søvn, og da hun vågnede i morgendæmringen, så hun vist på sin moder og sagde ømt: "Stakkels moder! Du har siddet oppe hos mig. Du må ikke være ulykkelig. Jeg lever nok. Det bliver nok bedre med mig."

67

Blandt kærlighedens velsignelser er der næppe nogen rigere end følelsen af, at vi ved at knytte det elskede liv til vort kan våge over dets lykke, bringe trøst, hvor der var sorg, og lade glædens lifligste kilder brede sig over erindringer om savn og lidelse. Derondas kærlighed til Mirah var stærkt præget af denne velsignede følelse af, at det nu var hans ret og pligt at beskærme hende. Allerede med barnefødder var hun begyndt at vandre blandt torne, og første gang, han så hendes ansigt, var det forekommet ham som et jomfrueligt billede på fortvivlelse.

Men nu glødede hun som en mørk, men fin og herlig blomst i tilfredshedens varme solskin; tænkte på enhver mulig sorg som en del af det liv med Deronda, hun ikke kunne kalde med andet end gode navne. Og han iagttog den stille glæde, der gav hendes bevægelser såvel som hendes vante hvilestillinger ny skønhed, med en fryd, som bragte ham til at sige til sig selv, at det var personlig glæde nok for ham at fri hende fra smerte. Hun vidste intet om Hans' sjælekamp eller om Gwendolens bitre kval; for efter forsikringen om, at Derondas skjulte kærlighed havde været hende, forklarede hun let Gwendolens ivrige bekymring for ham som hidrørende fra taknemmelighed for hans godhed, en følelse, som hun selv havde kendt. Og alt, hvad Deronda sagde om mrs. Grandcourt, bekræftede denne betragtning af deres forhold til hinanden, skønt han aldrig berørte det undtagen på den mest flygtige måde. Mirah var rede til at tro, at han havde været en frelsende engel for mange andre end hende. Det eneste, der undrede hende, var, at hun var den af dem alle, der skulle have den lykke at være stadig ved hans side.

Da brudesløret omslyngede Mirah, skjulte det derfor ingen tvivlende skælven – kun en sitren af hellig ærbødighed ved modtagelsen af en stor gave, der krævede en god anvendelse. Og fløjlsbrudehimlen havde aldrig hævet sig over en lykkeligere brud og brudgom, som deres folk med større føje kunne ønske afkom; oprigtigere læber havde aldrig berørt den indviede bryllupsvin; den ægteskabelige velsignelse havde aldrig haft større udsigt til at gå i opfyldelse end ved denne gensidige hjertepagt. Naturligvis blev de viet efter jødisk ritus. Og eftersom ingen religion endnu synes at have krævet, at vi, når vi holder en fest, kun skal indbyde dem af vore bekendte, der har den højeste rang, vil forhåbentlig kun få blive krænket ved at erfare, at blandt gæsterne ved Derondas lille bryllupsfest fandtes hele familien Cohen, ene med undtagelse af det ganske lille barn, der hjemme fortsatte den forstandige tandproduktion. Hvorledes kunne Mardokai have fundet sig i, at disse venner fra hans modgangs dage var blevet udelukket fra at glæde sig sammen med ham?

Mrs. Meyrick forstod dette så fuldstændig, at hun ganske havde forsonet sig med at være sammen med den jødiske pantelåner og var der med sine tre døtre – alle sammen opfyldt af den glade bevidsthed, at Mirahs giftermål med Deronda satte kronen på en roman, der altid ville være et yndigt minde for dem. For hvem af dem, både moder og døtre, havde ikke haft en smuk del i den, idet de gav hende, som trængte til det, det bedste, de ejede, både i hjertelag og handling? Hvis Hans kunne have været med, ville det have været bedre, men Mab havde allerede bemærket, at mænd må lide, fordi de bærer sig så tosset ad; sæt at hun, Kate og Amy alle sammen havde

forelsket sig i mr. Deronda? Men da de var damer, var de ikke så latterlige.

Meyricks belønnedes, fordi de havde overvundet deres fordomme, ved at høre en tale af mr. Cohen, der besad den for talere sjældne egenskab ikke at være skåret ganske efter det sædvanlige mønster. Jacob spiste mere end man skulle have ventet efter hans alder, og præsterede flere små vrinskende latterudbrud som et frit akkompagnement til hans faders tale, ikke af nogen mangel på ærbødighed, men formedelst en levende følelse af, at hans familie udmærkede sig, mens Adelaide Rebekka i en ny sabbatskjole fra først til sidst bevarede en alvorlig og sat mine.

Mardokais strålende, dybt indfaldne øjne dvælede ved det hele optrin med et udtryk af kærlig velvilje, blottet for al egenkærlig attrå, men så meget rigere på sympati. Men når hans blik havde strejfet rundt på de andre, vendte det altid tilbage til Deronda og hvilede på ham med et nyt udtryk af fortrøstningsfuld hengivenhed.

Bryllupsfesten var beskeden, men Mirah fik dog adskillige prægtige brudegaver. Så snart forlovelsen var blevet bekendt, var der venner, som havde udkastet allehånde velvillige planer. Sir Hugo og lady Mallinger havde sørget for et fuldstændigt udstyr til en rejse i Orienten samt en kostbar medaljon med følgende indskrift: *"Lykke og velsignelse over vor kære Daniel Derondas brud. H. og L. M."* Klesmers sendte et udmærket godt ur, ligeledes med en smuk indskrift.

Men noget kosteligere end guld og ædelstene fik Deronda bryllupsdagens morgen fra omegnen af Diplow. Det var et brev, som indeholdt følgende ord:

"Tænk ikke på mig med sorg og bekymring på Deres bryllupsdag. Jeg er kommet Deres ord i hu – at jeg kan leve for at blive en af de bedste blandt kvinder, de, som gør andre glade over, at de er født. Jeg indser endnu ikke, hvorledes det kan ske, men De ved det bedre end jeg. Hvis det nogensinde opfyldes, er det, fordi De har hjulpet mig. Jeg tænkte kun på mig selv, og jeg gjorde Dem sorg. Det bedrøver mig nu at tænke på Deres kummer. De må ikke sørge mere for min skyld. Det er bedre – det vil blive bedre med mig, fordi jeg har kendt Dem.

Gwendolen Grandcourt."

Forberedelserne til alle tres afrejse til Orienten begyndte straks, for Deronda kunne ikke sige Nej til Ezras ønske om, at de straks skulle begive sig på rejsen, så at han kunne følge med dem, i stedet for at blive hjemme og passe ham. Han havde ingen tro til, at Ezras liv ville vare rejsen igennem, for der var visse symptomer, som syntes at vise, at hans sygdom var indtrådt i sit sidste stadium. Men Ezra selv havde sagt: "Det er lige meget, hvor jeg dør, når jeg blot er hos jer."

Han kom ikke afsted med dem. En morgen tidlig sagde han til Deronda: "Forlad mig ikke i dag. Jeg dør, førend dagen er omme."

Han klædte sig dog på og satte sig i sin lænestol som sædvanlig, mens Deronda og Mirah sad hver på sin side af ham, og i nogle timer var han ualmindelig stille og bestræbte sig ikke engang for at tale, men så skiftevis på dem med milde, rolige blikke, som om han ville forsikre dem, at om end disse hans

sidste åndedrag var tunge og besværlige, følte han i sit hjerte en uendelig fred.

Først sent om eftermiddagen, da lyset begyndte at dæmpes, tog han deres hænder i sine, så på Deronda og sagde: "Døden kommer til mig som det guddommelige kys, der er både en skilsmisse og en forening – som tager mig bort fra jeres legemlige øjne, men lader mig være fuldt til stede i jeres sjæle. Hvor du går, Daniel, vil jeg også gå. Er det ikke begyndt? Har jeg ikke indåndet min sjæl i dig? Vi vil leve sammen."

Han tav, og Deronda ventede i den tanke, at han måske endnu havde et ord at sige ham. Men langsomt og med anstrengelse, støttende sig på deres hænder, rejste Ezra sig op og fremsagde på hebraisk trosbekendelsen om den guddommelige enhed, der fra slægt til slægt har været på den døende israelits læber.

Han sank sagte tilbage i sin lænestol og sagde ikke mere. Men det varede nogle timer, inden han, omslynget af Mirahs og Derondas arme, havde draget det sidste suk.

Om "Daniel Deronda"

Forfatter: George Eliot (1819-1880).
Org.udgave: *Daniel Deronda.* Førsteudgave i 8 dele (hæfter), udgivet af William Blackwood & Sons, Edinburgh – London, fra februar til september 1876. .
Denne udgave baseret på: *Daniel Deronda.* Af George Eliot. Føljeton i Dagbladet (København) 16.11.1876 – 04.07.1877.
Oversætteren er ikke oplyst i forlægget. Oversættelsen er foretaget efter den engelske førsteudgave og medtager således ikke forfatterens senere revisioner, som først udkom i 1878.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af : *Gwendolen at the Roulette Table* f – Efter *The Works of George Eliot*, vol. 12, The Jenson Society, New York 1910. (*Illustrationen i Jensons "luksusudgave" er en farvelagt udgave af Frederick Lincoln Stoddards (1861–1940) fotogravure frontispice fra udgaven Charles E. Lauriat and Company, Boston 1908.*

ISBN 978-87-7979-979-0
1. ebogsudgave

© 2024 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk